

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL

JANEZ KRSTNIK LEMOYNE

BiS 5

IZDAJA V SLOVENŠČINI
EDITIO SLOVENICA

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL

JANEZ KRSTNIK LEMOYNE

5. ZVEZEK

LJUBLJANA 2013

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL JANEZ KRSTNIK LEMOYNE

5. ZVEZEK

V SLOVENSKEM JEZIKU - EDITIO SLOVENICA

BiS 5

NASLOV IZVIRNIKA

MEMORIE BIOGRAFICHE DI DON GIOVANNI BOSCO

RACCOLTE DAL SAC. SALESIANO GIOVANNI BATTISTA LEMOYNE

VOLUME 5

S. Benigno Canavese, Scuola tipografica e libreria salesiana, 1905

Prevedel: Valter Dermota
Uredil: Stanislav Duh
Oblikoval in pripravil za tisk: Marjan Lamovšek
Izdal: Salezijanski inšpektorat
Ljubljana 2013
Tisk in založba: Salve d.o.o. Ljubljana
Naklada: 50 izvodov
Spletna izdaja: www.donbosko.si/bis

Izdaja "ad experimentum".

Za tekstnokritično sklicevanje je merilo besedilo v izvirniku.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929Bosco G.
272(450)"18"

LEMOYNE, Giovanni Battista, 1839-1916

Biografski spomini sv. Janeza Boska, ki jih je zbral Janez Krstnik Lemojne / [prevedel Valter Dermota]. - Ljubljana : Salve, 2012-<2013>

Prevod dela: Memorie biografiche di Don Giovanni Bosco. - Od 2. zv. dalje:
Biografski spomini sv. Janeza Boska / zbral Janez Krstnik Lemojne

Zv. 5. - 2013

ISBN 978-961-211-681-1 (zv. 5)

261096704

sv. Janez Bosko
duhovnik

1.

POGLAVJE

*1854 – Katoliško branje: ponatis Življenjepisa mladeniča Alojzija Comolla
– Prošnja grofu De la Margherita za podporo – Neredi zaradi zvezka o
revolucijah – Dopisovanje z Rosminijem glede tiskarne*

DON BOSKO JE Z NAJČISTEJŠIM NAMENOM, s ponižnim srcem v vseh svojih dejavnostih in brez vsakršne primesi lastne koristi nadaljeval pot, ki mu jo je začrtal Gospod.

Konec decembra 1853 in v začetku januarja 1854 je ponovno izdal pri Katoliškem branju *Življenjepis mladeniča Alojzija Comolla*. Spremenil je predgovor, ki je bil prej namenjen duhovniškim pripravnikom.

»Bralcu. Ker zgled krepostnih dejanj deluje veliko učinkoviteje kot kakršen koli še tako lepo sestavljen govor, ne bo brez koristi opis življenja mladeniča, ki je v kratkem času gojil tako lepe čednosti, da bi jih mogli postaviti za vzor vsakemu kristjanu, ki želi zveličati svojo dušo. To življenje ne pozna izrednih dejanj, toda vse je storjeno z največjo popolnostjo, tako da lahko nanesimo na mladega Comolla besede Svetega Duha: Kdor se boji Gospoda, ne zanemarija ničesar, kar bi lahko pripomoglo k napredku na Gospodovi poti.

Navedenih je veliko dejanj, pa malo razmišljanj. Vsak ima priložnost, da prenese nase tisto, kar je v skladu z njegovim stanom.

Vse, kar beremo v tej knjigi, je bilo zapisano v spisih ob njegovi smrti in izdanih leta 1844. Lahko vam izrazim veselje, ki ga čutim, ker lahko sam izpričam resničnost vsega, kar je zapisano. Gre za stvari, ki so se zgodile v javnosti, ki sem jih jaz sam videl ali slišal ali sem jih izvedel od oseb, o katerih verodostojnosti ni mogoče dvomiti.

Rad beri, krščanski bralec, in ustavi se za premišljevanje tega, kar si prebral, in brez dvoma ti bo v zadoščenje in v pomoč pri oblikovanju resnično krepstnega življenja.«

Te življenjepisne podatke je potem še tretjič izdal leta 1867 in v ponatisu leta 1884 je v potrdilo tega, kar je napisal, dodal: »Predstojniki, ki so tista leta vodili semenišče v Chieriju, so sami prebrali življenjepis in popravili vsako malenkost, ki ne bi bila popolnoma točna.

Naj povemo, da ta izdaja ni le ponatis prejšnjih, temveč vsebuje veliko podatkov, ki so bili takrat manj primerni za objavo ali pa so nam prišli v roke šele pozneje.«

Temu zvezku je bilo dodano naslednje obvestilo:

»Čutimo hvaležno dolžnost, da seznanimo naše zaslužne bralce in sodelavce s spoštovanim pismom, ki nam ga je v imenu njegove svetosti papeža Pija IX. napisal eminenca kardinal Antonelli:

'Medtem ko dobrohotno priznanje namestnika Jezusa Kristusa spodbuja naše duše, da z veseljem prenašamo težave, ki smo si jih naprtili v obrambo naše svete katoliške vere in v razkrinkavanje zapeljivih zvijač nasprotnikov vere, prav nič ne dvomimo, da bo tudi v veliko spodbudo vsem, ki podpirajo vaše delo, obenem pa zagotovilo nam, ki se trudimo, da postavimo protiutež proti zmoti.'«

Te besede priznanja so bile spodbuda duhu, a tudi telo je zahtevalo svoj delež. Ker se je jedilna shramba v Oratoriju izpraznila, se je don Bosko obrnil na dobrotnike in pisal njegovi ekscelenci grofu Solaru De la Margherita, ministru in državnemu svetovalcu, naslednje pismo:

Osrednje vodstvo Katoliškega branja, ki ga toplo priporočamo gospodu grofu in grofici De la Margherita.

Turin, 5. januarja 1854

Ekscelenca!

Čeprav se do sedaj še nikdar nisem obrnil na vas s prošnjo za podporo, pa mi vaše zanimanje in sodelovanje pri dobrotelnosti in moj skrajno resen položaj, v katerem sem, vlivata upanje, da boste prebrali, kar vam pišem.

Podražitev hrane, vedno večje število raztrganih in zapuščenih dečkov, zmanjševanje podpore, ki sem jo dobival od mnogih oseb, pa mi je več ne morejo dajati, me je spravilo v položaj, da si sam več ne morem pomagati. Ne bi našteval drugih izdatkov, toda samo račun za kruh za zadnje trimesečje znaša več kot 1600 lir in ne vem, kje jih bom vzel. Toda jesti morajo, in če tem ubogim fantom, ki so v nevarnosti in so tudi resnično nevarni, odrečem kos kruha, jih izpostavim velikim nevarnostim za njihovo dušo in telo.

V teh izjemnih okoliščinah sem imel za umestno, da sem se obrnil na vašo ekscelenco, in vas prosim za tisto pomoč, ki jo imate za primerno, in me priporočite tistim dobrodelnim osebam, ki jih vi v vaši modrosti imate za naklonjene dobrodelnosti. Tukaj ne gre za pomoč posamezniku, temveč za to, da damo kos kruha mladim ljudem, ki so lačni in so zato v veliki nevarnosti za svoje moralno in versko življenje.

V prepričanju, da boste hoteli dobrohotno vzeti v pretres to moje težko stanje, vam zagotavljam, da bom ohranil hvaležen spomin na vas. Vam in vaši spoštovani družini želim vse najboljše od Gospoda in imam za veliko čast, da se smem imenovati vaše ekscelece

vdani služabnik duh. JANEZ BOSKO.

P. S 1. Če bi vaša dobrohotnost želela s kakim darom podpreti našo ustanovo, lahko to storite po zaslužnem gospodu don Cafassu, če vam je tako prav.

2. Prav tako vas spoštljivo vabim na versko predstavo, ki bo ob pol dveh v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega.

To je bila, kakor pravi Savij Ascanio, ena izmed moralnih iger, ki jih je napisal z namenom, da bi razveseljeval in poučeval zlasti mlade obrtnike, ki so jo v veliko korist in zadoščenje sami uprizorili.

Medtem so tiskarji pripravljali drugi zvezek za mesec januar. To je bil že peti ponatis delca, ki je obravnavalo pojmovanje Cerkve in države. Knjižica je bila napisana v obliki vprašanj in odgovorov in je imela naslov *Katoliški katekizem revolucij*.

Naj podamo drzne avtorjeve trditve.

»Katolištvo je edina šola spoštovanja, protestantizem je šola upora. Upirati se vladarju je velik greh. Revolucionar se razglašča za osvoboditelja narodov, toda kakor hitro mu uspe sprevreči javni red, postane tiran oseb, duš, imetja in celo misli državljanov. Sovraži Cerkev in vladarja, ker sovraži Boga. Temačen vrinjenec, vreden, da bi ga obesili, kar naprej razglašča nove zakone in predpise. Program učiteljev revolucije je popolno prepuščanje strastem, ki jim noben zakon ali človeška ali Božja oblast ne more postaviti meja. Bojujejo se proti načelom, da ne bi bilo več nikakršnega odpora v pretkanem boju proti nebu. Ščitijo in podpirajo vsako brezversko ločino zaradi hudobije, ki jo zagovarja. Navadno so včlanjeni v tajna društva, ki so jih papeži zavrgli in kaznovali s cenzurami. Skoraj vedno se polastijo cerkvenega premoženja, kot je lastnina župnikov in redovnikov; to je prekršek, ki se kaznuje z izobčenjem; ta zadene tudi tiste, ki bi se polastili posesti Sv. sedeža ali se bojujejo proti papeževi zemeljski oblasti. Sovražijo duhovništvo in ga obrekujejo, češ da je nasprotno ustavi in sovraži domovino, zato ker duhovniki dvigajo svoj glas proti uničevanju javne morale,

ki jo oni širijo. Državna oblast ima pravico in dolžnost, da nastopa proti njim tudi s smrtno kaznijo, vladar je namreč Božji služabnik v dobrem in zato odgovoren za vse zle posledice tako v časnem kakor večnem redu. Vladarjeva velikodušnost ne sme biti v škodo družbi s tem, da nihče ne kaznuje teh znanih sovražnikov javnega dobrega. To Bog v Svetem pismu ponovno ukazuje. Podložnik je po vesti dolžan, da obvesti oblast o tajnih spletkah, za katere je zvedel, zato ker je vladar oče ljudstva.«

Škof v Ivreji se je odločil, da naj ta knjižica izide v Katoliškem branju. Don Bosko je bil nasprotnega mnenja, ker se mu je delce zdelo preveč nevarno, kajti veliko ljudi, ki so bili takrat na vodilnih mestih, bi se lahko čutilo užaljenih in prizadetih. Toda vdal se je monsinjorjevim zahtevam ter junaško in zavestno prevzel nase morebitne posledice. V resnici ga je vlada poklicala na odgovor, poslušati je moral očitke in prenašati nevshečnosti, ki pa so na srečo kmalu ponehale.

Medtem se je odpravil v Ivrejo, kjer ga je čakalo pismo iz Strese. Gospod don Vincenc Devit iz Reda Božje ljubezni ga je v imenu opata Rosminija prosil za predlog načrta za tiskarno, ki naj bi jo ustanovili v Oratoriju. Don Bosko mu je takole odgovoril:

Ivreja, 11. januarja 1854

Ugledni in velespoštovani gospod!

Prejel sem častito pismo vaše ugledne in spoštovane osebnosti, v katerem mi sporočate željo velezaslužnega opata Rosminija. V korist oratorijev tega mesta bom skušal podati svojo zamisel tiskarne, ki naj bi jo ustanovili. Čeprav dobro vem, da je prvi namen zgoraj imenovanega gospoda opata Rosminija dobrodelna ustanova, kjer bi si ubogi sinovi mogli z lastnim delom služiti kruh, je vendar prav, da postavimo stvari na pravo mesto tako pred Bogom kakor pred ljudmi. Naj povem svojo zamisel:

- 1. Opat Rosmini bo dal na voljo potreben kapital za dokončanje stavbe in za izdatke za ustanovitev tiskarne.*
- 2. Njegov denar bi bil zagotovljen takole: izdatki za stavbo v njeni vrednosti, izdatki za tiskarno pa v tiskarskih pripomočkih, do katerih bi si obdržal lastninsko pravico.*
- 3. Jaz bi prispeval s svojo asistenco, sodelovanjem enega klerika in najemnine za lokal.*
- 4. Tiskarna bi bila v obojestransko korist. Od časa do časa – termine bi bilo treba določiti – bi poslovanje preverili.*
- 5. Knjige, ki bi jih dal tiskati opat Rosmini, bi imele pet odstotkov popusta glede na cene ponudnikov.*
- 6. Vsi bi vneto iskali delo in skrbeli za dober uspeh.*
- 7. Dobiček in izdatki se enako razdeljujejo med udeležence.*

Ne vem, ali sem svoj predlog razumljivo predstavil. Toda opat Rosmini bo znal dodati ali odvzeti, kar je treba. Popolnoma se prepuščam njegovi presoji.

Zahvaljujem se vam za dobrohotne izraze o meni. Velezaslužnemu gospodu opatu, očetu generalu in vam želim vse blagoslove od Gospoda in se vam spoštljivo priporočam v molitev. V čast mi je, da se izrekam vaše ugledne in spoštovane osebe vdanega služabnika.
duh. JANEZ BOSKO

Don Boskov načrt, ki ga je že ustno predložil, je obsegal preureditev dela stavbe v Oratoriju v Valdoccu za tiskarno. Na njegovo pismo je oče Devit dne 21. januarja v imenu velečastitega očeta generala odgovoril, da opat Rosmini po temeljitem premisleku misli, da ni mogoče glede tiskarne ničesar ukreniti, dokler sam ne bo videl njej namenjenega prostora in se ustno o vsem dogovoril v Turinu, da se odstranijo ovire, ki se predvidevajo pri takem poslu. V ta namen bi opat Rosmini v nekaj mesecih poslal svojega zastopnika, ki naj bi se o vsem dogovoril z don Boskom.

2.

POGLAVJE

Desetletja Oratorija – Konferenca: don Boskovi sodelavci so prvič imenovani salezijanci – Uspešne pridige – Praznik sv. Frančiška Saleškega in nagrade za lepo vedenje fantom in klerikom – Mesečno ocenjevanje – Herojska don Boskova ljubezen pri lajšanju hudih bolečin njegovih fantov – Dar ozdravljanja – Očetovska skrb za bolnike

V ENEM IZMED DON BOSKOVIH ZAPISOV BEREMO: »Kdor pozorno opazuje, se bo čudil, kako značilno pomembna so desetletja Oratorija. Prvo desetletje lahko imenujemo 'potujoči Oratorij'. V drugem desetletju smo prišli do stalnega kraja in stanovanja in to desetletje lahko imenujemo 'stalen Oratorij in postopna ureditev hiše'. V tretjem desetletju smo začeli odpirati nekaj hiš, kot sta v Mirabellu in Lanzu in še nekatere druge v Italiji, čemur bi lahko dali ime 'desetletje rasti navzven'. Na začetku četrtega desetletja se je družba začela širiti zunaj Italije. Odpravila se je v Francijo s hišama v Nici in Marsêillu, poletela v novi svet ter odprla zavode v Argentini in Urugvaju. Temu desetletju bi lahko dali ime 'razširitev čez ves svet'«.

Sedaj smo v drugem desetletju in don Bosko nadaljuje: »Lahko rečemo, da se 1854 končuje pesniško obdobje Oratorija in se začenja pozitivni del. Fantje ne hodijo več v šolo z žlico v žepu, dobili smo dvorano, kjer je obednica z vsem potrebnim. Prihod don Viktorja Alasonattija, umirjenega in urejenega človeka, nam omogoča, da uredimo hišo, kjer ne sloni več vse le na meni. Sedaj sem začel zapisovati nekaj najpomembnejših dogodkov v zvezi z Oratorijem. Vendar je vse le bolj prikaz naslovov kakor opis dogodkov.«

Ko se je bližal praznik sv. Frančiška Saleškega, je don Bosko vcepljal v duše nekaterih svojih gojencev obrise zamisli o redovni družbi. V ta namen je imel nagovor, v katerem je opisal, kako bi moglo več zbranih v skupnost narediti

veliko dobrega na splošno in še posebno mladini. To je klerik Rua ohranil v zapisu, ki ga še hranimo v arhivu: »Zvečer 26. januarja 1854 smo se zbrali v don Boskovi sobi: don Bosko, Rocchietti, Artiglia, Cagliero in Rua. Don Bosko nam je predlagal, da bi z Božjo pomočjo in pomočjo sv. Frančiška Saleškega izvedli praktičen poizkus pomoči krščanske ljubezni bližnjemu. Pozneje bi se za to obvezali z obljubo. In končno, če bo mogoče in primerno, naredili Bogu zaobljubo. Ta večer so dobili tisti, ki so se ali se bodo podvrgli temu poizkusu, ime salezijanci.«

Ta predlog je na tiste nadobudne klerike naredil velik vtis. Naletel je na odmev v njihovih srcih, ki jih je on sam pripravljaval s pridigami, v katerih je usklajal svoje skrite cilje z mislimi, ki jih je vcepljal v druge. Don Bosko si je pri razlaganju verskih resnic pomagal s ponazarjanjem iz cerkvene zgodovine in z življenjem papežev. Da bi se prepričal, ali so ga razumeli, in z namenom, da bi budil duha tekmovanja, je ob koncu razlage vpraševal poslušalce, bodisi notranje kakor zunanje gojence, kakšno razmišljanje se je vzbudilo v njih ob teh razlagah in kakšen nauk so dobili iz povedanega. Tako jih je prisilil k pozornosti in do skrajnosti napetemu razmišljanju, da so prišli do pravih odgovorov. Najbolj občudovanja vredna je bila preprostost, urejenost, jasnost in prikaz medsebojne ljubezni, povezanost prvih kristjanov in sinovska vdanost vseh služabnikov oltarja do papežev in škofov, zavzetost za krepostno življenje prvih meniških redov, gorečnost za apostolat in spreobrnjenje ljudstev. Don Bosko je kakega izmed klerikov vprašal, kje je bil vzrok za tako izredne uspehe. Med splošnim pozornim sodelovanjem so prišli do sklepa: – Pokorščina druži in množi sile in s pomočjo Božje milosti opravlja silna dela.

Na osnovi don Boskovih nagovorov in zaradi njegovih čudovitih zgledov je v mnogih vzknilo in se razvijalo seme redovnega in duhovniškega poklica; ti so pozneje postali čast in slava Oratorija in Cerkve. Don Bosko jih je skušal vzgajati v tem smislu s priporočanjem ustreznih kreposti, zlasti z duhom ponižnosti in odpovedi, s pobožnimi vajami, ki so jih vsak dan opravljali skupaj, in zlasti klerikom je toplo priporočal, da bi bili vsi lep zgled pokorščine.

Medtem se je bližal praznik svetega zavetnika Oratorija v Valdoccu. Rekli smo že, da je don Bosko za spodbudo in nagrado za lepo vedenje gojencev uvedel navado, ki se je ohranila veliko let: nagrajevanje tistih, ki so jih po splošni izbiri imeli za najboljše. Razdelitev teh nagrad za dijake in obrtnike je bila na predvečer praznika sv. Frančiška Saleškega. Teden dni prej je vsak gojenec na list napisal imena tovarišev, ki so bili po njegovem mnenju zgledni v verskem in moralnem pogledu. Volivci se niso smeli med seboj dogovarjati, niti ni bilo treba navajati razlogov za

izbiro. Predstojniki se niso vmešavali niti z nasveti niti s svojimi ocenami. Volitve so bile popolnoma svobodne. Te podpisane listke so izročili don Bosku. On jih je pregledal in šest, osem, deset ali tudi več gojencev, ki so prejeli največ glasov, je zvečer pred praznikom razglasil za zmagovalce in jih pred vsemi prebivalci v Oratoriju, predstojniki in gojenci, slovesno obdaril s kako knjigo. Treba je omeniti, da je bila sodba, ki so jo izrekli tovariši, tako pravična in posrečena, da je bolje tudi predstojniki sami ne bi mogli izreči. Nikdar ni bil odlikovan gojenec, ki si tega ne bi zaslužil, in hinavci niso imeli sreče. Nihče namreč ne pozna drugega bolje kot tisti, ki z njim stalno skupaj živi, je z njim v zaupnem stiku, in ne da bi se tega zavedal, opazuje njegova dejanja in posluša njegove izjave. Ta nagrada po pičlih treh mesecih prihoda v zavod ni bila samo izredna spodbuda za dobre, temveč tudi resen opomin tistim, ki niso dobili nobenega glasu.

To glasovanje pa je to leto izjemoma spremljala novost: gojenci so dali svoje ocene tudi klerikom.

V lastnoročnem don Boskovem zapisu beremo: »Na letošnji slovesni razdelitvi nagrad na praznik sv. Frančiška Saleškega sta bila med kleriki kot izjemna nagrajena Mihael Rua in Jožef Rocchietti. Med dijaki so bili odlikovani Bellisio, Artiglia in Cagliari. Po žrebanju pa so se jim pridružili še Mag. Turchi, Angel Savio, L. Pepe, Comollo.«

V zapisu so podane ocene vseh 76 fantov v času od 1. novembra 1853 do 1. avgusta 1854. Najvišja ocena je 10 (deset). Tam je podano tudi skupno ocenjevanje moralnega in verskega vedenja ter šolskega uspeha klerikov. Med temi so poleg Dominika Marchisija še nekateri, ki jih do sedaj še nismo imenovali: Jožef Olivero, Janez Luciano, Alojzij Viale. Razlog, zakaj sta dva klerika odložila cerkveno obleko, je mogoče razbrati iz vedno bolj padajočih ocen v teku leta in iz don Boskove opombe: bila sta zelo malomarna pri pobožnih vajah, izgubljala sta veliko časa, ne da bi se učila, in bila sta slab zgled v govorjenju in obnašanju.

Tudi ocene vedenja klerikov so od časa do časa prebrali javno, skupaj z ocenami gojencev. Nihče se temu ni čudil ali upiral. Oratorij je bil kraljestvo resnične demokracije. Kleriki, dijaki in rokodelci so bili bratsko povezani, se klicali s ti – ne samo takrat, temveč tudi pozneje, ko so odrasli in bi mislil, da bodo socialne razlike spremenile način izražanja. Resnična ljubezen ne pozna sprememb in to jim je don Bosko kazal s svojo junaško krščansko ljubeznijo, ki je bila stalna, velikodušna in pripravljena na vsako žrtev za njegove sinove. Veselil se je, če so bili zadovoljni, trpel je, če so trpeli oni, jokal, če so oni jokali, in bil srečen zaradi njihove sreče. Da, celo zbolel je, če so bili oni bolni. S svetim Pavlom je lahko trdil: Kdo trpi in ne bi jaz z njim trpel? Še več, on je zboleval, da

so oni ozdraveli. V prvih letih Oratorija se je don Bosko vsakokrat, ko je kak fant imel vročino ali so ga boleli zobje, imel trebušne krče. Šel je h Gospodu Jezusu Kristusu in ga prosil, naj fantu odvzame bolečine in jih naloži njemu v pokoro. In bil je uslišan.

Ko se je kak fant počutil slabo, mu je imel navado reči: »Pogum, jaz bom prevzel del tvojih bolečin.« To je izrekel smeje se, toda potem ga je napadel glavobol, bolečine v ušesih, močan zobobol, medtem ko je fant v trenutku začutil olajšanje. Toda ko je čez nekaj let ugotovil, da če ni bil zdrav, ni mogel opravljati svojih dolžnosti in biti navzoč v Oratoriju, ki je nujno zahteval njegovo navzočnost, se je odločil, da ne bo več prosil za podobno zamenjavo. »Bil sem nor,« je govoril svojim fantom z namenom, da bi kolikor je bilo mogoče, zakril svojo junaško krepkost. Toda ti so dobro vedeli, kako zelo jih ima ta dobri oče rad, in so, ko je on to imenoval norost, vedeli, da gre za junaško dejanje krščanske ljubezni.

Nekega dne je videl fanta, ki so ga tako zelo boleli zobje, da je kazal znamenja ponorelosti. Don Bosko mu je dejal: »Pomiri se. Šel bom prosit Gospoda, da bo name prenesel del bolečin, ki te mučijo.« Fant je odgovoril, da na noben način noče videti don Boska trpeti, toda dobri predstojnik je držal besedo.

Ko je tistega dne komaj povečerjal, je don Boska napadel zobobol, ki je od trenutka do trenutka postajal hujši. Poklical je svojo mater in ji dejal: »Prosim vas, ne pustite me samega, ker se bojim, da se bom vrgel skozi okno. Bojim se, da bom od teh bolečin ob pamet.« Kljub temu pa se po svoji navadi ni pokesal svoje odločitve in ni prosil Gospoda, da bi ga rešil bolečin, temveč je prostovoljno prenašal posledice svoje odločitve.

Dobra mati Marjeta je bila vsa iz sebe in ni vedela, kaj bi storila in kakšno zdravilo bi mu dala. V takem stanju je don Bosko prebil del noči, dokler bolečine niso postale nevzdržne. Tedaj je poklical mladega Buzzettija in ga prosil, naj ga pospremi do kakega zobozdravnika. Šla sta torej in iskala, dokler nista prišla do hiše, na kateri je pisalo dr. Camusso, kraljevi zobozdravnik. Potrkala sta na vrata, toda fant, ki je prišel odpirat, je rekel, da je dr. Camusso ob tej uri v postelji.

»Pokličite ga,« je dejal don Bosko. »Naj pogleda, ali mi lahko z operacijo olajša bolečine. Strašno trpim.«

»Potem stopite naprej,« je rekel fant. »Moj oče dobro ve, kaj pomenijo take bolečine, in vam bo gotovo pomagal.«

Rečeno – storjeno. Dr. Camusso je prišel, pogledal zobe, toda nič ni bilo narobe. Vsi zobje so bili zdravi. Samo čeljust je bila neizmerno zatečena.

»Kaj naj storimo?« je dejal. »Ne preostane nam drugo, kot da poskusimo skrajno sredstvo, kot s sodom, ki v njem vre. Poskusimo izdreti en zob.«

Stvar je bila zelo dvomljiva, saj so morali izdreti popolnoma zdrav zob, ki je bil dobro zrašččen z drugimi. Toda v stanju, v katerem je bil, bi bil don Bosko pripravljen, da bi mu populili tudi vse zobe. Ker se ni bal, da bi mogel čutiti še hujše bolečine od tistih, ki jih je že trpel, je sedel na stol in v hipu je bil en zob zunaj. Zdravnik je skušal svoje delo opraviti kolikor mogoče nežno in previdno, toda don Bosko je omedlel in morali so ukreniti vse potrebno, da so ga zopet spravili k zavesti.

Po vrnitvi domov so bolečine pojenjale in končno popolnoma izginile. Tudi deček je ozdravel.

Vsekakor je bila nagrada za tako velikodušno junaško krščansko ljubezen dar ozdravljenja, ki ga je imel don Bosko vse svoje življenje. Don Janez Turchi nam kot očividec v svojem rokopisu iz prvih časov pripoveduje o različnih čudežnih dejanjih, ki jih je storil don Bosko. Zatrjuje, da je skušal točno ugotoviti datume, in kolikor mu je bilo mogoče, zanesljivost dogodkov tako, da je rajši opustil verjetno resnične dogodke, o katerih ni bil čisto gotov, samo da bi ohranil prepričljivost. Mi smo te zapise že uporabili v dosedanem pripovedovanju in jih bomo še, zlasti pri ozdravljenjih, ki jih bomo navedli v letu, v katerem so se zgodila. Za zdaj se omejimo na dve.

Pred letom 1850 je neki fant, ki je obiskoval Oratorij, zbolel na nogi, ki se mu je skozi luknje v mesu na več mestih gnojila in bila odvratna zaradi gnoja, ki je tekel iz nje. Bila je velika nevarnost za prisad. Starši so poslali po don Boska, ki je takoj prišel. Rekli so mu, da zdravniki nameravajo fantu odrezati nogo.

»Ne,« je rekel don Bosko, »kaj takega pa ne. Imejte vero in to ne bo potrebno.«

Povabil je fanta, naj naredi nekaj obljub, ga blagoslovil in priporočil sv. Alojziju Gonzagi in Alojziju Comollu. Naslednji dan je prišel zdravnik, pregledal nogo in ugotovil, da je zdrava. Ostale so samo sledi lukenj.

Fant je vstal, četudi ga je ob vremenskih spremembah noga malo bolela. Toda nedolgo zatem je pozabil na svoje obljube in spet je zbolel kot prej. Don Bosko ga je zopet obiskal in takoj prepoznal vzrok za ponovno obolenje. Povalil ga je, naj obnovi obljube, ga znova blagoslovil in nesrečnež je ozdravel.

Nekega zimskega večera 1853 je mladi študent G. Turco legel v posteljo z visoko vročino. Bolelo ga je po celem telesu. Treslo ga je tako, da se je premetaval sem in tja, ne da bi se mogel umiriti. Pri tem je vzdihoval in bridko jokal. Ko so obvestili don Boska, ga je šel obiskat, medtem pa so bili gojenci na odmoru ali pa pri pevskih vajah. S svojim dobrohotnim prigovarjanjem ga je pomiril, ga spodbudil, da bi trdno zaupal v sv. Alojzija Gonzago, in mu svetoval, da bi se

temu svetniku posebej zaobljubil. Končno mu je podelil blagoslov sv. Alojzija, mu zaželel lahko noč in odšel. Kaj se je zgodilo potem, bolnik ni vedel več povedati in se ničesar več ni spominjal. Ves pomirjen je v hipu zaspal, se prepotil in se zjutraj zbudil popolnoma zdrav. Don Bosko, ki se je vedno zanimal za zdravje svojih gojencev, je takoj, kakor hitro je prišel iz cerkve, vprašal, kako je z bolnikom. Dobil je naslednji odgovor: »Turco je skupaj z drugimi in veselo je svojo panjoto.« Fant sam pa je takole povedal: »Jaz sem nenadno prenehanje bolezní tako tedaj kakor sedaj imel za nekaj izrednega.«

Toda Gospod nenadnega in hitrega ozdravljenja ni vedno štel za primerno. V takih primerih se je don Boskova ljubezen kazala na drugačen način.

»Če je zbolel kak fant, ga je dal don Bosko prenesti v sobo, namenjeno za bolnike, in poskrbel, da so zanj pozorno skrbeli in mu pridno stregli, kakor sem to jaz sam na sebi izkusil,« je pripovedoval teolog Savij Ascanio. »Ko sem imel tifus, sem izkusil njegovo, rekel bi materinsko pozornost,« je vedel povedati kanonik Anfossi. Čeprav je bil don Bosko zelo zaposlen, ni nikdar opustil obiskov pri svojih bolnikih in bil je takoj pri roki, kakor hitro se je bolezen izkazala za resno. Dal je poklicati zdravnika in ga on sam spremljal k bolniku. Bili so mu tako pri srcu, da se je, če jih ni mogel obiskati, pogosto zanimal, kako je z njimi, poizvedoval, ali so priskrbeli predpisana zdravila, in ukazal, da naj bolnikom nič ne manjka. Imel je navado reči: »Varčujmo ob drugih priložnostih, toda bolniki morajo dobiti vse, kar potrebujejo.« Če se je bolniku poslabšalo, je ostajal pri njem; če je bilo treba, ne samo podnevi, temveč tudi ponoči. Zlasti je poskrbel za pravočasen prejem zakramentov s čim boljšim razpoloženjem. Njegovo ravnanje je bilo tako čudovito in njegove besede tako prisrčne in polne svetega maziljenja, da bolniki skoraj niso več čutili svoje bolezní. »Splošno prepričanje je bilo,« sta povedala don Turchi in mons. Cagliero, »da bi bila smrt v Oratoriju nekaj lepega, če bi le imeli ob sebi našega dragega očeta.«

Ko so se po bolezní skušali okrepiti, je prefektu priporočal, naj jim daje potrebno hrano in celo dobro vino, ter ga pogosto vpraševal, kako je s prebolezníki. »On je bil pač tak,« je govoril Enria, »pozabljal je nase, da je mislil na nas.«

3.

POGLAVJE

Katoliško branje – Prvo leto te publikacije – Don Boskovo sporočilo članstvu – Spreobrnjenje nekega valdežana – Sporočilo škofa iz Bielle o spletkah protestantov – Kazenski zakonik proti kleru in vojaški nabor klerikov

Z ISTO LJUBEZNIJO, KOT JE don Bosko ljubil svoje sinove, je nadaljeval tisk in širjenje Katoliškega branja. Ker ni mogel sam s svojim delom zadostiti potrebam tako preizkušane družbe, je skušal pridobiti različne izobražene duhovnike in laike in jih pripraviti, da bi pisali o verskih vprašanjih. V ta namen je vsakemu določil snov, ki naj bi jo obdelal. Nekateri so se rade volje odzvali, drugi pa so se mu spretno izmikali, da jih ne bi zaposlil s podobnim delom, ker jim je bilo nerodno zavriniti dobrega Božjega služabnika, ki jih je privlačil z nepremagljivo ljubeznijo.

Zato lahko rečemo, da je bila prvih petnajst let večina zvezkov njegovo delo, vse druge pa je pozorno preštudiral, dopolnil, popravil; ne le rokopise, temveč tudi tiskarske odtise.

Meseca februarja 1854 je izšel dvojni zvezek anonimnega pisatelja z naslovom *Kmetom – Pravila lepega vedenja za ljudi na deželi, koristne za vse prebivalstvo*. »Rad bi,« tako začel svoj nagovor kmetom, »dragi prijatelji, da bi vzljubili svoj stan bolj kot vsakega drugega; rad bi vam povedal, da je vaše življenje med toliko različnimi načini življenja med najbolj častivrednimi, najbolj všeč Bogu in najbolj bogato s sredstvi posvečevanja ... Vi ste služabniki, sodelavci Stvarnikove vsemogočnosti ... Če bi vi vsi istočasno opustili delo, bi življenje popolnoma zamrlo. Vaš stan je najbolj vreden spoštovanja, kajti Bog je prvega človeka ustvaril kot oblikovalca zemlje.« In na zlatih straneh opisuje lepoto življenja na deželi, božjo ljubezen, ki je bolj kot kje drugje doma med obdelovalci

zemlje, mir in ljubezen v domovih in njihovo težko delo, ki je zaslužno kakor delo svetih samotarjev v puščavi.

Nato jih spodbuja, da bi ohranili preprostost, skromnost in čistost svojih starih običajev, da ne bi hodili ob sejemskih dneh igrat v beznice, da v svojih družinah ne bi dopustili nečimrnosti v obleki, da ne bi imeli neprimernih pogovorov ter da v navzočnosti svojih otrok in služabnikov ne bi govorili slabega o cerkveni in svetni gosposki.

Končno jim priporoča zveličavna sredstva: Molitev. Povzdigovanje srca k Bogu z mislijo, da nas vidi. Posvečevanje nedelj in praznikov. Pogosto prejemanje svetih zakramentov. Upoštevanje spovednikovih nasvetov. Pobožno branje, kot so svetopisemske zgodbe, cerkvena zgodovina itn., ki naj bi ga prebiral ob večerih in vigilijah. »Preden kupite knjige,« opominja, »se posvetujte s svojim župnikom, da boste držali daleč od svojih domov kugo, ki jo širijo slabe knjige. Ne sprejemajte v dar knjig, ki jih niste nikdar poznali, kajti po svetu hodijo ljudje, ki so najeti za to, da širijo med ljudstvom knjige, ki naj bi ga pripeljale k odpadu od vere.«

Knjižica se je končevala z naslednjo izjavo:

»Našim družbenikom!

Z izdajo 23. zvezka Katoliškega branja, s katerim sklepamo prvo leto našega društvenega delovanja, izpolnjujemo v veliki meri obljube, ki smo jih dali v našem programu.

Obljubili smo, da bomo družbenikom vsak mesec dali na voljo zvezek, ki obsega najmanj 96 strani. Toda dobrohoten sprejem, spodbude dobrih ljudi ter nasveti in želje velikega števila družbenikov so nas spodbudili, da smo se odločili kljub večjim izdatkom objavljati dva zvezka po 50 do 60 strani, pač glede na vsebino, in da bi namesto 96 strani ponudili 108, se pravi 1296 strani namesto 1152 na leto, kakor je to mogoče razbrati iz poročila na koncu knjige.

Upamo, da nismo razočarali pričakovanja naših družbenikov tako glede zanimive vsebine kot obsega knjižic in načel, ki smo jih obravnavali, saj smo se ravnali po nasvetu uglednih oseb, ki so nam s svojo izkušnjo stale ob strani.

Zato se zahvaljujemo in čutimo posebno dolžnost, da javno izrazimo svojo hvaležnost tudi prečastitim prelatom, ki so bili tako dobri, da so nam ponudili svojo podporo, našim spoštovanim sobratom duhovnikom, ki so nam pomagali, in našim plemenitim in darežljivim dušam, ki so podprle naše združenje.

Nadaljnja podpora nas navdaja z upanjem, da bomo z Božjo pomočjo mogli nadaljevati naše delo in da bo iz leta v leto bolj učinkovito. Ob vstopu v drugo leto obljubljam, da bomo družbi, veri in domovini dajali tisto dobro pomoč, ki jo pričakujejo od nas v tem težkem času, ki ga preživljamo. Če nam bo z našimi napori uspelo ustaviti nemoralnost,

pokvarjenost srca in duha, ki ga s tako prizadevnostjo skušajo širiti v naši ubogi domovini zlasti med neizobraženimi in preprostimi ljudmi našega podeželja, potem bomo prav mi tisto orodje v Božjih rokah, s katerim se širi dobro in za kar bomo dobili plačilo, ker se trudimo za obrambo katoliške vere in za razširjanje načel krščanske kreposti.

Odobranje svetega očeta, ki ga je izrazil po svojem tajniku kardinalu Antonelliju v pismu, ki smo ga objavili na čelu zvezkov 20 in 21, nam daje nov pogum in upamo, da bo blagoslov papeža Pija IX. spodbudil tudi naše velezaslužne dobrotnike, da nam bodo še naprej dajali podporo, ki smo je bili deležni v preteklosti, za kar znova iz vsega srca prosimo.

Sovražniki katoliške vere in družbe se trudijo z neizrekljivo podjetnostjo, da bi iznašli sredstva za izprijanje duhov ter kvarjenje srca mlačnih in preprostih. Naša dolžnost je, in to je dolžnost vseh dobrih, da z vso vnemo izkoristimo vsa dovoljena in poštena sredstva, da zadržimo veletok hudobije in zla, ki hočeta uničiti našo družbo in našo vero.

Toda za tako izrazito družbeno in sveto pobudo sta potrebna enotnost in sporazumevanje. Združimo se torej in skupaj odločno nastopajmo. Bog bo blagoslovil naše napore in dal podporo našemu prizadevanju in imeli bomo zadoščenje, da bomo nekoč videli naše sovražnike, sovražnike katoliške vere in človeške družbe, prepričane o njihovi zmoti, da se bodo spreobrnil in se nam pridružili ali pa se bodo osramočeni in zmedeni vrnili v blato svoje hudobije, brez možnosti, da bi nam škodovali.

Sporočamo vam, da bo združenje nadaljevalo svoje delo v istih razmerah in na isti osnovi kot preteklo leto:

Vsebina in vodilo vsakega posameznega zvezka bo enota zase, kar pomeni, da drugi ne bo nadaljevanje prvega, temveč bodo popolnoma samostojni. Vodstvo si bo z vsemi sredstvi prizadevalo, da bodo družbeniki točno prejeli izšle zvezke.

Končno vam sporočamo, da je v delu francoski prevod že izšlih zvezkov v preteklem letu. Na tak način bomo zadostili želji francoskih bralcev. Obnavljamo še sporočilo, ki smo ga objavili na ovitku zvezka 20–21.«

To zadnje sporočilo je bilo namenjeno naročnikom iz Savoje.

S temi sporočili je Katoliško branje stopalo v drugo leto svojega delovanja. Don Bosko je z namenom, da bi ga priporočil čim večjemu številu občinstva, dal pri Doyenu natisniti 3000 okrožnic. Za mesec marec je sam pripravil poročilo v dveh zvezkih o sodobnem dogodku pod naslovom *Spreobrnjenje nekega valdežana*. Gre za pristno zgodovinsko pripoved, v kateri so zamolčane samo nekatere okoliščine, ki jih ni bilo primerno objaviti. Junakinja zares presunljivih dogodkov je mladenka, hči krivoverskih staršev, ki se je v želji, da bi mogla tudi ona uživati mir in zadovoljstvo svojih katoliških tovarišic, na skrivaj dala poučiti krajevemu župniku. Kljub silnemu boju s protestantskim pastorjem ter tepena in zaprta od lastnega očeta, je po čudežnem naključju zbežala od

doma in kljub nasprotovanju sovražnikov večnega zveličanja vstopila v katoliško Cerkev.

Ta zvezek je na naslovni strani nosil naslednje besede:

»Do sedaj so protestanti zastonj na veliko delili bodisi pokvarjeno Sveto pismo bodisi spise, ki so bili odločno proti dogmam, bogočastju in moralnemu nauku katoliške Cerkve. Ko so uvideli, da so vsi taki poskusi jalovi, so skušali kupiti vest z zlatom. Sedaj pa so šli še naprej: bogokletju in zlatu so dodali še prevaro. In to je prevara, ki je je sposobna samo peklenska hudobnost. Med vami, kakor tudi po drugih pokrajinah države krožijo pokvarjeni plačanci, ki s pretvezo poslov ali česar koli drugega vstopajo v trgovine in hiše ali nadlegujejo ljudi celo na javni cesti, jim za majhen denar ali celo zastonj ponujajo knjižure, polne bogokletja in krivih naukov, ki nosijo privlačne naslove, z namenom, da bi presenetili nepredvidne ter si jih pridobili, da bi sami prinašali v družine zloben, pa dobro prikrit strup.«

Tako je svojim škofljanom v Sporočilih z dne 15. marca 1854 pisal škof iz Bielle in jim dajal ustrezne opomine in navodila. Don Bosko pa je dodal: »Sovražniki katolicizma, dragi bratje, in to so zlasti protestanti, si z vsemi sredstvi prizadevajo, da bi izmaličili vero. Vse, ki jim je pri srcu ohranjevanje vere prednikov, prosimo in rotimo, da bi se nam pridružili v obrambi le-te, ki je najlepši dar Božjega usmiljenja. To bodo storili tako, da nam bodo pomagali širiti Katoliško branje, ki ga izdajamo za obrambo vere, tako da razkrinkujemo zmote, ki se širijo, in s tem prispevamo, da se med našim ljudstvom ohranja katoliška vera, ki edina ima trdnost resnice in zunaj katere je nemogoče ugajati Bogu in se zveličati.«

Valdežani so bili toliko bolj predrzni, kolikor bolj jim je bilo jasno, da ne bodo kaznovani, in katoličanom niso prizanašali z najbolj umazanimi obrekovanji.

Škofje so januarja 1854 protestirali pri kralju zaradi neupravičenih obtožb upora duhovščine in mu priporočili sporazum s Svetim sedežem. Toda kot odgovor je pravosodni minister Urban Rattazzi predložil predstavniškemu domu nekaj sprememb v kazenskem zakoniku. Zmanjšati kazni, ki so do tedaj veljale za sramotilce vere, in kaznovati z zaporom od treh mesecev do dveh let tiste duhovnike, ki bi v javnih nagovorih pri izpolnjevanju duhovniške službe izrekli nesoglasje z državnimi zakoni in javnimi ustanovami. Če bi pa kdo grajal državne zakone in javne ustanove v tiskani besedi, ki bi jo potem brali na javnih prireditvah ali jo kako drugače sporočali javnosti, bi bil kaznovan z zaporom od treh mesecev do treh let. V obeh primerih naj bi se krivcu naložila še denarna kazen v višini tudi do dva tisoč lir. S 93 glasovi za in 33 glasovi proti so 16. marca zakon v parlamentu izglasovali.

Subalpinski in ligurski škofje so nato v pismu senatu prosili, da bi katoliškemu kleru zagotovili tiste pravice, ki jih ustava določa vsem državljanom. Senat je zakon z nekaj popravki potrdil in kralj ga je 5. julija podpisal.

Pa to še ni bilo vse. Ker je vlada že prejšnje leto pripravila osnutek zakona o vojaškem naboru, je poslanska zbornica potrdila člen 98, ki se glasi: »Vojaške službe so oproščeni pripravniki, ki so sorazmerno s potrebami bogoslužja zaposleni v posameznih škofijah, kar je treba vsako leto ugotoviti in določiti s kraljevim odlokom na predlog pravosodnega ministrstva. To so: 1. Katoliški pripravniki za cerkveno službo, ki so jih škofje določili za delo v škofiji. 2. Pripravniki za bogoslužno opravilo drugih kultov in verskih skupnosti, ki so priznani od države, kakor je povedano v prejšnji številki in so jih za to določili njihovi predstojniki.«

Iz tega člena je razvidno, da izvzetje iz obveznosti vojaškega nabora ni bilo več izjemna pravica, temveč vladarjeva milost. Ta milost pa je veljala za valdežane, žide in za katerokoli sekto, ki je imela zadosti denarja, da si je kupila nekaj ducatov privržencev.

Škofje so se obrnili na kralja in na senat in pokazali, kako v mnogih škofijah manjka duhovnikov. Toda 2. februarja 1854 so senatorji odobrili zakon s 50 glasovi za in 12 proti. Kralj je zakon podpisal 20. maja. Vsak škof je imel pravico, da je na vsakih dvajset tisoč škofljanov lahko izvzel enega klerika. Toda če klerik pred 26. letom starosti ni dobil še nobenega cerkvenega duhovniškega reda, bi ta pravica ne veljala. Za protestantske pastorse te težave ni bilo.

4.

POGLAVJE

Turinsko semenišče proda don Bosku del zemljišča – Še drugi predlogi za izgradnjo stavbe za tiskarno – Don Boskova pisma Rosminiju in opatovi odgovori – Katoliško branje: Zbirka sodobnih znamenitih dogodkov – Knjigoveznica kot tretja notranja delavnica Oratorija

RAZGOVORI Z ROSMINIJEM O USTANOVITVI TISKARNE so bili še vedno v teku. Opustili so misel, da bi v ta namen uporabili nekaj soban stavbe v gradnji in se vedno bolj navduševali za samostojno namensko poslopje. Zato so se ozrli na zemljišče trikotne oblike, obsegajoče kakih 38 arov, ki ga je turinsko semenišče v osebi rektorja kanonika Vogliottija prodalo don Bosku. Pogodbo so podpisali na osnovi dovoljenja mons. Fransonija, poverjenika Kongregacije za škofe in redovnike, z dne 28. februarja 1850, in na osnovi dovoljenja imenovane kongregacije z dne 1. decembra 1849. Dne 5. februarja 1850 je kralj potrdil izvedbo papeškega dekreta.

Vrh trikotnika se je začel ob ostrem kotu križišča dveh cest Vrtnarice in Cottolenga, kar je mogoče še danes videti na dvorišču Oratorija, ki so mu nadeli ime Marije Pomočnice. Osnova trikotnika pa je zavzemala polovico prostora, kjer danes stoji svetišče.

Don Bosko je 18. junija 1851 del zemljišča, ki mu ga je odstopilo turinsko semenišče, prodal za 2500 lir gospodu Janezu Krstniku Coriascu. To je zemljišče pravokotne oblike, dolgo 17 metrov ob Vili Cottolengo in 19,40 m na notranjo stran; na tem prostoru je sedanja vratarnica. Gospod Coriasco si je tu zgradil enonadstropno hišo z dvema vzporednima kriloma, kjer je stanoval in imel mizarsko delavnico. Dne 20. novembra istega leta je don Bosko prodal Janezu Emanuelu 0,199 hektarja na vzhodni strani Coriascove hiše za 1573 lir.

Dejstvo, da je bilo oboje mogoče kupiti nazaj, je bilo zelo v skladu z don Boskovim načrtom. Zato je opat Rosmini pisal don Bosku in ga prosil za nadržnosti, istočasno pa mu naročil, naj začne razgovor s Coriascom in Emanuelom; pripomnil je tudi, da bi bilo zelo dobro, če bi bila o vsem obveščena tudi nadškofijska pisarna. Žal tega pisma v arhivih nismo mogli najti, vendar pa nam je poznana vsebina listka, ki ga je napisal don Bosko:

Uglednemu in spoštovanemu gospodu don Antonu Rosminiju, vitezu, opatu, vrhovnemu predstojniku Družbe ljubezni v Stresi.

Ugledni in spoštovani gospod!

Ne morem se vaši uglednosti zadosti zahvaliti za izraze spoštovanja, ki ste mi jih izrekli. In ker me spodbujate, da naj naredim, kar morem, vam zagotavljam, da bom storil, kar je v moji moči, da uresničimo načrte, ki jih imamo za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš. Treba bo še spremeniti nekaj stvari glede sedanjih okoliščin, tako da bo celotno zemljišče nam na voljo.

Bilo bi malo nerodno, če bi moral jaz kupiti nazaj hišo in zemljišče, ki sem ga prodal Coriascu z obveznostjo, da ga ne bo prodal naprej. Najbolje bi bilo, če bi vi kupili hišo in zemljišče in tako rešili obe težavi. In ker mi pravite, da za zdaj ne bi zmogli tega izdatka, bi jaz skušal omogočiti postopek tako, da bi jaz plačal znesek za tistih dvajset tabel, to je vsoto, ki presega nakup zemljišča in ki ne pomeni nikakršnih težav. Tako bi poravnal del dolga pri vas, medtem ko bi vi izplačali Coriasca, kar bi zneslo osem tisoč petsto frankov, od katerih bi bilo treba tri tisoč plačati takoj.

Jaz bi se o vsem dogovoril s Coriascom in tako olajšal stvari. Rad bi poudaril, da vam je ta del Coriascove hiše posebno potreben, kajti če hočemo začeti gradnjo poslopja, je nujno potrebna lopa, zadosti velika, da bi vanjo spravili vse potrebno, in kaka sobica za upravnika in njegovega pomočnika. To pa vse že obstaja.

Danes sem bil v mestu pri arhitektu in ta mi je zagotovil, da bi takoj začel delo, vendar je za to potreben načrt stavbe, ki ga mora odobriti gradbena komisija. Za vse to bi poskrbel jaz sam.

Čeprav mora izdatke za prepis lastnine in uporabe plačati kupec, bom po vaši želji in z namenom, da pospešimo postopek, plačal polovico jaz.

Menim, da generalnega vikarja še ne bi obvestili. Bolje bi bilo to storiti ob obisku katerega člana Družbe v Lyonu, kjer bi govorili neposredno z nadškofom. Pogovor z našim generalnim vikarjem bi verjetno povzročil težave tam, kjer jih po mojem mnenju ni. Če ste drugačnega mnenja, mi, prosim, sporočite in bom storil, kakor boste želeli.

Pri stanju, kakršno je sedaj, bi lahko poslali kako osebo, s katero bi se tukaj na kraju samem dogovorili o vsem potrebnem. Reči moram, da mi ta načrt zelo ugaja in želim, da bi ga začeli izvajati in ga tudi dokončali.

Naj še povem, da nekdo čaka na izid tega pogajanja, da bi kupil prostor, ki mu ga bom jaz prodal. Če bi lahko začeli nakupovati potreben material sedaj, bi imeli petnajst odstotkov popusta, česar za konec aprila ne moremo več pričakovati. To so torej vidiki, ki so se mi porodili ob prebiranju vašega pisma in vam jih sedaj sporočam. Vedno sem pripravljen upoštevati, kar mi boste svetovali, ker pri vsej zadevi ne gre niti za koristi Družbe niti za koristi Oratorija, temveč za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.

Gospod naj blagoslovi vas in vašo nadvse zaslužno Družbo. Želim vam iz nebes vse blagoslove in se priporočam vašim pobožnim molitvam ter vam zagotavljam, da bom tudi jaz molil za vas.

*Vaše ugledne in spoštovane osebe vdani in spoštovani v Jezusu Kristusu
duh. JANEZ BOSKO; Turin, 24. februarja 1854*

Na to pismo je opat Rosmini odgovoril takole:

Stresa, 2. marca 1854

Moj dragi in spoštovani gospod in brat v Jezusu Kristusu! Vaše ljubeznivo pismo me je napolnilo s pomisleki, kajti čeprav sem za sedaj odločen zgraditi samo eno krilo stavbe, ki je nujno potrebno za naš namen, se vendar bojim, da bi mi kdo rekel: Začel je graditi, pa ni mogel končati. Rad bi vas prosil, da bi mi pomagali bolj, kot mi obljubljate. Predlagam vam, da bi jaz kupil tudi del Coriasca, vendar ne več in s pogojem, da vi povrnete nekaj kapitala od dvajset tisoč lir. Drugi pogoji bi ostali nespremenjeni.

Kar se tiče cene, ki naj bi jo izplačali Coriascu, se zanašam na vas. Če ena tabla velja 350 lir, zemljišče ne bi smelo biti dražje od 3500 lir. K temu moramo dodati še hišo, za katero ne vem, koliko bi mogla stati. Vsekakor sem prepričan, da boste upoštevali skupno korist.

Za zdaj ne moremo občinski upravi predložiti načrta stavbe, ki jo mislimo zgraditi, ker ga arhitekt še ni pripravil. Mislim pa, da bo zadosti, če zagotovimo arhitektu pri komisiji za gradnje, da nameravamo gradbišče obdati z zaščitnim zidom in da bomo pozneje, ko se bomo odločili za gradnjo, predložili načrte. Ta obrabni zid lahko začrtate in zagotovite, da bo srednje visok. Prepričan sem, da bo arhitekt na osnovi te izjave dal dovoljenje, kot je potrebno pred vsako kupoprodajno pogodbo, kar služi tudi za odmerjenje zemljišča.

Kar se tiče izraza spoštovanja, ki naj bi ga izkazali generalnemu vikarju, se bom držal vašega nasveta.

Pošljite mi zatorej pritrđen odgovor, ki ga z veseljem pričakujem, in jaz vam bom poslal ljudi, ki bodo opravili nakup in takoj poskrbeli za material.

V tem pričakovanju se priporočam vašim molitvam, se čutim počaščenega z vašim prijateljstvom in vam izražam vso vdanost v Jezusu Kristusu.

Vaš ponižni in vdani služabnik, brat

ANTON ROSMINI, predstojnik G.D.S.D.C.

Iz celotnega pregleda dogovarjanja je razvidno, kako zelo se je prvotna cena zemljišča v Valdoccu zvišala in da je bilo veliko kupcev, ki so želeli kupovati v

Valdoccu. Dejansko so se tiste dni širile govornice, da bi morala biti postavljena železniška postaja, ki so jo potem postavili v Porta Susi, nedaleč od Oratorija, in bi gledala naravnost na trg. Don Bosko je brez dvoma obvestil opata Rosminija o tem vladnem načrtu. Zato je poslal v Streso še drugo pismo.

Osrednje vodstvo Katoliškega branja

Turin, 7. marca 1854

Velemenjeni in velespoštovani gospod! Koliko neprijetnosti moram povzročati vaši ugledni osebi v tej zadevi! Imejte potrpljenje z menoj. Vsaka teh neprijetnosti naj bo menica Božje previdnosti. Razlog, zakaj ne morem sprejeti vaših predlogov, je denarna stiska, v kateri sem se znašel, in nujnost obveznosti, ki jih imam z gradnjo poslopja, ki ga prav sedaj končujemo. Vendar pa v silni želji, da bi se mogla dogovoriti o najinem skupnem delu, sprejemam vaš prilagojeni načrt, kakor sledi:

- 1. V kupoprodajni pogodbi za hišo Coriasco bi na račun prodajne cene pustil pet tisoč frankov, od katerih ste mi tri posodili preteklo jesen, in dva tisoč od dvajset tisoč, o katerih mi poročate v vašem pismu.*
- 2. Zemljišča, ki je povezano s stavbo, ne bi mogli prodati tri leta. Če bi se ob izteku teh znašel v težkem položaju in zemljišča ne bi drugače uporabil, bi imel proste roke, da ga prodam s preferenco 25 frankov za tablo nad tedaj veljavnimi cenami, če bi zemljišče želela kupiti Družba ljubezni.*
- 3. Turinska občina zagotavlja prostor, obdan s preprostim varnostnim zidom, katerega zidavo sem že naročil. Arhitekt naj bi pripravil načrte, ki naj bi jih nato odobrila turinska občinska uprava. Vse to bo storjeno še danes.*

Povedati moram, da je še nekaj drugih kupcev, vendar Coriasco daje prednost nam. Ponudili so mu vsoto 9500 frankov, on pa bi bil pripravljen odstopiti za deset tisoč na roko ali za dvanajst tisoč v obrokih. Ta nakup bi se moral opraviti kmalu, kajti bližajoča se pomlad daje prodajalcem veliko prednost.

To so stvari, ki vam jih v tem trenutku morem sporočiti, in moj položaj, v katerem sem se znašel po prejemu vašega spoštovanega pisma. Prosil bi vas samo, da bi čim prej sporočili svojo odločitev, da bom imel navodilo, ker se precej kupcev zanima za to.

V prijetnem prepričanju, da so stvari urejene, vas prosim, pošljite osebnega odposlanca po svoji izbiri, da si bo ogledal položaj in presodil o nadaljnjem postopku. Če bomo v nadaljevanju našega prizadevanja naleteli na težave, jih bomo s skupnimi napori premagali.

Oprostite temu mojemu pismu. Gospod Bog naj bogato blagoslovi vas, vse vaše sodelavce in sinove Družbe. Z največjim spoštovanjem se izrekam v Jezusu Kristusu vaše ugledne in spoštovane osebe vdanega služabnika

duh. JANEZ BOSKO.

Dne 10. marca mu je odgovoril don Karel Gilardi in sporočil, da ga njegov predstojnik namerava prihodnji teden poslati v Turin, da bi dokončno uredili vse potrebno, in upa, da bo vse gladko poteklo. Prosil ga je tudi, da bi mu dal stanovanje in hrano v svoji hiši, in izrekel pripravljenost, da bo povrnil stroške bivanja.

Don Bosko je končeval pripravo dvojnega zvezka Katoliškega branja za mesec april, ki ga je sam napisal in ki nosi naslov *Zbirka sodobnih zanimivih dogodkov* s podnaslovi: Župnik sredi med morilci; Zdrava pamet preprostega delavca; Lep zgled; Katoliška stanovitnost; Žalostni dogodki v teku leta; Poznana resnica; Delo na praznične dni. Knjiga je napisana v obliki dvogovora in je izredno razgibana. K temu je dodal prikazovanje preblažene Device Marije dveh pastirčkoma v La Salette, spreobrnjenje in smrt mladega protestanta in še kak drug vesel dogodek.

Za uvod je napisal naslednje svarilo: »Pri objavi pričujoče Zbirke sodobnih dogodkov bi radi opozorili naše bralce, kako so bili protestanti ogorčeni zaradi že objavljenih dogodkov na njihov račun. To so pokazali v pismih, besedah in časopisnih člankih. Pričakovali smo, da bodo ugovarjali zaradi kakega vprašanja, ki bi v njihovih očeh moglo biti zmota. Vendar se to ni zgodilo.

Celotno njihovo govorjenje, pisanje in razglašanje ni bilo drugo kot splet nesramnosti in natolcevanja proti Katoliškemu branju in njegovemu uredniku. Kar se tiče nesramnosti in natolcevanja, so nas zdaleč prekosili, vendar jim v tem ne odgovarjamo niti z besedico, ker je naše osnovno vodilo, da ne pišemo in ne objavljamo ničesar, kar bi moglo biti proti krščanski ljubezni, ki jo moramo imeti do vsakega človeka na tem svetu. Zato iz vsega srca odpuščamo našim žalivcem in se skušamo izogniti osebam, za vsako ceno pa se bomo potrudili, da razkrinkamo zmoto, kjer koli se že skriva.

Bog naj obilo blagoslovi naše bralce in vse tiste, ki se skupaj z nami trudijo, da bi branili resnico in ohranjali v ljudstvu našo sveto katoliško vero.«

Zmote krivovercev sta uspešno zavračala dva zvezka v eni knjigi, ki je šla v tisk meseca maja. Zadosti je, da navedemo imena piscev in s tem nakažemo njuno vrednost:

Katekizem o protestantih za preprosto ljudstvo, ki ga je sestavil p. Janez Perrone DJ. Obsega zgodovino in nauk protestantizma, njegove zvižajne postopke pri širjenju zmote, nesrečno življenje in žalostno smrt odpadnikov.

Medtem je don Bosko v upanju, da bo v doglednem času imel na voljo lastno tiskarno, v prvih mesecih leta – hudomušno, kakor je imel marsikdaj navado – odprl tretjo delavnico v Oratoriju: knjigoveznico. Toda med fanti Oratorija ni

bilo nobenega, ki bi poznal to obrt, da bi pa za to plačeval zunanjega mojstra, pa časi še niso bili zreli. Toda klub temu je nekega dne, obdan od svojih fantov, položil na mizo tiskane pole knjige z naslovom Angeli varuhi. Poklical je enega izmed fantov in mu rekel:

»Ti boš knjigovez.«

»Jaz knjigovez? Kako bi moglo to biti, ko pa nimam najmanjšega pojma o tej obrti?«

»Pridi sem. Vidiš te pole? Sedi za mizo in jih začni zlagati.«

Tudi don Bosko je sedel za mizo in skupaj sta zložila vse pole. Knjiga je bila zložena in sedaj bi jo bilo treba sešiti. Tedaj je prišla na pomoč mati Marjeta in v troje so obvladali nalogo. Iz moke so naredili lepilo in že so prilepili ovoj. Sedaj je bilo treba knjigo urediti in jo obrezati. Kako pa naj bi napravili to? Dečki so zvedavo stali okoli mize in opazovali vse početje. Vsak je imel svoj nasvet, kako bi uredili knjige; eden je predlagal škarje, drugi nož. Toda ne enega ne drugega še ni bilo v hiši. Nuja je don Boska prisilila k iznajdljivosti. Stopil je v kuhinjo in vzel óblasti nož, s katerim sekljajo čebulo, česen, korenček, peteršilj in drugo povrtnino, in skušal z njim obrezati papir. Fantje so se mu iz vsega srca smejali.

»Vi se smejete,« je rekel don Bosko, »toda jaz vem, da moramo v naši hiši imeti knjigoveznico in knjigoveze, in hočem, da začnemo delati.«

Knjiga je bila zvezana in obrezana.

»In sedaj ji bomo pozlatili obrezo.«

»Poskusimo tudi to,« je dejala mati Marjeta.

»Zlata nimamo,« je nadaljeval don Bosko. »Zadovoljiti se bomo morali z rumeno barvo.« Toda kako? Vzel je malo lepo rumene glinice in se obrnil k okoli stoječim: »In sedaj? V kakšni tekočini jo bomo zmeščali? S čisto vodo.«

»Se ne bo prijelo,« so enoglasno odgovorili fantje.

»Z oljem?«

»Da bi zapacali celo knjigo.«

Don Bosko je poslal kupiti za nekaj soldov firneža. Gline so pomešali s firnežem in že je bila knjiga zvezana, obrezana in obarvana. Don Bosko se je smehljaval od zadovoljstva, smehljala se je tudi mati Marjeta in smejali so se fantje. Delavnico so tako odprli in ji našli prostor v drugi sobi prvega dela nove stavbe, blizu vrat, kjer je sedaj ena od obednic.

Zaradi velikega pomanjkanja sredstev niso gradili naprej, temveč so dokončali samo nekaj začetih del, nujno potrebnih za delovanje zavoda. Don Bosko se je v delavnicah v Turinu skušal naučiti pravil te obrti in jih potem učil svojega prvega knjigoveza.

Temu prvemu knjigovezu so se kasneje pridružili še drugi, kupili so nekaj nujnih potrebščin in tako za silo delali nekaj časa. Ko pa je prišlo v Oratorij nekaj fantov, ki so že delali kot knjigovezi v raznih knjigoveznicah v mestu, so pomagali pri nadaljnjem izpopolnjevanju delovnega procesa. Delavnica je začela zlagati in vezati Katoliško branje in nato še šolske učbenike. Prvi knjigovez Oratorija je bil Bedino, ki so ga imenovali Governo – vodja.

Toda do kakih velikih uspehov in nezaslišanega napredka so se povzpeli ti tako skromni začetki! Že 9. novembra leta 1854 je Armonia objavila naslednji oglas, ki se nanaša na pravkar omenjene dogodke.

»Z namenom, da bi priskrbeli delo nekaterim revnim sinovom zavetišča Oratorija sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu, ki ga vodi velezaslužni duhovnik don Janez Bosko, so odprli knjigoveznico. Tisti, ki bodo dali v obdelavo knjige ali kaj drugega v to knjigoveznico, bodo poleg zelo ugodnih cen podprli tudi ustanovo javne dobrotelčnosti. Vsem toplo priporočamo to delavnico tudi zato, ker vemo, da so tam sprejeli osemnajst otrok, sirot brez staršev, ki jih je pobrala kolera. Nemajhno število drugih pa bo v tej ustanovi dobilo svoje zatočišče.«

Ob tej knjigoveznici se je še istega leta (1854) začela razvijati majhna knjigarna.

5.

POGLAVJE

Praznični oratoriji – Sodelovanje škofijskih in redovnih duhovnikov v Turinu – Predsedniki praznovanj – Zbližanje družbenih razredov in ljubezen fantov do njihovih dobrotnikov – Moralna zadoščenja – Spoštovanje do duhovnika in njegovi blagodejni učinki – Postni katekizem – Čudovita vztrajnost nekega fanta pri obisku Oratorija – Don Bosko odstopi Rosminiju zemljišče za tiskarno, ki ga je kupil od semenišča – Don Bosko v Castelnuovu in čudežno ozdravljenje nekega fanta – Zaplemba imetja turinskega semenišča

PRODOR KATOLIŠKEGA BRANJA ni prav nič pojenjal. Isto smemo reči tudi o goreči don Boskovi zavzetosti za praznične oratorije. Dečki so prihajali v velikem številu in se učili katekizma. Ob nedeljah in praznikih so bili kleriki od jutra do večera zaposleni s poučevanjem verouka, z dejavno navzočnostjo v cerkvi in zunaj cerkve ter z vodenjem iger in udeležbo v času odmora. V valdoškem Oratoriju je don Bosko po večernicah v cerkvi enkrat mesečno priredil zabavo s srečelovom, pri katerem je bilo moč dobiti kos obleke, hrane ali kako knjigo za fante, tako zunanje kot notranje. Zlasti zunanje je skušal tako pridobiti za točen nedeljski obisk Oratorija.

V drugih dveh oratorijih so imeli isto navado. V Oratoriju sv. Alojzija so morali kleriki sami poskrbeti za dobitke. V ta namen jim je don Demonte do 1861 dajal po pet lir na mesec. Oni pa so za ta denar v svoji iznajdljivosti nakupili celo vrsto dobitkov in tako navduševali fante. Med drugimi nalogami so morali zaradi pogostih odsotnosti ravnatelja don Feliksa Rossija, ki je bil sicer bolehen, pa vendar poln apostolske gorečnosti, poiskati v Turinu duhovnika, ki bi na praznik oziroma v nedeljo maševal, pridigal in spovedoval. Vedno so dobili koga, ki je z veseljem opravil to delo krščanske ljubezni. Prav tako so za praznične dni in

za vajo za srečno smrt dobili spovednike iz mesta. Če pa res nihče ni mogel pri-
ti, so šli v samostan na Monte, kjer jim je oče gvardijan kapucinov dobrohotno
poslal katerega svojih redovnikov, da je spovedal fante. To se je zgodilo večkrat
na leto in zaporedoma več let.

Za letno razdelitev nagrad in za župnijske praznike je bilo treba pripraviti
akademije z govori, deklamacijami, godbo in petjem. Vedno so tako uredili, da
ni nič manjkalo tako glede zunanjšega blišča kakor duhovne priprave. Za vse
to so poskrbeli kleriki. Prav tako so pozorno poskrbeli za izbiro predsednikov
praznovanj ali priorjev. Ko so jih izbrali, so jih šli obiskat s prošnjo, da bi prev-
zeli predsedovanje prazniku. Dostikrat je bil predsednik praznika kak fant iz
odlične družine. Ko je prišel v oratorij, so ga slovesno sprejeli, mu odkazali ča-
stno mesto pri vseh prireditvah in se na koncu dneva še slovesneje poslovili,
kot je to navada z odličnimi osebnostmi. Advokat Garelli, ki se je potegoval za
mesto župana v Turinu, nam je navdušeno pripovedoval, kako je bil pri dvajse-
tih letih izbran za predsednika praznika v oratoriju Porta Nuova.

Tako v tem oratoriju kakor tudi v oratoriju v Vanchiglii je imel predsednik
pri akademijah in razdelitvi nagrad častno mesto in za sklep praznika se je eden
izmed klerikov zahvalil predsedniku za njegove usluge ali pa je predsednika po-
vabil, da je on namenil besedo množici fantov v navzočnosti njihovih staršev in
dobrotnikov. Če predsednik ni bil preveč večšč svoje naloge in mu beseda ni prav
dobro tekla ali se je bal, je ob njegovi strani stal klerik, ga spodbujal in mu na-
rekoval, kaj naj pove. Če pa mu je zmanjkalo besed, je sam nadaljeval govor in s
tem spodbudil silno ploskanje. Vse je znal izpeljati s tolikšno spretnostjo, da se
ljudje sploh niso zavedeli nerodnega položaja in so menili, da je bilo že vnaprej
vse tako dogovorjeno in pripravljeno. Zlasti klerik Mihael Rua je pri tem izkazo-
vanju pomoči bil nadvse spreten. Seveda se je potem predsednik skušal za vse
oddolžiti z velikodušnim darom za izdatke praznika.

Tako je don Bosko, potem ko je klerikom dal splošna pravila ravnanja, pus-
til popolno svobodo pri iskanju sredstev za take prireditve in jih navajal, da so
se znali odločati v danih okoliščinah. Vendar je bil vedno pripravljen, da jim je
priskočil na pomoč, če je bilo treba.

Praznični oratorij je bil za don Boskove klerike odlična vadnica za življenje,
fantom pa je poleg že na drugih mestih omenjenih koristi tudi omogočal, da so
se znebili ali se obvarovali raznih predsodkov, ki bi lahko bili nevarni za skupno
življenje. To je bil zlasti odpor, ki so ga proti višjim vodilnim razredom družbe
sejali zvodniki ljudstva, knjige, časopisi in gledališke predstave. Ko so namreč
videli, da je toliko uglednih gospodov z njimi sodelovalo pri svetih obredih, kle-

čalo in molilo v cerkvi v istih klopek kot oni, šlo z njimi skupaj k obhajilu, jih učilo katekizem, se z njimi zabavalo na odmorih, jih poučevalo v večerni šoli, so jih začeli spoštovati; vzljubili so jih, postali z njimi zaupljivi, jih pozdravljali, jim izkazovali spoštovanje v javnosti, posnemali njihove lepe zglede in bili ponosni, da so imeli z njimi osebne stike.

V teh osebnostih niso videli samo plemiča, bankirja, zdravnika, profesorja, odvetnika, notarja, univerzitetnega študenta, temveč predvsem prijatelja ubogih. Tako so odpravili socialne razlike in nasprotja. Delavski otrok je mogel občutiti, kako zlagane so bile trditve revolucionarjev, kako modro ravna Bog, ko ustvarja ljudi različnih položajev, kako je bogataš ustvarjen za reveža in revež za bogataša. Bogataš daje, kar ima odveč, revežu, ki je v potrebi, ta pa dobrodelnost vrača s hvaležnostjo, pripravljenostjo za pomoč in z delom. Tako razpozna, da je oba ustvaril Bog v svojo slavo: bogataš naj se ponižno bliža potrebnemu, revež pa potrpežljivo prenaša svoje pomanjkanje, oba pa imata vsak v svojem stanu sredstvo, s katerim si pridobivata zasluženje za večnost. Obenem pa ga tolaži misel, da je dobri Jezus hotel priti na svet v plemeniti družini, pa je živel revno in razglasil za blažene uboge, in da ubogi predstavljajo njegovo Božjo osebo.

In ti gospodje so bili zares podporniki in dobrotniki ubogih fantov in veliko teh zapuščenih sirot je pozneje, ko so odrasli, priznalo: »Če sem se povzpел do uglednega družbenega položaja, če sem si ustvaril ugoden gospodarski položaj, da morem zadostiti vsem svojim potrebam, se moram zahvaliti don Bosku, krepostnim navadam, katerih me je on naučil, poznanstvom, ki sem si jih pridobil po njem, priporočilom, ki mi jih je on priskrbel, in podporam, ki so mi omogočile, da sem obiskoval Oratorij.« Naj navedemo en sam dokaz v pismu, ki ga je don Bosko 1. aprila 1854 pisal grofu Ksaverju Provani di Collegno: »Med temi je Morra, za katerega sem prepričan, da mu lahko zaupamo fanta, ki ga tudi vi v svoji ljubezni vzdržujete. Pripravljen je delati vse mogoče usluge. Znal bo poskrbeti za ozračje domačnosti. Ljubite me v Gospodu in v vsem, kar zmorem, sem vam iz vsega srca na voljo.«

Ti gospodje si niso samo pridobivali neizmernega bogastva zaslug za svoje duše in blagoslova za svoje družine, temveč so imeli zadoščenje, da so v Oratoriju videli uresničene pridobitve, za katere so se trudili v svoji veri. »Kar nas je ob prazničnih dneh z neustavljivo silo vleklo v Oratorij,« je trdil odvetnik Belingeri, »je bil prizor pobožnega prejemanja svetega obhajila teh porednežev. Ob obhajilni mizi si lahko videl stotine obrazov, katerih izraz je bil malo prej še nepomemben, hudoben, divji, prezirljiv, ošaben in celo oduren. In prav ti obrazi so se sedaj spreminjali in dobivali izraz preproščine, vere, dobrote, ljubezni in

lepote; kakšna izkušnja resnične pričujočnosti zakramentalnega Jezusa v njihovih srcih. Vse to nam je bilo v veliko spodbudo.«

Toda velika zmaga Oratorija je bila ljubezen in spoštovanje do duhovništva odraslih moških, ki so kot otroci obiskovali Oratorij. Iz tega je prihajala vztrajnost v poštenem življenju, vrnitev na pravo pot tistih, ki so se dali premagati strasti, spoznanje o potrebi modrega svetovalca in dobrotnika v dvomih ter v življenjskih težavah in nesrečah. Srce je vsem nakazovalo pot, ki vodi v Valdocco, v sobo in v cerkev, kjer jih je don Bosko vedno pričakoval.

Koliko presunljivih strani bi lahko napisali o tej temi. Oratorij bi bil v njih prikazan kot učitelj po svojem izročilu, po uspehu nešteto fantov, ki so ga obiskovali, po raznih pripetljajih, ki so se zgodili vsakemu izmed njih, ne samo od njihove zgodnje mladosti do uresničitve njihovega poklica ali stanu, ampak do njihove smrti. Napisali bi lahko brez števila življenjepisov, polnih poučnih dogodivščin in srečnih doživetij. Pred nami bi se zvrstile vse kreposti, vse zmote, vse kreposti od začetka do srečnega konca, zvedeli bi za najbolj zanimive in včasih neverjetne dogodivščine, kjer se jasno kaže Božje usmiljenje in varstvo presvete Device Marije.

Brez nadaljnega lahko rečemo, da so tako dragoceni sadovi rasli iz semena, ki so ga sejali vsakdanji katekizmi v postnem času pred veliko nočjo. Evangeljska polja je Gospod blagoslavljal sorazmerno z delom in trudom poljedelcev. Tega leta se je postni čas začel 1. marca. Don Bosko si je poiskal prizadevne posnemovalce svojega duha zatajevanja.

Ob delavnikih so morali kleriki in mladi katehisti z delovnim območjem v Porta Nuovi in Vanchiglii iti prej h kosilu in nato prehoditi nekaj kilometrov poti, po končanem katekizmu pa iti na predavanje v semenišče. In dostikrat jih je po skromni večerji čakal še verouk v kakem posebnem oddelku za odrasle delavce. To so bili napori pravih misijonarjev.

Don Bosko je v nekem svojem pismu don Abbondioliju, župniku v Sassiju, govoril o katekizmu v Valdoccu. Medtem ko bo Božja milost zopet poživila mlada srca, je on mislil na ponovno oživitev vrtilčka matere Marjete in je v šegavem tonu takole pisal:

Turin, 4. aprila 1854

Predragi gospod župnik! Čeprav moja mati razpolaga z mnogimi tudi zelo debelimi vrstami fižola, si vendar želi imeti fižol iz Sassija. Zato vas prosi, da ji podarite seme fižola, imenovanega kraljičin fižol, ki ste ga ji že večkrat priskrbeli.

Prav tako si želi še druge povrtnine, čeprav bi jih lahko dobila tudi drugje, kar vam bo prinašalec tega pisma ustno razložil.

K vsakdanjemu katekizmu prihaja približno štiristo katehizirancev, in to opoldne. To pomeni, da fantje še niso izgubili moralnosti.

Ljubite me v Gospodu in računajte name v vsem, kar zmorem.

Vaše ugledne osebe najponižnejši služabnik

Janez Bosko, poglavar porednežev.

P. S. Po veliki noči boste dobili obisk.

Don Boskova trditev, da se je med zunanji fanti ohranila moralnost, je bila na mestu. Ti ubogi mladostniki so se kljub zapeljevanju k slabemu in kljub oslabitvi družbenih in krščanskih kreposti med ljudstvom dali pritegniti preprosti in ljubeznivi besedi. Nihče ne more ugotoviti zveličavnih učinkov katekizma v Oratoriju. Dostikrat so po svojih otrocih cele delavske družine prišle h Gospodu. Ti otroci so našli v Oratoriju gotovo zatočišče proti slabim zgledom in uničujočim naukom v svojih družinah. Mnogi izmed njih so bili pravi junaki in so vztrajali v dobrem tudi v najtežjih okoliščinah. Naj povemo samo en primer.

»Če boš še naprej ob nedeljah hodil k tistim duhovniškim barabam, da te bodo mešali,« je rekel neki oče lastnik trgovine svojemu sinu, ki je delal pri njem, »te ne bom imel več za sodelavca. Pojdi, če hočeš, toda od mene ne boš več dobil denarja, ki si si ga začel služiti.« Toda deček je še naprej hodil v Oratorij in delal v delavnici svojega očeta, čeprav mu ta ni dal niti ficka, in pri tem kazal delavnost in spretnost, nič manjšo kot kateri koli njegov delovni tovariš. Ti so se pridružili njegovemu očetu in ga obdelovali s pikrimi opazkami in nesramnimi podtikanja. Toda prišel je dan, ko sta bila njegov pogum in njegova zvestoba poplačana s spreobrnjenjem njegovega očeta.

V tem času je prišel v Turin gospod don Carlo Gilardi, generalni prokurator rosminjancev. Potem ko si je ogledal od don Boska priporočeni načrt za zidavo tiskarne, je takoj opustil misel na nakup Coriascove hiše in se odločil za nakup daljšega trikotnega zemljišča, ki je bilo nekoč last semenišča. Zdi se nam, da je don Bosko malo pomišljal ob podpisu te pogodbe, ker se mu je s tem izmikal prostor, na katerega ga je vezalo toliko srčnih vezi. Toda stiska ga je prisilila, da je 8. marca in 10. aprila 1848 in potem še 10. junija 1850 moral ponovno prodati nekaj kosov zemljišča, ki ga je Via Cottolengo ločila od njegove tedanje lastnine; zemljišče je bilo sicer postranskega pomena, vendar zaradi videnj v sanjah zanj izredno dragoceno. In sedaj bi se moral odpovedati blagoslovljeni zemlji, na katero je položila svoje noge sama Kraljica angelov. Toda korist mla-

dine je od njega zahtevala to žrtev, zato je privolil in Božji previdnosti prepustil dokončanje svojih preroških videnj.

Zato je 10. aprila opoldne, na ponedeljek velikega tedna, ko so se dečki začeli pripravljati na velikonočno obhajilo, s pravno pogodbo notarja Turvana prodal don Carlu Gilardiju, predstavniku opata Rosminija, 51 tabel, 10 pednjev in 5 unč zemljišča, kar znaša 0,1948 hektarja za ceno deset tisoč lir. Zemljišče je na vzhodu mejilo na Coriascovo hišo in don Boska, na zahodu na polje semenišča, na jugu na cesto Cottolengo in na severu na Oratorij.

Istočasno je opat Rosmini v zasebnem pogovoru odpustil dolg 3000 lir in prevzel dolg do semenišča za 5000 lir. Kljub temu je imel še vedno pri don Bosku v dobrem 20.000 lir na obresti 4%, ki so ostale od nakupa Pinardijeve hiše.

Don Bosko je ves vesel, ker je videl, da se mu bo izpolnila želja po lastni tiskarni, poravnal dolgove pri najzahtevnejših upnikih in se drugi teden po veliki noči na povabilo teologa Cinzana s škofom iz Ivreje odpravil v Castelnuovo d'Asti na birmo.

Na svojem domu v Pranellu je težko bolan na očeh ležal študent S. A. Zdravniki so obupali nad njim in že več kot eno leto ni mogel študirati. Preden se je don Bosko vrnil v Turin, ga je hotel v spremstvu mladega Janeza Turchija obiskati. »Ko sva prišla k njemu,« tako pripoveduje Turchi, »so nama odprli njegovo sobo. Ležal je v postelji z zavezanimi očmi. Postelja je bila zagrnjena z odejo, ki je visela izpod stropa. Okno je bilo zaprto in dvojna zavesa je jemala vso svetlobo. Kljub temu je bolnik, ko so odprli vrata, začel kričati, naj jih zaprejo, ker mu luč povzroča bolečine. Don Bosko je vstopil, mi pa smo ostali zunaj. Kaj se je tam notri dogajalo, ne ve nihče. Vem le to, da si je bolnik naslednji dan snel obvezo, odprl oči, začel brati, se dvignil iz postelje in končno popolnoma ozdravel. Nekaj dni pozneje je prišel v Oratorij in od takrat ni nikdar več tožil zaradi bolečin v očeh.«

Ko se je don Bosko vrnil v Turin, je dal don Carlu Gilardiju še zadnja potrebna pojasnila za sestavo poročila v Rim, kjer naj bi dobili potrebno dovoljenje.

Predragi gospod Carlo!

Prejel sem vaša ljubezniva pisma skupaj s knjigo za klerika Oliverja, ki sem mu jo že izročil, in veseloigro Janezek, ki jo bomo uprizorili ob vašem prvem prihodu v Turin. Obiskal sem gospoda don Alojzija Settija, ki ne more redno bivati v Oratoriju, ker ima toliko pouka ob najrazličnejših urah. V nekaj dneh vam bom poslal sklenjeno pogodbo, ki jo bo pripravil notar Turvano.

Kar se tiče dovoljenja Rima, menim, da to nima nikakršnega smisla, ker Rim v sedanjem položaju ne more nikogar pooblastiti, da bi izvedel potrebna opravila, niti seme-

nišča, ki so mu onemogočili upravo, ne ekonomat, ki ga gospodar še ni potrdil. Tako je tudi gospod Dorna, ki je kupil kos podobnega zemljišča, govoril z opatom Vacchettom in ministrstvom in mu je bilo rečeno, naj čaka na končni odgovor iz Rima. Zato menim, da lahko tako naredimo tudi mi.

Sicer pa kar naprej govorimo o don Carlu in je bilo za nas pravo presenečenje, ko ga nismo več videli med nami.

Moja mati, vsi naši kleriki, gospod Dorna in veliko število naših fantov vas ljubeznivo pozdravlja. In jaz, medtem ko spoštljivo pozdravljam patra generala, vam želim vse dobro od Gospoda, se priporočam vašim pobožnim molitvam in se izrekam vaše predrage osebe vdanega prijatelja

*duh. J. BOSKO, poglavar porednežev
Turin, 9. maja 1854*

Razlog za uporabo določenih izrazov z ozirom na cerkveno avtoriteto je naslednji.

Dne 2. marca je bilo s kraljevskim odlokom ukazano ekonomu opatu Vacchettu, da naj prevzame upravo nadškofijskega semenišča, ki je prej služilo za vojaško bolnišnico in pozneje kot skladišče za vojaške stroje in krmila. Naslednji dan je ekonom, ne da bi obvestil generalnega vikarja, šel k rektorju kanoniku Vogliottiju in zahteval od njega, naj mu izroči precejšnje vsote denarja iz blagajn, arhive in vse, kar sodi k lastnini semenišča. Kanonik Vogliotti se je temu uprl. Toda pod pretnjo posega kraljevih karabinjerjev je popustil, čeprav je glasno protestiral. S tem so bila semenišča v Braju in Chieriju oropana nujno potrebne podpore: ni bilo več denarja za vzdrževanje profesorjev in za potrebe semeniščnikov. Valdežani pa so se istočasno kopali v zlatu, ki sta jim ga pošiljali Anglija in Amerika.

6.

POGLAVJE

Minister Urbano Rattazzi v Oratoriju – Don Boskova pridiga o življenju svetega papeža Klementa – Nevarno vprašanje in moder odgovor – Razgovor ministra Rattazzija z don Boskom – Previdnostne simpatije

SPREGOVORITI MORAMO ŠE o drugem pomembnem dogodku zaradi njegovih posledic.

Bilo je v nedeljo ob pol enajstih dopoldne, aprila 1854. Dečki iz zavetišča skupaj z mnogimi zunanjimi fanti so bili drugič zbrani v cerkvi. Odpeli so jutranjice in hvalnice Marijinega opravila in bili pri sveti maši. Don Bosko je s prižnice pripovedoval odlomek iz cerkvene zgodovine v njemu lastnem očarljivo preprostem slogu. Medtem je skozi zunanja vrata cerkve vstopil neki gospod, ki ga nihče ni poznal, niti don Bosko. Ko je slišal pridigo, je sedel v neko klop, pripravljeno zadaj za vernike, in poslušal vse do konca. Don Bosko je že prejšnjo nedeljo začel pripovedovati o življenju svetega papeža Klementa, tokrat pa je pokazal, kako je cesar iz sovraštva do krščanske vere poslal papeža v izgnanstvo na Kersonez, današnji Krim.

Ko je končal svojo pripoved, je z namenom, da bi poživil razmišljanje, vprašal nekega zunanjega gojenca, ali ima mogoče kakšno vprašanje in kakšen moralni nauk naj bi izluščili iz povedanega. Fant pa je proti pričakovanju zastavil sicer zelo umestno vprašanje, vendar za tisti prostor neprimerno in za tiste čase zelo nevarno. Vprašal je: »Če je cesar Trajan s tem, ko je izgnal papeža Klementa iz Rima in ga poslal v izgnanstvo, ravnal krivično, ali ni tudi naša oblast ravnala narobe, ko je izgnala v tujino našega nadškofa mons. Fransonija?« Don Bosko je na to nepredvideno vprašanje mirno odgovoril, ne da bi se najmanj zmedel: »Tukaj ni mesto, kjer naj bi odločili, ali je naša oblast storila narobe, ko

je poslala v pregnanstvo našega spoštovanega nadškofa. To je dejanje, o katerem bo govor ob svojem času. Gotovo pa je, da so sovražniki Cerkve v vseh časih preganjali njene voditelje papeže, škofe in duhovnike, prepričani, da če bodo podrli stebre, bodo s tem porušili tudi stavbo, in da če preženejo pastirja, s tem razkropijo ovce, ki postanejo plen krvoločnih volkov. Zato ne smemo misliti, ko slišimo ali beremo, da so kakega papeža, tega ali onega škofa, tega ali onega duhovnika sodno obsodili bodisi na izgnanstvo, ječo ali celo smrt, da je to tudi res in da je obsojeni tudi kriv tega, kar mu očitajo. Zelo verjetno je, da je bil žrtev izpolnjevanja svojih dolžnosti, pričevanja svoje vere in da je zato pravi heroj Cerkve, kakor so bili apostoli, kakor so bili mučenci in kakor so to bili mnogi papeži, škofje, duhovniki pa tudi preprosti verniki. Poleg tega se moramo spominjati, da je svet, izraelsko ljudstvo, Pilat obsodil na smrt na križu samega Božjega Odrešenika in ga obdolžil bogokletstva in ščuvanja ljudstva, čeprav je bil pravi Božji Sin, ki je oznanjal pokorščino in poslušnost pravni oblasti in učil, da naj damo cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je Božjega.«

Dodal je še nekaj besed o dolžnosti, da ostanemo trdni v veri in spoštujemo služabnike svete Cerkve, in stopil s prižnice, medtem ko so fantje molili običajni očenaš in zdravamarijo v čast sv. Alojziju, peli Hvaljeno naj vedno bo presveto Jezusovo in Marijino ime in zapustili cerkev skozi stranska vrata. Za njimi je stopil iz cerkve tudi neznani gospod, stopil na dvorišče in izrazil željo, da bi govoril z don Boskom. Don Bosko je že odšel v svojo sobo, zato ga je eden izmed fantov spremil k njemu. Po pozdravu sta don Bosko in tisti gospod imela kratek pogovor, ki ga je slišal tudi fant, ki se je, potem ko je obiskovalca popeljal v don Boskovo sobo, po navadi tistih časov zadržal, dokler mu don Bosko ni dal znamenja, da odide, ker njegova navzočnost ni več potrebna.

Razgovor je potekal takole.

Don Bosko: »Bi smel zvedeti, s kom imam čast govoriti?«

»Z Rattazzijem.«

Don Bosko: »Z Rattazzijem! Z velikim Rattazzijem¹, poslancem, nekdanjim predsednikom parlamenta in sedaj ministrom njegovega veličanstva?«

Rattazzi: »Točno tako.«

Don Bosko: »Torej (smehlja se) moram pripraviti roke za lisice in računati na temno ječo?«

¹ Oba sta govorila v piemontskem narečju in izraz »veliki Rattazzi« v narečju pomeni »col gran Ratass«. V piemonteščini pomeni »ratass« velika miš ali celo velika podgana. Don Bosko je izgovoril to besedo s presenečenjem, ki je tudi ministra prisililo k smehu.

Rattazzi: «Čemu neki?»

Don Bosko: »Za to, kar je vaša ekselenca pravkar slišala v cerkvi o mons. nadškofu.«

Rattazzi: »Nikakor. Če pustimo ob strani vprašanje, ali je bilo fantovo vprašanje na mestu, moram priznati, da ste se odlično znašli in noben minister na svetu vam ne bi mogel ničesar očitati. Četudi menim, da v cerkvi ne govorimo o politiki, kaj šele z mladimi, ki o teh stvareh še niso sposobni pametno razmišljati, pa z druge strani trdim, da človek svojega prepričanja ne sme tajiti pred nikomer. Naj še dodam, da so v ustavni državi ministri odgovorni za svoja dejanja, ki jih lahko ocenjuje vsak državljan in zato tudi don Bosko. Jaz sam se veselim, četudi ne odobravam vseh idej in dejanj mons. Fransonija, da strogih ukrepov proti njemu nismo izvedli v času mojega službovanja.«

»Če je tako, potem sem tokrat lahko gotov, da me ne boste dali vtakniti za rešetke,« je v smehu dejal don Bosko, »in bom lahko še naprej dihal svobodni zrak Valdocca. No, sedaj pa preidimo na drugo.«

Po tem prisrčnem uvodu sta začela resen razgovor, ki je trajal kako uro. Rattazzi je s celo vrsto vprašanj hotel slišati od don Boska natančno vse o začetku, namenu, napredovanju in uspehih Oratorija, ki je bil priključen zavetišču. Med drugim je hotel izvedeti o sredstvih, s katerimi je don Bosko vzdrževal red med fanti, ki so prihajali v Oratorij.

»Ali imate pod svojim poveljem,« je vprašal minister, »vsaj dva ali tri stražarje v uniformi ali v civilu?«

»Prav nič jih ne potrebujem, ekselenca.«

»Je to mogoče? Saj vendar ti vaši dečki niso čisto nič drugačni kot drugi fantje v svetu. Gotovo so tudi ti nebrzdani, prepirljivi in nasilni. S kakšnimi kaznimi in postopki jih torej obvladujete in tako preprečujete neprijetnosti?«

»Večina teh fantov je zares prav divje narave. Kljub temu pa tukaj za preprečevanje neredov ne uporabljamo nasilja niti kazni.«

»To se mi zdi prava skrivnost. Bi mi mogli to razložiti?«

»Vaša ekselenca brez dvoma ve, da poznamo dva sistema vzgoje: enega, ki mu pravimo represivni, in drugega, ki se imenuje preventivni. Prvi skuša vzgajati s silo, karanjem in kaznovanjem, če je bil storjen prekršek proti zakonu ali prestop. Drugi sistem si prizadeva vzgajati z ljubeznivostjo, tako da gojencu pomaga izpolnjevati predpise in mu daje na voljo najbolj uspešna vzgojna sredstva. Po tem sistemu vzgajamo pri nas. Predvsem si prizadevamo vcepiti v srca dečkov zveličavni božji strah, skušamo jim vzbuditi ljubezen do kreposti in sovraštvo do hudobije. Vse to pa skušamo doseči s katekizemskim poukom in z ustreznim moralnim

poukom. S potrebnimi in ljubeznivimi napotki in zlasti še s pobožnimi vajami in drugimi verskimi sredstvi jih navajamo in jim pomagamo na dobra pota. Poleg tega smo, kolikor je to mogoče, ljubeznivo navzoči pri igri, v šoli, na delu. Skušamo jih spodbujati z dobrohotnimi nasveti, in kakor hitro vidimo, da so pozabili na svoje obveznosti, jih spomnimo nanje in jim dajemo ustrezne nasvete. Z eno besedo: z vsemi mogočimi sredstvi, ki nam jih narekuje naša krščanska ljubezen, jim pomagamo, da se izogibajo hudega v moči svoje krščansko oblikovane vesti.«

»Brez dvoma je to najbolj ustrezen način, da vzgajamo pametne ljudi. Pa je ta način tudi uporaben za vse?«

»Pri devetdesetih od sto fantov prinaša ta sistem zaželeno sadovo. Na preostalih deset pa zelo ugodno deluje, tako da so manj nevarni in trdoglavi. Zato se mi prav redko zgodi, da moram spoditi kakega fanta, ker je nepopoljšljiv in neukrotljiv. V ta Oratorij, kakor tudi v ona dva v Porta Nuovi in Vanchiglii pogosto pridejo dečki, ki so bili bodisi zaradi slabe nravi, zaradi neuklonljivosti ali tudi zaradi hudobije pravi bič za svoje starše in gospodarje, toda po nekaj tednih postanejo čisto drugačni. Kot da niso več isti kot prej. Da tako rečem: iz volkov so se spremenili v jagnjeta.«

»Škoda, da državna oblast ne more uvesti podobnega sistema v svojih popoljševalnih ustanovah, kjer moramo za preprečevanje neredov nastaviti stotine in stotine stražarjev, a so priprti fantje vseeno iz dneva v dan slabši.«

»In zakaj državna oblast ne uvede v svoje popoljševalne ustanove tega sistema? Uvedite vero, določite čas za verski pouk in za pobožne vaje. Tisti, ki vodijo take ustanove, naj dajo vsemu temu potreben ugled in pomen. Pustite prost vstop duhovnikom in jim dovolite, da se bodo svobodno pogovarjali s temi nesrečneži, da jim bodo mogli povedati besedo ljubezni in miru. S tem boste že uvedli preventivni sistem. Potem stražniki ne bodo imeli več nikakršnega ali zelo malo dela. Državna oblast pa bo imela zadoščenje, da bo družinam in družbi vrnila veliko moralno oblikovanih in koristnih članov. Sicer bo še naprej izdajala denar za popoljšanje ali kaznovanje teh številnih objestnežev in krivcev, in ko bodo zapustili popoljševalnico, bo morala paziti nanje, da se zavaruje pred njimi, ker bodo pripravljene storiti še kaj slabšega.«

Don Bosko je še naprej govoril na tak način. In ker je že od leta 1841 poznal stanje mladih in odraslih kaznjencev, saj jih je pogosto obiskoval, je notranjemu ministru lahko nanizal celo vrsto primerov, kjer se je jasno videlo, da je bila vera vzrok temeljitega preroda in moralne rehabilitacije. »Ko kaznjenelec vidi Božjega duhovnika,« je nadaljeval don Bosko, »in sliši njegove spodbude, se spominja srečnih dni, ko je hodil h katekizmu, se spomni nasvetov, ki jih je prejel od župni-

ka in učitelja, spozna, da je prišel v ta kraj trpljenja zato, ker je opustil cerkev ali ni več izpolnjeval nasvetov, ki jih je bil deležen. Ob spominu na vsa ta radostna doživetja se v srcu razveseli, oči se mu orosijo, kesa se, vdano sprejme trpljenje, se odloči za lepše življenje in sklene, da se bo po prestani kazni vrnil v družbo z odločno voljo, da zadosti za pohujšanje, ki ga je storil. Če pa mu manjka ljubeznivi vidik vere in ohrabrujoča dobrotta njenih načel, če ni deležen pogovorov in nasvetov prijatelja njegove duše, kaj bo potem temu revežu ostalo v tistem osovražem kraju? Nihče mu ne bo pomagal, da bi dobrohotno dvignil svoj pogled od zemlje; nihče ga ne bo opozoril, da bi razmislil, kako je z grehom ne samo prekršil državne zakone, temveč razžalil Boga, najvišjega zakonodajalca; nihče ga ne bo spodbudil, da bi prosil za odpuščanje, niti ga ne bo poučil, kako naj časno trpljenje porabi za to, da se bo izognil večnemu; kako je Bog pripravljen, da mu v svojem usmiljenju odpusti kazen; v svojem bednem položaju ne bo videl nič drugega kot samo grobost sovražne usode; in namesto da svoje verige močil s solzami kesanja, jih bo prenašal s skritim besom; namesto da bi popravil svoje življenje, bo trdovratno vztrajal v slabem; od svojih tovarišev v kazni se bo naučil še novih hudobij in z njimi načrtoval, kako bolj previdno narediti hudodelstvo, da ne bi padel v roke pravice, ne pa da bi se poboljšal in postal dober državljan.«

Don Bosko je izrabil priložnost in pokazal ministru korist preventivnega sistema zlasti v javnih šolah in v vzgojnih zavodih, kjer imamo opravka z nedolžnimi dušami brez vsake pokvarjenosti, dušami, ki se učljivo uklanjajo prepričevanju in ljubezni. »Dobro vem,« je zaključil, »da uvajanje tega sistema ni področje delovanja vašega ministrstva, ekselenca. Toda vsaka vaša beseda, vsak vaš namig ima velik vpliv na odločitve prosvetnega ministra.«

Gospod Rattazzi je z živim zanimanjem poslušal ta in še druga don Boskova opažanja. Prepričal se je o učinkovitosti sistema vzgoje v oratorijih in je obljubil, da mu bo v državnih šolah dal prednost pred vsakim drugim vzgojnim načinom. Če potem ni ostal vedno mož beseda, je bilo temu vzrok pomanjkanje poguma, da bi pokazal in branil svoje versko prepričanje.

Po končanem razgovoru je bil od vsega tako prevzet, da je od tega dne postal velik don Boskov zagovornik in zaščitnik. To je bila brez dvoma poteza Božje previdnosti, kajti časi so postajali iz leta v leto težji in bolj zapleteni in Rattazzi, ki je imel veliko opravka z vlado in oblastjo ter je bil vedno zelo vpliven politik, je odločno branil Oratorij, ki bi brez njegove pomoči doživel težke preizkušnje in trpel celo nepopravljivo škodo.

Bralci se bodo morda čudili temu, kako odločno se je minister Rattazzi zavel za don Boska in njegove ustanove, ko so vsem znane pogubne politične za-

misli tega človeka in njegov delež pri ukrepih v škodo Cerkve. Pa vendar je tako, ker je Bog kot skrben oče tako hotel.

Ko Bog izbere človeka za orodje svojih slavnih dejanj, mu podari tudi potrebna sredstva za izvedbo poslanstva. In če to zahteva sodelovanje mnogih, potem izvoljenca na neki način zaznamuje, mu podeli nekaj skrivnostnega, da se mu vsi uklanjajo in mu pomagajo, tudi nasprotniki. Sveto pismo in cerkvena zgodovina nam kažeta tisoče dogodkov v potrditev naše trditve. Jožef je bil določen za rešitelja svojih bratov v Egiptu in Bog je sklenil, da je bil najprej prodan za sužnja, vržen v ječo, bil tujec v neznani deželi, našel milost v faraonovih očeh in bil sprejet od svojega ljudstva, se povzpел do najvišjega dostojanstva v kraljestvu in postal prva oseba za kraljem. Daniel je moral postati v najbolj žalostnih dneh izgnanstva tolažnik svojih bratov, jetnikov v Babiloniji. Bog je vtisnil v njegov obraz in njegovo osebo nekaj izrednega, da si je pridobil naklonjenost vseh kraljev kaldejskega kraljestva Nebukadnezarja do Kira in Dareja ter je celih petdeset let mogel biti to, kar je bil. Tako se je zgodilo s sv. Benediktom, s sv. Frančiškom Asiškim in s toliko svetniki nove zaveze. Isto lahko trdimo o don Bosku. Naklonjenost, ki so mu jo izkazovali mnogi Cerkvi sovražni ljudje, je dokaz za njegovo Božje poslanstvo.

7.

POGLAVJE

Nove stiske Oratorija – Okrožnice za novo loterijo – Rattazzi in turinski župan sprejmeta srečke – Nepredvideni spovednik – Žrebanje loterije – Duhovne vaje za zunanje gojence – Štirideseturna pobožnost v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega – Ognjena krogla nad sanjskimi poljanami – Izkušnje, s katerimi je mogoče preprečiti neprijetnosti pri slovesnostih – Praznik sv. Alojzija – Katoliško branje

V PIEMONTU SO TRPELI POMANJKANJE zaradi slabe letine in zaradi zvišanja cen poljskih pridelkov. K temu so se pridružili še stroški za vojno na vzhodu. Leta 1853 je cesar Nikolaj I. v tajnem načrtu, da bi se polastil Carigrada, od sultana zahteval, da mu zaupa izključno zaščito grških prebivalcev na turškem ozemlju in da razglasi vrhovno oblast grških Cerkev nad katoliško Cerkvijo. Ker se je sultan temu zoperstavil, so ruske čete zasedle kneževini Vlaško in Moldavijo. To se je zgodilo v juliju. Novembra so Rusi uničili muslimansko mornarico v pristanišču Sinope. Tega leta, to je 1854, so oblegali trdnjavo Silistria na Donavi na meji z Bolgarijo, toda je niso mogli zavzeti. Vendar pa je vojna ovirala prevoz iz Črnega morja v Italijo.

Javna dobrodelnost je nezadržno upadala, in ker je don Bosko predvideval, da bo zmanjkalo potrebnega, si je zopet domislil mnogih majhnih podpor z blagovno loterijo dobitkov, ki so mu ostali od prejšnje loterije. Potem ko je dobil dovoljenje civilne oblasti, je prenesel sedež loterije v ulico Santa Clara, kjer je v dvoranah samostana častitih očetov dominikancev razstavil dobitke. Vsaka srečka je stala 20 centov. Starejši fantje so se vrstili kot čuvarji in reditelji v posameznih dvoranah. Tako je don Bosku uspelo, da je s prodajo srečk, vendar ne brez velikega napora in težav mogel priskrbeti vse potrebno za svojo veliko družino.

Razposlal je veliko število okrožnic. Predstavljamo en primer z opombami teologa Appendinija iz Villastellona.

Ugledni gospod!

Velika stiska, v kateri sem se znašel to leto, in veliki izdatki za tri oratorije, ki delujejo v našem mestu v korist ogrožene mladine, me silijo, da se zatečem k javni dobrodelnosti in zlasti še k vam, spoštovani gospod, ki ste mi dali priložnost, da sem izkusil vašo krščansko ljubezen tudi sicer.

V zaupanju v vaše velikodušno srce vam brez dolge razlage vseh potreb, ki me tarejo, pošiljam 200 srečk majhne loterije predmetov, ki so mi ostali od loterije pred dvema letoma, in drugih, ki so jih darovali razni dobrotniki. Prepričan sem, da boste vi in vaši znanci razpečali tukaj priložene srečke.

Sem v obžalovanja vrednem položaju, ko vam moram sporočiti, da če je bilo kdaj težko za mladino, je to v našem času. Ogromno mladih ljudi je v veliki nevarnosti, da izgubijo poštenje in vero v zameno za košček kruha. Trud, ki bi ga prispevali tokrat, bi bilo sodelovanje pri reševanju duš in za vas brez dvoma vir nebeških milosti.

Poln hvaležnosti za že izkazane dobrote, za katere upam, da jih boste še nadaljevali v korist teh mojih dragih sinov, vam zagotavljam spomin v svojih skromnih molitvah in molitvah mojih sinov, ki bodo izprosili obilne milosti iz nebes tako nad vas kakor nad vse tiste, ki bodo hoteli sodelovati v tem dobrodelnem prizadevanju.

Dovolite mi, da se z vsem spoštovanjem izrečem vaše cenjene osebe vdanega in pokornega služabnika.

D. Bosko

V Turinu, 13. marca 1854

P. S. S svojim sodelovanjem boste koristili tudi ubogim dečkom iz Villastellona, ki v velikem številu prihajajo v te oratorije in od katerih jih je nekaj popolnoma oskrbovanih v Oratoriju v Valdoccu.

Od mnogih odgovorov sta se ohranila dva. Eden ministra Rattazzija in drugi turinskega župana.

Notranje ministrstvo, posebna pisarna

Turin, 12. maja 1854

Ugledni in spoštovani gospod! Z veseljem se odzivam povabilu vaše ugledne osebe, da bi sodeloval pri vzdrževanju vaše ustanove in poravnavanju nujnih stroškov moškega oratorija sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu. Prilagam 40 lir in vam vračam 200 srečk, ki

ste mi jih poslali. Zahvaljujem se vam, da ste se obrnili name, in imam čast, da vas spoštljivo pozdravim.

U. RATTAZZI

Turinski župan je pisal naslednje pismo.

MESTO TURIN

Odgovor na pismo z dne 30. preteklega aprila.

Turin, dne 13. maja 1854

V želji, da pokažem, četudi na skromen način, svojo živo željo, da prispevam, kolikor morem, k vzdrževanju prazničnih oratorijev, ki jih vaša ugledna oseba s tolikim odobravanjem začinja in vzdržuje v moralno in materialno korist zapuščenih dečkov, se čutim srečnega, da morem ustreči želji, ki ste jo izrazili v svojem pismu. Zato bom vzel 100 poslanih srečk loterije v korist oratorijev. Medtem ko prilagam 20 lir, izražam željo, da bi oratoriji dobili še več ljudi, ki bi jih ščitili in jim pomagali, kakor si to zaslužijo. Istočasno mi je v čast, da se izrekam

vaše ugledne osebe vdanega in uslužnega služabnika.

NOTTA

Žrebanje loterije je bilo določeno za 27. april. Vendar je don Bosku uspelo, da ga je preložil na poznejši čas.

V teh dneh pa se je zgodilo nekaj, kar je vredno poročila.

Ko je šel don Bosko nekega dne obiskat dvorane z razstavo loterije, je bil tam tudi neki gospod, ki ga je prosil, naj ga nujno spove. Don Bosko mu je rekel, naj gre za trenutek v bližnjo stolnico. Tudi sam se je odpravil tja, sedel na samotno klop in čakal tistega gospoda, da bi ga spovedal. Ta pa je šel naravnost k eni od spovednic in tam pokleknil. Kaj naj stori? Don Bosko se je bal, da bo prišel zakristan in spodil vsiljivca, ali še slabše, da bo prišel kanonik, ki je imel tam svojo spovednico. Zato je malo odlašal, končno pa se je odločil, da ga bo šel spovedat. Toda za prvim je pristopil drugi in nato še cela vrsta spovedancev, tako da se je zadržal kar celega pol dneva.

Med temi se je prišel spovedat tudi neki moški, ki je bil zaposlen v Oratoriju. Hotel je spovednika, ki ga ne bi poznal. Ko je videl pred spovednico toliko ljudi, je pokleknil mednje, in ko je prišel na vrsto, se je spovedal. Med spovedjo je povedal, da se je prišel spovedat tja zato, da don Bosko ne bi zvedel za neko precej kočljivo zadevo, pri kateri je bil udeležen in ki se je verjetno sukala okoli hišnega denarja. Don Bosko ga je poslušal, ne da bi rekel besedico, in nato dejal: »Glej, zagotavljam ti, da don Bosko ne bo ničesar zvedel, kajti on gre preko takih

stvari.« Pomislite na presenečenega možakarja, ki se je spovedal prav pri tistem, kateremu si ni upal razodeti svoje vesti. Ves potolažen se je vrnil v Oratorij in Buzzettiju pripovedoval o čudnem dogodku.

Dobitke loterije so izžrebali 24. maja ob dveh popoldne v eni izmed sob v Oratoriju v Valdoccu in Armonia je 30. maja objavila izžrebane številke.

Ves ta čas don Bosko ni opustil, da ne bi zelo prizadevno bil dejaven na evangelijskem področju s pridiganjem. Od sobote 22. aprila je več duhovnikov z njegovo pomočjo pridigalo osemdnevne duhovne vaje fantom in odraslim meščanom v cerkvi Častitljive bratovščine usmiljenja. Gotovo je bilo več kot enemu udeležencu zagotovljeno večno zveličanje sredi nesreč, ki so tisto leto zadele Turin.

Zatem je don Bosko pripravil drugo posebno pobožnost, o kateri poroča Armonia dne 20. maja 1854.

Štirideseturna pobožnost z osmino v moškem Oratoriju

sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu

Z namenom, da bi od Gospoda izprosili blagoslov nad krščanska ljudstva in naša polja, smo pripravili osemdnevno pobožnost v čast presveti Devici v našem Oratoriju od 21. do 28. tekočega meseca maja.

Razpored za prve tri dni je naslednji: Dopoldne se bodo zapovrstjo opravljale tihe svete maše. Ob deseti uri pa bo slovesna sveta maša iz izpostavljanjem Najsvetejšega za štirideseturno pobožnost.

Zvečer ob šestih večernice, pridiga in blagoslov z Najsvetejšim.

V dneh po štirideseturni pobožnosti bo zvečer ob sedmih molitev svetega rožnega venca, pridiga in blagoslov.

V četrtek (25.), na praznik Gospodovega vnebohoda, in v nedeljo (28.) se bodo pobožnosti razvrstile tako, kakor po navadi v teku leta.

Vsi krščanski verniki in zlasti dečki, ki obiskujejo ta Oratorij, so toplo vabljeni, da se udeležijo teh pobožnosti. V ta namen je sveti oče papež podelil popolni odpustek vsem, ki bodo opravili sveto spoved, prejeli sveto obhajilo in obiskali to cerkev v tridnevni štirideseturne pobožnosti. Njegova svetost vladajoči papež Pij IX. s posebnim odlokom podeljuje popolni odpustek v nedeljo 28. tekočega meseca, ko bomo zaključili mesec, posvečen presveti Devici Mariji.

Don Bosko je v teku te pobožnosti ponovno pripovedoval fantom, kako je videl svetlo ognjeno oblo v zraku nad prostorom, kjer so pozneje postavili cerkev Marije Pomočnice. Zdi se, da je presveta Devica s tem videnjem potrdila, da se ni odpovedala temu prostoru. Jožef Buzzetti, ki je sam slišal te besede, je

leta 1887 v Lanzu spomnil don Boska na to pripoved in dejal: »Kaj ne, to je bila razsvetljena kupola?«

»In zakaj ne?« je odgovoril don Bosko.

Po štirideseturni pobožnosti so se začeli pripravljati na slovesnost sv. Alojzija in sv. Janeza Krstnika. Za ti dve slovesnosti in vsak drug praznik je don Bosko, ki je hotel imeti red v vseh stvareh, od predpostavljenih zahteval, da so v cerkvi in zunaj nje vse tako predvideli in pripravili, da niso nastali nikakršni nepredvideni zapleti. Zato je priporočal, da bi:

1. zapisali vsako leto vzroke za kateri koli nered in bi to služilo za opozorilo v prihodnosti;
2. ohranili in obnovili seznam vseh sodelavcev in sodelavk ali prijateljsko razpoloženih uglednih oseb, z namenom, da bi jih povabili k sodelovanju v cerkvi in udeležbi v gledališču ali akademijah;
3. sestavili program, ki naj bi bil spravljen pri prefektu in v katerem bi bile navedene vse materialne nadrobnosti praznika.

Tako smo med njegovimi papirji našli osnutek ukrepov za praznik sv. Alojzija:

1. Poiskati načelnika praznika in poslati k njemu predstavnike s prošnjo, da bi sprejel to nalogo. Če ne prej naj se mu vsaj na predvečer predstavi prepis soneta, dnevnega reda itn.
2. Devetdnevnica ali tridnevnica. Poslati razpored gospodom dobrotnikom.
3. Čistoča zunaj cerkve in po poteh, kjer bo šla procesija. Pripraviti zaščitne plahte.
4. Izpostavitvev in poljubljanje relikvij. Pripravljene purifikatorji.
5. Loterija na dvorišču, če je umestno.
6. Brezalkoholne pijače za godbenike.
7. Obvestiti varnostnega inšpektorja s tem, da mu pošljemo razpored.

Don Bosko je kot pripravo na praznik sv. Alojzija v prvem junijskem zvezku Katoškega branja dal ponatisniti *Šest nedelj in devetdnevnica v čast svetemu Alojziju Gonzagi* in dal v tiskarni Doyen natisniti 500 podobic s podobo tega svetnika, ki naj bi jih razdelili med dečke. Dali so natisniti tudi pesem v čast sv. Alojziju, ki je nosila podpis *Sinovi Oratorija svetega Frančiška Saleškega in z njimi teolog Janez Krstnik Vola, duhovni vodja tam ustanovljene Družbe sv. Alojzija*. Izvirnik je v arhivu.

Grof Cays, ki so ga znova izvolili za vodjo te družbe, je poskrbel za svileno rdečo preprogo z zlatimi vžitki, s katero so pokrili celoten notranji kot cerkve.

Med vsemi temi slovesnostmi don Bosko ni opustil svojega boja proti protestantom. V treh zvezkih za junij in julij je dal natisniti *Katekizem o katoliški Cerkvi*, ki ga je za ljudsko rabo sestavil Janez Perrone iz Jezusove družbe. Pisatelj je v tej 200 strani obsegajoči knjigi prikazal izvor in naravo katoliške Cerkve, lastnosti in prednostna znamenja resnične Cerkve Jezusa Kristusa, njeno nezmotljivost, svetost, neomajnost in nespremenljivost. Razpravlja o njeni ustanovitvi, dolžnosti, da poslušamo cerkveno učiteljstvo, odgovarja na ugovore protestantov glede inkvizicije, spovedi, maše, vic, češčenja in priprošnje svetnikov. Končuje pa s spodbudo in dolžnostjo, da verniki ljubijo katoliško Cerkev.

Don Bosko je prekinjal ta opravila s tem, da je hodil spovedovat k sv. Ignaciju. Pri tem ga je spremljal Mihael Rua, ki je želel opraviti duhovne vaje. Toda kakor hitro se je vrnil v Turin, je nadaljeval svoje delo.

Za mesec avgust je v dveh zvezkih anonimno izdal delce *Razmišljanje o daritvi svete maše*. To je dvogovor med očetom in sinom. Dokazuje Božjo ustanovitev starih daritev in novozavezne daritve sv. maše. Nesramne laži protestantov zavrača s starimi in novimi bogoslužji vseh krčanskih Cerkva, tudi razkolniških, ki vse potrjuje katoliško verovanje. Prikazuje odličnost svete maše, njene prednosti ali neskončno vrednost in sadove, ki so jih deležni duhovnik, verniki in umrli.

8.

POGLAVJE

Kraljeva pomoč don Bosku – Za vodstvo Oratorija ni več zadosti samo rektor – Don Viktor Alasonatti, prvi prefekt in ekonom – Izredne kreposti tega duhovnika

NA ZAČETKU MESECA AVGUSTA se je don Bosko obrnil na kralja s prošnjo za podporo. Navajamo prejeti odgovor.

*Kraljevo tajništvo Velikega mojstra reda svetega Mavricija in Lazarja
Turin, 15. avgusta 1854*

Tega leta, ko je svet zadelo toliko izrednih nesreč in red sv. Mavricija ima nalogo pomagati tudi z izjemno pomočjo za lajšanje novih in nenavadnih stisk, nima več možnosti, da bi dvakrat priskočil na pomoč isti ustanovi.

Vendar pa ob razmišljanju o dejstvu, da je na voljo vedno manj živeža in da izdatki zanj zelo naraščajo, kakor tudi narašča število fantov, ki jih vi sprejemate v svojo ustanovo, sem menil, da bi tokrat prezrl postavljena pravila in za vas njegovemu veličanstvu predložil prošnjo za novo posebno podporo vaši ustanovi.

Ker se je njegovo kraljevo veličanstvo odločilo, da vam v ta namen dodeli vsoto 250 lir, imam čast, da vam sporočim to novico in obnavljam izraze mojega visokega spoštovanja.

Za prvega tajnika n. v.: prvi uradnik

SOMIS DI CHIAVRIE

Toda don Bosko ni potreboval samo denarja. Vse od 1853 je imel toliko opravljenih, da ni mogel več sam skrbeti za materialne in moralne naloge pri notranjem vodstvu hiše, ki je dobivala iz dneva v dan večji obseg. In Gospod mu je ob pravem času poslal človeka, ki naj bi bil njegova desna roka, močna in pametna podpora njegovega dela oratorijev. Že dalj časa je opazoval duhovnika Viktorja Alasonattija

iz Avigliane, velikega prijatelja don Giacomellija in s tem tudi njegovega. Večkrat in tudi leta 1854 sta se oba srečala na duhovnih vajah pri sv. Ignaciju in sta skupaj prehodila pot od Turina do Lanza. Dobro je vedel, kako bi mu don Alasonatti mogel priti prav v težki nalogi, ki mu jo je hotel zaupati. Zato mu je ponudil, da bi prišel k njemu in z njim delil napore in težave življenja v Oratoriju. Veliko dela pa malo počitka, nič koliko neprijetnosti in malo zadoščenja, revščina, odpoved, žrtev je bil program, ki ga je don Bosko predstavil don Alasonattiju, ko ga je povabil, da bi sprejel mesto prefekta v Oratoriju. Za plačo mu ni obljubil ničesar drugega kot hrano in obleko in v Božjem imenu obilno plačilo v nebesih. Bilo je povabilo, kot ga je naš Božji Zveličar namenil Petru in Janezu. Don Bosko je don Alasonattiju nato napisal še pismo. Ko ga je ta prebral, je dvignil oči k nebu, kakor da bi hotel zvedeti za Božjo voljo, obrnil nato pogled na križ, sklonil glavo in sprejel ponudbo.

Toda kdo je bil ta vredni duhovnik, ki mu bo don Boskova družba večne čase hvaležna in si štela v čast, da ga je imela v svojih vrstah?

Don Alasonatti se je rodil 15. novembra 1812 v Avigliani. V domačem kraju je obiskoval ljudsko šolo, ki je takrat obsegala tudi prvi razred gimnazije. V semenišču v Giavenu je opravil gramatiko, humanistiko in retoriko. Duhovniško obleko je prejel v Avigliani. Preobleko je opravil župnik don Pautassi. Nato je v turinskem semenišču študiral filozofijo in teologijo. Povsod je bil svojim tovarišem zgled vsake kreposti. Zatem je študiral moralno teologijo v cerkvenem konviktu sv. Frančiška Asiškega v Turinu in bil 1835 posvečen v duhovnika. Z navdušenjem se je posvetil dušnemu pastirstvu v domačem kraju in vsi so ga enoglasno izvolili za učitelja domače ljudske šole. Otroci so ga imeli nadvse radi. Kljub resnemu dostojanstvenemu obnašanju je znal biti preprost s preprostimi, kakor da bi hotel postati eden izmed njih. Občudovali so ga ljudje in duhovniki zaradi res materinske ljubezni, s katero je vodil svoj razred v cerkev, in nespremenjene potrpežljivosti, s katero je popravljal napake nemirnih otrok. Predhodno jih je v šoli opozarjal na spodobno in resno vedenje, ki so ga morali pokazati v Božjem hramu. Bil je z njimi, ko so prihajali iz šole v cerkev, ter jih spodbujal, da so lepo naredili križ z blagoslovljeno vodo in šli mirno vsak na svoje mesto v cerkvi. S svojo pozorno navzočnostjo in zlasti s svojim zgledom je poskrbel, da so bili zbrani pri svetih obredih. Vse to je bil izraz prave duhovniške gorečnosti.

Poleg tega, da je poučeval v zasebni brezplačni šoli za odrasle ali za tiste, ki so se hoteli učiti kaj posebnega, je pomagal župniku pri opravljanju dušno-pastirske naloge v župniji, razlagal evangelij ob nedeljah, poučeval katekizem, ministriral pri maši kot navaden ministrant, učil petje, prebil dolge ure v spovednici ter obiskoval bolnike in umirajoče. Bil je tip pravega apostolskega človeka.

Ko se je po težkem dnevnem naporu utrujen vračal v svojo sobico, je vsak dan po drugih dolgih molitvah molil rožni venec ter kleče in z odkrito glavo opravil brevir tudi v zadnjih letih svojega življenja, četudi je bil ves zbit od dolgega in težkega garanja in izmučen zaradi nenehnega zatajevanja in bolečih nevšečnosti. Nikoli ni odstopil od tega tako zatajevanega življenja. To moč njegovega duha je mogoče razložiti z izredno zmernostjo v počitku, oddihu in hrani. Vsak dan je namenjal dolge ure premišljevanju, obisku Najsvetejšega in strogo natančnemu izpraševanju vesti. V zadnjih letih svojega življenja je vsak večer zmolil *proficiscere* (odidi duša) in nase nanašal molitve umirajočih. In prav tedaj, ko so župnik Vignolo v Avigliani, vse prebivalstvo in celotna duhovščina največ pričakovali od njega, ga je don Bosko poklical v Turin v Oratorij z besedami, ki jih je pozneje on sam velikokrat ponavljal: »Pridite, da bova skupaj molila brevir.«

Dne 14. avgusta 1854 je don Alasonatti velikodušno zapustil ugodje svoje dobro stoječe družine, se odpovedal upoštevanja vredni plači, ki jo je dobival kot izkušen in spoštovan učitelj, pustil ob strani bolj ali manj svetno uglašene razloge nekaterih znancev pa tudi uglednih osebnosti duhovščine, s katerimi so ga hoteli odvrniti od njegove namere, vstopil v Oratorij z brevirjem pod pazduho in rekel don Bosku:

»Kam naj se dam, da bom molil brevir?«

Don Bosko ga je popeljal v sobico, ki mu jo je pripravil v Pinardijevi hiši kot uradno mesto prefekta, in mu dejal:

»To je vaše mesto.«

Od tega trenutka se je don Alasonatti popolnoma postavil pod vodstvo svojega novega predstojnika in ga prosil, da bi mu ukazoval v vsem, v čemer bi mogel koristiti Oratoriju, in da naj mu nikdar v ničemer ne prizanaša, če bi bilo le v večjo Božjo slavo. Malo časa je trajalo in že je bil preobložen z množico opravil, kajti don Boskov program ni bil samo jalov poklon. V hiši je tedaj bilo okoli osemdeset dijakov in rokodelcev in številni zunanji, ki so obiskovali dnevne in večerne šole. Don Alasonatti je imel nalogo glavnega upravnika. Ta služba je obsegala splošen nadzor nad obnašanjem gojencev, vodstvo šol, delavnic, asistenco v cerkvi in v učilnici, nadzor svetih obredov, pregled knjige prihoda in izhoda iz hiše, upravne registre in obširno korespondenco.

Bil je vedno prvi na delu in zadnji pri počitku. Pogosto so našli njegovo posteljo nedotaknjeno, kakor so jo pustili prejšnji dan. Neredko je moral sprejeti toliko obiskov, da je pismo, ki ga je začel pisati zjutraj, lahko končal šele zvečer ali celo naslednji dan, ker mu ljudje, ki so prihajali v njegovo pisarno, niso dali časa, da

bi vzel v roke pero in pisal. Včasih so bili obiski dvakrat nadležni zaradi različnih zadev, ki jih je moral obravnavati, zaradi vsiljivosti obiskovalcev in zaradi neprijetnih opominov, ki jih je moral dati krivcem. Enega je moral pokarati z dolgim nagovorom, drugemu pa je zadostoval strog pogled. Včasih je moral prekiniti opozorilo in iti v spalnico, pa zopet oditi iz spalnice, da je preprečil nered v učilnici. Pogosto je obiskoval delavnice, pa so ga nujno poklicali v pisarno, ker so prišli na obisk starši gojencev, in skrbeti, da je zadovoljil ene in druge. Celotna uprava hiše je bila odvisna od prefekta in za vsako veliko ali majhno zadevo so se obračali nanj. Tako je moral istočasno biti učitelj v šoli, asistent v cerkvi, predstojnik v delavnici in prepogosto tudi zdravnik in bolničar v bolniški sobi.

Don Alasonatti je temu hitremu zaporedju opravil sledil z ravnodušno vztrajnostjo duha, tako da ni bilo mogoče reči, ali je bila v njem večja potrpežljivost v trpljenju ali previdnost pri vodenju opravil ali mirnost pri dozorevanju ali sproščenost pri urejanju najbolj zapletenih primerov ali zadovoljstvo zaradi opravljenih težkih nalog ali želja po novih. Vendar pa tolikšen napor ni bil vedno kronan z uspehom; včasih je nehvaležnost bila povračilo za njegovo neutrudno gorečnost.

Tedaj se je spominjal, da ima v Avigliani družino, starše, ki bi ga sprejeli z odprtimi rokami in mu omogočili, da bi v domačem kraju užival mir urejenega življenja v senci domačega krova. Temu so se pridruževala še leta s telesnimi težavami, ko ni mogel več prenašati naporov prevelikega dela in so mu telesne moči krepko pojemale. Toda on si je daleč od takih razmišljanj iz vsega naredil vrsto razlogov, ki so ga še bolj utrdili v njegovi odločitvi. Viktor, ad quid venisti? je sam sebi ponavljal. Čemu si prišel v Oratorij sv. Frančiška Saleškega? Jezus Kristus je počival šele na križu in ti hočeš počivati že sredi poti?

Spodbujen od teh misli, je iskal še nova področja dela. Namesto don Boska je učil fante gregorijanskega petja, tako da so pri večernicah in pri maši peli v dveh zborih in so tako gojence navadili na petje v župnijah. Pouk ceremonij, razlaga nove zaveze klerikom, vodenje obredov v cerkvi, spovedovanje, pridiganje in pouk katekizma so za don Alasonattija postali vsakdanji kruh. Videli so ga velikokrat, kako je popravljaj slabo postlane postelje, pometal stopnice in ministriral pri sveti maši s tako preprostostjo, da je razorožil vse do zadnjega prebivalca Oratorija.

Ko je don Bosko videl, da njegovega prefekta teži toliko skrbi, ga je hotel delno razbremeniti, čemur pa se je on vedno odločno uprl. Toda kakor hitro je Božja previdnost blagoslovila delovni zanos obeh in poslala človeka, ki bi bil sposoben vsaj deloma prevzeti obveznosti prefekta, je dobil namestnika, ki je

skrbel predvsem za upravne knjige, on pa je opravljal pomembnejše naloge. Don Bosko je uvedel ekonomo za nakup, šolskega vodjo in s časom tudi prefekta zakristije.

Da bomo bolje razumeli don Alasonattijevo izredno pripravljenost za zatajevanje in žrtve, naj navedemo besede, ki jih je izrekel don Giacomelliju na dan, ko je iz Avigliane odhajal v Oratorij: »Ne bom zapustil don Boska in se ne bom več vrnil domov, dokler don Bosko ne dobi pomočnika.« Ko je prišel v Oratorij, je takoj ugotovil, da tam manjka vsega. Vino, ki so ga od časa do časa dobivali iz občinske dobrodelne kleti ali od prodajalcev vinarskega ceha, mešanica več vrst, včasih tudi skisano in z vonjem po plesnivem, ni bilo za njegov želodec, a že je imel pripravljeno rešitev: »Meni sta dovolj kruh in voda.« Doma pa je bil vajejen piti odlično vino, saj so bile družinske kleti polne najboljših sort. Toda ker ni hotel dati sorodnikom povoda za očitke, saj so ga le z veliko težavo pustili oditi od doma, in v strahu, da bi z razodetjem te svoje potrebe povzročil neprijetnosti don Bosku, in ker se je bal vsake izjeme in bi dal drugim povod, da bi v svojih celicah hranili vino, se je odločil, da ne bo prosil svojih staršev in bo ostal pri vodi. In tako je ravnal vse do smrti, razen v nekaj primerih, ko je zaradi gostoljubja popil kak kozarec.

Ta odpoved in pomanjkanje sta ga veliko stala, toda on je vedno ravnodušno in vedno mirno vse pozabljal in mislil na Pavlovo: *Vedno se zahvaljujte Bogu. Moj pravični pa živi iz vere*, ki sta bili njegovi življenjski gesli.

Tak je bil prvi prefekt in ekonom, ki ga je Gospod poslal fantom v zavetišču. Dan po njegovem prihodu v Oratorij na praznik Marije Vnebovzete so določili razpored cerkvenih opravil ob praznikih in ga niso več spreminjali. Proti pol osmi uri je daroval sveto mašo don Alasonatti. Tej maši so pravili maša skupnosti. Don Bosko pa je pristopil k oltarju ob desetih, ko je nehal spovedovati zunanje fante. Po maši je imel pridigo. Pred to drugo mašo so redno molili jutranjice in hvalnice Marijinega opravila, kakor je to v navadi še danes. Don Bosko je drugo mašo daroval vse do leta 1858.

Don Alasonatti je svoje poslanstvo v Valdoccu začel 15. avgusta 1854 z obiskom za kolero zbolelega bolnika. Prav ta čas je namreč v Turinu izbruhnila ta smrtonosna azijska bolezen.

9.

POGLAVJE

Napovedana azijska kolera – Njen izbruh v Turinu – Občina se zateče po pomoč k Mariji Tolažnici – Previdnostni ukrepi v Oratoriju – Umrljivost na valdoškem področju – Don Bosko daruje svoje življenje za svoje gojence – Pomemben govor – Krepostno obnašanje don Boskovih gojencev – Don Bosko začne obiskovati zbolele za kolero – Sinovi vredni svojih očetov – Previdnostni nasveti in poučitev – Fantje kot bolniški strežniki – Pomoč obolelim in velikodušnost matere Marjete – Oblast ukaže izprazniti več samostanov

Don Bosko je napovedal, tako pripoveduje don Mihael Rua, da bo v Turinu izbruhnila kolera in povzročila velik pomor, istočasno pa je dodal: »Toda vi se nič ne bojte, kajti če boste storili to, kar vam bom povedal, boste vsi rešeni te Božje šibe.«

»In kaj naj naredimo?« so ga enoglasno vprašali fantje.

»Najprej morate živeti v posvečujoči Božji milosti, nositi okoli vratu svetinjico presvete Device Marije, ki jih bom jaz blagoslovil in dal vsakemu po eno, moliti vsak dan očenaš, zdravamarijo, slavaočetu in molitev k sv. Alojziju z vzklikom Vsega hudega reši nas, o Gospod.«

Bolezen je prišla iz Indije, kjer je njena stalna domovina, od koder se je razširila v razne evropske dežele, v Italiji pa se je pojavila v Liguriji in Piemontu. Meseca julija je izbruhnila v Genovi, kjer je v dveh mesecih umrlo približno tri tisoč ljudi.

Ob pojavu prvih primerov je ministrstvo 25. julija v posebnem dopisu generalnemu vikarju škofije dalo predhodna navodila za Turin in naprošalo duhovščino, naj priskoči na pomoč državnim oblastem pri izvajanju ukazanih odredb. Župniki so takoj sprejeli pobudo, duhovščina se je izrekla za pomoč in

redovniki sv. Kamila, kapucini, dominikanci in Marijini oblati so priskočili na pomoč obolelim.

Bolezenski znaki so bili tako grozni, da so napolnili s strahom tudi najbolj pogumne. Najprej so se pojavile bolečine v prebavilih, tem pa je sledilo bruhanje in driska brez konca. Bolniki so čutili strašno težo v želodcu, imeli so krče v okončinah. Okrog oči so imeli svinčeno sive kroge, blesk je zamrl, pogled otopel. Nos se je prišilil, obraz upadel in tako spremenil, da bolnikov ni bilo mogoče prepoznati. Jezik je postal bel in mrzel, glas je zamrl in bil tako slaboten, da ga ni bilo mogoče razumeti. Celo telo je postalo modrikasto sivo, včasih višnjevo in mrzlo kot truplo. Nekateri bolniki so padali po tleh kakor zadeti od božjasti, drugi niso živeli več kot nekaj ur in le malo jih je preživelost štiriindvajset ur. Prve dni epidemije jih je umrlo toliko, kolikor je bilo okuženih. Pozneje jih je od sto obolelih umrlo šestdeset. Razen kuge ni nobena druga bolezen terjala toliko žrtev. Nasprotno, če je kuga morila večino okuženih, vendar tega ni naredila v tako kratkem času kot kolera. Tako lahko vsak sklepa, kakšen strah se je polastil prebivalstva.

Strah je naraščal zlasti še zato, ker ni bilo učinkovitega zdravila in ker je bila bolezen nalezljiva. Temu se je pridružil še predsodek preprostih ljudi, ki so bili prepričani, da zdravniki dajejo bolnikom zastrupljeno pijačo, ki so jo v Turinu imenovali *acquetta* – vodica, z namenom, da bi bolniki čim prej umrli in bi bila tako čim prej odstranjena nevarnost obolenja za druge.

Najzgovornejše znamenje splošnega preplaha je bilo dejstvo, da so ljudje prenehali trgovati; zaprli so trgovine in mnogi so zapustili okužene mestne četrti. Še kaj? V nekaterih krajih so sosedje in včasih tudi domači iz strahu pred okužbo pustili brez postrežbe obolelega člana družine in marsikdaj so morali poiskati kakega pogumnega človeka, da je prišel na pomoč. Vendarle ga pogosto niso mogli najti. Celo grobarji so morali včasih razbiti vrata in okna, da so lahko prišli v stanovanja in odnesli mrtvece, ki so že začeli neznosno zaudarjati. V nekaterih krajih so se ponavljali prizori groze in strahu, ki so jih opisovali pisatelji starih in novejših časov. Toda kolera se ni ozirala na splošen strah, temveč je šla naprej kakor sovražnik, ki, objesten zaradi strahu svojih nasprotnikov, gre iz kraja v kraj, iz mesta v mesto in na svoji poti kosi neštete žrtve. Niti najbolj zdravi kraji, kot so hribi in planine, ji niso ušli. Dne 30. julija je prekoračila Apenine in tam vdrla v turinsko področje in prve dni avgusta so v predmestjih že padle prve žrtve. Celotna kraljeva družina je na povabilo grofa Caysa prišla prebivat v njegov grad Caselette na svežih pobočjih Alp in ostala tam na varnem cele tri mesece.

Kakor hitro se je v mestu pojavil Božji bič, je občinska uprava dala ljudstvu prelep zgled pobožnega zaupanja. Župan Notta je, potem ko je poskrbel za zdravstvene ukrepe, hotel, da se celo mesto zateče v varstvo nebeške Kraljice, katere mogočno zaščito je že izkusilo v drugih podobnih težavah. V ta namen je sklical veličasten shod v svetišču Marije Tolažnice, kjer so se dopoldne 3. avgusta skupaj s številno množico vernikov zbrali tudi zastopniki mestne občine. Župan sam je sporočil odločitev cerkvenemu predstojništvu v pismu, v katerem med drugim beremo tudi naslednje:

»Občinski odbor je kot razlagalec želje prebivalcev tega mesta po pojavu azijske kolere davi bil pri maši z blagoslovom v cerkvi blažene Devica Tolažnice, da bi izprosil njeno varstvo.«

In Marija Tolažnica ni preslišala teh molitev, kajti strašna bolezen je proti vsakemu pričakovanju znatno manj razsajala v Turinu kot v drugih mestih in deželah Evrope, Italije in tudi Piemonta.

Kljub vsemu temu pa je bilo 10, potem 20, 30 in celo 50 do 60 smrtnih primerov na dan. Od 1. avgusta do 21. novembra je bilo v mestu in predmestjih približno 2500 obolenj, od katerih se jih je 1400 končalo s smrtjo. Najbolj je bilo prizadeto predmestje Valdocco, kjer je samo v župniji Borgo Dora v enem mesecu zbolelo 800 ljudi in umrlo 500. V bližini našega zavetišča so bile mnoge družine ne samo zdesetkane, temveč so popolnoma izumrle. V hiši Lepotica, v gostilni Zlato srce, v hiši Filippi in v hiši Moretta poleg Oratorija je po pripovedovanju prizadevnega bolničarja Tomatisa v kratkem času umrlo več kot štiri-deset prebivalcev. Podobno se je zgodilo v drugih predelih, kot sta Kraljevski park in Bertola.

In kakšna je bila ob taki bližini in divjanju smrtonosne bolezni in sredi splošnega strahu usoda tudi najbolj srčnih ljudi in kakšen je bil prispevek Oratorija sv. Frančiška Saleškega? Naj povem na kratko.

Ko se je po mestu razvedelo, da se je pojavila smrtonosna bolezen, se je don Bosko pokazal skrbnega očeta svojih sinov in dobrega pastirja svoje črede. Najprej zato, da ne bi skušal Gospoda, je ukrenil vse potrebno, kar sta narekovali previdnost in zdravniška znanost. Dal je temeljito očistiti celotno poslopje, urediti spalnice, zmanjšal je število postelj po spalnica in izboljšal hrano, s čimer si je naložil velike izdatke.

Zato je v tistih dneh, zavedajoč se stiske, v kateri se je znašel don Bosko, katoliška in zaslužna Armonia v njegovem in v imenu njegovih dečkov s kratkim in jedrnatim člankom pozvala vernike k dobrodelnosti.

PODPORA ORATORIJU SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA

»Vsem je znano, s kako zavzetostjo in s kolikšno ljubeznijo se duhovnik Janez Bosko žrtvuje za pouk in vzgojo dečkov iz najnižjega sloja ljudstva, ki so glede tega v večini primerov prepuščeni sami sebi. Vsi poznajo posledice take vzgoje, zlasti še oblast, ki ima opravka s kaznovanjem prestopnikov, ki prihajajo večinoma iz vrst te družbene plasti. Koliko kaznivih prestopkov je že preprečil ta čudoviti duhovnik! Prav tako vsi vedo, da se ta ustanova vzdržuje zgolj s pomočjo, ki jo dobiva od dobrodelnosti, saj ni deležna nikakršne javne podpore. Vsak si lahko sam predstavlja velikanske vsote, ki so potrebne za stanovanje in prehrano stotine fantov, zlasti to leto, ko se pomanjkanje hrane kaže na vseh koncih in krajih. S pojavom kolere so nastali novi izdatki zaradi čiščenja stanovanjskih prostorov, zaradi zmanjšanja števila postelj v istem prostoru, zaradi nakupa perila itn. Iz dobro obveščениh krogov nam je znano, da prizadevni duhovnik, sicer vedno zvest sam sebi in popolnoma predan zaupanju v Božjo previdnost, ki skrbi za ptice pod nebom in zveri v gozdu, trpi hudo pomanjkanje, vendar je pripravljen na vsako žrtev, da mu ne bi bilo treba zapustiti ubogih fantov prav v trenutku, ko najbolj potrebujejo njegovo pomoč. Prepričani smo, da bodo radodarne in velikodušne osebe dobrohotno podprle tega tako dobrodelnega duhovnika, ki se zahvaljuje za vse, kar je mogel z njihovo pomočjo do sedaj dobrega storiti v korist zapuščene mladine.«

Tako je pisal ta katoliški časopis v svoji 95. številki 10. avgusta 1854.

Toda don Bosko, ki ni računal samo na zemeljska sredstva, temveč je veliko bolj zaupal nebeškimi, je uporabljal na tem področju veliko učinkovitejša sredstva. Od zaupanja vredne osebe smo izvedeli, da je od prvih dni nevarnosti kleče pred oltarjem takole molil: »Moj Bog, udari pastirja in prizanesi čredi.« Potem se je obrnil k presveti Devici Mariji in rekel: »Marija, ti si ljubeča in mogočna mati. Ohrani moje ljubljene sinove. Če Gospod želi kako žrtev iz naših vrst, sem pripravljen umreti, kadar in kakor on hoče.«

To je dobri pastir, ki je pripravljen darovati svoje življenje za svoje ovce.

Dne 5. avgusta, na praznik Marije Snežne, ki so ga tisto leto obhajali v soboto, je don Bosko ob določeni popoldanski uri zbral okoli sebe svoje varovance in jim takole govoril (nagovor smo sestavili iz poročil navzočih):

»Kakor ste slišali,« je rekel, »je kolera izbruhnila tudi v Turinu in nekaj ljudi je že umrlo. Ljudje v mestu so prestrašeni in tudi marsikateri izmed vas živi v strahu. Zato bi vam rad dal nekaj nasvetov, ki vas bodo obvarovali strašne bolezni, če jih boste izpolnjevali.

Najprej morate vedeti, da ta bolezen ni kaj novega. O tem nam že poročajo knjige Svetega pisma, kjer nam Bog govori o glavnih vzrokih te bolezni. Ekleziast pravi, da preobilna jed povzroča bolezen in da požrešnost vodi h kolero

(prim. Prd 37,33). Toda Bog, ki nam nakazuje vzroke te bolezni, nam priporoča tudi sredstva, s katerimi jo lahko preprečimo. – Bodi zmeren v jedi, ki jo postavijo predte. – Dobro vzgojenemu človeku je zadosti malo vina. Zopet drugje Gospod nakazuje sredstvo, ki je bolj učinkovito kot vse drugo: – Beži pred grehom, uravnaj svoja dejanja in očisti svoje srce vsake krivde.

To so torej sredstva, dragi sinovi, ki vam jih priporočam, da se boste obvarovali kolere. Skoraj ista so, kot jih predpisujejo zdravniki: zmernost, zdržnost, mirnost duha in pogum. Toda kako naj doseže mirnost duha in pogum tisti, ki živi v smrtnem grehu in živi v nemilosti pri Bogu, ki ve, da bo prišel v pekel, če umre?

Želim tudi, da se z dušo in telesom prepustimo Marijinim rokam. Kolero povzročajo naravni vzroki, kot so pokvarjen zrak, dotiki in podobno. V tem primeru so nam potrebna dobra zdravila, da se ubranimo bolezni. Toda kje je boljše in učinkovitejše zdravilo, kot je nebeška Kraljica, ki jo Cerkev kliče za Zdravje bolnikov? Mogoče je pa bolezen bič v Božjih rokah, ki kaznuje svet zaradi grehov. V tem primeru potrebujemo uspešno zagovornico, dobrotno mater, ki s svojo mogočno priprošnjo in z milino svoje ljubezni pomiri jezo, razoroži roko in nam pridobi usmiljenje in odpuščanje. In prav Marija je ta zagovornica, ona je taka mati: naša besednica, mati usmiljenja; življenje, veselje in upanje naše.

Tudi leta 1835 je ista bolezen obiskala Turin, toda presveta Devica jo je kmalu pregnala. V spomin na to milost je mesto Turin postavilo lep granitni steber s kipom blažene Device iz belega marmorja, ki ga moremo videti na trgu pred svetiščem Marije Tolažnice. Kdo ve, ali nas ne bo tudi letos Marija ščitila in odvrnila to reko zla ali pa vsaj storila, da nam ne bo mogla tako zelo škoditi?

Danes je praznik Marije Snežne in jutri bomo začeli devetdnevnicu kot pripravo na najlepšo slovesnost, ki jo Cerkev opravlja v čast presvete Devici, slovesnost, ki nas spominja na njeno mirno in sveto smrt, slovesnost, ki označuje njeno zmago, njeno slavo in njeno mogočnost v nebesih. Priporočam vam, da bi jutri vsak izmed vas opravil dobro spoved in pobožno prejel sveto obhajilo, tako da vas bom mogel vse darovati Mariji in jo prositi, da vas bo varovala in ščitila kot svoje predrage sinove. Boste storili to?« »Da,da,« so vsi enoglasno zatrdili.

Tukaj se je don Bosko za trenutek ustavil in potem s čisto posebnim, nepovnljivim izrazom nadaljeval svoje izvajanje.

»Vzrok smrti je brez dvoma greh. Če boste vsi prejeli posvečujočo Božjo milost in nobeden izmed vas ne bo storil smrtnega greha, vam zagotovem, da tudi nobeden izmed vas ne bo zbolel za kolero. Toda če bi kateri izmed vas ostal

trdovraten Božji sovražnik in – kar je strašnejše – bi si ga upal težko žaliti, potem ne bi mogel več zagotoviti zdravja niti njemu niti komur koli v hiši.«

Tako je don Bosko govoril zvečer 5. avgusta 1854.

Pero je nesposobno, da bi opisalo učinek, ki so ga te besede povzročile v poslušalcih. Nekaj se jih je spovedalo še tisto noč, drugi naslednjega dne, vsi preostali pa naslednje dni in tako so vsi dečki iz zavetišča in mnogi zunanji prejeli sveto obhajilo.

Od tega dne se je versko in moralno življenje fantov v zavetišču tako spremenilo in postalo tako zgledno in vzorno, da si boljšega sploh ni bilo mogoče predstavljati. Molitev, prejem zakramentov, delavoljnost, poslušnost, medsebojna ljubezen, strah božji so dosegli višek popolnosti. Zlasti so se vsi bali storiti greh. Kakor hitro je kdo izgovoril besedo ali naredil dejanje, ki se je zdelo žalitev Boga, je takoj prihitel k don Bosku, se mu spovedal in ga prosil za ustrezen nasvet in pokoro. Zlasti zvečer po molitvah so se vsi zbrali okrog don Boska, mu izpovedovali svoje dvome in zaupali majhne pogrške preteklega dne. Včasih je potrpežljivi duhovnik stal na nogah več kot celo uro in še več in poslušal tega ali onega, jih spodbujal, tolažil in jih pomirjeval ter pomirjene pošiljal spat. To je bil prizor, ki je človeka ganil do solz in jasno dokazoval, kako čista srca so imeli ti dečki in kako se je vsak izmed njih hotel ohraniti dobrega pred Bogom.

Tudi fantje, ki so prihajali samo v praznični Oratorij, so začeli veliko bolj krepotno živeti. Ob prazničnih dneh so točno prihajali k cerkvenim obredom, v velikem številu prejemale svete zakramente in med tednom bili za zgled vsem, s katerimi so se srečali.

Medtem pa se je število umrlih za kolero v Turinu in predmestjih bolj in bolj večalo. Don Bosko je brez nadaljnjega obiskal okužene iz bližine Oratorija, kakor hitro je zvedel za kak primer. Mati Marjeta, ki je v veliko drugih primerih in okoliščinah trepetala za življenje svojega sina, je jasno izjavila, da je dolžnost vsakega, da se izpostavi nevarnosti okuženja, če gre za rešitev duše.

Istočasno je uprava turinske občine kolikor mogoče hitro ustanavljala poljske bolnišnice, kamor so sprejemali okužene, ki v domači hiši niso imeli nikakršne ali pomanjkljivo oskrbo. Dve taki zasilni bolnišnici so postavili v kraju San Donato, ki je tedaj še spadal k župniji Borgo Dora. Toda če je turinska občina sorazmerno lahko ustanavljala bolnišnice, pa ni mogla dobiti osebja, ki bi obolelim streglo, saj celo v zasebnih hišah niso imeli postrežbe. Tudi najpogumnejši so se bali in niso bili pripravljeni izpostavljati svojega življenja smrti. Tedaj se je v don Boskovi glavi zabliskala misel, ki jo je sprožila velikodušna in plemenita odločitev.

Potem ko je več dni in več noči tu in tam skupaj z don Alasonattijem in drugimi turinskimi duhovniki, ki so pomagali v Oratoriju, stregel obolelim za kolerero, potem ko je na lastne oči videl potrebo bolnikov, je don Bosko nekega dne zbral svoje fante in jim govoril naravnost v srce. Opisal jim je strašen položaj, v katerem so nekateri bolniki, ki nimajo nikakršne nege. Opisal je plemenito dejanje krščanske ljubezni službe bolnikom in pripravljenosti, da bi jim pomagali, in jih spomnil, da je Božji Odrešenik zatrdil, da smo storili njemu, kar smo storili bolnikom. Povedal je, kako so kristjani v vseh kužnih boleznih velikodušno pomagali bolnikom, kljubovali smrti ob strani okuženih in jim pomagali tako v duševnih kakor telesnih potrebah. Rekel jim je, da je sam župan mesta prosil za bolničarje in pomočnike bolnikom, kako je on sam z drugimi duhovniki že stregel bolnikom, ter sklenil z željo, da bi tudi nekateri fantje z njim opravljali to dejanje krščanskega usmiljenja. – Te don Boskove besede niso ostale brez učinka. Dečki iz Oratorija so jih sprejeli s pobožnim razpoloženjem in se pokazali vredni sinovi takega očeta. Štirinajst se jih je takoj prijavilo. Bili so pripravljene izpolniti njegovo željo in so vpisali svoja imena na spisak oseb, ki so ga izročili zdravstveni komisiji. Nekaj dni pozneje se je prijavilo še drugih trideset.

Če pomislimo na grozo in strah, ki sta se tiste dni polastila ljudi do take mere, da so mnogi, med njimi tudi zdravniki, bežali iz mesta in da so mnoge obolele zapuščali celo njihovi starši, in če k temu dodamo še naraven strah mladih ljudi pred takimi razmerami, ni mogoče zadosti občudovati plemenite odločitve don Boskovih sinov, ki je bil tega tako vesel, da je jokal.

Toda preden jih je poslal na bojno polje, jih je kot dober oče dobro poučil in jim dal stroga navodila, da bi njihov trud bil koristen tako za telo kakor za dušo obolelih za kolerero. Ta strašna bolezen je imela navadno dve obdobji ali stanji: napad, ki je bil brez takojšnje pomoči smrten, in odpor, med katerim se je krvni obtok ponovno vzpostavil in so se mnogi rešili smrti. Zato se je moral vsak, ki je hotel streči obolelim, pripraviti na prvi napad bolezn; z zmerno masažo, toplimi obkladki in ogrevanjem nog z volnenimi odejami, če je bolnika napadel mrzli krč, so dosegli, da je bolnik preživel smrtni zagon bolezn. V ta namen je don Bosko dal svojim mladim bolničarjem potrebne napotke in zelo koristne nauke in jih tako napravil za zelo uspešne improvizirane zdravnike. Dal je še nekaj navodil za korist duševnega razpoloženja, tako da nobeden izmed obolelih, če bi moral umreti, ne bi šel s tega sveta brez tolažbe svetih zakramentov.

Potem ko so jih ustrezno pripravili, so jih po določenem razporedu poslali na razna mesta. Eni so pomagali v poljskih bolnišnicah, drugi v hišah zasebni-

kov, zopet drugi pri tej ali oni družini. Drugi so hodili po hišah in iskali še nepoznane bolnike, zopet drugi so ostali doma in čakali, če bi bila kje kaka potreba.

Kakor hitro se je razvedelo, da dečki iz Oratorija strežejo za kolero obolelim in da so odlični bolničarji, so se prošnje za njihovo pomoč tako pomnožile, da so morali spremeniti začetni raspored. Sorodniki, sosedje, znanci, občinska uprava - vsi so se obračali na don Boska. Lahko rečemo, da so bili fantje nenehno na delu. Nekateri dne so imeli komaj čas, da so pojedli kos kruha, dostikrat v samem stanovanju obolelega. Ponoči je bilo nenehno prihajanje in odhajanje, eni so legali spat, drugi so vstajali, veliko noči pa so brez spanja prebili ob posteljah bolnikov ali pa so na svojem stražnem mestu malo zaspali in se odpočili. Vedno pa so bili dobro razpoloženi in zadovoljni.

Od začetka so se pred odhodom na svoj bolničarski obisk oskrbeli s stekleničko kisa ali ščepcem kafe in podobnimi sredstvi, da bi se razkužili. Toda pozneje bi morali to delati pogosto in bi s tem izgubljali preveč časa, zato so vse opustili. Na nič drugega niso več mislili kot na svoje uboge bolnike, skrb zase pa so prepustili Božji previdnosti.

Vendar pa se delovanje Oratorija v tej nesreči ni omejevalo samo na osebe, temveč so, čeprav sami revni, tudi gmotno podpirali mnoge bolnike. Pogosto se je dogajalo, da so se znašli ob bolniku, ki ni imel niti rjuh, niti odej, srajce in drugega. Ko so fantje videli tako revščino in zapuščenost, so prihajali domov in materi Marjeti opisovali posamezne primere. Ona je bila ob takih opisih vsa presunjena, šla je v šivalnico in delila, kar je bilo potrebno. Eden je dobil srajco, drugi odejo, ta rjuho, pa zopet brisačo in tako naprej. Po nekaj dneh niso imeli ničesar drugega kot to, kar so nosili na sebi ali s čimer so se ponoči pokrivali.

Eden izmed mladih bolničarjev ji je nekega dne pripovedoval o svojem bolniku, kako se je, potem ko ga je napadla smrtonosna bolezen, valjal po svojem ležišču brez rjuhe in vsega in ga prosil, da bi mu priskrbel kaj, s čimer bi se lahko pokrival. Dobrosrčna starka je takoj šla iskat, da bi mogoče našla kaj primernega, pa ni našla drugega kot namizni prt. »Vzemi,« je rekla usmiljena mati, »to je zadnje, kar še imam od perila. Pojdi in skušaj to uporabiti za svojega bolnika.« Fant je stekel k svojemu oskrbovancu ves vesel, da ga je lahko zavil v nekaj čistega.

Toda prošnje za pomoč so se nadaljevale in množile. Prihajale so uboge družinske matere in prosile za svoje hčere, dekleta za svoje matere in tudi druge ženske, ki so delale kot bolničarke. In Marjeta jim je odstopila svoje nočne čepice, svoj šal. Končno jim je odstopila celo svojo obleko in perilo, tako da ji je ostalo samo to, kar je imela na sebi.

Nekega dne je prišel še nekdo in prosil za kaj, s čimer bi mogel pokriti trpeče. Marjeto je navdala silna žalost, ker ni imela ničesar več na voljo. Potem pa ji je nenadoma prišlo na misel. Šla je v zakristijo, vzela oltarni prt, amikt in koretelj ter prosila don Boska za dovoljenje, da sme te predmete dati vbogajme, in izročila vse skupaj prosilcu. Tako so sveti prti pokrivali ude Jezusa Kristusa, kajti prav to so ubogi. Don Bosko je lastnoročno napisal na kos papirja: Je mogoče s posodami, namenjenimi Odrešenikovi krvi, storiti kaj večjega kot z njimi ponovno kupiti tiste, ki so bili odkupljeni z isto krvjo? Tako je povedal sv. Ambrož, ki je bil prisiljen prodati svete posode, da je mogel odkupiti sužnje. On se je znašel v istem položaju kot milanski škof.

Medtem se je vlada odločila, da bo odpravila meniške redove. Urban Rattazi je pod pretvezo kolere 9. avgusta obvestil škofijsko pisarno, da zaradi pomanjkanja bolnišnic za okužene namerava zasesti samostan sv. Dominika in Consolato, prav tako pa tudi samostana lateranskih redovnic in kapucink. Provikar Fissore je ugovarjal, ker so s tem kršili klavzuro brez dovoljenja višje cerkvene oblasti. Prav tako je protestiral, češ da ne more privoliti v tako nasilje. Rattazi mu je ostro odgovoril, da se o teh odredbah ni mogoče pogovarjati, ker samo civilna vlada lahko presodi, kaj prebivalstvo potrebuje. Dne 18. avgusta ob treh zjutraj so stražarji vdrli v samostan lateranskih kanonikinj in redovnice odpeljali v neko vilo markize Barolo, nedaleč od mesta, v noči 22. avgusta pa je štirideset stražarjev in karabinjerjev vdrlo skozi servirni boben v samostan kapucink. Redovnice so našli pri molitvi v koru. Prisilili so jih, da so zapustile samostan, in jih v kočijah prepeljali v Carignano, kjer so jih zaprli v samostan sv. Klare.

Tudi redovniki so morali zapustiti samostan sv. Dominika in Consolato in ostali so lahko samo nujno potrebni za službo v cerkvah. Z isto pretvezo so si prisilno prisvojili več drugih samostanov v Piemontu. Kartuzijane so s silo izgnali iz slavne kartuzije v Collegnu in jo spremenili v bolnišnico za duševno bolne. Vse to se je dogajalo kljub z ustavo zagotovljenim pravicam in kljub temu, da zasedene stavbe še zdaleč niso služile namenom, zaradi katerih jih je minister dal zapreti.

10.

POGLAVJE

Don Boskova mirnost in pogum fantov pri strežbi za kolero zbolelim bolnikom – Bolnišnice za okužene in ploha kamenja – Dogodivščine v domovih obolelih – Don Bosko prinese za kolero bolnega v bolniško sobo – Nov poziv za še več bolničarjev – Marija ozdravi mater klerika Francesia

DON BOSKU SO ZAUPALI DUHOVNO VODSTVO poljske bolnišnice v župniji Borgo Dora, kjer je danes dom za duhovne vaje v San Pietru in v sosednji hiši. On in don Alasonatti sta bila vedno na voljo v vseh potrebah. Navadno sta se menjavala tako, da je ostal eden vedno doma, včasih pa sta morala oba zdoma. Nista se ozirala niti na prehrano niti na spanje niti na počitek. Don Bosko se je vsega posvetil novi službi bolnikom in ni pazil na nevarnost okužbe. Ko je šel prvič v poljsko bolnišnico, si je s klorom umil roke, kakor so delali vsi, ki so prihajali v ta kraj. Toda pozneje se ni hotel več podvreči takim previdnostnim ukrepom, ker je s tem izgubljal preveč časa. Bedel je ponoči in podnevi. Dalj časa ni počival več kot toliko, da se je za kako uro ali dve vrgel na kako zofo ali blazinjak. Da bi spal v postelji, ni prišlo niti v poštev.

Z večjimi fanti je nenehno hodil sem in tja, kjer je vedel, da so oboleli za kolero, jim prinašal zdravila, pomoč v denarju in obleko. Vstopal je povsod, kjer so bili bolniki, vendar se ni zadrževal dolgo, ker jih je veliko čakalo na njegovo duhovniško pomoč. Ko je ugotovil, da v kaki hiši ni bilo nikogar za telesno oskrbo, je pustil tam kakega fanta ali poslal po koga, da je ostal ob bolniški postelji tudi po cele noči. S svojo ljubeznivo potrpežljivostjo je znal spodbujati, hvalil je dobro voljo in nikdar niti z najmanjšo besedico ni pokazal nepotrpežljivosti. Klerik Francesia je že pozno po polnoči stal ob postelji nekega bolnika v hiši, kjer je sedaj tiskarna. Ko je videl, da umira, je stekel ven, preskočil zid ob dvorišču in poklical don Boska, ki se je pravkar vrnil. Ta se je nemudoma odpravil,

toda bolnik je že umrl. Vendar don Bosko ni prav nič tožil, da se je moral ob tisti uri brez koristi dvigniti od počitka. Prav tako tudi ni pokaral klerika, ki je tako dolgo čakal, preden ga je poklical. Mirno se je vrnil v svojo sobo.

Tudi krščanska ljubezen mladih bolničarjev ni nič zaostajala za don Boskovo. Ne moremo si misliti, koliko napora jih je stalo, da so premagali začetni strah. Že pripoved enega samega izmed tistih prvih štirinajstih, ki so se prijaviли za junaško službo obolelim za kolero, nam jasno kaže, kako zelo so se morali premagovati, da so vztrajali do konca. Ko je prvič vstopil v poljsko bolnišnico in videl strašne prizore, upadle in mrtvaške obraze bolnikov, globoko udrte in skoraj ugasle oči in zlasti še, ko je videl, v kako strašnih krčih umirajo, ga je popadel tak strah, da je postal blede kot oni, pred očmi se mu je stemnilo, zmanjkalo mu je moči in je omedlel. Na srečo je bil ob njem don Bosko, ki je vse opazoval in preprečil, da bi padel na tla. Popeljal ga je na svež zrak in mu dal osvežujočo pijačo. Sicer bi ga mogoče imeli za bolnika, ki ga je napadla kolera, in ga položili med druge obolele.

Zares so morali imeti dobršno mero poguma, da so si upali in zmogli brez strahu hoditi po tistih krajih trpljenja in smrti. Poleg neizmernih bolečin umirajočih je človeka navdajalo sočutje in mu stiskalo srce dejstvo, da so umrle takoj po smrti odnesli v bližnje skladišče in jih nato odpeljali na pokopališče. Dostikrat se je zdelo, da so še živi, pa so jih že položili med mrtve. V poljski bolnišnici, kjer so opravljali delo fantje iz Oratorija, se je med drugim pripetilo tudi naslednje. Pred kratkim so odnesli v mrtvašnico truplo in don Bosko se je pogovarjal z zdravnikom. Pristopil je bolničar in rekel zdravniku: »Gospod doktor, tisti se še giblje, ali naj ga prinesemo nazaj?« »Kar pusti ga tam,« je smeje se odgovoril zdravnik, »in pazi, da ti ne bo ušel.« Nato se je obrnil k don Bosku in nadaljeval: »Biti moramo trdi v besedah, da nismo trdi v dejanjih. Gorje, če bi se strah polastil naših strežnikov! Kaj bi bilo potem z našimi bolniki?« Dejansko so se strežniki tako zelo bali, ko so morali prenašati bolne ali mrtve, da bi jih morali napojiti do nezavesti. Zato si lahko vsakdo sam predstavlja, kako hladno kri ali bolje rečeno kako hrabri so morali biti tisti, ki so kar naprej bili priče takih prizorov.

Toda v prvih dneh službe ni bilo zadosti, da se je kdo soočil z boleznijo in smrtjo in premagal odpor, temveč se je moral braniti še pred grožnjo nekaterih ljudi. Poljske bolnišnice, pa naj so jih namestili po predmestjih in so bile previdnostne ustanove, so gledali s sovražnim očesom. Celu odpravili in uničili bi jih radi, bodisi bolniki sami, bodisi prebivalci iz soseščine. Prvi so bili prepričani, da se v teh ustanovah hitreje umira po vodici, drugi pa so bili prepričani, in to ne brez razloga, da poljske bolnišnice kvarijo zrak in spravljajo v nevarnost vso okolico.

Zato so se nekateri, če že niso mogli preprečiti, da bi jih odprli, z vso silo trudili, da bi jih zaprli ali onesposobili za delo, in to s podlimi in nepravičnimi sredstvi. V predmestju San Donato in tudi drugje se je zbrala skupina porednežev iz okolice, ki so skušali nasilno prestrašiti tiste, ki so oskrbovali bolnike. Upali so, da ne bodo več prinašali drugih, če bi nihče ne hotel streči že navzočim bolnikom. Ustrahovalci so začeli s pretnjami in potem nadaljevali s pretepanjem in ploho kamenja, tako da je bil prihod v poljsko bolnišnico ali odhod zlasti ponoči tvegan in je bilo nekaj časa potrebno spremstvo službe javne varnosti. Bilo je prav v eni izmed prvih noči, ko sta jih dva izmed naših – eden od njiju je bil klerik Rua – hudo dobila. Ko sta zapustila poljsko bolnišnico in se po temni poti spuščala proti Oratoriju, sta zaslišala kričanje in žvižge ter vzklike: »Udari po njima, udari po njima!« Pa to še ni bilo vse. Nasilneži so začeli pobirati kamenje, ki ga je bilo tam v obilici, in ju obmetavali, tako da sta morala hitro pospešiti korake in poiskati zaščito dveh občinskih stražarjev, ki sta na srečo opravljala nadzor v tistem predelu mesta. Edino tako sta varno prišla domov. Tudi don Boska so večkrat obmetavali s kamenjem.

Kljub takim nečloveškim pripetljajem so še naprej hodili v poljsko bolnišnico, vse dokler je bilo potrebno. Sčasoma je srd soseščine pojenjal in ostalo je samo občudovanje celega mesta.

Bolnikom pa je bilo skoraj nemogoče izbiti iz glave prepričanje o strupu. Med mnogimi dogodki pa ne smemo pozabiti nekaterih posebno zanimivih in prisrčnih.

V hiši Moretta je nekega moškega napadla kolera. Revež je bil prepričan, da širijo bolezen hudobni ljudje, ki škropijo okoli sebe vodico. Zato si je položil v posteljo nabito puško in prepovedal vsem, ki niso bili iz hiše, vstopiti v njegovo sobo. Odločno je grozil, da bo streljal na vsakega neznanca. Ko se je potem oglašil neki duhovnik, da bi ga potolažil, se je moral umakniti in oditi, ker je bolnik vzel v roke puško.

Bolezen je naglo napredovala in sorodniki niso vedeli, kaj naj storijo. Končno so se odločili, da bodo poklicali don Boska, ki ga je bolnik dobro poznal in ga zelo cenil.

Don Bosko je takoj sprejel povabilo in šel k bolniku. Ko je bil na pragu, ga je poklical po imenu.

»Oh, don Bosko!« je vzkliknil bolnik.

»Smem vstopiti?«

»Pridite, pridite, don Bosko. Prepričan sem, da mi vi ne boste škropili vodice.«

Don Bosko je vstopil. Toda kakor hitro je prestopil prag, ga je bolnik ustavil in z grozečim glasom ukazal:

»Odprite pest!« Don Bosko mu je pokazal desno dlan.

»Odprite še levo!« je ves razburjen nadaljeval bolnik. Don Bosko je pokazal levo dlan.

»Stresite rokave z rokami navzdol!« Don Bosko je ubogal.

»Nimate ničesar v žepih?« Don Bosko je stresel in obrnil žepe.

»No, sedaj pristopite k postelji. Vidim, da sem lahko miren.«

Don Bosko ga je spovedal. Trenutek pozneje je nesrečnež omedlel in Tomatis, ki je vstopil z drugim spremljevalcem, ga je zavil v odejo, položil na nosila in odnesel v poljsko bolnišnico, kjer je umrl.

Med ljudmi se je razširila še druga govorica, da kolero povzroča neka bela tekočina, ki izvira iz smrtonosnega prahu in ki naj bi se delala v studencih. Zato mnogi niso več hoteli piti vodo.

Tako je don Bosko, ko je nekemu zelo bolnemu podelil zakramente, opazil, da ima usta izsušena od žeje, a ni dopustil, da bi mu jih s čimerkoli omočili.

Ker so don Boska vedno poslušali, mu je on pripravil kozarec pijače in naročil, da naj brez strahu popije, če bo žejen. Bolnik je obljubil in don Bosko, ki je šel obiskat druge bolnike, mu je za postrežbo ponoči pustil nekega svojega fanta. Ko je ta čez čas opazil, da je bolniku slabše, mu je dejal: »Tukaj imate malo pijače.«

Bolnik, ki je pozabil na don Boskova zagotovila, se je obrnil, ga pogledal in s čemernim glasom nekaj zamrmral.

»Pijte, pijte!« je ponovil fant in mu ponudil pijačo.

»Kaj govoriš? Kaj čvekaš? Izgini! Izgini takoj iz te sobe!«

»Pomirite se. Pijte. Gotovo vam bo pomagalo,« mu je ponovil mladi bolničar.

»Ne boš izginil?« je zakričal bolnik. Ves besen je skočil iz postelje, stekel opotekaje se v kot, vzel puško in jo naperil proti vratom. »Vidiš, kaj te čaka, če takoj ne izgineš!« Toda fant se je že hitrih nog izgubil po stopnicah.

Večkrat je don Bosko sam pomagal prenašati bolnike. Zjutraj 16. avgusta, na dan sv. Roka, sozavetnika mesta Turina, se je don Bosko vračal proti Oratoriju in na robu jarka ob travniku bratov Filippi, na prostoru svojih sanj, zagledal fanta, ki je hlastno jedel veliko dinjo.

»Pusti to reč, lahko bi ti škodovala,« mu je rekel don Bosko.

»Ta dinja je tako dobra, da mi gotovo ne bo storila hudo,« je odgovoril fant. Don Bosko mu je še enkrat rekel, naj neha jesti, vendar brez uspeha. Nato je nadaljeval svojo pot proti domu. Toda ni še prišel do svoje sobe, ko je prihitel nekdo in poročal, da so nekega delavca na travniku popadle bolečine in da prosi za pomoč. Don Bosko je bil takoj na kraju samem in zagledal fanta, ki se ni ravnal po njegovem nasvetu, kako vzdihuje in se krči. Ob njem je še ležal kos dinje. Nekaj radovednežev je od daleč opazovalo popolnoma preplašeno in nobeden

se ni upal približati. Don Bosko je stopil k njemu in ga spodbudil s prijaznimi besedami: »Kaj ti je?« »Ne vem ... Mrazi me po vsem telesu ... V kosteh me trga.« Don Bosko ga je prijel za roke. Bile so mrzle: jasno znamenje smrtonosne bolezni. Rekel je fantu, da bi vstal in šel z njim. Toda ta je kljub vsem naporom storil le nekaj korakov in nato sedel, rekoč: »Noge me ne nosijo več.«

Don Bosko je pogledal okoli, da bi poklical na pomoč. Zagledal je Tomatisa in skupaj sta vsak z ene strani vzela bolnika pod pazduho, ga dvignila in se odpravila na pot. Revež je nekaj časa še skušal hoditi, toda čez nekaj trenutkov ga je popadel strašen krč in od silnih bolečin je kot mrtev padel na tla. Ko sta dobrohotna pomagača to videla, sta se prijela za roke, naredila neke vrste sedež in ga tako nekaj časa nesla naprej. »Toda kam me peljeta?« ju je vpraševal revež.

»Tukaj blizu, k nekemu našemu prijatelju v bolniško oskrbovalnico, kjer te bodo ozdravili,« je odgovoril don Bosko. Ni si upal reči poljska bolnišnica, ker bi se človek te besede gotovo ustrašil.

Po poti mu je padla na tla dinja, ki jo je še vedno držal v rokah. Hotel je, da bi se ustavili in jo pobrali. Don Bosko je ustregel njegovi želji. Tomatis pa, ki je videl, da je njegov predstojnik preveč utrujen, si je bolnika naložil na ramena, saj je bil zanj, močnega fanta, to le lahko breme, don Bosko pa šel za obema in bolniku podpiral glavo, da ne bi preveč trpel. Tako so prišli do poljske bolnišnice, kjer so bolničarji, ki so ugotovili resnost primera, takoj pripravili toplo kopel. Don Bosko je medtem povabil fanta, da bi se spovedal in tako čim lepše umrl. Fant je storil to z globokim obžalovanjem grehov. Takoj nato je padel v delirij in bleдел o dinji in osmih soldih, ki jih je imel v žepu. Bal se je, da bi kaka tatinska roka odnesla njegovo bogastvo. Don Bosko ga je vprašal, ali želi, da jih shrani, in fant, ki se je malo umiril, mu je izročil svoj zaklad z besedami: »Čuvajte jih, dokler ne bom ozdravel.« Medtem je prišel zdravnik. Fanta so položili v kopel, ga masirali in skušali pripraviti, da bi se potil. Vse zaman: opoldne ga ni bilo več med živimi.

Vedno bolj grozeča bolezen je terjala nenehne žrtve del telesnega in duhovnega usmiljenja in don Bosko je komaj komaj mogel sproti zadostiti vsem potrebam. Dogajalo se je, da so fantje, ki so se vpisali med bolničarje, bili istočasno vsi pri bolnikih in so doma ostali samo najmlajši, najslabotnejši in tudi najbolj boječi. Toda don Bosko je potreboval še več pomočnikov, ki bi mogli iti tja, kjer je bila pomoč najbolj potrebna. Nekega jutra bi moral iti v poljsko bolnišnico, da bi podelil bolniško maziljenje. Moral bi mu kdo nositi svete posode, medtem ko bi on delil sveti zakrament. Nobeden izmed fantov v hiši si ga ni upal spremljati. Potem ko so se drug za drugim izgovorili, je don Bosko povabil Janeza Cagliera, ki se je zabaval s tovariši:

»Hočeš iti z menoj?«

»Pojdiva,« je odločno odgovoril Cagliero. Takoj sta se odpravila na pot. Ko sta prišla v poljsko bolnišnico, je Cagliero pomagal don Bosku v pripravljanju zakramenta bolniškega maziljenja in odgovarjal na obredne obrazce. Pomikala sta se od ležišča do ležišča. Medtem je pristopil neki zdravnik in rekel: »Don Bosko, kaj počnete? Ta fant ne more in ne sme biti tukaj. Se vam ne zdi to veliko tveganje in neprevidnost?« »Ne, dragi gospod doktor,« je odgovoril don Bosko, »niti jaz niti ta fant se ne bojiva kolere in nič se ne bo zgodilo.«

In res se je Cagliero tako po pogumu kakor po spretnosti lahko primerjal z vsakim še tako izkušenim bolničarjem. Z njim pa tudi Janez Krstnik Anfossi, ki nam je zapustil naslednje poročilo: »Imel sem srečo, da sem lahko spremljal don Boska na več njegovih obiskih. Takrat sem bil star 14 let in dobro se spominjam, da sem pri izpolnjevanju bolničarskih nalog čutil popolno gotovost in da sem bil prepričan, da se mi ne bo prav nič pripetilo. Saj nas je o tem prepričal don Bosko. Pri mojem delu me je spodbujala tudi don Boskova krščanska ljubezen. Bila je prava radost gledati, kako spretno in ljubeznivo je znal prepričati bolnike, da so sprejeli tolažila svete vere in se pripravili na srečno smrt, in kako jih je znal pomiriti v njihovi skrbi za otroke, ki bi s smrtjo staršev ostali brez opore. Nekega dne sem ga videl, kako se je vračal v Oratorij z nič manj kot sedemnajstimi dečki, ki jih je nabral tu in tam, ker so ostali sirote brez staršev. Vse je obdržal pri sebi in jih potem glede na sposobnosti usmeril v šolo ali obrt. Pa to niso bili edini, ki jih je jokajoče in solznih oči vodil za roko in jih izročal v varstvo Božje previdnosti.«

Caglierov in Anfossijev zgled in tudi drugih je nekaj dni pozneje spodbudil tudi tiste, ki se še niso mogli odločiti.

»Ko se je don Bosko vrnil iz mesta,« pripoveduje klerik Feliks Reviglio, »smo se mi, ki smo ostali doma, tesno stisnili okoli njega. In on je vzkliknil: – Kdo želi iti v poljsko bolnišnico in v zasebne hiše ter streči za kolero obolelim? – Jaz, jaz, so vsi vzklikali, gnani od krščanske ljubezni. Tedaj se je don Bosko z istim vprašanjem obrnil naravnost k meni. Verjetno sem bil jaz edini, ki se nisem odločil, ker sem pričakoval izrecen ukaz. Don Bosko je s smehljajem na ustnicah nekako popustil in se odločil, da me bo pustil pri miru. Toda kakor da bi bral v mojem srcu, me je izbral za spremljevalca. Poklical me je in poslal streč šestim obolelim za kolero vse do konca njihovega življenja.«

Don Boskovim nočnim bedenjem sta se pridružila še Janez Turco in Karel Gastini. S stalnim oskrbovanjem bolnikov pa so se odlikovali klerik Rua, klerik Jožef Buzzetti in klerik Francesia. Don Bosko je nenehno molil za zdravje svojih

sinov in Marija ga je uslišala in dala zlasti kleriku Francesii dokaz svojega materinskega varstva.

Mati tega izredno dobrega klerika je močno zbolela za to strašno boleznijo. Ko so to sporočili sinu, je pritekel domov in našel mater v takem stanju, da skoraj ni bilo več nikakršnega upanja. Nemudoma se je vrnil v Oratorij in poklical don Boska, ki je mater takoj šel spovedat. Stanovala je nasproti cerkve Marije Tolažnice. Ko sta šla mimo kipa Marije Brezmadežne na stebru na trgu, se je don Bosko odkril, pokazal z roko na kip in dejal Francesii: »Jo vidiš? Ona ti bo gotovo ozdravila mater, če oblubiš, da se boš, ko boš postal duhovnik, popolnoma posvetil širjenju njene časti in pobožnosti.« Klerik je sprejel dogovor. Tedaj je don Bosko stopil k bolnici, jo potolažil in spovedal ter ji takoj podelil maziljenje bolnikov. Ko je don Bosko odšel in je pri njej ostal samo sin, je prišel zdravnik, ki je vodil oddelek za jemanje krvi, in rekel, da ostaja samo še eno sredstvo, to je puščanje krvi. Ženske iz bližnje okolice so se uprle zdravnikovi odredbi in pregovorile bolnico, da si ni dala jemati krvi. Zdravnik, ki je sredi ženskega vrišča samo molčal, je končno rekel: »Ne bom jemal krvi, če bolnica ne dovoli.« Nato je zapustil sobo. Sin je prosil navzoče, naj zapustijo sobo, in ko sta bila sama z materjo, ji je poln zaupanja v don Boskove besede rekel: »Kaj bomo naredili sedaj?«

»Ti povej,« je rekla dobra žena. »Kaj se ti zdi?«

»Jaz bi storil to, kar je predlagal zdravnik.«

»Pojdi in ga pokliči nazaj.«

Sin je dohitel zdravnika ob vznožju stopnic in ga prosil, naj se vrne, ker se je mati popolnoma vdala v njegovo sodbo. Pet- ali šestkrat so ji puščali kri, bolnica je ozdravela in živela še enaindvajset let.

11.

POGLAVJE

Nevarna bolezen Janeza Cagliera – Preroško videnje – Okrevanje, ponovni padec v bolezen, ozdravljenje – Caglierova preobleka – Posledice in potrdilo napovedi

»PRESVETA DEVICA MARIJA JE PONOVRNO POTRDILA svoje varstvo in naklonjenost sinovom Oratorija z ozdravljenjem mladega Janeza Cagliera. Ko ni bilo več nikakršnega upanja v učinkovitost človeških sredstev,« piše don Rua, »je don Bosko priporočil bolniku, naj se zateče k Božji materi Mariji, in mu napovedal, da bo ozdravel. In jaz sem bil presenečen, ko se je napoved uresničila.« Predstavimo dogodek z vsemi nadrobnostmi.

Nekega dne proti koncu avgusta se je Janez Cagliero utrujen od strežbe bolnikom vrnil domov iz bolnišnice za kužne bolezni. Slabo se je počutil, zato je legel v posteljo. Don Bosko, ki ga je očetovsko ljubil, je naročil, naj mu posvetijo vso skrb, da bi ga rešili strahotne tifusne mrzlice, ki ga je mučila že cela dva meseca, a je bilo vse zaman. Ker se je Cagliero zavedel resnosti položaja, je nekaj dni, potem ko je legel, opravil sveto spoved in prejel sveto obhajilo. Toda mrzlica je šla svojo pot in ga v enem mesecu pripeljala na rob groba. Don Bosko je svojim fantom zagotovil, da nobeden ne bo umrl od kolere, če bo živel v posvečujoči milosti Božji. Cagliero, ki je bil takrat star 16 let, je popolnoma zaupal don Boskovim besedam. Toda težava je bila v tem, da on ni bolehal na azijski boleznici oziroma koleri. V Oratoriju so vsi pričakovali, da bo nekega dne umrl. On sam pa je bil popolnoma miren. Medtem sta se posvetovala dva slavna turinska zdravnika, Galvagno in Bellingeri, in izjavila, da gre za brezupen primer. Zato sta don Bosku priporočila, naj podeli bolniku zakramente za umirajoče, ker ni nikakršnega upanja, da bi mogel preživeti noč. Klerik Buzzetti je opozoril Cagliera na resnost položaja in mu povedal, da ga bo obiskal don Bosko in ga spovedal ter mu podelil sveto popotnico in maziljenje bolnikov.

Don Bosko je kmalu prišel, da bi bolnika pripravil na odločilni korak. Ko se je ustavil na pragu sobe, je zagledal pred seboj čudovit prizor. Videl je prelepega goloba, ki je kot svetel predmet širil okoli sebe nadvse svetlo luč, tako da je bila soba vsa razsvetljena. Nesoč v kljuno oljčno vejico, je letal sem in tja po sobi. Nato je zletel na bolnikovo glavo, se dotaknil z oljčno vejico njegovih ustnic in jo nato pustil pasti na bolnikovo glavo. Potem se je še bolj zasvetilo in golob je izginil. Tedaj je don Bosko razumel, da Cagliero ne bo umrl in da mu preostane še veliko nalog, kijih bo moral izpolniti v večjo Božjo slavo; s svojo besedo bo oznanjal mir, kar je bilo označeno z oljčno vejico, svetloba goloba pa je pomenila polnost milosti Svetega Duha, ki se bo razlila nanj. Od tistega trenutka je živel don Bosko v sicer nejasnem pa vendar gotovem prepričanju, da bo mladi Cagliero postal škof. Imel je za uresničeno tisto napoved, ki se je potrdila, ko je Cagliero prvič odpotoval v Ameriko.

Temu prvemu videnju je sledilo še drugo. Ko je don Bosko stopil na sredo sobe, so kakor po čudežu izginile stene in okoli postelje je videl čudne podobe divjakov, ki so gledali v bolnikov obraz. Zdelo se je, kot da bi trepetajoč pričakovali od njega pomoč. Dva moža, ki sta izstopala izmed drugih, eden črnega in strašnega videza, drugi pa bakrene barve, visok in bojevniškega obnašanja, sta se sklanjala nad umirajočim fantom. Don Bosko je kasneje razpoznal, da so takega videza divjaki v Patagoniji in na Ognjeni zemlji.

Obe videnji sta trajali le kratek čas in fant in drugi okoli stoječi niso ničesar opazili.

Don Bosko se je s svojo navadno mirnostjo in sladkim nasmehom približal postelji in Cagliero ga je vprašal: »Je to mogoče moja zadnja spoved?«

»Zakaj me to vprašuješ?« mu je odgovoril don Bosko.

»Ker bi rad vedel, ali moram umreti.«

Don Bosko se je malo zbral in mu odgovoril: »Povej mi, Janez, bi ti bolj ugajalo sedaj iti v nebesa ali pa bi raje ozdravel in šel pozneje?«

»Moj dragi don Bosko,« je odgovoril Cagliero, »jaz bi si izbral tisto, kar je boljše zame.«

»Vsekakor bi bilo zaradi tvoje mladosti boljše, da bi šel v nebesa sedaj. Vendar za to še ni čas. Gospod ne želi, da bi umrl sedaj. Opraviti moraš še veliko nalog. Ozdravel boš in, kakor sam želiš, postal boš duhovnik in potem, potem ...« Tukaj je don Bosko utihnil in se zamislil: »Potem boš z brevirjem pod pazduho hodil po svetu ... brevir boš dal moliti mnogim drugim. Oh, imaš še veliko opraviti, preden boš umrl. In šel boš daleč, daleč.« Umolknil je, ne da bi povedal, kam ga bo peljala pot.

»Če je tako, potem ni treba da bi se pripravljaj na prejem zakramentov. Imam mirno vest. Počakal bom in se spovedal, ko bom vstal iz postelje in ko bodo šli k spovedi tudi moji tovariši.«

»Naj bo tako,« je odgovoril don Bosko, »kar počakaj, dokler ne vstaneš.« In ga ni spovedal niti niso več govorili o zakramentih kot pripravi na smrt.

Od tega trenutka se Cagliero ni več zanimal za to in bil kljub resni bolezni prepričan, da bo ozdravel. In res ni trajalo dolgo, da se mu je zdravje izboljšalo in je začel okrevati. Toda ko se je zdelo, da je nevarnost izginila, so mu meseca septembra starši prinesli grozdje, ki ga je misleč, da mu ne more škoditi, pojedel preveč, zopet zbolel in se znašel na robu življenja.

Obvestili so mater in jo prosili, naj ponovno obišče sina, ki je v smrtni nevarnosti. Takoj se je napotila iz Castelnuova v Turin. Ko je vstopila v sobo in zagledala sina v takem stanju, se je obrnila k okoli stoječim in rekla: »Z mojim Janezom je končano. Iz tega, kar morem razbrati, je vsega konec.« Toda Janez je ves vesel zaradi prihoda matere začel govoriti o tem, kako si želi, da bi mu kupila duhovniško obleko z vsem, kar spada zraven, ker se pripravlja na kleriško preobleko. Dobra mati je bila prepričana, da se sinu blede, in je rekla don Bosku, ki je prav takrat vstopil v sobo: »Oh, don Bosko! Res je, da mojemu fantu slaba prede. Govori mi o duhovniški obleki in me prosi, da pripravim vse potrebno za preobleko.«

»Oh, draga moja Terezija,« je dejal don Bosko, »vašemu sinu se nikoli ne blede. Prav ima. Pripravite mu vse potrebno za kleriško preobleko. Mora narediti še veliko pomembnih stvari in še zdaleč ne misli umreti.«

Cagliero, ki je vse poslušal, je dejal: »Tako, draga moja mati, ste razumeli? Vi mi boste pripravili duhovniško obleko in don Bosko mi jo bo nadel.«

»Da, da,« je odgovorila mati v solzah. »Ubogi sinko! Oblekli te bomo v obleko in Bog daj, da ne bo drugačna, kot si jo ti želiš.«

Don Bosko jo je skušal pomiriti in jo prepričati, da bo videla svojega sina oblečenega v klerika. Toda dobra mati je kar naprej ponavljala: »Oblekli te bomo v obleko in te odnesli od hiše.«

Sin pa je z vsemi, ki so ga prihajali obiskovat, ves vesel govoril o duhovniški obleki, ki si jo bo kmalu oblekel. In dejansko se mu je po Božji volji zboljšalo zdravje, da ga je mati mogla popeljati domov. Shujšal je tako zelo, da je bil podoben okostnjaku. Bil je do skrajnosti oslavel, ravno toliko, da je lahko še hodil, opirajoč se na palico, in da je vzbujal sočutje pri vseh, ki so ga videli. Medtem je pa kar naprej nadlegoval mater, da bi mu pripravila kleriško opremo, in dobra mati se je končno odločila, da mu bo ustregla. Ko so jo ljudje videli zaposleno s takimi pripravami, so jo vpraševali: »Kaj vendar delate, Terezija?«

»Pripravljam duhovniško obleko za svojega sina.«

»Če pa je na pol mrtev in ne more niti hoditi.«

»Moj sin tako hoče.«

Don Boskov odgovor na eno izmed njegovih pisem z dne 7. oktobra se glasi: »Predragi Cagliero! Zelo me veseli, da se ti zdravje izboljšuje. Vsi te pričakujemo, seveda popolnoma zdravega, kadarkoli prideš. Bodi dobre volje kot vedno. Prav je, da ti pripravljajo duhovniško obleko. Pozdravi svoje starše, molite vsi skupaj zame in Gospod naj vas vse blagoslovi in vam da uspeh. Tvoj vdani don Bosko.«

Vedno bolj se je bližal dan duhovniške preobleke. Caglierovi prijatelji in znanci so mu odsvetovali vrnitev v Turin, ker je bilo njegovo zdravje še zelo negotovo. Svetovali so mu, naj preobleko preloži na poznejši čas. On pa je odgovarjal: »Kaj še! Zdaj moram biti preoblečen, ker mi je tako rekel don Bosko.«

Drugi so govorili, da je premlad in da mora še narediti zadnji razred gimnazije. On pa je odgovarjal:

»Ni pomembno, don Bosko mi je tako rekel.«

Po naključju je dan, ko je bilo treba oditi v oratorij, sovpadel s poroko njegovega brata, ki je storil vse, da bi ga zadržal na gostiji. Janez mu je odgovoril: »Ti si vzemi, katero hočeš, in jaz si vzamem, katero hočem« (duhovniško obleko).

Starši so ga hoteli zadržati, češ, če bo odšel od doma, je to znamenje, da mu ni po volji dekle, ki jo je brat vzela za ženo. »Naj moj brat napravi, kakor mu je drago. Rečem vam, da sem zadovoljen, da, celo zelo zadovoljen z njegovo izbiro. Vam to ni zadosti? Ali naj to izjavim pisno in dam potrditi notarju?«

Dne 21. novembra se je Cagliero popolnoma ozdravljen vrnil v Oratorij in 22. novembra, na praznik sv. Cecilije, je don Bosko blagoslovil kleriško obleko in preoblekel svojega dragega sina. Rektor prestolničnega semenišča kanonik A. Vogliotti je 5. novembra 1855 dovolil kleriku Caglieru, da sme stanovati pri don Bosku, šolo pa obiskovati v semenišču s pogojem, da nadškofijski pisarni predloži spričevalo zadnjega izpita ob koncu šolskega leta. To je bilo v skladu z okrožnico njegove ekscelece mons. nadškofa z dne 1. septembra 1834. Podobno dovoljenje so dobili tudi drugi kleriki, ki so stanovali v Oratoriju.

Zdi se, da je don Bosko, ki je imel vedno pred očmi videnje o golobu in divjakih, to skrivnost zaupal prefektu don Alasonattiju. Ko je ta nekega dne srečal Cagliera, mu je rekel: »Biti moraš zelo priden, ker mi je don Bosko povedal o tebi veliko pomembnega.«

Leta 1855 je bilo okoli don Boska, ki je sedel še pri mizi, veliko klerikov in fantov in so se šalili o svoji prihodnosti. Končno je don Bosko umolknil in se zamislil, kot je imel navado, pogledal vsakega v obraz in dejal: »Eden izmed vas

bo škof.« Ta izjava je vse napolnila z začudenjem. Nato je smeje se dodal: »Don Bosko pa bo vedno ostal samo don Bosko.«

Na te besede so se vsi glasno zasmeli, ker so bili preprosti kleriki in nikakor niso mogli misliti, za koga bi veljala ta napoved. Nobeden izmed njih ni prihajal iz višje stoječe družbe, temveč so bili vsi iz preprostih, celo revnih družin. Škofe pa so v tistih časih izbirali večinoma iz plemenitih družin ali vsaj najbolj nadarjenih in izobraženih. Z druge strani pa je bil don Boskov položaj in njegova ustanova tako skromna, da se je, človeško gledano, zdelo nemogoče, da bi kateri izmed njegovih gojencev mogel biti izbran za škofa. To toliko bolj, ker takrat še niso mislili na zunanje misijone. Vendar pa je prav ta neverjetnost pomagala, da so si dobro zapomnili napoved. Nekateri pa so v samoljubju mislili, da napoved velja njim.

Pri tem pogovoru so bili navzoči in so slišali don Boskove napovedi kleriki Turchi, Reviglio, Cagliari, Francesia, Anfossi in Rua. Prav vsi ti so slišali don Boska, kako je ponavljal: »Kdo bi si mogel misliti, da bo nekoč kateri izmed vas škof!«

Prav tako je večkrat ponovil: »No, dobro pazimo, ali se don Bosko moti. Vidim med vami mitro in ne bo ostala sama. Toda ena je že tukaj.«

Kleriki so tedaj v šali skušali uganiti, kdo izmed njih preprostih bi mogel kdaj postati škof. Don Bosko pa se je samo smehljaj in molčal. Včasih pa se je le zdelo, da je dal prenikniti v svojo skrivnost.

Mons. Cagliari pripoveduje: »V prvih letih mojega duhovništva sem nekoč ob vznožju stopnic naletel na don Boska, ki se mi je zdel zelo utrujen. V sinovski zaupnosti sem mu v šali dejal: 'Don Bosko, podajte mi roko, boste videli, da vam lahko pomagam priti gor.' In on mi je očetovsko podal roko. Ko pa sva prišla v zgornje nadstropje, sem videl, da mi hoče poljubiti roko. Takoj sem jo skušal umakniti, vendar nisem uspel pravočasno. Tedaj sem mu rekel: 'Ste hoteli s tem ponižati sebe ali ponižati mene?'

'Ne eno in ne drugo,' mi je odgovoril. 'Razlog za to boš spoznal ob svojem času.«

Leta 1883 je don Bosko dal don Cagliariu bolj jasen namig. Ko se je odpravljaj na potovanje v Francijo in je zato naredil svojo oporoko ter dal vsem predstojnikom vrhovnega kapitlja osebna priporočila, je Cagliariu podaril majhno škatlico, rekoč: »To pa je zate.« Potem je odpotoval. Nekaj časa pozneje je Cagliari premagala radovednost in je škatlico odprl. V njej je bil dragocen prstan.

Ko je bil Cagliari oktobra 1884 končno izbran za naslovnega škofa v Magidu, je prosil don Boska, da bi mu razodel skrivnost izpred tridesetih let, ko je klerikom pravil, da bo eden izmed njih postal škof. »Prav,« je odgovoril, »ti bom povedal na predvečer tvojega škofovskega posvečenja.« Prav tisti večer se je

don Bosko sprehajal z mons. Cagliero v svoji sobi in mu rekel: »Se še spominjaš težke bolezni, ko si bil še mlad in na začetku svojega šolanja?«

»Seveda se spominjam,« je odgovoril Cagliero, »prišli ste k meni, da bi mi podelili zakramente za umirajoče, česar pa niste storili, rekoč, da bom ozdravel in da bom s svojim brevirjem šel daleč daleč opravljat duhovniško službo. Potem niste rekli nič drugega.«

»Prav, poslušaj,« je dejal don Bosko in mu pripovedoval o obeh videnjih, ki jih je imel. Ko je mons. Cagliero to slišal, je prosil don Boska, da bi vse to še tisti večer povedal sobratom vrhovnega kapitlja. In ker don Bosko ni bil sposoben reči ne, zlasti če je šlo za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš, je privolil in pripovedoval pričujočemu kapitlju vse, kar smo povedali zgoraj. Te strani smo potem napisali še tisti večer po nareku mons. Cagliera.

12.

POGLAVJE

Javna pohvala don Boskove dobrodelnosti in njegovih sinov – Don Bosko se županu v Pinerolu ponudi za strežbo obolelim za kolero – Pismo Nikolaja Tommasea – Ugledni obiski Oratoriju in don Boskova vljudnost do njegovih fantov – Nekemu kleriku svetuje prelatsko kariero – Katoliško branje – Verolomen oderuh

POVZEMIMO NAŠO PRIPOVED PO SEPTEMBRU 1854. Požrtvovalno službo fantov iz Oratorija obolelim za kolero so imeli za tako pomembno delo, da jo je najuglednejši časopis tistega časa pri opisovanju zaslug katoliškega klera v času kolere hotel izrecno omeniti v posebnem članku. Da se bodo bralci sami prepričali o tem, kar smo do sedaj povedali, jim ga bomo predstavili. Takole se glasi:

»Ko smo objavili kroniko dobrodelne dejavnosti klera v času kolere, pa o turinskem kleru do sedaj nismo mogli narediti kaj več kot ugotoviti, da so se mnogi ponudili za pomoč, nekateri pa so tudi dejansko pomagali; med njimi očetje dominikanci in duhovniki oblati pri Mariji Tolažnici. Toda če že blaga bolezen (v osrednjem delu mesta) ni dala priložnosti za dokaz dobrodelne dejavnosti in gorečnosti turinskemu kleru, je vendar tisto, kar je mogel storiti, pokazalo veliko več, kar bi prispeval, če Božja previdnost ne bi drugače uredila.

Lahko povemo, kako je kler uporabil svoj vpliv, da je razpršil neumne predsodke proti zdravnikom in zdravilom. Kleru je bilo dano videti, da so kljub sramotenju, s katerim ga obmetava umazano časopisje, meščani, ki jih je napadla strašna bolezen in so brezobzirno zapirali vrata pred zdravnikom, z odprtimi rokami sprejemali duhovnika, ki jim je prinašal duhovno in telesno pomoč. In zadostovala je samo ena duhovnikova beseda, da so sprejeli zdravnika in vzeli zdravila, ki so jih prej bolj zavračali kot bolezen, ki jih je mučila.

Namesto da bi govorili o vseh delih, ki jih je opravil kler, bomo kot primer ali vzorec prikazali usluge, ki jih je bolnišnici za kužne bolezni v Borgu San Donato, ki ga vodi gos-

pod don Galvagno, kaplan topilnice, naredil gospod don Bosko, ustanovitelj in ravnatelj Oratorija sv. Frančiška Saleškega. Več tednov nista legla v posteljo drugače kot oblečena, da sta si malo odpočila. Po štirikrat v eni noči so ju poklicali na pomoč k najbolj prizade-tim bolnikom. Še več, don Bosko je predložil zdravnikom seznam 14 svojih fantov, ki so se prostovoljno ponudili za vsako vrsto pomoči obolelim za kolero tako v bolnišnici za nale-zljive bolezn kakor tudi po domovih. Ti fantje so dovolj usposobljeni, da dajejo obolelim za kolero duhovno pomoč s tem, da jih spodbujajo in tolažijo, kakor tudi za bolniško delo. Prežeti z duhom svojega prej očeta kot predstojnika don Boska, pristopajo pogumno k bolnikom, jim vlivajo pogum in zaupanje ne samo z besedami temveč tudi z dejanji; brez strahu jih primejo za roke, skrbijo za njihova telesa in ribajo pod, ne da bi pri tem poka-zali najmanjši strah ali bojazen. Ko vstopijo v hišo kakega za kolero obolelega človeka, se obrnejo najprej na prestrašene z namenom, da jih spodbudijo k volji za življenje in jim od-ženejo strah, medtem pa storijo vse potrebno. Samo če gre za ženske, prosijo domače, da ostane kdo navzoč ali vsaj v bližnjem prostoru. Če kak bolnik umre, opravijo vse potrebno za pogreb, razen če gre za ženske.

Poleg omenjenih 14 fantov iz spiska je na voljo še kakih trideset drugih gojencev dobrega duhovnika, ki so prav tako usposobljeni za duhovno in telesno pomoč in vedno pripravljeni, da pomagajo, če je treba.

Namenoma smo prikazali delovanje te dragocene skupine, ki čuti dolžnost, da se od-dolži za vse usluge, ki ji jih izkazujejo dobrodelné osebe, ki jo vzdržujejo s svojimi darovi. Pred nekaj tedni smo se obrnili na vašo velikodušnost, da bi pomagali Oratoriju v veliki stiski. Naša prošnja je imela zelo dober odziv in v imenu njenega voditelja se vsem dob-rotnikom iz srca zahvaljujemo. Gotovo bodo zadovoljni, ko bodo zvedeli, kako učinkovito so naložili svojo pomoč v korist teh ubogih fantov. To bo zopet nova spodbuda za njihovo dobrodelnost, ko bodo videli, da niso pustili v stiski tistih, ki so pripravljeni zanje darovati tudi svoje življenje.«

Tako je pisala ugledna Armonia v št. 112, dne 16. septembra 1854.

Četudi je bil don Bosko do kraja zaposlen v Turinu in prevzet od svojih dobrodelnih skrbi, ni pozabil tudi na pomoč, ki naj bi jo dajal bolnikom zunaj glavnega mesta. Ko je zvedel, da strašna bolezen žanje žrtve tudi v Pinerolu, je županu tistega mesta pisal pismo, v katerem ponuja obolelim za kolero usluge svojih bolničarjev. Župan mu je odgovoril:

Pinerolo, 2. oktobra 1854

Velespoštovani gospod!

Tisoč zahval vaši ugledni osebi za velikodušno ponudbo štirih fantov, ki bi se posvetili trpečemu človeštvu s pomočjo za kolero obolelim v Pinerolu. Če bo še potreba (kar naj bi preprečil vsemogočni Bog) po bolničarjih za to bolezen v bolnišnici za kužne bolezni v Pinerolu, bom izkoristil vašo velikodušno ponudbo. Toda v tem trenutku se zdi, da je

smrtonosna bolezen končala svoje delo. Ker je zadnje dni upadlo število žrtev, upamo, da bolezen ne bo več napredovala.

Bolnikov v bolnišnici ni več kot 29, od katerih jih je 24 zunaj nevarnosti in bodo v osmih dneh lahko zapustili bolnišnico. Če bi pred enim mesecem, ko smo odprli bolnišnico, v katero smo sprejeli kakih dvesto bolnikov, vedel, da v Turinu deluje tako dobrodelno združenje za pomoč bolnikom, bi gotovo zaprosil to zaslužno družbo za človekoljubno dejavnost, ki bi bila zelo koristna našim nesrečnim bolnikom.

Medtem ko vas prosim, da bi sprejeli izraze moje globoke hvaležnosti kakor tudi vse občinske uprave v Pinerolu, in zavedajoč se, da se lahko v potrebi zatečem k vam po pomoč, imam čast, da se imam za vrednega vašega spoštovanja.

Vaše ugledne osebnosti ponižni in vdani služabnik

župan GLOSSERANO.«

O teh za don Boska tako slavnih dejanjih hranimo spomin tudi v pismu, ki ga je v tistem času naslovil nanj Nikolaj Tommaseo, ki je prav tistega leta prišel v Turin in ostal tam do 1859.

Velečastiti gospod!

Če imate Rosminijeva dela od XI. do XVI. zvezka, bi vas prosil, da bi mi posodili, če ne vseh hkrati, pa drugega za drugim. Moj slab vid in druge težave, ki jih čutim od časa do časa, mi onemogočajo, da bi vas obiskal in prosil. Že dalj časa vam dolgujem zahvalo za knjige, ki ste mi jih poklonili. Prav tako vam moram sporočiti, da sta moja dva posilnjenca nameščena eden v tiskarni, drugi pa v knjigovoznici in da za zdaj oba živita pri meni. Dobro mi je poznana vaša junaška dobrodelna ljubezen, ki ste jo pokazali v času bolezni, ki je grozila zlasti najbolj revnim. Za to vam kot kristjan izrekam najglobljo zahvalo. Če vas prinašalec tega pisma ne bi dobil doma, vas prosim, da bi mi odgovorili na moj naslov št. 22 v Dori Grossi. Pozdravlja vas hvaležni vdani

N. TOMMASEO

Turin, 3. oktobra 1854

Tommaseo je včasih obiskal don Boska, saj sta imela skupna prijatelja opata Rosminija in markiza Gustava de Cavourja. Karel Tomatis nam je pripovedoval: »Nekega jutra sem bil v spalnici, to je nizki, ozki sobici s štirimi posteljami v Pinardijevi hiši. Vračal se je iz bolnišnice za kužne bolezni. Nekako proti deveti uri se je vrnil don Bosko v spremstvu nekega gospoda, ki je zelo slabo videl in je hotel obiskati zavetišče. Bil je Nikolaj Tommaseo, ki je šel za don Boskom in mu govoril: »Dragi gospod don Bosko, v veliko veselje mi je, da vam lahko povem, da ste našli lahek slog, pravi način, kako je treba ljudstvu razlagati svoje zamisli, da te razume. Še več, vi ste znali ljudem razložiti tudi težke stvari.« Kakor hitro

me je don Bosko zagledal, me je poklical k tistemu gospodu, mu povedal moje ime in moj poklic. To me ni prav nič presenetilo, ker sva leta 1853 ob vrnitvi domov naletela na Silvija Pellica, in don Bosko me je, preden sta začela precej dolg razgovor, predstavil s pohvalnimi besedami pisatelju Mojih ječ. Takih pozornosti pa ni izkazoval samo meni, temveč vsem svojim posinovljencem. Njegova stalna navada je bila, da je vsakega spremljevalca predstavil, komurkoli se je približal, in skušal tako izraziti svoje spoštovanje in obzirnost. Naj povem, da od vsega začetka Oratorija tam ni bilo ravno malo uglednih ljudi, ki so prihajali, da so obiskali tisto zavetišče in njegovega uglednega ravnatelja.«

Med temi obiski je bil posebno drag obisk klerika Emilijana Manacorde, ki je postal don Boskov velik prijatelj. Ta klerik je prišel v Oratorij trdno odločen, da se bo ustavil pri don Bosku. Dolgo časa sta se sprehajala na dvorišču pred hišo. Prosil je don Boska za nasvet, ker mu ni ugajalo življenje v semenišču, ker ga je njegova narava silila k večji dejavnosti in k številnejšim pobožnim vajam. Čeprav je don Bosko tako silno potreboval klerike, ga je sicer dobrohotno poslušal, a ga nato prepričal, da se je vrnil v semenišče. Tam naj bi končal svoj teološki študij, in potem ko bi končal pripravo na duhovništvo, prišel k njemu, da se dogovorita. Klerik Manacorda je še večkrat prišel k don Bosku in mu predložil svoj načrt, da bi šel v misijone med nevernike. Zdi pa se, da don Bosko ni odobril tega njegovega namena. Ko je bil don Manacorda leta 1863 posvečen v duhovnika, je prišel v Oratorij in ostal tam kakih šest mesecev in potem po don Boskovem nasvetu odpotoval v Rim, kjer je vstopil v prelatsko službo. Za časa njegovega bivanja v Oratoriju je temeljito preučil don Boskove kreposti in je globoko občudoval njegove junaške kreposti. Postal je monsinjor in nato škof v Fossanu, kjer se je odlikoval po svojih govorniških sposobnostih in zaščiti don Boska.

Don Bosko pri vsej skrbi za obolele za kolero ni nehal pisati dvoje knjižic, ki jih je dal septembra v tisk anonimno: *Trgovanje z vestjo in Protestantsko gibanje v Evropi*. Tukaj si lahko bral:

»S tridesetimi srebrniki kakor Judež skušajo protestanti pripraviti katoličane, da bi zatajili Jezusa Kristusa in njegovo Cerkev, pri čemer zlasti izrabljajo revščino najbolj ubogih. Čeprav jih je veliko, ki so rojeni v protestantski veri, pa vodje njihovih ločin ne verujejo niti v Sveto pismo niti v Boga. Razdeljeni so med seboj zaradi neuskladljivih različnih mnenj, a se strinjajo v enem, to je v divjem sovraštvu do katoliške Cerkve.

Nikakor niso v dobri veri pastori, katehisti in protestantski misijonarji bodisi zaradi njihovega pošastnega načela svobodne razlage Svetega pisma, ki zanika nezmotljivost papeža in Cerkve, medtem ko jo priznava vsakemu tepcu,

četudi ne zna brati; morda zato, ker je glavni motiv njihovega prizadevanja dobra plača, ki jo dobivajo za svoje delo. Njihov namen ni spreobrniti hudobneže, temveč zapeljati preproste in neprevidne ljudi in jih nahujskati proti resnici. Njihov vzornik je Satan, ki je v zemeljskem raji zapeljal naše prve starše. V sebi utelešajo njegovo hudobijo, ker dobro poznajo verolomnost svoje nevednosti.«

Hudobneži se niso naveličali vedno znova spletkariti proti don Bosku. V *L'Armonii* z dne 17. oktobra beremo: »Neki župnik iz okolice Turina nam je 13. tega meseca sporočil, da je na poti domov proti večeru naletel na nekega fanta, ki se mu je približal s preprostim in dobrodušnim izrazom in mu izročil nekaj knjižic v imenu gospoda don Boska in ga prosil, da bi svojim vernikom priporočil ustanovo Oratorija sv. Frančiška Saleškega. Povedal je tudi, da je ta ali oni župnik daroval dve ali tri lire za Oratorij in da ima nalogo od gospoda don Boska, da obišče vse župnike. Ker je bilo že pozno ponoči, ga je prosil, da bi mogel pri njem prenočiti. Dobri župnik je sprejel knjižice, mu dal tri lire, zapisal v dnevnik njegovo ime in vsoto, ki jo je izdal, vendar pa ga ni hotel prenočiti.

Ko je župnik vstopil v pisarno, je odprl eno izmed knjižic in na svoje veliko začudenje ugotovil, da so vse kaj drugega kot dobre knjige. Šele tedaj se je zavedel, da ga je opeharil premeten lopov, ki živi od tega, da vara župnike in jim izmika denar s pomočjo dobrega imena gospoda don Boska. To naj velja kot opomin tistim, ki to potrebujejo.«

13.

POGLAVJE

V Castelnuovu – Don Bosko sprejme Dominika Savia – Kleriške preobleke – Dominik Savio in Jožef Bongioanni v Oratoriju – Glavni don Boskov namen za navajanje fantov k učenju – Loterija slonokoščenega križa – Sirote za kolero umrlih staršev – Don Bosko se ponudi, da jih bo poučeval – Županovo pismo – Prvi don Boskov obisk sirot pri sv. Dominiku – Županova zahvala – Razred najmanjših v Oratoriju

PROTI KONCU SEPTEMBRA, KO JE že POJENJALA MORIJA, je don Bosko popej-ljal lepo število fantov v Becchije, da so se po tolikih naporih malo oddahni-li in mogli dihati svež zrak tistih čudovitih hribov. Tukaj je Gospod, rekli bi v povračilo za vse, kar je storil Oratorij bolnim za kolero, poslal gojenca, ki naj bi postal njegova čast in slava, Dominika Savia. Don Jožef Cugliero, njegov učitelj v Mondoniu, majhni vasici nedaleč od Castelnuova, je prišel sredi leta v Turin na pogovor z don Boskom o svojem učencu, in potem ko je opisal njegovo zgle-dno vedenje, sklenil: »Tukaj v vaši hiši boste mogoče imeli podobne fante, toda težko katerega, ki bi ga mogel prekositi v nadarjenosti in kreposti. Poskusite in dobili boste drugega svetega Alojzija.« Zato sta se domenila, da bi mu poslal Do-minika v Morialdo, ko bi se tam mudil v času devetdnevnice v čast rožnovenske matere Božje Marije.

Don Bosko sam nam takole opisuje svoje srečanje z mladim Dominikom Saviem:

»Bil je ponedeljek 2. oktobra, zgodaj zjutraj, ko sem zagledal dečka v spremstvu njegovega očeta, ki je prišel k meni in želel z menoj govoriti. Njegov veseli obraz, smejoče se lice, pa vendar pri vsem zelo spoštljiv izraz so pritegnili mojo pozornost.

'Kdo si in od kod prihajaš?'

'Sem Dominik Savio,« je odgovoril, »o katerem vam je govoril moj učitelj don Cugliero, prihajava pa iz Mondonia.'

Poklical sem ga k sebi. Pogovarjala sva se o dosedanjem učenju in načinu življenja. Kmalu sva postala zaupljiva, on z menoj in jaz z njim.

V tem dečku sem takoj spoznal dušo v popolnem soglasju z Gospodovim duhom in se nemalo začudil zaradi dela, ki ga je Božja milost opravila v že tako nežni starosti.

Po precej dolgem pogovoru mi je, preden sva poklicala očeta, dejal dobesečno: 'Kaj se vam zdi? Me boste vzeli s seboj v Turin?'

'Ej, zdi se mi, da si dobro sukno.'

'Čemu naj bi služilo to sukno?'

'Za lepo obleko, ki bi jo darovali Gospodu.'

'Prav! Jaz bom sukno, vi pa krojač. Torej me vzemite s seboj in boste naredili lepo obleko za Gospoda.'

'Bojim se, da tvoja krhkost ne bo prenesla težav učenja.'

'Ne bojte se za to. Gospod, ki mi je dal zdravje za sedaj, mi ga bo dal tudi v prihodnje.'

'In kaj misliš postati, ko boš končal latinsko šolo?'

'Če mi bo Gospod podelil tako veliko milost, bi rad postal duhovnik.'

'Prav. Sedaj bi se pa rad prepričal, ali si zadosti nadarjen za učenje. Vzemi tole knjižico (bil je zvezek Katoliškega branja), nauči se danes tole stran in jutri pridi in mi jo povej na pamet.'

Ko sem to rekel, sem ga odpustil in poslal, da se je šel igrat s tovariši. Nato sem se pogovoril z očetom. Minilo je ne več kot osem minut in že je smeje se prišel Dominik in mi rekel: 'Če želite, vam takoj povem na pamet svojo stran.' Vzel sem knjižico in na svoje veliko začudenje ugotovil, da ni le dobesedno znal na pamet določene strani, temveč je dobro razumel tudi pomen stvari, ki so bile tam vsebovane.

'Odlično,' sem mu dejal, 'ti si vnaprej opravil svojo nalogo in jaz ti bom vnaprej dal odgovor. Prav, vzeli te bom s seboj v Turin in že od sedaj te imam za enega svojih dragih sinov. Začni tudi ti od sedaj prositi Boga, da ti bo pomagal izpolnjevati njegovo sveto voljo.'

Ker ni vedel, kako bi kar najbolje izrazil svoje veselje, me je prijel za roko, jo večkrat poljubil in dejal: 'Upam, da se bom tako vedel, da se vam zaradi mene nikdar ne bo treba pritoževati.'

Don Bosko je v Becchijih ostal le nekaj dni, ker so ga pomembni opravki klicali v Turin. V tistem času je oblekel cerkveno obleko Angel Savio, istočasno

pa se je pripravljaj na preobleko Janez Turchi z nekaterimi drugimi tovariši. Don Bosko se je zelo trudil, da jih je dobro pripravil na pomembno dejanje, in ponavljal, kako velik dar je, ko Bog koga pokliče v cerkveno službo. Hkrati jim je nakazoval znamenja pravega poklica, ki sta nagnjenje za sveto službo in čist namen, da bi služili samo Bogu. Prav tako jim je v preprostih, razumljivih besedah skušal razložiti besede sv. Pavla, ki govori o visokem dostojanstvu in dolžnosti tega Božjega poklica: »Kajti tiste, ki jih je že vnaprej poznal, je tudi vnaprej določil, naj bodo skladni s podobo njegovega Sina, da bi bil ta prvorojenec med mnogimi brati. Tiste, ki jih je vnaprej določil, je tudi poklical; in tiste, ki jih je poklical, je tudi opravičil; tiste pa, ki jih je opravičil, je tudi povečal« (Rim 8,29–30). Nato jim je opisal nesmrtno plačilo, obljubljeno tistim, ki ostanejo zvesti svojemu poklicu.

Zaupne osebe so don Bosku, ki se je tako trudil, da bi si pridobil čim več klerikov, ki bi ostali pri njem in mu pomagali, govorile:

»Čemu pa za tri oratorije potrebujete toliko ljudi?«

»Jaz vidim toliko potreb, in to zelo velikih.«

»In kaj boste storili z vsemi temi kleriki?«

»Bomo že kaj naredili in jaz to dobro vem.«

»In kdo, mislite, jih bo posvetil v duhovnike, če ne pripadajo nobeni škofiji?«

»Bomo že koga dobili.«

»Pa ne vidite, da vam jih bodo škofje, ko bodo posvečeni, vzeli?«

»Tudi to neprijetnost bomo skušali odpraviti.«

Taki pogovori so se v različnih oblikah ponavljali tisoč- in tisočkrat, ker nihče ni mogel predvideti, kaj se bo zgodilo. Don Pacchiotti, kaplan v zavetišču, ki se je spominjal teh preroških besed, je večkrat ponavljal don Bosku: »No sedaj menim, da imaš zadosti duhovnikov in klerikov.«

S koncem oktobra se je bližalo novo šolsko leto in na novo sprejeti dečki so prihajali v Oratorij. Med prvimi je bil Dominik Savio, ki je takoj šel v don Boskovo sobo z namenom, kakor je sam pravil, da bi se popolnoma izročil svojim predstojnikom. Pogled mu je tako obvisel na napisu, ki je vseboval z velikimi črkami napisane besede, ki jih je rad ponavljal sv. Frančišek Saleški, *Daj mi duše, drugo vzemi*. Pazljivo je bral in don Bosko mu je pomagal, da je pravilno prevedel in razumel smisel. Vzdihnul je: O, Gospod, daj mi duše in vse drugo vzemi. Dominik je za trenutek pomislil in nato dodal: »Razumem, tukaj ne gre za kupčijo, temveč za duše. Upam, da bo tudi moja duša pri tem imela delež.« Takoj se je začel pridno učiti in opravljati pobožne vaje ter dajati dokaze čudovitih kreposti, ki jih je don Bosko opisal v nekem zvezku Katoliškega branja.

Savio se je v Mondoniu začel učiti latinščino. S svojim pridnim učenjem in izredno nadarjenostjo pa je kmalu dosegel, da so ga pripustili v četrti razred ali, kakor pravimo danes, v drugi razred latinske slovnice. Ta razred je naredil pod vodstvom pobožnega in dobrega profesorja Jožefa Bonzanina, h kateremu so dečki iz Oratorija hodili v šolo. Dominik Savio je s svojim malo slabotnim telesom pa z dostojanstvenim in ljubeznivim nastopom, ki je imel v sebi nekaj resno prijetnega, pa z milo in dobrotno nravjo, z vedno isto dobro voljo delal zares angelski vtis. Kmalu si je pridobil ljubezen in spoštovanje vseh sošolcev. *Raje umreti kakor grešiti* je bilo geslo, ki je povzemalo njegovo celotno življenje.

Z Dominikom Saviem je prišel v zavod tudi Jožef Bongioanni. Po smrti očeta in matere ga je siroto ena izmed njegovih tet priporočila don Bosku, ki ga je sprejel v Oratorij novembra 1854. Bil je star 17 let. Nerad, prisiljen od okoliščin, je prišel v zavod in bil poln posvetnosti in predsodkov proti veri. Vendar se je jasno videlo delovanje Božje milosti, kajti v kratkem se je zelo navezal na hišo, pravila in predstojnike. Neopazno je spremenil mišljenje in se vsega predal krepstnemu življenju in pobožnosti. Bil je izredno nadarjen. Z lahkoto je dojemal snov in si jo zapomnil; zato so ga poslali študirat. V kratkem času je opravil študije in vedno z odličnim uspehom. Obdarjen s čudovito domišljijo, se je posvetil pesnikovanju tako v italijanščini kakor v domačem piemontskem narečju. V prijateljskih pogovorih je znal v narečju prikazovati stvari s smešne strani, ob pisalni mizi pa je pisal prelepe pesmi, od katerih jih je bilo veliko objavljenih, kot na primer pesem v čast Mariji Pomočnici Pozdravljena, pozdravljena pre-dobra Marija, ki jo najdemo v Preskrbljenem mladeniču.

Poleg teh dveh je bilo med gojence dijake sprejetih v Oratorij še več fantov, na katere je prvi stik z don Boskom naredil velik vtis; takoj so ga vzljubili in začeli zelo ceniti. Pa tudi velika skrb matere Marjete, ki je vodila gospodinjstvo in kuhinjo, njena pobožnost, njena dobrot, njena vera so se globoko vtisnile v njihove duše in so bile razlog za neizmerno hvaležnost do Oratorija. To so poročila, ki smo jih dobili od nekdanjih gojencev letnika 1854/55.

Don Bosko je pri teh fantih pozorno preštudiral nravi, vedenje, težnje in sposobnosti, in če je ugotovil, da ne dajejo upanja na cerkveni poklic, jih je skušal ohraniti in povesti k Bogu ter narediti iz njih poštene ljudi, ki ne bi samo ljubili Boga, temveč v svojih družinah in družbi z besedo in zgledom pospeševali strah božji in ljubezen do njega. Nikakor pa ni hotel, da bi nadaljevali svoje šolanje na račun Oratorija. Z istimi merili je ravnal tudi s svojimi nečaki in jih sprejemal v zavetišče z istimi pogoji kot druge revne otroke. Bil je pripravljen pomagati sorodnikom, če so zašli v revščino, ker to zahteva zapoved ljubezni,

ni pa skušal storiti ničesar, da bi jim zagotovil bolj udobno življenje. Do konca 1854 je obdržal pri sebi nečaka Frančiška. Ko pa je ugotovil, da nima duhovniškega nagnjenja, ga je kljub temu da je bil zelo nadarjen, poslal domov. Frančišek je nadaljeval obrt svojega očeta in je postal odličen družinski oče. To jesen je don Bosko povabil na Frančiškovo mesto v Oratoriju Alojzija, drugorojenca svojega brata Jožeta. Don Bosko je nečakom povedal: »Nimam namena, da bi napravil iz vas odvetnike, zdravnike ali profesorje. Če vas Gospod kliče v duhovniški stan, dobro, če ne, pa je bolje, da v poklicu sledite svojemu očetu.

Tudi Alojziju je don Bosko izkazal zares očetovsko skrb in poskrbel za njegovo religiozno in civilno vzgojo v skladu z njegovim stanom. Vendar nič posebnega. »Vse, kar imam,« je od časa do časa povedal, »in kar mi dajo moji dobrotniki, je namenjeno temu, da priskrbim kruh svojim dečkom. Gorje mi, če bi ta denar uporabil v druge namene.«

Vse je kazalo, da bo v oratoriju zmanjkalo kruha. Vojna na vzhodu je imela hude uničujoče posledice v trgovini, kar so čutile mnoge dobrodelne družine. Francija in Anglija, ki sta se bali, da bi bile njune koristi na vzhodu prizadete, sta se povezali s Turčijo. Najprej so se njune vojaške enote izkrcale v Varni in potem na Krimu, premagali sta Ruse v več bitkah in končno 9. oktobra 1854 oblegali Sevastopol.

Don Bosko je 2. novembra 1854 prosil in dobil dovoljenje za majhno loterijo, na kateri je bil glavni dobiček slonokoščeni križ, velik 35 cm, odlično umetniško delo, ki mu ga je poklonil gospod Jakob Ramella.

S takim prizadevanjem si je valdoška družina, ki je iz dneva v dan bolj naraščala zaradi prihoda vedno novih sirot, ki so ostali brez staršev zaradi kolere, pomagala kratek čas. Tudi turinska občinska uprava je priznavala te zasluge in izražala zaslužen zahvalo ne samo zaradi pripravljenosti za pomoč obolelim za kolero, temveč tudi za skrb toliko sirotam, ki so ostali brez staršev. V ta dobrodelni namen je občina začasno dala odpreti sirotišnico pri cerkvi sv. Dominika, kjer je poskrbela za stanovanje, hrano in obleko velikemu številu sirot, ki bi brez te dobrodelne ustanove ostali zapuščeni na cesti. Storili so še več. Ker župan ni bil zadovoljen, da bi poskrbeli samo za telesne potrebe, so poskrbeli tudi za vzgojo srca in duha. Zato je pred nekaterimi gospodi izrazil prepričanje, da bi bil najboljši vzgojitelj teh otrok don Bosko. Ko je don Bosko zvedel za županovo željo, se je takoj odzval njegovi pobudi in mu v ta namen poslal pisno prošnjo. Župan mu je takole odgovoril:

Turin, 31. oktobra 1854

Ker se je vaša ugledna oseba ljubeznivo ponudila, da bi prevzela vzgojo sirot, ki so začasno v sirotišnici sv. Dominika, je to vašo odločitev podpisani župan sporočil Odboru za dobrodelnost, ki je ponudbo rade volje sprejel in piscu naročil, naj vam za to izrazi najgloblje priznanje in zahvalo.

Da boste mogli izpolniti prevzeto nalogo, vas podpisani prosi, da bi ob prvi priložnosti prišli v omenjeno sirotišnico, kjer bi se o vsem potrebnem pogovorila z gospodom ekonomom Ioasso.

Ponovno se zahvaljujem za izkazano uslugo. V čast mi je, da vam izrazim svoje najgloblje spoštovanje.

Župan predsednik NOTTA

Tako je don Bosko začel deliti svoj čas med bolnike in uboge sirote in po več ur na dan preživel z njimi. Da bi dobili potrebno izobrazbo, je izbral nekaj najbolj sposobnih fantov iz Oratorija in nekaj klerikov, ki so otroke poučevali in jih katehizirali.

Tako je don Bosko nadaljeval vse do konca novembra. Vendar si ne smemo misliti, da je Bosko začel skrbeti za sirote pri sv. Dominiku šele potem, ko je dobil dovoljenje od župana.

Naš sobrat Peter Enria je zapustil naslednji zapis:

»Božjega služabnika sem spoznal septembra 1854 v samostanu dominikancev, kjer so se zaradi kolere po zaslugi tega odbora zbirali dečki sirote. Tam nas je nekega dne v družbi ekonoma sirotišnice obiskal don Bosko. Bilo nas je približno sto. Jaz ga še nikdar nisem videl. Njegov smehljajoči se obraz, poln dobrote, nam ga je prikupil, še preden je spregovoril. Vsem se je smehljajal in potem vpraševal po naših imenih in priimekih, ali znamo katekizem, ali smo že bili pri spovedi, ali smo bili že pri prvem obhajilu. Vsi so mu zaupno odgovarjali. Končno se je prišel k meni. Srce mi je močno bilo, ne iz strahu, temveč iz ljubezni, ki sem jo čutil do njega. Vprašal me je za ime in priimek in mi potem dejal: 'Hočeš iti z menoj? Vedno si bova dobra prijatelja, dokler ne bova šla v nebesa. Ti je prav?'

'Seveda,' sem vzkliknil.

Potem je dodal: 'In ta tukaj zraven tebe je tvoj brat?'

'Da, gospod,' sem odgovoril.

'Prav. Naj pride tudi on.'

Nekaj dni pozneje so naju oba privedli v Oratorij. Jaz sem bil star trinajst in moj brat enajst let. Moja mati je umrla za kolero, moj oče pa je ležal bolan za isto boleznijo.

Od tistih dni je preteklo sedemnajst let in jaz sem don Bosku, ki je ležal bolan v Varazzah, takole govoril: 'Don Bosko, se še spominjate, kako vas je vaša mati karala, ker ste sprejemali vedno nove otroke? Kako jih bomo hranili in oblačili? V hiši nimamo ničesar in vedno bolj postaja mrzlo.' In tako me je doletelo, da sem moral prve noči spati na kupu listja, pokrit samo z lahko odejico. In zvečer, ko smo bili v postelji, ste vi, don Bosko, in vaša mati krpala raztrgane hlače in suknjiče, ker smo imeli samo eno obleko.' Don Bosko se je pri teh besedah smehljaj in samo pripomnil: 'Kako se je trudila moja mati. Sveta žena. Toda Božja previdnost nas ni nikoli zapustila.'«

Ko je umrljivost ponehala, je občina na začetku decembra zaprla sirotišnico in otroke porazdelila po raznih dobrodelnih ustanovah. Dvajset najmanjših so dodelili don Bosku in od tistega dne so bili njegovi posinovljenci. Bili so skupina zase in tovariši so jih kot skupino za šalo imenovali bassignana (prtljakavci), ker so bili majhne postave. In Peter Enria pripoveduje, da je don Bosko pred koncem leta sprejel še trideset enako starih vrstnikov.

Pouk, ki ga je don Bosko omogočal sirotam pri sv. Dominiku, in sprejem dobršnega dela njegovih varovancev sta bila dejanji, ki ju je Odbor za javno dobrodelnost, ki so ga ustanovili v Turinu, zelo cenil in župan je don Bosku naslovil pismo, ki ga tukaj objavljamo.

MESTO TURIN - Turin, 7. decembra 1854

Veleugledni gospod! Podpisani župan imam čast, da vam v imenu Odbora za dobrodelnost v korist bolnih za kolero in njihovih družin izrazim srčno zahvalo za pomoč, ki ste jo dajali s poukom ubogih sirot, ki so bili začasno nameščeni v sirotišnici sv. Dominika in ki bodo brez dvoma Bogu v zahvalo poslali svoje molitve za tako dobrega učitelja.

Medtem ko izpolnjujem naročeno obveznost, se čutim počaščenega, da morem obnoviti izraze svojega spoštovanja.

Župan predsednik NOTTA

V nekem drugem dopisu z dne 4. istega meseca isti gospod župan, potem ko priporoča za sprejem siroto Andreja Fioccardija, dodaja: »Podpisani izrabljam priložnost, da se vam v imenu odbora, ustanovljenega z dobrodelnim namenom, da pomaga sirotam za kolero obolelih, zahvalim za dobro, ki ste ga storili, ko ste sprejeli sirote, ki so ostali brez staršev zaradi smrtonosne bolezni, ki je približno štiri mesece razsajala po našem mestu in naši deželi.«

Don Bosko je uredil vse potrebno za oskrbo teh malih sirot. Določil jim je poseben prostor za šolo in spalnico, poskrbel za osnovni pouk ter versko in umsko vzgojo in pozneje dal vsakemu možnost za priučitev kake obrti. Več kot

eno leto je on sam poučeval te dečke. Pozneje je za to delo pritegnil več zunanjih prijateljev. Med temi sirotami se je neki Cora izkazal po posebni nadarjenosti za gledališče in leta in leta skupaj z Gastinijem v oratorijskem gledališču zabaval svoje občudovalce. Mnogi so se izučili obrti in še potem, ko so odšli iz zavetišča, ostali tesno povezani z njegovim ustanoviteljem, ki so ga imeli za svojega očeta. Drugi pa so ostali in so še priče tistih zanje tako pomembnih dni.

Peter Enria zaključuje svoje poročilo s temile besedami: »Jaz sem ostal za vedno v Oratoriju, kjer sta me don Bosko in njegova mati sprejela s tako ljubeznijo. Don Boskovo mater smo imeli za svojo mater in vsi smo bili zadovoljni in srečni.«

14.

POGLAVJE

Katoliško branje – Odgovori generalnih vikarjev, ki jih je povabil, da bi ga razširjali – Galantuomo za leto 1855 – Razdor med valdežani – Don Boskovo pismo valdežanskemu pastorju De Sanctisu, ki so ga preganjali njegovi verski somišljeniki – Odgovor – Dvoje pisem istemu pastorju s povabilom, da bi se vrnil k Bogu – Obiski, razprave, trdovratnost – Nesrečna smrt

OB PRIPOVEDOVANJU DOGODKOV JE TEKLO NAPREJ delo za Katoliško branje. Za oktober, prvo polovico novembra in za mesec februar 1855 je bilo predvidenih petero zvezkov anonimnega dela Dobro pravilo življenja za ohranjanje zdravja: pogovori.

Knjiga sestoji iz desetih pogovorov o telesnih in moralnih učinkih pretirane pijače in jedače ter o nekaterih dejanjih proti javni morali, jezi in sebičnim strastem. Nakazuje sredstva za odpravo teh napak in opisuje dobre učinke takega poboljšanja. Govori tudi o hudobiji protestantskih voditeljev. Zadnji pogovor predlaga vodilo za lepo življenje v družini in v družbi. Neki zdravnik je dobrohoten svetovalec mladeničev, ki jih zopet pripelje na pravo pot in ponovno vzpostavi mir in srečo v njihovih družinah.

Don Bosko je še naprej iskal nove naročnike in v ta namen pošiljal pisma in tiskane okrožnice raznim škofijskim uradom v državi. Podali bomo nekaj odgovorov, ki jih še hranimo.

Prejel sem 180 primerkov okrožnice, o kateri mi poročate v svojem dragocenem pismu z dne 31. preteklega meseca (oktobra). Takoj sem jih razposlal v vse župnije naše škofije in upam, da bomo dosegli uspehe, kakor si želite. Sprejmite itn.

Kanonik arhidiakon GUIGLIA, generalni vikar;

Nizza, 10. novembra 1854

Včeraj je prispel zavoj z okrožnicami, ki jih bomo počasi razposlali po vsej naši škofiji. Bog naj blagoslovi vašo spodbudno gorečnost. Rad bom sodeloval z vami v vaši verski dejavnosti in v tem smislu storil vse, kar je v moji moči.

Sprejmite itn.

SCAVINI, generalni vikar

Novara, 11. novembra 1854

Po vašem ljubeznivem pismu z dne 31. preteklega meseca (oktobra) so pred dvema dnevoma prišle tudi v pismu napovedane okrožnice, ki ste jih sestavili skupaj s spoštovanim prelatom iz Ivrije.

Okrožnice, ki jih bomo opremili s škofijskim žigom, bomo razposlali po našem mestu in po škofiji ter drugim dobrim osebam z namenom, da se bo vedno bolj širilo katoliško branje.

Cilj, za katerega si prizadevate, je svet in vzvišen. Upam, da bo Bog blagoslovil vašo gorečnost in napore in da boste imeli velik uspeh.

Sprejmite itn.

Kanonik MUSSI, generalni vikar

Asti, 15. novembra 1854

Istočasno je don Bosko pripravljaval Galantuomo (pošten in uglašen možki) kot almanah za januar leta 1855. V tem letopisu podaja navodila za izdelavo nadomestnih pijač za vino in način, kako je mogoče odstraniti madeže z obleke. Nato navaja glavne cerkvene praznike, več spodbudnih dogodivščin, dialog o zakramentu spovedi in dve ljubki pesmici, eno v italijanščini in drugo v piemontskem narečju.

Posebno zanimiv pa je predgovor, v katerem don Bosko v slovesnem slogu skuša odpraviti določene predsodke in navaja zglede pomoči meščanov in županov v zadnji kužni bolezn. Naj navedemo nekaj odstavkov:

Galantuomo svojim prijateljem

Pa sem le še ostal živ! Pa sem le še ostal živ! Kaj vse sem doživel to leto. Sredi leta sem ostal brez dela, brez denarja, poln dolgov. Toda revščina je bila še najmanjša moja teoba. Kakor hitro je izbruhnila tista strašna bolezen, ki ji pravijo Cholera-morbus, je takoj zbolelo zanjo nekaj družin v moji okolici. Desetero mojih prijateljev mojih let (star sem štirideset let), močnih in krepkih, je postalo njena žrtev. Oh, kako strašno so umirali! Če bi se dali prenesti v bolnišnico za kužne bolezni, mogoče ne bi umrli. Pa se niso dali prepričati, ker so neomajno predani misli, da tam dajejo bolnikom belo stekleničko, da bi umrli. No, sedaj pa so umrli tudi brez stekleničke. Ubogi prijatelji! Naj počivajo v miru. Tolaži pa me dejstvo, da so umrli kot dobri kristjani, in upam, da so sedaj v nebesih pri Bogu.

Ko sem tako mislil, da je vihar že prešel, in sem že hotel prepevati alelujo, pa je ploha polila tudi mene. Mene in enega mojih sinov se je lotila kolera. Ker pri nas doma ni drugega kot samo revščina, so naju odpeljali v lazaret ali bolnišnico za nalezljive bolezni. Tukaj mi je bila odvzeta skrb. Jaz sem ozdravel, sin pa je šel na drugi svet. V tistih skrajnih trenutkih mi je prišla na pomoč Božja previdnost. Župan je dal pripeljati v bolnišnico še druga dva moja sinova, za katera upam, da ju bom mogel imeti kmalu doma. Nekaj dobrih gospodov iz konference sv. Vincencija Pavelskega je skrbelo zame. Večkrat so mi prinesli denar, rjuhe in odeje. Še sedaj mi vsak teden prinašajo listek za meso in dva za kruh. Dobrodelnost javnih ustanov in zasebnih oseb kakor tudi Božja previdnost so mi rešili življenje. Nebo naj bo milostljivo in naj vse varuje pred cholero-morbus.

Medtem sem seveda mislil tudi na to, da bi uredil svoje zadeve, zlasti kar se tiče moje duše. Zato se, moji dragi prijatelji, ne čudite, če bom opustil nekaj svojih vragolij in bom govoril bolj pametno.

Nabral sem nekaj novic in različne dogodivščine, za katere upam, da jih boste prebrali in se zabavali tako vi kakor vaše družine. Nebo naj nam bo naklonjeno, nas reši nevarnosti in nam pošlje boljše čase. Prihodnje leto, če bom še pri življenju, vas bom zopet obiskal.

V teh mesecih so heretiki raznih barv, ki so se, tako se vsaj zdi, povezali med seboj, da bi se znebili don Boska, nekako izginili. Več se ni slišalo o njih. Ko pa je izginila kolera, so zopet začeli s svojim neokusnim rovarjenjem, zlasti pa so zopet obudili svoje stare notranje medsebojne razprtije. Razdelili so se nekako v dve stranki, v evangelijsko in valdeško, in od časa do časa si skočijo v lase in se med seboj psujejo in preklinjajo. Odločili so se, da izdajo katekizem, ki so ga sestavili trije njihovi pastirji, vendar se niso mogli zediniti. Imeli so toliko različnih verskih resnic, kolikor je bilo glav. V medsebojnem sovraštvu so ustanovili nove sekte po piemontskih dolinah in krajih, si naredili različne nazive in slovesen naslov svobodne Cerkve.

Zdraha se je začela, ko naj bi imenovali novega pastorja za pravkar odprto sveetišče na Corsu del Re. Valdežani so predlagali Amadeja Berta, evangeličani pa bivšega župnika odpadnika De Sanctisa. Razprave so se tako razvnele, da so meseca novembra 1854 valdežanskega pastorja De Sanctisa, ki se je sprl s svojimi tovariši, odstavili od njegove službe po odloku t. i. Častitljive mize, se pravi najvišje oblasti valdeške Cerkve. Glasilo evangelijske sekte Evangelijska luč je v 4. številki imenovanega meseca o tem takole poročalo: »Gospoda De Sanctisa, pastorja svetega evangelija, ki je celi dve leti v zadovoljstvo vseh evangeliziral Turin, je nenadoma Častitljiva miza valdeške Cerkve odstavila od službe evangelista. Ker pa odločitev Častitljive mize daje pohujšanje Cerkvi in bi lahko pri tujcih (ne pri Italijanih, ki ga

poznajo) onečastila značaj gospoda De Sanctisa, uredništvo Evangeljske luči vabi vse člane Cerkve, ki se čutijo zadosti neodvisne, da povejo, ali se ali se ne strinjajo v vesti in pred Bogom, ki bo vse sodil, z odločitvijo Častitljive mize.«

To presenečenje ubogega odpadnika je bil Božji glas, ki ga je klical na pravo pot in v naročje katoliške Cerkve, ki jo je on sramotno zapustil. Zato je don Bosko, ki je s svojimi nasprotniki ravnal popolnoma drugače kot oni z njim, tiste dni skušal De Sanctisu olajšati pot zveličanja. Takole mu je pisal:

Turin Valdocco, 17. novembra 1854

Ugledni in spoštovani gospod! Že dalj časa sem v svojem srcu razmišljal, da bi vam pisal pismo, v katerem bi vam izrazil svojo živo željo, da bi vam govoril in pomagal, kakor je to mogoče med prijatelji. Zato sem pozorno prebiral vaše knjige, iz katerih sem mogel razbrati resničen nemir vašega srca in duha.

Sedaj sem iz pisanja časnikov razbral, da je nastalo nesoglasje med vami in valdežani. Dajem vam priložnost, da pridete v mojo hišo, če vam je to prav. In kaj bi tukaj delali? Kar vam bo Gospod navdihnil. Imeli boste na voljo sobo za bivanje in skromno postrežbo pri moji mizi. Z menoj bi si delili kruh in delo. In vse brez kakršnih koli stroškov.

To so prijateljska čustva, ki vam jih izražam iz globine svojega srca. Če bi vedeli, kako pristno in pošteno je moje prijateljstvo do vas, bi gotovo sprejeli mojo ponudbo ali pokazali dobrohotno razumevanje.

Naj dobri Bog potrdi ta moja čustva in naj iz naju naredi eno srce in eno dušo v tistem Gospodu, ki bo bogato poplačal vse, ki mu v življenju zvesto služijo.

Vaš vdani prijatelj v Jezusu Kristusu duhovnik Janez Bosko

Dopis je do dna pretresel najgloblja čustva ubogega De Sanctisa. Takoj mu je odgovoril:

Turin, San Salvario, Via de'Fiori n. l.

Visoko spoštovani gospod! Ne bi si mogli predstavljati, kakšen vtis je naredilo name vaše včerajšnje pismo. Nikdar nisem mislil, da bi mogel najti toliko dobrote in velikodušnosti v človeku, ki mi je odločno nasproten. Da ne bo nespোরazuma: vi pobijate moja načela, kakor jaz pobijam vaša. Toda medtem ko mi nasprotujete, kažete, da me imate zares radi in mi ponujate dobrohotno roko pomoči v trenutku stiske. Na tak način kažete, kako izpolnjujete tisto krepost, o kateri znajo nekateri samo lepo govoriti. Bog daj, da bi posnemali vašo ljubezen tovariši pri Campanonu (Velikem zvonu), ki ne znajo govoriti, ne da bi žalili ali prezirali in se norčevali iz najbolj resnih stvari.²

² Il Campanone je bil v zelo živahnem in napetem slogu pisan katoliški dnevnik, ki je začel izhajati v Turinu istega leta. Bil je pravo kladivo za krivoverce, ki so ga zato do smrti sovražili. V eni izmed izjav evangeljske sekte z dne 5. avgusta 1854 med mnogimi drugimi izrazi sovražstva in zaničevanja beremo: »Zatekamo se po pomoč k vladi, moči zakonov in učinkovitosti javnega mnenja, da razdrejo tisto gnezdo malopridnežev, ki tiska Il Campanone.« To ti je primer strpnosti!

V odgovor na vaše pismo vam sporočam, da sprejemam ponudbo vašega prijateljstva kot dragocen dar in si želim, da bi kmalu dobil priložnost, ne da bi žalil svojo vest, da vam pokažem, kako zelo vas imam rad – ne z besedami in govorjenjem, temveč v resnici in z dejanji.

Iz mnogih razlogov za zdaj ne morem sprejeti vaše velikodušne ponudbe. Vendar pa globok vtis, ki ga je naredila na moje srce, ne bo tako lahko pozabljen. Medtem moliva drug za drugega, da nama bo Bog podelil milost, da se bova znašla skupaj v večnosti pri Bogu in bova skupaj pela hvalnico odrešenih s krvjo Jagnjeta.

V globokem spoštovanju vdani služabnik in prijatelj Alojzij DE SANCTIS

Kako srečen bi lahko bil De Sanctis, če bi upošteval don Boskov nasvet in se izmotal iz tistih sramotnih zank. Toda nesrečnež je preslišal glas iz nebes in se zadovoljil, da se je zahvalil don Bosku s tem, da je v Evangeljski luči dal objaviti naslednje besede: »Medtem ko valdežani z gospodom De Sanctisom ravnajo, kakor vsi vemo, duhovnik don Janez Bosko piše istemu pismo, polno dobrote in ljubezni, ter ga vabi k sebi, kjer bi z njim delil stanovanje in hrano. Čast, komur čast!«

Tedaj je ravnatelj časopisa Buona Novella (Blagovest) objavil pismo, kjer pravi: »Izpričati moram resnico: duhovniki niso nikdar tako grdo ravnali z menoj« (v primerjavi z valdežani).

Toda don Bosku ni bilo zadosti, da je od De Sanctisa prejel pohvalo. Nikdar ni hotel opustiti začetega dela. Zato mu je pisal naslednje pismo:

Ugledni gospod!

V pravo uteho mi je, da vas je moje pismo razveselilo. Ker pravite, da ste v stiski, bi rad, da bi, medtem ko sprejemate moje prijateljstvo, meni ponudili priložnost, da bi vam izkazal kako zadoščenje. Rad bi vam zagotovil, da je število tistih, ki vas imajo radi in vas cenijo, verjetno znatno večje, kot si to predstavljate. Gospod kanonik Anglesio, rektor Cottolenga, teolog Borel, rektor zavetišča, don Cafasso, vodja konference, rektor konvikta sv. Frančiška Asiškega in mnogi drugi delijo z menoj ista čustva spoštovanja do vas in bi bili zelo zadovoljni, če bi vam lahko z dejanjem pokazali, kar vam želim povedati.

Ker ste bili tako ljubeznivi, da ste me imenovali prijatelja, bi mi bilo zelo drago, če bi mogel govoriti z vami bodisi zato, da bi osebno spoznal človeka, ki ga imam rad, pa ga še nikdar nisem videl, bodisi zato, da bi mogel osebno potrditi vse, kar vam pišem. Če bi vam bil drag moj obisk na vašem stanovanju ali kje drugje v mestu ali če bi želeli, kar bi bila meni velika usluga, priti k meni na dom, bi bilo, tako upam, obema v zadovoljstvo in se vam ne bi bilo treba prav nič bati.

Prosil bi vas samo, da bi mi povedali dan vašega obiska in če mogoče tudi uro, da ne bi odšel od hiše in tako onemogočil najin sestanek.

Sprejmite te moje prijateljske besede, in medtem ko vas prosim, da bi mi ostali še znanprej dober prijatelj, vam želim vse blagoslove iz nebes.

Vdani služabnik in prijatelj duhovnik JANEZ BOSKO

Turin Valdocco, 30. novembra 1854

De Sanctis, ubogi odpadli duhovnik, pisatelj brezbožnega Amico di casa (Družinski prijatelj), je privolil v don Boskovo ponudbo s pogojem, da ga ne bo imenoval v svojih spisih.

Obiskal je Oratorij. Don Bosko ga je sprejel z biretom v roki in ostal odkrit, dokler mu on ni rekel, naj se pokrije. Razkazal mu je svojo majhno hišo, ga povedel v prve delavnice, kjer je Gastini opravljajl knjigoveštvo. Nato sta se dolgo pogovarjala. Prav tako naslednje dni. Vprašanja so se sukala okoli znamenj prave Cerkve.

De Sanctis je priznaval, kakor vsi protestanti, vidna znamenja Cerkve, kot jih našteva evangelij. Trdil pa je, da protestantizem obstaja, odkar obstaja evangelij, in je zato vidna družba vseh, ki verujejo v Jezusa Kristusa in se držijo njegovega pravega nauka.

»Toda kje je bila vaša Cerkev pred Lutrom in Kalvinom?« mu je ugovarjal don Bosko. »Kje je bil protestantizem 1500 let od časa prve Cerkve do reformacije? Če je to bila vidna družba, je morala imeti vedno svoje poglavarje. Povejte mi njihovo ime, kraj, kjer so se rodili in živeli, nasledstvo, njihovo obliko bogočastja, liturgijo, verske resnice, moralni nauk in običaje. Nikakor ne pričakujem imena mnogih; povejte mi samo enega, ki je pred Lutrom in Kalvinom veroval v resnice, v katere vi verujete.«

»Eno samo ime? Teh je dosti.« In ponavljajl je izmišljotine svojih tovarišev v veri in navajajl stare krivoverce, ki nimajo nič skupnega z reformatorji 16. stoletja.

Don Bosko je zavračal te zmote. De Sanctis je toliko bolj razumel njegove razloge, ker je bil dobro podkovan v cerkveni zgodovini. Nato je don Bosko zaključil: »Zatorej je bila vaša ločina ali Cerkev, kar koli že je, 1500 let nevidna, kar pomeni, da ji manjka evangelijski značaj in torej ni prava.«

Dečki Oratorija so se od časa do časa previdno približajli oknu, da bi slišajli kako besedo iz pogovora, in se med seboj šalajli rekoč: »Povejte mi eno samo ime! Eno samo ime!«

De Sanctis je bil prepričan, da nima prav, vendar se ni hotel spreobrniti. Upravičeno je don Bosko v tistem času pisajl teologu Marengu: »Iz zadnje številke Luči je jasno razvidno, da je De Sanctis tesno povezan in zaposlen pri Italijanski evangelijski družbi, kar mu je lahko v pogubo.« Kljub vsemu pa so ti pogovori le imeli

dobre posledice. Don Boskovo velikodušno razmerje do tako slavnega nasprotnika, ki je padel v nemilost, je, vsaj tako se zdi, pomirilo jezo sovražnikov. Od takrat so krivoverci opustili svoje nasilne posege in so se omejili samo na polemiko.

Toda don Bosko ni opustil poskusov, da bi spreobrnil De Sanctisa, zato mu je naslednje leto pisal drugo pismo.

20. maja 1855

Predragi gospod! V želji, da najino prijateljstvo ne bi ostalo samo pri besedah, sem iskal priložnost, da bi ga dokazal tudi s kakim dejanjem. Poleg tega se mi zdi, da sem iz vaših spisov in vaših besed razbral, da niste čisto mirni, zato sem iskal priložnost, da bi mogel pokazati svoje živo zanimanje za vaše večno zveličanje. Zlasti ker ste mi poklonili dar svojega prijateljstva in mi v odkritem in zaupnem pogovoru razodeli svoje upe in bojazni. Zato sem si želel srečanja z vami; ne zato, da bi se prerekala, saj kaj takega ne sodi med prijatelje, temveč se resno pomenila z namenom, da bi spoznala resnico.

Sedaj vam odkritosrčno povem, da želim, in to želim iz vsega srca, rešitev vaše duše in da sem v ta namen pripravljen na kakršno koli duhovno ali materialno žrtev. Preostane samo vprašanje, ali ste prepričani, da se boste zveličali; če ste prepričani, da se katoličan zveliča v svojem sedanjem stanju verskega prepričanja, in če je bolj gotovo, da se bo zveličal kdo kot dober katoličan ali kot odpadnik. Bodite prepričani, da to, o čemer bova midva govorila ali o čemer si bova pisala, ne bo nikdar v škodo vašega civilnega, družbenega in verskega položaja. Vse bi ostalo pod najbolj tajnim prijateljskim molkom.

Mogoče se boste čudili temu pismu. Toda jaz sem tako ustvarjen. Ko me že veže prijateljstvo, ga skušam nadaljevati in priskrbeti prijatelju vse dobro, kolikor morem.

Dobri Bog naj vas blagoslovi in ohrani in jaz sem vam s polnim spoštovanjem na voljo z vsem, kar premorem.

Vaš vdani služabnik in prijatelj duhovnik Janez Bosko

De Sanctis je dobro vedel, kako zvesto in pošteno je bilo don Boskovo prijateljstvo. Toda strasti so mu zasenčevale razum. Vendar je kljub temu lahko poznal zmote tega, kar je učil. Zato pri večkratnih obiskih pri don Bosku ni mogel zavreči njegovih utemeljenih razlogov, s katerimi ga je skušal spraviti s katoliško Cerkvijo in ga privedi nazaj v Očetovo hišo. De Sanctis se je izgovarjal, da ima družino in premalo sredstev za življenje.

Don Bosko mu je zagotavljal: »Bodite prepričani, da vas katoličani ne bodo zapustili in tudi jaz sem pripravljen z vami deliti svoj kruh; pomagal vam bom z vsemi mogočimi sredstvi.«

»Toda žena mi ne da storiti koraka, ki mi ga vi priporočate.«

Da bi ga rešil vsake zadrege, je bil don Bosko pripravljen najti tako imenovani ženi primerno oskrbo. Toda De Sanctis ni sprejel ponudbe. Ko ga je zadnjič

obiskal, mu je pustil majhno lučko upanja, da se bo spreobrnil. Bil je do solz ganjen in hvaležen zaradi dobrote, s katero ga je obsipal don Bosko.

Toda nesrečni odpadnik ni hotel zlomiti grešnih verig. Nekaj let pozneje je zadet od nenadne kapi nepripravljen umrl in tovarišici svojega slabega življenja klical: »Umiram, umiram!« Oh, da bi mogel v tistem trenutku obuditi vsaj kesanje!

15.

POGLAVJE

Katoliško branje – Jubilej in pobožne vaje za obisk cerkva – Dečki Oratorija rešeni kolere – Don Bosko in edini primer kolere – Pij IX. razglasi versko resnico Marijinega brezmadežnega spočetja – Slovesnosti in zahvalne prireditve v Oratoriju – Don Boskova ljubezen do Marije kot odgovor na njeno dobroto

SVETI OČE JE V OKROŽNICI z dne 1. avgusta 1854 dovolil in razglasil vesoljni jubilej in povabil vsa ljudstva zemlje, naj bi prosili Boga, da bi na priprošnjo presvete brezmadežne Device Marije odvrnil od sveta nesreče, ki so mu pretile, ali vsaj omilil kazni, ki naj bi ga doletele. Med razlogi, ki jih je papež navedel za podelitev jubileja, je bila želja škofov, ki skupaj s svojimi verniki goreče prosijo Očeta usmiljenja, da bi razsvetlil z lučjo Svetega Duha naše duše z namenom, da bi mogli čim prej izreči sklep o brezmadežnem spočetju preblažene Božje matere, brezmadežne Device Marije, ki bi bila v večjo Božjo čast in v čast iste Device naše predobre matere.

V turinski nadškofiji naj bi jubilej potekal od 1. oktobra do 31. decembra. Don Bosko je zato v tiskarni De Agostini v zbirki Katoliškega branja dal natisniti knjižico *Jubilej in pobožne vaje za obisk cerkva*. V njej je objavil papeževo okrožnico in v predgovoru pisal:

Bralcu. Glavni namen te knjižice je krščanskim vernikom pokazati resničen izvor jubileja in kako je iz judovske sinagoge prešel v katoliško Cerkev.

Štel sem za svojo dolžnost, da natančno preučim najstarejše in najzanesljivejše pisce in se izognem vsaki nepotrjeni trditvi. Dodal sem nekaj pobožnih vaj, ki morejo služiti za obisk treh cerkva, kot jih predpisuje rimski papež za odobritev jubileja.

Knjižica naj tudi zavrne očitke protestantov in nekaterih slabih katoličanov, ki trdijo, da je katoliška Cerkev uvedla jubilej in svete odpustke šele v zadnjem času.

Beri, kristjan, in beri pozorno. Kdo ve, ali ni to zame in zate zadnji jubilej. Blagor nam in blagor vsem kristjanom, če bodo jubilej dobro opravili. Božje usmiljenje nas vse čaka, nebeška zakladnica je odprta, Bog daj, da bi se znali vsi okoristiti z njenimi zakladi.

Duhovnik JANEZ BOSKO

Decembrska knjižica je prišla prav, ker so se prav tiste dni slišale take kletve na ustnicah in v spisih sektašev, da bi prestrašile celo same hude duhove. Na naslovni strani knjižice je bilo napisano: *Razmišljanja o pričakovani razglasitvi dogmatične definicije brezmadežnega spočetja presvete Device Marije, ki jih je napisal profesor Fr. Costa, rimski duhovnik, z dodatkom molitev, ki služijo za devetdnevnicu.*

Don Bosko v knjižici opredeljuje nauk o brezmadežnem spočetju Device Marije, opisuje ravnanje Cerkve od začetka do današnjega dne glede tega nauka, nakazuje cilj, ki ga Cerkev ima s to opredelitvijo, in dolžnosti, ki jih prevzema katoliški vernik ob razglasitvi te verske resnice.

Ta knjižica naj bi bila tudi znamenje zahvale vsem prebivalcem Oratorija za uresničeno obljubo, ki jo je dal don Bosko v Marijinem imenu, da nihče ne bo zbolel za kolero, kar je bilo zlasti za dvomljivce pravo presenečenje. Tisti čas so gojenci zavetišča z don Boskom in njegovo materjo sestavljali pravo družino kakih sto ljudi. Oratorij je stal na kraju, kjer je kolera najbolj razsajala; na desni in na levi, spredaj in zadaj ni bilo hiše, kjer v štirih mesecih ne bi objokovali veliko mrtvih, medtem ko so prebivalci Oratorija polnoštevilno preživeli silno nevihto. Bolezen je pretila vse naokoli, približala se je celo pragu hiše, stopila celo v don Boskovo sobo, vendar ji je nevidna roka ukazala, naj se umakne. Kar pa je še posebno vzbujalo pozornost, so bili fantje, ki so se posvetili strežbi bolnikov. Bili so čili in zdravi, kakor da bi se vrnili s počitnic, kjer so vdihavali zdrav zrak podeželja, ne pa okuženega zraka poljskih bolnišnic. Zato so bili vsi, ki so poznali stvar, začudeni; nemogoče je bilo ne videti v tem dobrotno Božjo roko, ki jih je očitno ščitila.

Povedali smo, da je kolera stopila tudi v don Boskovo sobo. Dodati moramo še to, da ga je tudi v resnici napadla.

Don Bosko je prosil Gospoda, da če bi bolezen morala napasti kakega izmed njegovih fantov, naj bi napadla njega. Bil je postavljen na preizkušnjo. Mati Marjeta je pripovedovala don Bonettiju, da je don Bosko nekega večera, ko je kolera začela razsajati, po napornem dnevu legel v posteljo in zaspal. Toda kmalu se

je zbudil. Po vsem telesu je čutil silno utrujenost, nato ga je napadla mrzlica in krči v nogah, v glavi se mu je vrtelo, želodec se mu je obračal in šlo mu je na bruhanje. To so bili jasni znanilci velikega sovražnika. Sedel je v posteljo. Kaj naj stori? Že je prijel za zvonec, da bi poklical ljudi, pa ga je odložil. Zbal se je, da bi s klicem na pomoč prestrašil fante. Priporočil se je materi Božji Mariji in izročil svojo usodo Bogu ter obljubil, da se bo z vso močjo posvetil oboelim za kolero. Potem je z obema rokama prijel rjuhe in odeje, se začel z vso silo drgniti ter s tako silo gibati roke in noge, da je bil po četrtr ure te vaje tako utrujen, da ni mogel več in ves oblit od potu. V tem stanju je zaspal, in ko se je zjutraj zbudil, je bil čisto zdrav. To je bil edini primer kolere v hiši. Vendar ta don Boskova bolezen ni imela vzroka samo v njegovi veliki ljubezni do fantov, za katere je samega sebe ponudil Bogu za žrtev, temveč je imela še globlji in vzvišenejši vzrok, ki je prihajal iz želje po zmagoslavju Cerkve in matere Božje Marije. Na osnovi nekaterih njegovih besed in izjav v njegovih spisih lahko z gotovostjo trdimo, da je ponudil Bogu v dar svoje življenje, da bi uspela razglasitev dogme o Marijinem brezmadežnem spočetju. Prav tako je gotovo, da je on pohvalil veliko ljudi, ki so leta 1854 naredili podobno obljubo. Zato menimo, da je Bog sprejel njegovo žrtev in da je ozdravljenje delo Marijine dobrote.

Ko se je bolezen popolnoma umaknila iz mesta in s celotnega ozemlja, je don Bosko povabil svoje fante, da bi se zahvalili Bogu za tako izredno pomoč. Dan zahvale naj bi bil 8. december, praznik Marijinega brezmadežnega spočetja, prav na dan, ko je nesmrtni papež Pij IX. v vatikanski baziliki, obdan z 200 dostojanstveniki, kardinali, patriarhi, nadškofi in škofi, ki so prišli iz najbolj oddaljenih krajev sveta, razglasil to versko resnico. Na ta znameniti dan so dečki iz zavetišča in veliko fantov iz Oratorija prejeli zakrament spovedi in obhajila v čast Mariji Brezmadežni, ki jih je vzela pod svoj materinski plašč. Zvečer je don Bosko v posebnem nagovoru spodbudil vse k zahvalni molitvi. Najprej je govoril na fantom primeren način o prelepi skrivnosti, ki jo je razglasil papež, nato je nakazal dobroto in Marijino zaščito do njenih častilcev in končno, sedaj, ko je prešla nevarnost kolere, vse povabil, da so se zahvalili nebesom za zaščito. Don Bosko je pohod kolere preko naših dežel primerjal s pohodom angela uničevalca, ki je uničil Egipt. In da bi bolj občuteno prikazal, kako velike milosti so bili deležni, je opisal nekaj dogodkov iz Ligurije, Piemonta in samega Turina ter nekaterih bližnjih hiš.

»Da, dragi sinovi,« je končal, zahvalimo se Bogu, ker se imamo za kaj zahvaliti, kajti on nas je obvaroval pri življenju sredi toliko smrtnih nevarnosti. Da pa mu bo naša zahvala prijetna, dodajmo še trdno obljubo, da bomo njemu v čast posvetili druge dni našega življenja tako, da ga bomo iz vsega srca ljubili, živeli

lepo krščansko življenje, izpolnjevali Božje in cerkvene zapovedi ter bežali pred smrtnim grehom, ki je neskončno večje zlo kot kolera in kuga.« Ko je izrekel te besede, je zapel Tebe Boga hvalimo in fantje so z največjim navdušenjem nadaljevali začeto zahvalno pesem.

Don Boska je tiste dni prevevalo neizmerno veselje, ki ga je znal preliti v duše svojih fantov. Ti so za to priložnost priredili lepo akademijo in izbrano petje. On sam je goreče molil in daroval veliko svetih maš, da bi se zgodila dogmatska razglasitev te verske resnice, ki si jo je tako dolgo želel. Prav zato se je tako goreče zahvaljeval Bogu, da je na tak način počastil na zemlji Kraljico angelov in ljudi. Med vsemi Marijinimi prazniki je najbolj ljubil Brezmadežno, četudi je Marijino vnebovzetje vedno radostno obhajal.

Kdo bi mogel opisati, kako zelo je don Bosko ljubil Božjo mater Marijo. Po pobožnosti do Najsvetejšega je prvo mesto imela pobožnost do preblažene Marije. Zdelo se je, kakor da ne bi živel za drugo kat samo zanjo. V pridigah, spovedih in družinskih pogovorih jo je priporočal s sinovsko nežnostjo, ki mu je sijala z obraza. Pogosto je obiskoval svetišča nebeške Matere. Vedno je nosil s seboj Marijine svetinje in podobice, ki jih je rad delil zlasti otrokom. Ko so se zbirali okoli njega, jih je spodbujal, da bi jih nosili obešene okoli vratu in vsak dan opravili kako molitev njej na čast.

Radostno in s svetim zanosom je tako v cerkvi kakor na dvorišču prepeval skupaj s fanti Marijine pesmi. In ko je zapel naprej pesem Mi smo Marijini sinovi, je v znamenje veselja dvignil roki in v vsej preproščini dajal takt. Kanonik Anfossi pripoveduje: »Don Bosko je želel, da bi dečki nenehno častili Marijo. Spominjam se, koliko pesmi sem prepeval v njegovi družbi. Njegovo navdušenje za Marijo je bilo tolikšno, da je neke nedelje zvečer, ko smo se vračali iz oratorija Angela varuha v Vanchiglii in nas je bila lepa truma, med njimi tudi jaz, začel peti Tisočkrat bodi počaščena, o presladka Marija. Navdušeno pojoč smo prekoračili trg Emanuela Filiberta.« Njegovo zadovoljstvo pa je doseglo višek, ko je videl, kako smo v učilnici in v spalnicah v mesecu maju Mariji na čast postavljali oltarje.

V mesecu maju in sploh v devetdnevnih na čast Mariji je imel navado narediti kratek spodbudni nagovor, v katerem je prikazal kako krepost ali prednost matere Božje ali pa pripovedoval o kaki uslišani prošnji in končno nakazal kako cvetko, ki naj bi jo v obliki vaje v kreposti darovali Mariji. Vedno je vnaprej naznanil Marijine praznike. Ob takih priložnostih je spodbujal k prejemu zakramentov, sam dolge ure spovedoval fante, in če sam ni mogel imeti pridige, je poskrbel za takega pridigarja, ki je znal vneti srca fantov v ljubezni do Marije.

Če je prišel skupaj s kakim dijakom, mu je v latinskem jeziku povedal kak navedek iz Svetega pisma, ki se je lahko nanašal na Marijo: »Blagor človeku, ki me posluša, bedi dan za dnem pri mojih vratih in čaka na pragu mojih duri. Kajti kdor me najde, najde življenje in prejme milost od Gospoda« (Prg 8,34–35). Potem ga je povabil, da je besedilo prevedel in razložil in mu na koncu zagotovil, da če se bo v zaupanju zatekel k nebeški materi, bo dosegel vse milosti, ki mu bodo potrebne.

Zunanjim fantom prazničnega oratorija je priporočal, naj vsak dan zmolijo rožni venec. Zmolili naj bi ga tudi med delom, na poti v tovarno in iz nje. Trdil je, da je rožni venec gotovo sredstvo za pridobitev kreposti čistosti in način, s katerim se ubranimo hudičevih skušnjav.

Končno je bil apostol vseh pobožnih vaj, za katere je vedel, da so še posebej drage Božji materi Mariji. V mnogih župnijah v Piemontu je po angel Gospodov priporočil še tri slavaočetu, ki jih takrat navadno niso molili; slišal je, da je nekdo v razodetju izvedel, da je to zelo drago materi Božji Mariji.

On sam je vsa svoja dejanja začel, nadaljeval in končeval z njeno priprošnjo. Ko je odpošiljal okrožnice, jih je z datumom kakega Marijinega praznika. Dostikrat je ni odposlal tudi po nekaj tednov, samo da je na njej lahko bil tak datum. Prav tako je storil ob zborovanjih s svojimi sodelavci ali z začetkom kakih del. Vsak uspeh je pripisoval Mariji ter je v pridigah in nagovorih vedno ponavljal, da je vse, kar se je delalo v Oratoriju ali Družbi, storjeno z Marijino dobroto. V vsem svojem življenju ni nikdar začel nič pomembnega, ne da bi ji prej predložil svoje načrte.

Njegov najbolj priljubljen vzklik se je začel: Marija, mati milosti, sladka začetnica blagorčnosti, ti nas varuj pred sovražnikom in nas sprejmi ob uri naše smrti. In Marija ga je varovala v vseh njegovih stiskah.

»Marija je bila vedno moja vodnica,« je pogosto vzkliknil. Vidne so bile milosti, ki jih je don Bosko prejemal zase, za svoje dečke in za tiste, ki so se po njem priporočali Mariji. Fantje so govorili med seboj: »Don Bosko se mora s presveto Devico Marijo dobro razumeti, ker mu podeljuje toliko milosti.« Pobožno ljudstvo je bilo prepričano, da mu presveta Devica ničesar ne odreče, če jo za kaj prosi. Njegova vera je bila vsak dan bolj očitna, kar se je kazalo zlasti pri bolniških posteljah, kjer je dosegal prava čudežna ozdravljenja. Njegov blagoslov je klical na pričujoče in odsotne materinsko zaščito matere Božje Marije. Nikdar ni sebi pripisoval nobene zasluge, temveč je vedno ponavljal: »Kako dobra je vendar nebeška mati Marija.«

Kraljica nebes in zemlje, ki jo je don Bosko vedno imenoval s sladkim imenom mati, se je odzivala na njegovo ljubezen in ljubezen njegovih fantov tako, da je sama prevzela vrhovno vodstvo Oratorija. Devetdnevnice v čast Mariji so bile vedno usodne za hudobne. Ko jih je don Bosko oznanjal, je imel navado reči: »Opravimo jo dobro, ker mati Božja Marija hoče sama očistiti našo hišo in bo iz nje izgnala vse, ki je niso vredni, da bi prebivali v njej.« In zares so bili tisti dnevi vedno označeni z odkritjem kakega lisjaka ali volka, ki so se znali prikrivati, in so zdaj tako, drugič drugače, navadno pa prostovoljno odšli iz Oratorija. To je dejstvo, ki se je neštetokrat ponovilo in ga je lahko preverila celotna skupnost.

Naj bo za zdaj dovolj tega. Kaj je mati Božja Marija storila za don Boska in kaj vse je don Bosko storil s peresom, govorom in premagovanjem, bomo videli v naslednjih poglavjih.

O vsem, kar smo poročali zgoraj, so nam pripovedovali mons. Cagliero, don Rua, kanonik Anfossi, don Cerruti, Janez Villa in še mnogi drugi. Tako so upoštevanja vredna poročila napisali teolog Reviglio, don Giacomelli in don Bonetti, ki jih je Bog že poklical k sebi.

16.

POGLAVJE

Don Bosko in krepost čistosti

TAKO GOREČA LJUBEZEN DO MARIJE je izhajala iz čistosti don Boskovega srca in pričevala zanjo.

Da, globoko smo prepričani, da tiči prav tukaj skrivnost njegove veličine: Bog ga je obdaril s tako izrednimi darovi in prav njega uporabljal za tako čudovita dela zato, ker je vedno ohranil svoje srce čisto in neomadeževano. »Če si ga samo videl,« je trdil don Piano, »si lahko zaslutil, kako zelo je ljubil to krepost.« Njegove besede, njegovo vedenje, njegovo ravnanje in nasploh vsako njegovo dejanje je prevevalo preproščino in deviški dih in vsakega, kise mu je približal, je prevzelo občudovanje, pa naj je bil še tako pokvarjen. Angelski izraz, ki je igral na njegovem obrazu, je imel posebno privlačno moč, da je osvajal srca. Iz njegovih ust ni prišla nikdar nobena manj primerna beseda. V svojem vedenju in celo v vsaki svoji kretnji se je varoval vsega, kar bi moglo biti blizu posvetnemu. Kdor ga je poznal v najbolj intimnih trenutkih njegovega življenja, je v njem občudoval nenehno skrajno pozornost, stalen nadzor in ljubosumno zavzetost, da v nobenem pogledu ne bi žalil skromnosti. Nekateri izmed njegovih so hoteli v vsem preveriti in nadzorovati njegovo zunanje vedenje. Vohunili so celo skozi špranje vrat, a ga niso nikdar videli v kaki manj dostojanstveni drži. Nikdar ga niso videli s prekrižanimi nogami, prav tako se ni nikdar stegoval na naslanjaču niti ni imel rok v žepih tudi v najhujši zimi.

V svoji navzočnosti ni dopustil nespodobnih šal. Ob vsakem malo bolj prostem izrazu je zardel in opozoril tistega, ki ga je izrekel. Vsi njegovi spisi so vzor skrajne zadržanosti, resničen in jasen izraz njegove notranjosti. »Včasih smo se jaz ali moji tovariši,« pripoveduje don Rua, »znašli v položaju, da smo morali

pripovedovati zgodbe stare zaveze. V takih okoliščinah smo vzeli v roke njegove Zgodbe Svetega pisma in opravili našo nalogo brez vsake nevarnosti za neoporečnost. Kakor o našem gospodu Jezusu Kristusu pravijo, da so ga v vsem drugem obtožili, samo glede čistosti so molčali, tako lahko rečemo tudi o don Bosku. Zato lahko sklepamo, da je to krepost celo življenje ohranil v junaški meri.«

Nekega dne je don Chiattelino govoril s svojim zaupnikom in svetovalcem don Boskom. Dobrega duhovnika so mučili dvomi, potem ko je spovedal in se mučil s tem, ali je postavil zadosti vprašanj za celovitost zakramenta. Da bi ga pomiril, mu je don Bosko pripovedoval, kako se je šel nekoč spovedat k nekemu duhovniku, ki je imel še zelo malo pastoralnih izkušenj in ga je spraševal o različnih prestopkih, za katere mu je odgovoril, da jih z Božjo milostjo ni nikdar storil.

»In to drugo?«

»Ne, nikdar. Bog mi je vedno pomagal.«

»In ono drugo?«

»Tudi tega ne, seveda po Božji dobroti.« Nato je dodal, da se ta spovednik ni pomiril in je nekako dvomil o odkritosrčnosti njegove spovedi. Nato je don Chiattelinu povedal, da če o kakem spovedancu domnevamo, da je zadosti poučen o svojih dolžnostih, po varnem pravilu previdnosti zadostuje obtožba, ki jo je opravil, in zato ni treba več biti v skrbeh. Zato naj bo prepričan, da so njegovi strahovi samo prazne marnje.

Ko nam je don Chiattelino pripovedoval o tem dogodku, je dodal: »Ko sem poslušal te don Boskove besede in jih primerjal z nekimi drugimi, ki sem se jih spominjal, da so mu ušle pri drugi priložnosti, ko mi je dajal zelo pomemben nasvet, sem prišel do prepričanja, da don Bosko ni padel nikoli v težek greh.«

Tudi don Savij Ascanio, ki je več kot štirideset let natančno opazoval don Boska, je trdil, da je prepričan, da ni izgubil krstne nedolžnosti in da so bili o tem prepričani tudi drugi bivši gojenci duhovniki.

V odnosu do ljudi je don Bosko dal, da so mu poljubljali roke. Menil je, da je to treba dovoliti, ker imajo duhovniki poseben značaj in posebno Božjo oblast in so njihove roke posvečene. To svoje prepričanje je dal občutiti v vsakem svojem dejanju. Ženskam je včasih dovoljeval, da so mu izkazale to znamenje spoštovanja, vendar tako, da jih nikdar ni prijemal za roko. Dostikrat jo je celo umaknil, vendar tako, da ni nikogar užalil. V prvih letih Oratorija, ko še ni bilo vratarnice, je sprejemal obiske v stebrišču in ni nikdar nobene ženske popeljal v svojo sobo na pogovor. Ko so potem hišo povečali, je sprejemal obiskovalce v svoji sobi, ki je bila ob čakalnici, kjer so bili drugi ljudje, ki so čakali, in kak domač človek, ki je naznačeval obiske. Pri tem pa je puščal vrata vedno malo odprta, da so vsi lahko videli,

kaj se dogaja v sobi. Če se je kdaj pojavila kaka bolj svobodno oblečena ženska, je gledal v tla, kakor nam to poročajo don Rua, don Piano in sto drugih.

Sedel je malo odmaknjen od obiskovalk in nikdar nasproti njim; ni jim stiskal roke ne pri prihodu ne pri odhodu in ni jih gledal v obraz. Ker je bilo treba te ljudi dostikrat tolažiti, za to ni uporabljal čustvenih besed, ki bi zdravile tako, da bi povzročile še hujše zlo. Svojo tolažbo v stiskah in težavah je izrekal z resnim izrazom z vzklikom: »Zgodi se tvoja volja!« Ali tudi: »Bog ne zapusti nikogar. Kdor se zateče k njemu s čistim srcem brez greha in z dobro opravljeno molitvijo, dobi, kar mu je potrebno.« Izogibal se je celo tikanju žensk, četudi so bile njegove sorodnice, razen če so bile deklice ali mlada dekleta. Pa tudi s temi je bil skrajno zadržan. Včasih ga je kaka ženska, da bi ozdravela, prosila, da bi ji naredil križ na čelo ali na oči, toda don Bosko ni nikdar privolil v take želje. Nekega dne je ena izmed teh prišla njegovo roko in si jo položila na glavo. Don Bosko jo je ostro zavrnil. O tem nam priča don Rua.

Na cesti ni nikdar prvi pozdravil kake ženske, četudi je bila njegova dobrotnica. Nikdar ni obiskal kake gospe, razen če je to terjala Božja slava ali nujna potreba. Včasih ga je kaka dama povabila, da bi se peljal z njo v kočiji in bi potem skupaj izstopila. Navadno se je lepo zahvalil in ni sprejel povabila. Povabilo je sprejel, če ga je spremljal kdo izmed njegovih ali kak drugi moški.

Tako skrajno zadržanost je priporočal tudi svojim gojencem. Teolog Reviglio nam pripoveduje: »Ko so me poslali za župnika in dekana v Volpiano, mi je don Bosko dal navodilo, da naj nikdar tudi najmanj ne pobožam kake deklice, ne za plačilo ne za spodbudo, kajti tako ravnanje lahko komu da priložnost za obrekovanje. In ko sem pozneje postal župnik pri sv. Avguštinu v Turinu, mi je zabičeval, da naj bom tudi v dovoljenih stvareh čim bolj zadržan, da si bom pridobil sloves čistega župnika.«

Don Bosko je bil ljubosumen na to čast. Don Angel Savio in mons. Cagliario nam pripovedujeta, kako je nekoč prišel v Castelnuovo in tam iskal brivca, ker se je moral obriti. Ko ga je našel, je vstopil. Kmalu je prišla neka gospa, ga prijazno pozdravila, ga povabila, naj sede, ter zagotovila, da bo takoj postrežen. Naj povemo, da je bil njen oče brivec, in ker ni imel sina, da bi ga uvedel v svoj poklic, je izučil svojo hčerko. Ta mu je ogrnila haljo. »No, naj bo,« si je mislil don Bosko in pričakoval, da bo prišel brivec. Tedaj pa je ženska vzela v roke milo in britev in se pripravljala, da bi ga obrila. Ko je don Bosko to videl, se je dvignil, vzela klobuk in za slovo dejal: »Nikdar ne bom dopustil, da bi me kaka ženska vlekla za nos. To pa ne! Do sedaj se razen moje matere ni nihče dotaknil teh lic.« In je odšel. Naj še dodamo, da v svojih boleznih ni nikdar dopustil, da bi mu

stregle ženske, tudi redovnice ne. Nikdar ni pustil k svoji postelji koga drugega kot odrasle sobrate pomočnike, ki so mogli videti, kako je skrbel, da je preprečil vsako najmanjše dejanje, ki bi moglo žaliti skromnost.

Toda iz polnega srca usta govore! Don Bosko je v svojih nagovorih, pridigah, pogovorih in konferencah znal vzbujati v srcih ljubezen do kraljice kreposti. Nenehno je govoril o neprecenljivem notranjem zakladu čistosti, opisoval lepoto čiste duše in radosti, ki jih okuša, plačilo, ki ji ga je Gospod obljubil na zemlji in v nebesih in kako v nebesih sledi Jagnjetu, kamor koli gre. V poslušalcih so njegove besede povzročale čudežne učinke, bili so očarani od čistosti. Teh besed se še danes z veseljem spominja Janez Villa in mnogi drugi. Ko je don Bosko govoril, se tistim, ki so ga poslušali, ni zdel človek, temveč angel in so med seboj govorili: »Samo kdor je čist in nedolžen kakor angeli, more o čistosti tako govoriti.« Don Bosko je svoje fante tudi v odmoru presenečal z nepričakovanimi vzkliki: »Želel bi, da bi bili vi vsi kakor sveti Alojzij. Izpolnjujmo svoje obljube. Upam, da se bomo po neskončnem Božjem usmiljenju vsi znašli z neomadeževano krstno obleko v srečni večnosti.« In če je kateri dlakocepec podvomil, je vzkliknil: »Tam, tam! Zapomni si: Vse premorem v njem, ki mi daje moč.« In vsem je na poseben način zabičeval pobožnost do presvete Device Marije in jih spodbujal, da bi jo v nevarnosti klicali z vzklikom Marija, pomagaj mi. Potem je vsem priporočal, da bi ta vzdihljaj zapisali v knjige in zvezke v okrajšavi M. P. Obenem pa jih je skušal zavarovati pred nevarnostmi.

Poleg mnogih duhovnih sredstev, ki jih že poznamo, je želel, da bi bili vedno zaposleni s kako stvarjo, da bi bili na odmoru vedno dejavni, da pri igri ne bi polagali rok drug na drugega, da se pri sprehajanju ne bi držali pod pazduho, se držali za roke in si jih stiskali. Ni dopuščal, da bi bili fantje med seboj nevljudni, ni pa tudi dopuščal, da bi se objemali, čeprav samo za šalo. Odločno previdno je preprečeval posebna prijateljstva, pa četudi na prvi pogled niso pomenila nikakršne nevarnosti. In v tem je bil neizprosni. Ne samo, da je zavračal grdo govorjenje, temveč ni mogel prenašati niti prostaških besed, ki bi lahko vzbudile manj primerne misli in predstave, ter vzklikal: »Nekateri izrazi naj se med vami niti ne imenujejo.« Fante je spodbujal, da bi opustili tudi najmanjše dejanje, ki bi moglo dati povod za slabo tolmačenje.

V svojih nagovorih je don Bosko bolj govoril o čistosti kot o nasprotni pregrehi, ki jo je nakazoval samo v splošnih obrisih, in to v zelo premišljenih izrazih. Izogibal se je izrazov, ki bi pomenili ta greh. Skušnjave s tega področja je imenoval grde, padec je imel za nesrečo. Z druge strani pa mu izraz neomadeževanost (*castità*) ni zadosti povedal in ga je nadomeščal z besedo čistost (*purità*), ki ima širši pomen in po njegovem prepričanju manj razburka domišljijo. V fantih je vzbujal največji

gnus do teh pregreh, ne toliko s svojo besedo, kolikor s celotnostjo Božje milosti, prepričanja, občutja in groze, kar se je iz don Boskovega srca prelivalo v srca fantov. Pogosto jih je spodbujal k boju proti hudemu duhu z besedami: »Kar nas tare, je trenutno, kar nas bo pa veselilo, bo trajalo večno.« Jokal je ob misli, da gre toliko mladih ljudi v pogubo zaradi nečistosti. Ko je govoril o tej stvari, se je tudi v javnosti razjokal. Ponavljal je: »Raje vidim, da zapremo Oratorij, kot da bi se v tej hiši delali taki grehi. Taki grehi prinašajo prekletstvo tudi celim narodom.« Fantje so šli spat s povešenimi glavami in s trdnim sklepom, da bodo svoje srce ohranili samo za Boga.

»Blaženi tisti dnevi,« je vzkliknil don Bongioanni, »ko nas je že najmanjši prekršek proti nramnosti pripravil k joku in nas nujno peljal k spovednikovim nogam, ker je bil učinek don Boskovih besed v naših srcih tako močan.«

In don Reviglio, ki je toliko let preživel v Valdoccu, je dodal: »Pod prisego vam lahko zagotovim, da je v Oratoriju vladalo izredno ozračje čistosti.«

Istočasno je don Bosko vzgajal sebi podobne asistente. Kakor hitro je ugotovil, da je bil kdo z gojenci preveč zaupen, ga je opozoril. Ni dovoljeval, da bi asistenti gojence prijemali za roke, jih vodili v svoje celice in razen v izjemnih primerih vstopali v vmesne prostore med posteljami. Zahteval je, da so se vsi pogovori opravljali javno pred vsemi in nikdar, z nikakršno pretvezo na skrivnih, odmaknjenih krajih. Opozarjal jih je, da v nobeni kretnji, besedi, spisu ne bi bilo ničesar, kar bi lahko dopustilo dvom o njihovi kreposti. Zabičeval jim je, da naj strogo pazijo na svoje čute, in ko jih je pošiljal opravljat svete obrede v razne vzgojne hiše, jim je priporočal, da naj svoje oči pustijo doma. »Tako premagovanje je velik varuh čistosti.« Nekega dne je šel don Bosko v mesto z nekim fantom, ki je na trgu ves raztresen nepremično gledal v neko okno. Kar nenadoma ga je zdramil don Boskov glas: »Kaj gledaš?« Fant mu je skušal dati zadovoljiv odgovor in don Bosko mu je umirjen šepnil: »Sklenil sem zavezo s svojimi očmi« (Job 31,1). S tem namenom je preprečeval, da bi mlade gospe prihajale na pogovore k njemu v Oratorij, in je zato izbiral kraj za zaželeni sestanek kje v mestu. To nam dokazujejo razna pisma, eno 13. julija 1854.

Spoštovana gospa grofica!

Dospel sem k sv. Frančišku in ni bilo več časa, da bi vas obvestil. Bodite tako dobri in sporočite mamici, da bom jutri od treh do petih popoldne v konviktu, kjer me brez nadaljnega lahko pokliče po vratarju.

Bog vas blagoslovi, da boste mogli z izpolnjevanjem kreposti pripraviti svojim staršem veliko veselja.

Vdani duhovnik JANEZ BOSKO

Nadvse strog pa je bil v primerih, ko so ga vprašali za svet o cerkvenih poklicih. Odločno je zagovarjal prepričanje, da ne smemo svetovati niti pripustiti k svetim redovom tistih, ki ne bi bili trdni v angelski kreposti.

Ko je spodbujal klerike, da bi skrbeli za fante, jim je navajal zgled našega Gospoda Jezusa Kristusa. Ker pa se je bal, da bi ga kdo napačno razumel, ni hotel v celoti javno navajati mesto iz evangelija ali ga opremiti s primerno razlago, ko pravi, kako je Božji odrešenik jemal v naročje otroke in jih objemal, kajti, tako je dodajal, kar je lahko storil Bog, tega oni ne bi mogli narediti brez nevarnosti. Nikdar ni nehal priporočati izredno pazljivost v tem, da bi izpred oči dečkov odstranili vse, kar bi moglo v njih vzbuditi neprimerno radovednost ali jih učiti kaj slabega. Dejal je: »Spominajte se. De moribus (Navade). Vse je v tem, da rešimo nravnost. Prenašajte vso živahnost, izzivanje, nepazljivost, toda preprečite Božje žalitve in zlasti še pregreho proti čistosti. Usmerite svojo pozornost v to in pri tem pazite na dečke, ki vam jih je izročila Božja previdnost.«

Zato je hotel biti don Bosko sam sredi dečkov učitelj in vzor v besedah in dejanjih duhovnikom, klerikom in vsem svojim sodelavcem. Njegova čistost je tako jasno svetila vsem, javno in očitno, da o tem ni bilo mogoče dvomiti. In njegova ljubezen zlasti do najbolj ubogih in zapuščenih dečkov, ki so bili najbolj potrebni njegove skrbi, ker so bili najbolj izpostavljeni nevarnosti pogubljenja, je bila vedno nežna, velika, močna, toda vedno popolnoma duhovna, neomadeževana. Čeprav si je prizadeval, da bi to ljubezen pokazal na najrazličnejše načine, ni tega storil nikdar na čuten način niti ni stiskal dalje časa roko kakemu fantu. Dajal je občutek navzočnosti Božjega odrešenika med dečki. Krepost čistosti je bila kakor duhovna halja, ki ga je pokrivala od temena do pet. Prav zato so se mu dečki tako radi bližali, imeli do njega neizmerno zaupanje, saj so čutili, da je tako nedolžen in čist. Teolog Leonardo Murialdo je dodal, da so ga zaradi vse te ljubezni dečki tako zelo ljubili, da v zgodovini ni mogoče najti drugega primera.

Kanonik Ballesio pa takole priča: »Don Bosko je bil vedno v gruči fantov, ki so ga tako na odmorih kakor pri igri z rokami in pri teku včasih vlačili sem in tja, pri tem pa je kazal preprosto, neprisiljeno in sramežljivo spretnost. Pa ne samo njegove besede, temveč sama njegova navzočnost in zlasti še njegov pogled in nasmeš so vzbujali ljubezen do te kreposti, ki je bila v naših očeh eden izmed okrasov Božjega služabnika in zaradi katere smo ga tako zelo cenili in ljubili. Pogosto, ko se ni igral, je, medtem ko se je pogovarjal, držal s prsti vklenjene roke dečkov. Vedno zelo zadržan se je od časa do časa nagnil h glavi katerega izmed njih in mu šepnil na uho kako besedo, tako da drugi niso mogli slišati. Pri tem je povedal kak vzdihljaj, ki ga je on sam pogosto uporabljal, ali pa je prosil za molitev. Dopustil je, da so mu poljubljali roke, in je to izkoristil za priložnost, da je komu izrekel kako opozorilo ali spodbudo. Tedaj in pozneje so mu fantje, pa tudi duhovniki, ki so

odhajali iz Oratorija, poljubljali roko. To so delali iz neke mešanice spoštovanja in globokega občudovanja, kakor da bi poljubljali kako relikvijo.«

Don Janez Turchi trdi: »Ko smo bili zbrani okoli njega, je že sama njegova navzočnost tako vplivala na nas s svojo čistostjo, da nismo niti imeli možnosti za kako nečisto misel. Tak občutek so imeli tudi moji tovariši.« Mons. Cagliero pa je pripomnil: »Ko nas je don Bosko spovedal, je bil tako dostojanstven in blišč njegove duše tako učinkovit, da smo čutili sveto in versko izžarevanje in se nam je zdelo, kakor da bi bili v nebesih. Čudovito je bilo, kako je znal z nekaj besedami vzbuditi gorečo željo po čistosti.«

Naj povemo, da don Bosko nikdar ni izkazoval tistih nežnosti, ki jih imajo drugi za popolnoma same po sebi umevne. Da je komu pokazal svoje zadovoljstvo in odobravanje, mu je za kratek čas položil na glavo ali na ramo roko ali pa se je s prsti lahko dotaknil njegovih lic. »In v teh nežnostih,« tako pravi teolog Reviglio, »je bilo nekaj tako čistega, nedolžnega, očetovskega, da smo bili presunjeni in odločeni, da bomo še bolj gojili to krepost.« Naj povemo, da je bil še bolj zadržan, če je kak deček šel na zasebni pogovor v njegovo sobo. Četudi je bil v besedah še tako ljubeznil, si nikdar ni dovolil nobene zgoraj omenjene nežnosti.

Tako je don Bosko s takim svojim previdnim, preprostim in svetim ravnanjem od vsega začetka pa vse do konca svojega življenja znal dečkom vlivati ljubezen do čistosti in s tem do devištva. Čeprav so ti bili tako silno različni po izvoru in položaju, so bili tako prevzeti in so to dojemali tako naravno jasno, da so bili vsi enotnega prepričanja o njegovi kreposti. Brali so jo iz njegovih besed, pogledov in drže. Ni mogoče opisati gnusa, ki so ga čutili do greha. Tukaj ima svoj izvor tista preprosta, trdna in resnična pobožnost, ki je bila značilna za Oratorij, pobožnost, ki je bila skoraj nad sposobnostmi starosti in ki je tisti, ki niso bili v to uvedeni, niso mogli razumeti. Mi smo te fante nešteto krat videli v cerkvi in njihovi obrazi so kazali nekaj tako ljubkega, da so očarali vsakega gledalca, pri tem pa tak sijaj preproščine, da ga nihče ne more opisati. Resničen odsvit Gospodovega obraza: Blagor čistim v srcu, kajti Boga bodo gledali.

Ne da bi dečki kaj slutili, je don Bosko nekatere izmed njih popeljal v določene turinske družine iz višje družbe za spodbudo njihovim otrokom ali pa so ti gospodje iz istega razloga vodili svoje otroke v Oratorij k raznim pobožnostim. Razlog te velike ljubezni in čistosti teh dečkov nam je razodel neki odličen star profesor, ki je bil sam gojenec Oratorija: »Če sedaj presojam stvari, ki sem jih na lastne oči gledal deset in več let v Oratoriju, lahko sklepam, da noben drug duhovnik izmed mnogih, ki jih poznam, ni gorel v taki čisti ljubezni do Boga in si ni toliko prizadeval, da bi ga ljubili tudi njegovi gojenci kot don Bosko.«

17.

POGLAVJE

Pripravljanje zakona o zaplembi cerkvenega premoženja in ukinitvi samostanov – Pretnje ustanovne listine opatije Altacomba – Dve kraljici dobrotnici Oratorija – Dvoje sanj: veliki pogrebi na dvoru – Kralj ne sprejme don Boskovih opominov – Zakon predložijo parlamentu – Don Bosko se pripravlja na novo pridiganje

PRAVO NASPROTJE PREPROŠČINE IN MIRU, ki sta vladala v srcu pravičnega, so bile hudobne strasti mnogih, ki so spletkarili z namenom, da bi čim bolj oškodovali kler ter ga oropali lastnine in pravic in mu s tem, če bi bilo mogoče, popolnoma odvzeli vpliv na ljudstvo. Šlo je za upor in spletkarjenja proti samemu Bogu.

Katoliška Cerkev, ki je po svoji naravi popolna duhovna družba in zaradi svojega zadnjega cilja popolnoma neodvisna od vsake zemeljske sodnosti, vendar pa sestavljena iz ljudi, ne more opravljati svojega poslanstva brez materialnih sredstev, to je brez stavb za zbiranje, svetišč za bogoslužje, semenišč za vzgojo duhovniškega naraščaja, škofijskih domov za svoje voditelje, samostanov za tiste, ki se posvetijo izpolnjevanju evangeljskih svetov, in drugih dobrin različnih vrst za vzdrževanje uslužbencev, za tisoče in tisoče del krščanske ljubezni in za vse druge obveznosti, ki ji jih nalaga njeno Božje poslanstvo. Te dobrine bo morala vedno uporabljati, ker mora ostati na zemlji vse do konca sveta. Od tod prihaja njena pravica do trajne in stalne posesti materialnih dobrin. Zato ta pravica v nobenem primeru ni odvisna od politične oblasti, temveč samo od avtoritete Jezusa Kristusa, ki ji jo je izrecno zagotovil kot posledico njegove popolne oblasti nad vsem stvarstvom. Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Pojdite torej in učite vse narode (Mt 28,18–19).

Toda sektaši so v svojem programu sovraštva proti Cerkvi, potem ko so ji odrekli pravico do zakonodajne, izvršilne in sodne oblasti, hoteli še zanikati njeno pravico do posesti materialnih dobrin in do zemeljske suverenosti. Postopali pa so s peklenko prebrisanostjo in so skušali korak za korakom uresničiti svoje načrte. V nekaterih pokrajinah so na provincialnih zborih po njihovih načelih predlagali razlastitev cerkvenega premoženja. Toda vlada se je 1852 izrecno zoperstavila taki zaplembi. Od tedaj pa so začela od vseh strani prihajati priporočila in prošnje in poseben odbor je obema zbornicama predstavil zahteve stotih občinskih svetov in dvaintridesetih delegiranih odborov ter 20.213 državljanov, ki so zahtevali zaseg cerkvenega imetja, zmanjšanje števila škofij, odpravo samostanov in ukinitvev izvzetja klerikov od vojaške službe. Imenovani odbor se je pokazal naklonjenega takim zahtevam in izjavil, da bi cerkveno imetje z vsemi nadarbinami, lastnino bratovščin in volili dobrodelnih ustanov Cerkve zneslo 15 milijonov rente in kapital približno 380 milijonov lir. Ta vsota bi lahko bila v veliko pomoč državnim financam.

Proti tem premetenim spletkam so škofje izdali koristna navodila in pokazali, da je tak zaseg očitna krivica, da, celo pravo bogoskrunstvo. Saj vendar sama državna ustava priznava Cerkvi pravico do lastnine. Člen 2. pravi: »Kralj si šteje v čast, da je zaščitnik Cerkve, in si prizadeva za izvajanje cerkvenih zakonov, ki sodijo na njeno področje.« Člen 25 dodaja: »Cerkev, občine, javne ustanove, od kralja odobrena združenja in moralna telesa se štejejo za osebe in uživajo civilne pravice, kot jih določajo zakoni«³. Ustava tudi zagotavlja osebno svobodo, nedotakljivost stanovanja in lastniško pravico brez izjeme.

Toda vse te razloge so mirno obšli. Samostanov, ki so jih zasedli v času kolere, niso več vrnili. Iz tisoč znamenj je bilo mogoče sklepati, da bo kmalu izšel zakon o zasegu cerkvenega premoženja in piemontski katoličani so živeli v velikem strahu.

Don Bosko se je čutil navdihnjenega in primoranega, da se je postavil v bran proti tem napadom na Cerkev. Poročali bomo o dogodku, ki osvetljuje na nov način poslanstvo, ki ga je Bog namenil svojemu služabniku. Opisali ga bomo tako, kakor nam ga je povedal don Angel Savio, ki z mnogimi drugimi ni bil le priča dogodka, temveč celo glavni nosilec dejanja. Ker pa se ne zanašamo samo na naš spomin, bomo uporabili tudi opombe, ki jih je on napisal k svojemu nareku.

Don Bosko je takoj od začetka, ko so začeli govoriti o ukinitvi redov, svojim dečkom v večernem govoru pripovedoval o prekletstvih, ki so bila zapisana v

³ Codice Albertino, Uvodni naslov.

ustanovnih listinah proti potomcem savojskih knezov opatije Altacomba, če bi si jo drznili uničiti ali se polastiti njenega imetja. Ko je mladi Angel Savio slišal tiste hude pretnje, je sklenil drzno nakano. Ne da bi mu don Bosko dal izrecen nasvet, mu je vendar zamisel spretno navdihnil. In to mu je bilo zadosti. Fant je poiskal prepise tiste ustanovne listine, prepisal vsa prekletstva na en list, se podpisal z imenom, priimkom in svojim poklicem, vtaknil vse v kuverto in jo poslal kralju.

Ko je Viktor Emanuel prebral to listino, je takoj razumel razlog takega nje-mu namenjenega pisanja in dal poklicati markiza Dominika Fassatija, s katerim je bil tesno povezan. Ta gospod je izhajal iz ene najplemenitejših piemontskih družin. Zvest svojemu kralju, mu je hrabro služil v miru in vojni in se zlasti odlikoval na bojiščih v Lombardiji 1848 in 49. Zaradi svojega poguma je bil povišan v majorja – poveljnika telesne garde, ki je ustrezala nekdanji pretorijanski kohorti. Bil je oženjen z Marijo De Maistre, hčerko uglednega Rudolfa in vredno vnukinjo Jožefa, spretnega in vplivnega diplomata, uglednega filozofa in dobrega pisatelja, čigar slava se je razširila po vsem svetu; ženska izrednih sposobnosti razuma in srca, ki jo je kraljica Marija Adelaida, žena Viktorja Emanuela II., vzela za dvorno damo, prvo prijateljico in intimno zaupnico.

Ta mož, tako izrednih zaslug in tako sijajnih in redkih zvez, je bil velik občudovalec in podpornik don Boskovega Oratorija, kamor je pogosto zahajal kakor domov in tam poučeval tako notranje kakor zunanje gojence.

Ko je markiz prišel h kralju, mu je ta zaupno pokazal prepis ustanovne listine opatije Altacomba in se potožil zaradi nesramnosti, kakor se je izrazil, ki ga je zelo prizadela. Kdo bi mogel biti pisec tega lista? Ko je markiz Fassati prebral ime Angel Savio, je takoj vedel, kdo je napisal pismo. Ker pa je bil zelo moder človek, ni ničesar izdal, ampak obiskal don Boska, kateremu se je začel pritoževati o drznosti Angela Savia. Povedal mu je, kako neprimerno je ravnati z vladarjem tako predrzno in da bi bilo treba fanta ostro pokarati. Don Bosko je poslušal te precej ostre obtožbe markiza, svojega dobrega prijatelja, vendar ni bil mnenja, da bi morali pokarati pisca tistega pisma. Dejal je: »Resnice v določenih primerih ne smemo in ne moremo skrivati. Še več, deček Savio je ravnal pravilno. To pismo ni znamenje pomanjkanja spoštovanja do kraljevske rodbine, temveč kaže veliko pripadnost kraljevski družini.« Markiz je odšel, ne preveč zadovoljen zaradi opravljenega dela pri don Bosku. Nikakor ni mogel predvideti, kaj se je začelo dogajati in kako je bil tisti zakon samo začetek vsega, kar se je pozneje zgodilo.

Na dvoru so nekaj časa menili, da je bil pobudnik ali celo pisec pisma kanonik Anglesio, oče predstojnik Male hiše Božje previdnosti, kjer je svojim so-

rodnikom, zdravnikom in drugim v mestu nenehno ponavljal: »Pustimo, da se krogle pri balinanju umirijo. Bomo videli, kako bodo nekatere zvezde padle z neba in kako se bodo končale nekatere lopovščine.«

Toda ni trajalo dolgo, ko so začeli sumiti, od katere strani je prišel opomin. Kmalu je sum postal gotovost.

Don Bosko je sicer predvsem hotel ščititi Božje pravice, vendar je z druge strani pokazal tudi svojo veliko privrženost in hvaležnost do savojske kraljevske hiše, od katere so njegovi fantje prejeli toliko dobrot. Zlasti kraljici Marija Terezija in Marija Adelaida sta bili polni dobrote za reveže. Marija Terezija, vdova Karla Alberta in mati Viktorja Emanuela II., je pogosto pošiljala po gospodu teologu Robertu Murialdu ali po gospodu vitezu Sangiustu precejšnje vsote denarja v dar. Nekoč je poslala v Oratorij celo celih tisoč lir za pokoj duše svojega moža. Nekoč drugič, ko se je don Bosko znašel v silni stiski, jo je prosil za kakršno koli pomoč in sveta žena mu je drugo jutro poslala zopet tisoč lir. Marsikdaj je bila prav ona za Oratorij angel previdnosti. Zadnji prispevek je poslala konec leta 1854. Navajamo zadevno pismo.

*Zasebna intendantca njenega veličanstva kraljice vdove Marije Terezije
Moncalieri, 19. novembra 1854*

Visoko spoštovani gospod oče! Pri razdelitvi darov dobrodelnosti njenega veličanstva kraljice Marije Terezije, moje vzvišene gospodarice, ob priliki svetega jubileja in v želji, da bi bila obdarovana tudi nekatera moralna telesa in ustanove javne dobrodelnosti ter šole našega glavnega mesta, ki jih priporoča ta ustanova, smo odločili dati vam na razpolago vsoto štiristo lir. Od tega naj bo 200 lir za vzdrževanje Oratorija in ogroženih dečkov v Valdoccu, preostalih 200 lir pa za nedeljske šole v oratorijih sv. Alojzija v Porti Nuovi in Angela varuha v Porti Po na način, kakor se vam bo zdelo najbolj primerno.

Ko vam sporočam odločitev njenega veličanstva, vas vabim, da pri imenovani Zasebni intendantci prevzamete gornjo vsoto z ustreznim potrdilom. Izražam svojo vdanost.

*Glavni upravnik njenega veličanstva
SANGIUSTO DI SAN LORENZO*

Don Bosko je skušal razpršiti temne oblake, ki so se vedno bolj zgrinjali nad kraljevsko hišo.

Neke noči proti koncu novembra je imel sanje. Zdelo se mu je, da je pri glavnem vhodu v Oratorij, ki je bil tedaj samo do polovice zgrajen ob studentu ob Pinardijevi hiši. Obdajalo ga je lepo število duhovnikov in klerikov. Kar nenadoma se je pred njim pojavil dvorni klicar v svoji rdeči uniformi, se s hitrimi koraki bližal skupini in klical:

»Pomembna novica!«

»Kakšna?« ga je vprašal don Bosko.

»Sporoči: velik pogreb na dvoru; velik pogreb na dvoru.«

Don Bosko je ob tem nepričakovanem pojavu in ob tem naznanilu obstal kot vkopan, dvorni klicar pa je ponovil: »Velik pogreb na dvoru.« Tedaj je don Bosko hotel klicarja vprašati za pojasnilo tega pogrebnega naznanila, toda ta je že izginil.

Ko se je don Bosko zbudil, je bil najprej čisto iz sebe, nato pa je dojel pomen prikazni. Vzel je v roke pero in pripravil pismo za kralja Viktorja Emanuela, v katerem bi mu sporočil, kar mu je bilo naznanjeno v sanjah.

Opoldne je z veliko zamudo prišel v obednico na kosilo. Dečki se še spominjajo, da je zaradi velikega mraza nosil stare ponošene rokavice, v roki pa je držal šop papirjev. Takoj se je zbral okoli njega majhen krog, v katerem so bili don Alasonatti, Angel Savio, Cagliero, Francesia, Janez Turchi, Reviglio, Rua, Anfossi, Buzzetti, Enria, Tomatis in drugi, zvečine kleriki. Don Bosko jim je smeje se takole govoril: »Danes dopoldne sem napisal tri pisma zelo pomembnim osebnostim: papežu, kralju in rablju.« Ko so slišali skupaj ta tri imena, so vsi prasnili v smeh. Kar se tiče rablja, se jim ni zdelo nič čudno, saj je stalno zahajal v ječe, kjer je med čuvarji imel veliko prijateljev. Razen tega je bil rabelj njegov posebni znanec, saj je bil drugače dober kristjan. Revežem pa je pomagal tudi tako, da je pisal zanje pisma kralju in drugim oblastnikom. Bilo mu je zelo hudo, ker je moral umakniti svojega sina iz javne šole, ker so sošolci čutili do njega odpor, ko so zvedeli za poklic njegovega očeta.

Kar se tiče papeža, so dobro vedeli, da si pogosto izmenjujeta pisma. Kar jih je sedaj posebno zanimalo, je bilo, kaj ima don Bosko opraviti s kraljem, zlasti še, ker so vsi vedeli, kakšno je njegovo stališče do nepostavnega prisvajanja cerkvenega imetja. Don Bosko jim ni dal čakati in jim je povedal, kaj je pisal kralju z namenom, da ne bi podpisal usodnega zakona. Nato je pripovedoval, kaj je doživel v sanjah, in sklenil: »Zaradi teh sanj se slabo počutim. Utrujen sem.« Bil je ves zamišljen in je od časa do časa vzkliknil: »Kdo ve, kdo ve! Molimo.«

Presenečeni kleriki so tedaj začeli med seboj govoriti in se vpraševati, ali je kdo kaj slišal, da je v kraljevski palači kak bolnik. Vendar nobenemu ni bilo nič znanega o tem. Tedaj je don Bosko poklical k sebi klerika Angela Savia in mu izročil pismo: »Prepiši,« mu je rekel, »in sporoči kralju: Velik pogreb na dvoru.« Klerik Savio je napisal pismo. Toda kralj je, kot je don Bosko zvedel od svojih zaupnih poročevalcev, nezavzeto prebral pisanje in se ni zmenil zanj.

Pet dni po tistem je don Bosko ponoči zopet sanjal. Zdelo se mu je, da sedi za pisalno mizo v svoji sobi in piše. Tedaj zasliši peket konja na dvorišču. Kar nenadoma se odprejo vrata in pred njim je stal v svoji rdeči uniformi dvorni

klicar; postavil se je na sredo sobe in zaklical: »Sporoči: ne velik pogreb na dvoru, temveč veliki pogrebi na dvoru.« Te besede je ponovil dvakrat. Nato se je hitro umaknil in zaprl za seboj vrata. Don Bosko je hotel vedeti več nadržbnosti, hotel ga je vprašati, hotel je razlago naznanila. Hitro je vstal, stopil na balkon in videl klicarja, kako na konju zapuša dvorišče. Poklical ga je, ga vprašal, zakaj mu je prišel ponavljat to sporočilo, klicar pa je samo zaklical: »Veliki pogrebi na dvoru,« in izginil. Zjutraj je don Bosko napisal pismo kralju, mu v njem opisal druge sanje in sklenil: »Veličanstvo, znajte se ravnati, da se boste izognili kaznim, ki vam pretijo, in na vsak način zavrnite predvideni zakon.«

Don Bosko je zvečer sredi svojih klerikov vzdiknil: »Veste, da vam imam povedati še bolj čudno stvar, kot je bila ona pred dnevi.« In jim je pripovedoval, kar je videl v sanjah. Tedaj so se kleriki še bolj začudeni vpraševali, kaj naj bi pomenile te napovedi smrti. Vsi si lahko predstavljamo, s kakim strahom so pričakovali njihovo uresničenje.

Tedaj je don Bosko kleriku Caglieru in nekaterim drugim jasno povedal, da Bog preti s temi kaznimi tistim, ki so Cerkvi prizadeli že toliko gorja in pripravljajo še druga. Tiste dni je bil močno ganjen in je govoril: »Ta zakon bo na vladarjevo hišo priklical velike nesreče.« To je pripovedoval svojim gojencem z namenom, da bi jih pripravil h goreči molitvi za kralja. Prosili naj bi Božje usmiljenje, da bi preprečilo razgon toliko redovnikov in izgubo toliko poklicev.

Kralj je vsa ta pisma izročil markizu Fassatiju, ki jih je prebral, prišel v Oratorij in rekel don Bosku: »Se vam zares zdi prav, da ste s temi pismi razburili ves dvor? Kralja je močno prizadelo in je ves iz sebe. Da, celo razburil se je.«

Don Bosko mu je odvrnil: »Če pa je to, kar je bilo zapisano, resnica? Žal mi je, da sem povzročil take neprijetnosti mojemu kralju, toda tu gre za njegovo dobro in za dobro Cerkve.«

Don Boskovih opominov niso poslušali. Dne 29. novembra 1854 je minister čuvar pečata Urban Rattazzi predstavil poslancem osnutek zakona o ukinitvi samostanov. Grof Kamil di Cavour, finančni minister, je bil pripravljen na vse, da se zakon odobri. Ti gospodje so postavili za izhodišče neovrženo in neovrgljivo načelo, da zunaj civilne družbe ni in ne more biti nobena moralna skupina, tudi katoliška Cerkev ne, ki bi mogla obstajati brez privolitve civilne oblasti. Ta oblast ne priznava vesoljni Cerkvi posesti cerkvenih dobrin, temveč pravico do posesti pripisuje vsaki posamezni skupini verskih združenj. Ta pa so stvaritev civilne oblasti in njihovo spreminjanje ali ukinitve je na voljo oblasti same, in država kot dedič vsake civilne osebe, ki nima potomstva, postane absoluten lastnik vseh dobrin združenj, ko so ukinjene. To je seveda velikanska zmota, saj

če kaka redovna družba preneha obstajati, taka posest ne ostaja brez lastnika, temveč je lastnik Cerkev Jezusa Kristusa, ki jo predstavlja papež, pa naj to oboževalci države še tako zanikajo.

Sporočilo o tem postopku je povzročilo v dobrih katoličanih veliko žalost, don Boska pa silno potrlo. Po naročilu iz nebes je ponovno opozoril vladarja, čeprav je bilo to zelo tvegano dejanje, za katerega ni mogel predvideti posledic. Kdo drug, pa naj bi bil še tako hladnokrven in odločen, si ne bi mogel kaj, da ne bi sredi toliko sovražnikov živel v nenehnem strahu. Don Bosko pa, vedno neustrašen, je črpal moč v presvetem Jezusovem Srcu presvetega Zakramenta in v zaščiti nebeške matere Marije ter se pripravljal na vesele božične praznike s tem, da je ljudstvu oznanjal Božjo besedo.

Svojemu nekdanjemu učitelju teologu Appendinu, župnijskemu upravitelju v Villastellonu je pisal naslednje pismo:

Turin, 21. decembra 1854

Predragi gospod teolog!

Za svoje ravnanje bi potreboval, da mi sporočite, kdaj se začanja in končuje osem-dnevno pridiganje, ki sem ga sprejel v Villastellonu, in to zato, da bi mogel sam določiti čas za duhovne vaje, ki naj bi jih pridigal.

Medtem želi vam in vaši gospe sestri obilico Božjega blagoslova in vas pozdravlja vdani učenec in prijatelj

duhovnik JANEZ BOSKO.

18.

POGLAVJE

1855 Razprava v poslanski zbornici o zasegu cerkvenega premoženja – Smrt kraljice Marije Terezije – Opozorilo kralju – Smrt kraljice Marije Adelaide – Pričevanje o napovedi teh dveh smrti – Velikodušno in previdno dejanje pridobi don Bosku več mogočnih zaščitnikov – Fantje, ki so jih priporočili ministri in kraljevska hiša – Pridiganje v Villastellonu – Don Bosko pridobiva duše za Boga tudi na potovanju

ZAČENJAMO LETO 1855. Ko bomo opisovali don Boskovo življenje, bomo prehajali od enega do drugega začudenja. Profesor duhovnik don Janez Turchi, ki je ostro presojal don Boskovo delovanje prvih petnajst let kot gojenec, je želel ohraniti spomin na nekatere dogodke v spisih, tudi kot odmev poročil svojih tovarišev. V uvodni opombi piše: »Ko Bog velikodušno deli svoje darove kakemu človeku in ga privede do visoke stopnje svetosti, stori to predvsem zato, da razodene svojo slavo. Ta se mogočno kaže v življenju svetnikov za časa njihovega bivanja na zemlji in toliko bolj, ko so že deležni večnega veselja, in poznejši rodovi lahko prebirajo njihova slavna dela zato, da hvalijo Njega, ki je darovalec vseh darov, ter hodijo po njihovih stopinjah. Če hodijo po njihovih stopinjah, postanejo boljši, večja se število svetnikov in ljudje se zavzemajo za iskanje resničnih dobrin. Zato so vsi ljudje dolžni, da se trudijo za Božjo slavo. To je tudi razlog, zakaj sem prijel za pero, da zapišem na meni najbolj primeren način tiste dogodke, ki se mi zdijo pomembni za don Boska, mojega spoštovanega predstojnika, da ne bo utonilo v pozabo toliko dejanj, ki so vredna, da jih občudujemo in posnemamo.«

Ko se strinjamo s to izpovedjo, nadaljujemo s pripovedovanjem dogodkov.

Predlog zakona o ukinitvi samostanov še ni prišel v poslansko zbornico, vendar so o njem razpravljali že 27. decembra 1854 in 2. januarja 1855. Ge-

novskemu nadškofu in škofoma v Annecyju in Morienni, ki sta šla v Rim, je ministrstvo toplo priporočilo, da bi storila vse mogoče, da bi Sveti sedež odstopil cerkveno premoženje državi. Toda to so bile samo pretveze. Za vsako ceno so hoteli odpraviti pravice Cerkve. Sveti oče je bil pripravljen finančno pomagati Piemontu in je v ta namen ponudil zelo ugodne pogoje. Vlada pa je v odgovor poslala v Rim prepis zakonskega predloga, kar je pomenilo prekinitev vseh odnosov, dokler bo trajalo to ministrstvo. Medtem so od vseh strani prihajale zahteve, naj bi parlament zavrnil zakon. Episkopat kraljestva je poslal na obe zbornici dvoje dopisov, ki sta po tehtnosti in dostojanstvu izražala težo in pomen razlogov, vrednih podpisnikov.

Katoličani, ki so imeli vpliv na javno življenje, so se pripravljali na boj. Od časa do časa so se najbolj vplivni možje Turina ob večerih zbirali v konviktu in med večerjo konviktovcem z don Cafassom razpravljali o vseh vprašanih. Prihajali so k njemu z namenom, da bi opredelili svoje prepričanje, dobili od njega potrebno osvetlitev problemov in jasnost ciljev in se tako obvarovali prevar in odklonov. Don Cafasso, ki se je znal vedno obdržati na pravem mestu, je znal natančno nakazati, kaj je treba storiti. Vsem pa je priporočal edinost, pokorščino, spoštovanje do papeža in odločnost v izpolnjevanju dolžnosti dobrega kristjana. Vsi ti so bili don Boskovi prijatelji, med njimi markiz Fassati, ki je dobro vedel za vse, kar je don Bosko v tem smislu delal za skupno korist in brez dvoma z vednostjo don Cafassa. Tudi grof Klemen Solaro della Margherita je prihajal k svetemu vodji duš z namenom, da se okrepi v navdušenju za Božjo stvar in da je lahko v poslanski zbornici branil pravice subalpinske Cerkve.

Januarja 1855 so predložili v razpravo predlog zakona o zasegu cerkvenega premoženja. Iz ust liberalcev je bilo mogoče slišati tele čudne trditve: Civilna oblast ima pravico poseči v cerkveno lastnino, ko ta ne dosega več svojega namena. Cerkev nima pravice do lastnine. Pravico do cerkvenega imetja imajo reveži, in ko je ljudstvo obubožalo, se sme okoristiti z njimi. Redovne skupnosti morajo priznati, da dobivajo pravico edino le od suverenosti ljudstva, ki mu pripadajo. Grof della Marherita je zgovorno in pogumno zavrnil vse te zmote in se ni bal označiti Rattazzijev predlog kot bogoskrunsko tatvino. Svoj navdušeni nagovor je končal z napovedjo velikih nesreč za Piemont, če bi zakon sprejeli. Tudi drugi poslanci in zlasti še katoliški časopisi – *Armonia* v Turinu in *Cattolico* iz Genove – so se odločno bojevali proti predlogu.

Stvari so bile na tej točki, ko je žalosten dogodek prekinil te razprave. Dne 5. januarja je kraljica mati Marija Terezija nenadoma zbolela, in čeprav jo je zvečer mučila huda žejna, ni ničesar zaužila, da je mogla na dan Gospodovega

razglašenja prejeti sveto obhajilo. Vstati pa ni mogla. Kralj Viktor Emanuel je pisal generalu Alfonzu La Marmoru: »Moja mati in moja žena ne govorita drugo, kot da morata umreti od žalosti zaradi mojega početja«⁴.

Ugledna bolnica je umrla 12. januarja popoldne, stara štiriinpetdeset let. Da bi zbornica izrazila kralju svoje sožalje, je prekinila svoja zasedanja. Izguba kraljice matere je bila za Piemont velika, saj je ona vsem delila toliko dobrot. Povsod so žalovali in od povsod so prihajala zagotovila o njenem dragem spominu.

Komaj so zaprli krsto, je na naslov kralja prišlo drugo skrivnostno pismo, ki je, ne da bi koga posebej imenovalo, sporočalo: »Človek, razsvetljen od zgoraj, je dejal: Odpri oči. Eden je že umrl. Če bo zakon izglasovan, bo tvojo družino zadelo še veliko hudih nesreč. To je samo začetek gorja. Nad tvoj dom se bo zgrnila množica strahot. Če ne popustiš, boš odprl prepad, iz katerega se ne boš mogel rešiti.«

Ko je vladar prebral to pisanje, je bil čisto iz sebe in polastil se ga je tak nemir, da ni mogel več spati.

Odvetnik Henrik Tavallini govori o takem kraljevem duševnem stanju, povzročenem od pisem prelatov, ki so mu pretili z Božjimi kaznimi.⁵

Pogrebne slovesnosti za Marijo Terezijo so obhajali 16. januarja. Truplo so prepeljali na Sopergo. Bilo je tako mrzlo, da je zbolelo veliko vojakov in tudi grof di Sangiusto, kraljičin blagajnik. Dvor se še ni vrnil s slovesnosti, s katero je počastil spomin matere kralja Viktorja Emanuela, ko so ga že v naglici povabili, da naj se zbere za podelitev popotnice njeni snahi kraljici Mariji Adelaidi. Na dan smrti kraljice matere Marije Terezije je bilo pet dni, kar je kraljica Marija Adelaida srečno rodila otroka. Njo, ki je tako zelo ljubila in spoštovala svojo taščo, je njena smrt tako pretresla, da je dobila prebavne motnje in se v kratkem znašla v smrtni nevarnosti. Ob treh popoldne so ji prinesli presveti zakrament iz kraljevske kapele svetega turinskega prta. Cerkve so bile polne molivcev, ki so prosili Boga za zdravje svoje kraljice. Ves Piemont se je pridružil skrbi kraljevske družine; uresničil se je rek, ki pravi, da so v Piemontu kraljevske nesreče nesreče vsega ljudstva. Toda 20. januarja so kraljici podelili sveto maziljenje in proti poldnevu je ugledna bolnica začela smrtni boj. Zvečer proti 6. uri je umrla v Gospodovem miru, stara komaj 33 let.

Toda s tem v kraljevski savojski hiši še ni bilo konec žalovanja. Istega večera so podelili sveto popotnico njegovim kraljevskim visokosti Ferdinandu, knezu genovskemu, edinemu bratu kralja Viktorja Emanuela, ki je bil že dalje časa bolan in ga je žalost zaradi kraljičine smrti pahnila v silno stisko.

⁴ TAVALLINI, *La vita e i tempi di Giovanni Lanza*, 1. zv., stran 150.

⁵ TAVALLINI, *prav tam*, str. 150.

Dne 21. januarja se je poslanska zbornica zopet zbrala ob treh popoldne in ob naznanilu žalostne smrti kraljice prekinila zborovanje in tako odložila delo za deset dni.

Pogrebne slovesnosti za Marijo Adelaido so opravili 24. januarja in truplo položili v grobnico na Sopergi.

Kleriki v Oratoriju so bili zgroženi, ko so videli, kako so se do pičice izpolnile don Boskove napovedi. Vse skupaj pa je naredilo nanje še poseben vtis, ker so se vseh slovesnosti tudi sami udeležili. Posebna zanimivost: mraz je bil tako oster, da je ceremoniar pri prevozu trupla kraljice Adelaide duhovščini dovolil, da so si smeli obleči površnike in si pokriti glave.

Tudi za Oratorij sta ti dve smrti pomenili veliko nesrečo. Kleriki so don Bosku govorili: »Tako, sedaj so se vaše sanje uresničile. To so bili zares veliki pogrebi, kakor je naznanil dvorni klicar.«

»Res,« je odgovoril don Bosko, »Božje sodbe so zares nedoumljive. Nikakor pa ne moremo biti prepričani, da je bilo s tema dvema pogreboma zadoščeno Božji pravici.«

Resnično je moral don Bosko vedeti veliko več, kot je povedal. Grofica Felicita Cravosio-Anfossi nam je poslala naslednje od nje podpisano sporočilo. Leta 1854 sem prosila don Boska, da bi sprejel vrstnika mojega sina, ki sta mu umrla oče in mati. Sprejel ga je s pogojem, da mu bom jaz, ki sem imela dostop na dvor, od obeh kraljic izprosila v dar dva tisoč frankov, ki jih je potreboval za poravnavo nekega nujnega dolga. Obljubila sem mu in bila odločena, da izpolnim obljubo. Potem pa so nastale nepredvidene težave in nisem mogla obiskati vzvišenih gospa, ki sta odšli iz Turina in bivali v letni hiši grofa Cays di Giletta. Tudi jaz sem šla na dopust in se vrnila v Turin pozno jeseni. Obiskala sem don Boska, ki mi je takoj, ko me je zagledal, dejal: »Sprejel sem vašega varovanca, vi pa niste držali besede; niste govorili s kraljicama o mojem dolgu pri peku.« »Res je,« sem mu odgovorila malo zmedena, »toda bodite mirni. Takoj, ko bosta kraljici zopet v Turinu, bom izpolnila obljubo.«

Medtem ko sem še govorila, je don Bosko zmignil z glavo, kot bi hotel zanikati in z malo otožnim nasmehom dejal: »Škoda. Zgodi se lahko toliko stvari in med njimi tudi ta, da ne boste nikdar več govorili s kraljicama.« »Zakaj mi pravite to?« »Resnica je ta: nikdar več ne boste videli kraljic.«

Ko sem kaka dva tedna pozneje obiskala neko patricijsko družino, sem zvedela, da sta se kraljici že vrnili v Turin, da pa je kraljica Marija Terezija zelo bolna in je že prejela zakramente za umirajoče. Zatem smo zvedeli za njeno smrt. Teden pozneje je umrla mlada kraljica Marija Adelaida. Vsi so žalovali za njima

in ju imajo za svetnici. Komaj tedaj sem se spomnila besed Božjega služabnika in nikakor ne morem dvomiti o njegovem preroškem duhu.

Tedaj se je zgodilo nekaj zelo pomembnega: v Turin je prišel papežev nagovor z dne 22. januarja. Pij IX. je s prostodušnostjo, ki ga nikdar ni zapustila, pokazal, kaj vse je storil, da bi olajšal težave piemontske Cerkve, naštel vse odloke, s katerimi vlada zatira vero, pokazal, kako novi zakon o zasegi cerkvenega imetja nasprotuje naravnemu, Božjemu in družbenemu pravu in kako odpira pot nevarnosti socializma in komunizma. Nato je opomnil na kazni, ki doletijo tiste, ki bi se z zakoni hoteli polastiti cerkvenega premoženja.

Verniki so si iz srca želeli slišati besedo Pija IX. Ministrstvo se je sprva delalo, kot da nič ne vidi. Minister Rattazzi je dal razdeliti med poslance papežev nagovor, istočasno pa je na podeželje poslal stroge odločbe, da naj župani ostro nastopijo proti župnikom, ki bi si upali govoriti ali samo omeniti papežev nagovor.

Papež pa je kot vedno dobrohoten in usmiljen 26. januarja pisal kralju ljubeznivo pismo, v katerem mu je izrekel svoje sožalje zaradi smrti obeh kraljic in mu obenem dal nekaj očetovskih nasvetov.

Pri vsem tem dogajanju človeka preseneča dejstvo, da don Bosko pri tolikem pogumu, s katerim je znal vladajočim osebam povedati resnico, ni izgubil njihove naklonjenosti in spoštovanja. Toda vedeti moramo, da je poleg očitne Božje pomoči njegovemu služabniku bila na delu tudi neka posebna sila krščanske ljubezni, ki je vezala srca na don Boska, in on je ta dar znal uporabljati vse svoje življenje. Naj so potrebe Oratorija še tako naraščale, don Bosko ni ostal nikoli brez dobrotnikov.

Kakor hitro se je kje zgodila kaka nesreča, je don Bosko takoj obvestil predsednika pokrajine in po njem župana, da je pripravljen sprejeti vse dečke, ki so ostali brez staršev. To so mogli biti požari, ki so popolnoma uničili kako naselje, potresi, ki so podrli hiše in pokopali pod seboj stanovalce, epidemije, ki so zapisale smrti prebivalce kakega mesta, plaz, ki je zasul pod seboj hiše in vaščane in tako otrokom vzel starše. Don Boskovo ponudbo so sprejemali z vidnim zadoščenjem in so povsod hvalili njegovo velikodušnost in radodarnost.

V letih 1855 in 1856 je revščina mnogih družin množila prošnje za sprejem revnih dečkov v Oratorij. Ker ni bilo več prostora, so morali s težkim srcem dostikrat odreči pomoč. Toda tudi v takih primerih je don Bosko uvidel veliko nevarnost za dušo teh dečkov in presunjen od sočutja, spremenil odločitev in dečke kljub nemogočemu položaju sprejel v Oratorij.

Tudi turinska občina⁶ in vlada sta dostikrat z izrazi spoštovanja priporočali sedaj sina kakega nameščenca, siroto kakega vojaka pa zopet kakega zapuščenega dečka, ki ga družina ni mogla vzdrževati, ali fanta, ki se je grdo obnašal in bi ga morali dati v poboljševalnico, pa je bil v veliki nevarnosti, če mu ne bi prej priskrbeli moralne vzgoje. Zato so z vedno večjim številom gojencev naraščali tudi izdatki, kar je vodilo k velikim dolgovom zlasti pri peku.

Tako stanje stvari je bilo za don Boska zelo obremenjujoče. Toda če mu je kdo izmed njegovih sodelavcev svetoval, da naj ne sprejme novih gojencev, če ni sredstev za vzdrževanje, mu je mirno in z nasmehom na ustih odgovarjal: »Presveta Devica Marija mi je vedno pomagala in prepričan sem, da mi bo pomagala tudi v prihodnje.« Vendar nikomur ni poklanjal celotne mesečnine kot zares revnim in s pametno odločitvijo je terjal od vsakega zaščitnika, najsi je bil kdorkoli, da jo je plačal. Imel je navado reči: »Jaz nisem gospodar, temveč samo preprost delavec zakladov, ki mi jih izroča Božja previdnost, in ni pravično, da je kruh reveža tisti, ki ni sam revež.«

Veliko koristi pa je imel od revnih dečkov, ki jih je sprejemal na priporočilo oblasti. Obrambni minister Alfonz Ferrero della Marmora je z naklonjenostjo gledal na Oratorij. Za notranjega ministra Rattazzija in ministra za prosveto Cibraria že vemo, kako sta spoštovala don Boska, in tudi kraljevski senator in glavni direktor javnih del je kmalu postal njegov prijatelj.

Zato so don Boska, ko je šel v razna ministrstva, vedno radi sprejemali, in to ne samo vodje oddelkov, temveč tudi nižji uradniki. Ti obiski so mu bili v veliko moralno podporo. Prepričan je bil, da, kolikor bolje se ljudje srečujejo, toliko bolje se poznajo in se s tem odpravljajo sumničenja, trenja, slabi vtisi in nasprotovanja ter se tako veliko lažje odpravljajo težave, ki nastajajo pri reševanju nalog. Kdor je prišel skupaj z don Boskom, je občutil njegovo prisrčno ljubeznivost in ponižnost, se dal prepričati preprostosti njegovih razlogov in ugotovil, da ni bil do nikogar sovražen ali nasproten niti se ni zavzemal za nobeno stranjo. Prav zato se niso užalili, če je pred njimi odločno, pa brez vsake trpkosti

⁶ MESTO TURIN, Zasebna pisarna; Turin, 15. januarja 1855

Eden izmed poslancev zbornice se je obrnil na podpisanega župana s prošnjo za sprejem nekega dečka sirote v kako dobrodelfno ustanovo. Deček se piše Jožef Cominoli, star je približno 13 let, doma iz Margozza, je dobrega zdravja, telesno močan in bistre glave. Njegovi sorodniki so kakor on zelo revni, razen nekega strica, ki je – četudi omejenih možnosti – pripravljen ustanovi, ki bi sprejela njegovega nečaka, na leto plačati 80 lir.

Podpisani se zato obračam na vašo znano dobrodelfno pripravljenost in prosim, če bi bilo mogoče v vaši ustanovi dobiti mesto za omenjenega dečka siroto.

Prosim za odgovor in se vam vnaprej zahvaljujem za vse, kar boste storili v prid priporočenega dečka. Župan NOTTA

in sovražnosti ter zelo spoštljivo in olikano zagovarjal njim nasprotna stališča. Veliko jih je prihajalo k njemu, da so poizvedeli o svojih varovancih ali ga videli, kako je ravnal s svojimi gojenci. To je bil vse drugačen prizor, kot so bili vajeni pri obisku drugih podobnih ustanov. Oratorij je jasno pričal, da je mogoče najti dobrohotnost in ljubeznivost samo tam, kjer vlada nedolžno življenje in mir ter radost čiste vesti. V takem okolju je disciplina nekaj lahkega, ker je osnovana na ljubezni, delo in študij sta radost in veselje, ker je izpolnjevanje dolžnosti in osebnega dostojanstva. Te ugotovitve, ki so jih obiskovalci mogli sami dognati in izkusiti, so odgnale predsodke, ki bi jih mogel kdo imeti proti don Bosku, in so postali njegovi občudovalci. Sam kralj Viktor Emanuel ni mogel prezreti don Boskovih čistih namenov, in ko so minili tisti nesrečni dnevi tolikih pretresov, je zopet podpiral Oratorij s svojimi darovi in poravnavaal pristojbine za dečke, ki jih je on priporočal po zastopnikih kraljevske hiše.

V tem času je don Bosko v mesecu februarju kljub tako pomembnemu in odločilnemu zasedanju poslanske zbornice, ki ga je močno zaposlovalo, kljub veliki navezanosti na svoje fante in kljub težkim denarnim težavam Oratorija pridigal zunaj Turina Božjo besedo. Njegova odsotnost je bila zelo boleča, ker so dobrotniki, ki so prinašali svoje darove, hoteli svoje prispevke izročiti v don Boskove roke ali pa je sam moral iti na pot in poiskati potrebne vsote denarja. Vendar se njegova gorečnost tudi s tem ni izčrpala.

Tako je med drugim pisal teologu Appendinu v Villastellone:

Turin, 6. februarja 1855

Dragi gospod teolog!

Smo v osmini praznika in želim izpolniti svojo obljubo. Rad bi dal predlog in pogledajmo, ali ga lahko uresničimo. Bi mogoče lahko vi ali kak drug imel prvo pridigo v soboto? Bom prišel še pravočasno, če odidem od tod s parnikom ob pol treh popoldne? Ta dva odgovora, če bosta pritrdilna, bi uredila vse moje stvari tukaj v Oratoriju.

Bodite tako dobri in mi dajte kratek odgovor. Naj bo že tak ali tak, jaz se bom skušal prilagoditi vašim željam.

Bodite mi naklonjeni v Gospodu in prepričani o moji dobri volji.

Vaš vdani učenec duhovnik JANEZ BOSKO

Don Bosko je odpotoval v Villastellone. Ko je odhajal iz Oratorija, ni imel navade, da bi o tem govoril, tako da dečki niso vedeli, ali je doma ali zunaj doma. Zavedeli so se samo tisti, ki bi radi šli k spovedi, pa ga ni bilo. Dostikrat svojega odhoda ni sporočil niti predstojnikom razen prefektu, ki je moral prevzeti vodstvo zavoda. Prav tako ni napovedoval dneva vrnitve. Vendar pa je od trenutka, ko je zapustil Oratorij, in vse dokler se ni vrnil, opravljajal rodoviten apos-

tolat ne samo s prižnice, temveč tudi na cesti in v hišah, kjer so ga sprejemali kot gosta. Izrabil je vsako priložnost, da je z veliko dobrohotnostjo in ljubeznivostjo dajal duhovne nasvete tudi ljudem, ki jih je bolj malo poznal. In klerik oziroma duhovnik, ki ga je spremljal, je ostajal začuden zaradi naklonjenosti, ki so mu jo povsod izkazovali. Dostikrat so prihajali v Oratorij ljudje, ki jih je don Bosko srečal na potovanjih in bi se radi spovedali, saj jih je on sam povabil. Med temi je bil tudi kočijaž javne prevozne službe. Don Bosko je sedel k njemu na kozla in bilo mu je silno hudo, ker je tako grdo preklinjal. Vendar ni molčal, temveč ga je prijazno prosil, naj konča tako govorjenje. Možakar mu je odvrnil, da je to pač njegova navada in da ni sposoben, da bi se popravil. Tedaj mu je don Bosko dejal:

»Če do prve izmene konjev ne boste več izrekli ene same kletvice, vam bom dal za liter vina.«

Od tega trenutka se iz ust našega kočijaža ni slišala niti ena beseda po nemarnem izgovorjenega Božjega imena.

Don Bosko je držal besedo in potem opomnil:

»Če se vam je za tako majhno nagrado uspelo premagati za toliko časa, zakaj potem popolnoma ne opustite preklinjanja ob misli na nebesa, ki vas čakajo, ali na pekel, ki je za vas pripravljen in v katerega lahko padete prej ali slej?«

19.

POGLAVJE

Piemont se poveže s Francijo in Anglijo proti Rusiji – Smrt kneza Ferdinanda – Poslanska zbornica sprejme zakon o ukinitvi samostanov – Markiz Dominik Fassati katehist v Oratoriju – Vesel in svet karneval v Oratoriju – Pametna ocena prazničnih Oratorijev

DON BOSKO SE JE VRNIL IZ VILLASTELLONA, ko so že minili dnevi žalovanja in sta se ponovno odprli zbornici poslancev in senatorjev. Vendar je neki zelo pomemben dogodek pretrgal razpravo o zasegu cerkvenega premoženja in o ukinitvi samostanov.

Minister Cavour je privolil v ligo s Francijo in Anglijo proti Rusiji. Upal je namreč, da bo mogel v prihodnje razširiti ozemlje sardinskega kraljestva. Dne 10. januarja 1855 je podpisal dogovor s pridržkom, da morata pogodbo potrditi še obe zbornici. Dogovorili so se, da bi na Krimu Piemont sodeloval s 15.000 vojaki in bi to število s potrebnimi okrepitevami ohranili tudi v prihodnje. Piemont naj bi sam skrbel za vzdrževanje svoje vojske. Razprave v poslanski zbornici so se začele 3. februarja in 10. februarja so potrdili zvezo. Glasovanje so pospešili zato, da bi lahko čim prej nadaljevali razpravo o Rattazzijevih predlogih.

Malo ur pozneje je v noči od 10. na 11. februar umrl princ Ferdinand Savojski, knez Genove, kraljev brat v starosti 33 let. Tako so morali tretjič zapored prekiniti tiste usodne razprave. Pogrebne slovesnosti so opravili 14. februarja. Truplo so položili v grobnico na Sopergi ob stran njegovih prednikov. Tudi kleriki iz Oratorija so šli za pogrebom.

Ta nepretrgana vrsta nesreč bi morala prepričati kralja, da so mu tista skrivnostna pisma naznanjala Božjo voljo. Nikdar se še ni zgodilo, tudi v času najhujših kužnih bolezní, da bi se v enem samem mesecu trikrat odprli grobovi

in sprejeli trupla kraljevskih princev, tako tesno povezanih v sorodstvu s kraljem. Ne samo katoličani, temveč tudi liberalci so v tem videli opozorilo neba Viktorju Emanuelu, da naj ne sili naprej po poti, ki jo je začel hoditi.

Toda 15. februarja so v poslanski zbornici z obžalovanja vredno trmoglavostjo nadaljevali razpravo o zakonu Rattazzi, ki je zaposlila celih sedemnajst zasedanj. Terjali so odobritev predloga zato, ker ga je papež obsodil. Dvoje veličastnih pogrebni svečanosti, 23. februarja in 3. marca, ki so ju opravili v prestolnični cerkvi za duši obeh umrlih kraljic, bi morale opozoriti na don Boskove napovedi. Toda 2. marca je bil s 117 poslanskimi glasovi za in 36 proti odobren zakon o ukinitvi samostanov. Rattazzi je sedaj predlog poslal še senatski zbornici, ki ji je 97.700 katoličanov poslalo zahtevo za zavrnitev. Vlada pa je skrivaj predložila 36.600 podpisov za.

Medtem ko so bili državljani zaradi tega nasilnega dogajanja in zaradi posledic vojne proti Rusiji globoko užaljeni, je bil Oratorij deležen naklonjenosti Boga in ljudi. Don Janez Bonetti je v svoji knjigi *Pet petletij zgodovine salezijanskega Oratorija* napisal prelepo stran o letu 1855, ki jo tukaj navajamo.

»Če se je do tega leta veliko ljudi iz cerkvenih in svetnih krogov pokazalo naklonjenih Oratoriju, je odslej njihovo število in njihovo navdušenje očitno naraslo. Dobrodelno izkazovanje krščanske ljubezni, zavzeta strežba fantov oratorija obolelim za kolero in javno priznanje turinske občinske uprave so veliko prispevali k boljšemu poznanju don Boskove ustanove, njenih ciljev in narave. Poleg tega je izredna, da ne rečemo čudežna obvarovanost od prvega do zadnjega fanta pred kolero pokazala, da so bili pod posebnim dobrohotnim nebeškim varstvom vsi, ki so pripadali don Boskovi ustanovi. Zato je veliko prejšnjih dobrotnikov nadaljevalo in povečalo svojo dobrodelnost, mnogi novi pa so posnemali njihov zgled.

Tukaj bi moral navesti imena najzaslužnejših ljudi, ki so bili za don Boska orodje Božje previdnosti. Toda o tem bom spregovoril na bolj pripravnem mestu. Tukaj bom omenil samo gospoda markiza Dominika Fassattija. Ob prazničnih dneh in vse dni v postu je pridno prihajal v Oratorij in imel katekizem v zelo številnem razredu ubogih obrtnikov in zato prenesel kosilo in večerjo v veliko bolj neugoden čas. Ko je nekega dne prišel malo pozneje in na svojem mestu našel drugega katehista, je ponižno dejal: »Zagrešil sem napako in zato moram nositi posledice.« Ko je to povedal, je sedel v klopi k učencem in poslušal razlago do konca, kakor da bi bil eden izmed njih.

Izredno zavzeto se je trudil, da bi vzbudil v fantih zanimanje in pozornost in pri tem uporabljal vsa mogoča sredstva, da bi jim pomagal napredovati v znanju in pobožnosti. Navajen na red, je kot dober vojak razporedil svoje učence

tako, da jih je imel vse pred očmi, spraševal zdaj enega zdaj drugega, jih skušal presenetiti in jih tako prisilil, da so vedno natančno odgovarjali. Na listu je imel seznam vseh svojih učencev, si zapisoval njihovo navzočnost in dajal opazke o vedenju. Od časa do časa je delil podobice, svetinjice, knjižice in druge nabožne predmete. Čeprav je bil do učencev vojaško strog in vedno resnega obraza, so ga ti imeli zelo radi, tako da so ga ob prihodu v razred navdušeno pozdravljali in radi prihajali k njegovemu verouku. Markiz Fassati je znal držati dečke v tako lepem redu in jih tako temeljito učil, da je bil postavljen za vzornega učitelja. Ker se je želel še bolj usposobiti za pouk o veri mlajših otrok, je redno prihajal na don Boskove konference, ki jih je imel za svoje katehiste. Pogosto je trdil, da mu noben pogovor, nobeno zborovanje, noben družabni večer, pa naj je bil še tako lep, ni prinašal toliko zadovoljstva kot pol ure katekizma fantov v Oratoriju. To sta zgled in spodbudno ravnanje, ki bi ju moral posnemati vsak dober kristjan tudi v naših časih.

Toda gospod markiz svoje naklonjenosti ni kazal samo z besedami, temveč tudi z nekaterimi dejanji, ki jih ni mogoče pozabiti. Eno tako se je zgodilo zadnji pustni dan 1855, ko je bila vaja za srečno smrt in so se opravljale molitve za duše v vicah. Ko je markiz Fassati to izvedel, je dejal: »Don Boskovi sinovi skušajo na zadnji pustni dan pripraviti veselje dušam v vicah tako, da njim v uteho darujejo spoved, obhajilo in posebne molitve, in jaz jim hočem pripraviti posebno veselje.« In tako je tudi storil. Bilo je 20. februarja. Zjutraj je več kot sto dečkov iz zavetišča in veliko drugih iz prazničnega Oratorija bilo pri sveti maši, prejelo svete zakramente in molilo molitve, ki jih je vodil don Alasonatti. Poleg tega za duše v vicah niso darovali samo pobožnih molitev, temveč tudi trpljenje, ki jim ga je povzročal izreden mraz. Toda ob izhodu iz cerkve jih je čakala nepričakovana nagrada – dve veliki panjoti z lepim kosom salame. Videti je bilo, kakor da bi jih duše v vicah po rokah gospoda markiza poplačale za uteho, ki so jo čutile od njihovih molitev.

Čisto nekaj posebnega je bilo kosilo, ki so ga dobili tisti dan. Dobri gospod je želel, da bi poleg obilne prikuhe dobili še dobršen obrok raviolov (krpice testa, napolnjene z mesom). Treba jih je bilo pripraviti najmanj sto parov. Zato je morala mati Marjeta in pod njenim vodstvom lepo število fantov prejšnji dan pripraviti vse potrebno. »Toda raviole je treba zaliti,« je dejal na vse misleči gospod. Poslal je v Oratorij zadostno količino odličnega vina iz svojih vinogradov na Monferatskem. Z veseljem se je tudi sam udeležil pojedine in je dejal: »Na lastne oči bi rad videl učinek, ki ga na naše dečke naredita dva kozarčka dobrega vina.« In na svoje veliko veselje jih je videl in slišal na lastne oči in ušesa. Po petih minutah, ko so

popili prvi kozarec, fantje niso več vzdržali v svoji koži: klepet se je spremenil v žvrgolenje, vzkliki »naj živi markiz« so si sledili drug za drugim z neverjetno naglico; bil je pravi pustni prizor, toda pošten in nedolžen. Prišel je čas, ko naj bi fantom postregli še z drugim kozarcem. Tedaj pa je don Bosko, ki je videl, da je razpoloženje že doseglo višek, prosil gospoda markiza, da bi mu dovolil malo krstiti tisto plemenito Bakhovo pijačo in tako obvarovati fante pred zamegljenostjo in vrtoglavico. Če so bile tisti dan don Boskove sirote nadvse vesele, se je v svojem srcu še bolj veselil gospod markiz. Pobožnost in vera, ki sta v vsem vodili njegovo ravnanje, sta mu pravili, da je razveselil krdelce revnih fantov, ki bodo zanj molili in prosili Boga, da bi ga nekoč sprejel v naročje svojega usmiljenja in mu dal v nebesih večno in neminljivo plačilo. In ta misel je napolnjevala njegovo dušo z neizmerno radostjo. Menim, da mu je Gospod Bog podelil tisto potrpežljivost, vdanost in moč duha, ki jih je vedno pokazal v toliko težavah, s katerimi ga je Bog tako pogosto očiščeval in ga pripravljajl za nebesa, in mu na koncu podelil dragoceno smrt, kot jih Bog podeljuje samo svojim izbrancem.

Zdi se mi, da je tukaj najprimernejše mesto, da ravnateljem in delavcem v prazničnih oratorijih dam nasvet. Če hočemo, da bodo dečki prihajali v oratorij, jim moramo nuditi prijetno zabavo. Brez tega sami sebi prepuščeni fantje, bodisi zato, ker nimajo staršev, ali zato, ker ti zanje ne skrbijo, ne bodo prišli na pobožne vaje in h krščanskemu nauku. Zaradi svoje mladostne lahkomiselnosti in živahnosti ta vrsta otrok beži pred zbranostjo in nadzorom. Zato jih je treba pritegniti in jih skušati ujeti kakor muhe s sladkim medom in sladkarijami. Če torej hočemo, da bo praznični oratorij uspešno deloval, je treba vedno in povsod skrbeti za razvedrilo, igre, zabavo, ljubeznivo ravnanje. Od časa do časa je treba prirediti gledališke predstave, majhne loterije, obdarovanje, izlete, zajtrke, malice in tako naprej. Če bomo poskrbeli za take privlačnosti, bodo naši praznični oratoriji polni otrok. Če ne, bomo ob prazničnih dneh videli, kako se klatijo po cestah, trgih in okolici mesta trume razgrajačev, ki rastejo v nepoznanju vere in v poznanju vsega zlega. Videli bomo rasti mladi rod brez Boga, brez vere in brez vsakega moralnega čuta. Videli bomo, kako se bosta družba in človeštvo vrnila v čase poganstva in barbarstva. Že danes smo priče takim žalostnim posledicam po mnogih mestih Italije in Francije, o čemer nam ni treba posebej govoriti. Zato naj se prebudijo katoličani, ki jih je Bog bolj ali manj obdaril z zemeljskim imetjem, in naj v tako težavnem položaju naredijo kako žrtev, naj se znajo odpovedati tudi svojim upravičenim užitek in tako omogočijo pritegniti toliko revnih dečkov ter jih privedi k Bogu, domovini in nebu. Če bomo še dalj čakali, bo prepozno, kajti nevednost, strasti in slabe tovarišije

bodo iz množice neprevidnih dečkov naredili svoje posnemovalce, črednike in privržence skrivnih družb in celo takih, ki prepevajo slavo speve Satanu in se zbirajo za boj pod zastavami, na katerih je napisano Naj živi pekel.

Gospodje naj pazijo tudi sami nase in naj mislijo na to, da bi Bog lahko uporabil tudi te nesrečneže kot bič, s katerim bi kaznoval njihovo brezbržnost, zaradi katere toliko mladih ljudi raste v brezbožnosti in hudobiji. Z našo krščansko ljubeznijo in dobrotelostjo si skušajmo pridobiti Božje usmiljenje za tisti dan, ki mogoče ni tako daleč, ko bo izbruhnila pravična Božja jeza.

20.

POGLAVJE

KATOLIŠKO BRANJE – Don Boskova uteha zaradi vrnitve nekaterih fantov k pravi veri in zaradi krsta nekega žida in nekega valdežana – Dominik Savio prosi za spreobrnjenje protestantov in napove don Bosku skorajšnjo smrt nekega odpadnika – Don Bosko uči fante, kako naj postanejo sveti sorazmerno z njihovo starostjo – Savieva iznajdljivost kako delati za duše – Njegov prijatelj Janez Massaglia – Klerik Rua naredi tri obljube za eno leto – Mati Božja iz Taggie – Duhovne vaje v velikonočnem času

IN KATOLIŠKO BRANJE? Pogumno je stopilo v svoje tretje leto. Naročnino so urejali uslužbenci škofa v Ivreji⁷. Don Bosko se je osredinil na tiskanje. Dva zvezka za mesec marec, ki ju je natisnil Paravia, sta bila druga izdaja knjižice izpred nekaj let: *Lahek način, kako se naučimo svetopisemskih zgodb. Za uporabo krščanskemu ljudstvu z zemljevidom Svete dežele, ki ga je napisal duhovnik JANEZ BOSKO*. S kratkimi in jedrnatimi vprašanji in odgovori obravnava v enaintridesetih poglavjih začrtano snov. Dodal je še primerjalni zemljepis imen, ki so v zgodbah, ter kronologijo očakov, sodnikov, kraljev in duhovnikov izraelskega ljudstva.

Iz Jezusovega pouka množicam povzema, kar je Božji odrešenik povedal o slavi, pravilni uporabi zemeljskih dobrin, o begu pred časnim uživanjem, o kreposti čistosti, o zmernosti, proti zavisti, jezi in sovraštvu, in knjigo sklenil takole: »Za tiste, ki živijo zunaj katoliške Cerkve, moramo prositi Boga, da bi jim vlil v srce toliko milosti, da bodo premagali vsak človeški ozir, stopili v katoliško Cerkev in s tem zadostili živi želji Jezusa Kristusa, ki dobrohotno vabi k sebi vse

⁷ Osrednje vodstvo Katoliškega branja. Turin, 8. februarja 1855. Veleccenjeni gospod! Ker moramo urediti račune s tiskovino, vas prosimo, da nam sporočite število Katoliškega branja, ki ste ga uporabili. Prosimo vas, da nam sporočite število izvodov, ki jih želite prejemati tretje leto. V pričakovanju vašega odgovora se izrekamo vdane in spoštljive služabnike. I. C. VALINOTTI

ljudi sveta, da bi bila ena čreda in en pastir na zemlji in bi nam mogel vsem dati večno plačilo v nebesih.«

Na zadnji strani je navedel nekaj moralnih vodil iz Svetega pisma. Prvo je bilo: Tistemu, ki ljubi Boga, bo vse lepo uspevalo (Mdr 3). Videli bomo, kako se je to še posebno uresničilo pri don Bosku, zlasti v odnosu do njegovega zadnjega cilja, to je rešenja duš.

Potrditve za to nam prinaša Armonia z dne 7. marca 1855 pod naslovom: Spreobrnjenja v katoliški veri v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega.

Za katoliškega kristjana ni večjega veselja kot to, da vidi, kako iz dneva v dan raste število otrok luči. Že večkrat smo pisali, kako so mnogi katoličani, potegnjeni v vrtinec zmote, z obiskovanjem oratorijev za mladino v našem mestu šli sami vase in se vrnil v katoliško vero. Komaj pred tremi meseci je neki židovski mladenič, gojenec Oratorija, zapustil židovsko vero in postal kristjan.

Pred enim mesecem in pol smo poročali, kako je neki Mihael Trombotti, zaslepljen od ponudb in obljub protestantov, vstopil v to ločino. Ko pa je nekaj časa zahajal v Oratorij sv. Frančiška Saleškega, so žarki Božje milosti razsvetlili njegovo dušo in se je vrnil v katoliško vero.

Pred dvema tednoma smo s pravim notranjim zadovoljstvom videli dva fanta, ki sta nehala hoditi v šolo k protestantom (ki so ju privabili z denarjem in vsakdanjimi obljubami) in sta s srcem, polnim veselja, zopet začela obiskovati katoliško bogoslužje. Prejšnjo nedeljo (4. marca) smo bili navzoči pri krstu nekoga valdežana.

Ta fant, po imenu Avandetto, je bil rojen v Torru di Luserna. Njegovi starši so ga prepustili samemu sebi, tako da je rasel brez vsake vere in nravnih načel, češ da si bo lahko sam, ko bo za to zadosti star, izbral tisto vero, ki mu bo najbolj všeč. V strašni epidemiji kolere je izgubil oba starša, ostal sirota, zapuščen in izpostavljen nevarnostim kot petnajstletnik brez vzgoje in verske izobrazbe. Toda Božja previdnost, ki bedi nad usodo ljudi, je uredila tako, da je bil sprejet v Oratorij sv. Frančiška Saleškega. Tam je dobil stanovanje, hrano in obleko ter izobrazbo. Ko so ga vprašali, katero vero bi hotel sprejeti, je odgovoril: »Želim vstopiti v tisto vero, v kateri se bom mogel zveličati.« Po štirih mesecih katekizemskega pouka je bil zadosti pripravljen, da je prejel krst in bil sprejet v katoliško Cerkev.

Preteklo nedeljo ob pol treh popoldne je prišel v Oratorij sv. Frančiška Saleškega mons. Janez Peter Losana, škof iz Bielle, da bi opravil slovesni obred. Ne vemo, ali naj bi bolj občudovali veliko radost, ki je napolnjevala srečnega katehumena, ali radost toliko dečkov, ki si jim bral z obraza njihovo zadovoljstvo

zaradi izrednega dogodka. Za botra pri krstu je bil vitez Marko Gonella, za botro pa gospa Angela Gonella, rojena Piacenza, oba člana družine, ki jo je najti povsod, kjer je treba storiti kaj dobrega ali izpolniti dejanje krščanskega usmiljenja.

Po končanem obredu je monsinjor imel kratek nagovor, v katerem je pokazal, kako zelo se veseli, da prav v tistih dneh toliko sinov teme zapušča zmoto in se vrača v toplo naročje katoliške Cerkve. Istočasno pa je obžaloval, da se toliko sinov luči dá preslepiti in potegniti v zmoto. Premoteni s kako novotarijo, vstopajo v vero brez avtoritete, brez zakramentov in prepuščeni muham posameznika.

»Dragi moji mladi prijatelji,« je s poudarkom povedal monsinjor, »protestantizem je vera brez veroizpovedi ali simbola, ker lahko vsak protestant veruje, kar mu je drago, in tako, kakor mu je drago. Ni niti dveh protestantskih dežel, niti dveh družin, niti članov iste družine, ki bi verovali isto. Ali je mogoče, da se dobijo katoličani, ki pridejo tako daleč, da zapustijo svojo sveto vero in gredo za verskim prividom, ki od vseh strani ne kaže drugega kot samovoljo, častiželjnost in nered?«

Sklenil je z opozorilom novokrščencu, da naj se še naprej izobražuje v veri, ki jo je sprejel, le tako bo ostal trden in zvest vse do konca življenja. Končno se je obrnil k okoli stoječim in jih spodbudil, da bi vsi živeli kot dobri katoličani in z besedo in dejanji dokazovali, da je naša vera sveta, Božja, in sicer rimska, katoliška, apostolska, zunaj katere ni odrešenja.

Končno je ugledni prelat med izvajanjem pesmi članov zbora tega Oratorija podelil blagoslov z Najsvetejšim.

Tako se je število vernikov povečalo za enega člana in upajmo, da bo živel tako, da bo nekoč postal prebivalec nebes.

Molitve in obhajila, ki so se opravljala v Oratoriju, so imela velik delež v odstranjevanju ovir in bila tako zmagoslavje milosti. Zato si ne moremo predstavljati zadovoljstva, ki ga je čutila mati Marjeta, ko je videla, da kak deček pobožno moli. Nekega dne je dejala don Bosku: »Ti imaš toliko dobrih fantov, toda po lepoti in duši nobeden ne prekaša Dominika Savia.« Don Bosko jo je vprašal, zakaj tako misli. Ona pa je odgovorila: »Vidim ga, kako vedno ostane v cerkvi in moli, ko vsi drugi po opravljenih pobožnostih odidejo. Pogosto s svojimi tovariši, zbranimi okoli oltarja, moli rožni venec. Vsak dan si med odmorom vzame čas in opravi obisk Najsvetejšemu. Dostikrat pozabi iti z drugimi in ostane zamaknjen v molitvi. V cerkvi je podoben nebeškemu angelu.«

Dominik Savio je torej veliko molil, molil pa je zlasti za spreobrnjenje protestantov. Večkrat smo ga slišali vzklikniti: »Te duše na Angleškem pričakujejo

našo pomoč. Oh, če bi imel moč in sposobnost, bi v tem trenutku šel in s pridiganjem in dobrim zgledom pridobil vse duše za Gospoda.« In njegova molitev je bila učinkovita, kot nam priča dogodek, ki nam ga je pripovedoval don Bosko.

»Nekega dne je Dominik Savio vstopil v mojo sobo in mi dejal: 'Hitro, pojdite z mano. Narediti je treba nekaj dobrega.' 'Kam me boš popeljal?' sem ga vprašal. 'Pridite, hitro,' je dejal, 'mudi se.' Nekaj sem še pomišljal, toda ker je vztrajal pri svojem in ker sem že poznal pomembnost takih povabil iz drugih podobnih primerov, sem vzel klobuk in mu sledil. Dominik je s pospešenim korakom zapustil hišo, šel iz ulice v ulico, ne da bi se ustavil in ne da bi spregovoril besedico. Končno je šel v ulico Orfane, odprl vrata neke hiše, se vzel po stopnicah, prišel v tretje nadstropje in odločno pozvonil. 'Tukaj morate vstopiti,' mi je rekel, se obrnil in odšel domov.

Neka ženska mi je odprla vrata in dejala: 'Oh, hitro, sicer bo prepozno. Moj mož je imel nesrečo, da je postal protestant. Sedaj je v zadnjih vzdihljajih in milo prosi, da bi mogel umreti kot katoličan.' Pristopil sem k postelji bolnika, ki je bil ves v strahu za svojo dušo. Hitro sva uredila zadeve vesti, kar je prispel župnik sv. Avgušтина, ki so ga že prej poklicali. Ta mu je mogel samo z enim maziljenjem podeliti sveto olje, ker je že umiral. Nekaj pozneje sem hotel vprašati Savia, kako je mogel vedeti, da je v tisti hiši bolnik v takem stanju. Pogledal me je z žalostnim obrazom in začel jokati. Jaz potem nisem vpraševal naprej, ker sem se spomnil besed Svetega pisma: 'Prav je hraniti v tajnosti kraljevo skrivnost' in da 'je svetim dušam veliko težje odkriti darove, ki so jih prejeli od Boga, kot javno priznati storjene grehe.'

Sredi teh milostljivih Božjih darov se je začel postni katekizemski pouk pred veliko nočjo. Don Bosko je na neko nedeljo pridigal o načinu, kako naj postanemo sveti, in pri tem razvil tri glavne misli: Božja volja je, da postanemo sveti; lahko je postati svet; tistim, ki postanejo sveti, je pripravljeno veliko plačilo v nebesih. Te besede so naredile izreden vtis na Dominika Savia, ki je pozneje don Bosku dejal: »Čutim željo, da, čutim potrebo, da postanem svet. Nisem mislil, da je mogoče postati svet na tako lahek način. Sedaj pa, ko sem ugotovil, da je mogoče postati svet, tudi če sem vesel, hočem za vsako ceno postati svet.«

Don Bosko ga je pohvalil in spodbudil v tem sklepu in mu povedal, da Bog od njega želi stalno in umerjeno veselost. Svetoval mu je, naj vztrajno izpolnjuje svoje dolžnosti glede pobožnosti in učenja, ter mu priporočil, naj se vedno udeležuje odmorov s tovariši. Istočasno mu je prepovedal vsako nasilno zatajevanje in predolge molitve, ker niso v skladu z njegovo starostjo in zdravstvenim stanjem ter z njegovimi obveznostmi.

Savio ga je ubogal, toda nekega dne ga je don Bosko videl vsega potrtega, ko je vzklikal: »O, jaz ubogi revež! Zares sem ves v stiski. Gospod pravi, da če

ne bom delal pokore, ne bom prišel v nebesa, meni pa so prepovedali opravljati pokoro. Kakšna bodo potem moja nebesa?»

»Pokora, ki jo Gospod pričakuje od tebe, je pokorščina,« mu je rekel don Bosko. »Ubogaj in dovolj bo.«

»Mi ne bi mogli dovoliti kake druge pokore?«

»Vsekakor. Dovoljeno ti je, da se pokoriš s tem, da potrpežljivo prenašaš žalitve, vročino, mraz, veter, dež, utrujenost, vse težave, ki ti jih prinašajo bolezni in ti jih je Bog hotel poslati.«

»Toda vse to je treba tako in tako nujno prenašati.«

»To, kar moraš nujno prenašati, lahko daruješ Bogu. S tem postane krepost in si služiš zaklade za nebesa.«

»In nič drugega?«

»Trudi se, da boš za gospoda pridobil čim več duš.«

»Razumem.« Od tega dne se je v Dominikovi duši vnela taka gorečnost za rešitev duš, da je postal majhen toda pravi apostol. Da bi se naučil, kako je mogoče koristiti bližnjemu, je vneto prebiral življenjepise tistih svetnikov, ki so se posebno odlikovali za zveličanje duš. To so bili življenjepisi sv. Filipa Nerija, sv. Frančiška Ksaverija, sv. Frančiška Saleškega in drugih. Rad se je pogovarjal o misijonarjih, ki se trudijo za spreobrnjenje nevernikov in krivovercev, zanje molil in jim zavidal njihov položaj. Večkrat so ga slišali vzklikniti: »Koliko duš se izgubi, ker ni nikogar, da bi jim pridigal Božjo besedo. Koliko ubogih otrok se bo verjetno izgubilo zaradi pomanjkanja pouka o veri!«

Nezadovoljen samo z besedami, je prešel k dejanjem. Kolikor mu je dopuščala njegova starost in je bil usposobljen s svojo izobrazbo, je z neizmernim veseljem učil katekizem najmanjše v Oratoriju. Še več, če si je kdo želel biti bolje poučen o verskih stvareh, se je rade volje ponudil, da mu je dal dodaten pouk kateri koli dan v tednu in katero koli uro dneva. Vse mu je bilo tako lahko in prijetno, če je le pomislil, da sodeluje pri reševanju duš.

Uporabljal je zares čudovite zamisli, da je mogel med odmorom dosežati ta svoj vzvišeni cilj. Če je dobil kako slaščico, sadež, križec, podobico, svetinjico ali kaj podobnega, je vse ohranil za ta cilj. Pokazal je predmet in vzkliknil: »Kdo jo hoče? Kdo jo hoče?« »Jaz, jaz,« so kričali vsi in tekali za njim. »Počasi, počasi,« je rekel, »dal jo bom tistemu, ki bo najbolje odgovoril na vprašanje iz katekizma.« Tedaj je sveti mladenič spraševal predvsem najbolj poredne, in kakor hitro so vsaj delno dobro odgovorili, jim je izročil darilce. Na tak način si je v kratkem času pridobil srca vseh porednežev, ki so bili vedno okoli njega.

Toda Dominik ni iskal družbe samo takih tovarišev, temveč tudi drugih, ki so prav tako potrebovali ljubeznivo skrb. Med dečki, ki so bivali v zavetišču, in onimi, ki so zahajali v praznični oratorij, je bilo veliko neotesanih, nevednih in slabo vzgojenih, ki so jih tovariši navadno puščali ob strani. Prav te pa je Dominik posebej iskal in se z njimi zadrževal. On se, rekli bi z nadnaravnim smislom, ni zanimal za videz niti ni sledil naravnim nagnjenjem, temveč je imel pred seboj samo dušo. Bližal se jim je, jim pripovedoval spodbudne zglede, jih povabil s seboj na sprehod, jih pripravil, da so govorili. Z eno besedo, skušal jih je rešiti njihove malodušnosti in jim dajal čim večjo spodbudo.

Naj tukaj omenimo zlasti eno prizadevnost. Ko je opazil, da kateri izmed teh dečkov že dalj časa ni bil pri sveti spovedi, je goreči deček takole ravnal: skušal se mu je na lep način približati, se menil z njim in ga povabil na igro. Nato je prekinil pogovor ali se ustavil pri igri in dejal: »Bi mi hotel narediti majhno uslugo?« »Seveda, kaj pa?« »V nedeljo bi rad šel k spovedi, bi ti hotel iti z menoj?« Da bi mu ustregel, je tovariš navadno privolil. To je bilo Dominiku zadosti. Naprej je govoril ali igral, kjer so nehali. Naslednji dan je poskusil z drugim. Tako je bilo v soboto zvečer ali v nedeljo zjutraj ob spovednici videti petero ali še več fantov, ki so bili tam zato, ker jih je pridobil Dominik. To se je dogajalo zelo pogosto v veliko korist Dominikovih tovarišev in v neizmerno don Boskovo zadovoljstvo, ki je zato rad ponavljal, da mu je Dominik s svojim prizadevanjem prignal več rib v mrežo kot vsi pridigarji s svojimi pridigami.

Toda pri tem svetem prizadevanju Dominik ni bil sam. Med nekaterimi drugimi se je odlikoval zlasti Janez Massaglia, Dominikov sokrajan, ki je istočasno prišel v Oratorij z namenom, da bi postal duhovnik, in z veliko željo, da bi postal svet. Dominik mu je nekega dne dejal: »Ni zadosti, da hočemo postati duhovniki, temveč se moramo potruditi, da si bomo pridobili kreposti, ki so potrebne za tako vzvišen poklic.«

»Imaš prav,« je odgovarjal prijatelj, »toda če storimo, kar moremo, nam Bog ne bo odrekel milosti in moči, da bomo dosegli vse potrebno za tako vzvišen stan služabnikov Jezusa Kristusa.«

Pri uspevanju toliko kreposti v Oratoriju je don Bosko videl roko blažene Device Marije, ki jih je gojila, in čutil njeno zaščito, medtem ko si je on sam prizadeval, da bi storil vse, kar je bilo v njegovi moči. Naj odkrijemo razlog in skrivnost početja, iz katerega je potem zraslo veliko delo, to je začetek salezijske družbe, na katero je vedno mislil in si jo želel. Ko je potem pogosto govoril o tem na konferencah in zasebno nekaterim svojim najbolj zvestim klerikom ter omenjal tri obljube, ki so predmet kreposti vere, je povabil klerika Ruo, ki je

takrat obiskoval drugi letnik filozofije, da bi za eno leto napravil omenjene zaobljube. Vendar nikomur ni nič povedal o svojem velikem načrtu. Dobri klerik je privolil, prepričan, da gre samo za skupno bivanje z don Boskom, da bi mu z izpolnjevanjem omenjenih treh kreposti lažje pomagal pri delu za oratorije.

Tako je klerik Rua na predvečer praznika Marijinega oznanjenja v don Boskovi sobi brez kake priče v navzočnosti Božjega služabnika v preprostem talarju kleče pred križem izrekel prve enoletne obljuje. Nekaj pozneje ga je posnemal don Alasonatti, ki je vedel o stvari gotovo veliko več kot njegov sveti tovariš.

Tiste dni, to je 25., 26., 27. in 28. marca, so v svetišču Marije Tolažnice s sodelovanjem nadškofa iz Chamberyja in škofov iz Mondovija in Casaleja obhajali slovesnost razglašenja verske resnice Marijinega brezmadežnega spočetja.

Toda sveti obredi v cerkvi, procesija in razsvetljava mesta so bili ovenčani še s slavo velikega čudeža, ki se je zgodil v Taggii, ko so tam obhajali prav isto slovesnost. Kip presvete Device iz plastike, izredno trde sestave, visok približno meter, v rožnati halji in v modrem plašču, s srcem v desnici so javno častili v župnijski cerkvi. Njene živahne oči so bile lahno obrnjene v desno. In zgodilo se je, da je 11. marca kip obrnil svoje oči ljubeznivo k deklici, ki je klečala pred oltarjem. Potem so se oči jasno obrnile od desne na levo in se vrnila na svoj naravni prostor, oziroma se skoraj popolnoma skrile pod zgornje veke in se nato povesile. To gibanje je potekalo enkrat počasi, potem zopet hitro, od časa do časa pa se je pogled za trenutek ustavil na enem izmed navzočih. Včasih je izražal ljubezen, včasih dostojanstvo. Od časa do časa je z blaženega obraza Device izginila naravna nežnost ter ga preletela bolečina in žalost in namesto škrlatno rdeče barve je za kaki dve minuti postal nežno bled. Izraz obraza se je pogosto spreminjal. Največkrat se je kazal videz osebe, ki je globoko zamaknjena v razmišljanje.

Pri gibih se je poleg nabrekanja oči in gubanja vek opazalo oživljanje pogleda na način, da se je na roženici, bolj sijoči in bolj nežni kot navadno, pojavljala kristalna tekočina naravnega očesa. Zdelo se je, kot bi se čelo in vrat potila, na licih je bilo opaziti gibe mišic, ki so bili še bolj vidni kot premiki zenic.

Otroci in ženske so prvi zaznali to čudežno dogajanje in že je bilo zbrano v cerkvi celo mesto in vse prevzeto in s solzami v očeh občudovalo čudeže Marije Brezmadežne. Dogajanje je bilo očitno in se je do 25. marca ponavljalo skoraj vsak dan, nato pa v kratkih presledkih v mesecih aprilu, maju in juniju. Strogo izvedena cerkvena raziskava, ki so jo opravili na kraju samega dogajanja, je izjavila, da gre za izrecno Božjo milost nebes, in 120 zapriseženih prič je potrjevalo to izjavo. Don Bosko si je dal poslati poročilo, ki ga hranimo, govoril o dogodku fantom in

poveličeval Marijino dobroto in pomoč, ki jo daje ljudstvu zlasti v času največje stiske. Teolog Bellasio, ki se je vrnil iz Taggie, kjer je na lastne oči videl čudežno dogajanje, je navdušeno potrdil v Oratoriju, kar je don Bosko že prej opisal.

Tako so se gojenci Oratorija v Valdoccu s srcem, polnim misli na Marijo, pripravljali na obhajanje velike noči 8. aprila in se udeležili obredov velikega tedna, ki so jih prav to leto začeli obhajati z določeno urejenostjo. O duhovnih vajah, ki so jih tudi opravili, je don Bosko zapisal v opisu Dominika Savia in Garigliana:

»Ko se je bližala velika noč, sta z drugimi fanti zavzeto opravila duhovne vaje. Na koncu teh je Dominik rekel tovarišu: 'Želim si, da bi si bila dobra prijateljca v tem, kar se tiče duše. Zato bodiva drug drugemu opominjevalca v vsem, kar more prispevati k duhovni koristi. Če boš ti na meni opazil kako napako, mi to takoj povej, da se bom lahko popravil. Prav tako mi tudi povej, če boš menil, da morem storiti kaj dobrega.'

'Rade volje ti bom naredil to uslugo, čeprav ti tega nisi potreben. Pač boš moral ti veliko bolj to storiti zame, ki sem zaradi starosti, učenja in šole izpostavljen večjim nevarnostim.'

'Pustiva lepe besede ob strani in si pomagajva v vsem, kar more koristiti najinima dušama.'

In sta zvesto držala besedo.

21.

POGLAVJE

Generala – Don Bosko in duhovne vaje za mlade kaznjence – Rattazzi mu dovoli, da jih popelje na izlet – Veselo naznanilo – V Stupinigiju – Goreča ljubezen do mladih jetnikov – Kraljevsko združenje za obrambo fantov, odpuščenih iz pobiljševalnice – Prestreženo prijetje

JEČE SO BILE ENO TISTIH PODROČIJ, kjer je don Bosko opravljal svoj apostolat. Toda med temi kaznilnicami je bil kraj, ki mu je bil posebno pri srcu. V Turinu je bila in je še sedaj pobiljševalnica za mladoletne, ki so jih tja poslali starši zaradi upornosti ali so bili tja poslani po nasvetu policije ali jih je obsodilo sodišče zaradi večjih ali manjših prestopkov. Ta ustanova se je imenovala Generala.

Odrpli so jo na zahtevo piemontske vlade marca leta 1845 na severu mesta in lahko sprejme 300 fantov. Je pod upravo notranjega ministrstva. Na začetku so vodstvo ustanove prepustili Družbi sv. Petra V vezeh, ki jo je ustanovil kanonik opat Fissiaux pod visokim nadzorom mons. de Mazenoda, škofa iz Marseille. Toda s spremenjenimi časi se je tudi ta družba morala posloviti.

V Generali so mnogi priporniki otroci staršev, ki malo ali nič ne skrbijo za vzgojo svojih otrok, drugi prihajajo iz slabih ali dvomljivih družin, nekateri imajo starše v zaporu ali imajo sorodnike, ki prav tako prestajajo kazen v kaznilnici. Nemalo je popolnoma zapuščenih sirot, ki so se po sili razmer udeležili dejanj, ki imajo opravka s policijo. Ko fantje stopijo v dvajseto leto, se vključijo v vojaško službo, če pa morajo prestati še kazen, gredo v kaznilnice za odrasle. Kaznjence ponoči zaprejo v posamezne celice, čez dan pa so zaposleni pri poljedelskih in obrtnih delih pod nadzorom stražarjev.

Dokler ima vera častno mesto in jo skušajo učiti, ljubiti in izpolnjevati, je disciplina veliko bolj znosna, obnašanje se izboljša in mladi ljudje se nekako

prerodijo v evangeljskem sporočilu. Če pa vera ne more opravljati svojega poslanstva ali se ji zmanjša obseg delovanja, tedaj nastanejo žalostni izgredi. V takih primerih je treba kaznovati vsakdanje upore, prepire, pretepe, oborožene napade, prekrške proti nramnosti in druge še hujše neredne. Dostokrat čuvajj stražijoz nasajenimi bajoneti.

Dokler so bili voditelji naklonjeni duhovniku in dokler so jetniški pravilniki dovoljevali pristop in dokler so mu njegovi opravki omogočali obiske, si je don Bosko priskrbel dovoljenje, da je mogel od časa do časa iti med te fante, ki so bili vredni resničnega sočutja. Z ravnateljevim dovoljenjem je poučeval v kaznilnici katekizem, jim pridigal, jih spovedoval in se velikokrat z njimi prijateljsko pogovarjal, tako kakor je imel navado delati v Oratoriju. Ni nam treba poudarjati, da so mladi priporniki, ki so videli, kako ljubeznivo ravna z njimi, v njem kmalu videli svojega očeta, mu izkazovali vedno bolj jasna znamenja spoštovanja in ljubezni, in da bi mu naredili veselje, skrbeli, da so živeli kolikor mogoče lepo in neoporečno. Ob neki priložnosti so storili tako rekoč čudež, ki je pokazal, kako veliko moč ima preventivni sistem pri pomirjanju še tako upornih in zakrknjenih duhov. O tem dogodku je pisalo že veliko pisateljev. Med drugimi so o tem razpravljali opat Alojzij Mendre, doktor Karel d'Espiney in grof Karel Conestabile.

Nekaj po veliki noči leta 1855 je imel don Bosko za fante v Generali duhovne vaje, ki so bile blagoslovljene s prelepimi sadovi za njihove duše. Ljubeznivost in dobrota njegovega srca sta si pridobili tudi najbolj zakrknjene in vsi razen enega so prejeli svete zakramente. V svojih poslušalcih in svojih spovedancih je ugotovil resno voljo za spreobrnjenje k dobremu in obenem globoko in hvaležno simpatijo do sebe. Sveti duhovnik je bil globoko ganjen in je sklenil, da jim bo skušal olajšati težo njihovega jetništva. Kar mu je prišlo najprej na misel, je bil lep izlet, ker je vedel, da je za mlade ljudi odtegnitev gibanja in svobode najhujša in neznosna kazen. Zato se je odpravil k ravnatelju mestnih jetnišnic in rekel: »Prihajam z nekim predlogom. Je kaj možnosti, da ga uresničimo?«

»Storili bomo, kar se da, gospod opat, da vam ustrezemo,« je odgovoril uradnik, »ker nam je vaš vpliv na kaznjence v veliko oporo.«

»Prav, gospod direktor. Dovolite mi, da vas prosim za uslugo za te uboge fante, katerih zgledno obnašanje že nekaj časa ne daje razloga za pritožbo. Dovolite jim, da za en dan zapustijo kaznilnico. Popeljal jih bom na peš izlet do Stupinigija. Odšli bi zgodaj zjutraj in se vrnili pozno zvečer. Tak izlet bi bil zelo koristen za njihovo dušo in telo.«

Ravnatelja je dvignilo, kakor da bi ga kaj pičilo. Ves iz sebe je dejal: »Toda gospod opat, ali mislite resno?«

»Govorim nadvse resno,« je odgovoril duhovnik, »in vas prosim, da bi mojo prošnjo vzeli v pretres.«

»Toda ali veste, da sem jaz odgovoren za vsak pobeg?«

»Bodite prepričani, da nihče ne bo pobegnil. Zagotavljam vam, da bom do zadnjega vse privedel nazaj, če mi jih zaupate.«

Dolgo sta še razpravljala o zadevi. Don Bosko je prosil, direktor pa se je skrival za strogostjo pravilnika. Ko končno ni mogel prevzeti nase take odgovornosti, je privolil, da bo govoril z ministrom.

Don Bosko je šel na obisk k vitezu Karlu Farcitu di Vinea, ki je bil takrat glavni načelnik ali prefekt pokrajine in je moral izdati tako odredbo. Načelnik je poslušal prošnjo, vendar je ostal neomajen.

Direktor kaznilnice pa je držal besedo.

Minister Rattazzi je bil sicer človek, ki ni poznal nikakršne morale, bil pa je zelo bister. Za trenutek se je zbral in premislil don Boskov predlog, ki mu ga je sporočil direktor kaznilnice. Potem je sporočil don Bosku, da bi rad z njim govoril. Tako sta se znašla iz oči v oči nasprotnik in branilec redovnih družb. Rattazzi je moral vsaj v obrisih poznati pisma, ki jih je don Bosko pisal kralju, vendar tega sploh ni omenil.

Don Bosko je stopil pred ministra s tistim preprostim in odprtim videzom, ki mu je bil dan po naravi in ki ga je vedno ohranjal, tudi če je stal pred še tako visokimi osebnostmi. Minister ga je sprejel z izbrano vljudnostjo. »Želim, gospod opat, ustreči vašemu predlogu, ki so mi ga dali v vašem imenu pred dnevi. Imate dovoljenje, da izvedete načrtovani izlet, ki bo gotovo dobro vplival na duha in telo jetnikov. Odredil bom, da vam bodo od daleč sledili preoblečeni pazniki, ki vam bodo po potrebi priskočili na pomoč, da boste mogli vzdrževati red in s silo privedi v kaznilnico tiste, ki bi se upirali.«

Minister je te besede izgovoril z močnim poudarkom in je bil prepričan, da je s tem zadostil vsemu don Boskovemu pričakovanju. Toda ta se je nasmehnil, ko je minister omenil karabinjerje.

»Ekscelenca,« je odvrnil, »iz vsega srca sem vam hvaležen za vašo ljubeznivost, vendar svoj načrt bom izpeljal samo z enim pogojem: da mi dovolite, da bom jaz popolnoma sam s svojimi fanti in da daste svojo besedo, da ne boste pošiljali za menoj svojih stražnikov. Prevzamem nase vse tveganje. Vaša ekscelenca me lahko vrže v ječo, če bo nastal kak nered.«

Minister je od začudenja ostrmel.

»Toda vi ne boste zvečer pripeljali nazaj niti enega tistih žalostnih tipov.«

»Zaupajte mi,« je odgovoril don Bosko. Iz njegovega vedenja je bilo razbrati, da ne bo popustil.

Šlo je za to, da vzameš ali pustiš. Z druge strani pa je bil Rattazzi radoveden, kako se bo stvar iztekla. Poleg vsega mu je ta duhovnik vlival zaupanje. Zato je don Bosku dovolil, da je naredil, kakor se mu je zdelo prav.

Sam pri sebi pa si je mislil: če si bo kateri upal pobegniti, ga bodo orožniki v nekaj dneh spet pripeljali v kletko.

Don Bosko se je takoj napotil v Generalo in tristo jetnikom sporočil izredno dovoljenje, ki so ga deležni, in jim s tem naredil izredno veselje. Na predvečer izleta je zbral vse fante in jim približno takole govoril:

»Dragi fantje, sporočiti vam moram novico, ki vam bo v veliko veselje. V zahvalo za dobrohotnost, ki ste mi jo do sedaj izkazali, zlasti pa še za odziv, ki ste ga pokazali pri duhovnih vajah, sem se odpravil h gospodu glavnemu načelniku in nato h gospodu ministru in prosil, da bi vas smel jutri popeljati na izlet v Stupinigi.« Ko so fantje slišali te besede, so od začudenja in veselja zakričali in polastilo se jih je nepopisno razburjenje. Ko so se čez čas spet pomirili in je nastala tišina, je don Bosko nadaljeval: »Vsi razumete, kako velika usluga je to. To je tako edinstvena kot redka milost, ki je do sedaj še nikdar niso nikomur podelili.« »Živel minister! Živel don Bosko!« so polni navdušenja na vse grlo zaklicali fantje. »Da, res, naj živi minister,« je nadaljeval don Bosko. »Toda sedaj me poslušajte, moji dragi fantje. Jaz sem zastavil svojo besedo, da se boste vsi od prvega do zadnjega lepo obnašali, da ne boste potrebovali stražarjev niti orožnikov. Dal sem svojo besedo, da se boste jutri zvečer vsi do zadnjega vrnili v ta prostor. Ali lahko mirno računam na vaše ustrezno vedenje? Smem biti prepričan, da nobeden izmed vas ne bo skušal pobegniti?« »Da, bodite mirni, lepo se bomo obnašali, lepo se bomo obnašali. In pridni bomo.« To je bil enoglasen klic. Še več. Eden izmed starejših fantov je povzel besedo in dejal: »Strela in tisoč bomb! Če bo kdo skušal uiti, bom jaz skočil za njim in mu kakor petelinu zavil vrat.« »In jaz,« je dejal drugi nič manj nasilno, »mu bom s kamnom razbil butico, če bi si kdo upal kaj podobnega.« »Gotovo ne bo prišel živ domov,« je vzkliknil neki 18-letni velikan. »Tisti nesrečnež, ki bi si drznil pokvariti naš izlet ...« »Zadosti, zadosti,« je vzkliknil don Bosko, »tako govorjenje mi ne ugaja in ni prav, da se tako izražate. Jaz vam vsem zaupam. Vem, da me imate radi in mi ne boste delali preglavic. Vedite le, da bo jutri mesto Turin imelo svoje oči uprte v vas. Če se bo kdo grdo vedel, bomo vsi osramočeni in bi padel v zadrego najprej jaz, ki sem prosil za to uslugo in jo tudi dosegel. Ljudje bodo imeli prav, da sem bil nepreviden in sem se dal potegniti za nos. Pa tudi vi bi imeli škodo od tega, ker bi vas imeli za ljudi, ki jim ne moreš zaupati. In kaj bi pomagalo bežati? Razen če bi imel peruti, bi mogoče komu uspelo, a bi ga že čez kako uro ali najmanj čez dan ali dva spet ujeli in ga vtaknili v še bolj strogo ječo. Če pa se boste vsi lepo vedli in se zvečer vsi brez zapletov vrnili nazaj, kdo ve,

če vam tega ne bodo šteli v dobro in vas za nagrado prej izpustili in vam v prihodnje še dovolili podobne izlete? Toda vse to so samo človeški razlogi. So pa še pomembnejši nagibi. Vi vsi ste pred kratkim obljubili Bogu, da se boste poboljšali in ga nikdar več žalili. On vas gleda iz nebes in je pripravljen, da vas blagoslovi danes in v prihodnje, če boste ostali zvesti tem obljubam. Dajte za to jutri dokaz odločnosti in trdnosti vaših sklepov. Vsi bodite ubogljivi. Naj nihče ne kljubuje, se ne prereka in ne pretepa. Mi obljubite?« »Da, da, obljubimo. Častna beseda. Boste videli, boste videli.« Eden je dodal: »Vi boste naš general-poveljnik in jaz vam zagotavljam v imenu mojih tovarišev, da nikdar noben general ni imel bolj poslušnih in pokornih vojakov.«

Po teh zagotovilih je don Bosko naznanil uro odhoda, razpored izleta, kraja, kjer se bodo ustavili, in končno vrnitev v mesto. Nato se je poslovil in pred odhodom v Valdocco dejal: »Na svidenje jutri zjutraj!« Ti ubogi fantje niso več mogli zadržati v sebi veselja in tisti večer so bili do svojih čuvajev tako spoštljivi in ubogljivi kot še nikoli.

Drugo jutro navsezgodaj so pod vodstvom don Boska vzeli pot pod noge in odšli proti Stupinigiju. To je kraj kakih tisoč prebivalcev ob Sangonu, štiri milje jugovzhodno od Turina, kjer se razprostira lep kraljevski park. Tukaj jih je pričakoval župnik, velečastiti don Emanuel Amaretti, dober prijatelj don Boska in don Alasonattija.

Ko so zapustili svojo ječo, so uživali dan, poln sonca in svobode. Na čelu pred vsemi pa je korakal osliček, otovorjen z vsem potrebnim za kosilo. Nepopisna je bila ljubeznivost fantov do don Boska. Ko so videli, da je malo utrujen od poti, so v trenutku raztovorili oslička, naložili vso hrano na svoje rame in ga posadili na živinče. Dva izmed njih sta vodila živinče za uzdo. V Stupinigiju jih je don Bosko popeljal v cerkev, kjer so bili pri sveti maši, z njimi veselo kramljal med kosilom in malico in poskrbel, da so imeli ves dan zadosti razvedrila in zabave. Ni nam mogoče opisati veselja in zadovoljstva, ki se je odražalo na vseh tistih obrazih. Veselili so se v kraljevskem parku, sedali v senco dreves, se zadrževali ob vodnih napravah in se sprehajali po travnikih, polnih cvetic.

Njihovo obnašanje je bilo brezhibno. Niti ena sama pritožba ni bila izrečena tistega dne, nič ni motilo svetega miru in razpoloženja in don Bosku ni bilo treba izreči niti enega opomina ali opozorila, kaj šele da bi imel težave z disciplino. Zvečer so se vsi vrnili v svoje žalostno domovanje, bolj vdani v svojo usodo, pa vendar bolj učljivi kot prej.

Minister je nepotrpežljivo čakal na konec izleta. Kljub vsemu zaupanju, ki mu ga je navdihoval don Bosko, ni bil popolnoma miren. Don Bosko je sam brez

obotavljanja šel k ministru in mu vsemu začudenemu pripovedoval o poteku izleta.

»Hvaležen sem vam, gospod opat,« mu je dejal, »za vse, kar ste storili za naše jetnike. Vendar bi rad zvedel, zakaj država nima takega vpliva, kot ste pokazali, da ga imate vi?«

»Ekscelenca, moč in sila, ki ju imamo mi, je moralnega značaja. To je čisto kaj drugega kot država, ki samo ukazuje in kaznuje. Mi skušamo predvsem govoriti srcu in naša beseda je Božja beseda.«

Minister je moral priznati, da ima Cerkev skrivnostno moč, ki ni od tega sveta in ki je preganjanje ljudi ne bo nikdar zlomilo. Nato je rekel don Bosku: »Vi ste sposobni kraljevati nad srci mladine, mi tega ne zmoremo. To je oblast, ki je pridržana samo vam.« Tako se je, lahko bi rekli, z roko dotaknil učinkovitosti preventivnega sistema pri vzgoji mladine, tudi najbolj upornih, kot mu je to don Bosko že prejšnje leto dokazal.

Tega se je spomnil tudi tokrat, ko ni vedel, kam bi vtaknil enega svojih silno nagajivih nečakov in ga pripravil, da bi se poboljšal. Najprej ga je hotel poslati v neko poboljševalnico, potem pa je pomislil: »Saj imamo še don Boska, ki bi morda lahko vplival na srce tega ubogega fanta.« In mu ga je pripeljal v Valdocco z namenom, da bi ga spravil na pravo pot in ga vzgojil. »In don Bosko ga je sprejel,« pravi don Rua, »in naredil iz njega dobrega obrtnika in dobrega kristjana. Dobro sem ga poznal. To ve ves Oratorij.«

O tako pomembnem izletu nam je poročal Janez Krstnik Piano, sedaj župnik pri Veliki Materi Božji v Turinu. O tem je slišal pripovedovati veliko svojih tovarišev, od katerih jih še danes nekaj živi. Isto nam je potrdil, ko je izvedel o vsem iz zanesljivih virov don Askanija Savia, ki je nekaj let prej zapustil Oratorij v Valdoccu.

Poslanec Jožef Boschi, senator in vodja oddelka pri notranjem ministrstvu, pod katerega je spadala Generala, stric kanonika Anfossija, je o svojem nečaku pripovedoval stvari, kot smo jih navedli zgoraj o izletu v Stupinigi. Ta gospod je podpiral don Boskovo delo, ga imel za nekaj izrednega in večkrat poskrbel za podporo s strani vlade.

Ta dogodek omenja tudi Uradno poročilo glavnega vodstva ječ letnik XVIII, 1888, zvezek 1-2, stran 85.

Kot potrdilo vseh pričevanj naj nazadnje povemo, da je don Boskovo pridi-ganje obrodilo bogate duhovne sadove. Ko on sam ni več mogel hoditi v Generalo, je pošiljal tja kakega svojega duhovnika kot rednega spovednika. Na povabi-

lo predstojništva in na don Boskovo pobudo so salezijanci tistega leta prevzeli dolžnost, ki jo opravljajo še danes: pridiganje duhovnih vaj, vendar tako, da ne motijo rednega poteka dela; odredba proti motnjam, nujno potrebna!

Toda kakšna so bila don Boskova čustva, ko se je vrnil iz Stupinigija, slišal toliko zahval, a videl, kako so se vrata ječe zaprla za hrbtom njegovih dragih prijateljev? Njegovo zadovoljstvo je brez dvoma zagrenila velika žalost. Nikakor ni bilo mogoče imeti vse tiste fante za krive. Tam v Generali so bili dečki, ki so se jih brezsrčni starši hoteli znebiti in so jih zato obdolžili upornosti, a je bila vse le mladostna lahkomiselnost in živahnost značaja. Druge so vtaknili v ječo zaradi kraje nekaj soldov, sadja ali kruha na trgu, dostikrat zato, ker so bili lačni. Ti ubogi dečki ob vstopu v ječo sploh niso vedeli, kaj je hudobija. Toda med toliko pokvarjenimi tovariši in zaradi pravilnika, ki je poznal samo nasilje, so se znašli v nevarnosti, da se bodo nepopravljivo pokvarili.

Zato se je don Bosko že več let trudil, da je, ko kakega dečka sodišče še ni obsodilo, storil vse, da so ga izpustili na svobodo, in če ni bilo nikogar, ki bi se zavzel zanj, ga je sprejel v svoje zavetišče ali pa mu je poiskal vestnega delodajalca. V tem primeru ga ni pozabil, temveč ga je hodil obiskovat, ga spodbujal k dobremu in ga vabil, da je obiskoval ob prazničnih dneh oratorij ali župnijo.

Vendar še tudi to ni zadovoljilo don Boskove dejavne ljubezni. Sodeloval je pri družbi, potrjeni od kraljevske vlade, ki je skrbela za fante, ki so zapuščali ječe. Iz listin, ki jih bomo tukaj objavili, je mogoče razbrati cilj in pomen tega društva.

Don Bosko je prejel naslednji dopis.

Turin, 8. avgusta 1855

Velespoštovani in častiti gospod!

Komisija za nastavljanje je na seji dne 23. julija imenovala gospoda duhovnika Janeza Boska, delavnega člana te komisije, za varuha fanta Alojzija Pescialla iz Vacarezze, starega 16 let, ki ga bodo odpustili iz poboljševalnice 15. tekočega meseca.

V poboljševalnici je delal v krojaški delavnici in želi nadaljevati isto obrt.

Podpisani prosi imenovanega gospoda duhovnika don Boska ob priliki njegovega imenovanja za varuha, da bi posvetil vso skrb fantu, ki bo izpuščen na svobodo v smislu

navodil, ki so navedena na priloženem listu⁸.

Prosi ga tudi, da bi se predhodno domenil z gospodom glavnim vodjo Costo, tajnikom društva, in z gospodom teologom Tasco, ravnateljem rokodelčkov, kamor bodo fanta poslali. Medtem imam čast, da se izrečem za

vdanega in spoštljivega služabnika.

Upokojeni podpredsednik društva,

predsednik komisije za nastavljanje CAGNONE

V don Boskovem imenu mu je prefekt Oratorija takole odgovoril:

⁸ Kraljevsko društvo za zaščito mladostnikov, ki so bili odpuščeni iz poglobljenevalnice – predmet – navodila za varuhe mladostnikov, ki so bili odpuščeni in sprejeti v varstvo.

V smislu pravilnika, odobrenega s kraljevskim dopisom 21. novembra 1846, so vsi člani dolžni sprejeti mladostnika ob odhodu iz poglobljenevalnice, mu poiskati delo, mu pomagati s sredstvi, ki jih daje na voljo društvo, in poročati društvu o uspehu svojega prizadevanja. Član, ki je bil imenovan za varuha kakega mladostnika, ki zapusti poglobljenevalnico, mora v smislu te določbe:

1. Vnaprej poiskati obrtnika, vodjo delavnice ali umetnika, ki je pripravljen sprejeti v svojo delavnico, tovarno ali trgovino na svobodo izpuščenega fanta v skladu s tem, katere obrti se hoče izučiti, kot bo povedano v priporočilnem pismu ali pa bo mojster ugotovil glede fantove sposobnosti. To bo ugotovil pri obisku, ki naj ga mojster pred odpustitvijo opravi v vzgajališču (člen 132 Disciplinskega pravilnika, potrjenega s kraljevsko odredbo dne 5. junija 1853, daje članom društva pravico do prostega vstopa v vzgajališče).
 2. Z osebo, ki je pripravljena sprejeti mladostnika, določiti pogoje in dobo vajeništva z opombo, da je doba skrbstva določena samo za tri leta.
 3. Poskrbeti, da mu delodajalec priskrbi hrano in stanovanje oziroma poišče drugo hišo ali družino, ki bi poskrbela za to z opozorilom, da društvo ne more plačati več kot 80 centov na dan za hrano in stanovanje.
 4. Sporočiti glavnemu tajniku društva dogovore z namenom, da čim prej, najpozneje pa en mesec po dogovoru, računajoč od dneva izpustitve (ko lahko opravijo preizkušnje o fantovih sposobnostih) do sklenitve pogodbe med društvom po njegovem tajniku in mojstrom, ki bo fanta sprejel, v varuhovi navzočnosti.
 5. Od časa do časa obiskovati varovanca na njegovem delovnem mestu v delavnici ali trgovini, kjer so ga sprejeli, in poizvedeti o njegovem verskem in družbenem vedenju in njegovi uspešnosti pri delu.
 6. Občasno vsako prvo nedeljo v mesecu natančno obveščati komisijo za iskanje služb v osebi glavnega tajnika društva o obnašanju pri delu, zavzetosti za učenje, izpolnjevanju verskih dolžnosti, opazkah in opominih, ki bi bili potrebni.
 7. Pri težkem prestopku ali pri pobegu od delodajalca takoj obvestiti glavnega tajnika in predsednika komisije za iskanje namestitve pri delu za vse ustrezne ukrepe.
 8. Ob koncu vsakega meseca ugotoviti vse potrebno za poravnavo mesečnine preteklega meseca (po obrazcih, ki jih bo dalo na voljo Društvo) v korist mojstra ali druge osebe, ki ima pravico do tega.
 9. Društvo oskrbuje svoje varovance z nujno potrebno obleko.
 - Delodajalec naj zato vloži prošnjo na za to pripravljenih obrazcih in poskrbi, da vsota za obleko in perilo ne bo presejala 60 lir na leto za vsakega varovanca, in to v dveh delih, pomladanskem in zimskem.
 10. Zahteve iz zadnjih dveh števil je treba predložiti gospodu glavnemu tajniku za izdajo ustreznih navodil za izplačilo po računovodskih pravilih. Plačal bo blagajnik družbe, gospodje bančniki bratje Ceriana (Via dei Conciatori št. 14, v pritličju, v lastni hiši).
 11. Končno naj delodajalec sporoči odboru za nameščanje in po njem predsedniku vse, kar se mu zdi koristno za varovanca, bodisi kar je v korist boljšega pouka in vzgoje bodisi za njegovo npravstveno uvajanje, za kar naj predloži predloge za spodbudne nagrade, opomine, pa tudi izključitev iz varstva.
- Za Odbor nameščanja dosluženi podpredsednik Društva CAGNONE
Turin, 15. aprila 1854

Po naročilu mojega gospoda predstojnika don Boska, ki ste mu vi dne 15. tekočega meseca zaupali varstvo mladostnika Alojzija Pescialla, izpolnujem prijetno dolžnost, da vam sporočim, da je imenovani duhovnik vaše naročilo sprejel. Pripravljen je sprejeti fanta v hišo ob Oratoriju, prevzeti vso odgovornost in tako oprostiti velezaslužni odbor vseh obveznosti do imenovanega fanta. Prav tako je pripravljen fantu omogočiti, da bo nadaljeval svoje izpopolnjevanje v obrti krojača, nikakor pa se ne odreka običajni vzdrževalnini in drugim tovrstnim koristim.

Ker je don Bosko nekaj dni odsoten in jaz ne morem oditi iz hiše, da bi osebno prišel k vam, moram to stvar urediti po pisni poti in se z vami domeniti o sprejemu in varstvu po že znanih pogojih, ki ste jih vi postavili v svoji modrosti.

Ko vas prosim, da bi sprejeli izraze največjega spoštovanja že imenovanega gospoda duhovnika, kakor tudi moje, vas pozdravlja ponižni in vdani služabnik duhovnik don ALASONATTI, prefekt

Turin (Valdocco), 14. avgusta 1855

Z mladim Pesciallom je don Bosko z istimi pogoji sprejel tudi njegovega tovariša Morganda. Pozneje je iz ječ privedel še nekaj drugih. Toda izkušnja je pokazala, da jih je globoka pokvarjenost naredila nepopravljive.

Zato je don Bosko v želji, da bi rešil take nesreče tiste, ki jih je mogel, storil vse, da ne bi vtaknili v ječo pohajáčev, ki niso imeli nikogar, ki bi zanje skrbel, in tudi drugih, za katere so bile vložene pritožbe oblastem. Zato je takoj, ko je prišel novi župan, sporočil, da je pripravljen sprejeti v Oratorij tiste dečke, za katere niso vedeli, kam naj jih pošljejo. In policija mu jih ni poslala malo. Vendar je don Bosko vedno, preden je katerega sprejel, določil pogoje, ker se ni hotel izpostavljal nevarnosti, da bi imel v hiši nevarne gojence.

Če je fant imel odgovorne sorodnike, je njim postavljaj iste pogoje, predvsem pa, da ne bi v nobenem primeru ovirali moralne prevzgoje sprejetega fanta.

Njegovo pripravljenost sodelovanja z oblastjo so poplačevali z naklonjenostjo organov policije, ki je bila Oratoriju koristna zlasti v času, ko so se med ljudmi razplamenele politične strasti.

22.

POGLAVJE

Katoliško branje: CERKVENA LASTNINA – Episkopat predlaga vladi, naj umakne zakon o ukinitvi samostanov – Pocestni hrušč, laži in izdaje – Maksim d'Azeglio kralju – Smrt enega izmed sinov Viktorja Emanuela – Senat odobri zakon – Molitve v Oratoriju – Zadnji zveličavni opomini vladarju – Mnenje cesarističnih teologov – Kralj podpiše zakon – Don Bosko kara dvornega svetovalca – Viktor Emanuel v Oratoriju – Prezirljive generalove ocene don Boska – En prijatelj več

ZARADI ZAKONA, KI GA JE PREDLOŽIL RATTAZZI, je katoliško prebivalstvo živel v napetem pričakovanju. Don Bosko je že pred časom objavil ustanovno listino Altacombe z vsemi prekletstvi za tiste, ki bi si drznili razlastiti redovnike tistega samostana. Sedaj je pri tiskarju Ribotti za mesec april izdal dva zvezka Katoliškega branja: knjigo barona Nilinseja z naslovom *Kakšne posledice imarop cerkvenega premoženja*, s kratkim pregledom dogajanja v Piemontu. Na naslovni strani je bilo zapisano: *Kako?! Pod nobenim pogojem ni dovoljeno nasilno vstopiti v tujo hišo in ti si upaš položiti roko na Božjo hišo!* Sv. Ambrož. Veliko navedenih primerov je bilo vzetih iz protestantskih avtorjev. Opisovali so hude kazni, ki so zadele tiste, ki so skozi stoletja, bodisi vladarji ali podaniki, ukradli, prodali, kupili posest, posvečeno Bogu, in kazali, kako so bili prizadeti ne samo plenilci Cerkve in redov, temveč tudi njihove družine, in se je tako uresničeval pregovor: »Družina, ki krade Bogu, ne bo prišla do četrtega rodu.«

Ta dva zvezka sta vzbudila velik nemir. Vnesla sta v duhove strah in jih odvrnila od nakupa takih ukradenih dobrin.

Policija se je ustrašila vpliva, ki bi ga mogla imeti med ljudstvom. Govorilo se je o tem, da bi ju zaplenili, potem pa so se odločili, da je bolje, če se zanju ne

zmenijo. Brofferio je v poslanski zbornici razglašal, da sta ta dva zvezka izziv zakonodajni oblasti in da je zato treba dobiti pisca in ga kaznovati. Vendar ga nihče ni poslušal in so na stvar pozabili.

Medtem pa se je 23. aprila začela razprava v senatu. Mnenja so si bila nasprotna in razprave so se izrojevale v prepire, zlasti še zaradi sklepnih govorov katoliških predstavnikov. Boj je trajal že tri dni, ko je senator mons. di Calabiana, škof iz Casaleja, z namenom, da bi razkrinkal njihovo potuhnjenost in zmešal načrte nasprotnikov klera s predhodnim dogovorom z episkopatom, z odobrenjem Svetega sedeža in vednostjo kralja ponudil vladi 928.412 lir, če umakne predlog osnutka zakona. To vsoto so črtali iz proračuna tekočega leta in je bila najprej določena za kongrue (dohodke) in nadomestila za kongrue župnikom pokrajini na celini. Ministri so bili v zadregi, ker je bil glavni razlog, zakaj so zahtevali ukinitvev samostanov, prav to, da bi dobili denar za te kongrue. Cavour je prosil senat za prekinitev razprave, ker je bil kralj Viktor naklonjen tej rešitvi. Pokojna mati in žena sta rotili sina in soproga, naj brani pravice preganjane Cerkve. V njegovem srcu je spomin na obe umirajoči ženski močno deloval in je bil pripravljen sprejeti pogoje Rima. Ko je mons. Ghilardi, škof v Mondoviju, na večer pred predlogom obiskal kralja, da bi mu sporočil in priporočil sporazum, je bil tako zadovoljen, da je škofa, ki se je od njega poslavljajal pozno ponoči, spremljal z odkrito glavo in z roko pod pazduho vse do polovice poti, ki vodi ob stolnici. Toda naslednjega dne, 27. aprila, so ministri odstopili. Za sestavljalca nove vlade je bil določen general Jakob Durando, in sicer pod dvema pogojema: 1. v vlado naj pokliče ljudi, ki jih preveva isti duh kot prejšnje ministre; 2. vzeti za osnovo sporazum z Rimom. En pogoj je izključeval drugega. Vse pa je bilo znamenje velikega notranjega boja, ki je begal kralja.

Sektaši pa so skušali s svojimi spletkami vplivati na vladarja. Časopisi so pretili s koncem sveta, če bi sprejeli Calabianov predlog in če se Cavour ne bo vrnil na oblast. Univerzitetni študentje so kričali: »Naj živi Rattazzijev zakon!« Pocestna drhal je vzklikala in vpila. Zakonu nasprotne senatorje so psovali po ulicah. Že znana truma razgrajačev je razbila okna mons. Anzinija, ki je gostil škofa iz Casaleja. Oblast je izdajala nezakonite in neprimerne izjave. S podeželja je vsak dan prihajalo na kupe poročil o vstajah, ki jih ni bilo. Od visoko postavljenih uradnikov je dobival pisma, v katerih so ga silili, da naj odstopi. Močan vtis je nanj naredil obisk visokih častnikov, ki so zapretili, da ne bodo šli z vojsko na Krim, če bodo prišli v vlado ljudje, ki jih oni zavračajo. Pred kraljevo palačo je bila razporejena vojska, ki je pretila z navideznim vdorom v palačo, če kralj ne bi popustil.

Maksim d'Azeglio se je ves tresel, ko je zvedel, da je kralj skušal prekiniti začeto delo proti Cerkvi, in je hotel takoj govoriti z njim. Šel je v kraljevo palačo,

vendar ni bil sprejet. Tedaj je pisal kralju tole pismo: »Veličanstvo, prosim vas, verjemite staremu in zvestemu služabniku, ki je v vaši službi iskal vedno vaše dobro, vašo čast in korist domovine. To vam pravim s solzami v očeh in kleče na kolenih pred vašimi nogami: ne hodite naprej po poti, na katero ste stopili. Še imate čas. Vrnite se na prejšnjo. Intriga fratrov je v enem dnevu uničila uspehe vašega kraljevanja, spravila deželo v obup, pretresla ustavo, zasenčila vaše slavno ime. Nimate niti trenutka časa za obotavljanje. Uradne izjave niso mogle razjasniti stvari. Rečeno je bilo, da Krona želi nove osvetlitve. Krona naj izjavi, da so te osvetlitve pokazale, da predlogov ni mogoče sprejeti. Štejte jih za neizrečene in stvari bodo spet šle naprej po svoji naravni poti. Piemont je sposoben prenesti vse, a da bi ga spet spravili pod peto duhovnikov, ne, nikakor. Poglejte si spletke v Španiji, kjer so fratri s kraljico podpisali sramoten konkordat, kam je vse to pripeljalo. Te spletke so uničile Jakoba Stuarta, Karla X. in veliko drugih. Veličanstvo! Stvari, ki sem vam jih povedal, so se uresničile. Verjemite mi, ne gre za vero, temveč za interese. Amadej II. se je z Rimom pogajal trideset let in končno zmagal. Bodite odločni in boste zmagali tudi vi.« Pismo nosi datum 29. april 1855.

In ta človek, ki je bil ob koncu leta 1849 ministrski predsednik, je na zborovanju levičarskih ministrov in poslancev izrekel naslednjo edinstveno izjavo: da se ne razume veliko na ustavo in da je sploh nikdar ni bral.⁹

In prav on je bil zli duh, ki je skušal kralja speljati s prave poti, prav on, ki ni nikdar bral člena 29 ustave, ki pravi: Vsaka lastnina, brez vsake izjeme, je nedotakljiva.

Medtem se je general Durando celih osem dni brez uspeha trudil na pogovorih in konferencah, da bi sestavil novo vlado. Toda vse skupaj je bila ena sama burka. Dne 3. maja se je zbral senat in general Durando je naznanil, da so prejšnji ministri zopet prevzeli svoja mesta pod Cavourjevim predsedstvom; ta je zahteval, da naj se nadaljuje razprava o Rattazzijevega zakonu, in v ta namen so določili 5. junij.

Sredi senatske razprave pa se je 17. maja kraljevska hči spet odela v žalno obleko. Objokovana kraljica Marija je 8. januarja tega leta rodila zdravega dečka. Otrok Viktor Emanuel Leopold Marija Evgenij je bil popolnoma zdrav in se je lepo razvijal, toda v trenutku ga je napadla bolezen in že je šel za svojo pokojno materjo. V štirih mesecih je kralj izgubil mater, soprogo, brata in sina. Don Boskove sanje so se popolnoma uresničile.

Kljub vsemu temu so v senatu 22. maja 1855 s 53 glasovi za in 42 glasovi proti z nekaj spremembami, ki jih je predložil senator Des-Ambrois, zakon

⁹ TAVALLINI, *La vita e i tempi di Giovanni Lanza*, I. zv., stran 110.

odobrili. Zatrli so redovne družbe in zasegli vse njihovo imetje. Da redovniki ne bi bili prisiljeni umreti od gladu, so jim določili za življenje posebne hiše in rento v odnosu do dosedanje posesti njihovih domov, vendar ne več kot 500 lir za vsakega redovnika ali redovnico z večnimi zaobljubami in 240 lir za vsakega redovnika laika ali konverzo (redovnico).

Tako spremenjen zakon bi poslanska zbornica brez nadaljnega odobrila. Don Bosko, ki ga je taka hudobija silno pretresla, je prosil za molitve v raznih ustanovah v mestu. Svojih dečkov pa ni spodbudil samo k opravljanju posebnih pobožnosti, temveč jih je povabil, da bi se cel dan postili ob kruhu in vodi. Don Janez Turchi pravi, da so vsi izpolnili don Boskovo željo.

Nekega dne se je don Bosko po večerji zadrževal v obednici. Okoli njega so bili kleriki Turchi, Reviglio, Angel Savio, Francesia, Cagliero, Rua in drugi. Ko so govorili o omenjenem zakonu, je dejal: »Sedaj manjka samo še podpis Viktorja Emanuela in veliko samostanov bo uničenih. Če bi jaz mogel govoriti s kraljem, bi mu povedal: Veličanstvo, ne podpišite tega zakona, ker boste podpisali veliko novih nesreč zase in za svojo družino.«

Nekdo izmed pričujočih je vprašal: »Ne bi bilo primerno, da bi kateri izmed nas pisal kralju?«

»Vsekakor. Savio, bi mogel pisati?«

»Da,« je ta odgovoril, »kar narekujete.«

»Piši torej: Sveto kraljevsko veličanstvo! Včeraj sem bil v neki družbi, kjer je bil tudi don Bosko. Govorili smo o dnevnem dogajanju in med drugim tudi o zakonu Rattazzi, ki je bil odobren v senatu. Don Bosko je dejal: Če bi jaz mogel govoriti s kraljem, bi mu rekel: Veličanstvo, ne podpišite zakona o ukinitvi samostanov, ker boste sicer podpisali nesreče zase in za svojo družino. To vam pišem kot zvest, pokoren podložnik, ki vas ljubi.«

Klerik je napisal pismo in se podpisal: Angel Savio iz Castelnuova d'Asti.

Toda ko so to pismo odposlali, don Bosko še ni bil zadovoljen. Gnan od sive nepotrpežljivosti, je napisal v latinščini še eno pismo, v katerem je ponavljal: Dicit Dominus: Erunt mala super mala in domo tua (Gospod govori: Nesreča za nesrečo bo v tvoji hiši). Ni pretil z novimi kaznimi niti z novimi prošnjami, če bi kralj podpisal zakon. Pismo je poslal enemu izmed poveljnikov telesne straže, človeku, ki je na dvoru užival velik ugled. Pisal se je Occhiena in bil doma iz Castelnuova, njegov prijatelj in celo daljni sorodnik, čigar otroci so prihajali v Oratorij. Kralj je prav tisti dan odpotoval v Suzo. Ko je gospod Occhiena prejel pismo, je prinašalcu odgovoril: »Prav. Povej don Bosku, da bom pismo izročil kralju, kakor hitro se bo vrnil. Položil ga bom v njegovo sobo.«

»Gre za zelo nujno stvar. Kralj ga mora takoj prebrati.«

»Sporoči don Bosku, naj bo miren, ker bo pismo takoj odšlo.«

Poklical je sla in mu naročil, naj osedla konja ter nese kralju pismo. Sel je kralja dohitel v San Ambrogio.

»Pismo za vaše veličanstvo.«

»Pismo? Izroči ga komu iz spremstva. Ga bom prebral pozneje. Sedaj imam druge opravke.«

»Toda stvar je nujna. Gre za stvari, ki se tičejo vas.«

»In kdo mi ga pošilja?«

»Don Bosko.«

»Strela! Vedno ima kaj za bregom. Piše mi stvari, ki mi dajo misliti. Daj mi ga.«

Kralj je odprl pismo in ga preletel z očmi.

»Saj sem rekel,« je vzkliknil. »Vedno isto. Vzemi ga, čuvaj ga, in ko se bomo vrnili, mi ga boš spet dal.« Ko je to rekel, je stopil naprej, toda po nekaj korakih se je obrnil in poklical paža. »Pa vendar ne,« je dejal, »daj mi tisto pismo.« Vtaknil ga je v žep in nadaljeval pot.

Kralj je bil ves vznemirjen; toliko bolj, ker je žaloval za sinom, kot je slišal klerik Cagliero iz ust markiza Fassatija, ki je videl pismo odprto na kraljevi pisalni mizi. Ko se je kralj vrnil v Turin, je dal don Boskovo pismo prebrati nekaterim ministrom z besedami: »Poglejte, kaj mi piše don Bosko. Povejte mi sedaj, ali naj podpišem zakon?« Ne vemo, kakšen odgovor so kralju dali tisti gospodje, toda ko je 28. maja bil zakon predložen poslanski zbornici, so ga odobrili s 95 glasovi proti 23. Obsegal je pet odredb: Odprava samostanov, kjer se niso ukvarjali s pridiganjem, vzgojo in oskrbovanjem bolnikov; odprava beneficijev in kolegialnih kapiteljev v mestih, ki niso imela več kot 20.000 prebivalcev; ustanovitev cerkvene zakladnice; pokojnine za redovnike; poseben davek za moralna telesa in cerkvene ustanove, ki jih ni zadela ukinitvev.

Ko so zakon predložili kralju v podpis, je vzkliknil: »Počakajmo! Pustite me, da stvar premislim.« Verjetno je ob tej priložnosti general La Marmora ali kateri iz njegove družine prišel skrivaj ob dveh po polnoči k don Cafassu in se z njim pogovarjal do jutra.

Ko so ministri videli, da je kralj vznemirjen in slabe volje nanje, da ni pripravljen storiti, kar so od njega pričakovali, ali zaradi česa drugega, so mu predlagali, da bi sklical na posvet nekaj dvornih teologov po svoji izbiri, ki naj bi osvetlili njegove dvome. Kralj je privolil. V tistem trenutku je bil odločen, da bi po nasvetu teologov bodisi zakona ne podpisal ali pa podpis odložil na poznejši čas. Ministri so poklicali v kraljevo palačo štiri duhovnike, doktorje v

kanonskem pravu, same dvorjane, slušatelje turinske univerze, učence in občudovalce Nepomuka Nuytza. Viktor Emanuel je takoj stopil k njim, zastavil vprašanje, jim izročil don Boskova pisma, da jih pretresejo, s pripombo, da mu jih morajo vrniti. Da jim ne bi bil v oviro pri svobodni razpravi, je stopil v bližnjo sobo in tam ves razburjen hodil gor in dol, ko je čakal na odgovor.

Teologi so na kratko razpravljali o vprašanju, in ko so končali, povabili kralja, naj vstopi: »Veličanstvo! Nikar se ne bojte tega, kar vam piše don Bosko. Čas razodetij se je iztekel, zato vam ni treba skrbeti zaradi don Boskovih napovedi in groženj. Kar se tiče zakona o samostanih, je treba imeti pred očmi, da ista oblast, ki je kaj ustanovila, lahko to tudi odpravi. Ker ima država pravico, da ustanovi družbo v moralno telo, ima prav tako pravico, da jih ukinja z vsemi posledicami, ki jih to prinaša s seboj. Ker je civilna oblast popolnoma svobodna, da daje zakonske odločbe, s katerimi se ustanavljajo redovne skupnosti, druge cerkvene ustanove in njihova posest, jih lahko tudi ukinja. Pravic Cerkve, kot trdijo nasprotniki, na tem področju ni.

»Toda navsezadnje,« je dejal kralj, ki se je malo razumel na tako učeno govorjenje, »smem ali ne smem podpisati ta zakon?«

»Seveda ga lahko podpišete,« so odvrnili učenjaki.

Kralj je podpisal zakon še isti dan, to je 29. maja 1855. S tem je bilo prizadetih 33 redov, 334 samostanov in 5406 redovnikov in redovnic. Istočasno je neki kraljevski odlok ukinil Akademijo na Sopergi, ki je po izgonu Audisia ostala brez konviktovcev, in denar, ki se je v veliki količini stekel v blagajno uprave, je neki drugi odlok namenil za časne ali dosmrtnne rente bivših duhovnikov in za določene teologe, ki so bili posebno zaslužni za vlado in oblast. Koliko stisk in žalosti so ti zakoni in odloki povzročili zlasti ubogim redovnicam. Veliko duhovnikov pa se je moralo zagovarjati pred sodiščem, ker so izpolnjevali svoje dolžnosti in delili svete zakramente.

Dan po tem usodnem dnevu, ko so teologi dali kralju nasvet za podpis krivičnega zakona, je eden izmed teh, kanonik v podeželskem mestu, srečal don Boska blizu Rondoja v Valdoccu. Don Bosko ga je pozdravil, kanonik mu je odzdravil, se ustavil in dejal:

»Ste vi don Bosko?«

»Da. Na uslugo.«

»Ste vi pisali kralju tista predrzna pisma?«

»Da, jaz. Toda pisma niso bila predrzna, temveč spoštljiva, kot se spodobi za podložnika, ki služi zvesto svojemu vladarju z namenom, da ga odvrne od napačnega koraka, ki bi ga lahko storil.«

»Torej ste vi tisti človek, ki si upa vsiljevati svoje mnenje in narekovati zakone, medtem ko bi moral ponižno ubogati? Zelo se čudim, da ste si upali kaj takega.«

»Je kralj poslušal moj nasvet?«

»Kralj ima svoje pravice. Tu gre za predpravice krone.«

»In vi ste kralju priznali to predpravico?«

»Brez dvoma.«

»In ste mu svetovali, naj podpiše?«

»Vsekakor.«

»Oprostite mi? Preden govoriva naprej, bi vas rad nekaj vprašal. Ste danes zjutraj darovali sveto mašo?«

»To nima z najinim vprašanjem nič opraviti, zlasti ne z mojim opozorilom.«

»Prosim vas, odgovorite mi, ali ste danes darovali sveto mašo?«

»Seveda sem jo daroval. In zakaj je ne bi?«

»In preden ste jo darovali, ste se šli vsaj spovedat?«

»Kaj me vendar sprašujete? In zakaj?«

»Kako? Si upate pristopiti k obhajilu, ne da bi prej prosili Boga za odpuščanje, ker ste dali kralju nepravilni nasvet, in zadostili za škodo, kolikor vam je mogoče, ki ste jo povzročili po svoji krivdi Cerkvi?«

Kanonik se je zaradi tega očitka močno užalil. V svoje opravičilo je privlekel na dan vse razloge, s katerimi so na turinski univerzi dokazovali nadoblast države nad Cerkvijo, zlasti glede stvari, ki so izključno pripadle Cerkvi. Don Bosko je drugo za drugo ovrigel tiste lažne in napačne trditve in pustil kanonika vsega zmedenega.

Kanonik je po tem razgovoru odšel od don Boska globoko užaljen v svojem dostojanstvu. Vendar to ni vplivalo, da ne bi postal njegov velik občudovalec in dobrotnik. Zmote, ki jih določeni verolomni profesorji vcepijo v duše svojih slušateljev, so strup, ki zatemni razum, da ne vidi niti najbolj razvidnih resnic.

Don Bosko je vladarju pisal še več zaupnih pisem, in dokler se mu je zdelo smiselno, da ga bo odvrnil od kakega napačnega koraka, ni odstopil od tega svojega početja. Kralj je nekega dne vzkliknil: »Nimam niti trenutka miru! Don Bosko mi ne da živeti!« Nekemu dvorjanu je naročil, naj sporoči te besede don Bosku.

Ker to opozorilo ni doseglo zaželenega učinka, je Viktor Emanuel v času, ko so v obeh zbornicah obravnavali vprašanje ukinitve samostanov, ves v skrbeh zaradi žalostnih dogodkov hotel osebno spoznati kraj, kjer je bival duhovnik, ki mu je povzročal toliko preglavic. Zato je nekega ponedeljka zgodaj zjutraj, civilno oblečen in v spremstvu enega oprode prišel v Valdocco in naredil krog

okoli Oratorija. Ko je videl klerika Cagliera, ga je vprašal po novicah o don Bosku. Klerik mu je odgovoril, da je don Bosko v cerkvi, a da je silno utrujen zaradi spovedovanja, pridiganja in asistence fantov prejšnjega dne. Ko je kralj to slišal, je odšel. Nekaj dni pozneje pa se je vrnil v kočiji.

Nekaj trenutkov, preden je prispel do Rondoja, je don Bosko prišel iz svoje sobe in rekel vratarju Goffiju: »Silno sem zaposlen, in če bi prišel sam kralj, mu reci, da me ni.« Ko mu je to povedal, se je vrnil v sobo. Tedaj je general grof d'Angrognia izstopil iz kraljevske kočije, vstopil v Oratorij in vprašal po don Bosku. Ko mu je Goffi dal odgovor, se je vrnil h kralju, ki ga je čakal. Klerik Francesia, ki je vse opazoval, ga je videl, kako je stopil v kočijo in je ta odpeljala proti tovarni puškinih cevi.

Kralj je malo vznemirjen pripovedoval generalu o don Boskovi drznosti pri izrekanju groženj. Ta pa je, bolj nasilne narave, menil, da se mora zavzeti za kralja in poklicati don Boska na odgovor zaradi domnevne žalitve vladarja.

Nekaj dni pozneje je torej grof d'Angrognia prijezdil v spremstvu svojega oprode na dvorišče Oratorija, skočil s konja, vprašal po don Bosku in brez odgovora stopil naravnost v njegovo sobo.

Don Bosko je vstal od pisalne mize.

»Ste vi don Bosko?« ga je užaljeno vprašal general?

»Da, jaz sem.«

»Ste vi tisti, ki ste si upali pisati kralju določena pisma in mu hoteli vsiliti način, kako naj vlada državi?«

»Da, jaz osebno sem pisal pisma. Vendar pa nisem nikdar nikomur hotel vsiliti svoje volje.«

General mu je segel v besedo in ga začel zmerjati s sleparjem, fanatikom, upornikom, kraljevim sovražnikom, očital mu je, da je onečastil kralja, razžalil njegovo veličanstvo in poteptal kraljevo dostojanstvo.

Od časa do časa je don Bosko skušal prekiniti plaz krivičnih očitkov in mu pokazati, da njegova pisma niso bila nespoštljiva, temveč da je želel kralja samo obvestiti. On da ljubi svojega vladarja in je pripravljen to dokazati s kakršno koli žrtvijo. Toda možakar je bil vedno bolj besen in ni mogel ali ni hotel razumeti nobenega razloga. Končno je zarjovel: »Konec besedi! Jaz nisem prišel sem zato, da bi se pogovarjala. Vi morate preklicati žalitve, s katerimi ste si upali blatiti njegovo veličanstvo!«

»Kako?«

»Najprej vam v kraljevem imenu zapovedujem, da mu ne pišite več stvari, ki se nanašajo na njegovo dvor in njegovo družino. Kralj je zelo razburjen, in če

ne boste opustili to pisanje, vas bo doletela stroga kazen. In sedaj sedite in pišite, kar vam bom narekoval.«

»V redu. Pripravljen sem pisati, toda samo, če preklic vsebuje resnico.« Don Bosko je sedel in vzel v roke pero.

General je začel narekovati besedilo, s katerim naj bi don Bosko ponižno prosil kralja za odpuščanje, in izrekel željo, da opozorila in pretnje, ki jih je izrekel, ne bi bile nikdar izrečene.

Don Bosko je odložil pero in dejal: »Nemogoče, da bi jaz napisal tako izjavo.«

»Morate jo napisati!«

»In če bi jaz to napisal, bi vi bili pred Bogom odgovorni za vse, kar se lahko zgodi?«

»Tukaj Bog nima kaj opraviti,« je zakričal general, »hočem da pišete!«

Don Bosko je vstal in rekel: »In jaz ne bom pisal.«

Na ta odgovor se je general še bolj razbesnel, položil roko na ročaj sablje in dal vedeti, da naj stvar dobro premisli.

Videti je bilo, kakor da bi hotel don Boska pozvati na dvoboj. Toda don Bosko mu je s čudovito mirnostjo odvrnil, da on nima orožja za obrambo in da je edina njegova obramba pamet in vera. »Končno, gospod grof, bi vas lahko izzival na dvoboj, kdo izmed naju najbolje moli. Brez dvoma bi vi, ki imate veliko več prostega časa, molili več in bolje in bi zato gotovo zmagali.«

Grof je sopihal od nejevolje in rožljaj s sabljo, toda don Bosko je hotel končati neprijetni prizor, zato je odločno rekel: »No, vi gospod! Ali mislite, da me boste s tem prestrašili? Čisto jasno vam povem, da se vas ne bojim.«

Ta nepričakovana odločnost je malo zaustavila grofov zalet in je odgovoril: »Kako? Vi se me torej ne bojite?«

»Ne bojim se zaradi tega, ker vem, s kom govorim. Vi ste plemič, pogumen vojak in gotovo nimate namena biti nasilen nad slabotnim ubogim duhovnikom, ki je poleg vsega še neoborožen in ki konec koncev ni storil ničesar drugega kot to, kar je mislil, da je v korist kraljevi duši. Jaz sem o tem tako zelo prepričan, da bi vam, če bi vedel, da nameravate priti k meni v mojo hišo, prihranil neugodnost tega obiska in bi prišel v vašo palačo, kjer bi v miru in slogi mogli najti način, kako bi zadovoljili kralja in istočasno razbremenili mojo vest. Vedel sem, da ste zelo olikan in ljubezniv človek in bi gotovo ob mojem prihodu potegnili iz omare steklenico vina in bi jaz iz srca pil na vaše zdravje.«

General je buljil v don Boska in ni vedel, kaj naj pove in kaj naj stori. Jeza se je v njem polegla, čutil je popolno spremembo čustev v sebi, potem pa v zmedi pozdravil don Boska in odšel.

Skočil je na konja, odjahal skozi vrata, se ustavil, se vrnil na dvorišče, stopil s konja in znova stopil v don Boskovo sobo:

»Torej, rekli ste, da bi prišli k meni na obisk?«

»Vsekakor.«

»Bi si upali?«

»Gotovo pridem.«

»In če bi vas prijel za besedo?«

»Kar primite me.«

»Pridite jutri ob enajstih.«

»Ne morem, ker imam prav takrat nujen popravek. Določite kako drugo uro, ki vam ustreza.«

»Ob treh popoldne.«

»Prav. Jutri ob treh popoldne vas bom prišel pozdravit.«

General je ostro pogledal don Boska in nato odšel.

Drugi dan popoldne je bil don Bosko na točno dogovorjenem sestanku. Sprejeli so ga z vsemi častmi in vljudnostjo. V miru so sestavili pismo za kralja in don Bosko ga je podpisal. V pismu je bilo rečeno, da je don Bosku zelo hudo zaradi neprijetnosti, ki mu jih je povzročil, da ga nikakor ni hotel žaliti; kar se tiče napovedi, naj kralj stvari vzame tako, kakor se njemu zdi najbolj ustrezno. Pismo je sklenil s obljubo, da ne bo nikdar več pisal podobnih pisem. Pripomniti je treba, da je bil zakon že podpisan in dejstev, ki so se zgodila, nihče ni mogel zanikati. Don Bosko pa je izjavil, da ne bi nikdar podpisal tiste izjave, razen zato, da bi preprečil večje zlo.

Don Boskov razgovor z generalom je trajal dolgo uro in je bil vedno bolj prisrčen in vesel. D'Angrogna je želel, da bi don Bosko ostal pri njem na kosilu, toda on se je izgovoril, češ da je že kosil. General pa je še zadržal don Boska, ki je že odhajal: »Toda preden boste odšli, bodite vsaj tako ljubeznivi in pokusite kozarec vina iz mojih vinogradov. Želim, da potrdiva najino prijateljstvo.«

Poklical je služabnika in mu naročil, naj prinese vina in zvrhan pladenj slaščic. Napolnila sta kozarce. Don Bosko je pogledal generala in se nasmehnil. Tudi general se je nasmehnil, vzel piškot in ga ponudil don Bosku.

Don Bosko je v šali vprašal: »Ni nobene tuje primesi v tem piškotu?«

General je prav tako v šali odgovoril: »Glejte.« Vzel je piškot in ga polovico pojedel. Nekaj trenutkov pozneje sta si stisnila roke in se ločila kot dobra prijateljca. In taka tudi ostala.

Ko je grof d'Angrogna pozneje iz Afrike pripeljal črnega dečka in ga hotel dati krstiti, ga je poslal k don Bosku, da bi iz njega naredil kristjana.

23.

POGLAVJE

Novi načrti za tiskarno – Katoliško branje – Razgovor med odvetnikom in podeželskim župnikom o zakramentu spovedi – Zavetišče krščanske ljubezni v Pinerolu in katehumeni – Don Boskov godovni dan in velikodušna obljuba – Praznik sv. Alojzija in priorjeva dobrota – Nove odredbe o verskem pouku

DON BOSKA VSE SPLETKE IN BOJI niso prav nič motili in je nadaljeval svoje dopisovanje z gospodom don Karlom Gilardijem. Pisal mu je 6. maja in obenem poravnal dolgove, ki jih je imel zaradi obresti Kongregacije duhovnikov Ljubezni za vsoto, ki je zanjo menil, da jo ima še na posodo pri opatu Rosminiju.

Predragi gospod don Karel!

Velikonočni čas hitro odhaja in zato moram urediti stvari svoje vesti. Do sedaj še nisem pisal očetu generalu, ker vem, da ima težave z zdravjem.

Odločili so, da bo šla železnica tod mimo, in zato je cena zemljišč silno poskočila. Toliko v vednost.

Coriasco, lastnik hišice blizu kraja, ki ste ga kupili in si ga ogledali, je prišel v stisko in mora delavnico prodati. Naročil mi je, naj vam sporočim, da jo proda za 7.000 lir. Lansko leto ste mu vi ponujali 10.000 lir.

Oh, da bi Božja Devica ohranila zdravje očetu generalu v korist naše vere! Za to milost prosim goreče jaz in vsi moji sinovi.

Priporočam se vam v molitev. Ljubite me v Gospodu. Moja mati vas skupaj z našimi kleriki lepo pozdravlja in jaz se iz vsega srca imenujem vašega vdanega prijatelja.

Duhovnik JANEZ BOSKO

Istočasno je don Bosko v tiskarni Ribotta na trgu Marije Tolažnice pripravljaj za mesec maj dva zvezka *Evangeljskih tolažb kristjanu, ki živi v svetu, izpod peresa T. K. Gre* za klene, krepke misli, povzete iz evangelija sv. Mateja. Nazorno je predstavljena lahkotnost izpolnjevanja zapovedi Jezusa Kristusa, svetost in

prednosti njegovih nasvetov, večnost Cerkve, dolžnosti, ki jih imajo ljudje do nje, od Boga prejeta oblast odpuščati grehe, uspešnost molitve, zlasti skupne, potreba, da razmišljamo o človekovih poslednjih rečeh, Božje usmiljenje in pravičnost itn.

Za mesec junij je don Bosko sam napisal prelepo knjigo v dveh zvezkih: *Pogovor med nekim odvetnikom in podeželskim župnikom o zakramentu spovedi*. Knjigo je natiskal tiskar Paravia.

Don Bosko je takole napisal namen teh pogovorov:

Ni dvoma, da je vera v teh časih, v katerih živimo, močno napadena od vseh strani. Vendar so vsi naporu sovražnikov nekoristni, če prej ne odpravijo zakramenta spovedi. To je razlog, zakaj se tako divje bojujejo proti tej tako uspešni ustanovi. Spovedi odtujen katoličan se znajde prepuščen sam sebi in koraka od prepada do prepada, je kakor nežna rastlina, ki je izpostavljena mrzlim vetrovom in se prepušča najbolj žalostnim početjem. Da bi protestanti uničili osnove svete spovedi, kar naprej zatrjujejo katoličanom, da spovedi ni ustvaril Bog in da jo je zato treba zavreči.

Zato bomo skušali ne z obrekovanjem, ne s praznim klepetom, ne z lažjo, kar so navadno sredstva naših nasprotnikov, temveč z evangelijem in iz zgodovine jasno pokazati, da so potrebnost spovedi priznavali že pogani, da so jo po Božjem naročilu opravljali že pri Hebrejcih in da ta ustanova prihaja od Jezusa Kristusa, ki jo je povzdignil v zakrament, jo dal vsem na voljo kot nadvse koristno sredstvo za vse, kot nujno potrebno vsem, ki so po krstu smrtno grešili.

Protestanti trdijo, da v prvih časi Cerkve nikdar niso govorili o spovedi. Mi bomo zato s cerkveno zgodovino v roki pokazali, da so spoved opravljali v Cerkvi Jezusa Kristusa od vsega začetka pa do današnjih dni.

Kolikor mi je bilo mogoče, nisem imenoval avtorjev in zmot v spisih nasprotnikov spovedi. To sem storil iz dveh razlogov: da ne bi preveč užalostil vernih katoličanov, ki so zgroženi zaradi nespoštovanja tako spoštovanja vredne ustanove naše svete vere, in tudi zato, da mogoče ne bi vzbudil v kom nesrečne radovednosti, da bi bral knjige, ki vsebujejo take zmote in neumestnosti.

Potrudil sem se, da sem jasno predstavil nauk katoliške Cerkve o ustanovitvi zakramenta spovedi, in sicer tako, da sem predstavil resnico in se bojeval proti zmoti, ne da bi jo imenoval. Zdi se mi, da sem jasno odgovoril vsem, ki govorijo in pišejo proti spovedi.

Ker se čutim globoko prizadetega zaradi vsega hudega, ki se iz dneva v dan množi proti katoliški veri, priporočam katoličanom pogum in odločnost.

Da, katoličan, pogum! Trdno se držimo vere, ki nam jo je izročil Jezus Kristus in ima za poglavarja rimskega papeža, ki je Kristusov namestnik na zemlji; skozi stoletja je bila vedno napadana, pa nikdar premagana.

Ta vera Jezusa Kristusa obstaja samo v katoliški Cerkvi. Nihče ni katoliški kristjan brez papeža. Gorje tistemu, ki se loči od tega najvišjega poglavarja! Ta je zunaj tiste vere, ki more edina pripeljati k odrešenju, kajti kdor nima Cerkve za mater, ne more imeti Boga za očeta.

Zato naj vlada med nami ista vera, iste zapovedi, isti zakramenti, ista ljubezen v življenju in smrti. Zlasti pa uporabljajmo zakrament spovedi kot uspešno sredstvo, ki ga je postavil Jezus Kristus, da bi podelil našim dušam zasluženje svojega trpljenja in smrti, da bi raztrgal verige, s katerimi ima vklenjene naše duše hudi duh, da bi zaprl vrata pekla in odprl vrata v nebesa. Tako bodi.

V tem pogovoru don Bosko z usti župnika pripoveduje dogodek, ki se je primeril njemu samemu in katerega predmet je spovedna molčečnost. Doživel ga je prav v razgovoru s protestanti.

Pred kratkim se mi je predstavil neki modrijanček, ki mi je zagotovil, da pozna veliko dejstev, na osnovi katerih lahko očita duhovnikom kršitev spovedne molčečnosti. Takoj sem mu omenil, da četudi bi kak duhovnik prekršil dolžnost spovedne molčečnosti, s tem svetost zakramenta ne bi prav nič izgubila veljave. Ali moremo zato, ker je Judež izdal Jezusa, vse apostole imenovati izdajalce? Ker pa je on le vztrajal, da pozna celo vrsto dejstev, sem mu predlagal naslednje: »Če vi ali kak vaš prijatelj lahko navede en sam primer, seveda popolnoma gotov in dokazan, vam dam petsto frankov.« »Pripravite mi denar,« je dejal možakar, »in prihodnjo soboto se vidimo.« »Trenutek,« sem mu dejal, »podobno ponudbo sem naredil že marsikomu drugemu, pa ga ni bilo več na spregled. Ne bi želel, da bi se tudi vam kaj takega pripetilo.« »Zagotovo bom prišel, lahko ste prepričani. Držal bom besedo.«

Ali mislite, da je prišel?

Pričakujem ga že dalj časa. Do sedaj ga ni bilo in prepričan sem, da ga nikdar ne bo, ker se kaj takega še nikdar ni zgodilo. Res je, da tisti, ki govorijo proti spovedi, prinašajo negotove primere, nikdar ne vedo niti kraja, kjer se je to zgodilo, niti ne vedo imena spovednika ali spovedanca, ki se ju to tiče. Vedno začenjajo svojo pripoved: Slišal sem govoriti, da se je zgodilo to in to.

Ko je don Bosko končal knjigo, se je 25. maja mudil v Ivreji. Tu je pridigal v čast Mariji Brezmadežni, se pogovarjal s tamkajšnjim škofom o upravljanju Katoliškega branja in se nato vrnil v Turin, da bi se s Paraviem domenil za na-

tis dveh zvezkov za mesec julij. Knjiga nosi naslov *Spreobrnjenje bogate in plemenite angleške gospe v katoliško vero v času, ko so bili na Angleškem v veljavi še zakoni smrtne kazni proti katoličanom. Zgodovinska pripoved, prevedena iz angleščine*. Podali bomo kratek povzetek.

Leta 1772 so se morali katoliški duhovniki skrivati pred oblastjo. Če bi kateri daroval sveto mašo, bi ga doletela smrtna kazen. Kdor koli bi dovolil v svoji hiši darovati sveto mašo, bi bil obsojen na izgubo premoženja in na dosmrtno prisilno delo v kolonijah. To naj bo skromno ponazorilo tolerance, o kateri toliko govorijo protestanti. Taka protestantska prisila nad katoličani je trajala celih dvesto let. V tej knjigi se pripoveduje, koliko je morala ta gospa pretrpeti, da se je spreobrnila in ohranila v pravi Cerkvi, ko je živela v svoji anglikanski družini, in kako je Bog poplačal njene junaške kreposti.

Take vrste knjige so predstavljale poraz za valdežane, ker so v bralcih vzbujale nasprotovanje proti tej ločini. Toda don Bosko se ni naveličal opozarjati vernike; želel je spet pridobiti duše tistih, ki so blodili, zlasti pa preprečiti pohujšanje otrok. Poleg sirot, rojenih protestantskim staršem, ki jih je sprejel v svoje ustanove, in pozneje poleg fantov, ki jih je v Turinu sprejemal iz zavetišča za katehume, se je sedaj na don Boska obrnilo še Zavetišče ljubezni iz Pinerola. Sam gospod župan Giosserano, ki se je spominjal don Boskove ponudbe iz prejšnjega leta, mu je iz pinerolskega zavetišča poslal fanta po imenu Plancia in plačeval po 16 lir na mesec za ves čas bivanja v Oratoriju, vse do izteka vsote 400 lir.

Med zgoraj omenjenimi fanti jih je veliko želelo vstopiti v katoliško Cerkvev in katehet je stal tukaj pred lahko nalogo. Toda verski pouk tistih, ki so jih pobrali s ceste in ki niso imeli nikakršne izobrazbe, ker so bili trde glave, bili neukrotljive nravi in nedostopni za disciplino in red, pa je bil veliko težji. Don Bosko je dobro vedel, kolikim novim neprijetnostim in skrbem se je moral podvreči zaradi teh fantov, vendar jih je sprejemal za notranje gojence in skušal storiti vse, da bi jih mogel sprejeti v naročje prave Cerkve.

Naj nam eno izmed pisem pokaže njegovo gorečo zavzetost.

Pinerolo, 22. junija 1855

Nadvse ugledni in spoštovani gospod!

Zahvaljujem se za novice, ki ste mi jih poslali po posredovanju vašega uglednega sodelavca don Alasonattija o Danilu Brunerottu, za katerega upam, da ste z njim zadovoljni, potem ko se je prilagodil koristnemu prizadevanju, da bi iz njega naredili koristnega človeka v telesnem kakor duhovnem pogledu, česar zaradi nepripravnih ljudi v naši ustanovi manjka. Ko se bo končala njegova katolicizacija, me, prosim, obvestite, da bom to zaznamoval v letopisu našega zavetišča.

Kar se tiče Petra Plancia, upam da je bila to njegova zadnja potegavščina, vendar nisem popolnoma prepričan. Bil bi hvaležen za vsako poročilo. Sicer pa je bil dolgo časa v zavetišču, in to ves čas proti moji volji. Če bi ga sedaj moral sprejeti, tudi če bi ga mogel, ga gotovo ne bi sprejel nazaj. Zato jaz ne bi Upravi Ljubezni sporočal njegovega pobega. Govoril pa sem s kanonikom rektorjem semenišča Badariottijem, vendar ne kot soupravnik, temveč kot prijatelj. Z njim bom tudi prišel 4. julija, ko bom šel na duhovne vaje k sv. Ignaciju v Turin in bom prinesel 200 lir, da vam jih izročim še isti dan, ali pa, če ne bom imel časa, 13. julija, ko se bom vračal. Bilo pa bi bolj preprosto, če bi vi, če vam ni v preveliko obremenitev, prišli na železniško postajo 4. julija ob pol devetih, ko bova zagotovo pripotovala.

Dovolite mi, da vam izrečem izraze največjega spoštovanja in vam zagotovim prijateljstvo vdanega in uslužnega služabnika.

JAN. KRST. FORTOUL, kanonik penitenciar

Sredi teh svetih dejanj, ki jih Bog opravlja z don Boskovo pomočjo, je prišel 24. junij, ko je dobri oče hotel dati fantom svoje hiše znamenje posebne naklonjenosti. Povedal jim je, da smejo na posebnem listku ali v zaupnem pogovoru na uho prositi za kakršno koli darilo, ki bi jim ga mogel po svojih močeh podariti. Mogoče je to storil tudi zato, da bi bolje spoznal njihove težnje in notranje drže. Vsak si lahko predstavlja, do kako resnih, pa tudi čudnih in nenavadnih prošenj je to pripeljalo. Toda don Bosko je skušal zadostiti vse želje, če so bile le kolikor toliko pametne, kot je nakup dragih knjig, obleke, oprostitev mesečnine in podobno.

»Jaz,« pripoveduje D. T., »sem doživel nov dokaz izredne dobrote njegovega srca. Ker sem potreboval nov talar (bil je klerik), sem se opogumil in prosil zanj. In on mi je rade volje kupil blago in plačal krojača.« Dominik Savio pa je vzel kos papirja in zapisal: »Prosim vas, da mi rešite dušo in me naredite svetega.«

Dan velike ljubezni je bil tudi praznik v čast sv. Alojziju Gonzagi, za katerega je dal don Bosko natisniti 4000 podobnic angelskega mladeniča. Ker so za priorja ali poglavarja praznika izbrali markiza Fassatija, je plemeniti gospod hotel fantom pripraviti nenavadno veselje. Na večer tistega dne, ki je bila prva nedelja v juliju, je po opravljenih obredih v cerkvi vsem zbranim v Oratoriju – zaradi velikega števila zunanjih jih je bilo več kot osemsto – postregel s kruhom in salamo. Ker je bil zelo radodaren, je želel, da bi bile rezine salame precej obilne. Bilo je nadvse zabavno, kako so fantje s kosom salame pred očmi, potem ko je dobil vsak svoj delež, hodili okoli in veseli ponavljali: »Ni mogoče videti Soperge. Ni mogoče videti Soperge.« Ta stavek je potem prešel v splošno rabo in je pomenil, da je rezina kruha ali salame zelo debela, če nisi mogel skozi njo videti Soperge, ki je bila na severovzhodni strani Turina. Nakazuje debelino,

zaradi katere je ovirana prosojnost, in je zatorej vzrok dobršnega ugodja. Prav tako pa je prior praznika hotel darovati častilcem sv. Alojzija.

Taka in podobna dejanja ljubezni, ki jih je sedaj en sedaj drug gospod iz Turina izkazal fantom iz Oratorija, so bila v veliko spodbudo, da so zunanji fantje radi prihajali k uram katekizma in pobožnostim. V tem so videli opozorilo evangeljskega sporočila: Iščite najprej Božje kraljestvo in vse drugo se vam bo navrglo. Ko so tako od časa do časa dobivali take pobude, prikrojene njihovim težnjam, so se raje posvečali Božjim rečem, se utrjevali v kreposti, postajali dobri kristjani ter modri in preudarni državljani.

Sredi teh veselih dogodkov pa jih je doletela ponovna preizkušnja. Dne 29. junija je prosvetni minister Janez Lanza zahteval od šolskega nadzornika izpolnitev zakona o učnem dovoljenju, s katerim je bilo prepovedano poučevanje vsem (moškim in ženskam), ki niso opravili predpisanega izpita pred komisijo, ki jo je določila oblast. Prav tako ni bilo izjeme za redovnice, katerih šole so prišle pod državni nadzor. To je bila spet dodatna obremenitev šolske dejavnosti s strani države, ki je skušala čim več šol dobiti v svoje roke.

Ker se redovnice niso mogle podvreči tem zahtevam, so jim prepovedali poučevanje.

Sveti sedež pa je omilil zle posledice take odredbe. Ko so ga vprašali za svet, kako naj ravnajo, je po škofu v Novari takole odgovoril: »Svetna oblast ne more omejevati pravic Cerkve do poučevanja. Zato odlokov državne oblasti, ki hočejo omejiti ali odpraviti to pravico, ni treba niti priznati niti jih izvajati. Da pa ne bi prišlo do skrajnosti in bi kar nenadoma zaprli vse redovne šole, naj škof opravlja nadzor nad religiozno in moralno vzgojo. Če tak nadzor ne prekorači primernosti, ga je mogoče sprejeti.«

24.

POGLAVJE

Oratorij vedno potrebuje pomoč – Pomoč ustanove Pia Opera della mendicITÀ istruita (kraljeva ustanova za izobraževanje revnih) – Renato d'Agliano in uslišana prošnja – Mala loterija nekaj slik – Ustrežena prošnja – Načrt loterije – Poziv javni dobrodelnosti – Markiz di Cavour sporoči don Bosku težko obolenje Rosminija, ki malo zatem umre – Zapisnik o izvedeni loteriji – Sporočilo o loteriji dobrotnikom

ODHOD 15 TISOČ PIEMONTSKIH VOJAKOV za pomoč Turčiji, Angliji in Franciji, tako imenovana kriptogama ali bolezen trte, ki je nekaj let uničevala najlepše piemontske vinograde, slabe žetve in ponoven izbruh kolere na Sardiniji ter še veliko drugih nesrečnih okoliščin so poslabšali položaj tako ubogih kakor bogatih. Tako se je naše zavetišče, ki je živelo samo od javne dobrodelnosti in krščanske ljubezni, znašlo v težkem položaju in veliki stiski.¹⁰

¹⁰ Ugledni gospod predsednik dobrodelne Ustanove poučenega uboštva v Turinu. Poln sem hvaležnosti do vaše osebe in vseh gospodov upravnikov dobrodelne Ustanove poučenega uboštva za pomoč, ki ste jo izkazali ubogim dečkom v moškem Oratoriju v Valdoccu in fantom, ki obiskujejo večerne šole in nravni pouk v Oratorijih sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu, sv. Alojzija pri Porti Nuovi in svetih Angelov varuhov v Vanchiglii. Letos sem zopet v stiski in se čutim primoranega, da se zatečem k istemu viru dobrodelnosti.

Vedno večje pomanjkanje hrane in prekinitvev dela je postavilo v zelo težaven položaj veliko zapuščenih in nevarnostim izpostavljenih dečkov, ki bi verjetno končali slabo, če jim ne bi pomagali z moralnimi in materialnimi sredstvi. Veliko teh, približno sto po številu, sirot, ki so ostali brez staršev po strašnem pustošenju kolere preteklo leto, je sedaj oskrbovancev v Valdoccu, drugim pa pomagamo, kakor moremo. Teh je v treh oratorijih čez tisoč petsto.

Prav v imenu teh revnih in zapuščenih dečkov se obračam na vašo znano dobroto z vročo prošnjo, da bi vzeli v dobrohoten pretres žalostni položaj omenjenih dečkov in mi naklonili tisto dobrohotno pomoč, ki ga težek položaj po vaši presoji zahteva.

Z globoko hvaležnostjo tudi v imenu dečkov, ki so deležni vaše dobrodelnosti, želim vam in vsem gospodom pri upravi obilen blagoslov iz nebes in si štejem v veliko čast, da se smem imenovati vaše ugledne osebe vdani prosilec duhovnik JANEZ BOSKO.

Toda Bog je od časa do časa dal vedeti, da ne bo zapustil svojih ubožčkov. Prav tiste dni, ko je don Bosko nameraval iti v mesto iskat pomoč za svoje fante, se mu je predstavil grof Renato d'Agliano, turinski plemenitaš, ugleden ne samo po plemeniti krvi, temveč tudi po svojih krščanskih čustvih, in mu dejal: »Moja soproga je zelo bolna. Molite zanjo in tudi vaši dečki naj molijo za njeno ozdravljenje.« In dobil je dar, ki je bil polovica dolga za kruh. Don Bosko se je zahvalil dobremu gospodu in ga spodbudil k zaupanju, zagotavljajoč mu, da bo to dobro delo, še preden bo deležen milosti, na določen način obvezalo Boga, da mu jo bo poklonil. Od tistega večera naprej pa vse do preklica je don Bosko dal opraviti še en očenaš in zdravamarijo za neko bolnico. Tretji dan je plemeniti grof zopet prišel v Oratorij in globoko hvaležen povedal, da je njegova soproga na veliko začudenje zdravnika zunaj nevarnosti in skoraj popolnoma zdrava. Poln hvaležnosti za nepričakovano izboljšanje mu je s strani svoje žene izročil lep dar. Božja previdnost je v svojem vedno ljubeznivem vodenju sveta odločila, da je bila ta vsota enaka prvi in je don Bosko tako v treh dneh mogel popolnoma izplačati peka.

Ta dejanja dobrodelnosti, ki so nosila v sebi videz izrednosti in čudežnosti, so v vseh vzbujala zaupanje v Božjo dobroto in so istočasno don Boska navdihovala k vedno novim pobudam za preskrbo njegovih dragih. Poročila, ki jih imamo iz tega časa, nam enoglasno pričajo, da je bil don Bosko podoben ubogi pa skrbni materi, obdani s številno družino, ki je v bojazni, da bi otroci zaradi pomanjkanja sredstev morali trpeti, storila vse, da jim ne bi manjkalo nič najbolj potrebnega za življenje.

Da ne bi preveč utrudil svojih dobrotnikov, je sklenil, da se obrne na javno dobrodelnost. Zato si je s slikami, ki so ostale od prejšnje loterije, zamislil novo, malo bolj skromno, s ceno ene lire za srečko. To ga je zaposlovalo skoraj šest mesecev. »Pred dvema letoma smo se obrnili na dobrodelnost vernikov s prošnjo za pomoč pri gradnji cerkve in doma. Sedaj se spet zatekamo k vam s prošnjo za pomoč v hrani.« S tem namenom je ustanovil odbor dobrodelnih gospodov in gospa v Turinu in za loterijo odgovorno komisijo. Nato je prosil oblast za ustrezno dovoljenje in predstavil načrt loterije, imena članov komisije, ki so morali biti podpisani na srečkah, primerek srečke in seznam slik.

Don Boskova prošnja se je glasila takole:

22. marec 1855

Spoštovani glavni intendant!

Podpisani se spoštljivo obrača na vas s prošnjo, da bi v nujni potrebi, da poskrbi za kruh zapuščenim in ogroženim dečkom, sto po številu, ki so zbrani v Oratoriju sv. Franči-

ška Saleškega in so zvečine sirote staršev, ki so umrli kot žrtev pogubne kolere preteklega leta 1854, mogel pripraviti loterijo nekaterih slik in tako zmogel nujne in neodložljive izdatke, ki jih ima taka ustanova.

V ta namen prosim vašo uglednost, da bi vzeli v pretres stanje zapuščenosti teh ubogih fantov in potrdili komisijo spodaj navedenih članov ter določili izvedenca, ki bi ocenil vrednost teh slik in bi mu istočasno podelili vsa pooblastila, potrebna za izvedbo loterije po načrtu, ki je priložen.

Ker gre za zelo skromno loterijo, podpisani prosi, da bi priznali pečat komisije, katerega odtis je podan na priloženem listu, in bi nas tako oprostili dajatev kraljevskemu finančnemu uradu, kakor je bilo po izredni uslugi storjeno že lansko leto.

*V upanju na ugodno rešitev
za komisijo duhovnik JANEZ BOSKO.*

Za loterijo je bilo namenjenih enajst slik, ki jih je ocenil velezaslužni M. Cusa, profesor in tajnik Albertinske akademije. Podajamo seznam, ki navaja drag spomin darovalcev Oratoriju.

1. Velika oltarna slika na platnu, ki predstavlja kronanje Jezusa Kristusa, delo slavnega Padovaninija, dar grofa Karla Caysa.
2. Oljnata slika na platnu, ki predstavlja Marijo Magdaleno, s pozlačenim okvirjem, dar doktorja Viriglia.
3. Oljnata slika na platnu, ki predstavlja presveto Srce Jezusovo, z zlatim okvirjem, delo profesorja Gastaldija, dar teologa kanonika Lovrenca Gastaldija.
4. Oljnata slika na platnu, ki predstavlja sveto Srce Marijino, v zlatem okvirju, delo in dar istih darovalcev.
5. Oljnata slika na platnu, ki predstavlja Devico Marijo, delo umetnika Karla Tomatisa, gojenca Oratorija.
6. Oljnata slika na platnu, ki predstavlja sv. Janeza Krstnika, v zlatem okvirju, delo istega umetnika.
7. Oljnata slika na platnu, ki predstavlja Devico Marijo, ki doji Otroka, v osmerokotnem pozlačenem okvirju, dar duhovnika Viktorja Alasonattija.
8. Oljnata slika na platnu, ki predstavlja sv. Frančiška Asiškega, v pozlačenem okvirju, dar duhovnika Petra Merla.
9. Oljnata slika na platnu, ki predstavlja Karla Alberta in Viktorja Emanuela, anonimna.
10. Ploski relief iz papirjevine, ki predstavlja vero, dar gospe Marjete Gastaldi, rojene Volpatto.

11. Ploski relief iz voska, ki predstavlja Leonarda da Vincija, v zlatem okvirju, dar njegove ekscelece kneza Litta Viscontija.

Ko je Kraljevska intendantca priznala vrednost teh predmetov, so dovolili loterijo z naslednjim odlokom:

Potem ko smo prebrali prošnjo z načrtom loterije in dobitki, ki jih posebna komisija namerava uporabiti v korist Oratorija sv. Frančiška Saleškega v tem mestu, in potem ko je bilo ugotovljeno, da cena dobitkov 5300 lir ni pretirana, dajemo dovoljenje za imenovano loterijo in izdajo 7000 (sedem tisoč) srečk po en frank, ki morajo biti, preden jih odtrgajo od matrice, podpisane od dveh članov komisije in ožigosane z žigom Kraljevske loterije finančnega ministrstva, ki tudi daje dovoljenje za ta odlok.

Loterijo je treba objaviti pred začetkom prodaje srečk s podobnim sporočilom, z načrtom loterije in z navzočim odlokom.

Žrebanje bo 12. prihodnjega meseca (julija) v navzočnosti komisije in turinskega župana, ki je posebej odgovoren za nadzor nad izvedbo loterije in za izdelavo poročila temu osrednjemu uradu.

Komisija bo poskrbela, da bo celotna vsota iz prodaje srečk in tistih, ki bodo ostale neprodane, šla v korist ustanove, za katero je bilo izdano to dovoljenje.

Neupoštevanje katere koli odločitve postavljenih pogojev bo uničilo in razveljavilo dano dovoljenje, neodvisno od kazni, ki more slediti prestopku zakona.

Glavni intendant FARCITO

Turin, 20. aprila 1855

Nekaj dni pozneje je na osnovi ponovne don Boskove prošnje intendant izdal naslednje dovoljenje:

Potem ko smo dobili v roke odlok finančnega ministrstva z dne 21. aprila tega leta, razglašamo, da je komisija za loterijo samo za to priložnost razrešena dolžnosti, da ožigosa srečke z žigom imenovanega ministrstva, in namesto njega postavi odtis žiga lastne ustanove.

Glavni intendant FARCITO

Turin, 23. aprila 1855

Ko je don Bosko imel v rokah vsa ta dovoljenja, je začel širiti načrt loterije, ki je bil takole zamišljen:

1. Namen te loterije je zbrati sredstva, s katerimi bi mogli vzdrževati dečke, ki so sprejeti v zavetišče ob Oratoriju sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu.
2. Loterija ima za dobitke nekaj slik, ki so do dneva žrebanja razstavljene v eni izmed sob v tem Oratoriju.
3. Srečke stanejo en frank in bodo odtrgane z zvezka matric, opremljene z žigom Oratorija in podpisane od dveh članov komisije.

4. Žrebanje bo 12. julija v eni izmed dvoran Oratorija, v navzočnosti uglednega gospoda župana tega mesta in članov komisije. Izžrebali bodo toliko številčk, kolikor je v tem zborniku opisanih predmetov. Prva izžrebana številka bo zadela predmet, označen s številko ena in tako naprej. Izžrebane številke bodo objavljene v časopisih.
5. Razpečevanje srečk je poverjeno komisiji in tistim osebam, ki se bodo ponudile za sodelovanje s to dobrodelno ustanovo.
6. Izžrebani predmeti bodo razdeljeni v zgoraj omenjenem Oratoriju osem dni po žrebanju. Tisti, ki v teku treh mesecev ne bodo dvignili izžrebanih predmetov, bodo šteti za dobrotnike Oratorija, ki puščajo sliko kot dar istemu Oratoriju.

Nato so v posebnem seznamu opisane slike in navedena imena članov komisije, ki naj podpiše srečke. Njihova imena so:

Predsednik: VALLAURI, dr. FRANČIŠEK

Podpredsednik: FRANCESETTI DI MEZZENILE vitez CEZAR

Tajnik: D'AGLIANO DI CARAVONICA vitez LOVRENC

Blagajnik: CAYS DI GILETTA grof KAREL

BIANCO DI BARBANIA baron KAREL HIJACINT

BOSKO duhovnik don JANEZ, ravnatelj Oratorija

D'ANGENNES markiz HENRIK

FANTONI grof KAREL

FASSATI markiz DOMINIK

GALLEANI D'AGLIANO grof PIJ

GONELLA vitez MARKO

LUCERNA D'ANGROGNA grof ALEKSANDER

PONTE DI PINO grof JOŽEF

PROVANA DI COLEGNO grof ALEKSANDER

RADICATI DI BROZOLO grof KAZIMIR

Med temi imeni je vredno posebej omeniti grofa d'Angrogno, generala majorja topništva, adjutanta njegovega veličanstva, ki smo ga spoznali v ostrem razgovoru z don Boskom zaradi pisma kralju. Z veseljem je sprejel povabilo, da bi bil prištet med člane komisije.

V načrtu za loterijo sta bili dve izjavi z namenom, da bi zaščitili kupce srečk.

1. Podpisani sprejemam vlogo blagajnika in odgovornost, da bom denar, ki se bo nabral z loterijo, izročil naslovniku, ki je podan v soglasju z zakonom.

K. CAYS, Turin, 21. marca 1855

2. Podpisani izjavljam, da so bile zgoraj opisane slike darovane Oratoriju brez vsake odkupnine in da bodo iste spravljene v eni izmed sob tega Oratorija vse do te loterije.

duhovnik JANEZ BOSKO, Turin, 9. aprila 1855

Don Bosko je razposlal srečke vsem znanim civilnim in cerkvenim osebam. Pa tudi premožnih ljudi ni pozabil in jih tako postavil v sladko potrebo, da se stori kaj dobrega v prid toliko zapuščenih otrok, ki jih je Bog izročil njemu v varstvo.

Vsakemu zavoju srečk je bil dodan list z naslednjo vsebino:

Turin, 8. maja 1855

Velespoštovani gospod! Zelo nesrečna letina in veliko število otrok, ki so zaradi pogubne kolere izgubili svoje starše in postali sirote, so me prisilili, da sem moral občutno povečati število dečkov v zavetišču Oratorija sv. Frančiška Saleškega, tako da jih je sedaj približno sto. Ker sem v veliki stiski in ne vem, kako bi si pomagal, da bi mogel vsem prisrkrbeti vsakdanji kruh, sem se posvetoval z nekaterimi uglednimi člani, ki jih navajam v seznamu članov komisije. Svetovali so mi, naj pripravim malo loterijo nekaj slik. Ko smo sprejeli to odločitev in uredili priprave, predvidene po zakonu, smo pred nalogo, da razpečamo srečke. Odločil sem, da bi to prepustil osebam, ki so me že ob drugih podobnih priložnostih velikodušno podprle. Zato sem se opogumil in tudi vam in vaši velikodušni dobroti poslal srečk s prošnjo, da bi jih razpečali med ljudi, ki so pripravljene podpreti take vrste dobrodelnost. Če ne bi mogli vseh razpečati in bi menili, da jih ne bi ohranili zase, vas prosim še za eno uslugo: da bi jih osem dni pred žrebanjem (12. julija) poslali članu komisije, ki vam je bolj pri roki. Prav tako se lahko ravnate pri pošiljanju vsote, ki ste jo iztržili za srečke.

Bilo bi mi veliko ljubše, če vas ne bi bilo treba nadlegovati. Toda ker so se stvari tako zaostrele in izdatki tako narasli in ker je vedno več otrok, ki prosijo kruha, sem moral ravnati tako. Verjemite mi: gre za resnično nasičevanje lačnih.

Medtem ko vam izrekam svojo resnično hvaležnost, vam zagotavljam, da se bom v molitvi združil z vašimi obdarovanci in prosil ljubega Boga, da bo vas in vse vaše, ki so vam posebno pri srcu, obdaroval z vsemi blagoslovi v tem in prihodnjem življenju. Z največjim spoštovanjem si štejem za veliko čast, da se smem imenovati vaše ugledne osebnosti vdani služabnik

duhovnik JANEZ BOSKO.

Tudi Gustav di Cavour je rad prevzel poslane loterijske srečke. Obiskal je zelo bolnega Rosminija. Dolgo se je pogovarjal z njim in se s težkim srcem poslovil od svojega prijatelja, za katerega se je bal, da ga ne bo več videl. V tem smislu je tudi pisal don Bosku.

Turin, 2. junija 1855

Velečastiti gospod! Moja odsotnost iz Turina, ki se je podaljšala za nekaj dni, in nekateri nujni opravki so povzročili, da nisem takoj odgovoril na vašo okrožnico o loteriji v korist vaše številne družine. Sedaj pa vam odgovarjam, da sem zaradi dobrodelnega namena loterije prevzel vseh 50 srečk, ki so mi bile poslane, in vam pošiljam ustrezno vsoto.

Naj vam povem, da so novice iz Strese, kjer sem bil pred nekaj dnevi, in tiste, ki sem jih dobil po pošti danes zjutraj, zelo vznemirljive. Molite, da bi ugledni bolnik, ki nam je vsem tako pri srcu, po Božji dobroti mogel še dolgo delati za svojo zgledno redovno družbo in za korist cele Cerkve, kateri, tako se mi zdi, more storiti še toliko dobrega.

Izrabljam priložnost, da ponovno izrazim svoje spoštovanje do vaše osebe. Pozdravlja vas vdani in uslužni služabnik

G. DI CAVOUR

Opat Antonio Rosmini Serbati je umrl v noči od 30. junija na 1. julij 1855 in don Bosko je povabil celoten Oratorij k molitvi za dušo velikega dobrotnika.

Don Cafasso je velikodušno dovolil, da so v središču mesta, v prostorih, od koder so se zaradi počitnic umaknili konviktovci, v dvoranah konvikta sv. Frančiška Asiškega razstavili slike za loterijo. Srečke so razpečali in vse je bilo nared za žrebanje, kot moremo razbrati iz naslednjega zapisnika.

V Gospodovem letu 1855, na dan 11. julija, so v navzočnosti gospoda Gonella viteza Maria in duhovnika Janeza Boska člani komisije za loterijo v korist dečkov zavetišča pri Oratoriju sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu in v navzočnosti gospoda grofa Aleksandra Broglia, gospoda kanonika Jožefa Ariccia di Carmagnola in gospoda Antona Beglia izžrebali številke za dobitke loterije.

V turinski mestni palači so izbrali tako imenovani sestavljeni kompas in vložili desetice, stotice, tisočice – vse do sedem tisoč. Potem so boben zavrteli in v eni izmed sob v Oratoriju po pravilih intendance izvlekli številke.

teolog kanonik GIUSEPPE ARICCIO, ANTONIO BEGLIA, vitez MARIO GONELLA

Don Bosko je pohitel in v okrožnici obvestil dobrotnike o izidu loterije.

Turin, 16. julija 1855

Velespoštovani in velezaslužni gospod! Rad bi vam čim prej sporočil seznam števil, ki so bile izžrebane v loteriji, pri kateri ste tudi vi tako velikodušno sodelovali, da boste lahko v miru ugotovili, ali vas je morda žreb izbral za nagrajenca.

Dobro vem, da pri tem nikakor niste mislili na dobiček, temveč ste imeli pred očmi dejanje ljubezni, s katerim bi pomagali vzdrževati dečke, ki nam jih je Božja previdnost zaupala v varstvo. Za to se vam iz srca zahvaljujem.

Zagotavljam vam, da bomo ohranili do vas naše veliko spoštovanje in hvaležnost, in prosimo, da bi nas še naprej podpirali z vašo dobrodelnostjo. In ker vam drugače ne moremo pokazati svoje hvaležnosti, bom jaz, moj kolega duhovnik don Alasonatti in vsi sinovi Oratorija prosili gospoda Boga, da vas obdari z nebeškimi blagoslovi. Istočasno vas s polnim spoštovanjem pozdravlja vaš vdani služabnik

duhovnik JANEZ BOSKO.

25.

POGLAVJE

Vsakdanji kruh v Oratoriju – Božja previdnost in don Bosko – Propade načrt tiskarne – Odlično obnašanje fantov iz Oratorija v privatnih šolah – Junaški prinašalec miru – Don Boskove težave med jesenskimi počitnicami in njegova pripoved ob razdelitvi nagrad – Izpolnjena in nagrajena obljuba materi Božji Mariji – Opomini fantom, ki so se vračali domov – Savio in Massaglia se nočeta ločiti od don Boska

ŠOLSKO LETO 1854/55 SE JE BLIŽALO KONCU, in čeprav so v Oratoriju živeli zelo ubožno, ni nikdar manjkalo potrebne hrane. Kilogram drugovrstnega kruha je stal sedemdeset centimov, toda don Bosko ni odpustil nobenega svojih fantov, ni zmanjšal njihovega števila, temveč je sprejemal vedno nove. Še več, pogosto je njihovo skromno mizo obogatil s kakim priboljškom. Izkupiček od loterije je poplačal stroške in je nagradil težave in ponižanja, ki jih je moral prenesti, in s tem večal svoje zasluge.

Zato mu Božja previdnost ni nehala stati ob strani in on se ji je predajal s tolikim zaupanjem, vdanostjo in hvaležnostjo, da lahko rečemo, da je celo življenje prebil v nenehnem zahvaljevanju Bogu.

Iz vsakega položaja v življenju, vsakega velikega ali majhnega dogodka je znal najti razlog, da je poveličeval Božjo dobroto, bodisi zaradi njegove previdnosti bodisi zaradi njegove modrosti in vsemogočnosti. Nekega dne poleti je šel z don Ruo v Turin. Ustavila sta se pred prodajalno mizo nekega trgovca s sadjem in don Bosko je opisal različnost, lepoto, okusnost različnih vrst razpostavljenega sadja in vzkliknil: »Kako dober je Gospod, ki s toliko različnostjo sadežev skrbi za naše telesne potrebe!« Take besede smo slišali tisoč in tisočkrat iz njegovega ljubečega srca.

V njem ni bilo opaziti nikakršne nepotrpežljivosti v pričakovanju tiste podpore, ki so si jo vsi želeli in ki je bila nagrada za njegovo vero. Prav tako ni kazal vznemirjenosti, če se ni uresničil kak pomemben načrt, ki mu je bil posebno pri srcu. Tako se je med drugim moral odpovedati tako želeni lastni tiskarni, ker ni mogel kupiti za to potrebnega zemljišča. Smrt opata Rosminija je končala toliko lepih upov. In kljub temu je z mirno dušo odgovarjal don Karlu Gilardiju, ki mu je svetoval, naj proda vse ali vsaj del zemljišča, ki ga je prepisal na Ustanovo ljubezni.

Predragi gospod Karel! Pravkar sem prejel vaše ljubeznivo pismo, v katerem mi sporočate, da je bil oče Pagani izbran za vašega vrhovnega predstojnika. Bog bodi zahvaljen. Zares menim, da se je izpolnila Božja volja. Izročite mu moje vdane pozdrave.

Kar se tiče zemljišča, ki naj bi ga prodali, je res ugodna točka za začasno valdoško postajališče. Preteklo pomlad je bilo več dobrih in sprejemljivih ponudb, sedaj pa smo v času krize: redki kupujejo, nihče ne gradi. Zato bi predlagal, da bi počakali do pomladi 1856. Mogoče se bo v tem obdobju ponudila kaka ugodna prilika, vsekakor pa svetujem, da se nam nikamor ne bi mudilo. Jaz ne bi mogel kupiti.

Pošiljam vam pozdrave moje matere, mojih klerikov, ki se vas vsi z radostjo spominjajo. In medtem ko se vsi priporočamo vašim molitvam, vas pozdravlja

vdani prijatelj duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 15. avgusta 1855

To pismo nam priča o popolnem miru njegovega srca, osnovanem na zupanju v Marijo in podprtim z zglednim življenjem njegovih sinov. Ves Turin je poznal in priznaval njihovo krepostno življenje. Še naprej so obiskovali dve zasebni šoli: nižjo gimnazijo pri profesorju Jožefu Bonzaninu, višjo pa pri profesorju don Mateju Piccu. Kljub skromni obleki in ponižnemu priznanju lastnega položaja so bili vedno snažni, lepo vzgojeni in tako vljudni, da so se njihovi tovariši iz meščanskih in plemiških družin radi družili z njimi. To prijateljstvo jih je spodbujalo k zdravemu tekmovanju, večji redoljubnosti, k molku in medsebojnemu posnemanju kreposti. Profesorja sta se zato zahvaljevala Bogu, zlasti še zato, ker je eden izmed njih obvaroval skupnost velike nesreče.

Dominik Savio je obiskoval drugi razred latinščine profesorja Bonzanina in dva sošolca sta mu dala priložnost, da je pokazal, kako zelo v njem gori ogenj ljubezni do Boga in želja, da bi preprečil Božje žalitve. Ko sta se nekega dne med seboj sprla zaradi besed, ki sta jih izrekla v sramoto njunih družin, sta se začela psovati in obmetavati z grdimi vzdevki in se končno spozabila tako daleč, da sta se začela obmetavati s kamenjem. Ko je Dominik zvedel za to sovraštvo in

odkril njun namen, da bi poravnala svoje račune s kamenjem, mu je bilo silno žal in je hotel preprečiti ta izziv. Toda kako naj to izvede, ko sta bila oba bojevnika veliko starejša in telesno bolj razvita kot on? Skušal ju je prepričati, da bi opustila svoj neumni sklep, ter jima prikazal, da je maščevanje proti zdravi pameti in proti zahtevam vere. Pisal je pismo tako enemu kakor drugemu. Pretil jima je, da bo stvar odkril profesorju in sorodnikom. Toda bila sta tako razkačena drug proti drugemu, da je bila vsaka beseda zaman. Tedaj mu je njegova velikodušnost svetovala junaško dejanje. Počakal ju je po šoli in jima takole govoril: »Ker nadaljujeta v svojem sramotnem sklepu, vaju prosim, da sprejmeta vsaj en pogoj.« »Sprejmeva,« sta odgovorila, »samo da ne bo preprečil najinega izziva.« »On je razbojnik,« je vzkliknil eden izmed njiju. »In jaz ne bom miroval, dokler eden izmed naju ne bo imel razbite glave.« Pobožni Dominik je trepetal zaradi grdih izrazov sovraštva. Toda v želji, da bi preprečil največje zlo, se je opogumil in dejal: »Pogoj, ki ga postavim, ne ovira dvoboja.« »Kakšen je ta pogoj?« »Povedal vama bom na kraju, kjer se hočeta pomeriti s kamenjem.« »Ti se norčuješ iz naju ali pa boš poskusil s kako zvijačo.« »Z vama grem in ne norčujem se iz vaju; bodita mirna glede tega.« »Mogoče boš šel koga poklicat?« »Moral bi to storiti, pa vendar ne bom, ostal bom z vama, samo držita besedo.« Obljubila sta mu in si za prostor nesrečnega dvoboja izbrala tako imenovane travnike ob trdnjavi, nedaleč od Porta Suse, na zemljišču, kjer so pozneje postavili cerkev sv. Barbare.

Ko so prišli na kraj dvoboja, je naš Dominik storil nekaj, česar gotovo nihče ni pričakoval. Dal je, da sta oba bojevnika zavzela svoje mesto v določeni oddaljenosti drug od drugega, oba založena s kamni. Ko ju je videl, da sta pripravljena na divji spopad, je Dominik rekel: »Preden se bosta spopadla, hočem, da izpolnita postavljeni pogoj.« Ko je to izgovoril, je potegnil iz nedrja svoj mali križ, ki ga je imel okoli vratu, ga dvignil visoko v zrak in rekel: »Hočem, da vsak izmed vaju pogleda v to podobo in potem vrže kamen vame ter izgovori besede: »Jezus Kristus je umrl, ko je odpustil svojim rabljem; jaz grešnik pa ga hočem razžaliti s tem, da se maščujem.«

Ko je to izrekel, je pokleknil k tistemu, ki se je zdel bolj razkačen, in mu rekel: »Daj, vrzi prvi kamen vame. Vrzi kamen v mojo glavo.« Ta, ki ni pričakoval podobnega predloga, je zatrepetal, prebledel in dejal: »Ne, jaz nimam nič proti tebi in sem celo pripravljen, da te branim, če bi ti kdo hotel storiti kaj žalega.« Ko je Dominik to slišal, je vstal in tekkel k drugemu fantu, padel pred njim na kolena in izrekel iste besede. Pri tem dejanju je tudi ta ostal kakor vkopan in presenečen vzkliknil: »Nikdar ne bom storil kaj žalega tebi.«

Tedaj je sveti deček vstal in s trepetajočim glasom rekel: »Kako, vidva sta pripravljena, da tudi kljub nevarnosti branita mene, ki sem neznatna stvar, nista pa sposobna, da bi si odpustila žalitev, prezir, da bi rešila svojo dušo, ki je stala kri našega Odrešenika in ki jo bosta vidva s tem grehom izgubila?« Nato je utihnil in še vedno držal v roki visoko dvignjen križ. Oči pa je imel polne solz.

Ob takem prizoru ljubezni in gorečnosti sta se sošolca vdala. Bila sta premagana. Eden izmed njiju je ves prevzet zatrdil, da ga je to dejanje tako prevzele, da mu je mraz stresel celo telo. Čutil se je globoko osramočenega, ker je svojega prijatelja prisilil k tako skrajnim ukrepom, da je preprečil njun sramotni sklep. Nekaj dni pozneje sta sošolca, ki sta se med seboj pobotala, šla k spovedi in tam poravnala svoje račune tudi z Bogom.

Don Bosko je s strahom pričakoval bližnje počitnice. Začel je fante opozarjati na veliko nevarnost, ki jim preti od hudobnega duha; v kratkem času bi izgubili sadove dela, ki so si jih z muko zaslužili med šolskim letom. Govoril je o nevarnostih, ki jih v svetu srečujemo zaradi slabih tovarišev, slabega branja, brezdelja in nebrzdanega življenja. Priporočal jim je skrajno previdnost v stiku z vsemi vrstami ljudi, obsojal grdo navado nekaterih staršev, ki so dopustili, da so se dečki in deklince skupaj igrali, in to imenoval potop nedolžnosti in osnovna šola hudobije. Opominjal je, da sv. Filip Neri ni dovolil niti, da bi se sestre igrale z brati.

Na tak način jim je dal vedeti, da bi mu bilo v veliko zadoščenje, če ne bi šli na počitnice domov ali da bi se vsaj čim prej vrnili v Oratorij. Obljubil jim je, da bi jim to žrtev povrnil z več zabave, malicami, gledališčem in prijetnimi izleti. Odpravil je že božične in pustne počitnice, ki jih je prva leta še dopuščal, ker je bila to navada v vseh vzgojnih zavodih. Za zdaj je še dopuščal velikonočne počitnice. Toda jesenske počitnice so trajale od prvih tednov julija do približno dvajsetega oktobra. Zato je don Bosko sklenil, da bo fante poklical v Oratorij sredi avgusta in posvetil en mesec ponavljanju ali pripravi na naslednje šolsko leto. Navada pa je postala, da fant, ki se ni odzval temu povabilu, jeseni ni bil sprejet v zavod za naslednje šolsko leto. Razmišljal pa je, da bi odpravil velikonočne počitnice in pustil samo en mesec za jesenske počitnice.

Vsi ti načrti in odločitve so bile delo junaške ljubezni do fantov.

To pa je pomenilo dodatne izdatke za neplačano vzdrževanje, ki se s porastom števila fantov – do osemsto – dosegali velikanske vsote. Rade volje se je odpovedal počitku, ki bi si ga v tem poletnem času lahko privoščil, in je veliko-dušno sprejemal nove telesne napore in skrbi, ki so bili povezani s tem.

Na koncu šolskega leta v prvi polovici julija so pripravili razdelitev nagrad. Don Bosko je imel prisrčen nagovor. Eden izmed bivših gojencev nam je ohranil spomin na nagovor, ki spada, če že ni bil 1855, v to obdobje. Don Bosko je dejal, da je prva nagrajenka presveta Devica Marija za vso pomoč, ki jo je to leto naklonila fantom. V osvetlitev jim je povedal naslednji dogodek: »Bilo je nekega majniškega dne, posvečenega nebeški kraljici in namenjenega pogostitvi ob razdelitvi nagrad. Da bi povzdignili slovesnost in popestrili praznik, so povabili več uglednih oseb. Za nagrade so izbrali nabožne predmete, kot so knjige, podobe, kipci in podobno. Med razstavljenimi predmeti je bilo tudi nekaj vaz z naravnim, svežim, lepo dehtečim cvetjem, ki pa so bile za okras, ne za nagrado. Tisti dečki, ki bi jih prve nagradili, bi si lahko med vsemi predmeti izbrali, kar bi jim najbolj ugajalo. Končno je nastopil toliko zaželeni trenutek razdelitve nagrad. Prvi nagrajenec je vstal, stopil k mizi z nagradami in pred vso zbrano družbo izbral predmet, ki ga je štel za najbolj dragocenega. Ostalo je še veliko nagrad, ki pa niso bile nič manj vredne od prve. Poklicali so drugega nagrajenca, dečka izrednih kreposti in angelske kreposti. Skromno je vstal, pristopil k mizi, se ustavil, preletel z očmi vse nagrade in ostal neodločen, kakor da ne bi bil zadovoljen z vsem lepim, kar je ponujala miza. Tedaj se je v začudenje vseh zazrl v šopek svežih dehtečih cvetic, ga ves vesel vzel v roke in ga odnesel naravnost v kapelico pred kip Matere Božje, ki so jo prav v tistem mesecu posebej častili. To pobožno, preprosto in naivno dejanje so vsi navzoči z izrednim veseljem burno pozdravili. Zlasti dečki so bili vsi iz sebe zaradi te geste in so znova in znova začeli ploskati svojemu sošolcu. Vsi drugi so posnemali dejanje tega nagrajenca in so kar tekmovali, kako bi pokazali hvaležnost svoji nebeški Materi.« Sklenil je z besedami, da kar mati Božja Marija pričakuje od njih, je to, da bi ostali vedno zvesti kristjani.

Šolsko leto so končali z vajo za srečno smrt. Deček Alojzij Fumero, ki mu je neznansko ugajala glasba, je prišel v dobo, ko se spremeni glas. Ker je moral zapustiti Oratorij, se je šel spovedat k don Bosku. Imel je čudovito nežen in lep glas, in ko je on zapel, se je zdelo, da se je prva kapelica – lopa – pozneje cerkev sv. Frančiška Saleškega spremenila v nebesa. Don Bosko ga je vedno spodbujal, naj bi imel pri petju dober namen in naj bi začel peti v Božjo slavo vsakokrat, ko bi ga povabili k nastopu. Fumero mu je odgovoril, da je prosil Marijo, da bi mu za vedno ohranila tisti mili in mogočen glas, in ji obljubil, da ga ne bo nikoli uporabil za posvetne pesmi, ne na šolskih prireditvah ne v gledališčih. Don Bosko mu je zagotovil, da mu bo Marija izpolnila njegovo željo in podarila to izredno milost. Fumero je držal svojo obljubo in je pel vedno samo v cerkvi Bogu v čast in vse do pozne starosti ohranil svoj glas čist in čudovito lep.

Končno je prišel dan odhoda. Veliko število fantov je bodisi zaradi navezanosti na starše, bodisi iz mladostne lahkomiselnosti, bodisi zaradi želje sorodnikov odšlo domov. Tem je don Bosko priporočal, naj gredo vsak teden k sv. zakramentom, da bi se takoj ob prihodu predstavili svojemu župniku in ga imeli za drugega don Boska. Spodbujal jih je, naj bi vsak dan ministrirali pri sv. maši, pozorno poslušali pridige na praznične dni in da bi, če so že za to sposobni, otroke učili verouk. Vsakemu je izročil listek, na katerem so bili nasveti, kako naj lepo preživijo počitnice. Četudi se je don Bosko delal mirnega in ljubeznivega, je vendar za vsakim dečkom odšel kos njegovega srca. Kljub temu pa se je veliko fantov med počitnicami vračalo v Oratorij tudi po deset in več milj, da so se spovedali pri don Bosku, ga prosili za nasvet ali samo zato, da so ga spet videli. Bilo je veliko takih, ki so prihajali iz Braja, Astija, Alessandrije in celo iz še bolj oddaljenih krajev.

Ni pa tudi manjkalo gojencev, ki so iz želje, da bi naredili veselje don Bosku, ali iz želje, da bi napredovali v učenju in pobožnosti, ostali v Oratoriju. Med njimi sta bila tudi Savio in Massaglia. Ker je don Bosko vedel, kako zelo so si jih doma želeli starši in kako zelo sta potrebovala domačega zraka, da bi si okrepila zdravje, je obema rekel: »Zakaj ne gresta za kak dan domov na počitnice?« Onadva pa sta se v odgovor zasmejala. »Kaj mi hočeta povedati s tem smehom?«

Dominik je odgovoril: »Dobro veva, da naju naši starši z veseljem pričakujejo. Seveda jih imava tudi midva rada in bi nama bilo zelo prav, če bi jih obiskala. Veva pa tudi, da ptiček, dokler je v kletki, sicer ni svoboden, je pa varen pred jastrebom. Če pa je zunaj kletke in leta, kjer koli hoče, se izpostavlja nevarnosti, da pade v kremplje peklenskega jastreba.«

Kljub vsemu temu je don Bosko menil, da bi ju zaradi njunega zdravja za nekaj časa poslal domov. Vdala sta se njegovi volji samo iz pokorščine in sta ostala doma samo toliko časa, kolikor jima je ukazal don Bosko.

Veliko jih je po enem mesecu prišlo nazaj, kakor je zahteval don Bosko. V dnevniku mesečnih ocen sinov domače hiše, kjer so zapisane ocene za izpolnjevanje dolžnosti lastnega stanu in lepega krščanskega vedenja za leto 1854–55, beremo za mesec avgust, da je bilo v Oratoriju 35 dijakov in 80 rokodelcev, vsega skupaj 115 gojencev. Pri tem niso všteti kleriki in druge osebe, ki so bivale v Oratoriju ali bile tam v službi.

In prvo, kar je don Bosko po vrnitvi v Oratorij storil, bodisi v avgustu bodisi v oktobru, je bilo, da jih je povprašal, kako so se držali njegovih nasvetov.

26.

POGLAVJE

Galantuomo, narodni letopis za leto 1856 – Svojim prijateljem – Začetek leta 1855 – Galantuomo gre na vojno na Vzhod – Obisk morja – Krim – Kolera na Krimu – Prihodnja usoda domovine

DA BI PREHITEL RAZPEČEVANJE LETOPISOV, je don Bosko začel že meseca julija pripravljati Galantuoma. Za sestavo, tiskarsko postavitev, popravilo odtisov in za natis je potreboval vsaj dva meseca. V tej izdaji je poleg že običajnih podatkov iz prejšnjih let dodal še najpomembnejše dogodke iz življenja Pija IX. in seznam pobožnih štiridesetih ur v turinskih cerkvah za leto 1856. Galantuomo (pošten in uglajen možki) prinaša zanimive znanstvene in verske pripovedi, omenja najnovjše izume in odkritja in končuje z ljubko pesmijo v piemontskem narečju z naslovom Pregreha igre. Naročilo za natis tega darila Katoliškega branja njegovim bralcem je dobil tiskar De Agostini. Preostali primeri pa bi šli v prodajo.

Galantuomo je v prejšnjih dveh letih naredil veliko dobrega. Izdaja pa, ki je bila v tisku, je zaradi napovedi mnogih dogodkov izzvala veliko zanimanje. Mi jih bomo z drugimi stranmi, ki sicer niso tako pomembne, ponatisnili, ker pa želimo, da bi iz njih bolje spoznali don Boskov značaj in pripravljenost, da jasno brani katoliška načela, jih bomo predstavili. Za ponatis smo se odločili tudi zato, da se ne bi izgubile, ker je zaloga po petdesetih letih popolnoma pošla in ni nikakršne verjetnosti, da bi jih še kdaj kje drugje ponatisnili.

V Galantuomu ali narodnem letopisu za 1856 beremo naslednje:

Galantuomo svojim prijateljem

ZAČETEK LETA 1855

To je tretjič, ko imam čast, da se vam predstavim, dragi prijatelji, in vam govorim o novih dogajanjih. Letos imam povedati toliko in tako pomembnih stvari, da sem moral razdeliti snov na več poglavij. Začel bom s tem, kar se je zgodilo na začetku tega leta.

Medtem ko se je začelo leto tisoč osemsto petinpetdeset, so v zbornicah razpravljali o zakonih proti redovnikom, redovnicam in duhovnikom. Ubogi redovniki, ki so poskrbeli za toliko krožnikov mineštre za moje fante in so me prišli tolikokrat obiskat, ko sem bil bolan. Najsi nas je gospod hotel kaznovati s tem zakonom ali pa je imel pri tem druge nam nepoznane namene, dejstvo je, da so se hudobija in nesreče množile. Naša draga kraljica mati Marija Terezija je zbolela in po nekaj dneh boleznii podlegla neizprosni usodi in umrla. Čez nekaj dni ji je sledila v grob vladajoča kraljica Adelaida, njena snaha. Oh, ubogi kraljici, kako sta bili dobri in koliko miloščine sta dajali. Jaz sem jokal nekaj dni in noči in z menoj so jokali mnogi drugi. Na dan njunega pogreba nisem delal drugega, kot molil očenaš za očenašem in ponavljal: »Gospod, daj jima večni mir in pokoj njunima dušama.« Res je, da so nas mnogi skušali tolažiti, češ, res je, da smo izgubili dve dobrotnici na zemlji, a smo si pridobili dve zavetnici v nebesih. Vendar so vsi enoglasno zatrjevali: Umrla sta dve materi revežev. Svet se je tako pokvaril, da ni bil vreden dveh tako dobrih kraljic. Bog ju je poklical k sebi, da ne bi bili priče tisoč in tisoč hudobijam, ki naj bi se v kratkem zgodile.

Še smo se jokali zaradi izgube obeh kraljic, ko nas je zadela naslednja nesreča. Genovski knez, junak, ki se je toliko bojeval za čast svoje domovine in ki se je soočil s toliko nevarnostmi v bojih v Lombardiji in Novari, je umrl v cvetu let. Malo pozneje smo ponesli v grob enega izmed kraljevih sinov. Vse te nesreče so nas doletele, medtem ko so v zbornicah razpravljali o zakonih proti redovnikom in duhovnikom. Ne bom trdil, da je Bog dal umreti vsem tem zaradi imenovanega zakona. Toda mnogi so trdili in še danes govorijo, da je Bog dal poklicati k sebi dobre, da bi tako kaznoval hudobne.

Sredi vseh teh nesreč je prišlo tako daleč, da je naša vlada videla v stiski Francijo in Anglijo v sporu z Rusi in jima hotela priskočiti na pomoč. To se mi zdi prav, kajti pomagati bližnjemu je delo krščanske ljubezni in dejanja krščanske ljubezni so vedno vredna priznanja.

Med norčki, ki bi se radi šli vojno proti Rusom, sem bil tudi jaz. Toda moj položaj mi ni dovoljeval, da bi oblekel vojaško suktnjo, ker sem, kakor je vsem znano, star že štirideset let, šepam na eno nogo, imam majhno grbo, sem gluha na eno uho, slep na eno oko, imam vse, kar človeku onemogoča, da bi postal vojak. Kljub temu pa sem hotel iti na vojno; ne zato, da bi ubijal sovražnikove vojake, saj me polije kurja polt, če moram zmečkati navadno bolho, temveč zato, da bi mogoče tam kaj zaslužil, da bi dal jesti sebi in mojim dečkom.

Znašel sem se v največji stiski in nisem vedel, na koga bi se obrnil. Monsinor nadškof, dokler je bil v Turinu, mi je skoraj vsak teden dajal kako podporo, sedaj pa so ga poslali v izgnanstvo. Redovniki so mi dajali krožnik mineštre in sedaj so jih vse razgnali. Kaj naj torej storim? Namestil sem se pri nekem gostilničarju, ki kuha za vojake, ki so namenjeni v boj na Krim.

POGLED NA MORJE

Predragi prijatelji, gotovo ste že vsi radovedni glede dogodivščin z mojega potovanja. Pazite: četudi vam ne bom pripovedoval o strašnih in krvavih prizorih, pa boste kljub temu lahko slišali veliko zanimivega.

Odpeljal sem se iz Porta Nuove in v nekaj urah prispel v Genovo. Tukaj smo natovorili na ladjo kak milijon najrazličnejših stvari in se vkrkali. Dokler smo bili še blizu obrežja, je bilo vse v redu. Potem pa so izginila izpred oči mesta, obala, hribi in gore in tedaj me je pograbil strah in bi skoraj zajokal: ubogi Galantuomo! Boš še kdaj ponovno videl vse te kraje!?

Ko smo se znašli sredi morja, sem začel opazovati obliko ladij. Narejene so kakor čolni, ki ste jih že gotovo videli pluti po Padu, so pa petdesetkrat večje. Tam je veliko sob, kjer lahko spiš, ješ, se sprehajaš, kadiš cigare in počneš druge podobne stvari, ki so zastonj za tistega, ki ima zadosti denarja, da vse vnaprej plača.

Oh, morje! Kako veliko je morje! Predstavljajte si obširno planjavo, ki ni obdana ne od hribov ne od gora. Ni ne cest, ne hiš, ne vinogradov, travnikov, dreves, gozdov in mej te obširne planjave, ki se izgublja v drugo planjavo: tako si lahko predstavljate morje.

Opazoval sem tudi valove, sredi katerih je plula naša ladja. Zelo so me razveseljevale tudi ribe, sedaj velike pa zopet majhne, ki so nedaleč od naše ladje molele iz vode svoje glave. Kakor da bi te živali vedele, da sem jaz Galantuomo in se me zato ni treba prav nič bati. Tedaj sem se zavedel, da se bliža noč. Skušal sem se znebiti vsake misli in osamelosti v preteklosti in prihodnosti, šel v kantino in tam pojedel kos kruha z debelo rezino salame, popil pol litra vina in se odpravil spat na neko slamnjačo.

Sladko sem spal, ko je neki tovariš nalašč ali pomotoma, misleč da je kos lesa, prijel za mojo nogo in jo hotel vreči na ogenj.

»Počasi,« sem zaklical, »ta noga je moja.« »Saj ni res, to je kos lesa, moram ga vreči na ogenj.« »Ti razbojnik,« sem na glas zakričal, »kuri svoje noge, če že hočeš, in ne mojih. Jaz plačujem zanje davek državi in nočem, da bi se jih kdo dotikal.« No, potem se je možakar premislil, pustil moje noge in šel po svojih opravkih.

Toda ker me je zbudil iz spanja, nisem mogel več zaspiti. Da bi se malo osvežil, sem stopil na krov. Tedaj sem pred seboj zagledal prizor, ki ga nisem videl še nikoli v življenju. Dvignil sem svoje oči navzgor in videl brez števila zvezd. Povesil sem oči navzdol, in kolikor zvezd sem prej videl zgoraj, toliko jih je bilo sedaj spodaj pri mojih nogah. V tistem trenutku sem se sam sebi zazdel kot izgubljen prašek v silnem vesolju.

Kolikor bolj sem dvigal oči navzgor ali jih spuščal navzdol, toliko več zvezd je bilo okoli mene in počutil sem se popolnoma majhnega. Prevzet od tega prizora, sem začel vzklikati: »Ti ubogi Galantuomo, vračaš se v nič!« Istočasno pa sem čutil, da imam še glavo na vratu, da mi srce še bije, da moj jezik še govori. Tedaj sem prevzet od svoje neznatnosti zaklical: »Ali vidiš, Galantuomo, kako si majhen v primerjavi s toliko zvezdami, ki so tako velike in tako daleč stran. Kako mora biti šele velik tisti, ki je vse to ustvaril.

Tako smo daleč od Genove zapluli v morje, ki mu pravijo Tirensko in se razprostira med otokom Sardinijo in Toskano. In že smo bili na Malti, kjer smo obnovili zaloge vode. Saj gotovo veste, da morske vode ni mogoče piti, ker je tako slana, zato se je treba oskrbeti s sladko vodo. Potem smo pluli iz enega morja v drugo, dokler nismo pripluli v Carigrad,

ki je zelo veliko mesto, večje kot Turin, pa ne tako lepo. Hotel sem se sprehoditi po ulicah tega glavnega mesta, pa so zelo vijugaste in umazane. Tukaj sem prvič videl Turke, za katere pravijo, da so hrabri vojaki, če jih pa tako gledaš, se ti zdi, da so komedijanti. Za hlače imajo dve vreči, neke vrste srajca jim pokriva ramena, na glavi pa imajo pokrivalo, ki je podobno meram za koruzo. So pa do skrajnosti nevedni in ne vedo niti piemontsko, kar pri nas znajo tudi že najmlajši otroci.

Enega izmed njih sem vprašal, koliko je ura. Rekel mi je: »Rahid, Rahid.«

Nisem vprašal za Rahid, temveč koliko je ura.«

On pa: »Rahid Rabadam Rabadam.«

Jaz: »Pojdi no s svojim Rahidom in s svojim Rabadamom. Pri nas je že toliko Rabadamov, da mi jih ni treba iskati še tu.«

Ko sem to opravil, sem se vrnil na našo ladjo, kjer so se naši že pripravljali, da bi nadaljevali pot proti Črnemu morju. Tako rad bi že videl tisto morje, ki sem si ga predstavljal vsega črnega. Toda ugotovil sem, da je voda tam prav taka kot kje drugje. Potem so mi rekli, da mu pravijo črno zato, ker je ponoči tam zelo temno, pa tudi zato, ker je skoraj celo leto pokrito z gosto meglo in se nič ne vidi.

KRIM

Po štirinajstih dneh potovanja sem nekega jutra slišal kričanje »Krim, Krim!« Tako sem tudi jaz z zavihanimi rokavi zagledal Krim. Videl sem ga kakor točko, ki se je zdela konica nosu človeka, vsega potopljenega v vodo.

Kolikor bolj smo se bližali, toliko večji je postajal. Končno smo zagledali pred seboj deželo, kjer živijo ljudje, ki imajo telo in dušo kakor mi.

Jaz nisem mogel ugotoviti kake posebne razlike glede na naše kraje. Tudi tam vzhaja sonce zjutraj in zahaja zvečer, podnevi je svetlo in ponoči temno, razen če sveti mesec. Ljudje hodijo z nogami, delajo z rokami, jedo z usti, govorijo z jezikom, gledajo z očmi, slišijo z ušesi. Tudi tam je v navadi, da mora tisti, ki hoče jesti, delati, razen tistih – in teh ni malo, ki opravljajo poklic tatu.

Razlika glede na naše kraje pa je v tem: pri nas je vsa hrana draga. Krožnik mineštre stane deset soldov, limonada, narejena iz zelo skromnih reči, osem soldov, kilogram kruha dva franka in petdeset centov, liter bolj ali manj dobrega vina tri franke, petelinovo bedro en frank in tako naprej. Vse je bilo zelo drago, vendar je to bilo prav zame in mojega gospodarja, ker sva tako več zaslužila.

Med vsemi temi stvarmi pa ni manjkalo takih, ki so nam povzročale velike preglavice. Čez dan nas je kuhala neznosna vročina, ponoči pa smo trepetali od mraza. Podnevi te grizejo muhe in obadi brez vsakega spoštovanja, ponoči pa pikajo komarji, metulji in neke vrste bolhe, ki ti ne dajo počivati. Večkrat sem slišal, kako so pogumni generali in poveljniki vzklikali, da se prav nič ne bojijo ruskih topov, proti tem živalcam pa so bolj učinkoviti nohti navadnega kmeta kot še tako ostro nabrušena sablja najbolj pogumnih vojakov.

Da bi si napravil kolikor mogoče jasno sliko o tej deželi, sem vprašal nekega kapitana, ki me je ljubeznivo povabil, da sem po kosilu šel z njim na sprehod, in je približno takole pripovedoval:

Ti, dragi Galantuomo, bi rad dobil natančen opis Krima in jaz ti bom z najboljšo voljo ustregel glede stvari, ki jih moraš razumeti in poznati.

Krim, v starih časih imenovan Chersonesus Tauricus, je polotok, obdan od Črnega, Azovskega in Putridskega morja. Povezan je z rusko zemljo z jezikom zemlje, imenovanim Perekop, dolgim kake štiri milje.

Kraji, ki jih že malo poznaš, so Balaklava, Alma, Inkermann, Eupatoria, kjer so zavezniki lansko leto dosegli velike zmage nad Rusi. Na zgornjem koncu polotoka je utrjena gora, imenovana Malakov. S te vzpetine se vidi mesto Sevastopol, za katerim so trdnjave, ki bodo kmalu padle v roke zaveznikov.

Malo pa je jezer in rek. Tam je velik hudournik, imenovan Černaja, ki loči zavezniške in ruske čete, ki ga bomo pa kmalu napadli.

Prebivalcev je na Krimu komaj dvesto tisoč in so zvečine Tatari, ki so mohamedanske vere.

Glavno mesto Krima je Simferopol, glavna pristanišča pa Almesketa, Balaklava in Sevastapol, ki je tudi najbolj utrjen.

Dežela je zelo slabo obdelana. Veliko je peščenih planjav, kjer je poleti zelo vroče, pozimi pa zelo mrzlo.

Glavni pridelki so oves, oljčno olje, lan, konoplja, tobak. Trta je zelo rodovitna. Prav tako je veliko figovih dreves, oljk in granatnih jabolk, ki pa so navadno plen kobilic. Veliko je čred govedi, kamel, koz, ovac, konjev in oslov, kakor jih imamo pri nas. Pri tem ne mislim na tebe!

Prav tako je veliko mest, gor, rek, jezer, obrežij, ki naj ti jih imenujem: Krabi, Jaila, Tkhady-dug itn.

Ta ljubeznivi kapitan je bil pripravljen, da bi mi navedel še veliko drugih imen, ki jih jaz niti nisem mogel ohraniti v spominu, kaj šele izgovoriti.

Zahvalil sem se mu za ljubeznivost in šel izpolnjevati ukaze svojega gospodarja, ki je prav v tistem trenutku potreboval mojo pomoč.

KOLERA NA KRIMU

Kakor hitro smo prišli na Krim, je veliko naših vojakov zbolelo za različnimi boleznimi. Najhujša bolezen, ki je zahtevala največ žrtev, je cholera morbus. Od začetka so menili, da je to navadna bolezen, ki jo povzroča utrujenost od potovanja. Toda kmalu so se vsi prepričali, da gre za pravo kolero, kot jo poznamo iz naših krajev. Jaz sam sem bil ves prestrašen, potem pa sem prišel k sebi in si dejal: »Pogum, Galantuomo, sreča pomaga pogumnim! Stori, kar moreš, za svojega bližnjega, drugo pa prepusti Božji previdnosti.« Medtem pa sem se dal na voljo svojemu gospodarju v vsem, kar morem, obenem pa pomagala obolelim za kolero.

Toda stvari so se silno poslabšale. Število obolelih in mrtvih je iz dneva v dan naraščalo. V bolnišnicah ni bilo več prostora, zmanjkovalo je zdravil in zdravnikov. Pomislite, da tam, kjer sem bil, ni bilo na voljo drugega kot žolčna sol. Neki oficir je vzel ščepec tega zdravila, toda namesto da bi mu odleglo, ga je začelo tako boleti v trebuhu, da je skočil s postelje, začel besno tekati sem in tja in se končno mrtev zgrudil na tla. Ne bom vam pripovedoval več, ker taki spomini obujajo v meni strašne predstave in prav tako tudi vam, ki imate zelo občutljivo srce. Naj vam samo povem, da je bilo strašno. Rekli so mi, da je v dveh mesecih umrlo dva tisoč petsto naših vojakov. Moj položaj pa je poslabšala smrt mojega gospodarja. Stal sem ob njegovi smrtni postelji, dokler ni izdihnil.

Ko je čutil, da mu zmanjkuje moči, in ni mogel več govoriti, me je poklical in šepetaje dejal: »Galantuomo, zahvaljujem se ti za tvoje usluge. Jaz se ne bom več vrnil v Piemont, ker se moje življenje izteka. Tu je vrečica skudov, bogastvo, ki sem ga prinesel iz naših krajev. Nesi jih moji družini. Tu pa je denar, ki sva ga zaslužila z najinim delom. Polovica je zate. Drugo polovico daj tistim vojakom, ki se bodo znašli v najhujši potrebi. Tukaj je vse, kar sva si pridobila, vse to je zate. Ves posojeni denar odpusti. Jaz umiram v miru, ker sem prejel zakramente svete vere. Ostani pri meni, dokler ne bom umrl. Ko me boš pokopal, se vrni v Piemont in sporoči o moji smrti sorodnikom in prijateljem. Ker tukaj ne morem narediti oporoke, naj moja lastnino dobi tisti, ki mu to gre po zakonu. Galantuomo! Nikar me ne zapusti v teh zadnjih trenutkih. Nebo ti bo vse povrnilo. Priporoči mojo dušo Gospodu.«

Ni mogel več nadaljevati. Imel je visoko vročino in silne trebušne krče in vzdihovaje je končal svoje življenje. Pomislite, kakšen položaj: ostal sem sam, dva moja tovariša sta že umrla za isto boleznijo. Moral sem pokopati gospodarjevo truplo brez duhovnika, brez vsakega spremstva. Zavil sem ga v veliko odejo, skopal jamo nedaleč od šotora, kjer smo bivali, in ga položil vanjo. Ko sem vse to opravil, sem zato, da bi utešil svoje srce, pokleknil in na grobu zmolil očenaš, zdravamarijo in Gospod, daj mu večni mir in pokoj.

PRIHODNJA USODA DOMOVINE

Izpolnil sem vse želje svojega pokojnega gospodarja. Odhod je bil določen za 2. julij na ladji, ki je plula proti Piemontu. Na predvečer odhoda se je pojavil pred menoj neznanec, ki je govoril tako, da sem ga le s težavo razumel. Bil je uglajenega vedenja in vznemirjen zaupanje. »Galantuomo, jutri boš odpotoval domov. Preden odideš, ti bom pokazal nekaj, česar gotovo ne boš videl nikjer na svetu. Pojdi z menoj.« Jaz: »Kam me hočete popeljati in kaj mi hočete pokazati?« Neznanec: »Popeljal te bom k mosulu (ravnatelj), ki ti bo odkril usodo vojne in tvoje domovine.« Moja radovednost, njegovo govorjenje, prijazno povabilo in njegov videz so mi vlivali zaupanje, da se nisem ničesar bal. Prijel me je za roko, me vodil skozi razne ulice in me popeljal v neko hišo. Tam sem stopil v eno sobo, potem v drugo pa zopet hodniki, sobane, gor in dol, dokler se nisva po dveurni hoji znašla pred prekrasno opremljeno in popolnoma razsvetljeno sobano.

Zdelo se mi je, da tam ne more živeti umrljiv človek, vendar sem mislil, kako bi tam prebil tisto noč. Ko sem hotel vstopiti, mi je vođač rekel: »Ali vidiš tam človeka, ki sedi za mizo?« Pogledal sem v tisto smer in za mizo zagledal starčka. Imel je kakor sneg bele lase, obraz sicer malo gubast, vendar pa čil, živahen in veličasten. Bral je iz knjige, na kateri je z velikimi črkami pisalo: *Izkušnja, velik učitelj.*

Ko se je zavedel najine navzočnosti, je počasi dvignil pogled in še vedno sede začel takole govoriti: »Katera želja vaju je privedla v ta kraj, ločen od bivališč umrljivih ljudi?«

Moj vodnik je odgovoril: »Prišla sva, da se ti pokloniva in prosiva, da bi nama razodel usodo vojne in naše domovine.«

Starec: »Usoda vojne in vajine domovine je znana samo Bogu in tistim, ki jim on hoče razodeti.

Poslušajta. Povedal vama bom, kar je mogoče razodeti umrljivim ljudem. Vojna bo še dolgo trajala in bo zelo krvava. Velike spremembe, strašno prelivanje krvi! Škoda in strahota bosta enaki na obeh straneh, zmagali pa bodo zavezniki. Dokler človeški rod ne bo preizkušen z lakoto, vojnami in kugo, tako dolgo na svetu ne bo miru.

Ti, Galantuomo, se boš vrnil domov. Tvoja domovina bo letos zelo trpela zaradi smrti velikega števila ljudi, in ker bodo ta bič ljudje pripisovali naključju, bodo prišle nanje še hujše nesreče: toča, suša, potresi, pomanjkanje, propad trgovskih poslov. Tem posegom Božje roke bodo ljudje odgovorili z božjeropnimi tatvinami, samomori, umori, preklinjanjem in brezboštvom.

Zato se bo usoda tvoje domovine še poslabšala. Sporoči svojim prijateljem, da hočejo v tvoji deželi uničiti prestol in vero. Prvi bo padel, toda proti drugi ne bodo mogli ničesar ukreniti. Če spreobrnjenje ljudi ne bo spremenilo Božjih načrtov, se bodo dogajale stvari, ki jih še nikoli ni bilo. Vera bo ohranjena z življenji in glavami svojih služabnikov in s krvjo svojih vernikov. Veliko jih je odpadlo, mnogi pa bodo vztrajali do smrti. Po vsem tem bo prenehala strahovlada ljudi in Bog sam bo zavladal. Tedaj si bodo hudobneži želeli, da jih nikdar ne bi bilo, vendar bo že prepozno. Bog mora biti počaščen, hudobneži kaznovani, dobri poplačani. Šele potem bo prišel splošen mir.«

Hotel sem govoriti, toda starček mi je takoj segel v besedo: »Molči! Ko govorim, me ne sme nihče prekinjati. Ti bi me rad vprašal, kdaj se bodo izpolnile vse te strašne napovedi. Vedi, da so se že začele, nekaj se jih bo uresničilo že letos, druge pa pozneje. In če bodo ljudje še naprej prezirali Božje zapovedi, bodo kazni še veliko hujše, kot smo jih napovedali. Edino sredstvo, da omilimo te strašne kazni in si izboljšamo usodo, je sprememba življenja in opustitev brezboštva.«

Ko sem slišal vse te napovedi, se mi je zdelo, da sanjam. Dvomil sem, da je vse to, kar sem videl s svojimi očmi in slišal s svojimi ušesi, res. Nisem vedel, ali naj verjamem ali ne. Hotel sem mu postaviti kakšno vprašanje, pa sem bil tako presenečen zaradi napovedi za naše kraje, da si nisem upal govoriti. Zahvalil sem se mu, se mu globoko priklonil in sem odšel. Vođač me je vodil po isti poti, po kateri sva prišla. Prosil sem ga večkrat, da bi

mi povedal svoje ime, kraj in ime človeka, ki sva z njim govorila, vendar ni odgovoril na nobeno vprašanje.

Ne vem, dragi prijatelj, ali verjamete vsemu temu, kar je napovedal starček. Jaz bom verjel korak za korakom, kakor se bo uresničevalo. Povem vam samo to, da starejši ljudje navadno vedo več kot mladi, in tisti, ki govorijo iz izkušnje, se le redko motijo.

Pospešil sem svoj odhod s Krima in neovirano prišel domov, kjer pa žal ugotavljam, da se uresničujejo napovedi, ki jih je starček predvidel. Bog daj, da bi se druge napovedi ne uresničile. Toda jaz, ki sem Galantuomo in se bojim zlega zase in za vse druge, se bojim prihodnosti. Prihodnje leto, če bom še pri življenju, bom imel povedati veliko zanimivih, čudnih in nadvse pomembnih stvari.

Don Bosko je začel pisati te stvari meseca julija. Poglejmo, kaj se je v tem pogledu dogajalo na Krimu. Meseca maja so se Piemontčani pod poveljstvom generala Alfonsa La Marmora izkrkali v Balaklavi, kjer jih je takoj napadla kolera. Žela je veliko žrtev tako med vojaki kakor med oficirji in med njimi tudi pogumnega polkovnika bersaljerov Aleksandra La Marmoro.

Dne 6. avgusta je 60.000 Rusov nenadoma napadlo oblegovalce. Toda Piemontčani so ob hudourniku Černaja tako junaško zadrževali napad veliko številnejšega sovražnika, da so vojske zaveznikov še pravočasno prihitele na pomoč in skupaj so dosegli veliko zmago. Dne 8. septembra so Francozi s pomočjo Angležev v napadu zavzeli stolp Malakov, glavno oporišče Sevastopola. Obleganje je trajalo skoraj leto dni in v tem času so tako eni kakor drugi silno obstreljevali s topništvom. Računajo, da je v tej vojni padlo več kot pol milijona ljudi.

Končno je Rusija decembra v Parizu sprejela mirovne pogoje in jih 30. marca 1856 tudi podpisala.

27.

POGLAVJE

Fant, ki je vzljubil don Boska, še preden ga je srečal – Pristrčno snidenje – Sramotenje in toča kamenja – Don Bosko sprejme v Oratorij nekaj svojih žalivcev – Pri sv. Ignaciju; liberalni časnikar; odpad in smrt – Katoliško branje – Don Boskova pisma grofu d'Aglianu

ŽE SAMO DON BOSKOVO IME je čarobno delovalo tudi na fante, ki ga še niso poznali.

Janez Villa, doma iz Ponderana pri Bielli takole piše: »Z don Boskom sem se srečal v Turinu meseca julija. Vendar sem slišal govoriti o njem že tri leta prej, 1852. Moj župnik teolog don Ferrero, ki je umrl kot dekan stolnice, kamor so ga premestili leta 1858, je ob nekem prazniku s prižnice govoril o don Bosku, ko so gradili cerkev sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu. Pripovedoval je, kako mnogi fantje iz okolice Bielle gredo v Turin z zidarskim vedrom z namenom, da bi stregli zidarjem, in se ob prazničnih dneh brez vsake oskrbe znajdejo v nevarnosti. Da pa je v Turinu mlad duhovnik, ki v svoji dobrodelni ljubezni zbira okoli sebe vse te fante, jim daje priložnost za pošteno zabavo, obenem pa skrbi, da se lahko poučijo o resnicah naše svete vere. Povedal nam je, da ta duhovnik gradi novo cerkev, in nas je povabil, da bi velikodušno darovali za pomoč pri gradnji. Bil je prepričan, da se bomo vsi tako odzvali, saj se bo ta dar obrnil v dobro toliko fantov, ki iz naših krajev hodijo v Turin na delo. Govoril je o don Bosku s takim navdušenjem in opisoval čudežne sadove njegovega delovanja, da je globoko ganil poslušalce. Ko sem jaz, komaj štirinajstleten, slišal župnika, kako je povelečeval don Boska, sem si ustvaril čudovito predstavo o tem duhovniku in sem si iz vsega srca želel, da bi ga osebno spoznal. Tri leta pozneje sem zaradi družinskih razmer prišel v Turin in sem se takoj napotil v Valdocco. Ko sem ga prvič videl, s kako ljubeznivostjo me je sprejel, sem dobil vtis, ki se

nikoli ne bo izbrisal iz moje duše. Vzljubil sem ga z neizmerno ljubeznijo, ki ni nikdar več popustila.

Tedaj sem primerjal, kako don Bosko ravna z mladino in kako duhovniki iz našega kraja. Ti me niso nikdar tako ljubeznivo sprejeli kot don Bosko. Ni sem bil samo edini, ki sem izkusil sadove takega ravnanja, isto so izkusili tudi drugi dobri fantje, ki so bili okoli don Boska in s katerimi sem sklenil tesno prijateljstvo. Don Bosko mi je ob prvem srečanju dejal: 'Od sedaj naprej si bova dobra prijatelja, dokler se ne bova oba znašla v nebesih.' To so bile njemu tako lastne besede.

Od takrat pa do 1866 nisem nikoli nehal hoditi v Oratorij, razen v času, ko sem bil pri vojaki. Že doma sem hodil k svetim zakramentom, toda od takrat sem pod don Boskovim vodstvom prejemal obhajilo skoraj vsak teden pa tudi pogosteje, in to z veliko duhovno koristjo. Po letu 1866 sem prihajal od časa do časa v Valdocco, kjer sem imel vedno priložnost govoriti z Božjim služabnikom.

Da se vrnem k svojim prvim vtisom. Naj povem, da sem spoznal gospo Marjeto kot pravi tip uspešne gospodinje, zares krščanskega duha. Dečkom Oratorija je bila prava dobra in pobožna mati. Fantje smo ji sinovsko zaupali in vsi smo bili pod globokim vtisom njenih kreposti in zgledega življenja.

Ko sem prišel prvič v Oratorij, je tam bilo že kakih 200 notranjih gojencev in 600 fantov, ki so prihajali v nedeljski oratorij. Ko je prišel don Bosko na dvorišče, so se vsi zgrnili okoli njega in za srečnega se je imel tisti, ki mu je mogel poljubiti roko. In on je skoraj vsakemu, tako lahko rečem, znal povedati besedo na uho, ki je na vsakega naredila tako globok vtis, da ga ni mogoče pozabiti.

Videl sem, da je don Bosko zato, da bi privabil dečke, dajal vsem priložnost, da so se mogli zabavati, igrati, skakati in tekati. Kolikor večje je bilo kričanje na dvorišču, toliko bolj se je zdelo, da je on zadovoljen. In ko je opazil, da smo bili žalostni ali tudi samo premalo živahni, se je sam trudil, da nas je s tisoč pobudami spravil v dobro voljo. Prav tako si je prizadeval, da nas je ob praznikih zbiral okoli sebe in nas imel vse pred očmi. Ko je prišel čas za pobožne vaje, je on sam zvonil ali naročil, naj zvoni kdo drug. V trenutku se je končala igra in vsi smo šli v cerkev.«

Toda če je znotraj Oratorija vladala krščanska ljubezen, je zunaj njega hudi duh gnal in spodbujal nesrečne nesramneže ali bolje rečeno nevedneže. Trop mladostnikov – razgrajačev, ki jih je brez dvoma najel kak sektaš, so don Bosku naredili sramotilni vzdevek, ki so si ga izmislili brezbožni časnikarji, in so ga v zboru ali tudi posamično ponavljali z znamenji zaničevanja, ko je Božji mož šel

mimo njih. Don Bosko je čutil, kako je smešenje uničevalno orožje zlasti pri nevednih in kako to naredi njegovo besedo in njegovo duhovniško službo težko in v nekaterih primerih jalovo.

Včasih jih je z dobroto opozoril, da bi odnehali. Če pa je videl, da bo njegovo prizadevanje brez uspeha, je potrpel in molče šel svojo pot. Tako nam pripoveduje don Francesia, ki ga je pogosto spremljal.

Vendar se zasmehovalci niso zadovoljili samo z besedami. Trop teh brezdelnežev je že ves mesec krožil okoli Oratorija; sramotili so tiste, ki so prihajali in odhajali, se norčevali iz obiskovalcev in metali vanje kamenje. Ob prazničnih dneh so metali kamenje na dvorišče med odmorom in bila je velika nevarnost, da bi zadeli kakega dečka, ki se je tam igral.

Juvenal Fumero nam je pisal: »Dovoljujem si opisati čudežen dogodek, ki sem ga videl na lastne oči in zasluži, da ga vnesemo v življenjepis našega dragega in toliko objokovanega očeta don Boska.

Bilo je neke nedelje poleti 1855 in mi notranji gojenci, rokodelci in dijaki smo okoli pete ure popoldne prihajali od pobožnih vaj v cerkvi. Z nami je bila tudi skupina fantov, ki je prišla samo k poletnim pobožnim vajam. Takrat dvorišče še ni bilo od vseh strani ograjeno z zidom. Tedaj je krdelo, ki so mu pravili Coca di Valdocco (Valdoška banda) in je preganjala dečke iz Oratorija, ki jih je srečevala v bližnjih ulicah, začela z vso besnostjo obmetavati dvorišče s kamenjem tako na gosto kot toča.

Ko je to videl naš dragi oče don Bosko, nam je ukazal, naj se umaknemo za zidove, on sam pa je z nepopisnim pogumom in mirom šel naproti tistim malopridnežem, ki so še bolj besno metali kamenje vanj. Bil je pravi čudež, da ga nihče ni zadel. On pa je s kretnjami in besedami prosil in dosegel, da so nehali besneti.«

Pa to še ni bilo vse. Don Rua nadaljuje: »Ko je don Bosko nekaj dni pozneje na cesti naletel na skupino kakih dvanajst takih razgrajačev, ki so se zabavali s tem, da so z nesramnimi opazkami žalili mimoidoče, se je ustavil pri njih in jih ljubeznivo vprašal, zakaj ne delajo. Odgovorili so mu, da jih nihče noče zaposliti. Tedaj jih je povabil, da bi prišli k njemu, da jim bo priskrbel vse potrebno in jih naučil kake obrti. Sprejeli so povabilo. Tako je s svojo junaško ljubeznijo in neizmerno potrpežljivostjo rešil Oratorij nemajhnih motenj, iz fantov pa je naredil dobre delavce. Nekateri so se zadržali pri don Bosku nekaj mesecev, nekateri eno leto, drugi dve, tri in celo pet let. Vsi pa so bili poučeni o naši sveti veri, se izučili kake obrti in se z njo preživljali. Eden izmed njih se je po mnogih letih vrnil iz Amerike in je kot prvo obiskal Oratorij ter ves hvaležen pripovedoval o don

Boskovi dobroti, ki jo je izkazal njemu in njegovim tovarišem. Jaz sam sem ob tej priložnosti govoril z njim.« Don Rua je takole sklenil svoje poročilo: »Preveč bi se zavleklo, če bi hotel opisati zelo veliko primerov, ko je don Bosko odpustil in potem storil dobro fantom, ki so ga žalili in celo zasramovali.«

Sredi vseh teh dogodivščin je leto prišlo do srede julija in don Bosko je s kleriki Francesio, Turchijem in drugimi tovariši šel k sv. Ignaciju nad Turinom na duhovne vaje. Teh duhovnih vaj se je udeležilo več gospodov iz Turina in don Cafasso je vodstvo zaupal don Bosku. Bilo je veliko spreobrnjenj, ki jih je Bog delal po don Bosku. To lahko sklepamo tudi zaradi izrednih darov, ki so jih udeleženci prejeli od zgoraj, in iz izrednega zaupanja, ki so ga vsi pokazali s tem, da so se hoteli spovedati pri njem. Naj navedem samo en primer.

Neki brezbožen časnikar je šel na duhovne vaje ne toliko zato, da bi mislil na svojo dušo, temveč predvsem zato, da bi si za nekaj dni oddahnil od svojih poklicnih naporov in se naužil svežega zraka. Napisal in izdal je veliko člankov proti don Bosku, ki ga sicer ni poznal. Ker se je bodisi držal sam zase ali pa se družil z drugimi, ki niso poznali don Boska, prve dni ni vedel, da je Božji mož pod streho istega svetišča kot oni. Ganjen od pridig je sklenil, da se bo spovedal, in ker je videl, da je don Boskova spovednica še posebno oblegana, je sklenil, da se bo tudi on tam spovedal. Seveda je povedal tudi, kaj je po poklicu in kako se je v njem pregrešil. Don Bosko ga je potrpežljivo poslušal, mu v svoji dobroti dal potrebne nasvete in zahteval od njega popravke, kot mu jih je narekovala vest. Don Bosko je takoj spoznal, kdo je ta gospod, ki je bil ves očaran od njegove dobrote, vendar ga ni vprašal po imenu. Ko mu je poljubil roko in hotel oditi, se mu je zabliskalo v glavi in je podvomil. Vrnil se je k svojemu spovedniku in vprašal: »Ste mogoče vi don Bosko?«

»Jaz sem don Bosko,« je ta odvrnil smehljaje. Časnikar je ves presenečen s solzami v očeh odšel.

Temu dogodku je sledil še drugi, bolj edinstven.

Don Bosko je kot po navadi zadnji dan duhovnih vaj popoldne vodil molitve. Molili so rožni venec. Klečal je v prezbiteriju tako, da je na njegovi levi strani bil oltar, na drugi pa kakih sto pobožnih Turinčanov.

Ko so odmolili psalm *Iz globočine*, je nenadoma prekinil molitev. Ko je skušal nadaljevati, se mu je zapletalo, začel je jecljati pri *Molimo* in končno utihnil, ker ni mogel več moliti. Zdelo se je, kot bi izgubil spomin ali pa ga je prevzela kaka izredno pomembna misel. »Mislil sem,« je zapisal don Turchi, »da je zaradi raztresenosti za trenutek pozabil molitev, ki naj bi jo odmolil, in ker sem klečal zadaj za drugimi, nisem mogel videti, kaj se dogaja. Čez kako minuto je nadaljeval molitev

in jaz sem bil prepričan, da sem pravilno ocenil položaj. Ko smo odšli iz cerkve in se odpravili v svoje sobe, sem jih več vprašal, ali so opazili tisto prekinitev. Iz odgovorov pa sem spoznal, da se je zdelo vsem nekaj nepomembnega.«

Nekateri pa so le izrazili začudenje, da don Bosko ni mogel odmoliti tako splošno znane molitve. Toda njegovi najbolj zaupni tovariši so menili, da se je ustavil zato, ker je zagledal pred seboj izreden prizor. V resnici je bilo tako.

Na oltarju je opazil dva plamenčka. Sredi enega je bilo z jasnimi črkami zapisano smrt, v drugem pa odpadništvo. Plamenčka sta se ločila od prižganih sveč na oltarju in zaplavala po cerkveni ladji. Don Bosko je vstal, da bi videl, kje sta se ustavila. Plamenčka sta nekajkrat obkrožila navzoče in en plamenček se je ustavil nad glavo enega, drugi pa nad glavo drugega izmed gospodov, ki so klečali v cerkvi. Odsvit plamenčkov je bil tako močan, da je don Bosko jasno razbral njuna obraza in se nikakor ni mogel zmotiti. Malo zatem sta plamenčka ugasnila. To je bil vzrok, da je don Bosko prekinil molitev.

Ko so naslednji dan izbirali prostore v kočijah, ki naj bi jih odpeljale v Turin, je gospod Bertagna iz Castelnuova skušal prisesti k don Bosku, da bi razčistil to zadevo. Tudi kleriki so bili zelo radovedni. Don Bosko je počakal, da so se vozovi premaknili, nato je skrivnost takole razložil: »Včeraj zvečer sem doživel zares nekaj posebnega.« In je pripovedoval dogodek, kakor smo ga opisali. Nato je sklenil: »Ko sem stopil iz cerkve, sem opazoval, ali mogoče govorijo o tej zadevi. Ker pa nihče ni nič rekel, sem spoznal, da sem samo jaz videl prikazen, in sem molčal. Sedaj sem povedal vam in sem prav radoveden, kaj se bo zgodilo s tistima, nad katerima sta ugasnila plamenčka.«

Še istega leta je videnje dobilo svojo dopolnitev. Neki bogat trgovec, ki so ga vsi imeli za odličnega kristjana in nad katerega čelom se je ustavil plamenček z napisom odpadništvo, je postal protestant. Drugi, nad katerim se je ustavil drugi plamenček, je umrl še istega leta. Bil je neki plemenit baron.

Don Bosko je zaupal imeni obeh don Francesiju, ki ju ni nikdar več pozabil. Ko je don Turchi nekaj let pozneje vprašal, kaj se je zgodilo s tistim, nad katerim je ugasnil plamenček s prvim napisom, je dobil odgovor: postal je protestant.

Gotovo je, da so se podobni plamenčki še večkrat pojavili nad glavami različnih oseb in napovedali prihodnost.

Ko se je don Bosko vrnil v Turin, je poskrbel za odpravo dveh avgustovskih števil, ki jih je natisnila tiskarna Ribotta. V teh dveh zvezkih je zopet podala odobritev nadškofijske pisarne v Turinu. Knjiga je nosila naslov: *Katehetski pouk o zakramentu sv. zakona, ki ga je napisal kolegialni teolog Lovrenc Gastaldi*. Gre za jasen in kratek pouk, namenjen preprostemu ljudstvu. Teolog je sam

podal namen svojega pisanja: »Od vseh strani nas zasipajo z množico spisov, ki prinašajo napačna načela o zakonski zvezi. Imamo celo vrsto univerzitetnih profesorjev, članov poslanske zbornice, senatorjev in sodnikov, ki se nasprotovanju nezmotljivemu učenju Cerkve dajo premotiti napačnim filozofijam in oznanjajo zmotne teorije o zakonu. In kar je še slabše, vplivajo na izdajanje napačnih zakonov.«

Za sklep kaže, kako ima Cerkev kot posledico krščanskega zakona pravico, da vodi vzgojo otrok katoliških zakoncev in jih opozarja na njihovo dolžnost, da vzgajajo otroke v smislu evangelija in da jih dajo v vzgojo zares krščanskim učiteljem in šolam in da imajo popolno svobodo pri izbiri svojega poklica.

Potem dodaja: »Če bi oblast razglasila kak zakon, ki bi bil v nasprotju z naukom papeža, škofov in Cerkve, bi morali vsi katoličani odločno zahtevati od parlamenta, da tak zakon zavrne.«

Don Bosko je medtem pisal grofu Piju Galleaniju d'Agliano naslednje pismo:

Veleugledni in zaslužni gospod!

Sedaj ko sem se vrnil z duhovnih vaj pri sv. Ignaciju, čutim dolžnost, da pišem vaši zaslužni osebi z namenom, da se vam zahvalim in oddolžim za vaše prizadevanje.

Zares sem vam hvaležen za sto trideset frankov za prodane srečke, ki sem jih pripočil vaši dobrodelnosti. Poleg tega sem prejel od Fornella 105 kg grisinov, ki bodo služili za hrano dečkom sirotam in drugim varovancem tega Oratorija. Prav tako se vam zahvaljujem za dobrodelno ljubeznivost, ko ste določili še petnajst kg na mesec v korist te hiše.

Ta odlična dela krščanske dobrodelnosti so dragoceni kamni, ki si jih poleg drugih z modrostjo kače in preprostostjo goloba vsak dan nizate v krono, s katero boste nekoč okronani v nebesih.

Sedaj sem v novi, drugačni stiski. V delu imam zvezek Katoliškega branja, zaradi česar bi se rad za kak dan umaknil iz Turina in v miru končal začeto delo. Večkrat sem mislil iti v Carraglio, v vašo gostoljubno hišo, toda preden bomo vstopili, prosimo za dovoljenje gospodarja. Če mi boste torej ponudili kak kot, kamor bom lahko spravil svojo ubogo osebo s kako knjigo, nekaj zvezki in s kako stvarjo, da si utešim glad, bi odpotoval od tukaj 6. avgusta in bi se vrnil v soboto istega tedna.

Rekli mi boste: Si bo ta človek plačal oskrbo? Seveda. Delila si bova honorar za moj spis. Se pravi: če bo od tega zvezka prišla kaka korist za duše, bom polovico te koristi odstopil vam za izkazano gostoljubnost.

Sedaj vas prosim, da z naklonjenostjo sprejmete to z veliko zaupljivostjo napisano pismo. Sicer pa ne bom pozabil moliti sam in vabiti druge, da bodo molili za vas in za vašo družino. Medtem vas s polnim spoštovanjem in hvaležnostjo pozdravljam in si štejem v čast, da smem biti vdani služabnik

Turin, 31. julija 1855

duhovnik JANEZ BOSKO

Na odgovor tega dobrega gospoda je don Bosko poslal naslednji dopis.

Velezaslužni gospod grof!

Da bi človek kakor don Bosko vstopil v kočijo vaše ugledne osebe! To bi pomenilo zastrašiti vse demokrate v Carragliu. Ker pa je honor honorantis (čast tistega, ki časti), sprejemam ljubeznivo ponudbo kočije, zlasti še zato, ker so mi popolnoma nepoznane poti in ceste v tistem delu naše dežele. Odpotoval bom s prvo odpravo zjutraj. Da bi se ustavljal v Cuneu pred svojo vrnitvijo, nimam nikakršnega razloga.

Poln hvaležnosti zaradi tolike dobrote, ki ste mi jo izkazali, se vam za vse zahvaljujem in se imam spoštljivo v Gospodu za vašega vdanega služabnika

duhovnik JANEZ BOSKO.

Turin, 3. avgusta 1855

Don Bosko se je zatorej odpravil na dopust h grofu, ki ga je sprejel s tisoč ljubeznivostmi, in se lotil urejanja obeh zvezkov za mesec september, v katerih je obravnaval zelo pomembno snov – *Zgodovinski podatki Karla Alojzija Dehalterja, člana Vrhovnega sveta v Bernu v Švici, in njegovo pismo njegovi družini, v katerem navaja razloge za svojo vrnitev v rimsko, katoliško in apostolsko Cerkev.*

V tej knjigi je predstavil zlasti dve resnici: prvo, da se najbolj bistri ljudje, ki se odlikujejo po pravi presoji razuma in srca ter so poštene v svojem ravnanju in so bili rojeni v krivi veri, vračajo v katolištvo, medtem ko so katoličani, ki prestopajo v protestantizem, umazana drhal. Prvi se vračajo, da bodo trpeli, drugi pa odhajajo, da se bodo prepustili brezskrbnemu uživanju. Druga resnica pa je v tem, da je nesmisel nestrpno preganjanje vseh, ki so se vrnili v katoliško vero, medtem ko jim je popolnoma vseeno, če bi ti isti ljudje prestopili v kako drugo ločino ali postali budisti ali muslimani.

Don Bosko se je vrnil v Turin, izročil rokopis Paravii in pisal grofu d'Aglianu.

Velespoštovani in blagorodni gospod grof!

Sporočam vam veselo vest, da sem odlično potoval iz Palasazza v Turin in da moje potovanje ni imelo druge neprijetnosti kot srečanje z dvema nadvse demokratičnima sopotnikoma, ki sta mi dajala snov za razgovor od Cunea do Turina, vendar vse v mejah in duhu medsebojnega spoštovanja in razumevanja.

Bivanje pri vas je zelo koristilo mojemu telesnemu zdravju, saj sem en teden temeljito počival v popolnem miru. Koristilo pa je tudi moji duši, ko sem videl urejeno, zgledno in nadvse pobožno življenje cele vaše družine. To je zame dvojni razlog, da se vam iz srca zahvalim.

Pošiljam vam kakih sto zvezkov O spovedi, ki bodo naredili veliko dobrega, da jih boste razdelili v tisti vaši deželi, ki nikakor ni seznanjena z demokracijo.

Pošiljam vam po en izvod vseh številk Katoliškega branja za vas. Ena zbirka je za dobro gospo grofico.

Druga zbirka je za gospoda don Allioneja. Po dva izvoda letošnjega letnika sta za očeta gvardijana kapucinov v Caragliu, kakor sva se ustno z njim domenila.

Na svidenje pri sv. Filomeni. Fant, ki ga bom pripeljal, da nam bo pomagal pri petju, bi rad pel solo Tantum ergo skladatelja Corinija. To pišem za navodilo tistemu, ki naj bi ga spremljal in naučil pevce peti preostale dele. Če pa pevcev ni mogoče dobiti, bomo opravili tudi brez njih.

Lep praznik vam, gospod grof, lep praznik vsej vaši družini in lep praznik gospodu don Allioneju! Blažena Devica naj vas vse blagoslovi in vam vsem podeli mir, pogum in vztrajnost v dobrem, da boste mogli v vsem blagrovati Boga in se bomo nekoč vsi zbrali skupaj v nebesih. Tako bodi.

Molite tudi zame, ki vas poln spoštovanja pozdravljam in se izpovedujem za vdanega služabnika

duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 14. avgusta 1855

Nekaj pozneje je spet pisal istemu gospodu.

Velezaslužni in dragi gospod grof! Mladega Menardija smo sprejeli v Oratorij preteklo pomlad in bo tukaj do prvega oktobra. To je fant, ki ste mi ga priporočili preteklo pomlad. Trudili smo se, da bi postal kreposten.

Zelo me je pretresla smrt gospoda don Cavalla. Smrt ne prizanaša niti mladim duhovnikom. Nauk za nas, ki postajamo vsak dan starejši.

Razmišljam, da bi zopet prišel v Palasazzo, vendar nisem prepričan, da mi bo uspelo, ker me od vseh strani stiska toliko opravkov.

Obljubljam vam, da bom izpolnil drugo nalogo: da bom molil za vas in za vašo naraščajočo družino. Svojim skromnim molitvam pridružujem molitve naših varovancev, med katerimi je poleg mnogih porednežev tudi veliko prav zares krepostnih dečkov.

Presveta Devica rožnega venca naj vam podari mir srca in celi vaši družini vse milosti za to in večno življenje.

S polnim spoštovanjem se izrekam za vašega vdanega služabnika.

Duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 7. oktobra 1855

Ta pisma smo objavili zato, da pokažemo, kakšna zaupna in krščanska domačnost je vezala don Boska z njegovimi dobrotniki. O pogostosti, načinu in namenih, s katerimi je bil v stiku z mnogimi gospodi najuglednejših družin, bomo govorili v naslednjem poglavju.

28.

POGLAVJE

*Don Boskove povezave z gospodo – Kako se je vedel v njihovih domovih
– Razlogi, zakaj je hodil na kosila, in njegovo vedenje – Njegova
potrpežljivost, ljubeznivost in zatajevanje – Naklonjenost in velikodušnost
do don Boska in želja, da bi bil pogosto njihov gost – Njegova skromna
zadržanost – Odkritosrčni opomini – Hvaležnost in priznanje
za prejete dobrrote*

DON BOSKO SE JE DRŽAL PRAVILA, da ni obiskoval gosposkih ljudi in se zanimal za njihove zadeve, razen če je to zahtevala korist Oratorija, velik razlog krščanske ljubezni ali Božje slave. Ker so se pa ti razlogi prepogosto obstajali, se je moral ukloniti okoliščinam in dostikrat proti svoji volji hoditi po stopnicah hiš dobrotnikov. Don Bosko, ki se je najraje pogovarjal z neukimi in zapuščenimi dečki in kaj nerad z uglednimi gospodi, ki so pogosto prihajali k njemu, se je predstavljal v palačah mogočnežev brez vsake sence prisiljenosti in obenem z izbrano vljudnostjo in preproščino. Do vseh je bil spoštljiv, vendar tako, da ni postal nikdar suženj pravil, ker nadrobne ceremonije niso bile v skladu z njegovim odprtim značajem. Ko ga je kdo izmed njegovih vprašal, kako naj se vede v družbi posebno uglednih oseb, je odgovarjal: »Preprosto, brez posebnosti.« Neko leto je poslal nekega svojega klerika na dopust k zelo plemeniti turinski družini in mu pred hišno gospodinjo rekel: »Obnašaj se kakor doma. Če boš potreboval kako stvar, pojdi h gospe baronici, kakor če bi bila tvoja mati.«

Njegova predstavitev v kaki ugledni družbi, zlasti če je bilo prvič, je bila predvsem dejanje ponižnosti. Ko so vpraševali o njegovem poreklu in položaju, ga ni bilo sram povedati, da prihaja iz skromnih razmer in da je mogel študirati samo zato, ker so mu pomagali velikodušni dobrotniki. Rade volje je povedal, da je preprost duhovnik brez vsakega naslova in dostojanstvenega položaja,

da nima niti doktorata iz teologije niti profesorske diplome niti spričevala za učitelja prvega razreda osnovne šole: »Imenujem se ubogi don Bosko in nimam drugega naslova kot poglavar porednežev.« Istočasno pa je bil pozoren, ljudem je izkazoval čast z njihovimi uradnimi naslovi in po zgledu sv. Frančiška Saleškega v tem raje pretiraval kot skoparil.

Pogosto je zahajal k tem gospodom zato, da je obravnaval z njimi pomembne zadeve njihovih družin. Njegov razgovor je veljal vedno resnim in pomembnim vprašanjem. Nikakor pa ne moremo zadosti poudariti, kako zelo so se ljudje veselili njegovih obiskov, ker se je v njem uresničevalo tisto, kar beremo v Modrostnih knjigah: Če si ljubezniv v svojih pogovorih, boš imel veliko prijateljev. Na tak način si je zagotavljal številne prijatelje svojega Oratorija. Njegova misel je bila tudi tam vedno pri njegovih fantih in včasih je to tudi pokazal tako, da je uporabil vzklike, ki na videz niso imeli nič skupnega z razgovorom. Ko je na primer vstopil v kako sobano, je vzkliknil: »Kako lep prostor! Tukaj bi lahko stalo dvajset postelj.« Vendar je dajal take opombe vedno zelo previdno in pametno. Zato je bilo naravno, da je pri tem, ko je skušal zadostiti vsaki upravičeni želji tistega, ki ga je vpraševal, vendarle mislil samo na fante in skrbel za njihovo korist. Zaradi tega tudi ni molčal o samem sebi in je s tem v zvezi pripovedoval tudi o uglednih primerih. Vendar je vse to znal tako prikazati, da je bilo jasno, da se ne postavlja, in je bila razvidna njegova značilna lastnost dobričine. To sodbo je don Berto slišal iz ust gospe baronice Gabrijele Ricci, ki je dejala: »Nadvse zanimivo je, ko don Bosko govori tudi o izrednih stvareh, ki se tičejo njega samega, vendar se izraža tako, kakor bi se tikalo koga drugega.«

Ljubki prizori so se dogajali v družinah, kjer so bili otroci. Don Bosko jih je zelo prisrčno sprejemal, ko so jih njihove matere pripeljale k njemu. Znal jim je povedati pravšnjo besedo bodisi pohvale kakor tudi opomina in jih spodbujal k dobremu, da bi bili v veselje Bogu in svojim staršem. Včasih se je z njimi tudi igral, kakor da bi bil njihov vrstnik. Kjerkoli je naletel na otroke, se je obnašal z njimi kakor doma v Oratoriju v veliko zadovoljstvo njihovih mater, ki mu niso dale oditi, dokler jih ni blagoslovil. Tako je med drugimi materami pripovedovala don Rui grofica Di Bricherasio. Ko se je razvedelo, da bo don Bosko prišel na obisk, so mu hiteli naproti vsi otroci in on jih je znal razveseliti z besedami in darilci, ki so se jih vsi, tudi ko so že odrasli, spominjali z ljubeznijo in hvaležnostjo.

Pri teh obiskih je zelo pazil, da ni bil v breme služabnikom. Nekoč so mu gostitelji ponudili skodelico izbrane kave. Ob drugih podobnih priložnosti je pijačo zavrnil, tokrat jo je pa sprejel. Toda namesto sladkorja so mu ponudili grenko sol ali magnezijev sulfat. Don Bosko je vzel ponujeno, ne da bi gledal na razliko, in

popil polno čašo. Lahko si mislimo s kakim užitkom. Vendar ni pokazal odpora, da ne bi osramotil strežnika in razburil celo družino. V predsobah je s služabniki govoril po domače in je rad z njimi kramljajal. Imenoval jih je prijatelje in jim pripovedoval, kako je tudi on nekoč služil. Čutili so se počaščene zaradi njegovega obiska in so ga spoštovali bolj kot lastne gospodarje. Vse to njegovo ravnanje ni bila izumetničena igra, temveč izraz njegove ponižnosti. To potrjuje tudi njegovo obnašanje, kako je sprejemal svoje sorodnike, ki so ga prihajali obiskovat v Oratorij, oblečeni v preprosto kmečko obleko. Prav tako je ves vesel sprejemal staro gospo Dorotejo Moglia, pri kateri je bil nekoč hlapčič, ko ga je nekajkrat obiskala v Valdoccu. Posvečal ji je toliko pozornosti, kakor če bi bila njegova mati, in jo je pri skupni mizi v obednici med kosilom posadil na svojo stran.

Taki obiski so imeli za posledico povabilo na kosilo, kajti družinam je bilo zelo pri srcu in so si štejele za veliko uslugo, če je don Bosko hotel sesti za njihovo mizo. In don Bosko se ni branil, bodisi zato da jim je pokazal svojo hvaležnost za prejete usluge, bodisi zato da ni ostal nedostopen za prošnje ljudi, ki so ga tako zelo cenili, pa tudi zato da je imel priložnost v miru pokazati, v kako veliki stiski je Oratorij in kakšne potrebe tarejo druge njegove ustanove. Toda ko je odhajal iz svoje sobe, da je držal dano obljubo, je pogosto dejal don Rui ali svojemu tajniku: »Ko bi ti vedel, koliko me stane, da moram iti na kosilo zunaj oratorija! Nekateri velikodušni gospodje postavljajo pogoj, da moram k njim na kosilo, če hočem od njih dobiti denarno pomoč. Pravijo mi: Pridite osebno po naš dar. Če kaj potrebuje, pridite k nam na kosilo. Če ne bi šlo za to, gotovo ne bi sprejemal takih povabil, čeprav jih narekuje krščanska ljubezen. Raje jem pri naši skromni in preprosti mizi kot zunaj hiše s toliko pribora in toliko krožniki. Zelo mi je hudo, pa vendar ni mogoče storiti drugače.« In dostikrat je don Bosko na začetku takega kosila v svojem prtju našel bankovec za 100, včasih celo za 500, pa tudi za 1000 lir. Drugikrat spet so med sadjem pred njega postavili lepo vsotico denarja.

Kljub temu pa je don Bosko, čeprav je bil nenehno v stiski za denar, zaradi mnogih drugih opravkov, zlasti še zaradi svojega duhovniškega poslanstva, bežal pred povabili.

Večkrat je obljubil, da bo šel na grad Caselette na kosilo h grofu Karlu Caysu na njegov godovni dan, pa nikdar ni mogel držati obljube.

Nekoč je grofu sporočil, da bo zagotovo prišel.

Toda ko je grof slišal za zagotovilo, je dejal: »Če bo don Bosko zares prišel, bom pojedel živega psa,« in se pri tem veselo zasmel.

Ko je don Bosko zvedel za to, je šel in nesel s seboj nekaj iz sladkorja narejenih psičkov, ki jih je pripravil neki spreten slaščičar. Ko je prišlo na vrsto sadje,

jih je postavil na mizo in dejal: »No, gospod grof, držite besedo. Tukaj imate sedaj psa in morate celega pojesti.«

Grof, ki se ni nadejal podobne potegavščine, se je iz srca nasmejal.

Tudi markiz Fassati je tožil, da don Bosko le poredko prihaja k njemu na kosilo, čeprav bi se imel z njim pomeniti o toliko stvareh. Zato ga je prišel nekega dne v spremstvu svoje soproge osebno povabit. Don Bosko se je na lep način opravičil zlasti še zato, ker je bilo v Oratoriju zelo malo vzgojiteljev. Rekel mu je, da mora odpraviti toliko stvari in popraviti odtise Katoliškega branja. Markiz je vztrajal pri svojem, don Bosko pa je dejal, da je primoran iti iskat denar za stavbo ob hiši Filippi (1862). Markiz se je odločil, da mu bo dal 3000 lir in mu rekel: »Pridite torej na kosilo k meni in vsakokrat boste dobili bankovec za 100 lir.« Prisiljen od okoliščin je don Bosko privolil v to zahtevo in prihajal petnajst dni v istem mesecu na kosilo in vsakokrat dobil dogovorjeno vsoto. Tedaj je markiz, četudi ves srečen zaradi don Boskovih obiskov, uvidel, da mu dela preveč sitnosti in mu na koncu kosila rekel: »Vidim, da se zaradi mene silno trudite in prekinjate svoje obveznosti. Prav: tukaj imate 3000 lir, kakor sem vam obljubil. Če boste potem kdaj mogli priti tudi na kosilo, mi boste naredili veliko veselje.« Izročil mu je 1500 lir in ga pospremil vse do Rondoja v Valdoccu. Don Bosko mu je pripovedoval, kako ima še celo vrsto drugih računov v višini več tisoč lir, ki jih mora poravnati v prihodnjem mesecu januarju. To so računi za apno, opeko, pesek, tramove in delavce. Markiz mu je odgovoril: »Dragi don Bosko, obljubljam vam, da bom takrat imel pripravljenih za vas deset tisoč lir, da boste mogli poravnati svoje najbolj nujne dolgove.« Ko je markiz na Rondoju zagledal Jožefa Reana, ki je čakal na svojega predstojnika, se je vrnil v mesto. Ko se je potem don Bosko spuščal proti Oratoriju, je fantu pripovedoval o vsem, kar je doživel tisto popoldne, in dodal: »Bog blagoslovi tega velikodušnega in dobrega človeka.«

Markiz Dominik Fassati, ki je bil že tako in tako zelo dobrodušno naravnán, pa ga je don Bosko spodbujal k še večji radodarnosti, je imel navado reči: »To je sicer čudna, pa vendar resnična zadeva: kolikor več dam, toliko več dobim.«

Drugi don Boskovi dobrotniki pa so ostali neuklonljivi in so zatrjevali, da mu ne bodo več pomagali, pa naj jim pošlje še toliko okrožnic in zasebnih pisem; če hoče njihovo podporo, naj pride k njim na kosilo. Med temi je bila tudi kneginja Laval Montmorency. Ta ugledna matrona, velika prijateljica markize Barolo, vsa navdušena za pomoč revežem, je bila hči slavnega Jožefa De Maistreja in je spremljala svojega očeta v Petrograd, ko je bil on tam poslanik piemontske kraljevine. Odlično je govorila rusko, francosko, angleško, nemško, latinsko in grško. Ko je njena družina zaradi revolucije popolnoma obubožala ter je ona

izgubila starše in ostala revna sirota, se je po nasvetu prijateljev z njo oženil bogati knez Montmorencyja, in ko je kmalu po poroki umrl, je ženi zapustil vse svoje premoženje. Ona si je zaradi svojih kreposti zaslužila tako usodo in je zato iz hvaležnosti kneza vedno imenovala svojega dobrotnika. Don Boska je zelo cenila in spoštovala in si želela, da bi jo v Borgu Cornalense, kjer je navadno bivala, pogosto obiskoval. Vse do svoje smrti ga je oskrbovala z obutvijo, vendar so čevlji, namenjeni njemu, velikokrat končali na nogah njegovih klerikov. Ko pa je šlo za denarne darove, je postavila nespremenljivo pravilo: »Ali priti ob taki priložnosti k njej na kosilo ali ne prejeti nikakršne podpore. In če je don Bosko šel, je bil vedno bogato obdarovan v korist svojih dečkov.

Toda zakaj so tako želeli don Boskove obiske?

Don Bosko je dal, da ga je na take obiske pogosto spremljal kateri njegov klerik: Cagliero, Turchi, Anfossi, Francesia, ki so bili potem priče vsega, kar smo povedali in kar bomo še povedali, in vsi se strinjajo s tem, kar trdi don Rua.

»Lahko vam povem,« je pisal don Rua, »zakaj so si tako zelo želeli, da bi don Bosko sedel za njihovo mizo, ker sem sam imel večkrat priložnost, da sem ga spremljal na taka kosila. Sicer vedno zelo zadržan in dostojanstven, je znal pri mizi tako spretno in prijetno voditi pogovor, da so imeli vsi od tega veliko korist in je bilo gostiteljem v veliko tolažbo. Na tak način je bil tudi sredi izobilja njegov pogovor prava pridiga, ki pa je bila seveda prilagojena kraju in času. Taki pogovori so puščali neizbrisne in silno močne vtise. Dostikrat je govoril o Bogu, o njegovi dobroti, modrosti, previdnosti in usmiljenju, in to s takim duhovnim pomaziljenjem, da je razveseljeval, vnel srca in vse pripravil k enoglasni izjavi, da tako lahko govori samo velik svetnik. Prav tako je govoril o koristnih in zanimivih stvareh s področja znanosti, umetnosti, zgodovine in literature ter budil občudovanje zaradi svoje razgledanosti, vendar pa je vedno dodal kak verski namig ali pa je navzoče spodbudil k dobrodelnim čustvom, ki naj bi bila v korist njegovim ustanovam.«

Da bi dosegel zaželeni uspeh, je uporabljal zelo izvirne domislice. Ko je nekoč sedel za mizo, obloženo z najrazličnejšimi odličnimi jedili, je vzkliknil: »Če bi bili sedaj tukaj moji dečki, kako zmagoslavno bi počastili vse te Božje darove!« Ob drugi priložnosti, ko so postregli že z drugo in tretjo prikuho, je nehal jesti in ni hotel vzeti ničesar več. Tedaj ga je hišni gospodar zaskrbljen vprašal: »Don Bosko, ali se ne počutite dobro?« »Odlično se počutim,« je odgovoril, toda naj jem vso to obilico dobrih stvari, ko moji sinovi nimajo niti toliko, da bi si utešili največji glad?« Tedaj je vstal eden izmed navzočih in dejal: »Res je. Moramo pomisliti tudi na don Boskove fante.« Vzel je klobuk, šel od enega do drugega in nabral kakih 400 lir, ki jih je izročil don Bosku. Ko je bil na kosilu pri bankirju

Cotti, ga je ta, ker se mu je zdel zelo zamišljen, vprašal, ali ga tarejo skrbi. »Srce mi obtežujejo tisti tisoči lir,« je odgovoril don Bosko, »ki ste mi jih posodili.« »No, kar pogumno,« je menil bankir, »kava, ki jo bomo popili na koncu kosila, vam bo odvzela vse bolečine.« In zares je bankir pri kavi položil pred don Boska obveznice, ki jih je podpisal, in mu odpustil ves dolg, zaradi česar je don Bosko lahko odšel z olajšanim srcem.

Pri takih pojedinah sta dajala don Bosku poseben ugled in uspeh njegovo zatajevanje in ponižnost, tudi če je pripovedoval smešnice. To so občudovali tako gostitelji kakor tudi služabniki. Nikdar ni mislil na to, kar so mu ponudili na mizi, vedno je mislil na kaj drugega. Kosilo ali večerja sta bila zanj samo prilžnost, da je lahko delal dobro. S pretvezo, da mu kaj škodi, se je vedno odrekel najokusnejšim jedem.

Tako so na kosilu pri družini grofa Frančiška De Maistra pripravili jed, za katero so menili, da bo don Bosku posebno teknila, in jo prinesli na mizo na koncu obeda. Don Bosko je bodisi zato, ker je že zaužil kakor po navadi, ali pa zato, da bi se zatajeval, ljubeznivo odklonil ponujeno jed. Tedaj se je grof obrnil k markizu Fassatiju in mu rekel: »Vidiš don Boska? Vem, da mu ta jed zelo ugaja, pa se premaguje zaradi pokore.« Ker je don Bosko takoj razumel, kaj sta se oba gospoda med seboj menila, mu je bilo nerodno, da so izrekli tako častno sodbo o njem, in je počakal, da je strežnik še enkrat ponudil isto jed. Ta ga je hotel preskočiti, ker je že prej odklonil, pa je don Bosko vzkliknil: »Kaj pa meni? Sedaj vidim, da je to jed, ki mi neizmerno tekne, zato bom vzel svoj delež.« Strežnik mu je takoj uslužno postregel, in to s kar obilnim deležem. Tedaj sta grof in markiz menila: »Vidiš, kako je ponižen! Vzel je, ker noče, da bi kazal svoje zatajevanje.« Don Bosko je pozneje o tem dogodku pripovedoval svojim klerikom in duhovnikom in dodal: »Vidite, kaj pomeni imeti kredit: če ne ješ, se zatajuješ, če pa ješ, si ponižen. To je velika resnica in dober nauk za cerkvene ljudi.«

Sicer pa se je don Bosko hranil tako skromno, da tega človek ne bi verjel, če ga ne bi sam natančno opazoval. Nekateri naši sobratje, med njimi don Frančišek Cerruti, ki ga je večkrat spremljal na takih pojedinah, so ga hoteli posnemati in jesti samo toliko, kolikor je jedel on, pa so potem odhajali od mize lačni. V zvezi s tem nam don Cagliero pripoveduje ljubezniv dogodek. »Spominjam se, da sva po pomoti sprejela povabilo na kosilo pri gospodu grofu Radicatiju in pri gospe markizi Dovando; prvo ob dvanajstih in drugo ob dveh popoldne istega dne. Ko je don Bosko odkril pomoto, mi je mirno dejal: »Naj bo! Boš videl, da se bova obakrat dobro odrezala.« Tako sva ob dvanajstih sedela pri mizi grofa Radicatija, kjer se je takoj razvnel zanimiv pogovor in don Bosko ga je izrabil, da je

vzel malo juhe, malo prikuhe in malo sadja. Ob dveh sva se od najinih gostiteljev napotila k družini Dovando in don Bosko mi je med potjo dejal: »No, sedaj greva končat najino kosilo; vzela bova drugi obrok juhe, prikuhe in sadja in videl boš, da si bova tudi danes zvečer doma pri večerji naredila čast.«

Iz tega vidimo, kako je znal skrivati svoje zatajevanje. Vendar ni nikoli grešil proti pravilom olike in primernosti. Sosedje so mu nalivali vino v kozarec. Ni se branil. Od časa do časa je nesel kozarec k ustom, malo popil in potem zopet odložil, tako da je bil na koncu kosila kozarec še vedno poln. Da ne bi vzbujal pozornosti in da ne bi povzročal neprijetnosti gostiteljem, je vzel na krožnik katero izmed izbranih jedi, vendar jih navadno ni pojedel, temveč je s svojim pogovorom tako pritegnil pozornost gostov, da je strežnik ob ponovnem ponujanju jedi vzel njegov krožnik ali pa je don Bosko sam pokazal, naj ga odnese ali zamenja, ne da bi kdo to opazil.

Navadno se je udeleževal družinskih slavij, včasih pa je zaradi posebnih razlogov šel tudi na velike pojedine. Povabljeni niso bili vedno dobri katoliški verniki in niso bili navajeni na duhovniško družbo. Toda don Bosku je vedno uspelo, da je bil središče omizja. Na njem ni bilo nič strogega, še več, bil je duša celega omizja in ni v nikomer vzbujal strahu. V jedi je bil vedno zadržan, vendar je dajal vtis, kot da bi obilo jedel, in je vse vabil k jedi. Njegovi duhoviti pogovori, njegove živahne iskrevosti, zdravice, odgovori na njemu namenjena voščila, ki so jih vedno spremljale duhovne misli, so vsem ugajali, zlasti zaradi načina, kako jih je izražal. Ljudje, ki so bili vse kaj drugega kot ljudje Cerkve, so ponavljali: »Zares je pravo veselje priti skupaj s svetim duhovnikom. Mislili smo, da je svetost isto kot čemernost.«

Zelo se je odlikoval tudi po potrpežljivosti. Bil je močno zaposlen in vsaka minuta mu je bila dragocena. Kljub slovesnim kosilom, ki jih ni hotelo biti konec, je obiskoval tudi salone uglednih osebnosti in se tam ob skodelici kave ure in ure menil o najrazličnejših vprašanjih. Vsak je imel kako vprašanje zanj, on pa je vsem mirno odgovarjal, ne da bi kazal neučakanost. Vsekakor se je moral zelo premagovati. Don Cerruti nam o tem pripoveduje naslednje: »Bil sem z njim pri neki zelo pomembni družini v Turinu, pri družini Radicati di Passerano. Po končanem kosilu smo se odpravili v salon na pogovor in neki družinski član je sedel za klavir. Don Bosko, ki je sedel na zofi zraven mene, mi je šepnil na uho: 'To ti je prava reč. Imam toliko nujnih opravil, a moram tukaj poslušati to igranje. Toda kaj naj naredim? Če ne storim tako, ne bom dobil denarja, da bom kupil kruh našim ubogim fantom. Hkrati pa si ti dobri gospodje zaslužijo vso čast in spoštovanje, saj si prizadevajo s toliko dobre volje.'«

Ko se je zvečer vračal v Valdocco, so njegovi gojenci morda že stotič ugotavljali, kako globoko je nosil v sebi krepost zmernosti in zatajevanja in kako ni nikdar delal razlike med eno ali drugo mizo.

V skupni obednici je z najboljšim tekom jedel svojo večerjo in vzel ubogo prekuhano oratorijsko mineštro, kot da bi jedel najbolj izbrane jedi svojih bogatih gostiteljev. Nikdar ni govoril o kakovosti in količini jedi, ki so jih prinašali na mizo, čeprav se je ob svojem čudovitem spominu vsega dobro zavedal. Pogosto je ponavljal, da je prav Oratorij kraj, kjer se zaradi prehrane najbolje počuti. O kosilih in gostih je govoril samo, če so ga o tem vprašali.

Moramo omeniti še neko drugo izredno don Boskovo krepost, ki so jo občudovali tisti, ki so obiskovali gosposke hiše, pri katerih je bil v gosteh tudi don Bosko. To je bilo njegovo nadvse ljubeznivo ravnanje z gospemi in njihovimi hčerkami. Bil je izredno zadržan v obnašanju in besedah, vendar ne bi mogli niti enkrat opaziti kake nepozornosti, in to v okoliščinah, ko bi se zdelo nevljudno, če bi ravnal drugače. Včasih, zlasti v zadnjih letih življenja, ko je komaj še hodil in mu vid skoraj ni več služil, ga je hišna gospodarica prosila, da bi se oprl na njeno roko in ob njeni pomoči šel po stopnicah. Nekega dne ga je don Rua, prepričan, da bo zavrnil tako pomoč, pri tem opazoval. Don Bosko je na ponudbo gospodinje smehljaje se odgovoril: »Ta bi pa bila dobra, da don Bosko, ki je bil nekoč učitelj telovadbe, ne bi več zmoget hoditi po stopnicah.« Potem je sicer z nekaj napora brez kakršne koli pomoči šel po stopnicah.

Poleg tega da je bil don Bosko vzor prijetnega in krščanskega sogovornika, je bil tudi učitelj odkritosrčnosti in resnicoljubnosti. Nikdar se ni skušal prikupiti bogatim in mogočnim, temveč je ob svojem času vsem dajal primerne nauke in opomine. Vendar si je znal vedno pridobiti srca in s tem naklonjenost in hvaležnost. Tako se je potrjevala apostolova trditev: »Prava pobožnost pa je koristna v vsem, ker obljublja življenje, sedanje in prihodnje« (1 Tim 4,8).

In sedaj nekaj dogodkov. Začeli bomo s primerom dobrega zgleda, ki ga je don Bosko dajal s prenašanjem napak drugih ljudi, zlasti tako, da je premagoval svoj užaljeni ponos in da je ohranjal mir, ko je imel opravka z ljudmi živahne in nasilne narave. Taka je bila neka gospa iz najvišjega plemstva, nadvse velikodušna do revežev, ljubiteljica kreposti, žal pa ni trpela niti najmanjšega ugovora. Ker je hotela premagati to svojo naravno nestrpnost in se vaditi v potrpežljivosti, je vzela k sebi neko svojevoljno in muhasto žensko, ji dala hrano, stanovanje, obleko in še 3000 lir na leto. Čeprav je ta ženska svoji dobrotnici vračala njeno dobrotelnost z jeznimi izpadi, jo je prenašala vse do konca njenega življenja, skrbela zanjo in jo negovala. Toda ženski sta se kar naprej prepirali.

Po svoji navadi je gospa nekega dne leta 1857 prišla na obisk k don Bosku. Navajena, da so ji služabniki na široko odprli vsa vrata, je najavila tudi svoj prihod v don Boskovo sobo, vendar so bila zastekljena vrata odprta samo na pol. Ker so tedaj gospe nosile krinolino in vrata niso bila zadosti široka, je nepotrpežljiva kot vedno hotela s silo skozi. Pri tem so se zlomili jekleni obroči, ki so držali krinolino. Vsa besna je začela kričati, da je ne bo nikdar več v Oratorij. Tedaj ji je don Bosko rekel: »Ekscelenca, ali ne veste, da don Boskova vrata niso tako široka kakor vrata v vaši palači?« Toda gospa, ki se je še bolj razburjala, ni hotela poslušati izgovorov. Kakor je najbolje mogla, je uredila jeklene obročce, si uredila obleko, dala pripeljati kočijo do hišnih vrat na dvorišču in se odpeljala domov.

Naslednjega dne je prišla v Oratorij njena sobarica, ki se je hotela s kopico opravičil zavarovati pred učinki svojega sporočila, namenjenega don Bosku, češ da njena gospodarica nikdar ne bo več stopila v Oratorij.

»Že prav, že prav,« je don Bosko mirno rekel. Prej je imel navado, da jo je obiskal vsak mesec, od tedaj naprej pa je hodil k njej vsak teden. Ko je prišel drugič, mu je rekla: »Oh, kako je to, da ste spet tako kmalu prišli?«

»Če vi nočete priti k meni,« je dejal don Bosko, »je pač nujno, da pridem jaz k vam. Saj drugače ne bom mogel naprej s svojimi fanti, ki vsega potrebujejo.«

Gospa, ki je dajala don Bosku obilne miloščine vsakokrat, ko je z njim govorila, se je od srca nasmejala in preklicala vse svoje sklepe. Vendar je don Bosko ni pozabil opozoriti na njeno nepotrpežljivost, s katero je prepogosto razsajala. Ona pa, ki je bila v globini svojega srca zares ponižna, je tiho poslušala in priznala svojo krivdo.

Nekega jesenskega meseca, ko se don Bosko ni mogel odzvati njenemu povabilu, da bi jo obiskal na njenem počitniškem bivališču, mu je pisala divje pismo, v katerem mu je grozila, da mu nikdar več ne bo pomagala. Don Bosko se je nekaj časa pozneje odpravil k njej in ji popolnoma mirno rekel: »Prinašam vam vaše pismo, ker nočem, da bi se ohranilo za poslednjo sodbo.« Ko je gospa slišala te besede, se je takoj pomirila.

Neka druga osebnost, nadvse ljubosumna na svoje zasluge in nezmožna prenašati prepričanja, ki se niso strinjala z njenimi, je bil slavni Tomaž Vallauri, doktor leposlovnih ved. Bil je sorodnik uglednega zdravnika Vallaurija in je spoznal don Boska v njegovi hiši, kamor je pogosto zahajal. Ta profesor je objavil članek z oceno latinskih krščanskih pisateljev in jim očital, da se zelo trudijo braniti in širiti krščansko vero, da pa so pisani v slabi latinščini. Spis je prišel v roke don Bosku, ki je iskal način, kako bi popravil take zmotne trditve. Ni bilo

treba predolgo čakati, saj je profesor Vallauri sam prišel k njemu na obisk. Don Bosko mu je takole govoril: »Zelo me veseli, da sem spoznal pisatelja, ki je sedaj znan že po celi Evropi in ki dela Cerкви s svojimi spisi tako veliko čast.«

Ko je Vallauri opazil dobrohoten don Boskov nasmeh, mu je segel v besedo: »Ali me hočete ošvrkniti?«

»No, prav, gospod profesor. Naj k vaši sodbi povem, kaj mislim. Vi trdite, da krščanski latinski pisatelji niso pisali lepe latinščine. Toda sv. Hieronima zaradi njegovega načina pisanja primerjajo s Titom Livijem, Laktancijem, Ciceronom in drugimi, npr. s Salustijem in Tacitom.

Vallauri je malo pomislil in potem dejal: »Don Bosko, imate prav. Povejte mi, kaj naj popravim, in bom takoj popravil. Glejte, to je prvikrat, da sem svoje mnenje podvrigel sodbi koga drugega.« Od tega dne je širil svoje mnenje o don Bosku: »Taki duhovniki mi ugajajo. Znajo biti odkriti.«

S svojim prijaznim obnašanjem je znal zopet vpeljati opuščene lepe družinske krščanske navade. On, ki je pripisoval velik pomen znamenju svetega križa pred jedjo in po njej, je bil povabljen na kosilo k neki družini, kjer so opustili to lepo krščansko navado in je don Bosko vedel za to. »Prepustite to meni,« si je mislil, »vas bom že poučil.« In kaj je storil? Ko so že vsi sedeli za mizo, se je še zadržal v pogovoru z domačim sinom. Ko je vstopil, je rekel fantu: »No, narediva znamenje svetega križa, preden bova sedla k mizi. Saj gotovo veš, zakaj naj se pred jedjo pokrižamo?«

»Ne, ne vem,« je odvrnil deček.

»No, prav! Ti bom razložil v nekaj besedah. Razlog je v tem, da se ljudje razlikujemo od živali. Živali, ki nimajo pameti, ne delajo znamenja svetega križa, ker ne vedo, da je hrana, ki jo zauživajo, Božji dar. Mi pa, ki smo kristjani, vemo, da je kruh, ki ga jemo, Božji dar in zato iz hvaležnosti naredimo znamenje svetega križa. Dobro pa ti je znano, kako lahko se zgodi, da človek umre. Zadosti je, da gre drobtinica kruha po napačni poti in ti onemogoči dihanje, ali se ti ribja koščica zapiči v grlo. In če pred jedjo opravimo molitev, nas bo gospod Bog obvaroval takih nezgod. Reciva zatorej: V imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Tako bodi.«

Oče in mati sta se spogledala in zardela. Od takrat so v tisti družini vedno molili pred jedjo in po jedi.

Če je šlo za Božje žalitve in žalitve naše svete vere, si don Bosko ni kaj dosti pomišljal dajati ljubeznive opomine.

Sam je leta 1855 pripovedoval naslednji dogodek, ki ga je potrdil tudi don Chiatellino.

»Pred kratkim sem obiskal ugledno družino. Medtem ko sem se jaz pogovarjal s starši, se je petletni sinček v sosednji sobi igral z vozičkom in s svojimi lesenimi konjiči. Ker mu ni šlo vse po volji in se je voziček zaletel v noge stola, se je razjezil in po nemarnem izgovoril Jezusovo ime.

Mati ga je opozorila, jaz pa sem ga poklical k sebi in mu ljubeznivo in dobronamerno takole govoril: 'Zakaj si tako grdo izgovoril ime Jezusa Kristusa?' Deček mi je odgovoril: 'Ker moj voziček ni hotel prav teči.' 'Pa ne veš, da ne smemo nikdar po nemarnem izgovarjati svetih imen? Povej mi, ali poznaš Božje zapovedi?' 'Seveda,' je odvrnil. 'Prav, ali bi jih povedal na pamet?'

Deček je začel in pri drugi zapovedi, Ne imenuj po nemarnem Božjega imena, sem ga ustavil: 'Ali veš, kaj pomeni »ne imenuj po nemarnem Božjega imena«?' 'To pomeni, dragi moj, da ne smemo nikdar imenovati Božjega imena. Ker nas ima Bog zelo rad, njegovega imena ne smemo izgovoriti brez zelo pomembnega razloga in brez pobožnosti. Sicer grešimo, žalimo Boga in to njemu ni ljubo, zlasti če to storimo v jezi, kakor si storil ti.'

Deček je osramočen povetil oči in odvrnil: 'Očka vedno tako govori.' Pri teh sinovih besedah je oče zardel kakor kuhan rak. Mati je prebledela, jaz pa sem ostal brez besede. Oče, izobražen mož, ki je svojemu sinu želel dati najboljšo vzgojo, je sedel, vzela otroka v naročje in rekel: 'Res je. Odpusti mi. Vsekakor ravnaj napak, ko tako govorim. Toda od sedaj naprej ne bom več. Želim pa tudi, da si tudi ti zadnjikrat to izrekel. Soglašaj?' Sedaj vem, da mu je ta pouk zelo koristil. Opustil je grdo navado preklinjanja. Ni mi treba reči, kako hvaležna mi je tista dobra soproga in mati, ker sem ji tako učinkovito pomagal.«

Z nekim drugim fantom pa so se stvari zasukale drugače.

Sin nekega uglednega generala, deček pri 12 letih, je imel izredno lepe darove tako razuma kakor srca. Oče, sicer zelo sposoben človek, pa malo izveden v vzgoji, je puščal v družinski sobi časopise, pisane v duhu časa. Poskrbel je sicer, da otroku niso prišli v roke določeni članki, ni pa poskrbel, da bi otrok ne dobil v roke ilustriranih časopisov, ki so prinašali slike glavnih predstavnikov revolucije, podobe njihovih glavnih bojov in bitk, njihove zmage in poraze s popolnoma protiverskimi razlagami in sodbami. Dečkove misli so bile tako zelo zmedene, da je, četudi je bila družina iskreno katoliška, začel zavračati vero.

Don Bosko je nekega dne obiskal generala, ki ga je ljubeznivo sprejel in na vse načine pokazal, kako ljub mu je njegov obisk.

»Pridi, Karlek,« je rekel oče in poljubil roko don Bosku.

Deček se ni ganil z mesta.

»Ali ne veš, kdo je ta duhovnik? To je don Bosko, o katerem si slišal toliko pripovedovati,« je dejal oče.

»Svinjarija,« je med zobmi zamrmral Karel.

»Ali nisi videl, kako sem mu jaz poljubil roko?«

»Jaz naj poljubljam roko kakemu duhovniku!« je s prezirom odgovoril deček.

Oče je okamnel in don Bosko ni vedel, kaj bi rekel. Začeli so se pogovarjati. Govorili so o zgodovini, zemljepisu, o italijanski neodvisnosti, o glasbi. Deček je bil dober sogovornik in je na lep način vstopal v pogovor. Toda če so se dotaknili vere in verskih reči, je umolknil in pokazal, da mu to ne ugaja.

Ko se je Karel umaknil v svojo sobo, je oče silno obžaloval sinovo zavračanje vere in dejal don Bosku: »Kako je vendar to, da se je moj sin tako spremenil, ko je bil prej tako veren? Je to mogoče? Ne znam si tega razložiti. Ali so to načela, ki mu jih je polagala na srce njegova mati, in zgledi, ki jih je videl pri očetu? Don Bosko, mi smo sina vedno nežno gojili, ga varovali pred slabimi tovarišiji in zlasti pred skrivnimi družbami. Kako je vendar prišlo tako daleč, da tako zavrača duhovnike?«

Don Bosko, ki je poznal generalovo dobrosrčnost, se je ozrl okoli in zagledal na mizi časopise Gazzetta del Popolo, La Piemontese, Il Secolo (Stoletje) in druge podobne liste.

»Vi, gospod markiz, iščete vzroke? Poglejte jih tukaj na mizi.«

»Kaj naj otroci razumejo o določenih vprašanih? Poleg tega je moj sin zelo poslušen in ima rad svojega očeta. Dal sem mu razumeti, da naj ne izgublja časa z branjem teh stvari. Zagotavljam vam, da jih ni bral.«

»Pa vendar, pa vendar.«

»Dovolil sem mu, da si ogleda kak ilustriran časopis, zaradi lepih slik ljudi, o katerih povsod govorijo.«

»Prav. Potem je jasno, da se je Karel iz teh časopisov navzel sovraštva do Cerkve. Vedite, da se domišljija otroka razgreje ob stvareh, ki so mu všeč, in se taki vtisi nikdar več ne izbrišejo.«

»Kaj naj torej storim?«

»Nadomestite z dobrim tiskom slabega in skušajte tako v njegovi duši vzbuditi protistrup.«

Markiz je sprejel nasvet.

Toda tega ubogega fanta se je počasi polastila mračna melanholija in je, ne da bi spremenil svoja čustva, umrl star 16 let.

Don Bosko je glede sramežljivosti v mnogih okoliščinah pokazal občudovanja vredno vedenje in svojo odkritosrčnost pri opominjanju nepazljivih. Nekega dne je šel na obisk k nekemu svojemu dobrotniku. Ko je čakal v predsobi, je zagledal na steni neprimerno sliko. Brez pomišljanja je stopil na stol in obrnil

podobo proti steni. Gospodar je razumel tihi opomin, se Božjemu služabniku zahvalil za opozorilo in odstranil iz predsobe tisto nespodobnost.

Ob drugi priložnosti ga je pričakovala markiza Dovando, ki je bogato podpirala don Boskove dečke in ki je tokrat povabila številne goste. Prišlo je tudi veliko zelo razkošno oblečenih gospa, ki so želele govoriti z don Boskom. Dve izmed teh sta ga prišli pozdravit, ko so že vstopili v sobano. Bili sta zelo razgaljeni in imeli zelo kratke rokave. Kakor hitro ju je don Bosko zagledal, je povetil oči in dejal: »Oprostite! Sem se mogoče zmotil pri hišni številki in vstopil v napačno hišo?« In že je hotel oditi.

»Ne. Nikakor ne, don Bosko, prav tukaj vas pričakujemo.«

»Ne. To ne more biti. Mislil sem, da v hišo, kamor so me povabili, duhovnik lahko vstopi brez pomisleka. Oprostite mi, dobre gospe, danes se porabi toliko svile in dragocenih tkanin za široka krila, da bi lahko ostalo še kaj tudi za prsi in roke.« In se je še vedno delal, kakor da bi hotel oditi.

Tedaj sta se gospe zavedeli svoje pomanjkljive spodobnosti, zardeli in zbegani tekli po svoje šale, robce in drugo tkanino, da sta se pokrili. Tako odeti sta se vrnili in prosili don Boska, ki je bil že na stopnicah, da jima odpusti in se vrne.

»Sedaj je bolje,« je dejal smehljaje. »Tako je prav.« Ostal je na sprejemu in gostje so ga burno pozdravljali. Obe gospe pa si v teku celega kosila nista sneli dodatnih oblačil.

Sicer pa je don Bosko, kamor koli je šel, imel vedno na zalogi besede, ki so koristile dušam.

Nekega dne je bil na kosilu pri grofu in grofici Camburzano. Med povabljenici je bil tudi neki upokojeni general. Starega vojaka verska vprašanja niso nikdar posebno zanimala in je bil zato do tega bolj ravnodušen. Don Bosko je dolgo razpravljajal o raznih stvareh z grofom in grofico pa tudi z generalom in se je že hotel posloviti. General ga je med kosilom kar naprej ostro opazoval, in ker je njegovo vedenje naredilo nanj močen vtis, se mu je približal in dejal: »Povejte mi kako misel, ki si jo bom ohranil v spominu na vaš obisk.«

»Oh, gospod general,« mu je don Bosko premeteno odgovoril, »molite zame, da bo mogel ubogi don Bosko rešiti svojo dušo.«

»Jaz naj molim za vas?« je vzkliknil general, presenečen zaradi tako nepričakovane prošnje. »Rajši mi dajte kak dober nasvet.«

»Molite zame,« je odgovoril don Bosko. »Kakor ste sami videli, me imajo vsi, ki so okoli mene, za nekoga, ki ga je treba zdaj pa zdaj postaviti na oltar, in ne vedo, da se motijo, kajti jaz sem pravi revež. No, vsaj vi mi pomagajte rešiti mojo dušo.«

Ker pa ga je general še v tretje prosil in ker mu je don Bosko s temi besedami že pripravil srce, je sklenil:

»Tudi vi mislite resno na to, da boste rešili svojo dušo.«

»Oh, don Bosko,« je vzkliknil, »najlepša hvala za vaše besede. V prihodnje bom molil. Tudi za vas. Pa tudi vi se me spominjajte v molitvi.« »Oh,« je ponavljajal malo pozneje, »od don Boska mi je moralo priti to opozorilo. Samo on je bil sposoben, da mi je govoril s toliko odkritosrčnostjo in dobroto.« Ta opomin je v tej duši resnično rodil izredne sadove. Ni trajalo dolgo, ko je uredil zadevo svojega večnega zveličanja s tako odkritosrčnostjo in modrostjo, da je z veseljem in občudovanjem navdal vse svoje prijatelje.

Še veliko drugih podobnih dogodivščin bi lahko naštevali, kajti don Bosko je vedno govoril tako, da ni ranil ponosa tistih, ki jih je hotel pripeljati k Bogu. Bil je izredno previden, tankočuten in presenetljivo občutljiv glede tistega, kar naj bi slišal, kdor je bil potreben vodila svojemu duhovnemu življenju.

Don Boskova gorečnost se je napajala tudi ob globoki hvaležnosti do njegovih dobrotnikov. Ne moremo zadosti poudariti, kako se je ta krepost kazala povsod v njegovem življenju. Bil je ganjen ob vsaki pozornosti, ki mu jo je kdo izkazal. Lahko je bil to deček, ki mu je pokazal pot, služabnik, ki mu je posvetil z lučjo, družinski član, ki mu je prinesel kozarec vode ali mu naredil še kaj bolj nepomembnega; vsem se je iz srca zahvaljeval. Pogosto smo pa po kakem obisku ali daljšem pogovoru slišali vzklikniti: »Zahvaljujem se vam za potrpežljivost, ki ste mi jo izkazali s tem, da ste me poslušali in prenašali.«

Iz vsega tega lahko sklepamo na globoka čustva, ki jih je gojil do vseh, ki so mu s svojimi žrtvami pomagali pri vzdrževanju njegovih ustanov.

Nenehno je molil za svoje dobrotnike in vabil svoje fante, da so pri skupnih molitvah vsak dan molili po en očenaš, zdravamarijo in slavaočetu. Pogosto je priporočal, naj molijo za dobrotnike, zanje darujejo sveta obhajila in svete maše, in to še zlasti v času njihove boleznin in po njihovi smrti. Nikdar ni pozabil njihovih dobrih del. Don Frančišek Cerruti pripoveduje, da ga je don Bosko nekoč v Alassiju, medtem ko je pristopal k oltarju, da bi maševal, poklical k sebi in mu dejal: »Veš, danes bom daroval mašo posebej za don Vallega, tistega pobožnega duhovnika, ki nam je pred leti izkazal tisto posebno dobroto.«

Tako hvaležnost je zabičeval tudi svojim fantom. Kazal jo je z besedami, v katerih je bilo občutiti notranje navdušenje. »Vidite,« jim je govoril, »nič več nismo imeli, s čimer bi si kupili kruh, pa je prišel ta in ta gospod ali gospa in so nam pomagali. Oh, kako velika je Božja dobrota!«

Naj povemo, da je zasluge za vse, kar je storil, pripisoval svojim dobrotnikom. Tisoč in tisočkrat je ponavljal, da se mora za vse, kar je mogel storiti dobrega, zahvaliti dobrim dušam. »Mi,« je imel navado reči, »živimo od krščanske dobrotelnosti naših dobrotnikov.« Mons. Cagliero je zapisal: »Spominjam se, kako sta markiz Fassati in poslanec Cotta don Bosku večkrat povedala: 'Oh, don Bosko, vi pravite, da nimate zadosti besed, da bi se nama zahvalili za vse, kar sva storila za vaš Oratorij. Pa sva midva tista, ki se morava zahvaliti vam: najprej zato, ker nama s tem, ko nas prosite pomoči za svoj Oratorij, omogočate, da naredimo kaj dobrega, in potem zato, ker nama po zaslugi vaših molitev Gospod daje svoj blagoslov in nama trikrat množi najino imetje.'«

Za svoje dobrotnike se ni nikdar branil nikakršne žrtve, pa naj je bila še tako težka zanj in za njegove sinove, samo da jim je mogel ustreči. Tako na primer ni nikdar odrekel pomoči, ko je moral on sam ali kateri njegovih duhovnikov iti maševat daleč, po slabih poteh, ob pozni uri, in to tudi za dalj časa. Včasih mu je kdo oporekal, češ da take obveznosti prinašajo težke motnje in zahtevajo velike žrtve. Don Bosko pa je ponavljal: »On je naš dobrotnik. Še mi se žrtvujmo zanj.« Tako je družini Bonier, ki je priskrbela dvema klerikoma cerkveno premoženje, vrsto let, dokler je bilo potrebno, v času jesenskih slovesnosti pošiljal v njihovo poletno kapelo duhovnika. Dostikrat je šel na potovanje, da je lahko daroval sveto mašo in pridigal dobrotnikom, ki so se obračali nanj s svojimi prošnjami.

Naj še povemo, da je za svoje dobrotnike in njihove družine skušal od Svetega sedeža izprositi duhovne darove odpustkov kakor tudi blagoslov svetega očeta in druge podobne milosti.

V množici prošenj, ki jih je zlasti zadnja leta dobival za odprtje novih hiš, je vedno skrbel, da je ob enakih razmerah ustregel željam svojih velikih dobrotnikov.

Tem in mnogim drugim je pošiljal podobice, na katere je lastnoročno napisal: Bog blagoslavlja dobrotnike salezijanskih ustanov. In njegove želje so se na čudežen način uresničevale, kot bomo videli iz nadaljevanja našega pripovedovanja.

Dostikrat jim je pomagal v nesrečah, ki so se jim pripetile. Zakonski par brez otrok mu je v času, ko je gradil cerkev Marije Pomočnice, večkrat daroval po šest tisoč lir. Zaradi propada banke, kjer sta imela vložene svoje prihranke, in zaradi splošne krize sta se nekaj let pozneje znašla v silno težkem položaju. Umaknila sta se v Milan in tam živela v podstrešni sobi. Don Bosko je zvedel za njun primer, ju obiskal in jima ponudil vračilo denarja, ki sta mu ga darovala. Mož se je uprl in s solzami v očeh zagotavljal, da je dal svoj dar kot miloščino in ne na posodo.

»Prav,« je odgovoril don Bosko, »od Matere Božje, kateri ste darovali, boste dobili nazaj glede na to, kolikor boste potrebovali.«

Od takrat jima je vsak mesec poslal sto lir. Mož je kmalu umrl, žena pa je izrabila lepo priložnost za ponovni zakon, se srečno omožila in naprej dajala darove Mariji Pomočnici. To je don Bosko sam pripovedoval don Frančišku Cerrutiju.

Nenehno si je dopisoval s svojimi dobrotniki. Pisal je brez števila pisem, da je dobil pomoč in podporo, in prav ta dobrodelnost je potem pomnožila njegovo pisanje, ker se je moral za prejete darove zahvaljevati. Vedno se je vsakemu zahvalil in dal vedeti, kako zelo ceni storjeno uslugo. S tem je hotel spodbuditi dobre kristjane, da bi nadaljevali svojo dobrodelnost. To je bil tudi eden izmed spominov, ki jih je tako pogosto zapuščal svojim sinovom. Če je znašal dar samo nekaj centov, je z vizitko naznanil prejem, če pa je dar znašal dve liri ali tudi samo eno in pol, je vedno pisal lastnoročno pismo in se za dar prisrčno zahvalil. To zanj ni bila samo dolžnost hvaležnosti, temveč tudi sredstvo, s katerim si je pridobival podpornike za svoje delo. Nihče si ne more misliti, kako težko je dobrotnikom, če se pozabi na njihove darove, in kako drago jim je, ko zvejo, da je njihov dar prišel na naslov in da so obdarovanci za to tudi hvaležni. Velikokrat so tisti, ki so dobili zahvalo za nekaj darovanih lir, že za kak dan pozneje poslali dodatnih sto ali celo tisoč in so se imeli za srečne, ker je don Bosko sprejel njihov dar.

Vedno se je zahvalil za prejete dobrote. Dobrotnikom je pisal ob vsaki pomembni življenjski obletnici za god, za poroko, ob rojstvih, za prejeta odlikovanja, za uspeh pri trgovanju. Prav tako je izražal sožalje ob smrti kake drage osebe. Za novo leto je vsem pošiljal pisma z lastnoročno napisanimi voščili. Na pravem mestu in ob pravem času bomo navedli zgoraj omenjena pisma, razporejena po vsebini; saj so pravi vzorci preprostosti, jasnosti in krščanskega čutenja in so mu vedno znova prinašala nove podpore.

Večkrat na leto je povabil svoje dečke, da so pisali pisma prisrčne zahvale vsem tistim, ki so jim storili kaj dobrega. Ob drugih priložnostih je sestavil zahvalno pismo in ga dal podpisati včasih celemu razredu, včasih pa tudi vsem v hiši.

Narodni banki je ob podelitvi precejšnje pomoči januarja 1869 poslal naslednjo zahvalo:

»Dečki ustanove, imenovane Oratorij sv. Frančiška Saleskega, se skupaj s svojim ravnateljem duhovnikom Boskom iz vsega srca zahvaljujejo velezaslužni upravi Narodne banke, ki jim je tudi to leto naklonila 250 frankov.

To dejanje dobrodelnosti zasluži še posebno zahvalo, ker se je število tam zbranih dečkov zaradi posebnih okoliščin zelo pomnožilo in je zato potreba po pomoči še toliko bolj očitna.

Zato vsi skupaj enodušno prosimo Boga, da bi ugledne člane uprave banke obdaril z mnogimi nebeškimi blagoslovi, da bodo še v prihodnje lahko storili veliko dobrega v prid naši ustanovi.«

Vendar mu tudi to še ni bilo dovolj. Če je šlo za javno upravo, je uporabil tudi časopis, da je tako čim bolj povzdignil dobrodelnost dobrotnika.

Pa še nekaj drugega je zelo rad uporabil, kar je pozneje priporočal svojim ravnateljem. Če mu je kdo v dokaz ljubezni in spoštovanja poslal kak poseben dar ali kako posebno jed, tega ni sam porabil, temveč to takoj poslal kakemu dobrotniku, ki je živel v bližini. To so bili prvi sadeži, povrtnina, divji zajci, kokoši, piščanci, pomaranče, limone, buteljke izbranega vina, določene vrste perutnine, ki so jih cenili v kuhinji, za katere je vedel, da bodo določenim družinam v veliko počastitev. Tako je don Bosko delal vse življenje in to je bila nenehna zamenjava ljubeznivosti in dokazov hvaležnosti. Vse pa je dajalo izredno dobre sadove.

Tako je prišla v don Boskove roke neka gomoljika (tartuf), ki je zaradi svoje debeline vzbujala posebno pozornost. Poklonil jo je neki družini, ta zopet naprej in končno je prišla k markizi Fassati, ki o vsem tem ni nič vedela in jo je končno kot izraz občudovanja poslala don Bosku. Prvi obdarovanec je poslal don Bosku za gomoljiko lep dar. Don Bosko je gomoljiko povratnico poslal neki bogati gospe v Marseille in ta mu je v znamenje hvaležnosti poslala znatno vsoto. Drugikrat je podoben dar njej prinesel 12.000 lir.

Nekoč je prejel v dar velik zaboj gomoljik, ki jih je razdelil raznim postajenačelnikom, županom in uglednim osebam v raznih krajih, kjer so sodelovali pri loteriji in tudi drugače pomagali njegovim fantom. To so bile pozornosti, ki so mu pridobile veliko src. Pozneje je priporočal svojim ravnateljem zavodov in zavetišč v raznih krajih, da bi si izmenjavali take posebnosti in redkosti posameznih pokrajin in jih uporabljali v take namene.

Don Bosko je tudi z veseljem sprejemal novice o posebnih željah svojih dobrotnikov in jih, če je le mogel, tudi po svoji moči zadovoljeval. Neka gospa, ki je želela narediti veselje svojim otročičem, si je želela nekaj ptičkov in don Bosko ji je poslal celo gnezdo. Ta družina je bila ob prejemu daru tako preseščena in hvaležna, da je pokleknila okoli mize, na kateri je stalo gnezdece s ptički, in prosila Boga za don Boska. Potem so tiste ptičke vzredili, in ko so jim zrastle peruti, so jih spustili na prosto, v Oratorij pa poslali lep dar.

In tukaj se, potem ko smo iz raznih obdobij življenja našega očeta zbrali nekaj dogodkov o tej temi, vračamo spet k letu 1855.

29.

POGLAVJE

Odpoved dveh protestantov – Pismo Dominika Savia njegovemu očetu – Edinstveno odkritje nekega bolnika – Huda kraljeva bolezen – Don Bosko ne sprejema predmetov, ki so jih zaplenili v samostanih – Katoliško branje – Življenje sv. Martina, škofa iz Toursa – Moč dobre vzgoje – Oratorijska godba – Izlet v Castelnuovo in praznik sv. rožnega venca – Don Bosko in gosposki sinovi – V Oratorij je sprejet Kamil Gavio

GREMO PROTI KONCU MESECA AVGUSTA 1855. Armonia z dne 27. avgusta pri naša naslednje dragoceno sporočilo: »Odpoved dveh protestantov v Oratoriju sv. Frančiška saleškega. Vedno nas veseli, ko lahko sporočimo, kako so bili novi pleni iztrgani iz krempljev krive vere na jezo tistih, ki so se besno trudili, da bi spravili na slab glas dogme in moralo katoliške Cerkve. Odlični duhovnik Janez Bosko, ki se tako uspešno trudi z ustanovami in spisi v korist preprostega ljudstva, pobira pogosto sadove svoje gorečnosti tudi na področju krivih ver. Naj podamo kratko poročilo:

V soboto 18. avgusta sta se dva učenca Kalvina, oče in sin, v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega odpovedala krivi veri in se vrnila v apostolsko rimsko katoliško Cerkev, ki so jo njuni predniki žal zapustili. Za botra je bil markiz Dominik Fassati, za botro pa njegova pobožna soproga markiza Marija, rojena De Maistre.«

Prav tako se je v tem mesecu v Turinu ponovno pojavila kolera, vendar v milejši obliki. Don Bosko in njegovi fantje so bili pripravljeni vskočiti kot bolniški strežniki in duhovni pomočniki, vendar to ni bilo potrebno. Oboleli so ozdravljali in le malo jih je umrlo.

O tem je deček Dominik Savio, ki si je v Oratoriju zopet zdravstveno opomogel, pisal svojemu očetu. Pismo skrbno hranimo v našem arhivu.

Predragi oče!

Sporočiti ti moram zelo čudno novico, vendar naj ti prej opišem nekaj posebnosti. Hvala Bogu sem se tukaj vedno dobro počutil in je moje zdravstveno stanje zelo dobro, kar upam tudi zate in za vse vas. Moje učenje lepo napreduje in don Bosko je z menoj vsak dan bolj zadovoljen. Velika novica pa je to, da sem mogel biti sam z don Boskom celo uro, medtem ko sem do sedaj imel to priložnost samo deset minut. Govorila sva o mnogih stvareh, med drugim tudi o posebnem združenju proti koleri. Rekel mi je, da se je bolezen komaj pojavila in da bi, če ne bi bilo tako mrzlo, gotovo žela veliko žrtev. Sprejel me je za člana družbe, ki ima predvsem namen gojiti molitev. Govoril sem mu tudi o svoji sestri, kakor ste mi naročili. Rekel mi je, da jo pripeljite na praznik rožnovenske Matere Božje, da se bo prepričal o njenih sposobnostih in zmožnostih. Potem se bosta domenila. Končno mi ne preostane drugo, kot da pozdravim tebe in vse družinske člane, svojega učitelja don Cuglieria pa tudi Andreja Robina kakor tudi mojega prijatelja Dominika Savia iz Ranella.

Vdani in hvaležni sin DOMINIK SAVIO

Turin, 6. septembra 1855

Fantje v Oratoriju so z veliko ljubeznijo obhajali praznik Marijinega rojstva. Pripravili so akademijo, na kateri so deklamirali klasične sonete prefekta Viktorja Alasonattija na čast Materi Božji in njenemu rojstvu. Toda ta dan je bil za don Boska posebno prijeten zaradi nekega skoraj čudežnega dogodka.

V neko hišo na Via Cottolengo, nedaleč od zavetišča, je šla na delo neka ženska. Tam je ostajala cel dan in se razen v izjemnih primerih zvečer vračala domov. Gospodar ji je dal v uporabo temno sobico ob kašči, kjer je lahko odložila svoje stvari in tudi jedla. Dne 8. septembra se je pojavil v tej hiši Dominik Savio in vprašal gospodarja: »Je mogoče tukaj kdo, ki je zbolel za kolero?« »Ne, nikakor ne. Hvala Bogu pri nas nimamo nobenega takega bolnika,« mu je ta odgovoril. »Pa vendar mora biti tu kdo, ki je bolan,« je vztrajal Dominik. »Oprosti, dragi fant, zmotil si se in nisi prišel v pravo hišo. Pri moji veri, tukaj smo vsi zdravi in nihče ne leži.« Po tako trdnih zagotovilih je fant za trenutek odšel, se malo razgledal in se potem vrnil: »Bodite tako dobri in dobro pogledjte,« je dejal, »kajti v tej hiši je neka bolnica.« Po tem vztrajanju se je gospodar vdal in dovolil pregled hiše. Prehodila sta celo stanovanje, iz sobe v sobo in končno prišla tudi do tiste sobice. Tam je ležala skrčena na tleh uboga ženska v zadnjih vzdihljajih. Gospodar je menil, da je kot po navadi prejšnjo noč odšla domov. Zgodilo pa se je, da je utrujena legla malo počivat in jo je nenadoma napadla bolezen, tako da ni mogla prositi za pomoč in je ostala v sobici, ne da bi kdo za to vedel. Takoj so poklicali duhovnika, ki jo je spovedal in ji podelil bolniško maziljenje, nato je v Gospodovem miru za večno zaspala.

Medtem pa je kraljevski hiši grozila nova nevarnost. Njegovo kraljevsko veličanstvo je meseca septembra v gradu Pollenzo napadla visoka vročina in neznosno ga je trgalo po vseh sklepih. Bolezen je bila zelo resna in je vzbudila preplah po celem kraljestvu. Toda po Božji odredbi se je vse končalo s čiri in vladar se je po ustreznem zdravljenju zopet popravil. Toda 27. septembra je moral delegirati princa Evgenija Savojskega Carignana, da je namesto njega opravil pomembne državniške posle in podpisal kraljevske odloke.

Zakon o zatrtju samostanov je prinašal svoje usodne posledice, ker niso hoteli poslušati glasu enega najbolj vdanih podložnikov, ki je bil iz ljubezni do kralja pripravljen žrtvovati tudi svojo svobodo, Oratorij in celo svoje življenje. Vendar ministri niso ničesar ukrenili, ker jim je bilo veliko do tega, da se vse to ne bi razvedelo.

Izmislili so si, rekli bi, sredstvo maščevanja in mu kakor v zasmeh hoteli vsiliti prevzem deleža plena, ki so ga zasegli samostanom. Nekega lepega dne je Kamilo Cavour poslal v Oratorij dva velika vozova, naložena s perilom, ki so ga zasegli v samostanu dominikancev. Čeprav je bil don Bosko prav tedaj v veliki stiski, je vseeno ukazal, da naj vozovi ostanejo na dvorišču in da naj se nihče ničesar ne dotakne. Nato je poslal predstojniku dominikancev dopis, v katerem je vprašal, kaj naj stori. Odgovor se je glasil: »Izročite perilo tistemu, ki mu bom naročil, da ga prevzame.« Zaupnik je prišel in don Bosko je dal zapreči mule, ki so vozova odpeljale, kamor je ukazal gospod predstojnik.

Ob drugi priložnosti so pripeljali voz knjig, ki so jih odvzeli očetom kapucinom. Med knjigami so bili tudi bolandisti. Don Bosko je takoj obvestil lastnike in vse vrnil, kakor hitro so želeli.

Vedno se je odločno branil kupovati predmete, ki so jih zasegli samostanom. Prodajali so po smešno nizki ceni in človek bi pri tem dobro zaslužil. Nekateri so don Bosku dopovedovali, koliko svetih oblek tako končuje pri Židih, ki jih uporabljajo v posvetne namene in bi jih bilo zato treba odkupiti.

»Vse to je res in prav. Vidim, da bi se sedaj lahko oskrbel z mnogimi predmeti, ki nam manjkajo v cerkvi in za katere ne vem, kdaj jih bom lahko prisrbel. Ko pa pomislim na možnost, da bi zasegli mojo hišo in odnesli celotno opremo, ki bi jo potem našel v kaki drugi cerkvi, me prevzame sveta žalost. To bi brez dvoma čutili tudi redovniki, ki bi me videli oblečenega v obleke, ki so jih njim strgali s telesa.«

Prav tako ni hotel sprejeti samostanov in drugih stavb redovnih družin, ki so mu jih sedaj ponujali vlada, občine ali privatniki bodisi v dar bodisi v nakup.

Uklonil se je šele, ko mu je papež Pij IX., kateremu je izrazil svoje pomisleke, povedal svoje stališče: »Prevzemite zasežene samostane. Hočem tako. Bolje je, da se po vašem zavzemanju vrnejo Cerkvi, kakor da bi ostali v rokah ljudi, ki bodo te prostore uporabljali v bog si ga vedi kake namene. Vendar poskrbite za vsa potrebna dovoljenja, da boste preprečili nesoglasja z redovnimi družinami, prejšnjimi lastnicami.

Sredi tega dogajanja je tiskar Ribotta natisnil dva zvezka Katoliškega branja za mesec oktober. Prvi je bil *Življenje sv. Martina, škofa iz Toursa* s tremi pripisi: 1. Prošnja, relikvije in češčenje svetnikov in njihova uspešna priprošnja pri Bogu, potrjeni v Svetih pismih stare in nove zaveze, z izročilom in mnogimi čudeži. 2. Slavna smrt arabskega kristjana Jeronima, ki so ga živega zazidali v neko trdnjavo v Alžiru, ker ni hotel zatajiti Jezusa Kristusa. 3. Nauk o vicah, ki razlaga versko resnico katoliške Cerkve in kaže, kako je ta nauk zajet v Svetem pismu.

Don Bosko, ki je bil avtor tega dela, je začel za mesec november pisati knjigo v dveh zvezkih z naslovom: *Moč dobre vzgoje* in *Zanimiv sodoben dogodek*. Mladi Peter, ki je s svojim zglednim in potrpežljivim vedenjem spreobrnil svojega očeta. Zvezek končuje z lepimi litanijami za pokojne, prevedene iz angleškega jezika, ki pričajo, kako se angleški katoličani ujemajo s katoličani drugih delov sveta glede verske resnice o vicah, kar je celotno Združeno kraljestvo pred reformacijo trdno verovalo.

Knjigo je izdal Paravia v dogovorjenem času.

Ko je vse to uredil, se je don Bosko prve dni oktobra napotil v Becchije na praznik rožnovenske Matere Božje. Ta izlet je bil tudi obljubljen nagrada najbolj ubogljivim dečkom. Tokrat je za poživitev poskrbela tudi godba na pihala.

Godbo na pihala je don Bosko uvedel kot uspešno sredstvo, da je odvrčal fante – rokodelce od slabega. Imel je navado reči: »Fante je treba vedno zaposliti. Poleg šole in poklicnega dela jih je treba uvesti v glasbo in mali kler. Tako je njihov duh nenehno zaposlen. Če jih mi ne zaposlimo, se bodo zaposlili sami in gotovo s stvarmi, ki so manj dobre.«

Petju je pripadalo prvo mesto tudi v prazničnih oratorijih za zunanje gojence.

Nekega dne je bil don Bosko v Marseillu, ko ga je obiskal neki redovnik, ki je v nekem francoskem mestu ustanovil praznični oratorij, in ga vprašal, ali odobrava, da je med sredstva za zabavo sprejel tudi glasbo. Naštel mu je vse koristi, ki bi jih za vzgojo, zaposlitev in zabavo mladine mogel dobiti z glasbo. Don Bosko ga je pozorno poslušal in nato odobril njegov predlog, rekoč: »Oratorij brez godbe je kakor telo brez duše.« »Toda godba prinaša,« je dodal redovnik,

»tudi neprijetnosti, in to ne majhne.« Govoril je o raztresenosti, h kateri lahko navaja mlade ljudi, o nevarnosti, da bi fantje šli prepevat in igrat v gledališča, gostilne, na ples, politične parade in tako naprej. Don Bosko je vse poslušal, ne da bi zinil besedico, in na koncu odločno povzel: »Je boljše biti ali ne biti? Oratorij brez godbe je telo brez duše.«

Tako je godba na pihala prvič prišla v Castelnuovo. Kapelnik je bil notranji gojenec Kalist Cerutti, odličen glasbenik, ki je izvrstno igral na orgle in ki je to svojo plemenito umetnost opravljal v turinskih cerkvah. Njegov tovariš Bersano je bil prav tako organist in se je odlikoval pri svojem študiju glasbe. Godba na pihala, ki so jo drug za drugim vodili Giani, Bertolini in Massa, godbeniki občinske turinske godbe na pihala, je s svojimi nastopi razveseljevala dvorišče Oratorija in Jožef Buzzetti in Peter Enria sta spadala k vodilnim godbenikom. Godbo je sestavljalo samo dvanajst godbenikov in njih število je ostalo dolga leta nespremenjeno.

Zdi se nam potrebno podati jasnejšo podobo don Boskovega izleta z njegovimi fanti. Že cel mesec september se je govorilo samo o izletu v Castelnuovo, razpravljali so o fantih, ki naj bi se izleta udeležili in katere kraje naj bi obiskali. To je bil predokus praznovanj in trgatav, ki so jih čakali v tistih smejočih se gričih, in pripovedovanje dogodivščin, ki so jih doživeli tisti, ki so se prejšnja leta v don Boskovi družbi udeležili izleta v Becchije. Bujna fantazija ni dopuščala drugih misli in klicala v Oratorij tiste, ki so bili na počitnicah. Kdor se to leto ni nadejal, da bo šel na izlet, je koval načrte, kako bo to storil prihodnje leto. Vsi pa so se pripravljali na izlet.

Tretji teden v septembru je don Bosko proti osmi uri zjutraj odpotoval z nekaj fanti, ki so bili najbolj potrebni posebne skrbi zaradi slabega zdravja oziroma niso imeli nikogar na svetu, ki bi mislil nanje. Ker v omnibusu ni bilo za vse prostora, so šli zvečine peš. Pot jih je peljala v Chieri, Rivo in Buttigliero d'Asti. Prvi cilj potovanja pa je bila vedno okolica Becchijev. Pot je bila sicer dolga, toda fantje se tega niso zavedali, ker jo je don Bosko znal krajšati s pripovedovanjem kakega dogodka iz cerkvene zgodovine ali iz zgodovine Italije. Ko so se bližali Chieriju, so jih nekateri don Boskovi prijatelji, ki jih je vnaprej obvestil o prihodu, med njimi kanonik Calosso, že pričakovali, jim prišli naproti in vse povabili na kosilo. Ko so se okrepčali, so nadaljevali pot proti Morialdu, kjer jih je pričakoval don Boskov brat Jože. Naslednji dan je s svojimi fanti obiskal revno kočjo, kjer se je rodil, in jim pravil: »To so don Boskove povesti.«

Bivanje v Becchijih je vsem služilo za veliko spodbudo, ker so videli dobre ljudi, kako so iz bližnje in daljne okolice prihajali k devetdnevnicu in pozorno poslušali vsakodnevno pridigo. Ker je bila kapelica premajhna, da bi mogla sprejeti vse Marijine častilce, jih je veliko stalo tudi zunaj, vsi v največji zbra-

nosti. Molili so rožni venec, peli litanije in prejeli blagoslov z Najsvetejšim. Don Bosko se je sicer zelo trudil, žel pa je tudi lepe uspehe.

Glavni del izletnikov je zapustil Turin v soboto zjutraj, na praznik rožnovenske Matere Božje. Prejšnji petek je don Alasonatti prebral imena udeležencev potovanja. Ti so vsako leto v večjem številu potovali peš skozi Chieri. S seboj so na hrbtu nosili kulise za predstavo in nahrbtnik z notami. Ker niso bili vsi iste starosti niti istih telesnih zmogljivosti, so prihajali v Becchije ob zelo različnem času. Le malo jih je prihajalo v strnjenih skupinah, večina pa že pozno ponoči. Včasih, zlasti v prvih letih, so se nekateri, ki niso poznali kraja, izgubili na teh prej dozdevnih poteh kot resničnih cestah. Dobri kmetje so jih izgubljene sprejemali v svoje hiše, jim dali jesti in jim dali ležišče za počitek.

Ko so se vsi zbrali, so v primernem trenutku pozdravili don Boska, ki se jih je vseh zelo razveselil in jih spodbujal, da so v splošno radost in veselje vseh navzočih pripovedovali dogodivščine s svojega potovanja. Nato jih je popeljal k mizi. Toda nekateri so zaspali že med jedjo. Tedaj je don Boskov brat Jože, ki je s slamo debelo nastlal velik prostor v zgornjem nadstropju, sicer namenjenem za kaščo, dal vsakemu rjuho iz lanenega platna in v spremstvu asistentov vse popeljal v novo počivališče. Tudi druge sobe so spremenili v spalnice in vsak je dobil svoje ležišče, če že ne razkošno, pa zadosti udobno za utrujenega potnika.

Po opravljenih molitvah je povsod zavlada popolna tišina. Razen nekaterih bolj gorečih, ki so se zbudili pred drugimi in kleče na svojem mestu opravili svoje molitve, se vse do jutra ni nihče niti ganil.

V nedeljo je prišlo iz vseh vasi okoli Becchijev, zlasti iz Castelnuova, veliko ljudi. To je bil zares ljudski praznik. Zjutraj je bila maša s skupnim obhajilom. Ker je bilo več duhovnikov, je bilo pred glavno mašo še več drugih maš in prav tako po njej. Prva leta so spremljali petje z majhnim harmonijem, ki so ga prinesli s seboj iz Turina. Ob desetih je bila slovesna maša, ki jo je skoraj vedno pel dekan teolog Cinzano, ki je na ta dan prisedel k don Boskovi mizi. Ker je bila kapelica daleč premajhna, so glasbeniki, pevci in ljudstvo stali na gumnu. Tam je obrnjen škap za perilo služil za prižnico govorniku, ki je opeval slavo svetega rožnega venca. Po blagoslovu je na čeber stopil Gastini in s svojimi šaljivimi domislicami zabaval ljudstvo vse do trenutka, ko se je začela predstava, ki so jo uprizorili na enem koncu gumna in ki naj bi kronala slovesni praznik. Končno so že v temi začeli spuščati balone, streljati v zrak barvne rakete in vrteti ognjena kolesa. Prizor so lahko opazovali tudi ljudje z bližnjih gričev in bili tako udeleženi pri prazniku.

Po rožnovenskem prazniku je teolog Cinzano hotel, da bi mu don Bosko in njegovi fantje vrnilo obisk. Poklical je svoje kuharske mojstre, dal postaviti v kotu

dvorišča velikanski kotel, prižgal ogenj in pripravil nadvse okusno polento. Don Boska so slovesno pozdravili v župnišču, fantje pa so pomagali pripraviti kosilo. Da bi razveselili gospoda župnika, ki je imel zelo rad klasično glasbo, so pevci stopili na kor in zapeli za to priložnost pripravljene pesmi. Župnik je bil velik občudovalec skladatelja Mercadanteja, zlasti njegove slovite *Et unam sanctam*. Nato so ob spremljavi godbe na pihala in ob petju znane ljudske pesmi prinesli polento, zarajali vsi skupaj v krogu, posedli po tramovih, kupih kamenja, vozovih in sploh povsod, kjer je bilo mogoče sedeti, in čakali vsak na svoj obilen in okusen obrok polente, sira, klobas, salam, kuhanega mesa in potem grozdja in drugega sadja. In vse je naglo izginjalo v lačne želodce.

Po tem slovesnem skupnem obedu dečkov je dekan povabil don Boska in njegove klerike ter vse duhovnike iz okolice na slovesno kosilo v župnišče. Imel jim je navado reči: »Vidite, kaj bo nekoč don Bosko! Zdi se, kakor da bi bil ministrski predsednik.« In don Bosko je vračal ljubeznivost svojemu župniku in dekanu in mu tam pa tudi drugje pred vsemi poljubljal roko. Fantje so občudovali to dejanje spoštovanja in si ga dobro zapomnili. Don Bosko pa ga nikoli ni opustil.

Končno je prišel čas, da so zapustili Castelnuovo. Nekaj fantov se je zaradi bolehnosti še ustavilo v Becchijih, drugi pa so založeni z obilnimi zalogami jedil, ki jih je priskrbela ljubezniva dekanova dobrota, vzeli pot pod noge in prišli v Turin proti deveti uri zvečer. Večinoma so se malo ustavili v Chieriju in nato v enem mahu dospeli v Oratorij. Bili so do smrti zbiti, vendar veseli, ker so prinesli s seboj dragoceno relikvijo. V don Boskovi rojstni hiši so izluščili kak kamenček ali malo malte, ga prinesli s seboj in poslali na svoje domove kot dragocen spomin.

Ko se je don Bosko vrnil v Turin, ga je čakalo pismo kneginje di Montmorency in iz njega se vidi, kako je don Bosko skrbel tudi za otroke plemenitih družin, kako jih je obiskoval v njihovih palačah, jim dajal nasvete, ko so ga prihajali obiskovat, in jim pošiljal pisma z zveličavnimi opomini. Nekaj teh listkov se nam je ohranilo. Tukaj bomo podali en primer.

Predragi Oktavij!

Bliža se čas izpitov in sporočam ti, da si se priporočil sv. Alojziju. Prav je tako. Zaupaj se z živo vero temu svetniku in zagotavljam ti, da boš srečno opravil izpite. Tudi jaz bom prosil Boga v ta namen.

Glede tvojega spomina nič ne skrbi: goji ga, kolikor moreš, in gotovo se boš izpopolnil. Če bo potem v prid tvoji duši, ti bo Gospod še posebej pomagal.

O marsičem bi ti še lahko pisal, vendar upam, da bova imela po izpitih zadosti časa, da se bova o vsem pomenila. Jutri bomo v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega imeli popolni

odpustek. Opravi vse potrebno, da ga boš tudi ti deležen. Pozdravi mamico in vse druge v hiši. Rad me imej v Gospodu in verjemi svojemu vdanemu prijatelju

duhovniku JANEZU BOSKU

Turin, 28. junija 1855

Starši tega fanta so bili don Bosku hvaležni za pomoč, ki jo je dajal pri vzgoji njihovih otrok, rekli bi, da so mu prepuščali svojo starševsko oblast. Nekatere družine so svoje sinove vodile k spovedi k don Bosku. Med temi so bili otroci družin Provana in Collegno. Dovoljevali so mu, da jih je klical z družinskim ti, česar ne bi nikdar dovolili drugim vzgojiteljem in učiteljem ali komur koli drugemu, če ne bi bil plemenitega rodu. Don Bosko je nekatere izmed njih gostil po cele tedne ali celo mesece. Starši so mu zaupali svoje sinove, da jih je pripravil na prvo obhajilo ali jih učil tiste predmete, v katerih so bili v javnih izpitih bolj slabi; pa tudi zato, da bi se navzeli pobožnosti fantov v Oratoriju in posnemali njihove kreposti, se popravili v svojem vedenju in še iz drugih razlogov. Navadno je uspeh ustrezal njihovemu pričakovanju. Pod isto streho so se tako znašli skupaj otroci preprostih ljudi, markiziči, grofovski otroci, otroci vitezov in baronov.

Kneginja Montmorency je don Bosku zaupala v vzgojo dva bratca, svoja varovanca, ki sta bila sinova plemenite pa obubožane francoske rodbine in ju je ona vzgajala z materinsko ljubeznijo ter ju med počitnicami imela pri sebi v Borgu Cornalense. Več kot eno leto sta hodila v šolo v Oratoriju in kneginja, zadovoljna z njunim uspehom, je pisala don Bosku pismo, ki ga podajamo prevedenega iz francoščine.

Spoštovani gospod opat Bosko! Prehiteli ste me. Hotela sem vam pisati, kot to delam sedaj, da se vam zahvalim za skrb, ki ste jo imeli z mojima učencema v času moje dolge odsotnosti. Dobila sem ju pri popolnem zdravju, veliko bolj obilna in precej višja. Eden je močno napredoval v risanju, drugi pa v latinskem jeziku in, kar je še zlasti pomembno, oba sta veliko pridobila glede modrosti, zlasti še Alojzij. Ne prepirata se več in se ne pretepata. Henrik je zelo napredoval v risanju in jaz se zahvaljujem gospodu Tommasiniju in gospodu Peireju za njun pozoren nadzor. Moj intendant, ki vam prinaša to pismo, ima nalogo, da prevzame vse predmete obeh dečkov razen predalne omare, mizice in malega pohištva, ki ste jih kupili za njuno uporabo. Želim tudi, da poravna račun izdatkov, ki ste jih imeli z njima.

Vaš obisk, na katerega računam, gospod opat, bo prehitel moj pri vas prihodnji ponedeljek, seveda če bo vreme dopuščalo, ker se v deževnih dneh nerada odpravljam na potovanje. Vsi se tukaj dobro počutimo in vsi se veselimo ponovnega snidenja z vami. S tem izrazom namreč označujemo vaše bliskovite obiske pri nas.

Sprejmite, gospod opat, zagotovilo mojega visokega spoštovanja.

DE MAISTRE kneginja LAVAL MONTMORENCY

Četrtek popoldne, 22. oktobra 1855

Medtem so se v Oratorij s počitnic vračali gojenci in prihajali novi. Med temi je bil Dominik Bongioanni, brat že imenovanega Jožefa, ki je pozneje zgradil cerkev sv. Alfonza v Turinu, in Janez Bonetti di Caramagna, ki se je uveljavil v salezijanski družbi in so ga zaradi njegovih 19 let in zaradi njegovega obnašanja tovariši takoj imenovali papa-očka.

Proti koncu oktobra je kot gost prišel v Oratorij neki fant iz Tortone, ki mu je občinska uprava tistega mesta zaradi izredne nadarjenosti za slikarstvo in kiparstvo sklenila omogočiti izpopolnjevanje v njegovi umetnosti v Turinu. Doma je prestal težko bolezen. Ker je bil novinec v Oratoriju in še ne popolnoma zdrav in ker je bil daleč od domačih med samimi nepoznanimi dečki, je sameval in opazoval, kako so se drugi zabavali, in se prepuščal turobnim mislim. Dominik Savio ga je opazil, se mu približal in ga skušal potolažiti. Takole ga je ogovoril:

»No, kako je kaj, dragi moj? Še nikogar ne poznaš, kaj ne?«

»Res je. Pa se zabavam, ko gledam, kako se drugi igrajo.«

»Kako ti je ime?«

»Kamil Gavio iz Tortone.«

»Koliko si star?«

»Petnajst izpolnjenih let.«

»Zakaj si tako žalostnega obraza? Si mogoče bolan?«

»Da. Zares sem bil močno bolan. Nagajalo mi je srce in malo je manjkalo, pa bi umrl. Pa tudi sedaj še nisem popolnoma zdrav.«

»Bi rad ozdravel, kajne?«

»Skoraj mi je vseeno. Rad bi izpolnil Božjo voljo.«

Iz teh besed je Dominik spoznal, da je Gavio izredno pobožen fant. Zato ga je naprej vpraševal: »Bi torej rad postal svet?«

»To si iz vsega srca želim.«

»Prav. V kratkih besedah ti bom povedal, kaj moraš storiti v ta namen. Vedi, da mi tukaj svetost tako uresničujemo, da smo vsi zelo veseli. Skrbimo z vso močjo, da se varujemo greha, ki je velik sovražnik in nam jemlje milost in mir srca. Prizadevamo si, da točno izpolnjujemo svoje dolžnosti in natančno opravljamo pobožne vaje. Začni si z današnjim dnem zapisovati za spomin: Služite Gospodu v veselju!

Ta pogovor je deloval kakor balzam na Gavievo bolečino. Čutil se je močno olajšanega. Od tistega dne je postal zvest Dominikov prijatelj in vztrajen posnemovalec njegovih kreposti.

30.

POGLAVJE

Šolsko leto 1855/56 – Prepričevanje fantov in njihovih staršev o don Boskovi svetosti – Izročitev seznama knjig, ki jih ima vsak gojenec pri sebi – Tretji razred gimnazije v Oratoriju – Katoliško branje – Kratek katekizem za otroke – Pismo kanoniku Vogliottiju; kleriki sodelujejo pri obredih v stolnici; priporočilo fantom za semenišče v Chieriju – Praznik Brezmadežne – Voščila dobrotnici za božične praznike – Šolske brate odpustijo iz državnih šol

KANONIK ANFOSSI POROČA, kako je don Bosko ob povečanem številu gojencev v Oratoriju ponovno začel spovedovati, dolge ure sede na nerodnem sedežu v cerkvi pa tudi v sobi. Pri tem so mu pomagali drugi spovedniki: oblat don Dadesso, don Giacomelli in včasih teolog Borel in teolog Marengo. Vendar so se dečki najraje spovedovali pri don Bosku in tisti, ki so se pri njem spovedovali, so tudi očitno napredovali v dobrem.

Teolog Marengo je tako zelo cenil don Boska, da je, potem ko je dve ali tri leta spovedoval kakega dečka, takole svetoval: »Od sedaj naprej potrebuješ bolj izbrano vodstvo in je zato dobro, da si za stalnega spovednika izbereš don Boska.«

Matere so v svojih pismih ali na obiskih svetovale svojim sinovom, naj bi pogosto zahajali k don Bosku in se pri njem spovedovali: »On je svetnik in ti bo znal pomagati.« Starši so svoje sinove dijake pošiljali v Valdocco, ker so trdili, da je to hiša svetnika. Gojenci, ki so pisali domov, so vedno potrjevali ta sloves, tako da so o don Boskovih dejanjih pripovedovali tudi med ljudstvom, in ugledni in razsodni ljudje so jih imeli za nekaj izrednega. Starši in sorodniki so otrokom priporočali v pismih, naj prosijo don Boska, da bi molil za spreobrnjenje kakega člana družine, za rešitev kake zagate ali za ozdravljenje kakega bolnika. Prosili so jih tudi, naj ga vprašajo za nasvet bodisi za sedaj bodisi za prihodnost. Fantje, ki so dobro poznali don Boska, njegovo dobroto in ljubeznivost, so mu razodevali svoje prošnje

in prošnje svojih sorodnikov. In don Bosko jih je poslušal z isto pozornostjo, kot da bi imel pred seboj odrasle in že oblikovane ljudi. »Ko smo ga prosili za kak nasvet,« je pravil Peter Enria, »je vedno premislil, preden je odgovoril, in včasih, ko ni bil popolnoma gotov, ni takoj dal odgovora. Ko pa je izrazil svojo sodbo, smo lahko bili prepričani, da je tako prav.«

Toda dečki so bili še zlasti prepričani o njegovi svetosti; to pa zaradi nadnaravne ljubezni, s katero jih je ljubil vse enako, tako dijake kakor rokodelce. Ker je kazal odločnost, da bi tudi tem pomagal z vsemi sredstvi, so ti prihajali zvečer k njemu z željo, da bi jih naučil brati, pisati in računati. Obenem pa si je z vso močjo prizadeval, da bi jih odtegnil delavnicam v mestu.

Tudi za dijake je don Bosko odločno ukrepal. Pred vstopom se je hotel prepričati, ali ne prihajajo največji sovražniki vzgojnih hiš.

Zahteval je, da je vsak gojenec na začetku leta predložil predstojniku točen lastnoročno podpisan seznam knjig, ki jih je imel in prinesel s seboj. Taka previdnost je bila potrebna zato, da se v Oratorij ne bi prikradle nemoralne in od Cerkve prepovedane knjige. Včasih je čez kak mesec zahteval še drugi seznam.

V tem pogledu previdnost ni bila nikdar prevelika, ker so starši brez krivde fantov dostikrat iz nevednosti zavijali perilo in obleko v brezbožne časopise. Napačni prijatelji so se z vsemi sredstvi trudili, da bi gojencem poslali slabe romane ali kaj podobnega. Zato so pozorno nadzirali govorilnico pri vratarnici in natančno pregledovali kovčke in zavoje.

Kdor je v teku leta prejel od doma ali si sam kupil knjige, ne da bi prej prosil za dovoljenje, jih je moral takoj predložiti v pregled in jih pripisati k seznamu, ki je bil spravljen pri predstojniku hiše. Če so pri kakem gojencu dobili zavestno skrito knjigo, zlasti še slabo, mu niso samo zaplenili knjige, temveč so mu zaradi prestopka šteli tudi kot težko krivdo nepokorščine. Ta si je s tem navadno zapravil svojo prihodnost, ker je bil don Bosko nadvse strog z nosilci te vrste strupa. Ta odredba je verjetno stopila v veljavo to leto (1855), ker prvi sezname knjig, ki so ohranjeni v arhivih, nosijo to letnico. Imamo tudi seznam knjig Dominika Savia. Ta navada se nikdar ni spremenila, saj je slabo branje smrt moralnosti in cerkvenih poklicev.

Ko so pregledali seznam prinesenih knjig, odstranili tiste, ki niso sodile v to skupnost, uredili delavnice in naredili šolski urnik, so na začetku novembra začeli gojiti gregorijansko petje. »Don Bosko,« pravi teolog Piano, »ki mu je bilo gregorijansko petje zelo pri srcu in je želel, da bi se ga vsi naučili, je vsak večer prihajal k vajam.«

Don Bosko se je končno odločil, da bo uvedel v Oratorij notranje šole. Odlično je delovala šola gramatike profesorja Bonzanina in šola retorike profesorja don

Picca. Toda pot v šolo in vrnitev iz šole je bila zaradi vsega, kar so dijaki videli in slišali med potjo, polna nevarnosti za moralo. V svoji previdnosti je don Bosko na začetku novembra namenil za šolski razred dvoranico prvotne kapelice. To naj bi bil tretji razred gimnazije. Za učitelja naj bi bil 17-letni klerik Janez Francesia, ki je z odličnim uspehom končal študij latinščine. On naj bi istočasno nadaljeval študij filozofije, teologije in literature. Don Bosko je namreč dobro poznal razumske in moralne sposobnosti Francesija in drugih klerikov, ki jih je ob svojem času usmeril v pouk. Preizkusil jih je na različne načine s tem, da jim je dal istočasno več nalog. Smeje se je opozarjal, da so veliki govorniki v zgodovini, pesniki in pisatelji rimskega cesarstva pretežno del svojega življenja prebili na bojiščih, v vznurjenosti sodnega dvora in v državniških opravilih in jim je opravljanje tako različnih dejavnosti zbistrilo razum in jih usposobilo za velike uspehe.

Glede študija in istočasnega poučevanja je don Bosko opozarjal na vodilo sv. Frančiška Saleškega: »Se hočeš naučiti? Uči se sam z veliko prizadevnostjo. Se hočeš veliko naučiti? Poišči si koga, ki te bo učil. Se hočeš naučiti zelo veliko? Začni poučevati tisto, česar se učiš.« Izredni uspehi don Boskovih učiteljev, ki so navdušeno izpolnjevali to navodilo, so potrdili njegovo upravičenost. In končno je treba storiti tako, ker Bog tako hoče.

Klerik Janez Krstnik Francesia je v zaupanju v Boga pogumno začel svoje poučevanje in imel velike uspehe, kajti tisti, ki se je naučil ubogati, zna ukazovati in ima oblast nad voljo drugih. Z dobrotno, potrpežljivo ljubeznijo, ki se je naučil pri don Bosku, je znal ljubiti svoje učence in storiti, da so tudi oni njega vzljubili. Imel je tudi srečo, da je imel med svojimi učenci Dominika Savia, ki je zaradi svoje izredne delavnosti zaslužil, da je bil vedno med prvimi.

Dijaki 1. in 2. razreda ter dijaki humanistike in retorike so še naprej hodili v zasebne šole v Turinu.

Kleriki Oratorija pa, ki so bili vpisani v seznam škofijskega klera, so hodili redno na predavanja profesorjev v semenišču. Don Bosko je prosil škofijsko pisarno, da bi oprostili poslušanja predavanj klerika Francesia, ker je moral prav v tistem času doma skrbeti za razred latinščine. Obljubil je, da bo opravljal izpite skupaj z drugimi. Škofijska pisarna je odgovorila, da se ne čuti upravičeno, da bi dovolila tako izjemo, zato naj klerik Francesia redno obiskuje predavanja ali pa naj izstopi iz cerkvene službe.

Tedaj je don Bosko tistim gospodom takole odgovoril: »Prav. Bom pa za to uslugo prosil nadškofa. Vi pa, prosim, monsinjorju ne dajte vedeti za vašo odločitev, dokler mu jaz prej ne bom pisal.« Obljubili so in držali besedo in iz Lyona je prišlo zaželeno dovoljenje.

Tiskar Ribotta je medtem natiskal štiri zvezke Katoliškega branja za mesec december in januar. To so bila *Razmišljanja o zakramentu presvete Evharistije, ki jih je napisal F. Karel da Poirino, kapucin.*

Tu in tam dobri redovnik prikaže v svojem spisu brezbožnost, nepoštenost in nehvaležnost protestantov do našega Gospoda Jezusa Kristusa.

Medtem je don Bosko pripravljajl *Kratek katekizem za otroke turinske škofije z jutranjimi in večernimi molitvami.* Pri večernih molitvah prvih predlaga trikratni vzklik *Ljuba mati Devica Marija, reši mojo dušo pogubljenja,* medtem ko tega vzklika ni v prvi izdaji *Preskrbljenega mladeniča* leta 1847.

Za molitvami je kratek povzetek Zgodb svetega pisma v obliki dvogovora in razdeljen v 14 poglavij, katerih zadnja imajo naslov: *Vodstvo Cerkve in Umestnost krščanske vere.* Nato v devetih poglavjih podaja katekizemski povzetek za tiste, ki se pripravljajo na zakrament birme, spovedi in obhajila. Končno podaja mali škofijski katekizem, kjer 4. Božji zapovedi dodaja: da boš dolgo živel na zemlji.

Ko je končal rokopis, ga je poslal kanoniku Vogliottiju, rektorju semenišča in provikarju škofije, skupaj z naslednjim pismom.

Velečastiti in veleugledni gospod rektor!

Jutri bom poslal klerika Reviglia s tovarišem za Božjo službo pri sv. Janezu. Kar izrazite željo in bom vedno skušal ustreči po svojih močeh.

Prejel sem dar 24 frankov za dečka Cumina. Veseli me modra sodba vas in gospoda kanonika Fantolinija o katekizmu.

Mladi Ellena bi raje kot v Genovo šel v semenišče v Chieri, težava pa je mesečnina. Fant je v redu in njegovo stalno, redno in zgledno vedenje budi upanje na najboljše. Če mu morete pomagati vsaj ti dve leti, ko je njegov brat klerik še v semenišču, in plačati majhno mesečnino, bi sprejel duhovniško obleko in bi šel, kamor bi ga vi poslali.

*V hvaležnosti in spoštovanju sem v vsem, kar zmorem,
vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO.*

Kanonik Vogliotti, škofijski cenzor, je 3. decembra 1855 po naročilu nadškofa odobril Kratki katekizem, ki ga je sestavil don Bosko. Naredil je le nekaj majhnih popravkov, ki so jih natančno upoštevali. Tudi tokrat v deveti Božji zapovedi niso postavili izraza oseba namesto žena, ker niso hoteli spremeniti besedila, ki ga je že toliko let odobraval cerkvena oblast.

Hkrati s tem katekizmom je dal don Bosko pri tiskarju De Agostiniju natisniti 8000 izvodov venčka v čast Brezmadežni na štirih straneh šestnajsterke. Ta venček je pozneje vključil v *Preskrbljenega mladeniča.* Istočasno so zanj na-

tisnili 1000 podobic Brezmadežne. Praznik 8. decembra so slovesno obhajali, kakor je to želelo njegovo srce.

Bližnji božični prazniki so ga opozarjali na hvaležnost do dobrotnikov njegovih dečkov. Med drugimi je pisal zaslužni gospe markizi Mariji Fassati, ki je takrat bila v Borgu.

Veleugledna gospa markiza!

Ubogi dečki iz Oratorija sv. Frančiška Saleškega se po meni zahvaljujejo vaši ugledni osebi za kruh, ki ste jim ga v svoji dobroti priskrbeli, in se mi pridružujejo v željah za obilen blagoslov za prihodnje božične praznike.

Da pokažemo našo skupno hvaležnost, bomo storili naslednje: jaz bom daroval polnočnico v vaš namen in dečki bodo navzoči z istim namenom. Razpolagajte po svoji uvidnosti z eno sveto mašo po vašem namenu in s 400 (verjetno jih bo še več) mašami navzočih. Odstopite gospodu markizu Fassatiju ter gospodu grofu in družini De Maistre tisti delež, ki vam ugaja.

Jaz vas bom vse priporočil detetu Jezusu in njegovi brezmadežni Materi. Vi pa ne pozabite moliti zame, da bom mogel v vsem izpolniti Božjo voljo. Tako bodi.

Vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 22. decembra 1855

Toda veselje božičnih praznikov so zmotile nove nevarnosti, ki jim je bila izpostavljena krščanska vzgoja mladine v Turinu. Dne 27. decembra 1855 je turinska občinska uprava vzela šolskim bratom vodstvo mestnih šol, čeprav so priznali, da so z vsem natančno izpolnjevali svoje obveznosti. Mogoče za utemeljitev tega odloka niso bili nepomembni dogodki v Racconigiju. Nevedneži so tukaj imeli svoj zavod in kakemu gojencu so dali v dar knjigo barona di Nilinseja *Kako se krade cerkveno premoženje in kakšno posledico ima to*, ki jo je izdalo Katoliško branje. Zaradi tega dogodka je prosvetni minister ukazal županu v Racconigiju vzeti šolskim bratom vodstvo pouka, ker bi sicer zaprli zavod.

Tako so šolske brate izločili iz mestnih šol, in če so ti dobri redovniki ostali v Turinu in še naprej vzgajali revno mladino, je bilo to zato, ker jih je uprava ustanove Pia Opera della mendicità istruita (ustanova za izobraževanje revnih) obdržala v svojih ustanovah.

Vedno več duhovnikov, ki so zapustili svoj poklic, odpadlih redovnikov, revolucionarnih cerkvenih ljudi in nepokornežev svojim škofom je bilo imenovanih za gimnazijske ravnatelje in vodje vzgojnih zavodov ter za univerzitetne profesorje in učitelje v ljudskih šolah.

31.

POGLAVJE

Don Bosko in njegovi gojenci – Neverjetne spremembe navad – Spreobrnjenje malega nevernika – Uresničena napoved zmagoslavja nad zakrknjenim srcem

OBA MESECA, NOVEMBER IN DECEMBER, je don Bosko izkoristil, da je v Oratoriju pripravil polje, na katerem naj bi v teku leta v srcih vzklilo seme najbolj izbranih kreposti. On sam je sprejemal dečke, si skušal pridobiti njihovo ljubezen in zaupanje in jih navajal k dobri spovedi. In duše so se mu odpirale, kakor se v jutru odpirajo cvetlice soncu. V teh dveh mesecih si je izredno prizadeval, da bi bil nenehno sredi svojih dečkov, da jih je tako pridobil za odločno izbiro dobrega.

Pri tem je bilo čudežno delo Božje milosti, ki je spremljala njegovo prizadevanje. Veliko dobrih in nedolžnih fantov je s pomočjo pogostega obhajila tekmovalo s sv. Alojzijem v uresničevanju kreposti. Koliko izmed njih, ki so v domačem kraju padli v hudičeve zanke, je popolnoma spremenilo svoje vedenje in so tekmovali z najboljšimi. Bilo je mogoče jasno zaznati sadove zakramenta spovedi. Zaradi zastarelih slabih navad so se fantje po prvi spovedi v Oratoriju kakor prerodili in osvobodili in se leta in leta varovali pred skušnjavami. Gorje pa tistim, ki so zlorabljali Božjo milost in se izpostavljali skušnjavam v bližnjih priložnostih za greh. To nam jih je veliko priznalo. Bilo pa je tudi precej takih, ki so bili prežeti s protikrščanskim duhom in jih je don Bosko sprejel na preizkušnjo ali pa jim je uspelo vstopiti v Oratorij z lažnimi priporočili. V teh je dostikrat hudobija presegala starost. In kaj je storil don Bosko? Ni se na hitro odločal; oborožil se je z gorečim duhom zatajevanja in skušal tiste duše pritegniti k Bogu. In njegova ljubezen je bila pogosto nagrajena. Imel je navado reči: »Kakor ni nerodovitnega in nehvaležnega polja, ki ga s trudom in požrtvovalnostjo ne bi primorali, da bi začelo roditi dober sad, tako je tudi s človekom. Resnično

moralna zemlja, pa naj bo še tako uporna in jalova, začne roditi sadove dobrih misli in potem krepostnih dejanj, ko kak ravnatelj z gorečimi molitvami pridruži svoje napore Božji milosti z namenom, da jo naredi rodovitno in lepo. V vsakem fantu, pa naj bo še tako zakrknjen, je kako mesto v njegovi duši, kjer se mu lahko približamo, nanj dobro vplivamo in ga pridobimo za Boga. Vzgojitelj mora to mesto najti, udariti na to struno srca in doseči svoje cilje.«

V teh življenjepisnih spominih smo tu in tam nakazali don Boskovo jasno pozornost in obenem velikodušno in previdno dobrosrčnost. Tukaj bomo dodali še eno potrdilo.

Don Bosko je šel nekega jutra iz cerkve v svojo sobo. Na balkonu je naletel na gospoda, ki ga je pričakoval. Ob njegovi strani je stal čedno oblečen deček, milega obraza in izredno živahnih oči, ki so razodevale nenavadno bistrost. Don Bosko je vstopil v sobo in povabil gospoda k sebi, deček pa je ostal zunaj in naslonjen na balkonsko ograjo opazoval živahno igro dečkov na dvorišču. Gospod je rekel don Bosku: »Ste videli dečka, ki sem ga privedel s seboj?«

»Da. Videl sem ga in mi je naredil dober vtis. Zdi se mi, da je odprtega značaja.«

»Prav. To je moj sin. Toda če bi vi vedeli, kake preglavice mi dela!«

»Je to mogoče?«

»Poslušajte. Najprej sem ga poslal v zavod C... in potem v zavod R... Ne vem, kaj se je moglo zgoditi, toda postal je tako hudoben in ne vem, kaj naj storim, da bi ga popravil. Bral je vse mogoče stvari, videl vse mogoče prizore, govori o vsem in brez vsakega ozira in je uganjal debele. Posebno je sovražen do vere. Pa ne vem zakaj, saj v družini spoštujemo vero in po njej živimo. Toda stvari še ni konec. Ko se je za jesenske počitnice vrnil domov, ni pozdravil ne očeta ne matere, temveč je po nekaj trenutkih zapustil hišo in šel v bližnjo kavarnico ter tam najprej igral biljard in potem še tarok. Ostal je pozno v noč. Ne mara nikakršnih pripomb, odrezavo in nesramno odgovarja, noče ubogati, zavrača kakršne koli pobožne vaje in noče niti slišati o cerkvi. Jaz in njegova mati sva vsa iz sebe. Ne veva, kaj naj storiva. Vem, da strogost ne bi dosegla zaželenega uspeha. Kaj naj storiva? Oh, don Bosko, odkritosrčno sem vam predstavil položaj svojega sina. Pomagajte nama. Menila sva, da bi mu samo vi mogli pomagati. Poskusite, prosim, mogoče bo šlo. Če bi ga hoteli sprejeti med svoje drage sinove, bi ga mogoče to privedlo na pravo pot. Vaši napotki in dobri zgledi tovarišev bi morda dobro vplivali na njegovo pokvarjeno dušo. Bi ga sprejeli?«

Don Bosko se je za trenutek zamislil. Gospod ga je gledal z živo nestrpnostjo. Končno je vprašal: »Koliko je star?«

»Komaj štirinajst let,« je odvrnil oče. Don Bosko je znova pomislil. Potem je smehljaje se odgovoril: »In zakaj ne?«

»Oh, da, don Bosko, poskusite,« je dejal oče. »Pripravljen sem plačati, kolikor je treba. Ne gledam na denar. S tem dejanjem krščanske ljubezni boste osrečili ubovega očeta in ubogo mater, ki ju muči tako neizmerna žalost, da si ne morete predstavljati.«

»Prav, rade volje. Toda ali bo vaš deček hotel ostati pri nas?«

»To prepustite meni. Sedaj vam ga bom predstavil. Vprašujte ga, govorite mu in potem mu bom jaz predlagal.« Ubogi oče je poklical svojega sina, ki se je predstavil don Bosku zelo naravno in po nekaj vprašanih postal zelo zgovoren. Don Bosko mu ni prav nič omenil tistega, kar mu je bilo najbolj pri srcu, to je njegove duše, temveč mu je govoril o mnogih rečeh, za katere je vedel, da ga bodo zanimale, in s tisto tako značilno privlačnostjo ga je znal očarati, da je bil ves iz sebe. Smejal se je, vpraševal in bil ves ujet v don Boskovo ljubeznivost.

Ko sta odhajala, ga je oče vprašal: »No, sinko dragi, ti don Bosko ugaja?«

»Če mi ugaja? Govoril mi je o toliko lepih rečeh. Le malo tako dobrih in ljubeznivih ljudi sem videl. Kako zelo različen je od drugih duhovnikov, ki sem jih spoznal v raznih zavodih. In niti ni spregovoril o veri. Imel sem srečo, da sem ga spoznal.« Tako sta se še nekaj časa menila, in ko je oče videl, da je naredil don Bosko nanj tako dober vtis, je skušal priti na dan z načrtom, ki ga je nosil v sebi. Rekel mu je: Nujno potrebno je, da nadaljuješ učenje. Pri nas doma nimamo šol, ki bi bile zate. Iz zavoda, kjer si bil letos, so mi pisali, da zate ni več prostora. No, povej mi, bi ti ugajalo ostati tukaj? Bi si želel biti skupaj z don Boskom?«

»Nič nimam proti.«

»In če bi te zares pustil tukaj pri don Bosku?«

»Nič nimam proti ... da, celo ... vendar pod tremi pogoji.«

»Govori.«

»Prvi pogoj je, da mi nihče ne bo nikdar govoril o spovedi, drugi, da me oprostijo obiskovanja cerkve, ker tja nočem postaviti noge, in tretji, da lahko zbežim, kadar hočem. Sicer ne.«

Oče se je ugriznil v ustnice. Ker pa je vedel, s kom ima opraviti, je menil, da je bolje, da se takemu programu ne upira. Ponovno je stopil k don Bosku, in ker se je bal zavrnitve, je strahoma navedel sinove pogoje. Don Bosko je poslušal, ne da bi se najmanj zdrznil, in odgovoril: »Prav. Recite vašemu sinu, da sprejemam pogoje.« Oče je bil ves iz sebe od veselja in pustil sina, ki je bil tudi zadovoljen, v Oratoriju. Don Bosko je začel z njim ravnati ljubeznivo in dobrohotno, kot da bi bil eden najboljših gojencev. Niti od daleč mu ni omenil vere, ker je vedel, da bi bilo kaj takega v tistem trenutku brez koristi. Vendar pa je ta revež, ki je imel oči in ušesa, lahko videl svete zglede svojih tovarišev in slišal večerne nagovore in druga opozorila, ki jih je

don Bosko naslavljal na skupnost. Prvi teden se je fant, medtem ko je zvonil zvonec za v cerkev, umaknil pod stebrišče, se sprehajal in si požvižgaval posvetne pesmi.

Nihče ga ni karal ali opozarjal, da naj se drži reda, zato je bil skoraj jezen, ker se nihče ni zmenil za njegove muhe. Poleg tega mu je bilo dolgčas zaradi samote, na katero se je sam obsodil. Iz radovednosti je šel v cerkev. Ne da bi z ustreznim poklekem priznal svetost kraja, se je postavil v kot in opazoval tovariše, kako so molili, se zbirali okoli spovednic in hodili k obhajilu. »Norci,« je mrmral sam zase, vendar tako, da ga je lahko kdo slišal. »Norci.« Na tak način je hotel pokazati svojega neodvisnega duha in se verjetno tudi upreti nekemu novemu čustvu, ki se je vzbujalo v njegovem srcu in kateremu se je hotel za vsako ceno upreti. To se je nadaljevalo nekaj časa: hodil je v cerkev, vendar s prezirljivim ali brezbriznim izrazom. Nekaj zlasti večjih fantov iz družbe sv. Alojzija in najbolj krepostnih in krepostnih se je zavzelo zanj in ga sprejelo medse. Igrali so se z njim in pogovarjali, se z njim spoprijateljili in ga tako odstranili od tistih, ki bi se mogli pohujšati. Don Bosko pa je medtem molil in prosil tudi druge, da so molili zanj.

Nasveti novih in poštenih prijateljev in nekatere don Boskove besede, ki so prodrle do srca in puščale neizbrisne sledi, so počasi delovali nanj. Tako zelo je vzljubil don Boska, da skoraj ni mogel več živeti brez njega. Začel je razmišljati sam pri sebi: »Moji tovariši hodijo v cerkev, hodijo k spovedi in obhajilu, pa so tako veseli in se iz vsega srca zabavajo. Jaz pa ...« Resno je vse razmislil, se odločil, začel s tovariši iz svojega razreda hoditi v cerkev in molil.

In nekega dne se je približal don Boskovi spovednici in pokleknil. Ko je prišel na vrsto, se je spovedal in se ves spremenjen s solzami v očeh vrnil iz spovednice. Njegov po naravi ljubek obraz je dobil sijaj, da se je zdel kot sv. Alojzij. Ko se je vrnil na svoj prostor v cerkvi, je dolgo molil, se potem še dvakrat ali trikrat spovedal in nato z veliko gorečnostjo prejel sveto obhajilo.

Od tega trenutka je postal eden najbolj zglednih gojencev.

Drug podoben primer se je srečno končal proti koncu decembra. Eden izmed gojencev dijakov se je vrnil z jesenskih počitnic, ki so ga popolnoma pokvarile. Kako zelo drugačen je bil od tistega, kar je bil nekoč. Ko je don Bosko izčrpal vse možnosti, ki mu jih je narekovala njegova gorečnost, je bil prisiljen pisati očetu neprijetno novico.

Turin, 17. decembra 1855

Velespoštovani gospod! Pretekla leta sem vam z veseljem sporočal vesele novice o Janezku. Tokrat vam moram pisati slabe. Odkar se je vrnil s počitnic, nisem mogel pri njem ničesar več doseči.

O pobožnosti noče nič več slišati. Zjutraj ga ni mogoče dobiti iz postelje, in če vstane, ne gre v cerkev, temveč brez dovoljenja zapušča zavod. Tudi v šoli je popolnoma popustil in, kar je najhujše, noče več poslušati mojih opominov. Zdi se mi, da smo prišli tako daleč, da bo povzročal velike nevšečnosti meni in velike preglavice vam.

Branje določenih časopisov med preteklimi počitnicami mu je zmešalo glavo in Bog ne daj, da bi mu zmešalo tudi srce. Poskusite mu pisati pismo, v katerem mu boste pokazali neprimernost takega vedenja. Če pa se ne bi hotel poboljšati, ga jaz ne bi mogel več držati v hiši. Zdelo se mi je prav, da vas opozorim pravočasno, preden bi se stvari poslabšale.

Dragi gospod, če bi videli, kako strašne posledice puščajo v srcih slabe knjige zlasti pri mladih ljudeh! Vsekakor bom skušal storiti vse, kar morem, za vašega sina. Priporočimo vso stvar Gospodu. Vaš vdani služabnik

duhovnik JANEZ BOSKO

Fant je dobil očetovo pismo, v katerem so bili resni očitki in težki opomini, toda ni ga ganilo. Poleg tega ga je še bremenilo, da je na spisku knjig, ki jih je moral na začetku leta prijaviti, izpustil nekaj najbolj škodljivih za njegovo neizkušeno starost. Ko je don Bosko spoznal njegovo zlobno prevaro, je pisal očetu:

Predragi gospod!

Vaše pismo skupaj z mojimi besedami na vašega sina Janeza ni naredilo nikakršnega vtisa. Ta čas sem ga poklical v svojo sobo in mu govoril. On je molčal, ni mi nič povedal ali pa same laži. Bral je prepovedane in najbolj nespodobne knjige, zaradi katerih je zagrožena izključitev; in to celo med mašo in pridigo.

Jutri, 24. decembra, pravi, da bo šel domov. Naj stori, kar hoče, jaz ga ne morem več držati v hiši. Njegov profesor mi je sporočil, da ga noče več v razredu, razen z opravičilnim pismom. Glavni razlog za to profesorjevo zahtevo je, ker se nič ne uči in velikokrat niti ne pride v šolo.

Zelo mi je hudo, ker vam moram poročati o tako neljubih stvareh, vendar vas nočem varati. Če vam kakorkoli lahko koristim, računajte z menoj. Pozdravlja vas vdani služabnik

duhovnik JANEZ BOSKO

Zdelo se je, da gre za brezupen primer. Pa vendar ni bilo tako. V Oratoriju so živeli, o tem jih je bilo veliko prepričanih, v nadnaravnem ozračju, ki se je širilo tudi na čutno področje. Med drugim se je 24. decembra morala dopolniti napoved, ki jo je don Bosko izrekel pred dvema letoma in je gojence držala v napetem pričakovanju, ali se bo izpolnila ali ne. Nihče ni mogel zanikati razvidnosti dejstva. O tem bomo govorili v naslednjem poglavju. Naš fant je doživel hud, zveličaven pretres. Prosil je odpuščanja, don Bosko se ga je usmilil in ostal je v Oratoriju. Potem je popolnoma spremenil obnašanje in ostal zvest.

32.

POGLAVJE

Don Cafasso presoja don Boskove sanje – Sanje o 22 lunah – Smrt Sekunda Gurga – Don Boskova pobožnost do vernih duš v vicah – Smrt Kamila Gavia – Izpolnitev napovedi o koncu nekaterih fantov

FANTJE V ORATORIJU SO BILI PREPRIČANI, da je don Bosko od Boga prejemal izredne darove. Med mnogimi drugimi stvarmi je napovedal smrt več oseb in nekaj spremnih dogodkov, ki jih človeško ni mogoče predvideti. Toda leta 1854 so se vsi čudili, ko je začel pripovedovati o sanjah, ki so pravzaprav nebeška videnja, ker je Bog v njih dal don Bosku spoznati, kaj je zahteval od njega in od njegovih gojencev, zlasti v tem, kar se tiče duhovnega napredka Oratorija. Don Bosko je tem sanjam pripisoval velik pomen, čeprav jih je močno omiljeval s svojo ponižnostjo, ker je v svojem pripovedovanju dečkom jasno kazal, da ne išče nikakršne lastne hvale. Ko je pripovedoval, je skušal odstraniti vsak videz zasluge ali prednosti in je med dvema možnostma izbral vedno tisto, ki je bila bolj preprosta in je manj vzbujala pozornost. Pogosto je pripovedoval šaljivo in zabrisano, zlasti najbolj blesteče točke, in jih tako prikazoval v naravni in spontani luči.

Težo teh sanj je don Bosko skušal nakazati z dejanji, saj za take primere ni varčeval s trdom, kot je spovedovanje, pridiganje in sprejemanje dečkov na osebne pogovore. Ti so prihajali k njemu po nasvet glede na to, kaj je on vedel o njih in njihovi prihodnosti. Neogibna posledica takih pripovedi je bil zveličaven stud nad grehom, kot ga ne bi mogle povzročiti niti dobro opravljene duhovne vaje. Vsi so se globoko presunjeni spovedovali, nekateri so opravili celo življenjsko spoved, obhajila so postala znatno pogostejša in vse to je bilo v veliko dušno korist vseh. Saj tudi ni moglo biti drugače, ko so videli, kako so se uresničevale napovedi, in zato, ker je don Bosko jasno videl v duše gojencev.

»Vendar sem na začetku ravnal zelo previdno,« nam je nekoč rekel v zaupnem prijateljskem pogovoru, »in nisem sanjam pripisoval tistega pomena, kot so ga v resnici imele. Dostikrat sem jih imel za igre domišljije. Ko sem pripovedoval sanje, napovedoval bližnje smrti ali prihodnost, sem bil velikokrat negotov in sem dvomil, ali sem zadel pravi smisel sanj in sem morda govoril laži. Nemalokrat potem ko sem govoril, nisem več sam vedel, kaj sem povedal. Zato sem se nekajkrat spovedal don Cafassu zaradi tega, po mojem tako tveganega govorjenja. Sveti duhovnik me je poslušal, malo pomislil in mi potem dejal: 'Ker se vaše napovedi izpolnjujejo, lahko nadaljujete.' Toda potem ko je umrl mladi Casalegno in sem ga videl v krsti na dveh stolih v stebrišču prav tako kakor v sanjah in sem zvedel, kako se je don Cagliero brez uspeha trudil, da bi preprečil napovedano, sem začel trdno verovati, da so sanje resnični Božji opomini.«

O teh sanjah bomo še govorili, sedaj nadaljujmo našo pripoved.

Nekega prazničnega dne marca 1854 je don Bosko po večernicah zbral vse notranje gojence v sobi za zakristijo in rekel, da jim bo povedal neke sanje. Med drugimi fanti so bili navzoči tudi Cagliero, Turchi, Anfossi, klerik Reviglio in klerik Buzzetti, od katerega smo slišali pripovedovati to zgodbo. Vsi so bili prepričani, da don Bosko pod izrazom sanje skriva razodetje, ki ga je dobil iz nebes.

Takole je pripovedoval: »Z vami sem se mudil na dvorišču in sem bil ves vesel, ko sem vas videl tako živahne, vesele in zadovoljne. Eni so skakali, drugi kričali pa zopet tekali. Kar nenadoma sem videl, kako je eden izmed vas prišel skozi hišna vrata in se začel sprehajati sredi svojih tovarišev. Na glavi je nosil neke vrste cilinder ali turban ali kaj podobnega. Pokrivalo je bilo prosojno, svetilo se je od znotraj in imelo obliko velike lune, na kateri je bila napisana velika številka 22. Ves začuden sem se mu približal in ga skušal prepričati, da bi si snel tisto pustno masko. Medtem je postajalo vedno bolj temno. Kakor na klic zvonca se je izpraznilo dvorišče in dečki so se postavili v vrste pod stebriščem. Z obraza jim je seval nemir in deset ali dvanajst jih je bilo bledih v lice. Stopil sem prednje in jih opazoval, kar sem zagledal tistega z luno na glavi, ki je bil bolj bled kot njegovi tovariši; z ramen mu je visela mrtvaška preproga. Stopil sem k njemu, da bi ga vprašal, kaj pomeni ta turobni prizor. Tedaj pa me je nevidna roka zadržala in pred menoj je stal neznan mož dostojanstvenega vedenja in mi rekel: 'Poslušaj me, preden se mu boš približal. Ima samo še 22 lun časa, in preden bo poteklo 22 lun, bo umrl. Dobro si ga zapomni in ga pripravi.' Hotel sem ga vprašati za pojasnilo o njegovem govorjenju in njegovem prihodu, pa je izginil. Fanta, dragi sinovi, poznam; je med vami.«

Vseh se je polastil velik strah, zlasti še zato, ker je bilo to prvič, da je don Bosko razmeroma slovesno naznanil smrt koga iz hiše. Dobri oče si ni mogel kaj, da tega stanja ne bi prepoznal, in je dodal: »Jaz ga poznam in ta fant 22 lun je med vami. Vendar ga nočem strašiti. Kakor sem vam rekel, gre za sanje in sanjam ni treba vedno verjeti. Naj bo že kakor koli, gotovo je to, kar nam pravi Božji odrešenik v svetem evangeliju, da moramo biti vedno pripravljene in ne grešiti. Tedaj se smrti ne bomo več bali. Bodite pridni, ne žalite Gospoda in jaz bom pazil na tistega z 22 lunami, kar pomeni 22 mesecev. Upam, da bo lepo umrl.«

To sporočilo je na začetku sicer zbudilo silen preplah med fanti, imelo pa je blagodejne posledice, ker so skrbeli, da so stalno živeli v Božji milosti, v misli na smrt in v štetju lun, ki so potekale. Don Bosko je od časa do časa vpraševal: »Koliko lun še manjka?« Odgovarjali so mu: »Dvajset, osemnajst, petnajst.« Nekaj fantov, ki so pozorno sledili vsem njegovim izjavam, se mu je približalo in mu štelo pretekle lune. Skušali so iz njegovega predvidevanja kaj več uganiti, toda don Bosko je molčal. Mladi Piano, ki je kot dijak vstopil v Oratorij meseca novembra 1854, je slišal govoriti o deveti luni in je od tovarišev in predstojnikov zvedel o tem, kar je don Bosko napovedal. Tudi on je postajal pozoren.

Preteklo je leto 1854 in več mesecev leta 1855 in prišel je oktober, to je dvajseti mesec. Cagliero, ki je bil že klerik, je nadzoroval v treh spalnicah v stari Pinardijevi hiši. Med fanti je bil neki Sekund Gurgo iz Pettinenga pri Bielli, star 17 let, krepak in čeden fant in močan, ki se mu je obetal dolgo življenje. Njegov oče ga je poslal don Bosku, da bi bil pri njem na stanovanju. Ker je odlično igral na klavir in orgle, je cele dneve vadil in lepo služil s poukom glasbe v Turinu. Don Bosko je med letom natančno povpraševal klerika Cagliera o vedenju njegovih varovancev. Meseca oktobra ga je poklical k sebi in ga vprašal: »Kje spiš?«

»V zadnji sobi in od tod asistiram drugi dve.«

»Ne bi bilo bolje, da bi prenesel svojo posteljo v vmesno sobo?«

»Kakor želite. Vendar naj vas opozorim, da sta drugi dve sobi suhi, v tej pa je ena stena zid cerkvenega zvonika, ki je še čisto svež. Vlažno je, bliža se zima in bi se lahko prehladil. Končno pa imam z mesta, kjer sem sedaj, pregled čez vse tri spalnice.«

»Glede nadzora vem, da je prav. Vendar je bolje, da se preseliš v srednjo sobo,« je dejal don Bosko.

Klerik Cagliero je ubogal, toda nekaj pozneje je prosil don Boska za dovoljenje, da bi se vrnil v prejšnjo spalnico. Don Bosko ni privolil in mu je rekel: »Ostani, kjer si, in ne skrbi. Tvoje zdravje ne bo prav nič trpelo.«

Klerik Cagliero se je pomiril, toda nekaj dni pozneje ga je don Bosko zopet poklical: »Koliko vas je v novi sobi?«

»Trije,« je odgovoril, »jaz, mladi Sekund Gurgo, Garovaglia in četrti je klavir.«

»Prav,« je dejal don Bosko. »Ste trije glasbeniki in Gurgo vaju lahko uči igrati na klavir. Ti glej, da ga boš lepo asistiral.«

To je bilo vse. Klerik je začel nekaj sumiti in je radoveden postavljaj vprašanja, toda don Bosko ga je prekinil in rekel: »Razlog boš videl ob svojem času.« Skrivnost je bila v tem, da je v tej sobi bil fant 22 lun.

V začetku decembra v Oratoriju ni bil nihče bolan, toda don Bosko je po večerji stopil na prižnico in naznanil, da bo nekdo pred božičem umrl. Zaradi te nove napovedi in zaradi tega, ker se je dopolnjevala 22. luna, so vsi šušljali med seboj o don Boskovi napovedi in se bali uresničenja.

Don Bosko je v tistih dneh še enkrat poklical k sebi klerika Cagliera in ga vprašal, ali se Gurgo lepo vede in ali, potem ko konča pouk glasbe v mestu, prihaja točno domov. Cagliero mu je odgovoril, da je vse v najlepšem redu in da ni nič novega glede njegovih fantov. »Odlično. Me veseli. Poskrbi, da bodo vsi pridni, in mi takoj sporoči, če bi bilo kaj narobe.« Tako mu je dejal don Bosko, ne da bi še kaj dodal.

Nekako sredi decembra je Gurga nenadoma napadel črevesni krč in to s tako silo, da je zdravnik naročil, naj mu podelijo zakramente za umirajoče. Celih osem dni je trajal boj za življenje in zaradi izredne skrbi dr. Debernardija se je bolnik lahko dvignil iz postelje. Bolezen je minila in zdravnik je menil, da se je bolnik čudežno rešil. Medtem so obvestili očeta, in ker to leto še nihče v Oratoriju ni umrl, bi tako preprečili smrtni primer v hiši. Začeli so devetdnevnicu kot pripravo na božič in Gurgo, ki je skoraj popolnoma ozdravel, je računal, da bo šel za božič domov. Vendar pa don Bosko tem veselim novicam ni hotel verjeti. Prišel je oče, ki je ugotovil, da je sin v zadovoljivem stanju, zato si je za prihodnji dan zagotovil sedež v kočiji, dobil potrebna dovoljenja in hotel skozi Novaro odpotovati v Pettinengo. Hotel je, da bi se sin doma popolnoma pozdravil. Bila je nedelja 23. decembra in Gurgo je tisti večer prosil za večerjo malo mesa; jed, ki mu jo je zdravnik prepovedal. Da bi ga okrepil, je šel oče kupit meso in mu ga pripravil. Fant je popil juho in pojedel samo na pol kuhano meso. Verjetno je še malo pretiraval. Oče je odšel in v sobi sta ostala samo bolničar in Cagliero. Bolnik je sredi noči začel tožiti zaradi močnih bolečin v trebuhu. Krči so se ponovili, vendar v veliko hujši obliki. Gurgo je po imenu poklical asistenta: »Cagliero, Cagliero! Končala sva pouk klavirja.«

»Pogum, malo potrpi,« mu je odgovoril Cagliero.

»Ne bom več šel domov. Ne bom šel od tod. Moli zame. Če bi ti vedel, kako strašno slabo se počutim. Priporoči me materi Božji Mariji.«

»Da, molil bom. Pa tudi ti se priporoči materi Božji Mariji.«

Cagliari je začel moliti, toda spanec ga je premagal in je zaspal. Tedaj ga je nenadoma stresel bolničar, pokazal na Gurga in stekel po don Alasonattija, ki je spal v sosednji sobi. Ta je prišel, toda Gurgo je nekaj trenutkov pozneje izdihnil. Cele hiše se je polastila silna žalost. Cagliari je zjutraj srečal don Boska, ko je šel maševat v kapelo, in je bil zelo žalosten. Takoj so mu povedali za Gurgovo smrt.

V hiši so vsi vprek govorili o tej smrti. Bili so pri dvaindvajseti še ne končani luni. In ker je Gurgo umrl 24. decembra pred zoro, se je izpolnila tudi druga napoved, da ne bo doživel božičnega praznika.

Po kosilu so se fantje in kleriki v globoki tišini zbrali okoli don Boska. Tedaj je klerik Turchi nenadoma vprašal, ali je bil Gurgo fant z lunami. »Da,« je odgovoril, »bil je prav on, prav njega sem videl v sanjah.« Nato je dodal: »Videli ste, da sem ga pred časom poslal spat v posebno sobo in priporočil enemu naših najboljših asistentov, da bi tja prenesel svojo posteljo in tako lahko bolje pazil nanj. Ta asistent je bil Janez Cagliari.« Nato se je obrnil k temu kleriku in dejal: »Drugič ne boš več toliko ugovarjal, ko ti bo don Bosko kaj naročil. Sedaj razumeš, zakaj nisem hotel, da bi odšel iz sobe, kjer je ležal tisti revež? Ti si moledoval, jaz ti pa nisem dovolil, pač zato, da bi Gurgo imel svojega varuha. Če bi on še živel, bi ti lahko povedal, kolikokrat sem mu govoril o smrti in kaj vse sem storil, da bi ga dobro pripravil na odhod.«

»Jaz,« piše mons. Cagliari, »sem tedaj razumel vzrok toliko priporočil, ki mi jih je dajal don Bosko, in se naučil spoznavati in upoštevati don Boskove besede in priporočila ter očetovske opomine.«

»Na božični večer,« pripoveduje Peter Enria, »spominjam se še dobro, je don Bosko stopil na prižnico, gledal okoli, kakor da bi koga iskal, in dejal: 'To je prvi fant, ki je umrl v Oratoriju. Uredil je svoje stvari, upajmo, da je v nebesih. Priporočam vam, da ste vedno pripravljeni.' In ni mogel nadaljevati, ker je bilo njegovo srce preveč žalostno. Smrt mu je iztrgala enega izmed sinov.«

Ker je bil Gurgo prvi gojenec, ki je umrl po ustanovitvi Oratorija, je don Bosko hotel pripraviti spodoben, čeprav ne preveč slovesen pogreb¹¹. Dogovoril se je z župnikom Borgo Dore o župnijskih pravicah, če bi bil kateri izmed fantov poklican v večnost. Z gotovostjo je predvideval še več smrti, na katere

¹¹ Pokop gojenca Gurga. Enaindvajset deklet v uniformah in dva kaplana s svečo župnije. Štirje fantje iz Oratorija v roketu, vsak s svojo svečo. Krsta, spremljana s štirimi svečami župnije. Častno spremstvo fantov z lastnimi svečami. Godba pred duhovščino igra brez prenehanja. Spremstvo klerikov v talarju s svečami. Župnik da odnesti svojo svečo. Črne preproge pred vrati. Izdatki: 55 lir za peto mašo v župniji, 10 lir za občino, 1 lira za grobarja, ki je mrliča pokopal.

je jasno kazalo videnje v sanjah, čeprav nimamo podatkov, ali je o tem govoril tudi gojencem. Don Gattino je bil do Oratorija zelo velikodušen pri določanju pogojev za pokop naših umrlih; določil je ceno različnih oblik pokopa in privolil v popuste, kjer bi moral stroške poravnati don Bosko, ker sorodnikov ni bilo ali so bili preveč revni.

Med božičnimi prazniki je don Bosko priporočal notranjim in zunanjim gojencem Oratorija, da bi darovali čim več svetih obhajil za dušo pokojnega Gurga.

Don Bosko je gorel v ljubezni do vernih duš v vicah. Ob smrti kakega fanta, dobrotnika ali prijatelja hiše je takoj določil javne molitve, skupno obhajilo, molitev rožnega venca, skromno pogrebno slovesnost in skupno mašo za dušo pokojnega. Za pokojne je dal moliti vsak dan, zlasti še ob vajah za srečno smrt in zadnji dan v pustu. Na vseh svetnikov dan je v cerkvi skupaj s fanti molil rožni venec ali ga tudi sam vodil. Na dan vernih duš 2. novembra je dal obhajati slovesno zadušnico za vse verne duše v vicah. Dečkom je priporočal, naj bi naredili junaško delo ljubezni. Ob praznikih, na katere je bilo mogoče prejeti popolni odpustek, ni nikdar pozabil omeniti te okoliščine. Bolnike in zelo preizkušene ljudi je spodbujal, da bi svoje trpljenje darovali Bogu za verne duše v vicah, on sam pa je svoje nevšečnosti družil z nenehnimi molitvami. Ko ga je kak fant ali kdo drug vprašal za splošen nasvet, je imel navado reči: »Opravite eno sveto obhajilo ali zmolite rožni venec, darujte sveto mašo za tisto dušo v vicah, ki ji je potrebno samo to dobro delo, da zadosti Božji pravičnosti in more poleteti v nebesa.« Te in podobne pobožne vaje v isti namen je priporočal tudi, če ga za to niso prosili. Njegova vera v obstoj vic je bila zelo trdna in živa. V duhovnih pogovorih in družinskem kramljanju je skušal dečkom podajati jasno poznanje muk duš v vicah in je znal to opisovati v tako živih barvah, da je v vseh poslušalcih vzbudil globoko sočutje in gorečo željo, da bi molili in trpeli za duše v vicah. O tem pričajo od začetkov Oratorija don Rua, don Turchi, don Francesia, don Cagliero in sploh vsi, ki so bili z don Boskom.

Kmalu po Gurgovi smrti je bil poklican v večnost neki drug deček. To je bil Kamil Gavio, ki je bil komaj dva meseca v Oratoriju in je vse očaral s svojo izredno pobožnostjo. Pojavila se je njegova stara bolezen in je ni mogla premagati niti zdravniška veda niti nega prijateljev. Dominik Savio ga je pogosto obiskoval in je ob njegovi postelji prebedel tudi cele noči, čeprav mu tega niso dovolili. Po nekaj dneh poslabšanja, in potem ko je izredno zgledno prejel zakramente za umirajoče, je v don Boskovi navzočnosti vrnil svojo dušo Bogu 29. decembra 1855.

Ko je Dominik Savio slišal, da je njegov prijatelj umrl, ga je hotel še zadnjikrat videti, in ko ga je gledal mrtvega pred seboj, je vzkljnil: »Srečno, Gavio!

Prepričan sem, da si poletel v nebesa. Zato pripravi mesto tudi zame. Jaz ti bom ostal vedno prijatelj, in dokler me bo Gospod pustil pri življenju, bom molil za pokoj tvoje duše.« Nato je šel z drugimi molit opravilo za pokojne v sobo, kjer je Gavio umrl. Čez dan so opravili še druge molitve za pokojnika. Nato je povabil nekaj najboljših sošolcev, da so darovali zanj sveto obhajilo, kar je tudi sam večkrat storil v ta namen.

Don Bosko je v seznamu gojencev ob Gavievem imenu zapisal: Umrl je v sluhu izredne kreposti. Iz raznih zbranih zanesljivih, pa nedoločljivih znamenj moremo sklepati, da je don Bosko predvidel tudi smrt tega fanta. Pogreb je bil dokaj skromnejši od Gurgovega¹².

Poleg te napovedi je don Bosko napovedal še druge. »Od 1854 do 1860,« pravi kanonik Anfossi, »je don Bosko po večernih molitvah večkrat povedal: 'V kratkem (in včasih je povedal tudi čas) bo eden izmed vas, ki ste tu navzoči, šel dajat Bogu obračun svojega življenja.' Ne morete si misliti, kako silen vtis so te besede naredile na nas, saj nobeden ni mogel niti od daleč slutiti, za koga je veljal ta opomin; v hiši ni bilo nobenega bolnika, poleg tega pa smo iz izkušnje vedeli, da se je drugikrat napoved tudi uresničila. Vitez Dominik D. Morra, kanonik stolnice v Pinerolu, moj tovariš v Oratoriju, mi je to, ko sem ga vprašal, potrdil.«

Od 1860 pa vse čez 1880 je don Bosko skoraj vsak mesec ob vaji za srečno smrt dajal take napovedi, in to s tako natančnostjo, da so tisti, ki so imeli priložnost biti priče smrti, izrekli začudenje zaradi uresničenja vseh nadrobnosti. Imena nekaterih teh fantov so šla v pozabo, primeri nekaterih uresničenih napovedi pa niso bili zapisani, ker je bilo to nekaj običajnega ali pa so se zapiski po toliko letih izgubili. Toda v neki svoji opombi pravi don Joahim Berto naslednje: »Don Bosko je napovedal smrt skoraj vseh fantov, ki so umrli v Oratoriju, precej zgodaj in točno določil čas in okoliščine odhoda v drugo življenje. Enkrat ali dvakrat je fanta naravnost opozoril, po navadi ga je dal v varstvo kakega dobrega tovariša. Včasih je javno povedal začetne črke imena. Kolikor se spominjam, so se napovedi uresničile do potankosti. Mogoče je bila kaka izjema, vendar tako, da je don Boskov preroški duh še bolj prišel do izraza. Jaz, don Berto, ki sem na svoje oči videl in na svoja ušesa vse to slišal, vam pišem te stvari.«

¹² Pokop gojenca Gavia: Uniformiranih deklic ni bilo. Godba. Križ in duhovščina, dva kaplana in dva klerika. Krsta s štirimi svečami. 40 lir, župnijska sveča. Kratka peta maša. Spremnstvo fantov z lastnimi svečami. Izdatki: Občini nismo izplačali deset lir, ker smo sami spremljali. 1 liro grobarju.

33.

POGLAVJE

Don Bosko oskrbi škofije z duhovniki

LETO 1855 JE ZAPUSTILO ZA SEBOJ celo vrsto najhujših stvari, za katere se je zdelo, da ni pomoči. Življenjske razmere duhovščine v Piemontu so bile zelo slabe. Na stotine klerikov je obesilo talar na kljuko. Posameznim škofijam so ali odvzeli semenišča ali pa so ta bila prazna. Brezverstvo, pokvarjenost, napačna vzgoja, zavračanje cerkvene avtoritete, ki ga je zasejalo časopisje, javno sramotenje duhovnikov, izmed katerih so jih nekaj vrgli v ječo ali jih prisilili v hišni zapor, splošen strah dobrih, neko splošno nezaupanje v družinah, ki je starše navdajalo, da so svojim sinovom odsvetovali pot do svetišč, vse to je tako razredčilo duhovne poklice, da skoraj nobeden ni želel v duhovniški poklic.

Ko je Mihael Rua 1852 oblekel duhovniško obleko, je bilo v Turinu samo sedemnajst klerikov. V času ko je on obiskoval letnika filozofije, sta bila z njim samo dva semeniščnika. Drugo leto je imel samo enega sošolca.

Nekatere najpomembnejše škofije niso imele svojih pastirjev, drugi škofje niso imeli potrebnih sredstev, da bi vzdrževali in izobraževali določeno število fantov, ki bi mogoče iskali svoj poklic ali bi jih bilo treba preizkusiti in nato izbrati med mnogimi.

Don Bosko je takoj ob izbruhu revolucije predvidel praznino, ki bo gotovo nastala med škofijsko duhovščino, in to toliko bolj, ker je zakon o zatrtju samostanov zadal hud udarec tudi redovnim duhovnikom. Zato je bila naloga, da bi oskrbeli zadosti poklicev, nekaj nemogočega. Toda don Bosko je čutil v sebi klic, da zadovolji najbolj kričeče potrebe Cerkve, in se ni dosti obotavljal. Videli smo že, kako je vrsto let v izredno težkih razmerah neutrudno delal za ohranitev in gojitev duhovnih poklicev. Spoznal pa je, da bi moral v to prizadevanje vključiti tudi škofo in župnike.

Oktoberja 1852 je priporočil škofu v Bielli nekega dečka iz njegove škofije in ga prosil, da bi ga sprejel v svoje malo semenišče, ker je veliko obetal glede duhovniškega poklica. Škof mu je odgovoril, zakaj v tistem trenutku ne more ugoditi njegovi prošnji, vendar pa je pripomnil: »Vedno me zelo zanimajo vaši in moji poredneži in jaz bi vam rad pomagal, da bi jih po pravi poti pripeljali do konca zanje tako vzvišenega poklica, v nadvse veliko korist Cerkve.«

Leta 1853 je don Bosko pisal cunejskemu škofu mons. Clementeju in ga prosil, da bi mu dovolil preobleči v klerika fanta Luciana. Prvega oktobra mu je prelat takole odgovoril:

»Čeprav s težkim srcem, ker ta naša uboga škofija tako zelo potrebuje dobrih duhovnikov in je duhovnih poklicev vedno manj, pa vendar zato, da bi vam ustregel in da bi storil vse za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš, vam ne bom delal težav in vam prepuščam bodočega klerika Luciana. Vendar naj sprejme duhovniško obleko in nadaljuje duhovniško pripravo za to škofijo. V ta namen si pridržujem pooblastilo za blagoslov duhovniške obleke in preobleke in vas prosim, da se domenita z dekanom Bernezzem, ki mu bom v zgoraj navedenem smislu dal vsa potrebna navodila.«

Proti koncu leta 1854 je škof v Pinerolu Lovrenc Renaldi poslal don Bosku dva revna fanta, namenjena v njegovo semenišče, klerika Janeza Krstnika Cavallerisa in dijaka Jožefa Goro, z dovoljenjem, da ju preobleče v duhovniško obleko. »Stiske v semenišču,« je pisal škof 24. oktobra, »in teža izdatkov, ki sem jih prevzel za vzdrževanje nekaj drugih, mi ne dopuščajo, da bi ju vzdrževal na lastne stroške v semenišču. Zato se vam zahvaljujem, dragi gospod, za dobro voljo, ki ste mi jo pokazali.«

Leta 1855 je don Bosko prosil nekatere župnike, da bi podprli vzdrževanje nekaterih njihovih župljanov, ki so pokazali zanimanje za cerkveno službo, in je v tem smislu pisal gospodu teologu Appendinu, dekanu v Caramagni:

Turin, 8. junija 1855

Visoko spoštovani gospod! Že več dni sem razmišljal o tem, da bi vam pisal glede vašega župljana Jerneja Fusera, ko me je obiskal teolog Valfrè in mi povedal, da ste glede tega naklonjeni dogovoru.

Reči vam moram, da se je ta fant resno odločil za duhovniški študij. Njegovo vedenje, njegova odmaknjenost od svetnih stvari, njegova nagnjenost k opravljanju pobožnih vaj in njegova sposobnost za učenje so tako vzorni, da si kaj več ni mogoče želeli, in dajejo upanje za resničen uspeh. Toda on je zelo reven. Vsa ta tri leta sem ga vzdrževal jaz. Bo Božja previdnost odprla kaka vrata? Moje in Fuserovo upanje je obrnjeno v vas. Od vašega odgovora je odvisno, ali naj ga pripustimo k izpitu za kleriško preobleko ali pa naj še počakamo.

Veseli me, da vam morem ob tej priložnosti izraziti svoje visoko občudovanje in hvaležnost. Vedno sem na voljo v vsem, kar premorem.

Vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO

P. S. Zelo vam priporočam širjenje Katoliškega branja.

Jernej Fusero je oblekel kleriško obleko meseca oktobra, star 17 let. Preoblekel ga je njegov župnik. Nato se je vrnil v Oratorij.

Število fantov, ki jih je don Bosko vzgajal za cerkveno službo, se je vedno bolj večalo, kot moremo razbrati iz pisma, ki ga je pisal uglednemu rektorju turinskega semenišča, škofijskemu provikarju kanoniku Vogliottiju.

Velespoštovani gospod rektor!

Pošiljam vam seznam prosilcev za duhovniško preobleko. Nekaterim še manjkajo potrebne listine iz njihovih domačih krajev. Z nekaterimi se bo treba še pogovoriti. Vendar jih najprej pripustimo k izpitu in potem bomo videli, kaj naj storimo.

Za zdaj nimamo nikakršnih težav z njihovim vedenjem in umskimi sposobnostmi. Vsekakor pa jih prepuščam vaši dobrohotni oceni in preizkušnji.

Oprostite mi, da sem se s to prošnjo tudi jaz znašel v številu zamudnikov. Medtem ko se vam iz srca zahvaljujem, se izpovedujem za hvaležnega služabnika.

duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 16. avgusta 1855

Delo za duhovne poklice, ki je do sedaj že dalo nekaj razveseljivih sadov, je napredovalo le počasi. Toda tega leta je zavzelo izredno velik obseg, ker je don Bosko ubral novo pot, ki mu jo je brez dvoma narekovala Božja previdnost. Leta 1875 je v javnem nagovoru svojim sotrudnikom pri obravnavanju prvih let svoje ustanove povedal naslednje: »Kje naj dobimo fante, ki bi se bili pripravljene odzvati Gospodovemu klicu? Človek je ubogo orodje Božje previdnosti, ki v njenih rokah in z njeno pomočjo dela, kar njej ugaja. Tako je Bog v tistem času dal jasno vedeti, kje naj poiščemo bojavnike njegove svete vojske. Ne več med bogatimi in odličnimi družinami, ker so te navadno preveč prežete s posvetnim duhom, ki se ga potem navzamejo tudi njihovi otroci. Ti potem v šoli in v velikih zavodih popolnoma izgubijo vsako misel, vsako načelo, vsako željo po duhovniškem poklicu, ki jim jih je Bog položil v srce. Božji izbranci, ki jih je Bog odbral za to odlično službo in ki naj bi se napotili na pot duhovniškega poklica, so med tistimi, ki vihtijo motiko in kladivo.« Se pravi: ubogi kmečki in obrtniški fantje. Vsekakor niso bili izključeni dečki iz nekoč dobro stoječih, a sedaj ububožanih družin, pa so kazali željo po študiju.

S tem programom v srcu je don Bosko iskal kakega somišljenika, ki bi mu pomagal uresničiti njegovo zamisel.

Blizu Oratorija sv. Frančiška Saleškega stoji Mala hiša Božje previdnosti; dve ustanovi, ki sta si bili vedno zelo blizu, ker je obe priklical v življenje Gospod Bog za lajšanje človeških tegob, za podporo veri in družbi. Don Bosko je večkrat skušal spodbuditi in nazadnje skoraj prisiliti kanonika Anglesia, ravnatelja Male hiše, da je povečal število fantov, ki so pripadali družini tomazinov, ki jo je ustanovil častitljivi Cottolengo z namenom, da bi gojil cerkvene poklice. Bilo jih je samo deset in neki duhovnik iz mesta jih je prihajal učiti. Bilo jih je treba pomnožiti z ustanovitvijo zavoda za študente. Ta zavod bi potem tudi poskrbel za stalno duhovniško službo bolnikom in drugim stanovalcem te čudovite ustanove. Kanonik Anglesio se je dal prepričati, da bi tak zavod služil v večjo Božjo slavo, in je sledil don Boskovemu nasvetu in zgledu.

Tedaj je don Bosko, kot je to delal že več let, začel z večjo vnemo obiskovati podeželske kraje škofij Turina, Bielle, Ivreje, Casaleja in zlasti področje Soluzza in Mondovija in tam pri župnikih poizvedoval, ali imajo kaj posebno zglednih, nadarjenih, dobrih fantov, za katere bi bilo upati, da bi lahko postali duhovniki. Potem je fante, ki so mu jih priporočili župniki, v dogovoru z njihovimi starši in kanonikom Anglesijem sprejemal na šolanje bodisi zastonj bodisi za zelo majhno oskrbovalnino. Fante je potem sprejel v Turin in po pogovoru z njimi ene obdržal v Oratoriju, druge pa poslal v Malo hišo.

Jožef Buzzetti nam je velikokrat zagotavljal: »Kaj redko se je primerilo, da don Bosko ne bi s svojih apostolskih potovanj pripeljal s seboj kakega dečka brez staršev ali fanta, ki je vzbujal upe za duhovniški poklic. Koliko odličnih fantov je prišlo v tem času v Oratorij iz Cardèja, Vigoneja, Revella, Sanfronta, Pasesane, Bagnola, Cavourja, Fenestrella in mnogih drugih krajev. Mati Marjeta mu je nekega dne rekla: 'Če boš kar naprej sprejemal nove fante, ti ne bo nič ostalo za tvoje potrebe.' Don Bosko pa ji je ves miren odgovarjal: 'Vedno mi bo ostal na voljo kotiček v Cottolengovi bolnišnici.' In Marjeta je sprejemala vse tiste dečke z resničnim zadovoljstvom in se z vso močjo trudila za njihov blagor, pri tem pa popolnoma pozabila nase.«

Prav tako so te fante z veseljem sprejemali v Mali hiši, tako da je to prizadevanje v obeh ustanovah 1858/59 doseglo več kot sto dijakov. Kanonik Anglesio je tem svojim fantom dajal vse potrebno, da bi postali dobri Gospodovi duhovniki. Njegova čudovita ustanova je dobila tudi svoje semenišče, ki je s svojim prispevkom duhovniških poklicev naredilo neizmerno veliko uslugo turinski nadškofiji prav v tistih uničujočih letih, vendar pa še tudi danes nadaljuje svoje blagoslovljeno delo v turinski in tudi drugih italijanskih škofijah.

Ker se don Bosko ni zadovoljil s tem, da je sam iskal poklice, je prosil svoje prijatelje, da bi ga obveščali o dečkih, ki bi zaradi svoje pobožnosti in nadarje-

nosti mogli priti v poštev za duhovniški poklic. Ko ga je nekoč še v stari Pinardi-jevi hiši obiskal gospod Jurij Moglia, mu je don Bosko rekel, da če pozna kakega revnega dečka siroto brez staršev iz okolice Moncucca, naj ga kar pripelje v Turin in on ga bo sprejel v Oratorij. Gospod Moglia se je kmalu vrnil s tremi dečki, ki jih je don Bosko zelo prisrčno sprejel.

Poleg tega je kmalu zatem začel pisati pisma mnogim župnikom v Piemontu in pozneje tudi v Lombardiji. Prosil jih je, da bi iskali najboljše fante v vaseh in naseljih in mu jih pošiljali v Turin za latinske šole.

Bil je tako zelo prevzet od te misli, da je dečke, ki jih je srečeval v družinah pa tudi na cesti in iz njihove preproste in odkrite zunanjščine sklepal, da bi ga poslušali, klical k sebi, jim podaril svetinjico Božje matere Marije in se z njimi spustil v pogovor. Vprašal jih je, ali prejemajo svete zakramente, ali so dober zgled svojim tovarišem, ali hodijo v šolo, ali bi se radi šolali. Včasih jim je predlagal, da bi stopili v Božjo službo, in pokazal srečo in zadoščenje, ki ju daje tak poklic. Če je naletel na odziv, je takemu zagotovil, da bi mu on priskrbel vse potrebno, če so starši revni. Dogajalo se je, da je deček po takem pogovoru prišel k don Bosku v Oratorij. Poznamo več duhovnikov, ki so na tak način prišli v Gospodovo hišo.

Naj še povemo, da če iz kakega pomembnega razloga kakega priporočnega dečka ni mogel sprejeti, nanj ni pozabil. Včasih ga je tudi čez dolgo časa skušal spet najti. To razberemo iz nekega pisma, ki ga je pisal profesorju Jožefu Bonzaninu, v katerem mu izraža tudi svoje zadovoljstvo za kleriško preobleko več njegovih gojencev, za katere je dobil dovoljenje škofijske pisarne.

Ugledni in cenjeni gospod!

Pred nekaj leti ste mi govorili in pozneje osebno predstavili nekega dečka iz škofije Vercelli, ki si je izredno želel, da bi mogel študirati in postati duhovnik.

Če bi vi vedeli, kje je in da ima še vedno isto željo, bi mu mogoče mogel odpreti pot in ga podpreti v njegovi želji. Toliko o dečku, ki ste mi ga v svoji dobroti priporočili.

Pretekli četrtek sem srečal don Picca, ki je s svojimi sorodniki na oddihu na deželi, in vam sporoča, da je vse v najlepšem redu.

Če bo šlo vse po sreči, bom naredil majhno izvidniško potovanje vse do Castagnetta, v vašo hišo. Izmed mojih dijakov jih je sedem naredilo izpit za kleriško preobleko. Med njimi so Francesia, Cagliero, Morra in Fusero.

Prepričan, da se vi in vsi vaši družinski člani veselite odličnega zdravja, vam v Gospodu želim, da bi se to nadaljevalo. Hvaležno vas pozdravlja vaš vdani in pokorni prijatelj duhovnik JANEZ BOSKO.

Za don Boska je vsak zagotovljen poklic bil veliko zadoščenje. Zapisal je: »Zavedajmo se, da darujemo Cerкви velik zaklad, ko ji priskrbimo dober poklic.

Če potem ta poklic, ta duhovnik gre v škofijo, misijone ali k redovnikom, ni pomembno. V vsakem primeru je vsakokrat velik zaklad, ki ga podarimo Cerkvi Jezusa Kristusa. Nikdar ne zavrnilo zaradi pomanjkanja sredstev dečka, ki glede poklica dobro obeta. Izdajte vse, kar imate, in če je treba, pojdite tudi prosit. In če boste potem še v stiski, se zatecite k presveti Devici, ki vam bo na kak način, tudi čudežno, priskočila na pomoč.«

Po tem pravilu se je vedno ravnal. Njegovo srce je bilo kakor srce Salomonovo: kakor pesek, ki je na morskem obrežju. Treba je najti potrebna sredstva za prostore, za šolanje, hrano in obleko, za cerkvene dajatve in potem tudi za oprostitev od vojaške službe. On je poskrbel za vse, hodil je prosit vbogajme za svoje gojence in bil prepričan, da ni mogel bolje deliti Božjih zakladov, ki mu jih je zaupala Božja previdnost. Njegova goreča želja vse do konca življenja je bila vzgojiti čim več dobrih svetih duhovnikov. Stotine duhovniških pripravnikov je imelo celih deset let, to je vse do duhovniškega posvečenja, na voljo vse, kar so potrebovali, zastonj ali skoraj zastonj. To je bilo na tisoče fantov, ki so ves čas gimnazijskega šolanja in potem še v času bogoslovja dobivali vse potrebno za svoj poklic.

Za te fante se je zavzemal ves čas njihovega bivanja v Oratoriju, jih vzgajal in pri tem kazal izredne sposobnosti za pravilno uvajanje v cerkveno službo.

Četudi jih je prva leta pošiljal v šolo k don Piccu in profesorju Bonzaninu, je vsako jutro in vsak večer skrbel, da so imeli inštrukcije v italijanščini, latinščini, matematiki in zgodovini. Razdelil jih je po razredih in sposobnostih in z njimi ponavljal, kakor je bilo potrebno. Istočasno jih je spodbujal, da se niso ustrašili učnih težav in drugih življenjskih stisk. Včasih jim je rekel: »Če bi vi vedeli, koliko težav sem moral premagati, da sem postal klerik. Vedno sem potreboval pomoč vseh in v vsem, da sem mogel iti naprej.« In kakor bomo videli v teku našega pripovedovanja, se je po njegovih spodbudah ljubezen do učenja razvila v pravi pohlep po znanju. Don Bosko pa jo je znal uravnavati tako, kot je uravnatežil zabave in pobožne vaje. Prve niso preveč raztresale in druge niso povzročale, da bi pobožnost bila odbijajoča. Tako so se gojenci Oratorija razlikovali od drugih po sposobnosti in pobožnosti.

Ti dečki so bili odlični pobudniki poklicev. Ko so dobro poučeni prihajali domov na počitnice, so v poštenih družinah pobijali predsodke in odpor do vzgoje, ki so jo sektaši z zaničevanjem imenovali zakristijsko, in so z lepim vedenjem vabili v Oratorij svoje rojake, za katere so starši želeli dober uspeh, izbiro pa so prepuščali don Bosku. In ko so ti fantje ob koncu gimnazije prihajali v domačo župnijo na kleriško preobleko, je slovesen obred vedno vzbudil v kom željo po posnemanju.

Ker že ravno govorimo o tej temi, ne moremo zamolčati še nečesa, kar je posredno vplivalo na premagovanje bolestrnega zaničevanja cerkvenega poklica. Iz Oratorija je izšlo veliko delavcev, podjetnikov, učiteljev, vojaških starešin, umetnikov. Mnogi izmed njih so zasedli vodilna mesta in povsod so javno izražali svoje občudovanje in ljubezen do don Boska. On jih je znal v svojih pridigah poučiti o velikanskih zaslugah klera za preprosto ljudstvo, njegovi sodelavci so ob največjem odpovedovanju skušali gojencem storiti čim več dobrega in vse to ozaveščanje je prodrlo do zadnjih kotičkov ustanov, kjer so bili zaposleni. Tako je don Boskovo ime delalo duhovnikovo službo priljubljeno in ugledno tudi pri tistih, ki so mu prej nasprotovali. In ko so nekateri izmed teh gojencev predstavljali svoje sinove don Bosku, so trdili: »Mi sicer nismo vstopili v Petrove vrste, vendar ponujamo zameno. Izročamo vam naše sinove. Če jih Gospod kliče, naj postanejo duhovniki, kar nas bo zelo veselilo.«

Don Bosko je tako zavzeto sprejemal in poučeval mlade, ki so up Cerkve, da je skoraj nemogoče opisati skrbi in zares izrednega prizadevanja, s katerim jim je skušal pomagati, da bi spoznali svoj poklic. Z navdušenimi spodbudami jih je navajal k ljubezni do čednosti in k pobožnosti do Jezusa in Marije in jim zavzeto govoril o tem vprašanju. Pa ne samo enkrat, temveč velikokrat. Klical jih je k sebi, skušal prepoznati nagnjenje vsakega izmed njih glede pobožnosti in zlasti še glede vsega, kar se tiče nramnega življenja. Na splošno jih je opozarjal, da tisti, ki zares ni poklican v duhovniški poklic, naredi bolje, če postane preprost delavec, kot da bi se odpravil na napačno pot. Pogosto je vsem priporočal, da bi si izbrali stalnega spovednika, in je sam rade volje prevzemal duhovno vodstvo.

Bil je zelo previden v vsem, kar se je tikalo izbire poklica, in preden je izrekel svojo sodbo, je dobro premislil vsako stvar, želel preveriti resnična znamenja poklica in nato v molitvi prosil Svetega Duha za razsvetljenje. Ni povedal svoje sodbe, dokler ni bil prepričan o uspehu, tedaj pa je brez omahovanja kot človek, ki pozna Božjo voljo, govoril o poklicu. »Tisti,« tako trdijo don Frančišek Dalmazzo in z njim mons. Cagliero, don Rua in nekateri drugi naši tovariši, »izmed naših tovarišev, ki niso sledili nasvetu, ki jim ga je dal don Bosko, so mi zaupno povedali, da so se zmotili v tem, da so sledili svojim muham, in so pozneje morali celo obžalovati svojo zmoto. Čeprav njegove sodbe včasih niso bile v skladu s človeškimi oziri, kot sem to slišal od dečkov samih, so vendar, če so jih sprejeli in jih izpolnjevali, vodile k odličnim uspehom, prinesle mir tja, kjer je bilo razburjenje, prispevale k privolitvi, za katero se je zdelo, da je nemogoča, ter pokazale pravo pot dvomljivcem in trdnost negotovim v poklicu.

»Ta izredna spretna modrost pri odkrivanju, vodstvu in nadzorovanju cerkvenih poklicev je postala kmalu znana tudi zunaj Oratorija. Več škofov in redovnih predstojnikov je prihajalo k njemu po nasvet in pouk. Med drugim je bil tudi vrhovni predstojnik reda Marijinih služabnikov ali servitov.

Če so ga pa vpraševali za svet v pismu ali ni jasno videl Božje volje, je navadno svetoval, naj se obrnejo na duhovnega vodjo ali župnika.

Kleriki škofijskih semenišč so ga prosili za spodbudo v težavah, na katere so naleteli, mu zaupali dvome o že storjeni izbiri, se mu priporočali v molitev, ga vpraševali za sredstva za napredovanje v kaki določeni kreposti in on je skušal vse potolažiti. Ko se je bližal čas svetih redov, mu je marsikdo pisal o svojih dvmih. In don Bosko, ki se je ravnal po navodilih najbolj strogih teologov, ki zahtevajo izključitev od oltarja vsakogar, če ni trden v kreposti, je vendar odgovarjal tako prizanesljivo in nežno, da je bilo mogoče v njem videti Božjega moža. Naj podamo en primer v dokaz naše trditve.

Preljubi sinko!

Prejel sem vaše pismo. Hvalim odkritosrčnost, s katero je bilo napisano, in zahvalimo se Gospodu za dobro voljo, ki jo razodeva. Držite se spovednikovih nasvetov: Kdor vas posluša, mene posluša, pravi Jezus Kristus v evangeliju. Skušajte slediti navdihom Božje milosti, ki vam trka na srce. Kdo ve, če vas Gospod ne bo poklical k visoki stopnji kreposti.

Vendar si ne delajmo utvar: če ne morete doseči popolne zmage v omenjeni zadevi, ne hodite naprej niti si ne drznite prejeti redov vsaj eno leto potem, ko ni bilo več padcev. Molitev, beg pred brezdeljem, pogosto prejemanje svetih zakramentov, pobožnost do presvete Device Marije (svetinjica okoli vratu) in sv. Alojzija, branje dobrih knjig in veliko veliko poguma. Vse premorem v njem, ki me spodbuja, pravi sv. Pavel.

Ljubimo se v Gospodu in molimo drug za drugega, da bomo mogli vedno izpolnjevati sveto Božjo voljo. Vaš vdani duhovnik JANEZ BOSKO

Turin 7. decembra 1855; sv. Ambrož, prosi za nas!

Predragi sin v Jezusu Kristusu! Če so stvari takšne, kakor ste mi jih opisali v svojem pismu, sem tudi jaz mnenja, da se počaka s svetimi redovi. Vendar pa bi rad, preden se kakor koli odločite, da se ustno pogovoriva, kar bo mogoče po izpitu o sv. Janezu.

Medtem skušajte pridno študirati, da boste dobro opravili izpite. Vsak večer premislite, kaj bi vam lahko Bog očital, če bi se tisto noč morali predstaviti pred njegovim prestolom in bi bili sojeni pred Jezusom Kristusom.

Skušajte večkrat na dan ponoviti: 'Gospod, ne izročaj divjim živalim duš, ki zaupajo vate.' Molite zame, ki sem vaš vdani prijatelj v Jezusu Kristusu

duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 16. aprila 1856

Vedno dragi v Gospodu!

Da bi mogel jasno odgovoriti na vaše cenjeno pismo, bi moral točno vedeti, od kdaj ni bilo več padcev. Po mojem mnenju mora preteči vsaj šest mesecev uspešnega premaganja. Vsekakor pa nimam namena prepovedati, da upoštevate nasvete oseb, ki ste jih vprašali za svet. Molite zame in jaz bom molil za vas, medtem ko se vam iz vsega srca zagotavljam vdanega prijatelja

duhovnik JANEZ BOSKO.

Turin, 28. aprila 1857

Vrnimo se k dogajanju v Oratoriju. Čeprav je bil don Bosko temeljito podkovan v teologiji, izredno bistroumen, previden, moder, dobro je poznal svoje gojence in je imel izredna Božja razsvetljenja, vendar ni popolnoma zaupal sam sebi. Pri izbiri poklica je za fante, ki se niso redno spovedovali pri njem, zahteval, da sledijo nasvetom svojega spovednika. Velikokrat, da ne rečem vedno jih je pošiljal k don Cafassu, da je on povedal zadnjo besedo. Prav nič ni bil ljubosumen, če so hodili po nasvet k drugim previdnim spovednikom. »Spominjam se,« je dejal don Frančišek Cerruti, »da sem kot gojenec tretjega razreda čutil nagnjenje, da bi stopil h kapucinom. 'Prav,' je dejal, 'bova šla kak dan v samostan Device Marije V polju in se boš tam pomenil z gvardijanom.' Tako me je on sam predstavil očetu gvardijanu z namenom, da bi mu popolnoma svobodno govoril o svojem poklicu.« Drugi so dobili od don Boska izrecno dovoljenje, da so se mogli predstaviti predstojnikom raznih redov, kot jezuitov, dominikancev, frančiškanov, Marijinih oblatov.

Neki častitljiv duhovnik, bivši gojenec Oratorija, nam je pripovedoval, kar morejo potrditi naši tovariši, da je don Bosko pri razgovoru o poklicu razlikoval dvoje obdobje. »Prvo obdobje je obsegalo čas, ko je kdo sprejel duhovniško obleko. Govorim o samem sebi. Ko sem končal gimnazijo, me je večkrat poklical k sebi. Spominjam se celo, da sem nekega dne šel z njim v mesto in najin pogovor se je sukal okoli mojega namena glede poklica. Njegovi razlogi niso imeli nič zemeljskega, temveč se je vse sukalo okoli slave in zveličanja duš, čemur naj bi se vsega posvetil. Očitno ga je razveseljevala misel o dobrem, ki bi ga storil. Drugi pogovor je don Bosko začel s kleriki, ki naj bi prejeli svete redove. Tedaj se je z njimi natančno pomenil o tem, k čemu so se bolj nagibali: za duhovniško službo kot župniki in pridigarji, za poučevanje ali pa da bi v skupnem življenju z njim pomagali v njegovih ustanovah.«

To zadnje vprašanje je bilo izraz njegove srčne želje in velike potrebe Oratorijev, celo predpogoj, da se ne bi prekinilo delo za cerkvene poklice. Vendar

pa don Bosko ni govoril o tem z nikomer, če ni bil prepričan, da ga Gospod kliče v njegovo redovno družbo. Držal se je gesla sv. Vincencija Pavelskega: »Samo Bogu pripada izbira njegovih služabnikov, le on jih lahko namenja za različne službe. Prisiljeni poklici, ki jih potem gojimo z nepoštenostjo, prinašajo sramoto Gospodovi hiši.«

Toda kolikokrat so prav tisti, ki jih je povabil in od katerih je pričakoval velikodušno pokorščino in odločitev, razblinili vse njegove upe. To je bil eden izmed zelo težkih križev, ki jih je moral nositi toliko let, čeprav se zaradi tega ni dal zмести. Toliko poklicev je pripravil drugim, zase pa jih je dobil le malo. Njegovo junaško prizadevanje je naletelo na nerazumevanje mnogih staršev in ni uspelo zaradi nestanovitnosti fantov. O tem smo govorili že na drugem mestu. »Nihče,« pripoveduje don Bosko, »si ne more predstavljati notranjih nasprotij, antipatij, obupa, strahu, razočaranj, bridkosti, nehvaležnosti, ki jih je moral prenašati Oratorij kakih dvajset let. Če so mnogi obljubljali, da bodo ostali pri don Bosku, so to rekli zato, da bi mogli z lahkoto končati svoje šolanje. Ko so ga končali, so si izmislili tisoč izgovorov, da so prelomili dano besedo. Po mnogih neuspelih poizkusih se nam je nekoč posrečilo, da smo oblekli v duhovniško obleko osem fantov, ki pa so kaj kmalu zapustili Oratorij. Nekaj je bilo tudi takih, ki so prav na dan svojega duhovniškega posvečenja ali na predvečer prve svete maše odkrito izjavili, da življenje v Oratoriju ni zanje, in so odšli. Iz želje po udobnejšem in mirnejšem življenju so hoteli kako župnijo ali semenišče ali celo kako redovno hišo zunaj države. Nekaj jih je po nekaj letih teološkega študija odložilo duhovniško obleko.«

Te odhode je v večini primerov povzročil hudobni duh, ki don Bosku ni dal, da bi šel svojo pot. Vendar je v teh fantih tudi zunaj Oratorija ostala ljubezen in spoštovanje do don Boska. Za to imamo celo vrsto prelepih dokazov.

Četudi je don Bosko skušal pritegniti svoje gojence in jih napolniti s svojim duhom in navdušiti za redovno družbo, da bi si vzgojil sodelavce, ni nikdar silil in nikdar komu prigovarjal ali kakor koli izvajal pritisk, temveč jim je pri izbiri dal popolno svobodo. Tako nam poroča kanonik Berrone, ki je vse to izkusil na samem sebi.

Teolog Reviglio pa je dodal: »Čeprav je don Bosko ugotavljal, da kleriki ne ostajajo pri prvotnih namenih, pa kažejo veselje do duhovniškega stanu, si je z nezmanjšano vnemo prizadeval, da jim je priskrbel vsa sredstva, da so mogli doseči duhovništvo. Bil je vesel, da je mogel Cerkvi, ki je prav takrat čutila veliko pomanjkanje duhovnikov, dati nove poklice. Mene pa, čeprav sem bil med prvimi izbran za ta namen, pa se nisem čutil, da bi mu obljubil pokorščino, kakor je

zahteval, ni prav nič oviral, še naprej mi je pomagal in mi dal popolno svobodo, da sem se posvetil delu v škofiji. Še več, po njegovem posebnem priporočilu me je nadškof Fransoni imenoval za posebno cerkveno službo.«

Zaradi teh odhodov se don Bosko ni čutil užaljenega, kakor nam je pripovedoval kanonik Anfossi. Tem, ki so se poslavljali od njega, je dajal svoj blagoslov z namenom, da bi še nadalje hodili po poti kreposti in mogli storiti veliko dobrega za duše. Kanonik Ballesio je dodal: »Iz stikov, ki sem jih imel z don Boskom tudi potem, ko sem zapustil Oratorij, lahko zagotovim, da je dosegel svoj namen, ko je videl, da so njegovi gojenci delovali v semeniščih ali v župnijski službi. Tistim, ki so bili zaposleni v župnijskem apostolatu, je dajal izredno pametne in praktične nasvete in je tako pokazal, kako zelo je bil zadovoljen z njihovim položajem.

Vsekakor pa ne moremo skrivati, da so nekatera razočaranja bila zanj zelo grenka zaradi odhodov neredkih, ki jih je zasipal s svojimi dobrotami in zaradi katerih si je nakopal posebne izdatke za doseg doktoratov in diplom s tihim pogojem, da bodo ostali pri njem. In nekateri so zares vse prejeli od njega: znanje, blaginjo, časti in celo položaj v družbi. Don Bosko je sicer zavračal nehvaležnost kot nekaj slabega, vendar se ni pritoževal. Če pa je včasih kaj potožil, je storil v popolni vdanosti v Božjo voljo z namenom, da bi nekatere nestalneže in slabotneže podprl v dobrem. Pa tudi v teh primerih jih ni nehal imeti rad, vabil jih je v Oratorij, in če je bilo treba, jim je tudi pomagal.«

Pogosto se je spominjal tistih, ki so se vrnili v svoje škofije in so potem postali duhovniki. Več kot enkrat je povedal: »Srčno si želim, da bi moji sinovi, ki delujejo v cerkvenem apostolatu, prišli k meni na obisk, da bi se prepričal, da še hodijo po pravi poti.« Ko so prišli, jih je ves vesel sprejel in jim, če je bilo treba, dajal nasvete kot takrat, ko so bili še otroci. Včasih jih je opozarjal na krepost uboštv, ki je bila v soglasju z njihovim nekdanjim položajem. Včasih se je kateri predstavil v belih rokavicah, lakastih čevljih, v blestečih zaponkah, v snežno belih manšetah, zapetih z zlatimi gumbi. Smehljaje jih je opazoval in po opominih, ker je videl v duhovnikih tako neresnost, izrekel kako šaljivo opombo zaradi tako posvetnega obnašanja: »Gotovo si boš zelo hitro pridobil svoje župljane ... To je zares napihnjena veličastnost.« In druge podobne opazke. Na tak način jih je pripravil, da so opustili taka pretiravanja.

Ko je o nekom slišal, da ima v svoji hiši razkošno pohištvo, dragocene preproge in bleščeče zavese, mu je dal vedeti, da mora duhovnik skrbeti za potrebe svojih revežev in ne za svoje udobje.

V vsakem primeru je bilo mogoče ugotoviti veliko zmagoslavje vzgoje in nauka v strogo cerkvenem duhu, ki so ju dobili pri njem. Posledica vsega tega

je bilo dejstvo, da je imela turinska nadškofija kakor tudi druge škofije v času ukinitve semenišča še zadosti duhovnikov prav po njegovem prizadevanju, ki je tem duhovnikom omogočil pot do oltarja. Dokaz za to so bile stotine fantov, ki jih je vsako leto imel okoli sebe.

Ko so ponovno odprli semenišča, so se ti takoj napolnili z don Boskovimi gojenci, ki so se predstavljali svojim škofom in popolnoma upravičeno govorili: »Prišli smo, da bomo sodelovali pri reševanju duš. Don Bosko nas pošilja.« Škofje so jih sprejemali z veseljem in hvaležnostjo. Leta 1865 je v bogoslovnem semenišču v Turinu od šestinštiridesetih klerikov osemintrideset končalo gimnazijo v Valdoccu. Leta 1873 jih je od sto petdesetih sto dvajset prišlo iz Oratorija, kot je to ugotovil don Jožef Bertello. K temu številu se je vsako leto pridruževalo še in še nekdanjih gimnazijcev iz Oratorija, od katerih so sedaj mnogi kanoniki, šest jih je župnikov v Turinu, štirideset in več župnikov v okolici Turina, da ne naštevamo duhovnikov, ki niso v dušnem pastirstvu, in misijonarji v tujini. Leta 1870 je mons. Cagliari z mons. Ferrèjem obiskal semenišče v Casalu in ugotovil, da jih je bilo od štiridesetih klerikov osemintrideset iz don Boskove šole. In tri četrtine sedanjih duhovnikov v škofiji je bilo gojencev salezijanskih zavodov. Prav tako sta bili dve petini župnikov iz škofije Asti vzgojenih v salezijanskih zavodih, kar je mogoče razbrati iz študije don Cassetta, župnika v Costigliolu d'Asti. Podobne ugotovitve veljajo za druge subalpinske škofije.

Tudi milanski nadškofiji je dal don Bosko vsako leto veliko klerikov. V Liguriji je tristo in več njegovih bivših gojencev duhovnikov. Tudi v Rimu je bilo nekaj odličnikov različnih naslovov in dostojanstva in šest škofov, ki so v don Boskovem času več let živeli pri njem kot gojenci.

Za vse te, katerih poklic ni veljal Oratoriju, je don Bosko kazal iste očetovske skrbi kot za tiste, ki so pozneje vstopili v njegovo salezijansko družbo. Ko se je bližal čas, ko naj bi se kak gojenec vrnil v svojo škofijo, ga je don Bosko ponovno poklical k sebi in mu dajal nasvete, za katere je menil, da so mu potrebni, da bo uspel kot dober klerik in dober duhovnik. Zlasti jim je priporočal, da bi ohranili nedotaknjeno čistost srca, in jih opozarjal, da bodo sicer izgubili vse upanje na zadovoljstvo in uspešno pastoralno delo.

Tako je don Bosko z neutrudno gorečnostjo delal za korist katoliške Cerkve. Poročilo o uspehih tega dela in njegovih zaslugah nam daje v odličnem spisu ugledni pater Feliks Giordano iz Družbe Marijinih oblatov, star don Boskov prijatelj in priča njegovega delovanja. 1888 piše iz Nizze Marittime don Durandu:

Od nesrečnega leta '48 je ljudstvo v svojem verskem čutenju doživelo strahoten pretres, ki je potem na žalost vedno bolj naraščal v škodo Cerkve in države. Od takrat je vedno bolj manjkalo poklicev tako za Cerkev kakor za samostane. Tako je med številnimi duhovniki, ki so umirali, in maloštevilnimi, ki so prihajali, nastalo pomanjkanje za bogoslužje potrebnih služabnikov. Poleg obilne žetve je rasla tudi ljuljka, vendar ni bilo žanjcev. Tedaj so duše, polne ljubezni in vere, v zaupanju v Božje obljube prosile Gospodarja žetve, naj pošlje delavce v svoj vinograd. Toda te dobre duše, polne najboljših želja, niso pomislile, da je Gospodar žetve sicer voljan poslati delavce, in če bi bilo potrebno, tudi iz kamenja priklicati v življenje Abrahamove sinove, vendar pa po navadni poti, tudi kar se tiče poklicev, želi sodelovanje ljudi, se pravi, da naj le-ti postanejo orodje v Božjih rokah. Tako so dobri ljudje in te goreče duše ostali na poti in strmeli v nebo, niso pa pljunili v roke, da bi te lepe načrte tudi uresničili. Prisluhnilimo eni izmed teh duš, ki smo jo po naključju izbrali med prijatelji, ki vneto razpravljajo o tem tako pomembnem vprašanju.

»Dobrodošli, gospod Felicissimo! Pravkar razpravljamo o vprašanju izrednega pomena in vi ste pravi človek, ki nam boste pri tem pomagali.«

»Za kaj gre?«

»Razpravljamo o načelih, kako bi prebujali cerkvene poklice.«

»Zelo zapleteno vprašanje. Ker pa ste me počastili z vašim vprašanjem, vam bom povedal, kaj o tem mislim. Predvsem je po mojem prepričanju treba obrniti oči na revne fante ali na podeželje, ker so tam dosti bolj pripravljeni na življenje odpovedi in zato bliže cerkvenemu življenju. Potem ko sem postavil to izhodišče, bi predlagal, da bi razporejeni po raznih krajih, če že ne v vseh škofijah, vsaj v največjih provincah ali mestih, ustanovili središča, katerih naloga bi bila zbirati zapuščeno in ubogo mladino. Na tak način bi se tam zbralo od vseh strani stotine in tisoče dečkov, ki bi jih krščansko vzgajali z namenom, da bi preverili njihove telesne, razumske in moralne sposobnosti; kakor vrtnar, ki v svojem rastlinjaku razlikuje, presaja ene v dolino in druge na griče. Eden nima niti zadosti pameti, kaj šele spomina; tega bomo usposobili, da bo zveličal svojo dušo. Zopet drugi nima volje niti sposobnosti, da bi sedel pri knjigah; tega bomo napotili k učenju kake obrti, ki mu najbolj ugaja. Tega s preprostim srcem, neoporečnih navad, da, tega in take bomo kot izbrano sadiko gojili z večjo skrbjo, da bo rasel in se krepil. Omogočili mu bomo reden potek šolanja, začeni s čisto preprostimi stvarmi, potem latinščino, retoriko in tako naprej. Tako bo moj varovanec napredoval od stopnje do stopnje, vedno bolj trden, vedno boljši kristjan in Gospodar žetve ga bo izbral za delo v svojem vinogradu. To je moje mnenje. Kaj pa vi pravite?«

»Dajte no, dajte, Felicissimo! Vi s svojimi presrečnimi (felicissimi) napovedmi nas hočete vse zaslepiti? Kakor da bi nam pri belem dnevu hoteli pokazati zvezde na nebu. Ali ne vidite, da so vaši načrti sicer izredno privlačni in presrečni (felicissimi), v resnici pa so neuresničljivi. To bi bilo mogoče izvedljivo v rednih okoliščinah, ne pa v časih, v katerih živimo mi. V naših časih je to lep sen, da, sanje! – Sanje! To bi odgovoril vsak, ki bi videl čase, v katerih živimo, in težave, ki nas obdajajo.«

Toda za Božjega služabnika don Boska to niso bile sanje, temveč resničnost. Resničnost, ki je iz najrazličnejših krajev zbirala mladino, resničnost, ki je med tolikerkimi

zbirala ene sposobne za različne obrti, druge pa za študij. To je resničnost gojitve cvetlic, ki rastejo v nebo ene v dolini in druge na hribovitih tleh. Ali hočete vedeti, koliko takih središč ali ustanov je on postavil v svetu? Sto petdeset. Ali hočete vedeti, koliko duhovniških in redovnih poklicev je zraslo iz teh ustanov? Ne bi vam mogel povedati, ker jih je po 40 letih toliko, da jih skoraj ne moremo prešteti.

Povprašajte pri vodstvih semenišč, po samostanih, pri misijonskih ustanovah.

Leta 1883 smo v navzočnosti don Dalmazza slišali, kako je don Bosko vzkliknil: »Zadovoljen sem! Izvedli smo natančno statistiko in ugotovili, da je iz naših zavodov več kot 2000 duhovnikov odšlo delat v naše škofije. Naj bo izrečena hvala presveti Devici Mariji in Bogu za sredstva, ki so bila potrebna za tako veliko delo.«

Vendar njegovi računi niso bili popolni. Več kot 500 fantov se je še pred njegovo smrtjo zapisalo med duhovnike. In potem še toliko drugih, v katerih je on vzbudil poklic in so postali duhovniki po njegovi smrti. Dodajmo še tiste, ki so iz njegovih podružničnih zavodov prav tako prestopili v semenišča. Ne pozabimo tistih, ki so po njegovem nasvetu vstopili v razne redovne hiše. Lahko rečemo, da ni redov in redovnih družb v Italiji, ki ne bi imele duhovnikov, ki so bili nekoč don Boskovi gojenci. Posredno pa se mu tudi ne more zanikati zasluga, da je okrepil katoliške sile. Po njegovem zgledu in na njegovo pobudo ter z njegovim sodelovanjem so odprli in gojili mala semenišča. Pri njem se je nemalo rektorjev teh in bogoslovnih semenišč učilo vzgajanja semeniščnikov z očetovsko ljubeznivostjo in navzočnostjo, s pobožnostjo in zlasti s pogostim prejemanjem svetega obhajila, kar so nujna sredstva za vztrajnost v poklicu. Od vsega tega je škofijska duhovščina imela izredne koristi. Pred 1848 je vladal v semeniščih čisto drugačen sistem. Nadaljnje dokaze za to bomo navedli v teku pripovedi; ko jih povežemo, ne bomo daleč od števila, ki ga navajajo nekateri, da je don Bosko vzgojil šest tisoč duhovnikov.

Priča vsega tega je bil don Rua, ki je od 1850 do 1888 živel stalno ob don Bosku in mu pomagal v njegovih zamislih. Toda to, kar je on v don Bosku na poseben način občudoval, je bila njegova srčna odločnost v nasprotovanju mogočnejšem, ki so sistematično preganjali njegovo ustanovo, da bi jo uničili. Don Frančišku Dalmazzu je nekaj uglednih visokih državnih uslužbencev, med njimi poslanec Morena, kraljevski komisar za odpravo cerkvenega imetja v Rimu, dejalo: »Medtem ko se mi na vse načine trudimo, da bi se znebili redovnikov in onemogočili cerkvene poklice, nam don Bosko z vztrajnostjo, ki bi bila vredna boljših ciljev, pred nosom z vso paro proizvaja duhovnike.«

Predstavili smo obširno podobo, podoba leta 1856 pa je samo nakazana.

34.

POGLAVJE

1856 – Don Boskov sveti misijon v Viarigiju – Nasprotovanje – Prve pridige in napovedi kazni – Norec – Nenadna smrt – Zgovornost, ki jo je vzbudila krsta – Don Alasonattijevo pismo kanoniku Rosazu – Grignaschi se odpove svojim zmotam – Don Boskova krščanska ljubezen in Grignaschijeva nespokorjena smrt

V MESECU JANUARJU 1856 je Gospod poslal don Boska izruvat ljuljko, ki se je razrasla in uničevala evangeljsko pokrajino. Z obsodbo Grignaschija in njegovih glavnih somišljenikov, s pridigami škofov iz Casaleja in Astija, ki so dale obilne sadove, v Viarigiju še ni ugasnila zloglasna sekta, ki je v tisti ubogi zemlji pognala globoke korenine. Še več, precejšnje jedro številnih uvedenih fanatikov, ki se jim je pridružila skupina nevednih, zainteresiranih in dobičkaželjnih ljudi, je vztrajalo še naprej, bolj kot kdaj trmasto in gluho za vsa opozorila domačih duhovnikov in misijonarjev. Odkritosrčno spreobrnjenje župnika pri sv. Petru don Lacchellija in don Ferrarisa, ki sta lepo umrla, ni naredilo posebnega vtisa. Tako imenovani grignaschijani niso hoteli govoriti o veri, razen če se jim je zdelo, da gre za naklonjenost zmotam in nenravnosti, ki jo je zastupil nesrečni učitelj. Novi župnik Janez Krstnik Melino si je zaman prizadeval spreobrniti ljudi z duhovnimi vajami in svetimi misijoni. Dva kapucinska fratra sta poskušala pridigati, pa sta morala kaj kmalu oditi brez vsakega uspeha. Leta 1854 se je don Melino odpravil k don Bosku in ga prosil pomoči. Po temeljitem premisleku se je zdelo bolje pustiti stvari pri miru in ničesar ne začenjati. In tako sta od zadnjega uspešnega misijona pretekli dve leti.

Toda od Božje dobrote predvidena ura je prišla in milosti, ki jih je Bog razlil na ta kraj, so zdaleč presegle pričakovanje vseh dobrih. Don Melino se je z don Boskom domenil, da bo on skupaj s kanonikom stolne cerkve v Turinu Borsarellijem pridigal ljudstvu o večnih resnicah. Ker pa se je don Bosko, kakor pravi

mons. Cagliero, zavedal težav in pomena tega misijona, je začel najprej on sam moliti, potem pa ga je priporočil v molitve svojim fantom in raznim redovnim skupnostim v Turinu.

V drugem tednu meseca januarja sta končno oba pridigarja prišla v Viarigi. Vse ljudstvo ju je pričakovalo in naredilo špalir ob cesti. Nekateri so s sovražno prezirljivim izrazom opazovali misijonarja in med seboj šepetali, da so jih lahko drugi slišali: »Povedala bosta prelepe stvari, pa nista razsvetljena.« »Prišla sta jest na naš račun.« »Lahko se vrnete, od koder sta prišla.« »Pridigala bosta praznim klopem, ker ju nihče ne bo šel poslušat.«

Kakor hitro se je glas o misijonu razširil po vasi, so se zbrali poglavarji sekte na posvet in razpravljali o načinu, kako naj se ravnajo v tej okoliščini. Sklenili so, da se bodo vsi člani strogo vzdržali, da bi hodili v cerkev, in da bodo isto zahtevali tudi od svojih podrejenih. Dogovorili so se tudi, da bodo v času misijona priredili zabavne večere in plese.

Najeli so glasbenike in pripravili vse potrebno, da bi njihova namera dobro uspela. Nekateri bolj petični hišni gospodarji so se dogovorili, da se bodo med seboj vabili na pojedine in k mizi povabili tudi manj premožne.

Misijonarja sta vstopila v cerkev, kjer je bilo zbranih le malo ljudi. Zvedela sta, da je med njimi zloglasna Grignaschijeva služkinja po imenu Lana, ali kakor so ji pravili, Madonna Rossa (Rdeča Madona), ki jo je človeška pravica, potem ko je odslužila svojo kazen, izpustila iz ječe in se je vrnila v to srenjo. Prišla je iz radovednosti, kaj bosta oba pridigarja povedala.

Don Bosko je stopil na prižnico za uvodni govor. Z bežnim pogledom je objel maloštevilno poslušalstvo in daleč od tega, da bi izgubil pogum, položil vse svoje upe v Njega, ki vodi človeška srca. Začel je govoriti. Izrazil je zadovoljstvo, da so prišli, pohvalil njihovo dobro voljo, jih spodbujal k vztrajnosti v dobrem in jih prosil, da bi skušali čim več ljudi pripeljati s seboj v cerkev. Med drugim se je dotaknil tudi nadvse pomembne točke, da je treba izrabiti milost, ki jo Bog ponuja. Tako jih ne bi kaznoval s tem, da jim več ne bi dal priložnosti, da bi jo še kdaj prejeli. Božje kazni se je bilo bati še toliko bolj, ker so se nekateri odločno zoperstavljali misijonu. In to bi Bog lahko kaznoval tudi z nepredvidenimi smrtnimi primeri. Vest o tej grožnji se je hitro razširila po vasi in vzbudila silen preplah. Grignaschijeva pa je ponavljala: »Ta duhovnik dobro pridiga, toda ni razsvetljen.«

Naslednji dan je število poslušalcev dokaj naraslo; vsega skupaj jih je prišlo kakih sto petdeset. Pridigarja pa sta mirno, s čudovito vztrajnostjo nadaljevala svoje pridiganje. Don Bosko je imel dve pridigi, eno zgodaj zjutraj in eno pozno zvečer.

Tretji dan misijona je don Bosko naročil svojim poslušalcem, naj povejo ljudem, da če ne bodo prišli k Božji pridigi hote, jih bo Bog prisilil. Nato jih je povabil, da so zmolili očenaš in zdravamarijo za tistega, ki bo v vasi prvi umrl. Vsi vaščani so takoj zvedeli za to povabilo, ki je zvenelo kot napoved bližnje nesreče. Za tisti večer je eden izmed glavnih posestnikov pripravil veliko pojedino s plesom. Zdi se, da sam po sebi ni bil slab človek, toda slepota pameti, pripadnost neki stranki, katere smisla se zdi da sploh ni poznal, slabotnost značaja, oziri na druge so ga pripravili do tega, da je prvi izzval obžalovanja vreden shod.

Istega dne je prišlo nekaj najvplivnejših vodij Grignaschijeve stranke na obisk k don Bosku, da bi videli, ali ima še namen nadaljevati svoje pridiganje, in da bi spoznali, kakega značaja je. Ko so se tako dolgo napeto pogovarjali, je vstopilo nekaj veseljakov in so rekli don Bosku:

»Zunaj je neki človek, ki bi vas rad pozdravil, če mu dovolite.«

»Naj kar vstopi, mi bo v veliko veselje.«

»Toda vedeti morate, da je izredno pomembna oseba.«

»Sprejel ga bom z vso potrebno častjo.«

»Ni nič manj kot sam nebeški oče.«

»Odlično.«

»Vendar se ga ni treba bati: nikomur ne stori nič žalega.«

»Brez skrbi. Popolnoma miren bom.«

»Torej naj mu povemo, da vstopi?«

»Vsekakor, pričakujem ga.«

Kakor Rdeča Madona tako je tudi Večni oče bil pod vplivom nevrednih Grignaschijevih zvijač. Dve parodiji, ki bi človeka napolnili s prezirom in strahom, če ne bi bolj vodili k pomilovanju tistih ubogih krajanov, ki so se dali voditi za nos tako umazanemu sleparju. Večni Oče je govoril in se obnašal, kakor je nakazovalo njegovo ime.

Don Bosko ga je pričakoval in ni trajalo dolgo, ko se je pred njim pojavil visok moški, v letih, herkulske postave, z dolgo črno brado, ki mu je segala čez prsi, s coklami na nogah in s kakim pol metra visokim pokrivalom. V roki je nosil knjigo in se gibal z drzno in domišljavo samozavestjo, ki je vzbujala začudenje. Bil je takšen, da bi gotovo prestrašil človeka, ki bi ga ponoči srečal na samem in ne bi prej vedel, kdo je. Govoril je samo v rimah. Ko so ga predstavili don Bosku, je vzkliknil:

»Glejte, jaz sem k vam prihitel

in do sedaj me nihče ni prehitel.«

»Kdo pa ste in kako se imate?«

»Jaz sem večni Oče, veste.

Pekla ne bojim se zase.«

»Ali veste, kdo sem jaz?«

»Meni vse je dobro znano,
da vam pravijo don Bosko.«

Treba se je bilo zelo premagovati, da nisi bruhnil v smeh. »Kaj pa imate v tisti knjigi?«

Odprl jo je. Na posameznih straneh so bili predstavljeni duhovniki, ki so pretepali hudiče, pa zopet hudiči, ki so pretepali duhovnike, hudiči, ki so jahali ljudi in obratno. Hudiči, oblečeni v duhovnike, škofe, papeža. Vsaka slika je imela svoj napis. Človek je listal naprej, in ko je don Bosko videl, da so prišle na vrsto nespodobne slike, je dejal: »Zadosti, zadosti sem videl. Govoriva raje o resnih stvareh. Zdi se mi, da ste pameten človek, ki zna misliti. Zato mi boste na vprašanje, kdo vas je ustvaril, odgovorili: Ustvaril me je Bog.«

Možakar je odgovoril:

»Če me Bog ustvaril je,
moja skrb gotovo ni.«

»Pustimo ob strani te neumnosti,« mu je rekel don Bosko, »pomislite, da čas teče in se bliža smrt. Božja milost in dobrotta poideta, če se človek upira.«

Toda po vsakem stavku je možakar povzel zadnjo besedo in nanjo naredil rimo, pa četudi vse skupaj ni imelo smisla in je bilo daleč od vsebine pogovora.

»Pomislite malo, da bo za vas vsega svetnega kmalu konec,« je rekel don Bosko, »in da bo potem za vas vse drugače.«

Možakar: »Vse stvari so končane, če so le prav poravnane.«

»Pomislite malo, da je to za vas mogoče zadnji Božji opomin in povabilo.«

»Da, gospod, in jaz vas vabim nocoj na bogato gostijo.«

»Torej na svidenje jutri, če vam ga bo Gospod Bog dal še doživeti. Jaz imam zadosti tega.«

»V naši dvorani bo nocoj precejšnja zabava.«

In ne da bi pozdravil, se je zavrtil na peti in nespokorjen odšel. Don Bosko ni mogel ugotoviti, ali je bil ta človek nor, sanjač ali obseden od hudiča.

Popoldne je nekaj Grignaschijevih privržencev čakalo pri cerkvenih vratih ljudi, ki so prihajali in potem odhajali od pridige, in so vzklikali: »Pridite, pridite nocoj k nam. Tam boste slišali prave pridige in spoznali resnico in se krohotali.« Tisti, ki je pripravil ples, je kričal, da se ne splača hoditi poslušat pridigarjev. »Pridite,« je s pretiranim bahanjem govoril, »poslušat mene, ki pridigam veliko bolj zanimivo kot misijonarji.«

In res se je kmalu začelo posvetno veseljačenje. Blizu stanovanja vikarja don Melina so v neki hiši pripravili bogato večerjo in ples in godba se je razlegala daleč naokoli. Ko se je končno vse pomirilo, je proti polnoči nekdo trkal na vikarjeva vrata in klical, naj hitro stopi v hišo, kjer je ples, češ da nekdo umira. Don Melino se je bal zasede, zato je nezaupljivo premišljeval, toda klicar je ponavljal: »Tega in tega gospodarja je nenadoma prijelo in je sedaj v zadnjih vzdihljajih. Podvizajte se, prosim vas.« Tedaj je vikar hitro odšel, toda nesrečnež je bil že mrtev. Novica se je drugo jutro kot blisk razširila po vasi. Vsi so se spomnili pridigarjevih besed in videli v tem Božjo kazen. Od tistega trenutka so vsi prebivalci kot en sam človek prihajali k pridigam. Dogodek je naredil silen vtis tudi po bližnjih naseljih. Tisti nesrečnež, ki se je bahal, da pridiga bolje kot misijonarja, je imel popolnoma prav, samo da je pridigal na drug način.

Vendar pa Rdeča Madona še naslednje dni ni prišla v cerkev in govorila o don Bosku: »Ta duhovnik je hudič.«

Don Bosko je tisto jutro odpridigal svojo pridigo, ne da bi se tudi z besedico dotaknil smrti ubogega gospodarja. V večerni pridigi je razlagal Gospodove besede: Bodite pripravljene, ker ne veste ure, kdaj pride Sin človekov, in pokazal, da se tisti, ki ne poslušajo, izpostavlja nevarnosti pogubljenja, ker mu pač zmanjka časa, milost ali volja. Končal je z mislijo: »Molimo očenaš, zdravamarijo in rekvijem za našega ubogega prijatelja, ki je umrl nocoj.« Molitve je zmolil zelo počasi.

Dva večera pozneje je bila cerkev nabito polna in don Bosko je govoril o stiski v smrtnem boju, o očitkih vesti, o strahu, o nemiru nespokorjenega grešnika. Opisal je hud smrtni boj, zadnji vzdih, negibno truplo na postelji. Nato ga je obšla misel in nadaljeval je z opisom: »Grešnika, ki je umrl nespravljen z Bogom, položijo v krsto, ga nesejo med petjem bratovščin 'Usmili se me' štirje nosači na ramah. Krsta pride do praga cerkve, stopi v cerkev, gre naprej, do srede, tukaj do mene in jo postavijo na stojala.« Prizor je bil tako živo opisan, da so ljudje začeli gledati okoli sebe, kakor da bi bili v središču pozornosti.

Don Bosko je nadaljeval: »Jaz sem že zadosti govoril. Sedaj naj namesto mene govori kdo drug. Kdo naj bi bil? Mogoče moj tovariš misijonar? Ne, to ni njegova ura. Mogoče gospod vikar? Ne, sedaj ni vrsta na njem. Na koga naj se torej v takem trenutku obrnem, da bo govoril namesto mene? Na Križanega? Sedaj ni več čas usmiljenja. Na najsvetejši Zakrament? Ne, sedaj ni več časa Božje ljubezni. Na mater Božjo Marijo? Ne, draga Mati, sedaj ni več časa za posredovanje. Na koga naj se torej nocoj obrnem?« Za hip je umolknil. Nato je z mogočnim a trepetajočim glasom dejal: »Na tebe, o mrtvo truplo. Odkrijte krsto, vstani, stopi ven, odgovori! Kdaj te je zadela smrt? Kaj ti je manjkalo, da se nisi

zveličal? Mogoče pridige? Zakramenti? Opozorila, milost?» In don Bosko je na vsa ta vprašanja tudi odgovarjal z jokajočim glasom, kakor da bi govoril mrtvec. Ta dvogovor je trajal celo uro. Poslušalci so bili presunjeni, vsi iz sebe. Vikar je dvakrat poslal don Bosku opozorilo, da naj konča, ker se je ljudi v cerkvi polastila huda tesnoba. Končno je don Bosko sklenil: »Povej! Kaj ti je manjkalo?» In spet je za kratek čas prekinil govor. Vsi so na glas ihteli. Nato je končal: »Slišim njegov otožni glas, ki odgovarja: Manjkal mi je čas. In kaj manjka vam, o dragi poslušalci? O tem bomo razmišljali jutri.«

Tiste dni je bilo tako v vasi kakor v bližnji okolici še nekaj drugih smrtnih primerov in je bilo treba te umirajoče priporočiti v molitev vernikom. Zato je don Bosko v vseh pridigah s prižnice glasno oznanil: »Molimo očenaš in zdravamarijo za tega in tega brata, ki se mora predstaviti pred Božjim sodnim stolom. Molimo očenaš, zdravamarijo in 'Gospod, daj jim večni mir' za tega drugega, ki je nocoj odšel v večnost.« S takimi pridigami jim je tako presunil duše, da se niso mogli več upirati in so se hodili trumoma spovedovat. Božji blagoslov je bil tako obilen, da od približno tri tisoč ljudi, ki so živeli v tistem kraju, ni bilo niti enega odraslega, ki ne bi prejel svetih zakramentov. Božje usmiljenje je zadelo tudi Rdečo Madono in Večnega očeta, dva najvidnejša predstavnika sekte. Med pridigarji in ljudstvom se je vzpostavila tista naklonjenost, ki prihaja od svobodne besede in ki jo prinaša spoštovanje do pridigarja. Od tega je tudi izhajal marsikateri ljubek prizor. Nekega dne je don Bosko, ne da bi mislil na kogar koli, govoril o raznih stanovih: otrocih, mladostnikih, neporočenih, omoženih, družinskih očetih in kakor po navadi postavil vprašanja. Med drugim je vprašal: »Recite tistemu starcu z belimi lasmi, kdaj se bo končno odločil, opravil veliko nočno spoved in spremenil življenje. Ali ne vidi, da je z eno nogo že v grobu?«

Tedaj se je zaslišalo nekaj glasov, ki so prekinili pridigarja: »Tukaj je ta, o katerem govorite.«

Don Bosko je za trenutek osupnil. Neki starček je stal pred prižnico in ljudje so kazali nanj.

»Prav, da, to sem jaz,« je glasno dejal starček. »Nocoj se bom spovedal in vsega bo konec.« Don Bosko se ni mogel vzdržati, zasmejal se je in rekel starčku: »Prav. Jaz vas bom čakal, kakor se čaka prijatelja.« In je nadaljeval pridigo.

Sektaši so se odpovedovali svojim zmotam in so misijonarjema dajali jasne dokaze o delovanju Božje milosti. Misijonarja sta sicer utrujena od toliko naporov ob pogledu na tako izreden uspeh obilne žetve bila polna tolažbe, zlasti ob spoznanju, kako se je tisto prebivalstvo odpovedalo varljivi sekti. Lahko trdimo, da je ta po uspešnem misijonu popolnoma izginila: Kateri sejejo v solzah, žanje-

jo z veselim petjem. Odidejo in jokajo, seme za sejanje nesoč, pridejo z radostjo, nesoč svoje snope (prim. Ps 126).

Te dogodke je pripovedoval don Rui sam župnik don Melino in gospod Beta ter nekateri drugi, med njimi tudi zaslepljeni Grignaschijevi pripadniki.

Časopis Armonia je v št. 27, v petek 1. februarja 1856 svoje kratko poročilo on tem misijonu sklenil takole:

»Če bi hoteli pravilno presoditi pomen tega dogodka, bi moralo biti misijonarjem dovoljeno, da bi povedali tisto, kar jim prepoveduje spovedna molčečnost in skromnost, ali pa da bi mi povedali tisto, kar nam previdnost brani povedati. Tisti pa, ki poznajo neizmerno zlo, ki so ga Grignaschi in njegovi somišljeniki storili tem prebivalcem in ki vedo za slepoto ubogih ljudi, ki so se dali zapeljati neki svetosti in misticizmu, ki nima niti svetosti niti mistike, in končno neizmerne napore dolgih let, da bi tem ljudem odprli oči, vedo, za kako veliko milost se morajo zahvaliti Gospodu.

Upajmo, da bo tisti, ki je začel to delo, tudi nadaljeval, potrdil in dokončal. Vsekakor pa naj dobri pomagajo tem ljudem s svojimi molitvami, kajti čas, ko bo Grignaschi odsedel svojo kazen, se bliža. Ta nesrečnež, daleč od tega, da bi dal tudi najmanjše znamenje spametovanja, vztraja trdovratno in fanatično v svoji brezbožnosti. Kakor hitro bo prišel na svobodo, bo zopet šel na svoje staro področje in bo tam sejal ljuljko. Naj molitve dobrih podpirajo uboge prebivalce Viarigija na njihovi pravi poti. Želimo si pa njihove vztrajnosti toliko bolj, ker niso zašli s prave poti zaradi hudobije srca, temveč zaradi prevare spoznanja. Še več, nihče jih ne bi mogel zapeljati v zmoto, če ne bili tako dobrega srca, in volk ne bi mogel vstopiti v ovčjak drugače kakor tako, da si je nadel ovčjo kožo; da, še več, tako da si je nadel videz dobrega pastirja.«

Ko se je don Bosko vrnil v Turin, so mu fantje pripravili zmagoslaven sprejem, in da so poudarili ta veliki uspeh, so na ta dan imeli slovesno in obilno kosilo.

Don Alasonatti, ki je odgovoril na pismo velečastitemu don Rosazu, kanoniku stolne cerkve v Susi, kjer se je tiste dni mudil don Borel, omenja ta misijon.

Visoko spoštovani in dragi gospod kanonik!

Upam, da ste prejeli 100 knjižic za praznovanje nedelje, da boste z njimi ustregli dečkom, ki prihajajo k vašim naukom in se okoriščajo z vašo prizadevnostjo.

Ugledna družba sv. Vincenca Paveleskega, o kateri me vprašujete, je razdeljena v konference in razvejena po vsem našem mestu in je pospeševalka zdrave vzgoje in npravnosti pri ljudstvu. Prav tako želite vedeti, kje prebivajo njeni varovanci, s kom, kdaj in kaj delajo; prav neverjetno je, koliko dobrega storijo.

Bodite tako dobri in sporočite don Borelu, da bomo točno izpolnili njegova naročila. Tako mi je zagotovil fant, ki sem mu izročil izjavo. Prav tako mu prenesite pozdrave kanonika Marzolina, Geya itn., moje in gospoda don Boska, ki se je danes vrnil iz krajev, kjer je žel velikanske uspehe. Vrnil se je okrašen s celo vrsto zmagoslavnihi palm. Naj samo povemo, da so drugi že dvakrat poskušali tam kaj doseči. Tokrat pa so stvari potekle tako ugodno, da je bilo treba skozi stranski vhod, če si hotel na prižnico ali v cerkev. In to v Viarigiju, domačem kraju zloglasnega Grignaschija.

Gospod naj blagoslovi vas in delo vaše gorečnosti in mi verjemite in osculo sancto (v svetem poljubu) z odličnim spoštovanjem vam vdana služabnika

don BOSKO in zanj don ALASONATTI

Turin, 19. opolnoči na 20. leta 1856

Vendar pa don Bosko ni bil popolnoma zadovoljen, dokler ne bi zares spreobrnjen ali vsaj onemogočil Grignaschija. V svoji ljubezni si je toliko prizadeval, da je sprva upornemu, potem pa vdanemu med obiskom decembra 1856 ali januarja 1857 le izvil pisno odpoved lastnim zmotam, ki jo je takoj poslal škofu v Novaro. Monsinjur jo je poslal Kongregaciji svetega oficija, ki pa jo je štela za nepopolno in zato zahtevala drugo, ki jo je Grignaschi tudi podpisal. Odposlanec Svetega sedeža mons. Gentile se je 2. aprila 1857 odpravil v Castello d'Ivrea, kjer je Grignaschi kleče pred njim bral besedilo odpovedi, priznal hudobijo svojih zmot in s prisego obljubil, da bo preklical svoje zmote, ki jih je trdil in učil, in da se bo popolnoma držal nauka svete Cerkve ter da bo sprejel pokoro, ki mu jo je naložil ali bo naložil sveti oficij. Škof ga je zatem odvezal od izobčenja, pridržanega papežu. To potrdilo so podpisali Grignaschi, škof in dve priči, od katerih je bil eden teolog Anton Belasio, apostolski misijonar, od katerega smo izvedeli, kaj vse je don Bosko storil za tega nesrečneža. Po ukazu Rima je dnevnik Armonia v št. 150 s 3. julija 1857 prinesel dobesedno izjavo Grignaschija z namenom, da bi popravil zlo, ki ga je povzročil s svojim pohujšanjem. Ta listina, potrjena od škofijske pisarne v Novari, je potrdila dobre sklepe Grignaschijevih učencev, ki sta jih spreobrnila don Bosko in kanonik Borsarelli.

Vendar pa njegovo spreobrnenje ni bilo resnično. Ko je Grignaschi odsedel svojo kazen, je prišel obiskat don Boska v Oratorij. Bil je civilno oblečen; nikdar več si ni nadel duhovniške obleke. Don Bosko ga je nadvse prijazno sprejel in tesno objel, kot je navada med velikimi prijatelji, da je bil videz, kot da si ga ne bi mogel več odtrgati od srca. Grignaschi se je držal njegovih navodil in obljubil, da se ne bo več pokazal v Viarigiju. Vsi so se bali, da bi se zopet vrnil v ovčjak Jezusa Kristusa, in je don Boskova zasluga, da si don Grignaschi ni več skušal

pridobivati nove somišljenike. Umaknil se je za nekaj mesecev na kmetijo na Astižanskem in čutil tako zadoščenje, ker je govoril z don Boskom, da ga je šel še večkrat obiskat. Nato se je hotel skriti pred javnostjo. V neki vasici v Liguriji, v Villafranci pri Nizzi si je kupil hišico in ni dal več priložnosti, da bi govorili o njem. Don Bosko je prejel od njega nekaj pisem, ki jih hranimo v arhivu, in se skušal z njim srečati. Hotel mu je tudi gmotno pomagati, zato je poslal k njemu skupnega prijatelja Janeza Tamietija iz Cambiana, da bi poizvedel, kako kaj misli, in ga potrdil v dobrih sklepih. Ubožec je pogosto govoril o don Bosku in menil: »O, kako velike ljubezni je zmožen ta človek! Pater Protasi, jezuit, njegov šolski tovariš, je tudi storil, kar je mogel, da bi pridobil to dušo za Boga. Zadnja leta je Grignaschi izrekal, da je dober katoličan, toda njegovo srce je ostalo vedno enako. Nekaj hudega je zaslepljenost, ki jo povzročajo slabe navade in hudičeve skušnjave. Umril je leta 1883, ne da bi prejel zakramente svete Cerkve.

35.

POGLAVJE

Dečki, ki jih je priporočila državna oblast – Don Boskovo ravnanje v teh primerih – Prošnja za posojilo v Državni posojilnici – Don Bosko in Rattazzi – Don Boskova trdnost v javni obrambi resnice – Novi šolski zakoni – Varstvo matere Božje Marije – Letne ocene

PROŠENJ ZA SPREJEM UBOGIH DEČKOV v zavetišče sv. Frančiška Saleškega je bilo vsako leto več. Poleg tistih, ki so jih priporočali starši in župniki, so se mnogi tudi sami skušali priporočiti za sprejem. Med dečki, ki so ob nedeljah prvič prišli v praznični oratorij, je don Bosko dobil take, ki bi se gotovo izgubili, če ne bi nihče zanje poskrbel. Isto velja tudi za dečke, ki so obiskovali oratorij sv. Alojzija v Portanuovi in pri Angelu varuhu v Vanchiglii. Ravnatelj oratorija sta pošiljala take, ki so bili najbolj pomilovanja vredni.

Druge dečke pa so mu priporočali sami ministri, zlasti notranji minister in javna oblast. In don Bosko je, vse dokler je imel le kak kotichek, postavil tja posteljo in sprejel priporočenega. Poleti 1855 je neki deček spal celo v zvoniku. Iz tega leta so ohranjene naslednje prošnje za sprejem.

Veliko mojstrstvo Reda sv. Mavricija in Lazarja.

Turin, 7. februarja 1856

Medtem ko preudarjamo, ali nam bo mogoče povečati letno podporo Mavricijskega reda ustanovi, ki ste jo ustanovili in jo vodite iz človekoljubnih razlogov v korist zapuščenih fantov, vas prosimo, da bi če mogoče sprejeli med svoje varovance dvanajstletnega Lovrenca Vindrola, sina Antona Vindrola, ki je bil v službi pri našem redu in je 28. januarja umrl. Ostal je še drugi, 21-letni sin, po poklicu nosač, ki s svojim delom komaj preživlja samega sebe in nikakor ne bi mogel skrbeti za svojega brata čevljarskega vajenca, ki je kot popolna sirota pri 12 letih prepuščen sam sebi. Ker se mi ta izredni primer zdi zelo po-

memben, sem se obrnil na vašo dobrohotno pomoč v zavetišču, ki ga vodite, in vas prosim, da ga sprejmete med svoje varovance in usposobite, da si bo mogel s svojim delom služiti vsakdanji kruh.

V pričakovanju dobrohotnega sprejema moje prošnje vas prosim, da mi pisno sporočite vašo privolitev, da bom lahko obvestil imenovanega dečka, da se oglasi pri vas. Medtem pa obnavljam svoje spoštovanje do vas.

Prvi tajnik njegovega veličanstva CIBRARIO

Ministrstvo za notranje zadeve

Zasebni kabinet Turin, 25. septembra 1856

Velespoštovani in veleugledni gospod!

Ker želim, da ubogemu dečku Romanu Chiri ne bi manjkala vzgoja vašega uglednega zavoda, ki sem jo jaz sam predlagal, zaradi pomanjkanja perila, ki bi ga moral prinesiti s seboj, bom jaz sam deloma prispeval s tem, da prilagam bankovec za 100 lir, in vas prosim, da vi poskrbite za vse potrebno.

Izrabljam priložnost, da vam izrazim svoje globoko spoštovanje.

Vdani služabnik U. RATTAZZI

Ministrstvo za notranje zadeve

Turin, 3. novembra 1856

Pravkar je umrl glavni vratar Joahim Fissore in zapustil vdovo z otroki v nežni starosti, med njimi tudi dečka 9 let. Ker priletna in bolehnata starka ne more poskrbeti za vzgojo in vzdrževanje tega otroka, se podpisani minister obrača na vašo znano človekoljubno ustanovo, kjer spoštovani don Bosko, ravnatelj dobrodelne ustanove, sprejema zapuščene in siromašne otroke, in mu priporoča dečka Fissoreja z željo, da bi ga sprejel v svoj zavod. Otroka bo pripeljala njegova mati, ki bo prinesla tole pismo.

Minister U. RATTAZZI

Iz teh pisem je tudi razvidno don Boskovo ravnanje pri sprejemanju določenih fantov. Veliko staršev se je v želji, da bi njihovi otroci bili bolj zanesljivo sprejeti v Oratorij, obračalo na državno službo tako v Turinu kakor drugje. Ta se je potem obrnila na don Boska. On je takoj odgovoril s spoštljivim in prijaznim pismom. Če je imel prostor in je menil, da je bilo umestno sprejeti tega dečka, je takoj odgovoril, da se čuti srečnega ustreči njihovi prošnji. Istočasno je prosil, da naj bi se oče ali mati ali kdo drug za otroka predstavil ravnatelju Oratorija, da bi se domenili o času vstopa. Ko so starši prišli, jih je nadvse ljubeznivo sprejel in nakazal pogoje za sprejem, se pravi, da bi dobili kako podporo pri sorodnikih, prijateljih ali dobrotnikih, da bi tako tudi oni sodelovali pri tem človekoljubnem delu.

To je delal zato, ker so se ljudje, ki jih je priporočila državna uprava, predstavljali dobredelnim ustanovam kot nekdo, ki ima pravico do sprejema na osnovi takega priporočila. S tem so tudi menili, da nimajo nikakršne obveznosti do Oratorija. S takim povabilom pa jim je dal vedeti, da je usoda teh otrok odvisna samo od njega in ne od drugih, da je on tisti, ki privoli v prošnjo ali jo zavrne, in na ta način odpravljaj domišljave zahteve in pokroviteljsko vedenje. Tedaj so ti ljudje začeli prositi. Don Bosko si je dal čas za odgovor, predlagal določeno navadno zelo nizko letno oskrbovalnino ali se zadovoljil s tem, da so dečki prinesli s seboj perilo in posteljnino. Navadno pa jih je dobrohotno sprejel brez vsakega povračila. Vendar je hotel, da bi jasno vedeli, kdo je pri vsem pravi dobrotnik. Ta način sprejemanja je potem tudi toplo priporočal svojim sodelavcem, ker si je s tem zagotovil, da bo ostal gospodar v lastni hiši.

Priporočila vplivnih oseb v javnem življenju je znal tudi sam izzvati in si tako pridobiti naklonjenost v korist Oratorija. Ko so se nekateri starši brez vsakega posrednika obračali naravnost nanj, da bi sprejel v Oratorij njihove otroke, ki jih niso mogli vzdrževati in vzgajati, jih je povprašal o njihovem družbenem in lastninskem položaju. Svetoval jim je, naj se na lastno pobudo obrnejo na kako ugledno osebo, ki jo je on sam nakazal, kot na primer kakega ministra, senatorja, poslanca iz lastnega okrožja, predstojnika pokrajine, župana domače občine. Ti naj bi jih priporočili kaki dobredelni ustanovi in še posebej don Boskovemu Oratoriju. Te osebnosti so potem take prošnje pošiljale don Bosku z uradnim priporočilom, ki je prošnjo podpiralo. Tedaj se je don Bosko začel dopisovati s temi gospodi. Dostikrat je bilo to zelo zamotano dopisovanje, ker so občine in drugi zaščitniki take prošnje pošiljali na pokrajinske urade, od tod v glavno mesto, tam zopet na ministrstvo, ki je dopis poslalo županu in še kam, preden je prošnja prišla do don Boska. Na tak način je don Bosko dal v uradnih krogih vedno boljše spoznavati svojo ustanovo in nakazovati njen pomen. Dostikrat je priporočilo za sprejem pomenilo izraz zaupanja in počastitve za Oratorij in s tem tiho priznanje vsega, kar se je tam delalo in dogajalo. Visoki uradni krogi, ki jim je don Bosko ugodil v njihovih prošnjah in priporočilih, pa so se čutili dolžne za naklonjenost in pomoč v mnogih okoliščinah. S tem, da je don Bosko sprejel njihovega priporočenca, jih je nekako obvezal k izpolnjevanju dogovorjenih pogojev in dobil možnost, da je ob svojem času prosil vlado za pomoč, podporo ali za prenehanje neprijetnosti, ki so jih povzročali sektaši.

Vedno številnejši sprejemi gojencev so zahtevali nove prostore v Valdoccu. Zato je don Bosko na začetku leta 1856 prosil državne posojilnice za posojilo, da bi mogel dograditi stavbo, ki je ostala nedokončana iz leta 1853. Čudna in

drzna prošnja za tiste čase, toda civilnim oblastem je s tem nakazal, kako lahko brez problemov zadovoljijo nujne potrebe prebivalstva. In tako so brez škode za državne finance dvajset in več let pozneje uvedli zakone, s katerimi so ubožnejšim občinam za izgradnjo šolskih poslopij, pa tudi zasebnikom, da bi popravili škodo, povzročeno s potresi, dodelili posojila, ki so jih z majhnim letnim odplačevanjem vse do izteka dolgov plačevali po svojih močeh.

Don Bosko je prosil za tisoč, da so mu dodelili deset. Navajamo odgovor, ki so mu ga poslali.

Ministrstvo za notranje zadeve

Oddelek 3, št. 283 Turin, 14. 1856

Z največjim zanimanjem smo vzeli v pretres prošnjo odličnega spoštovanega duhovnika Janeza Boska z dne 8. tega meseca, v kateri izraža željo, da bi razširil sedanjo stavbo in tako lahko sprejel več zapuščenih in nevarnosti izpostavljenih fantov tega glavnega mesta v Valdoccu. Odobravamo njegovo človekoljubno prizadevanje in se veselimo vsake njegove pobude v tem smislu. Vendar pa podpisani zaradi težkega položaja državne blagajne kljub svoji najboljši volji ni zmožen, da bi mogel odobriti predujem zaprošenih sredstev za imenovano razširitev stavbe.

Podpisani želi in trdno upa, da bo zaslužni duhovnik Janez Bosko znal postopoma poiskati in zbrati potrebna sredstva pri zasebni dobrodelnosti. Da pa mu pomagamo pri odplačilu dnevnik stroškov, se je podpisani odločil za podporo 300 lir iz osnove predračuna tega ministrstva z velikim obžalovanjem, da sedanje finančne stiske ne omogočajo večje radodarnosti.

Denar za izplačilo naloga bo vzeto iz blagajne ministrstva za notranje zadeve.

Minister U. RATTAZZI

To pismo dokazuje, kako se je Rattazzi živo zanimal za don Boska in njegovo ustanovo. Imel je navado reči, da je vlada dolžna podpreti tako ustanovo, ker je odločilno pomagala zmanjševati število kaznjencev po ječah in oblikovala dobre državljane.

Vsi dopisi, ki jih je Rattazzi iz katerega koli vzroka pisal don Bosku, so podpisani z njegovo lastno roko ali pa je bilo njegovo ime napisano na dnu prošnje, ki so jo prosilci poslali na ministrstvo za sprejem gojencev. Odgovore na prošnje za podporo pa je pisal sam in ne njegovi tajniki.

Rattazzi je don Boska spodbujal, naj nadaljuje svoje plemenito prizadevanje, in vsakokrat, ko je zapuščal ministrstvo, mu je zagotavljal, da se z njegove strani nima česa bati. To obljubo je tudi držal. Iz srca ga je imel rad in ga je s

svojim velikim ugledom, ki ga je imel v vseh višjih krogih države, stalno podpiral. Cenil ga je tako visoko, da ga je v pogovorih imenoval velikega človeka. Dostikrat ga je obiskoval v Oratoriju, ga klical k sebi v ministrstvo, mu priporočil kakega zapuščenega dečka, svetoval, kako naj se otrese kakega preganjanja, pa tudi druge stvari.

Čeprav je don Bosko čutil globoko hvaležnost do tega človeka, pa je kljub temu skrbno pazil, da ne bi postal odvisen od njega v škodo svobode svojega delovanja. Ko mu je vlada ponudila dobršno vsoto s pogojem, da bi dal razglasiti svoj Oratorij za državno dobrodelno ustanovo, tega ni storil; razložil je svoje pomisleke in minister ni vztrajal pri svoji zamisli.

Ko je prihajal don Bosko na obisk k Rattazziju, ga je ta ljubeznivo in spoštljivo sprejemal.

Čakalnica je bila polna uglednih osebnosti z najvišjimi naslovi, kot tajniki raznih ministrstev, šefov raznih oddelkov in drugih gospodov na visokih položajih. Don Bosko bi moral priti na vrsto zadnji, ker je bil zadnji na seznamu, ki so ga predložili ministru. Ko je Rattazzi prebral seznam, je takoj zaklical: »Opat don Bosko! Vstopite!« In v začudenje vseh se je pri vratih pojavil vratar in na glas zaklical: »Opat don Bosko, minister želi, da vstopite.« In kakor hitro je don Bosko vstopil v pisarno, je Rattazzi dejal: »Vi nimate časa, da bi ga izgubljali.«

Nekateri so menili, da se je don Bosko preveč približal Rattazziju in drugim osebnostim, ki so v taboru, nasprotnem Cerkvi, in da se je z njimi spustil v preveč zaupen, neprimeren odnos. Don Bosko ni bil tako neumen, da ne bi predvidel določenih govoric. Ker pa ga je napolnjevala želja po Božji slavi ter prizadevanje za dobro in preprečevanje hudega kjerkoli, mu je bilo to mogoče. Njegovo vedenje je nakazovalo pravilno ocenjevanje položaja in zvestobo zdravim načelom in se zaradi tega ni prav nič vznemirjal. Bil je odločno katoliškega značaja v svojih izjavah, popolnoma in brez vseh zadržkov zvest Cerkvi, njegova vera je bila Petrova vera in nikjer nikomur ni skrival svojega trdnega in odločnega prepričanja. Nikdar se ni dal premagati oziru do ljudi in, čeprav je bil do skrajnosti ljubezniv in dobrohoten do vseh, v osnovnih načelih se ni premaknil niti za ped. Nikdar ni storil ali hlinil ničesar, kar bi bilo v prid sovražnikom Cerkve. In prav zaradi te pokončne in odločne drže so ga največji nasprotniki vere spoštovali in cenili.

Mons. Cagliero nam je pripovedoval, kako je Rattazzi izrabil zaupanje, ki ga je imel do don Boska, in ga je nekega dne po uradnem razgovoru v ministrstvu vprašal, ali je zaradi tega, kar je kot državni minister storil proti Cerkvi, zapadel kanoničnim kaznim. Don Bosko je menil, da na to nepričakovano vprašanje ne

more takoj odgovoriti, in je prosil tri dni časa za premislek. Dejal je: »Ko gre za tako težke in resne stvari, želim temeljito premisliti.« Po treh dneh se je zopet odpravil k ministru v upanju, da je on pozabil na to vprašanje. Toda Rattazzi ga je takoj, ko ga je zagledal, vprašal: »No, torej, sem izobčen?« In don Bosko v odgovor: »Ekselenca, preštudiral sem vaš primer in sem storil vse, da bi vam mogel povedati, da niste zapadli cerkvenim kaznim. Toda na žalost vas nisem mogel oprostiti. Nisem našel niti enega teološkega avtorja, ki bi vas mogel opravičiti.« Ta don Boskova odkritosrčnost je Rattazziju ugajala in je dejal: »Prav, don Bosko, prepričan sem bil, da me ne boste varali, in prav zato sem hotel slišati vaše mnenje. Do sedaj mi ni nihče hotel jasno povedati. Še naprej pridite k meni vsakokrat, ko boste kaj potrebovali za dečke.«

Včasih je Rattazzi don Bosku v šali rekel: »Molite zame, da če bom že moral iti v pekel, ne bom šel pregloboko.« To pomeni, da mu je don Bosko povedal kako večno resnico, ki jo je imel navado vplesti naravnost ali posredno v svoje pogovore.

Nekega dne je don Bosko stopil k Rattazziju v pisarno in mu dejal: »Vaša pisarna je kakor spovednica, ki jo oblegajo spokorniki v velikonočnem času. Toliko je ljudi, ki se gnetejo v predsobi.«

Minister mu je odgovoril: »Samo s to razliko, dragi moj don Bosko, da ljudje odhajajo od spovednika z mirom v srcu in se mu zahvaljujejo, ko pa odhajajo od ministra, ki ni mogel ugoditi njihovim prošnjam, so polni slabe volje in ga preklinjajo.«

Ta človek je nosil v svojem srcu ostanke vere, samo škoda, da je ta glas zadušil. Don Frančišek Cerruti je nekega dne v zaupnem pogovoru vprašal don Boska: »Se je Rattazzi, ko je govoril z vami, pretvarjal?«

»Ne,« je odvrnil don Bosko, »pretvarjal se je, ko je govoril v zakonodajni skupščini. On se je pokoraval sekti. V njem so se z odličnimi sposobnostmi mešale obžalovanja vredne drže. Če bi živel v drugačnih časih in drugačnih okoliščinah, bi te izredne lastnosti naredile iz njega velikega človeka namesto pogubnega človeka.«

Isto se je dogajalo z drugimi ljudmi, ki so pripadali isti stranki kot on in so vsi skupaj s svojimi ukrepi vedno bolj onemogočali delovanje Cerkve tudi v šolah.

Na začetku leta 1856 je prosvetni minister Janez Lanza predložil senatu v potrditev zakon, po katerem bi morala biti duhovna semenišča in škofijske gimnazije podvržene temu ministrstvu. Parlament je zakon odobril in škofje so ugovarjali.

Medtem ko je ta zakon in drugi že izdani ali tisti, ki so se pripravljali, s strahom napolnjevali cerkvene šolske ustanove, je don Bosko začel odpirati notra-

nje šole v Oratoriju. Ko je razmišljal o svojih obširnih načrtih za pouk in vzgojo mladine, je jasno predvideval silen vihar, ki se je pripravljajl proti njemu. Vendar je šel odločno naprej in svojim sodelavcem ponavljal: »Nikar se ne ustrašite! Vihar bo prešel, zopet bo zasijalo sonce in blagor tistim, ki se ne bodo pohujšali nad menoj. To je zagotovilo, ki sem ga prejel od nekoga, ki se ne moti. Oratorij ni moja stvar. Če bi bila moja, bi želel, da bi jo Bog takoj uničil.«

Zato je hotel, da bi svojega prvega rednega učitelja latinskega jezika postavil pod posebno Marijino varstvo. Torej je klerika Janeza Francesia leta 1856 brez vsake zunanje slovesnosti, kakor je to storil že prejšnje leto s klerikom Mihaelom Ruo, zavezal Bogu z obljubo, da se bo za eno leto posvetil delu v don Boskovih ustanovah. Francesia je za to priložnost sestavil posebno poročilo v latinskem jeziku o svoji posvetitvi Bogu s pripisom dneva, ko je storil to tako pomembno dejanje. Nekega dne ga je don Bosko presenetil, ko je znova prebiral svojo posvetitev, in mu dejal: »Prav, ta spomenica mi je v veliko veselje.« Ko pa je prebral datum s kalendami in idami, je pripomnil: »Tu mora biti pomota. Ta dan je moral biti posvečen materi Božji Mariji. In iz tega pisanja bi morali to razbrati.« Ko je potem klerik Francesia še enkrat pogledal datum, je ugotovil, da mora biti namesto quinto kalendas (peti dan kalend) quarto (četrti dan), ki je sovpadal z lepim Marijinim praznikom. Tedaj je don Bosko slovesno izjavil: »Poslušaj, dobro si zapomni! V Oratoriju se naj nič ne zgodi brez svetega Marijinega imena.«

36.

POGLAVJE

Katoliško branje – Lahek način, kako se naučiti Sveto pismo – Don Boskova okrožnica članom – Pastirsko pismo škofa iz Bielle – Odpustki – Nadbratovščina za zadoščevanje za preklinjanje in nespoštovanje praznikov – Življenje svetega Pankracija – Izmenjava pisem in razprav med don Boskom in nekim protestantom

DON BOSKO JE NADALJEVAL PISANJE in izdajanje ljudskega Katoliškega branja. Zvezek za drugo polovico meseca januarja je Armonia 4. februarja 1856 takole naznanila:

»Tiskarna G. B. Paravia je pravkar izdala knjižico iz zbirke Katoliško branje z naslovom *Lahek način, kako naj se krščansko ljudstvo nauči Svetega pisma, z zemljevidom Svete dežele; napisal duhovnik JANEZ BOSKO*. Ime pisatelja zagotavlja, da knjiga služi svojemu namenu. Vsem je znano, kako zelo je ta odlični duhovnik goreč, delaven, obenem pa več v poučevanju preprostega ljudstva.«

Knjižici št. 23 in št. 24, ki ju je natisnil Paravia, nosita naslov *Knjiga Gospodove molitve, ki jo je okoli leta 252 napisal sv. Ciprijan, v domači jezik prevedel grof Koriolan Malingri da Bagnolo*. Uvod prinaša kratek življenjepis svetnika. Ta knjiga, ki jo je napisal mučenec in eden prvih svetih cerkvenih očetov latinske Cerkve, je dokument vere kristjanov tistega časa, ko nauk Cerkve, kakor pravijo protestanti, še ni bil pokvarjen. Tukaj pisatelj jasno govori o resnični pričujočnosti Jezusa Kristusa v evharistiji, o daritvi svete maše, o pomenu in potrebi dobrih del itn.

Tej knjigi je don Bosko priložil svojo okrožnico.

Članom in velezaslužnim gospodom dopisnikom!

Prišli smo do tretjega leta našega ljudskega časopisa Katoliško branje. Čutimo potrebo, da naslovimo na naše člane in dopisnike nekaj besed.

Najprej se enim in drugim iz srca zahvaljujemo za pomoč, ki so nam jo dajali. Bila nam je prava opora sredi težav, ki smo jih morali premagati, da smo mogli ljudstvu nuditi tisti pouk in moralno pomoč, ki smo mu jo želeli dati.

Vemo, da je to, kar smo storili, zelo malo v primerjavi s potrebami, ki jih čuti ta plat ljudstva, h kateremu se obračamo in ga imamo radi kakor punčico našega očesa.

Zaradi tega polni zaupanja v naše člane, v sodelovanje naših dopisnikov in v Božjo pomoč pogumno stopamo v četrto leto naših izdaj z željo, da bi vnesli vse tiste izboljšave, ki si jih lahko želimo glede vsebine knjižic, točnosti in natančnosti objav in odpošiljanja tiskovin.

Ničvredne knjige in hudobni spisi, napisani zato, da bi kvarili srca in zavajali pamet preprostih ljudi, se v obilici širijo brez vsake kazni, ter zvite in spretne stvari, ki budijo človeške strasti v škodo vere in npravnosti in prizadevajo družini in celi družbi neizmerno škodo. Zato je nadvse potrebno – to je tudi naša dolžnost, da zmanjšamo slabe posledice tega početja in se jim zoperstavimo z dobrimi knjigami, ki naj bi hranile duha in srce z zdravimi npravnimi načeli, ki so sicer majhnega obsega, da ne utrujajo, in poceni, da ne zahtevajo prevelike denarne žrtve.

To je bil, dragi, spoštovani gospodje, in je cilj Katoliškega branja. Kdor podpira to naše prizadevanje, opravlja pravo katoliško in socialno delo, opravlja delo krščanske ljubezni. Vsak družinski oče bi zato moral prispevati in tako zagotoviti temelje verske in narodne koristi s tem, da bi se tudi sam včlanil. Vsi župniki bi morali Katoliško branje podpirati in širiti. Kdor ima premoženje, ga ne bi mogel izrabiti bolje kot tako, da se včlani in zastonj deli knjižice tistim, ki si jih sami ne morejo kupiti. Menimo, da mi nismo opustili ničesar, kar je bilo v naši moči, in smo poslali med ljudstvo šeststo tisoč izvodov Katoliškega branja. Še veliko več bi lahko storili, če bi nam pomagali v tistih vaseh in mestih, kjer je danes še nepoznano. Zato se našim dopisnikom toplo priporočamo in jih prosimo, da bi si prizadevali pridobiti čim več članov in dali spoznati Katoliško branje povsod, kjer ga še niso prejeli, prepričani, da s tem naredijo veliko uslugo veri in družbi.

Upamo, da ta naš poziv ne bo ostal brez odziva, ker dobro poznamo potrebe ljudstva, gorečnost in zavzetost duhovnikov in velikodušnost dobro stoječih katoličanov, v katere je za Bogom postavljeno vse naše upanje. Osrednje vodstvo Katoliškega branja je v Turinu, Via San Domenico, št. 11. V tem uradu je mogoče dobiti tudi knjižice, ki smo jih izdali v prejšnjih letih.¹³

Vodstvo.

Kljub pisanju in skrbi za Katoliško branje don Bosko ni niti minute časa odtrgoval veroučnemu pouku in spovedovanju. Začel se je postni čas, ki se je končal 23. marca. Nič ga niso strašile neprijetnosti, število spovedancev, velik in vlažen

¹³ Armonia, ki je 22. februarja 1856 objavila zgoraj navedeno okrožnico, je dodala: »Iz vsega srca priporočamo to delo krščanske ljubezni; kajti če je delo krščanske ljubezni, če opozorimo koga, naj ne pije strupa, ki si ga je nalil v čašo, ni nič manjše delo krščanske ljubezni, če skušamo preprečiti, da bi kdo pil duhovni strup zmote. In kdor vsaj malo pozna hude zablode našega tiska, ta ve, da še nikdar ni bila večja potreba po protistrupih, s katerimi odpravljamo toliko zastrupitev.«

mraz ali neznosna vročina, ki je dušila, ne pikanje žuželk, ki jih je po navadi polno, kjer se zbira mladina. Don Bosko je vse to prenašal nadvse vedro, in namesto da bi tožil, se je na ta račun šalil. Kvečjemu se je ob vrnitvi v sobo očedil, pripravljen, da drugi dan ponovno začne svoje počasno in podaljšano mučeništvo.

Iz spovednice se je vračal v sobo, da je popravljaj tiskarske odtise. To leto je število zvezkov Katoliškega branja zmanjšal na dvanajst, ne da bi zmanjšal obljubljeni obseg strani. Zvezek za marec je nosil naslov *Nedelja ljudstvu*. Natisnil ga je Ribotta. Vsebina je bila naslednja: Nespoštovanje praznikov je hudodelstvo proti Bogu in človeštvu. Razvedrilo in življenje družin ob praznikih. Krčma in druga pretiravanja ob nedeljah.

Armonia je 28. marca 1856 pisala:

Že večkrat smo v našem časopisu priporočali Katoliško branje, vendar se nam zdi potrebno, da obnovimo naša priporočila sedaj, ko je izšel prvi zvezek četrtega letnika z naslovom Nedelja ljudstvu. Ne vemo, kako bi mogli na bolj učinkovit način vzbuditi našo priljubljenost, kot tako, da ponatisnemo, kar je škof iz Bielle v isti namen pisal v pastirskem pismu v pravkar začetem postnem času.

»Eno izmed del krščanske ljubezni,« piše škof, »in mogoče najbolj koristno je skrb za inteligenco, zlasti v naših časih, ko jo skušajo sovražniki Cerkve zlasti pokvariti. Zato ne bomo nikdar zadosti priporočili vsem cerkvenim in laičkim osebam, ki se trudijo za Božjo slavo, zmago Cerkve in poštenja, da bi s posebno zavzetostjo pospeševali širjenje Katoliškega branja. Z njim bi lahko takoj zaustavili širjenje strupa, ki se na tisoče zapeljivih načinov trosi med ljudstvo in od koder prihajata zmeda in pokvarjenost. Zato je v smislu Kristusova ljubezen nas podžiga treba poskrbeti, da ti zvezki gredo iz roke v roko, iz družine v družino, in storiti vse, da jih bodo brali in razumeli, saj je to dandanes tista oblika krščanske ljubezni, ki prinaša največ duhovne koristi.«

Don Bosku je bilo v veliko zadoščenje pooblastilo Svetega sedeža, ki mu je za tri leta dal dovoljenje za blagoslavljanje križev in svetinjc z dodatnim popolnim odpustkom ob smrtni uri ter blagoslavljanje rožnih vencev z odpustki, ki

jim pravijo odpustki sv. Brigite.¹⁴

Meseca aprila je izročil Paravii anonimno knjižico z naslovom *Preklinjanje. Opozorilo ljudstvu*. V knjižici je navedel več spodbudnih dogodkov in na koncu dodal še Pravila nadbratovščine zadoščevalcev za kletve in nespoštovanje praznikov, ki jo je 1847 v Franciji ustanovil duhovnik Peter Marche. Hitro se je razširila in letos dobila sedež v cerkvi Sirot v Turinu, v svetišču naše Gospe v Oropi pri Bielli in v mnogih župnijah z odobrenjem dveh prelatov in šteje že tisoče članov. Uredništvo Katoliškega branja je pripravljeno podeliti diplomo o pristopu k nadbratovščini vsem tistim, ki se ne bi mogli obrniti naravnost na duhovnika Petra Marcha, župnika v la Noue a Saint Dizier, in dobiti na voljo vseh koristi in prednosti, ki jih je podelil Sveti sedež.

Da bi čim bolj pospešil širjenje tega združenja, je don Bosko naznanil, da bo vodstvo Katoliškega branja dalo pravilnik Nadbratovščine zadoščevalcev po 30 centov za ducat.

Medtem ko so stroji tiskali te zvezke, je don Bosko sestavljal knjižico za mesec maj z naslovom *Življenje svetega mučenca Pankracija, z dodatkom predstavitve njegovega svetišča v bližini Pianezze*. On je imel to svetišče zelo rad in je pogosto romal tja bodisi sam bodisi v spremstvu svojih dečkov. Ko opisuje veličastna dela tega dečka, hoče zavriniti nekatere zmote valdežanov. Nato kot v mnogih drugih svojih spisih izkoristi priložnost, da uprizori srečanje sv. Pankracija s papežem sv. Kajem, da pokaže papežev primat čez vso Cerkev. Zatem z izrednimi čudeži v teku stoletij pokaže resničnost katoliškega nauka o relikvijah in mogočni prošnji svetnikov pri Bogu. Knjižico pa začinja s *Pomembnim sporočilom*:

¹⁴ PIUS P.P. IX. *Dilecte fili, salutem et apostolicam benedictionem. Quae ad religionem fovendam animarumque salutem procurandam fieri possunt, et libenti animo concedere solemus. Jam vero cum nuper Nobis exponendum curaveris, Te, ad Passionis et Agoniae Redemptoris et D. N. J. Ch., unde nobis vita, salus et resurrectio manavit, memoriam in omnium Christi fidelium animis excitandam, nec non cultum et venerationem B. M. V. I., ab ipso Catholicae Ecclesiae exordio ubique gentium semper exhibitam, promovendam et adjuvandam, cruces, sacra numismata et coronas precatorias benedicere et consuetis indulgentiis ditare vehementer cupire, atque adeo a nobis petieris ut hanc tibi facultatem de Apostolica benignitate concedere dignemur; Nos piis hujusmodi votis annuendum censuimus. Igitur de Omnipotentis Dei misericordia ac B. B. Petri et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, tibi et deinceps ad Triennium proximum tantum, dummodo ad excipiendas sacramentales Christi fidelium confessiones sis approbatus, extra urbem ac de consensu Ordinarii tui (quem nisi obtinueris has litteras nullas volumus) cruces et sacra numismata cum applicatione indulgentiae plenariae in mortis articulo consequendae, nec non coronas precatorias cum applicatione indulgentiarum S. Birgittae nuncupatae, privatim in forma Ecclesiae consueta benedicere possis et valeas auctoritate Apostolica tenore praesentium, concedimus et indulgemus. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Datum Romae apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die XXII Februarii MDCCCLVI, Pontificatus Nostri anno Decimo. Pro Domino Cardinali Macchi G. B. Brancaleoni Castellani subs.*

Ko boš, krščanski bralec, prebiral življenje svetega mučenca Pankracija, se boš mogoče zanimal, kje smo mogli dobiti podatke, ki so navedeni v tej knjižici, in to zato, da bi vedel, kakšno verodostojnost imajo ta sporočila za prihodnje rodove. Z veseljem želim ustreči tej tvoji upravičeni želji.

Pri sestavljanju te knjižice sem pozorno prebral, kaj so verodostojni pisci legend o svetnikih napisali o sv. Pankraciju mučencu. Prav tako sem prebral dela Suria in bolandistov za 12. maj in dodatek na strani 680; Tillemontove Spomine o cerkveni zgodovini, V. zv. in delo bosonogega avguštinskega patra Giovenala z naslovom Čudovita dela sv. Pankracija v treh knjigah iz leta 1655.

Nekaj podatkov sem prevzel iz homilij sv. Gregorija Velikega, sv. Gregorija škofa v Toursu v knjigi o slavi mučencev in iz nekaterih avtentičnih rokopisov v izvirniku. Imenovani pisatelji so zbrali vse prepričljive podatke o življenju, mučeništvu in češčenju sv. Pankracija mučenca. Po njih sem povzel svojo pripoved, pri čemer sem zvečine prevajal in poenostavljal misli, ki bi bile sicer preveč vzvišene in bi jih zaradi pomanjkljive izobrazbe ne mogel razumeti. Zdi se mi vredno opozoriti, da so čudežna dela tega svetnika tako številna in izredna, da sem moral izbrati samo nekatera, sicer bi napolnil cele knjige. Izpustil sem pa samo tista, ki verjetno ne bi prenesla stroge kritične presoje ali bi se lahko komu netaktnemu zdela vredna posmeha.

Končno boš, dragi bralec, tukaj spoznal dečka, ki ga je Božja milost na čudežen način vodila h Kristusovi veri in je to vero v nežni starosti, malo zatem ko jo je sprejel, potrdil s svojo krvjo. Ponovno potrdilo svetosti in Božjega izvora naše svete vere, kajti samo Bog more vlti toliko poguma in toliko stanovitnosti v mlado, bogato, veselo srce, ki se mu prilizujejo z vsemi obljubami, častmi in ugodjem, ki pa vse zapusti, zavrže in se ne boji trinogove jeze in v upanju na večno plačilo v nebesih neustrašno sprejme grozno smrt zaradi vere v Jezusa Kristusa.

Rad bi tudi, katoliški bralec, da bi vedel, da ima samo katoliška vera resnične mučence in da neizmerno število mučencev, ki so jih proslavili in ki jih ona daje vernikom v češčenje, potrjuje resničnost te vere, ki so jo v vseh časih in v vseh krajih imeli za sveto in jo potrjevali za ceno lastnega življenja.

Druge skupnosti, ki se prav tako imajo za krščanske, nimajo nobenega mučenca, ki bi umrl, da bi potrdil svojo vero. Prav tako nimajo svetnikov, ki bi delali čudeže, niti svetišč, kjer bi mogli pokazati, da se je tam po njihovi priprošnji zgodilo kaj čudežnega ali je tam kdo prejel kako milost. Ker take sekte nimajo niti mučencev niti svetnikov niti čudežev niti svetišč, je to vzrok, zakaj gojijo tako nasprotovanje do svetnikov, relikvij in svetniških podob, ki jih pobožni ljudje na poseben način častijo in po priprošnji katerih Bog deli svojo milost. Bog, ki je neskončno dober in obenem čudovit v svojih svetnikih, naj katoličanom vlije pogum, da bodo sledili pot toliko svetih mučencev, spoznavalcev, devic in spokornikov, ki so hodili pred nami. Vsem pa, ki so zunaj Cerkve, naj podeli razsvetljenje, da bodo spoznali resnico, moč, da bodo mogli razpoznati svojo zmoto, pogum, da jo zapustijo, in voljo, da se bodo hoteli vrniti v ovčjak Jezusa Kristusa, da bodo oblikovali eno čredo na zemlji in bodo mogli nekoč večno pepevati zahvalo v nebesih.

Tako je don Bosko s to knjižico, ki je kakor drugi njegovi spisi dosegla osem do deset izdaj, nadaljeval boj proti zmotam valdežanov. Ti krivoverci so bili do skrajnosti predrzni, ker so dosegli pravico popolne svobode poučevanja v svojih šolah. Če je kak državni šolski inšpektor v Pinerolu hotel obiskati njihovo šolo ali zahtevati potrdilo o opravljenem študiju za mesto učitelja ali profesorja, so ga takoj premestili.

Z druge strani pa so imeli za svoje zaveznike sektaške časopise, zlasti *Gazzetto del Popolo*, ki je don Boska imenoval z vzdevkom don Bosio¹⁵ in ga nekaznovano žalil z nespodobnimi izrazi.

Valdežani so s časopisjem, javnimi napadi, s pismi, ki so jih odpadniki pisali samemu don Bosku in jih hranimo v arhivu kot primerke nevednosti, slovničnih napak in ošabnosti, hoteli don Boska prestrašiti in ga prisiliti k molku. Toda don Bosko je bil neutruden v svojem delu. Ljubezen Jezusa Kristusa in ljubeznivost sv. Frančiška Saleškega v ravnanju sta bili njegovo orožje. Odgovarjal je brez užaljenosti, spregledoval krivice in spoštoval osebno dostojanstvo nasprotnikov. Še več, s pomočjo prijateljev si jih je skušal pridobiti, da bi ga obiskali, zlasti tiste, ki so odpadli od vere. To je bil duhovni boj goreče zavzetosti proti celi vojski zapeljancev, obenem pa osebni dvoboj z nekaterimi posamezniki.

Naj nam eno izmed mnogih pisem potrdi naša izvajanja.

Visokospoštovani gospod don Bosko!

Pisec teh vrstic, ki si šteje v čast, da vam more pisati, je neki inženir Janez Prina-Carpini, evangeličanske vere, zaposlen v katastru, o katerem vam je že govoril gospod Pina, ki je njegov kolega v službi. V spremstvu imenovanega gospoda Pine se je podpisani že dvakrat napotil k vam, pa ni imel sreče, da bi vas dobil doma. Zato sem se odločil, da vam napišem te vrstice in vam razložim svoje namene.

Kot izhodišče navajam dejstvo, da je gospod Pina zares izreden mlad človek za naše čase in da se odlikuje z izrednim verskim in krščanskim čutom. Žal pa je bodisi zaradi vcepljenih predsodkov bodisi zaradi napačne vzgoje nesposoben ne samo opravljati, temveč sploh razumeti logičen razgovor o veri. Zato je podpisani menil, da bi bilo koristno, če bi vi, ki ste njegov zagovornik, ne glede na vaše prepričanje, poznani pa po dobrem glasu, imeli z njim razgovor, v katerem bi bila podpisnemu dana možnost, da bi temu gospodu Pini razložil svoje versko prepričanje, svoje upe in temelje, na katerih je zgrajeno. Cilj tega razgovora bi bil krščansko poučiti gospoda Pino, da bi mislil in sodil s svojo glavo in ne z glavo drugih, se dal poučiti in ne bi delal srednjeveškega vtisa, se pravi vtisa oholega fanatika. Ker bo nasprotnik imel podporo v vaši ugledni osebi, bi podpisani želel, da bi ga spremljal njegov brat v Jezusu Kristusu Karel Davite, ki ga že poznate. In da bi naš

¹⁵ Hudobnež (op. prevajalca).

razgovor prinesel koristne sadove, bi z vašim dovoljenjem povabil k razgovoru kot prič še dva naša tovariša v službi, ki bi kot dobro poučena, izobražena in pametna z močjo naših dokazov dala Bogu čast s tem, da bi priznala, da je razodetje resnica, zunaj katere je vse zmota.

V upanju na pritrديلen odgovor in srečanje vam že vnaprej izrekam svojo hvaležnost in si štejem v čast biti vaš vdani služabnik

inž. JANEZ PRINA-CARPANI

Turin, 18. aprila 1856

Don Bosko je gospodu Prina-Carpaniju odgovoril s pismom, ki razodeva njegov slog v razgovoru z ljudmi, ki so se oddaljili od resnice.

Veleugledni gospod!

Zelo mi je žal, da me ni bilo doma obakrat, ko ste bili tako prijazni in me hoteli obiskati v moji hiši. Zaradi premnogih opravkov se zgodi, da sem dostikrat zdoma, če se prej ne domenimo za srečanje.

Pripravljen ukvarjati se z vsem, kar more biti v korist mojemu bližnjemu, sem vedno pripravljen sprejeti vas in vaše prijatelje na prijateljski razgovor. Vendar bi vas najprej prosil, da bi privolili v nekaj točk, ki se mi zdijo potrebne, če hočeva kot dva krščanska prijatelja govoriti o veri.

- 1. Da mi poveste, ali je vaš in vaših prijateljev namen govoriti in razpravljati o veri, da bi spoznali resnico in jo potem kljub kakršni koli težavi tudi izpolnjevali. Gola razprava ne prinaša nikakršne moralne koristi, če ni povezana z željo, da bi spoznano resnico potem tudi izpolnjevali. V tem primeru je potrebno, da molimo s ponižnim srcem, da nas Bog razsvetli s svojo lučjo, kakor jo bomo spoznali nekega dne, ko se bomo predstavili pred sodnim stolom Jezusa Kristusa.*
- 2. Da mi poveste, ali se boste pri razgovoru opirali samo na Sveto pismo ali tudi na izročilo. Če se odločite za prvo možnost, ali boste uporabljali grško, hebrejsko, latinsko, italijansko ali francosko Sveto pismo.*
- 3. Če bi se v teku našega razgovora pokazala različna mnenja, h komu naj se zatečemo, da bi služil za razsodnika?*

Ko mi bo vaša blagost dala odgovor na ta vprašanja, bom izbral čas, ki bo za vas najugodnejši in se bom jaz mogel odtegniti svojim poslom in biti tako ves na razpolago vsem, ki bi hoteli priti na razgovor.

Medtem vas prosim, da bi sprejeli moje kakršno že koli prijateljstvo z zagotovitom, da vas jaz iz vsega srca ljubim v Jezusu Kristusu, ki ga prosim, da bi vsem podaril razsvetljenje, da bi mogli spoznati resnico, pogum in milost, da bi jo izpolnjevali in tako prišli do enega samega ovčjaka na zemlji, da bi ga potem mogli večno uživati v nebesih.

Z vsem spoštovanjem se izrekam vašega nadvse vdanega služabnika v J. K.

duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 19. aprila 1856

Gospod inženir ni čakal z odgovorom.

Velečastiti gospod don Bosko!

Vaše cenjeno pismo z dne 19. aprila 1856 me je dobilo zjutraj 21. tega meseca v uradu. Lepo se vam zahvaljujem za prisrčno in krščansko povabilo, ki ste mi ga ponudili. Verjetno vam tega pisma ne bodo takoj izročili, ker je tudi moj čas razdeljen med urad, družino, časne zadeve Evangeljske družbe, katere član sem, in zlasti še zaradi neizčrpnih osebnih duhovnih potreb, ker sem po Božji milosti šele pred kratkim postal kristjan. To naj bo tudi opravičilo za to, da bo naš razgovor pretežno močno posodobljen.

Ker želim točko za točko odgovoriti na vaša vprašanja, vam povem, da sem že v prejšnjem pismu izrazil namen svojega srečanja, to je, da izrazim svojo vero, svoje upanje in osnovo, na kateri je zgrajeno. Posledice bodo morali izvajati drugi in ne jaz, kajti jaz vem, komu verujem, če je tako po volji Njemu; da bo njegov Sveti Duh med nami, odprl naša srca in pripravil našo voljo, da ne bo sledila človeškim izumom. Nikakor nočem reči, da sem po značaju trdovraten; nasprotno, če bi bil premagan, odkritosrčno priznam nasprotnikovo zmago. Kar se tiče uklonitve zmagovalcu, želim ohraniti popolno svobodo premaganca, kajti v moči razlogov na eni strani in zaradi nevednosti na drugi je mogoče priti do tega, da usta molčijo. Poleg tega pa prepričanje ne pride vedno v pamet, kaj šele v srce, in ga lahko izpričuje samo tisti, ki čuti, da mu ga je navdihnil Gospodov Duh. Te stvari sem povedal zato, ker imam za lažnivca samega sebe in druge in za hinavca tistega, ki iz vdanosti kaže, da sledi veri, o kateri ni prepričan, da je prava. To naj velja tu kot potrдіlo, da bom o vas ohranil isto spoštovanje kot prej. Isto velja tudi za vse moje nasprotnike.

Kar se tiče izražanja lastnih pogledov pred Njim, ki se ne moti, jaz ne dvomim o vas, ker vas sicer ne bi izbral. Kar se tiče mene in mojega spremljevalca, bo Sveto pismo govorilo in samo sebe razlagalo. In s tem odgovarjam na vašo drugo točko, da namreč ne sprejemam izročila, ker imamo Sveto pismo in zato lahko vse razjasnimo z Biblijo in zgodovino. Glede Svetega pisma mi je vseeno, ali uporabimo vulgato (brez knjig, ki jih je dodal Tridentinski cerkveni zbor) ali Diodatija ali francoski prevod Martina in grške nove zaveze v točkah, kjer prevajalci ne bi soglašali. Če bi med nami nastala nesoglasja, bomo, če gre za jezikoslovna vprašanja, uporabili leksikone ali vprašali strokovnjake, če pa bo šlo za dogmatska vprašanja, naj odloči Sveto pismo.

Za konec naj vas opozorim, da tudi gospod Pina ne bo tako kmalu imel časa za ta razgovor, ker mora zaradi svojega poklica zemljemerca delati na deželi. S tem se ne bomo odpovedali naši želji, da bi se pogovorili, temveč bomo srečanje za določen čas samo odložili. Medtem vas bom skušal, če bo taka Božja volja, prihodnji teden osebno spoznati, in če vam bo prav, se bova pogovorila o kraljestvu N. G. Jezusa Kristusa, ki je blizu in prihaja tolažit svojo Cerkev z namenom, da dokončno premaga Satana, hudiča, ki nas ponoči in podnevi toži pred Bogom (Job 10,19; Raz 12,10).

Z globokim spoštovanjem in enako ljubeznijo do našega Božjega odrešenika in kralja Jezusa Kristusa imam čast, da se imenujem vdani služabnik

inž. JANEZ PRINA-CARPANI

Turin, 24. aprila 1856

Koliko neumnosti, koliko nedoslednosti in koliko dokazov trdovratnosti je zbranih na enem samem listu papirja. Naj bo to dokaz, da je protestantizem do konca sprt s pametjo in da je za to, da ga kdo sprejme, potrebno, da je tisti nor ali brez možganov ali pa ima pokvarjeno srce, pamet pa nelogično sprto z Jezusom Kristusom zakonodajalcem. Od tukaj trdovratnost krivovercev. Prerekanje z njimi kaj težko vodi k spreobrnjenju. Njihova zmota je jasna vsakomur, ki ima zdravo pamet. Številka 57, stran 281 Analov kongregacije za širjenje vere meseca marca 1838 poroča o javni razpravi mons. Purcella, škofa v Cincinnatiju z nekim protestantskim pastorjem. Škof takole sklepa svoje poročilo: »Ne morem bolj ustrezno končati tega poročila, kot da vam opišem dogodek, ki po mojem mnenju daje odgovor na veliko dvomov in očitkov. Na sprehod sta šla katoliški duhovnik in protestantski pastor. Kar naletita na židovskega rabina. »No, sedaj smo trije,« je dejal protestant, »vsak drugačne vere. Kateri izmed nas ima prav?« »Tako j vama povem,« je dejal rabin. »Če mesija še ni prišel, imam prav jaz, če je Mesija prišel, ima prav katoličan, kar pa se tiče vas protestantov, pa je vseeno, ali je Mesija prišel ali ne, v vsakem primeru ste v zmoti.« Vemo, da je do razgovora med protestantom in don Boskom prišlo, vendar ne vemo s kako koristjo za dušo ubogega protestanta.

Metoda don Boska v teh razgovorih je ista, kot je v njegovih delih, zlasti v *Alojzij ali razprava med nekim odvetnikom in protestantskim pastorjem*. *Maksim ali srečanje nekega dečka s protestantskim pastorjem na Campidoglio-Severinu* itn.

37.

POGLAVJE

Ponovna gradnja drugega dela zavetišča – Zaupanje v Boga in Marijo mater Božjo – Iskanje sredstev – Podpora cerkvene ustanove sv. Pavla – Nevarna soseščina tistih, ki se ne spovedujejo – Rattazzijevo pismo in dar – Dolgovi pri peku – Skupne zadeve z rosminjanci – Mesec maj v Oratoriju – Gorečnost Dominika Savia in njegovo slabotno zdravje – Praznik ustave – Dečki, pevčki v Susi

ZARADI VEDNO VEČJIH STISK MLADIH LJUDI in vedno številnejših prošenj za sprejem v zavetišče se je don Bosko, kot smo že povedali, odločil, da bo nadaljeval gradnjo poslopja, ki danes stoji med glavnimi vrati in cerkvijo sv. Franciška Saleškega. V ta namen je poklical nekega gospoda Juvenala Delponteja, ki je bil neke vrste inženir in podjetnik, in ga vprašal, ali ima denar za prve izdatke.

»Nimam,« je ta odgovoril.

»Tudi jaz ne,« je odvrnil don Bosko.

»Kaj bova torej storila?«

»Vseeno začnimo,« je sklenil pogovor don Bosko. »Preden bo treba prvič plačati delavce, nam bo Gospod že poslal kak denar.«

To je bil običajen odgovor, ki ga je don Bosko dajal gradbenikom vsakokrat, ko je začel kaj graditi. »Ta nova stavba je potrebna. Jaz nimam denarja. Pa kljub temu začnimo delati. In to takoj.« Predračun za to stavbo je znašal, kot nam poroča Janez Villa, 40.000 lir. On je večkrat slišal vzklikniti don Boska: »Don Bosko je reven, vendar pa zmore v Bogu vse. Previdnost bo poskrbela za vse. Ne grešimo in potem bo tisti Bog, ki skrbi za ptice pod nebom, poskrbel tudi za nas.« Prav tako je imel navado reči: »Kako tolažil en očenaš, ki ga molimo zjutraj in zvečer, kako prijetno je misliti, da imamo v nebesih očeta, ki misli na nas.«

Prav tako njegovo upanje ni minevalo ali upadalo, ko mu je primanjkovalo sredstev za njegove ustanove, ali takrat, ko so mu delale težave sicer naklonjene osebe. Upal je proti vsakemu upanju, tako zelo je bil prepričan o svojem Božjem poslanstvu. Tudi v nesreči je ohranjal neskaljen mir. Zase je imel obljubo presvete Božje matere Marije. Don Rua nam je pisal in pripovedoval:

»Don Bosko je imel velik dar prerokovanja. Napovedovanja dejanj, ki so odvisna samo od svobodne volje ljudi in se bodo uresničevala s popolno gotovostjo, so bila tako različna in mnogoštevilna, da lahko sklepamo, da je bil njegov pre-roški dar njegova stalna sposobnost. Pogosto nam je pripovedoval svoje sanje o Oratoriju in svoji Družbi. Med drugim se spominjam naslednjega. Bilo okoli leta 1856. Don Bosko nam je nekega dne dejal: 'Sanjalo se mi je, da sem na obširnem trgu, kjer je bilo veliko kolo sreče in za katero sem menil, da predstavlja Oratorij. Ročaj kolesa sreče je držal neki človek, ki me je poklical k sebi in mi dejal 'Pazi' in enkrat zavrtel kolo. Zaslišal sem rahel šum v bližini. Možakar me je vprašal:

- Si kaj videl? Si kaj slišal?
- Da, videl sem, da se je zavrtelo kolo, in slišal sem rahel šum.
- Ali veš, kaj pomeni en obrat?
- Ne bi mogel reči.
- Pomeni deset let tvojega Oratorija.

Tako je štirikrat zavrtel kolo in vsakokrat ponovil svoja vprašanja.

Pri vsakem obratu je šum naraščal. Zdelo se mi je, da so ga po drugem obratu morali slišati po celem Turinu in celo Piemontu, po tretjem po celi Italiji, po četrtem po celi Evropi in po petem po celem svetu. Možakar je rekel: – To je usoda Oratorija.

Če sedaj pomislim na položaj don Boskovih ustanov, vidim, da je bilo prvo desetletje omejeno na mesto Turin, drugo na Piemont, tretje za razširitev slave in vpliva na razne dele Italije, v četrtem se je razširilo čez dežele Evrope in v petem je postal znan po celem svetu.«

Don Bosko je prevzet od tega prepričanja pisal pisma dobrotnikom. Kot primer bomo navedli pismo, ki ga je pisal grofu Piju Galleani d'Aglianu.

Velezaslužni grof in dragi prijatelj v Gospodu!

V rokah imam veliko del, ki se mi zdijo potrebna za slavo Božjo in za zveličanje duš, vendar pa mi manjkajo opeke, da bi jih dokončal. Če bi mi mogli prihiteti na pomoč z malo malte in zidaki, vam rečem, da bi bilo, kakor če bi dali prenočišče popotnemu človeku, kajti ta del stavbe je namenjen sprejemu ubogih in zapuščenih otrok.

Poln hvaležnosti vam želim obilo nebeških milosti tako za vas kakor za vašo družino in se izrekam z globokim spoštovanjem vdanega služabnika.

duhovnik JANEZ BOSKO

Prav tako se je obrnil na cerkveno Ustanovo sv. Pavla in prejel naslednji odgovor:

Turin, 19. marca 1856

Velečastiti gospod! Vodstvo te ustanove je namenilo zavodu za zapuščeno mladino, ki ga vi zgledno vodite, 150 lir.

Podpisanemu je žal, da kapital, iz katerega črpamo, ne omogoča bogatejših darov. Ker smo že vse uredili za izplačilo, vas prosimo, da omenjeno vsoto čim prej dvignete.

Vdani služabnik

za predsednika vodstva L. CAPELLO DI S. FRANCO

Meseca marca 1856 so začeli graditi. Podrli so staro Pinardijevo hišico, ki je še stala kot spomin na našo prvotno veličino, in začeli graditi novo po predvidenem načrtu. Med odmori so priskočili na pomoč tudi fantje: podirali so zidove, odnašali opeko ter s tem pridobivali čas in zmanjševali izdatke. Med zidarji sta bila tudi brata Karel in Jožef Buzzetti, prva don Boskova gojenca, ki od takrat nista nikdar več zapustila svoje službe. Izredno nadarjena, zvesta v upravljanju z denarjem, sta tako daleč napredovala v gradbeni podjetnosti, da sta si pridobila sloves prvih gradbenikov v Turinu. Ker so morali čim prej pripraviti prostore za prihodnje šolsko leto, so stavbo konec julija že pokrili, ometali prostore v štirih nadstropjih in upali, da bo kmalu vseljiva.

Ko je tako vse živelo za ta dela, je don Bosko nekega dne šel iz Oratorija in na ozki stezi naletel na skupino privezanih mul. Zato je upočasnil korak. Gonjači so mu rekli: »Nič se ne bojte. Pridite naprej. So čisto krotke živali.« Don Bosko pa je z ljubeznivo šaljivostjo odgovoril: »Moja mati mi je vedno ponavljala: Janezek, ne zaupaj tistim, ki ne hodijo k spovedi.« Gonjači so ga ošvrknili s hudobnim pogledom in s tem dali vedeti, da so razumeli, komu je bil odgovor namenjen. Drugič je šel po Korzu Regine Margherite in se malo preveč približal mogočnemu konju, ki je vlekel voz. Voznik ga je opozoril, da naj pazi, ker ga lahko konj brcne. Don Bosko mu je odgovoril: »Vedno sem rekel, da se je treba paziti pred tistimi, ki niso opravili velikonočne dolžnosti.« Brez pretiravanja lahko rečemo, da je bil vsak don Boskov stavek povabilo k spovedi.

Minister Rattazzi je na prvo don Boskovo prošnjo odgovoril z darom tisoč lir, da je mogel plačati prve izdatke za novo stavbo. Dne 9. maja 1856 mu je iz notranjega ministrstva poslal naslednje pismo:

Podpisani minister odobrava delovanje duhovnika gospoda don Boska, ravnatelja moškega Oratorija v Valdoccu za razširitev dosedanje stavbe z namenom, da bi mogel sprejeti še večje število ubogih in zapuščenih dečkov, in mu iz kapitala tega ministrstva

naklanja tisoč lir kot pomoč pri zidavi. Ker je podpisniku zelo žal, da ne razpolaga z večjimi možnostmi, mu sporoča, da bo vsoto petsto lir dobil izplačano pri blagajniku tega ministrstva in petsto lir pri pokrajinskem blagajniku tega mesta.

Minister URBANO RATTAZZI

Toda don Bosko je zaradi plačevanja dnevnic zidarjem, s čimer ni mogel odlašati, kljub tem podporam bil v veliki stiski in ni mogel plačevati upnikom, ki so ga zalagali s hrano. To ugotavljamo iz več pisem, ki jih je poslal nekaterim turinskim gospodom, svojim znancem.

Velezaslužni gospod!

Dobrohotne besede, s katerimi ste pokazali naklonjenost do Oratorija sv. Frančiška Saleškega, mi dajejo pogum, da se zatekam k vam v čisto posebni stiski.

Moram plačati peku za kruh za mesec marec, pa ne vem, kje naj vzamem denar. Če bi mi mogli kakor koli pomagati, bi to pomenilo isto, kot dati jesti lačnim.

Gre za 900 frankov, toda jaz prosim samo za pomoč, in kakršno koli vsoto, ki bi jo v svoji ljubezni darovali, četudi majhno, bom sprejel nadvse hvaležno.

Prepričan, da mi boste oprostili mojo svobodo, ne morem drugače pokazati svojo hvaležnost, kot da vam želim vse dobro iz nebes, medtem ko se z vsem spoštovanjem izrekam vaše zaslužne osebe vdanega služabnika

duhovnik Janez Bosko

Iz hiše, 7. maja 1856

Prav tako je moral vsako leto opatu Rosminiju plačati 4% obresti od 20.000 lir, ki mu jih je ta posodil za nakup Pinardijeve hiše, in druge dolgove, ki jih je napravil za nakup zemljišča za tiskarno. Seznam teh dolgov je poslal v Streso s pismom za gospoda don Carla Gilardija.

Predragi gospod don Carlo!

Že dolgo čakamo, velikonočni čas je za nami in treba bo poravnati račune.

Lansko leto ste pregledali račune in ste ugotovili, da sem vam dolžan stvari, na katere sem popolnoma pozabil. Bojim se, da se bo tudi letos zgodilo kaj takega. Nekaj ljudi se je že zanimalo za prostor, vendar ponujajo malo. Kvečjemu 200 frankov za tablo. Gospod don Pagani si je stvar ogledal, ugajal mu je položaj in je dejal, da sedaj ni primeren čas za prodajo, razen če bi kdo ponudil ugodno ceno, kar pa lahko upamo šele na pomlad.

Moja mati, moji kleriki in mnogi moji poredneži, ki se vas spominjajo, vas pozdravljamo iz vsega srca. Vsi se priporočamo vašim pobožnim molitvam. Izrekam se vdanega služabnika

duhovnik JANEZ BOSKO.

Turin, 9. maja 1856

To po sanjah slavno zemljišče, od katerega je ena tretjina pripadala še don Bosku in iz raznih vzrokov ostajala še last rosminjancev, po odredbi Božje previdnosti ni moglo biti prodano.

Mesec maj, posvečen materi Božji Mariji, je bil v Oratoriju označen s tremi pomembnimi dogodki: z navdušenjem dečkov, da bi počastili svojo nebeško Mater, s praznikom državne ustave in z izletom mladih pevčkov v Suso.

Veliko gojencev v Oratoriju je skušalo tekmovati z mladim Dominikom Saviem, ki je z besedami in zgledom vžigal srca svojih tovarišev za večne stvari. Don Boska so misli na tako dobre sinove spodbujale, da je napredoval po težki poti, po kateri mu je Gospod ukazal hoditi. Nanje lahko nanesemo besede modrega Siraha v 39. poglavju: »Poženite lilijam podobni cvetovi, dihajte vonjave, poganjajte nežno zelenje, pojte pesmi slave, slavite Gospoda s svojimi deli.«

Proti koncu meseca aprila je šel Dominik Savio k don Bosku in ga vprašal, kako bi mogel na najbolj svet način obhajati Marijin mesec.

»Obhajal ga boš,« mu je odgovoril don Bosko, »tako, da boš vestno izpolnjeval svoje dolžnosti, vsak dan povedal tovarišem en lep zgled v čast Mariji in se vedel tako, da boš mogel vsak dan prejeti sveto obhajilo.«

»Potrudil se bom, da bom natančno to izpolnil. Toda za katero milost naj prosim?«

»Prosi presveto Devico, da ti izprosi od Boga zdravje in milost, da boš postal svet.«

»Da. Da mi pomore postati svet, da mi pomore sveto umreti, da mi bo v zadnjih trenutkih življenja stala ob strani in me popeljala v nebesa.«

V teku tega meseca je pokazal tako gorečnost, da je bil podoben angelu, oblečenemu v človeško podobo. Če je pisal, če se je učil, če je pel, če je šel v šolo, če je govoril, vse je delal iz ljubezni do Marije. Za odmore je imel vedno pripravljen kak zgled, ki ga je pripovedoval sedaj eni, sedaj drugi skupini tovarišev, ki so se zbrali okoli njega.

Da bi temu dragemu in prizadevnemu fantu poskrbeli za zdravje, ki je vedno bolj pešalo, je don Bosko dal sklicati posvet zdravnikov. Vsi so občudovali ljubezniv nastop, pripravljenost duha in modrost Dominikovih odgovorov. Doktor Frančišek Vallauri srečnega spomina, eden izmed zaslužnih svetovalcev, je poln občudovanja vzkliknil: »Kak dragocen biser je ta deček!«

Don Bosko ga je vprašal: »Kaj je vzrok njegovega slabega počutja?«

»Njegov nežni telesni ustroj, njegov zgodnji duševni razvoj, njegova nenehna duševna napetost so tisto, kar nevidno gloda njegovo življenjsko moč.«

»Kaj bi mu moglo najbolj koristiti?«

»Najbolje bi bilo, da bi mu dali oditi v nebesa, za katera se mi zdi, da je zadosti pripravljen. Edino, kar bi mu moglo pomagati, bi bilo, da bi za nekaj časa popolnoma opustil učenje in se zaposlil v zgolj ročnem delu, prilagojenem njegovim telesnim močem.«

Doktor Vallauri je podal točno podobo o Dominiku Saviu. Bogu je bilo všeč, da je tega pobožnega dečka obdaril s tistimi nebeškimi darovi, ki so jih polna življenja svetnikov. Večkrat je po svetem obhajilu ali medtem ko je molil pred Najsvetejšim, bil kakor zunaj svojih čutov in je po več ur ostal kakor zamaknjen. »Spominjam se dneva,« je pričal don Janez Bonetti, »ko ga ni bilo k zajtrku, v šolo in niti h kosilu. Nihče ni vedel, kje bi mogel biti, v učilnici ga ni bilo, v postelji pa tudi ne. Bilo je že dve popoldne, ko je eden izmed sošolcev to končno sporočil don Bosku. Ko je on to slišal, je takoj zaslutil, kaj bi moglo biti: da je namreč v cerkvi, kot se je to že večkrat zgodilo. Ne da bi komu kaj povedal, se je odpravil v sveti kraj, stopil v kor in ga našel stoječega, kakor da bi bil izklesan iz kamna. Eno nogo je imel prekrížano čez drugo, eno roko na stojalu za antifonar, drugo na prsih, obraz obrnjen proti tabernaklju in s takim angelskim izrazom na licih, da tega ni mogoče opisati. Poklical ga je, pa ni odgovoril. Nato ga je stresel. Tedaj je sveti deček obrnil pogled k njemu in dejal: 'Oh! Je maša že končana?' 'Glej,' mu je rekel don Bosko in pokazal uro, 'dve je že.' Ob tej ugotovitvi se je Dominik zmedel, prosil ponižno za odpuščanje zaradi prekrška proti pravilom in se napotil, da bi šel v šolo. Don Bosko ga je povabil na kosilo, in da bi ga obvaroval neprijetnih vprašanj, ki bi mu jih mogli postaviti sošolci, mu je rekel: 'Če te bo kdo vprašal, od kod prihajaš, mu reci, da si moral izpolniti neko moje naročilo.«

Srečne vzgojne hiše, kjer so imeli take dečke. In v Oratoriju Dominik ni bil sam.

Drug pomemben dogodek je bil praznik državne ustave. Janez Villa nam je pripovedoval: »Da za ta praznik stotine zunanjih fantov ne bi šlo na ulice mesta, obiskovalo zloglasne kraje in se udeleževalo javnih prireditev, je don Bosko poskrbel za veliko količino klobas, kruha in majhnih steklenic vina. To je v obliki vencev s salamami dal obesiti na dolge vrvi na dvorišču. Ob pogledu na tako okrasje je vse prevzelo nepopisno veselje. Don Bosko, ki je prejšnjo nedeljo vse opozoril na točnost, je rekel: 'Neki gospod mi je poklonil nekaj denarja za nakup sveč in olja z barvastimi kozarčki, da bi bil Oratorij lepo okrašen za večer pred praznikom državne ustave. Toda prišla mi je srečna misel. Kaj je bolje, prižgati lučke ali napolniti usta mojih fantov s čim dobrim? Zato sem se odločil, da bom vse te stvari kupil za vas. Sem storil prav?' Plaz ploskanja ga je prekinil. Nato je nadaljeval: 'Sedaj bo vsak izmed vas potegnil iz te vrečke eno številko, in kakor smo to že kdaj storili, bo naključje iz vas naredilo toliko skupinic po tri.

Prvi izmed treh bo vzel kruh, drugi klobase in salame in tretji steklenico vina.' In tako se je začela zabava, ki je množico fantov zaposlila celo uro. Nato smo razdeljeni v skupinice po trije pomalicali. Pridružili so se tudi notranji gojenci.«

Končno je dal priložnost za veselo razpoloženje izlet v Suso, o katerem nam poroča don Bosko v pismu svojemu prijatelju don Rosazu, kanoniku stolnice v tem mestu.

Turin, 26. maja 1856

Predragi gospod kanonik!

Čez nekaj dni vas bo obiskal organist, o katerem sva govorila, in upam, da bo zadovoljil vse pričakovanje. Za zdaj ne bi mogel, kakor bi želel, sprejeti mladega čevljarja, ker smo podrli tisti del poslopja, kjer je bila čevljarna in kjer bomo zgradili novo poslopje. Kar se tiče mladega dijaka, bom mogoče mogel storiti kaj več. Naj konča leto latinske gramatike. Če bi ob priložnosti prišel v Turin, naj pride k meni. Upam, da se bo stvar uredila po počitnicah.

Brez strahu lahko spovedujete med bogoslužnimi opravili vsakokrat, ko vas za to prosijo ali se pri spovednici zbirajo spovedanci. To je tudi mnenje don Cafassa.

Pesmi vam bodo zapeli naši poredneži, ko bodo prišli v Suso na izlet za zaključek meseca maja.

Upam, da bom mogel v kratkem priti na obisk v Suso. Takrat se bova pogovorila o vseh najinih vprašanjih.

Pozdravite v mojem imenu gospoda kanonika generalnega vikarja, gospoda kanonika Geya in me vedno imejte za svojega vdanega prijatelja.

Duhovnik JANEZ BOSKO

Dečki z Oratorija so šli v Suso prvi teden meseca junija. L' Armonia je 8. junija, potem ko je izjavila, da ji ni mogoče opisati veličastnosti sklepa meseca maja in da bo vse, kar bo napisala, daleč od resničnega dogajanja, nadaljevala:

»Ko vse drugo prepuščam boljšemu peresu, kot je moje, vam bom govoril o lepi in pobožni glasbi, ki so jo ta dan izvajali mladi gojenci Oratorija sv. Frančiška Saleškega, apostolskega moža don Boska. Pri tem je treba opozoriti, da je bila glasba odlično izbrana in čudovito izvedena, ker so tisti dobri dečki s svojim vedenjem, skromnostjo in pobožnim obnašanjem dali čutiti, da čutijo v globini svojega srca tisto, kar so skušali izraziti s svojim glasom. Poleg tega je nekaj čisto posebnega, če vidiš v cerkvi glasbenika - laika, ki se spoštljivo in pobožno vede. Prav zato je bil čudovit prizor in spodbuden pogled na mlade glasbenike, ki so tako zbrano in doživeto prepevali. Želel bi, da bi bil ta vidik vzgoje, ki jo tako čudovito opravlja odlični don Bosko, veliko bolj poznan in posneman in da bi končno pregnali iz cerkev onečaščenja z lahko glasbo in glasbeniki, ki so še slabši, kot je glasba.«

38.

POGLAVJE

Delovanje konferenc sv. Vincencija Pavelskega – Ustanovitev svobodne konference v Oratoriju v Valdoccu – Priključitev k višjemu svetu konferenc v Turinu – Malo zgodovine konferenc v don Boskovih oratorijih

NISMO ŠE GOVORILI O USTANOVU, ki jo je don Bosko pred dvema letoma uvedel v Oratorij v korist zunanjih fantov in ki je 11. maja 1856 prejela zaželeno dopolnitev.

Poročali smo že, kako je don Bosko leta 1850 z namenom, da bi podkrepil delovanje krščanske ljubezni in zlasti še pomoči bližnjemu v smislu svojega prijatelja sv. Vincencija Pavelskega, podprl ustanovitev konferenc v Turinu, kjer jih še ni bilo. Ob koncu 1853 je z veseljem ugotavljal, da jih je bilo že četrto. Iz teh je bil, z namenom da bi pomagali revežem, zlasti po izbruhu kolere 1854, ustanovljen poseben odbor, ki je od 27. avgusta do 30. novembra s podporo kakih 3000 lir priskočil na pomoč 430 družinam v župnijskem področju Borgo Dora, kjer je bolj kot v drugih delih mesta divjala smrtonosna bolezen.

Ko pa so delili podporo, so ugotovili, da je med reveži tudi veliko otrok iz Savoje in Francije. Zato so v novembru istega leta ustanovili novo redno konferenco, ki naj bi se na poseben način zavzela za te prišleke in je dobila ime po sv. Frančišku Saleškem. Ker se je prav takrat v Turinu mudil opat Mermillod, poznejši škof v Genovi in kardinal, je ustanovil to ugledno ustanovo, pri kateri je tudi don Bosko imel svoj delež, kakor ni bila brez njegovega deleža tudi pomoč prizadetim v Borgu Dora.

On je bil eno telo in ena duša s prvim predsednikom Posebnega odbora družbe sv. Vincencija Pavelskega neutrudnim grofom Karlom Caysom di Giletta, pravim očetom revežev. Pogosto sta se srečevala pri katehezi v oratorijih v Val-

doccu, Porta Nuovi in Vanchiglii, prišla skupaj v domovih obolelih za kolero in se posvetovala, kako bi jim mogla pomagati. Misli enega so našle odmev pri drugem. Kar se tiče malih Savojevcev in Francozov, ki so že dalj časa obiskovali Oratorij, je poznal kraje, kjer so se zbirali, sobe, kjer so spali, vodje, od katerih so bili odvisni, in na kakšen način so ti z njimi ravnali. Ko je leta 1860 Konferenca sv. Frančiška Saleškega nehala delovati, jih je še vedno podpiral in jim pomagal tako v duhovnih kakor telesnih potrebah.

Vendar pa don Bosko ni bil popolnoma zadovoljen s podporo, ki so jo prejeli leta 1854. Zato je še pred koncem leta v valdoškem Oratoriju ustanovil majhno konferenco, podobno Družbi sv. Vincencija Pavelskega, in ta ljubeznivi svetnik je bil tudi prvi zaščitnik, drugi pa sveti Frančišek Saleški. Njegov načrt so odobrili zaslužni člani Družbe, ki so že toliko let prihajali katehizirat v Oratorij, k čemur jih je pritegnila njegova gorečnost. To so bili markiz Dominik Fassati, grof Radicati di Brozolo, markiz Scarampi, nekaj profesorjev z univerze in nekaj petičnih trgovcev.

Don Bosko je pozorno preučil pravilnik Družbe in sredstva, s katerimi naj bi dosegali namen ustanove, in s tem položil osnovo za svoj načrt. Njegov glavni cilj je bil fante spodbujati k dobremu in tako pomagati njihovim staršem.

Don Bosko je razglasil ustanovitev načrtovane konference, povabil gojence k vpisu in lepo število zlasti starejših – tako notranjih kakor zunanjih – se je tudi včlanilo. Pri sestanku ob odprtju so izvolili predsednika, tajnika in blagajnika. Med prvimi predsedniki je bil Serra, pozneje ekonom Narodnega kolegija v Turinu. V naslednjih letih so bili tajniki, ki so pisali zapisnike, don Mihael Rua, don Julij Barberis, don Dominik Bongiovanni; med člani najdemo Petra Enria, don Janeza Anfossija, Janeza Villo in don Janeza Turchija, ki jih navajamo kot priče našega pripovedovanja.

»Ob vsakem sprejemu kakega novega člana konference je don Bosko spregovoril kako besedo spodbude,« nam je pripovedoval gospod Janez Villa. »Tako je na primer, ko so leta pozneje sprejeli Janeza Garina, don Bosko vzel za izhodišče nagovora kiparja z marmorjem, ki je imel svojo delavnico v Via della Consolata in se je tudi pisal Garino. Dejal je: 'Glej, ta kipar kleše iz marmorja lepe kipe in ti moraš v srcih in dušah drugih klesati dobra načela, svete sklepe, lepe zglede.' Dodal je še, da je namen konferenc delati dobro drugim, najprej pa samemu sebi.«

Ti fantje, bilo jih je kakih dvajset, so morali vsako nedeljo po dva obiskovati eno ali več revnih družin, ki so jim bile dodeljene, nesti kako miloščino in jim dajati ustrezne nasvete, zlasti za krščansko vzgojo njihovih otrok. Vabili so

jih h katekizmu in v Oratorij. Povsod so jih z veseljem sprejemali, ker so taki obiski poleg materialnih koristi imeli za posledico tudi veliko priljubljenost zaradi ljubeznivosti, spoštovanja in rednosti, kakor jih je učil don Bosko. Pa tudi obiskovalci so od takih obiskov imeli veliko korist, ker so se naučili spoznavati revščino mnogih družin in način, kako jim pomagati. Ko so potem zapustili Oratorij, so bili pripravljeni za vstop v velike konference sv. Vincencija, kjer so imeli priložnost, da so še naprej posvečali sebe in sklepali dobra prijateljstva, čeprav v boljših razmerah od njihovih.

Zborovanja so imeli v obednici predstojnikov ob pol dveh popoldne. Navzoč je bil don Bosko in pogosto tudi ugledni člani konferenc iz mesta, kot grof D'Agliano ali poslanec Cotta. Tudi grof Cays je pogosto prihajal.

Po uvodni molitvi so prebrali zapisnik prejšnjega srečanja, podali poročilo o vsem, kar so naredili na obiskih družin prejšnjo nedeljo, in določili ocene za opravljeno delo po poročilih, ki so jih mogli zbrati. Dodeljevali so ocene 10, 15, 20 točk, kakor si je kdo zaslužil. Kdor je nabral največ točk, je ob koncu meseca prejel posebno nagrado: par hlač, suknjič ali nove čevlje. Veliko jih je dobilo poučne ljudske knjižice. Na koncu sestanka so naredili zbirko med člani in tudi najbolj revni so našli kje kak sold, ki so ga z veseljem darovali za reveže in tako ravnali v skladu z don Boskovimi željami, ki je hotel, da bi bili vsi velikodušni in radodarni. Taka nabirka je bila seveda razen v primeru, ko so grof Cays, grof Di Collegno in drugi bogati gospodje odprli svoje mošnjičke, zelo skromna. Na tak način so zalagali blagajno, iz katere so potem mogli dajati miloščino revnim družinam.

Za obisk staršev fantov iz Oratorija so si izbrali deseto ali pol enajsto uro, ker so bili takrat njihovi sinovi na zabavi v Oratoriju in so se vračali domov šele za kosilo. Tako so imeli zadosti časa, da so poizvedeli, kako se obnašajo njihovi varovanci. Včasih so starši, zato da bi sin dobil nagrado, tudi lažno poročali o svojih otrocih. Zato so, da so prišli do bolj točnih podatkov, pogosto obiskovali tudi mojstre in gospodarje delavnic. Ko so se vrnil v Oratorij, so imeli nalogo opozoriti svojega mladega varovanca, ga pripraviti, da je izpolnjeval svoje dolžnosti, opravljal pobožne vaje, prejemal svete zakramente, bil pokoren staršem in bil delaven v delavnici. Da bi bili ti opomini čim bolj učinkoviti, so samo za to vrsto fantov vsak mesec prirejali majhno loterijo.

Tudi praznični Oratorij sv. Alojzija je vodil svojo malo konferenco po zgledu tiste v Valdoccu in obe sta s časom sklenili tesne stike z Družbo sv. Vincencija Pavelskega. Teh je bilo leta 1856 v Turinu že sedem in deset v raznih mestih Piemonta. Zato so ustanovili Višji svet v Turinu in za predsednika izbrali grofa Caysa. Ker je odlični gospod želel pomagati don Bosku tudi po konferencah,

ju je odobril, ju vzel pod svoje posebno varstvo in ju imenoval priključeni; to ime sta za vedno ohranili. Za priključeni so ju razglasili na binško praznik 1856 tako v Valdoccu kakor pri sv. Alojziju. Med člani so bili klerik Rua, klerik Francesia in gospod Janez Villa. Od tega trenutka dalje Družba sv. Vincencija Pavelskega ni nikdar pozabila tako ali drugače s svojimi darovi podpirati obe priključeni konferenci.

Iz te povezave si je don Bosko pridobil še drugo pomembno korist: začetek vedno bolj prijateljskih odnosov s predsedniki višjih in posameznih svetov tako italijanskih kakor francoskih konferenc.

»Neko leto,« pripoveduje kanonik Anfossi, »so neke nedelje prišle v Oratorij v Valdocco štiri osebnosti visokega italijanskega plemstva: knez Scotti iz Milana, markiz Patrizi iz Rima, markiz Fassati iz Turina in grof Cays. Razlog njihovega prihoda je bil navzočnost na zborovanju priključene konference, katere člani so v spremstvu kakega člana Družbe sv. Vincencija obiskali reveže na njihovih domovih.

Don Bosko jih je nadvse prijazno sprejel. Da pa ne bi zapustil dečkov, ki so bili na odmoru, jih je v vsej preproščini povabil, da so sedli na leseno klop sredi dvorišča, in ko se je odmor končal, je vsakemu izmed njih določil veroučno skupino, ki so jo ti gospodje z veseljem prevzeli.

Z velikim zadoščenjem so po verouku bili na sestanku, ki je potekal v cerkvi. Veliko število fantov, ki se je pogovora udeležilo, duh, ki jih je preveval, in pravila krščanske ljubezni, ki jih je vcepil v dušo don Bosko, so jih prepričali o neizmerno velikem dobrem, ki se je tu dogajalo. Tudi jaz sem imel srečo, da sem bil navzoč na tistem sestanku.« Gospod Janez Villa se spominja, da je na takem zborovanju bil tudi predsednik konference sv. Vincencija v Rimu. Ta je članom konference namenil tako lepe besede, da mu je don Bosko ves prevzet dejal: »Toda vi govorite kot pravi apostol!«

O vsem tem bi mogli povedati še veliko dogodkov, vendar jih bomo prihranili za čas, ko so se dogajali. Ne moremo pa si kaj, da ne bi bralcem naprej postregli s kratkim pregledom, da bodo imeli pred seboj nastanek, razvoj in prenehanje priključenih konferenc, ki jih je začel don Bosko, dokler Družba sv. Vincencija ni tako narasla, da so začeli na drugačen način skrbeti za pomoč pokrajinam, kjer so se ustalile.

Leto 1859. Ustanovili so priključene konference v oratorijih sv. Angelov varuhov v Vanchiglii in sv. Jožefa pri sv. Odrešeniku v Turinu. Ta zadnja je bila last gospoda Karla Ocellettija.

Leto 1860. Prenehala je obstajati in delovati priključena konferenca v oratoriju sv. Alojzija pri Porta Nuovi.

Leto 1864. Svoje delo končata priključeni konferenci v oratorijih Angelov varuhov v Vanchiglii in sv. Jožefu.

Edina konferenca, ki je še ostala na svojem mestu, je bila prva ustanovljena v Valdoccu in je še naprej opravljala svoje poslanstvo. Med njenimi člani so Pavel Albera, Jakob Costamagna, Konstanc Rinaudo, Alojzij Jarach, Jožef Lazzero, Frančišek Provera. V neki listini, ki se zdi, da je bila napisana leta 1872, je opis dela njenih članov in nam služi kot dokaz tega, kar smo povedali. Nato je podano še poročilo o tem, kako je konferenca končala svoje poslanstvo. Gre za neke vrste uradni predgovor k zapisniku. Da ne bomo vrinili kaj našega, bomo povzeli glavne podatke in dogodke opisali v poznejših letih, kakor bo kazal potek pripovedovanja.

DRUŽBA SV. VINCENCIJA PAVELSKEGA

Priključena Konferenca sv. Frančiška Saleškega

Glavni namen konference je poučevanje in pomoč revnim dečkom, ki prihajajo v cerkev Marije Pomočnice zlasti iz Borgo Dora in Valdocca.

Za pouk je poskrbljeno z veroukom od treh do štirih ob nedeljah in zapovedanih praznikih. Nato je bil katekizem po petju Ave maris Stella in Magnificat, nato sledi pridiga, prilagojena tem fantom, in zatem blagoslov z Najsvetejšim.

Fantov, ki prihajajo, je približno 200. Sobratje konference istočasno poučujejo katekizem. Da bi jih privabili, se poleg sredstev, ki jih bomo opisali, razdeljujejo svetinjice, Katoliško branje in molitveniki, kot so Preskrbljeni mladenič, Nebeški ključ itn.

Vsak mesec je spoved in obhajilo za tiste, ki so že pripravljeni. Na take dni don Bosko vsem udeležencem daje zajtrk s kruhom in priboljškom. Na žalost mora precej večjih fantov ob nedeljah na delo, tako da lahko le redkokdaj prejmejo zakramente. Redno število tistih, ki se mesečno spovedujejo, je okoli 100.

Pomoči so deležni najpotrebnejši, ki redno obiskujejo Oratorij in prihajajo k verouku; ti so vključeni v oskrbo in jih redno obiskujejo na domu. Ko fant zbere 20 pečatov, dobi podporo, sorazmerno z obnašanjem in potrebami družine. Darovi obsegajo obleko, hlače, suknjiče, čevlje, cokle, pokrivala in podobno.

Varstvo na tak način oskrbuje okoli 50 dečkov, sobratje pa so zvečine fantje iz Oratorija sv. Frančiška Saleškega in jih je približno 30. Ker sami ne zmorejo vseh izdatkov za nagrade, potrebne za katekizem, loterije in obdarovanje, jim pri tem pomaga naš skupni oče don Bosko.

Zborovanje se sklicuje vsako nedeljo ob dveh popoldne poleti in ob pol dveh pozimi v za to določeni sobi Oratorija.

Več dobrodelno razporeženih gospodov iz mesta je navzočih pri zborovanju in povečuje nabirko, ki navadno ne znese več kot trideset ali štirideset centov vsako nedeljo, ker so sobratje ubogi fantje, ki sami potrebujejo podporo.

To konferenco je don Bosko ustanovil med fanti 1854. Grof Cays, predsednik konferenc sv. Vincencija Pavelskega v Piemontu, je vedno pokroviteljsko skrbel za don Boskovo konferenco, jo priključil k svojim in jim dajal na voljo darila za družine, ki so jih obiskovali. Dostikrat je pomagal tudi z izrednimi podporami. Veliko uglednih gospodov je prihajalo na zborovanje te konference, ki ni bila urejena po vzoru pariške konference, ker so njen prvi namen bili ubogi dečki. V to konferenco vpisani fantje so obiskovali družine, ki so bile pod njihovim varstvom.

Toda za grofom Caysom je predsednik postal inženir Ferrante, ki kot strog izpolnjevalec pravil ni hotel več priznati konference v Oratoriju, ni dajal več podpore, gospodje so se drug za drugim umikali in niso več prihajali na sestanke. Leta 1871 sta prihajala samo še grof Collegno in vitez Pulciani. Končno je naša konferenca ostala sama. Vendar pa so naslednik grofa Caysa in dva poznejša predsednika, baron Ricci in Falcone, ostali vedno dobrohotno naklonjeni don Bosku in Oratoriju.

39.

POGLAVJE

Družba Brezmadežne – Njen pravilnik – Dobro, ki ga prinaša gojencem – Don Boskova pisma nekemu dečku – Novi odpustki – Praznik sv. Alojzija – Zasedovani in obvarovani dečki

POTEM KO SO V ORATORIJU ORGANIZIRALI priključeno Konferenco sv. Vincencija, so 1856 ustanovili še novo versko družbo. Že nekaj časa se je v nekaterih gojencih skupaj s pobožnostjo ohlajala tudi zavzetost za učenje. Videz je bil, da hiša ne deluje več tako redno kot prej; pač zato, ker je bilo v hiši toliko različnih fantov iz najrazličnejših pokrajin, različnih značajev in vzgoje. Nekega jutra ni pri sveti maši nihče pristopil k obhajilu, kar je bilo nekaj nezaslišanega. Don Bosko, ki je odkril ciborij, ga je moral spet pokriti in spraviti v tabernakelj. Mladi Celestin Durando, ki je vstopil v Oratorij zadnji dan meseca aprila in kot dijak nižje klasične gimnazije obiskoval gimnazijo v Collegio Nazionale al Carmine, je svojemu spremljevalcu, Jožefu Bongiovanniju, ki je hodil v zasebne šole v mestu, ko sta prišla do Rondoja dejal: »Si videl danes zjutraj? Don Boska je silno prizadelo.« Ko sta se s svojimi tovariši Bonettijem, Marcellinom, Rocchiettijem, Vaschettijem in Ruo vrnila domov, so sklenili osnovati skupino fantov, ki bi si izbrali dneve v tednu in pristopili k svetemu obhajilu, da bi tako vsak dan bilo nekaj obhajancev. Tako so v veliko don Boskovo zadoščenje tudi storili. Vsekakor pa lahko rečemo, da je bilo ob nedeljah skoraj vedno skupno obhajilo.

Dominik Savio se je z navdušenjem pridružil temu društvu in je po don Boskovem nasvetu želel, da bi dobilo trajno obliko. Gnan od svoje ustvarjalne delavnosti, je zbral nekaj svojih tovarišev in jih povabil, da bi se mu pridružili in ustanovili Družbo Brezmadežne.

Glavni cilj družbe naj bi bil v tem, da bi si v življenju in zlasti še v smrti zagotovili varstvo velike Božje Matere. V ta namen je Savio predlagal dvoje: opravljati in spodbujati pobožne vaje v čast Mariji Brezmadežni in pogosto obhajilo. V soglasju s svojimi tovariši in s pomočjo Jožefa Bongiovannija je sestavil pravilnik in ga po velikem prizadevanju 8. junija 1856, to je devet mesecev pred svojo smrtjo, slovesno prebral pred oltarjem presvete Device Marije. Podajamo ga v celoti z namenom, da bi tudi drugi ravnali tako in ga posnemali.

Mi, Dominik Savio in (sledijo imena drugih tovarišev) si želimo zagotoviti varstvo blažene Device Marije v življenju in smrti. Da bi se popolnoma posvetili njeni sveti službi, smo dne 8. junija 1856, potem ko smo prejeli zakrament spovedi in obhajila, določili, da bomo našo nebeško Mater sinovsko in vedno častili. Zbrani pred njenim oltarjem obljublamo, v soglasju z našim duhovnim voditeljem, da bomo posnemali, kolikor nam bodo dopuščale naše moči, Alojzija Comolla. V ta namen se obvezujemo:

1. *Točno bomo izpolnjevali hišna pravila.*
2. *Spodbujali bomo tovariše tako, da jih bomo ljubeznivo navajali k dobremu z besedami in še veliko bolj z dejanji.*
3. *Natančno bomo izrabljali čas. Da bomo pa vztrajno tako živeli, dajemo našemu duhovnemu voditelju v odobritev naslednji pravilnik:*
 1. *Osnovno pravilo bo popolna pokorščina našim predstojnikom, ki se jim bomo prepustili v popolnem zaupanju.*
 2. *Naša prva in glavna naloga bo izpolnjevanje dolžnosti našega stanu.*
 3. *Druži naj nas medsebojna ljubezen, tako da bomo brez razlike ljubili vse naše brate, ki jih bomo ljubeznivo opominjali, kadar bomo menili, da bo tako opozarjanje lahko uspešno.*
 4. *Vsak teden se bomo zbrali za pol ure in po klicanju Svetega Duha opravili kratko duhovno branje ter se pomenili o napredku članov družbe v pobožnosti in kreposti.*
 5. *Drug drugega bomo opozarjali na napake, ki naj bi se jih znebili.*
 6. *Skušali bomo odpraviti vsako še tako majhno neprijetnost in bomo potrpežljivo prenašali naše tovariše in druge nadležne osebe.*
 7. *Ni določena kaka molitev, ker bomo čas, ki nam preostaja po opravljenih dolžnostih, uporabili za tisto, ker se nam bo zdelo najbolj koristno za naše duše.*
 8. *Vsekakor pa dopuščamo teh nekaj pobožnih vaj.*

§ 1 *Čim pogostejše prejemanje svetih zakramentov.*

§ 2. *Sveto obhajilo bomo prejeli vsako nedeljo, vsak zapovedan praznik, vse dni devetdnevnic v čast presvete Devici Mariji in zaščitnikom Oratorija.*

§ 3. *Med tednom bomo ob četrtnih prejemali sveto obhajilo, razen če bi nas pri tem oviral kak pomemben opravke.*

9. *Vsak dan bomo zlasti pri molitvi rožnega venca priporočali Mariji našo Družbo in jo prosili za milost vztrajnosti v dobrem.*

10. *Prizadevali si bomo, da vsako soboto opravimo Mariji v čast kako posebno molitev ali dejanje krščanske pobožnosti, in sicer v čast njenemu brezmadežnemu spočetju.*

11. *Gojili bomo torej čim bolj zgledno vedenje pri molitvi, duhovnem branju, med svetimi opravili, v šoli in pri učenju.*

12. *Vneto bomo poslušali Božjo besedo in premišljevali o resnicah, ki smo jih slišali.*

13. *Izogibali se bomo kakršnemu koli zapravljanju časa, da se obvarujemo skušnjav, ki navadno močno napadajo v brezdelju; zato:*

14. *Potem ko bomo izpolnili vse naše obveznosti, bomo preostali čas porabili za koristne dejavnosti, kot je duhovno in poučno branje ali molitev.*

15. *Odmor je potreben ali vsaj dovoljen po obrokih, po šoli in po učenju.*

16. *Predstojnikom bomo sporočili vse, kar menimo, da bi moglo pomagati našemu moralnemu napredku.*

17. *Tudi se bomo zavzeli za zmanjšanje števila dovoljenj, ki jih dobivamo po dobroti naših predstojnikov, kajti k našim ciljem spada točno izpolnjevanje hišnih pravil, ki pa so preveč pogosto kršena z zlorabo teh dovoljenj.*

18. *Zadovoljni bomo s hrano, ki nam jo dajejo predstojniki, in se ne bomo nikdar pritoževali zaradi postrežbe pri mizi. V tem smislu bomo skušali vplivati tudi na druge.*

19. *Kdor bo hotel postati član te Družbe, si bo moral očistiti dušo greha in se hraniti z Evharistijo, potem vsaj en teden prestati preizkušnjo, prebrati ta pravilnik in obljubiti Bogu in presveti Mariji Brezmadežni, da ga bo izpolnjeval.*

20. *Na dan sprejema v Družbo bodo bratje prejeli sveto obhajilo in prosili njegovo Božje veličastvo, da bo podelilo tovarišu krepost vztrajnosti, pokorščine in prave ljubezni do Boga.*

21. *Družba je postavljena pod zaščito brez madeža spočete, katere naslov prevzemamo in pobožno nosimo njeno svetinjico. Odkrita, sinovska in brezmejna ljubezen in zaupanje ter vztrajna pobožnost do nje nam bodo pomagali premagati vse ovire, da bomo odločni v svojih sklepih, trdi do samih sebe, ljubeznivi do bližnjega in v vsem dosledno zvesti.*

Našim bratom tudi svetujemo, da bi zapisali presveti imeni Jezusa in Marije najprej v svoje srce in duha ter nato v knjige in na predmete, ki jih uporabljamo.

Naš duhovni voditelj naj prebere ta pravilnik, ga oceni in da svoje pripombe. Mi mu zagotavljamo, da bomo v vsem izpolnjevali njegovo voljo. On lahko vnese v ta pravilnik spremembe, ki se mu zdijo umestne.

In Marija? Ona naj blagoslovi naše upanje, kajti navdih za ustanovitev te Družbe je njen. Ona naj da uspeh našemu prizadevanju in usliši naše prošnje, mi pa bomo pokriti z njenim plaščem in močni po njenem varstvu kljubovali viharjem tega nezanesljivega morja in premagali napade peklenškega sovražnika. Tako okrepljeni z njo upamo, da bomo tovarišem v spodbudo in predstojnikom v tolažbo ter njeni ljubljeni sinovi. In če nam bo Gospod podelil milost, da mu bomo mogli služiti v duhovniškem poklicu, bomo to storili z največjo predanostjo, ne zaupajoč v svoje sposobnosti, temveč v Božjo pomoč. Tako bomo v tem upanju po tej solzni dolini potolaženi z Marijino navzočnostjo prejeli tisto zadnje zagotovilo, ki ga je Bog za večno pripravil vsem, ki mu služijo v duhu resnice.

Don Bosko je pozorno prebral ta predlog življenja, ga točko za točko premislil in nato odobril z naslednjimi pogoji:

1. *Zgoraj navedeni sklepi nimajo moči obljube.*
2. *Niti ne obvezujejo pod kakršnim koli grehom.*
3. *Pri sestankih naj se določi kako dejanje ljubezni do bližnjega ali sploh kako zunanje koristno dejanje, kot je pometanje cerkve ali pomoč pri verouku kakega nepoučenega dečka.*
4. *Razdelite si dneve v tednu, da bo vsak dan kdo pristopil k sv. obhajilu.*
5. *Naj se ne dodaja nobena pobožna vaja brez predstojnikovega dovoljenja.*
6. *Kot osnovni cilj si je treba postaviti češčenje Marije Brezmadežne in presvetega Zakramenta.*
7. *Preden bo kdo sprejet v Družbo, naj prebere življenjepis Alojzija Comolla.*

Za ustanovitev take družbe je bil najprimernejši Dominik Savio. Vsi so bili njegovi prijatelji. Kdor ga ni imel rad, ga je pa spoštoval zaradi njegovih kreposti. Znal je ravnati z vsemi in si vse pridobiti. Bil je tako utrjen v kreposti, da so mu svetovali tudi družbo bolj slabih gojencev, da bi jih pridobil za Gospoda. In on je izrabljajal odmore, zabavo in tudi čisto navadne pogovore, da je storil kaj dobrega. Vsi pa, ki so bili vpisani v Družbo Brezmadežne, so bili njegovi posebni prijatelji, s katerimi se je sedaj pogovarjal o duhovnih stvareh, pa zopet o tem, kako bi mogli opraviti kako dejanje krščanske ljubezni. Take sestanke so prirejali z dovoljenjem predstojnikov, vodili in izvajali pa so jih dečki sami, ker so bili izbrani med najboljšimi in najvplivnejšimi v razredu. Včasih so se udeležili sestanka tudi kleriki ali celo kak duhovnik. S soglasjem vseh so izbrali za predsednika klerika Rua, ker so ga že takrat imeli za najbolj zvestega in zglednega od vseh don Boskovih sinov. Zbirali so se vsak teden in sestanek začeli z branjem nekaj odstavkov iz kake duhovne knjige. Tajnik je imel nalogo pripraviti zapisnik obravnavanih vprašanj. Sestanek so začeli z devetdnevnicco pred praznikom Marije Tolažnice.

Na sestanku so se dogovorili, kako bi najuspešneje opravljali devetdnevni-ce pred vsemi večjimi prazniki, razporejali so obhajila, ki naj bi jih vsak član opravil na določen dan v tednu, si razdeljevali tiste fante, ki so najbolj potrebovali moralne pomoči, in določali vsakemu njegovega klienta, to je fanta, ki je moral zanj še posebej skrbeti.

Navodila za tako duhovno skrb so bila zelo previdna. Naredili so seznam raztresenih, nemarnih tovarišev, ki so zanemarjali svoje dolžnosti in bili brezbrizni v pobožnih vajah, neredni v prejemanju svetih zakramentov in je bilo njihovo vedenje dvomljivo. Prizadevali so si spoznati nravi in težnje svojih varovancev in so potem določali tiste, ki so bili najbolj v skladu z njihovimi sposobnostmi in značajem. Tako so se odpravili na delo člani Družbe Brezmadežne in s sredstvi prave krščanske ljubezni skušali doseči čim boljše uspehe in učinke. Na sestanku naslednji teden so poročali o enem ali več fantih, ki so jim bili izročeni v varstvo. Povedali so, kaj so dosegli, dobili nasvete za čim uspešnejše nadaljevanje asistence in se menili z drugimi o tem, kaj bi bilo najbolj koristno za Oratorij. Družba Brezmadežne je bila kakor angeli varuhi, ki delajo, pa se jih ne vidi. Nobeden izmed njih ni izpustil iz oči njemu zaupane duše, krožil je okoli nje, si jo skušal narediti za prijatelja, ne da bi se drugi ali prizadeti zavedali. Že je bil ob njegovi strani, če je kazalo, da se je oblikoval neprimeren krožek, preverjal je njegovo branje, posojal in daroval mu je knjige in se najraje z njim zabaval. Ko si ga je z ljubeznivostjo, in če je bilo treba, tudi s prekanjenostjo in velikodušnimi žrtvami pridobil, mu je pomagal z nasveti in spodbudami, ga navduševal za dobro ob danem času, mu svetoval in ga nato povabil k spovedi.

Na ta način so rešili veliko duš. Člani Družbe niso nikoli obtoževali zaradi napak, temveč so skušali biti zaščitniki tistih, ki so bili slabotni v čednosti, pa tudi slabih, če jih je kaj bilo, da so jih onemogočili v njihovem slabem vplivu. Skušali so zmanjšati njihovo krivdo pred predstojniki in so se pred Bogom obvezali, da bodo odgovorni za njihovo prihodnje obnašanje. Včasih so se ponudili, da so namesto krivih prestali kazen, in so zanje posredovali, če jim je pretila izključitev iz zavoda. To je bil nadvse vzvišen apostolat, ki pa je zahteval zelo trdno in močno krepost. Če je bil njegov varovanec bolan ali je potreboval pomoč tako v šoli kakor v delavnici, če je bil zaradi česarkoli žalosten ali se mu je pripetila kaka nesreča, je lahko računal na tajno pomoč pravega prijatelja, ki ga je ljubil v Jezusu Kristusu. Tako je delovala ta sveta legija, ki jo je don Bosko postavil na okope in katere skrb je bila, da ni vstopil v Oratorij sovražen človek. Don Bosko je govoril članom: »Moralnost. Ta je predvsem pomembna!« »Nihče ne more povedati,« pravi don Rua, »koliko je Družba Brezmadežne prispevala k

lepemu obnašanju fantov v Oratoriju. Prav v teh zadnjih časih (1895) sem slišal od več bivših gojencev, da so smeli ostati v Oratoriju samo zaradi prizadevanja tega in tega, za katere sem vedel, da so bili člani Družbe Brezmadežne.«

Ti fantje, prežeti z don Boskovim duhom, se niso omejevali samo na svoje varovance, temveč so bili jedro, duša vodstva celega zavoda. Rztreseni med hrupno in veselo družbo fantov, so z lepim zgledom in dobro besedo bili dejavniki prilagodljivosti, miru in reda. Gojenci, razdeljeni v skupine, so se sprehajali ali igrali, sredi med njimi pa je bil eden kot središče, okoli katerega so se vsi zgrinjali. Ta je skrbel, ne da bi to kazal, da se ni negodovalo, preklinjalo, grdo govorilo in da ni bilo prepиров. Vsi so ga imeli radi, in če je govoril ali pripovedoval kaj spodbudnega, so ga vsi poslušali. Takrat še ni bilo navade, da bi se postavljali v vrsto, ko so šli iz enega kraja v drugega, temveč so ob glasu zvonca za šolo, delavnico, cerkev in učilnico v trenutku končali igro in govorjenje ter se kot en sam za tovarišem, ki so ga vsi ubogali, napotili na določen kraj.

Člani Družbe Brezmadežne so se prav tako zanimali in skrbeli tudi za dečke, ki so prihajali v Oratorij. Mogoče je kakega fanta, ki je prvič zapustil domačo družino in sameval sredi množice fantov, navdalo domotožje in tisoč strahov. Tedaj se mu je približal kak tovariš, ga vprašal o vsem, kar ga je moglo zanimati, ga spodbujal, tolažil, ga povabil k igri in mu bil za vodjo v novem okolju, mu narekoval življenjska vodila, ga popeljal v cerkev in z njim pred Marijinim oltarjem zmolil zdravamarijo, mu pokazal, kako dobri oče don Bosko skrbi za vse, in ga povabil k prejemu svetih zakramentov.

Tako se ni samo preprečevalo zlo in se podpiralo dobre, temveč je to prinašalo tudi velike koristi članom Družbe Brezmadežne. Kakor je don Bosko že pred leti naredil pri nekaterih fantih, tako je tudi članom Družbe Brezmadežne svetoval tajnega monitorja (opominjevalca), ki naj bi jih opozarjal na napake, ki se jih sami mogoče niti ne zavedajo. »In jaz sam,« tako pravi don Rua, »sem izkusil, kako veliko korist je prinesla ta duhovna vaja našega dobrega očeta, kajti z opozorili mojega opominjevalca, ki sem si ga sam izbral, sem začel spoznavati vrednost časa in ga čim koristneje izrabljati.«

V letu, ko je Pij IX. razširil praznik presvetega Srca Jezusovega čez vso Cerkev in ukazal, naj se povsod opravlja oficij in maša tega praznika, so v samem mesecu, posvečenem presvetemu Srcu Jezusovemu, ustanovili Družbo Brezmadežne, v kateri so rasli prvi člani Družbe sv. Frančiška Saleškega. Tako je tudi mesec junij don Bosku pripravil veliko veselja, kakor mu jih je že prinesel mesec maj.

Med drugim je prejel pismo mladega Dominika Ruffina, dijaka retorike v Giavenu, popolnoma predanega Božjemu srcu, za katerega je bil don Bosko

prepričan, da ga bo mogel prišteti med svoje najbolj uspešne sodelavce v Oratoriju. V odgovor mu je poslal naslednje pismo:

Predragi sinko!

Prav si naredil, da si mi pisal. Če nosiš v srcu to, kar si mi zaupal z besedami, boš našel v meni prijatelja, ki ti bo storil vse dobro, ki ga zmore.

Daruj svoje delo Bogu. Goji pobožnost do Marije. Ko boš prišel v Turin, se bova pogovorila.

*Gospod naj te blagoslovi, moli zame, ki sem iz vsega srca tvoj vdani prijatelj
duhovnik JANEZ BOSKO.*

Turin, 13. junija 1856

Še drugo tolažbo je prejel iz Rima. Dne 10. junija 1856 je sveti oče Pij IX. podelil popolni odpustek vsem, ki bi obiskali cerkev v Oratoriju na glavne Marijine praznike, na praznik sv. Frančiška Saleškega in na dan smrti sv. Jožefa ter 13. junija 1856 odpustek sedem let in sedem kvaranten (po 40 dni) enkrat na mesec tistim vernikom, ki bi v imenovani cerkvi opravili vajo za srečno smrt.¹⁶

Z istim datumom in istim besedilom je podelil odpustek sedem let in sedem kvaranten vsem vernikom, ki bi bili pri pobožnosti na božično noč v Orato-

¹⁶ PIUS PP. IX. *Universis Christi fidelibus praesentes litteras inspecturis salutem et Apostolicam Benedictionem.*

Ad augendam fidelium religionem et animarum salutem, coelestibus Ecclesiae thesauris pia charitate intenti, omnibus et singulis utriusque sexus Christi fidelibus vere poenitentibus et confessis ac S. Comunione refectis, qui Ecclesiam Instituti, vulgo Oratorio nuncup, sub titulo Sancti Francisci Salesii, juvenibus ad pietatem exercendis qui in periculo versantur, canonice ut probatur erecti in Civitate seu Dioecesi Taurinensi, in praecipuis B. M. V. I. festivitibus, Conceptionis videlicet, Nativitatis, Paesentationis, Annunciationis, Purificationis, Visitationis et Assumptionis, Transitus S. Iosephi sponsi eiusdem B. M. V. ac S. Francisci Salesii, a primis vesperis usque ad occasum solis dierum eiusmodi, singulis annis devote visitaverint, ibique pro Christianorum Principum concordia, haeresum extirpatione ac S. Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, quo die talium festorum id egerint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus, Praesentibus ad septennium tantum valituris.

Datum Romae apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die X Junii MDCCCLVI Pontificatus nostri anno decimo. Pro D.no Cardinali Macchi I. B. Brancaleoni Castellani subs.

PIUS PP. IX. *Universis Christi fidelium praesentes litteras inspecturis salutem et Apostolicam Benedictionem.*

Ad augendam fidelium religionem atque animarum salutem, coelestibus Ecclesiae thesauris pia charitate intenti, omnibus et singulis utriusque sexus Christi fidelibus, corde saltem contritis, qui pio bonae mortis exercitio, in Ecclesia seu publico Oratorio Instituti, vulgo Dei giovani pericolanti nuncupatum, Civitatis seu Dioecesis Taurinensis, semel quolibet anni mense de Ordinarii licentia peragent, devote interfuerint ac ibi pro Christianorum Principum concordia, haeresum extirpatione, ac Sanctae Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, quo die id egerint, septem annos totidemque quadragenas de injunctis eis seu alias quomodolibet poenitentis debitis, in forma Ecclesiae consueta relaxamus, Presentibus ad septennium tantum valituris.

Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die XIII Junii MDCCCLVI Pontificatus nostri anno decimo. Pro D.no Card. Macchi I. B. Brancaleoni Castllani.

riju. Lahko si mislimo, s kakim zadovoljstvom in globokim spoštovanjem je don Bosko sprejel te neprecenljive darove.

Druge vrste radost je bila vrnitev udeležencev v krimski vojni v Turin dne 15. junija 1856. Potem ko so vojaki na vojaškem vadbišču bili pri maši nadškofa iz VerCELLIJA mons. d'Angennesa in med grmenjem topov odpeli Tebe Boga hvalimo, je nekaj teh junakov, članov Oratorija, med njimi fant po imenu Morello, za katerega so vsi toliko molili, prišli v Valdocco pozdravit don Boska. Vsi so jih navdušeno sprejeli.

Izredno slovesna praznika sta bila tudi praznika sv. Janeza Krstnika in sv. Alojzija. Don Bosko je za to priložnost dal pri Paravii natisniti 7500 podobnic tega svetega mladeniča.

Armonia je priobčila razpored drugega slavja, ki se nam je ohranil.

Jutri, 29. junija, bodo v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, ki ga vodi duhovnik Janez Bosko, slovesno in pobožno obhajali praznik sv. Alojzija Gonzage. Objavljamo razpored pobožnih vaj v omenjeni cerkvi, prepričani, da verniki ne morejo imeti lepše priložnosti, da doživijo kaj bolj spodbudnega, kot je množica cvetoče mladine, ki se zbira v sveti zbranosti okoli svojega vzornika.

Vsak, ki bo spovedan prejel sveto obhajilo v tej cerkvi in bo molil po namenu sv. očeta, bo prejel popolni odpustek.

Odlok svetega očeta Pija IX., 28. 9. 1850.

RAZPORED

Maše in delitev svetega zakramenta spovedi in obhajila.

Ob devetih: odmor

Ob desetih: slovesna maša

Popoldne

Ob 3. uri: slovesne večernice, slavnostni govor, procesija, blagoslov z Najsvetejšim

Ob 5. uri: Loterija za odrasle

Ob 6. uri: Loterija za vse

Ob 7. uri: Glasbeni koncert in druge vrste zabave

Toda hudič je zaradi tolikega miru v Oratoriju in zaradi toliko dobrega, ki ga je opravljala Družba Brezmadežne, besnel od jeze. Dvorišče še ni bilo tako tesno ograjeno, da se ne bi mogli vrniti tudi nepoklicani gostje. Med dečke je prišlo nekaj hudičevih odposlancev, ki so najverjetneje pripadali sekti valdežanov ali bolje rečeno Judovi šoli. Najraje so si izbirali dneve, ko ni bilo doma don Boska, prihajali so med fante in jih skušali pregovoriti s svojimi strupenimi zvijačami. Med drugimi je prihajal neki fant gosposkega videza, čigar življenje je bilo spleteno iz samih grdobj, zelo ljubezniv in prefinjen, z zapeljivim pogledom, prebrisan, hinavski, brezbožen, čigar besede pa so delovale očarljivo.

Takoj se je okrog njega zbrala množica fantov, ki ga niso poznali. Toda na straži so bili člani Družbe Brezmadežne, ki so na lep način odstranili fante od te kače in drugih podobnih nepridipravov.

Nekega dne se je v sredo fantov, ki so se igrali na dvorišču, postavil neki možakar in začel tako glasno govoriti, da so ga vsi slišali. Prebrisan kot je bil, jim je najprej začel pripovedovati smešne zgodbe, ob katerih so se vsi smejali. Gnani od radovednosti, so se dečki zbrali okoli njega in pozorno poslušali njegova izvajanja. Ko se je videl tako tesno obdanega od mladih poslušalcev, je obrnil pogovor na vero, in kakor pač taki ljudje delajo, je začel klatiti take neumnosti, da je vse osupnil: norčeval se je iz najbolj svetih reči in grdo obrekoval cerkvene osebe. Nekaj okoli stoječih, ki niso mogli prenašati takega govorjenja in si niso upali oporekati, so odšli. Lepo število neizkušenih pa ga je še naprej poslušalo. Tedaj je po naključju prišel tudi Savio. Kakor hitro je mogel ugotoviti, kake vrste je bil tisti govor, je brez vsakega obzira stopil pred tovariše in dejal: »Pojdimo, pustimo tega nesrečneža samega. Hoče nam ukrasti dušo.« Dečki so poslušali njegov poziv in so vsi zapustili tistega hudičevega odposlanca. Ko se je možakar znašel sam sredi dvorišča, je pobral šila in kopita in se ni več dal videti v tistih krajih.

Nekega drugega dne je neki nepoznan fant prinesel od doma časopis z nesramnimi in protiverskimi slikami. Okoli njega se je zbrala množica fantov in občudovala tiste podobe, ki bi presunile vsakega Turka in same pogane. Prihital je tudi Savio, prepričan, da tam razkazujejo pobožne slike. Ko je stopil bliže, je bil ves presenečen, nato je mirno vzel list in ga raztrgal na drobne koščke. Tovariši so se osupli spogledali, Savio in tisti nesrečnež pa sta se nekaj časa motrila, nato pa brez besede razšla.

Nato se je Savio obrnil k svojim tovarišem in rekel: »Oh, mi ubogi fantje! Ali ste zares popolnoma pozabili na tisto, o čemer so nam tolikokrat govorili v pridigah? Ali ni Božji Učenik dejal, da lahko z enim samim grdim pogledom omadežujemo svojo dušo, vi pa pasete svoje oči na takih slikah.«

»Mi smo gledali te podobe zato, da smo se smejali.«

»Da, da, da bi se nasmejali. Tako boste smeje šli v pekel. Se boste še smejali, ko boste nekoč padli vanj?«

Na te besede so vsi utihnili in nihče več si ni upal še kaj vprašati.

Medtem je za mesec junij in julij pri tiskarju G. Tei izšel nov zvezek Katoliškega branja z naslovom *Kratka razmišljanja o soglašanju z Božjo voljo*. Bil je anonimen. Ta knjižica, polna klenega nauka, spodbude, tolažbe in nežnosti čustev, je obrodila veliko dobrega med dušami in pokazala, da je Božja volja vedno v našo korist in da v njej človek najde svoj mir in popolnost.

40.

POGLAVJE

ZGODOVINA ITALIJE. – Poseben namen – Pohvala tiska in uglednih osebnosti – Poklon te knjige papežu in dobrotnikom – Nesprejet predlog vlade – Še več izdaj – Korist, ki jo je družba imela od te zgodovine – Prevod v angleški jezik

V LETU 1856 SO DEČKI ORATORIJA, pravzaprav vsa italijanska mladina, prejeli od don Boska dragocen dar, ki je obenem neuničljiv spomenik odkritosrčne ljubezni ter upa Cerkve in domovine. Naši bralci se ne bodo mogli načuditi, kako je don Bosko sredi tolikega težkega umskega dela in toliko telesnih naporov za upravljanje njegove številne družine našel čas, da je napisal in dal natisniti Zgodovino Italije, eno najlepših in najpomembnejših del izpod njegovega peresa.

Nasvet don Jožefa Cafassa je pospešil dokončanje tega dela. Don Bosko se mu je predstavil z dvema zvezkoma, ki je vsak nosil svoj naslov, in ga je vprašal:

Kaj naj storim: ali naj napišem Zgodovino Italije ali Način, kako naj spovedujemo mladino?

Zdi se, da bi don Bosko raje pisal o drugi temi, ker veliko spovednikov ni pravilno ocenjevalo spovedi otrok. Predsodek, češ da je spovedovanje otrok izguba časa, nepotrpežljivost zaradi površnosti in neznanja mnogih otrok in pomanjkanje izkušnje za spovedovanje mladine je v mnogih krajih do skrajnosti zmanjšalo število duhovnikov, ki bi znali in hoteli spovedovati otroke. Spovedali so jih samo za veliko noč.

Don Cafasso je poslušal don Boskove razloge in nato brez nadaljnega odgovoril:

»Napišite zgodovino Italije.«

Don Bosko je ubogal. Saj je vedel za obilico prekanjenih avtorjev, ki so z epilogi, povzetki, priročniki, domovinsko zgodovino in podobnimi poenostavit-

vami barbarsko izničili zgodovino Italije in spravili na dan že tisočkrat ovržena obrekovanja papežev, ki so jih opisovali kot sovražnike Italije, pačili resnico, ponarejali dejstva, zamolčevali še tako slavna dejanja in prikazovali kot zgodovinska dejstva gole izmišljotine, zamisli čudaških duhov, in če so le mogli, sramotili papeže. Same rimske papeže, ki so po celem polotoku veljali za največje dobrotnike rimskega ljudstva, so predstavljali kot začetnike in vzroke narodnih nesreč. Še slabše je bilo, da so take knjige uvajali v šole kot obvezne učbenike. Temu se je pridružilo še dejstvo, da so protestanti v svojih treh časopisih napadali papeštvo, sektaško časopisje pa se je lotilo časne posesti papežev, njen izvor in namen in trdilo, da papež nima do tega nikakršne pravice.

To ponarejanje resnice, to zastrupljanje mladih duhov se je upiralo don Bosku in ga sililo, da je vsemu temu zoperstavil najbolj učinkovito protisredstvo. Klerik Rua je po njegovem nareku napisal celo Zgodovino Italije. Mladi Melhior Voli, poznejši odvetnik in župan mesta Turina ter senator, je z don Boskom v hiši Roasenda prepisal prvi rokopis, ki je bil poln popravkov. Leta 1855 je Paravia začel tiskati. Te strani vsebujejo resnično obrambo papežev in Cerkve, jasno kažejo neizmerne zasluge, ki jih je Cerkev storila kulturi in civilizaciji sveta in zlasti še Italiji, in s prepričljivimi dokazi podpirajo časno posest papežev, potrebno za svobodno izvajanje njihove duhovne oblasti.

Delo je razdeljeno na štiri časovna obdobja. Medtem ko drugi pisatelji delijo rimsko zgodovino na tri dele – kralje, republiko in cesarstvo, jo don Bosko deli na dva: Poganska Italija in Krščanska Italija. Na tak način je še posebej poudaril svojo osnovno zamisel, ki jo je nosil v globini srca: Jezus Kristus, njegov namestnik, njegova Cerkev.

Prvo obdobje se začena s prvimi prebivalci Italije in traja do časa, ko je Avgust ustanovil rimsko cesarstvo. Drugo obdobje sega od rimskega cesarstva do propada zahodnega rimskega cesarstva leta 476, ker se je v tem obdobju krščanstvo razširilo in utrdilo po vsej Italiji. Tretje obdobje se razteza od propada zahodnega rimskega cesarstva do Kolumbovega odkritja Amerike leta 1492: to je zgodovina srednjega veka. Preostali del obsega obdobje do 1855 in nosi naslov Moderna zgodovina. Skoraj vsa poglavja se končujejo z navedkom iz knjige Pregovorov.

Kakor je don Bosko pisal svojo knjigo in dobival tiskarske odtise, jih je nosil v pregled profesorju opatu Amadeju Peyronu in ga prosil, da bi jih prebral in izrazil svojo sodbo o vsebini. Ker mu je profesor hotel narediti uslugo, je popravljaj in zopet popravljaj, in ko je končno še enkrat prebral, je uvidel, da stvari ni mogoče bolje in lepše povedati, kot je to storil don Bosko. Zato je

zbrisal vse popravke in pustil stvari, kakor jih je napisal don Bosko. To nam je povedal profesor D. Garino. Vendar je Peyron dal ob tej priložnosti don Bosku nasvet, ki ga ni nikoli več pozabil.

Don Bosko je med drugimi kratkimi življenjepisi uglednih oseb podal tudi življenjepis Viktorja Alfierija in Peyron je rekel don Bosku: »Kako je to, da ste v knjigo, ki je namenjena mladini, vključili tudi življenjepis Alfierija, pisatelja najbolj pokvarjenih življenjskih navad, s tako razdiralnimi idejami, ki so naredile toliko zlega. In tudi sicer je storil toliko hudega s svojimi tragedijami. Odstranite ta življenjepis. Najbolje bi bilo, če bi na Alfierija sploh pozabili. Če ga imenujete ali karate ali še slabše, če ga hvalite, se bo v mladih vzbudila radovednost in bodo kupili njegova dela, jih brali in imeli od tega veliko škodo. Stran z njim! Odstranite ga!«

Don Bosko je res storil tako. Poleg tega je opozarjal profesorje in jim priporočal, naj določenih pisateljev sploh ne omenjajo ali navajajo, kaj šele da bi se pohvalno izražali o njihovem jeziku in drugih prednostih.

Don Bosko je dal v pregled svojo knjigo tudi nekdanjemu profesorju don Petru Banaudiju, verjetno zato, da je ocenil cerkvene dogodke.

Predragi gospod profesor!

Pošiljam vam še dva zvezka naše Zgodovine Italije. Priporočam jo vaši dobroti, da bi ju pregledali, kakor ste storili že s prejšnjimi.

Sedaj jo tiskajo in upam, da vam bom lahko kmalu poslal še preostali del vse do današnjih dni.

Iz vsega srca se vam zahvaljujem. Ljubite me v Gospodu in verjemite v mojo odkritosrčno hvaležnost.

Vdani učenec duhovnik JANEZ BOSKO.

Turin, 5. decembra

Sredi leta 1856 je zagledala luč sveta *Zgodovina Italije, napisana za mlade, od prvih prednikov vse do današnjih dni, opremljena z zemljevidom Italije, ki jo je napisal duhovnik Janez Bosko*. Prva izdaja je izšla v 2500 primerkih.

Izredno pomembne so besede, s katerimi opisuje namen, zaradi katerega je napisal to delo, besede, ki zaslužijo, da jih tukaj podamo, ker nam kažejo, kako je bila vzgoja mladine njegova stalna skrb in glavni cilj njegovega prizadevanja.

»Splošno priznana je zahteva,« tako don Bosko, »da morajo biti knjige prilagojene sposobnosti razumevanja tistih, ki naj bi jih brali, kakor mora biti hrana primerna tistim, ki jo uživajo.

Po tem pravilu sem skušal pripovedovati Zgodovino Italije mladini in sem zato v načinu podajanja, razdelitvi snovi in obsežnosti knjige skušal ravnati, kakor sem storil to že v drugih mojih knjigah, namenjenih istim bralcem. Ker se držim predvsem čisto gotovih dejstev, koristnih za nrvnost in pouk, sem pustil ob strani negotove stvari, zasebne presoje, prepogosto navajanje raznih avtorjev, kakor tudi preveč visoka razmišljanja o politiki, ki so za mladino popolnoma nekoristna in dostikrat tudi škodljiva.

Bralcu lahko zagotovim, da nisem napisal niti enega odstavka, ne da bi pri tem upošteval priznane znanstvenike, in kolikor mi je bilo mogoče, sodobne ali vsaj blizu časom, v katerih so potekali dogodki. Potrudil sem se, da sem prebral moderne pisatelje, ki pišejo o Italiji, in uporabil tisto, kar se mi je zdelo najbolj primerno. Storil sem, kar je bilo v mojih močeh, da bi moje delo koristilo tistemu delu človeštva, ki pomeni upanje na boljšo prihodnost, to je mladini. Moj zadnji namen in cilj pri vsem je bil prikazati zgodovinsko resnico, vzbuditi ljubezen do kreposti, beg pred hudobijo ter spoštovanje avtoritete in vere.

Dober sprejem mojih dosedanjih spisov mi vliva upanje, da bo tako tudi s tem delom. Če bo komu kaj koristilo, naj se zahvali Delivcu vsega dobrega, kateremu sem posvetil te svoje skromne napore.»

Toliko don Bosko.

Kakor hitro je ta knjiga izšla, so jo strokovnjaki s področja zgodovine in didaktike visoko ocenili in pohvalili.

Don Trusso, naš bivši gojenec in učitelj, pripoveduje, da je neki ugledni sicilski profesor, ko je prebral to knjigo, vzkliknil: »Človek, ki je napisal to knjigo, mora biti svetnik!«

Učeni pisatelji pri Civiltà Cattolica so knjigo privzdignili do neba in jo imenovali knjigo, ki v svoji vrsti verjetno nima podobne, in v svojem časopisu leto 13, vrsta 5, zvezek 3, stran 474 pisali: »Pod peresom odličnega don Boska se zgodovina ne spremeni prekanjeno v politiko ali načela napačne svobode, kakor se to dogaja v nekaterih drugih epilogih, povzetkih in priročnikih, ki jih je toliko v Italiji in jih uporabljajo v mnogih šolah, ki jih imajo za dobre. Zgodovinski resnici dejstev, obsežnosti snovi, jasnosti sloga, simetričnosti razporeditve skuša pisatelj dodati neoporečnost nauka, popolna moralna, religiozna in

politična načela.«¹⁷

Kakšen melanholično razpoložen duh se je čutil prizadetega ob taki poplavi pohval in je v svojih pogovorih trdil, da je don Bosko v kaki knjižnici našel kak rokopis kakega jezuita in ga objavil pod svojim imenom. Don Bosko je molčal, toda profesor don Picco je stopil v njegovo obrambo: »Kakšen jezuit, kakšen jezuit!« je odgovarjal temu človeku s to čudno novico. Če sem pa videl, kako je don Bosko list za listom pisal to knjigo. Videl sem ga prav pri pisanju. Se vidi, da zelo slabo poznate don Boska.«

Don Bosko ni izgubljal dosti časa in je en izvod te knjige predložil papežu Piju IX. Knjiga je bila seveda lepo opremljena in umetniško vezana. In iz Rima je don Bosko prejel naslednji dopis:

Veleugledni gospod don Bosko!

V skladu z željami, ki ste mi jih izrazili v dopisu z dne 7. tekočega meseca, sem z veseljem predstavil svetemu očetu izvod knjige Zgodovina Italije za mladino, ki ste jo sestavili. Sporočam vam, da je sveti oče z zadoščanjem sprejel ta dokaz spoštovanja do svoje osebe in vam po meni pošilja svoj apostolski blagoslov.

Jaz sam se vam zahvaljujem za izvod istega dela, ki ste ga podarili meni. Medtem ko se vam zahvaljuje za izkazano uslugo, vas z globokim spoštovanjem pozdravlja

vdani služabnik G. kardinal ANTONELLI.

Rim, 18. septembra 1856

Don Bosko je poslal še druge izvode v dar različnim prijateljem in dobrotnikom. Izmed odgovorov smo izbrali naslednje:

Predragi in spoštovani gospod Janez!

¹⁷ Armonia je 21. oktobra 1856 takole napovedala izid don Boskove Zgodovine Italije: »Nesramno početje, ki ga uganja klika Calandrinov ljudske izobrazbe z neumno opijanjenimi šolskimi knjigami in – kar je še huje – s pogosto prepojenimi napačnimi načeli, nam da s toliko večjim veseljem vzeti v roke knjige, ki so prirjene za resničen pouk in vzgojo mladine, ki jo naša družba tako zelo potrebuje. Vsem je znano, kako zelo grdo so ravnali z zgodovino te naše Italije, da bi jo uporabili za netenje nebrzdane politične in protiverske strasti.

Ta veliki in neutrudni vzgojitelj mladine, ki ga vsi poznamo v duhovniku Janezu Bosku, je svoje sposobnosti uporabil tudi za to področje pouka in nam podaril pravkar izšlo Zgodovino Italije, ki jo pripoveduje od začetka in prednikov do današnjih dni. Knjiga ima malo manj kot 600 strani in dvanajsterki in zemljevid Italije. Ne bomo tokrat govorili o znanstvenem in leposlovnem pomenu te knjige, ki je ni mogoče prebrati v enem dihu, zlasti še če jo hočemo dobro in zanesljivo oceniti, temveč zato, da bi opozorili vzgojitelje in starše na to delo in da pisatelj, ki ga poznamo že iz toliko drugih spisov za mladino, daje zagotovilo za resnost obravnave, primernost oblike in ustreznost namena.

Prepričani smo, da bodo učitelji, družinski očetje in vsi, ki jim je pri srcu vzgoja mladine, hvaležni odličnemu duhovniku, da si je zadal to težko in nehvaležno nalogo in sestavil zgodovino naše dežele, ki jo mladi lahko berejo v svojo korist in brez vsake škode. Zgodovino Italije gospoda don Boska so že uvedli v razne vzgojne hiše, mala semenišča in šole in jim služi za učni priročnik.

Ne dvomimo, da bo ta pametna odločitev postala splošno dejstvo v vseh vzgojnih ustanovah naše dežele.

Malo zamujam z zahvalo za vaše ljubeznivo darilo – s tako veliko skrbjo sestavljeno Zgodovino Italije od začetkov do današnjih dni. Zamujam pač zato, ker do sedaj nisem imel časa, da bi jo temeljito prebral. Sedaj pa sem se znašel v miru naše lepe narave in daleč od vsakdanjih skrbi, ki so me zaposlovale v mestu, in vam z največjim navdušenjem izrekam občudovanje za delo, ko ste v kratek priročnik strnili glavne dogodke naše lepe dežele, ki v znanosti in umetnosti prekaša vse druge. Občudujem spretnost, kako ste iz množice dogodkov povzeli tiste, ki so dejansko oblikovali našo zgodovino, in niste izdali zgodovinske resnice niti pri najbolj žalostnih okoliščinah, v katerih se je znašla naša domovina. Zaslužite si hvaležnost turinske mladine, ki se ji s tako prizadevnostjo posvečate, pa tudi vse italijanske mladine, ki ima sedaj srečo, da v ne preveč obsežni knjigi zve o naših začetkih, dogodkih in vsem, kar nas je pripeljalo do današnjega dne.

Izrabljam to priložnost, da se vam iz srca zahvalim, da ste s svojimi gojenci izvedli moje skromne skladbe, ki so brez moje zasluge pri vas imele tako velik uspeh.

Oprostite mi moje dolgo pisanje, ki prekoračuje meje primernosti, ohranite me v lepem spominu in bodite prepričani, da sem pripravljen narediti vam vsako uslugo, da se vam izkažem hvaležnega.

Vdani in uslužni služabnik CESARE DI CASTELBARCO

Milano, 29. oktobra 1956

V naslednjih izdajah je don Bosko dodal še poglavje o osvojitvi Lombardije v vojni 1859 in pozneje kronološki pregled glavnih dogodkov od miru v Villafranci (1859) pa do smrti Napoleona III. (1873). Vključil je tudi nekaj novih življenjepisov uglednih mož, kot Karla Denina, Jožefa De-Maistra, Antona Canova, Antona Cesarija, Vincenca Montija, kardinala Mezzofantija, Silvija Pellica, Antona Rosminija, Karla Boucherona, Piera Aleksandra Paravia, Amedeja Peyrona, Aleksandra Manzoniya.

Pri Aleksandru Manzoniyu je najprej pohvalil nekatere njegove spise, zlasti Zaročenca, in nato dodal kratko opombo o tem romanu: »Visoko upoštevanje tega dela nas ne more odvrniti od zavračanja podobe, ki jo je naslikal o don Abbondiu in nesrečni Geltrudi. Manzoni, ki je hotel dati Italiji zares moralno knjigo, navdihnjeno od katoliških čustev, bi nam brez nadaljnega lahko predstavil lepše značaje. Pisatelji z druge strani Alp nam podajajo na splošno čisto drugačne podobe katoliških duhovnikov. Mladi človek, ki se je od mladih nog ob ljubezni svojih staršev naučil spoštovati svojega župnika, bo brez dvoma dobil slab vtis v svoji duši in svojem srcu, ko bo prebral to delo.«

Zato dečkom, ki so bili neizkušeni in podvrženi močnim vtisom, ni priporočal branja te knjige; dopuščal jo je samo, če je to zahtevala šolska oblast. Iz tega lahko sklepamo, kaj je don Bosko menil o drugih romanih. Pogosto je ponavljal, da knjige, ki sicer niso slabe, vendar pa pisane lahkotno in strastno, pomenijo nevarnost zlasti za nrvnost.

Ta zgodovina je bila za tiste čase pravi dar Božje previdnosti in so jo visoko cenili vsi dobri državljani in tudi tisti, ki niso bili najboljši katoličani. Bog sam ve, koliko dobrega je storila ta knjiga in pred koliko zablodami obvarovala mladino. Kakor hitro so se družinski očetje, učitelji in vzgojitelji zavedeli njenih odlik, so želeli, da bi se njihovi otroci učili domačo zgodovino v tej knjigi, in so kar tekmovali, kdo si jo bo prej priskrbel.

V teku tridesetih let so je prodali več kot 70.000 izvodov.

Celo prosvetni minister Janez Lanza je bil zelo zadovoljen in je knjigi določil 1000 lir nagrade. Želel je, da bi jo uvedli v državne šole. Zato je don Bosku sporočil, da nameravajo izdati odlok, s katerim bi jo uvedli kot od države obvezen učbenik v šole, če bi don Bosko izpustil ali popravil nekaj odstavkov, ki bi mu jih nakazali. Toda on ni hotel ničesar spreminjati in se ni zmenil za ta načrt, četudi bi mu to prineslo ogromen dobiček. Še več, bil je pripravljen trpeti jezo sektašev, ki so ga ožigosali, češ da je poglavar reakcionarjev, ki drži s papežem.

Dečki v Oratoriju so pozorno prebiralali to zgodovino in so znali na pamet cela poglavja. Don Bosko je najprizadevnejšim delil pohvale in nagrade, kakor je ravnal tudi s tistimi, ki so najbolj znali katekizem ali najpomembnejše zgodbe Svetega pisma in Cerkevne zgodovine.

Pa še drugo veliko korist je Zgodovina Italije prinesla družbi. Služila je za zgled drugim pisateljem, kako se piše o tem predmetu, ne da bi bilo nevarno tudi v nravnem pogledu.

Omeniti moram še en dogodek, ki nam kaže, kako zelo so tudi v tujini cenili to delo. Don Boskovo delo so brez njegove vednosti prevedli v angleški jezik in ga uvedli kot učbenik v javne šole. Naši sobratje so na mizi, kjer so prodajali rabljene knjige, našli knjigo z naslovom: Povzetek italijanske zgodovine pisatelja Janeza Boska; iz italijanščine prevedel bivši šolski inšpektor I. D. Morell, LL. D. Knjigo je izdala tiskarna Longman, Green, ena izmed najbolj znanih knjigarn leta 1881.

Prevajalec je knjigo takole predstavil:

Med večkratnim prezimovanjem v Italiji sem se seveda zanimal za zgodovino te dežele. Mislil sem, da bi dober priročnik zgodovine Italije v angleščini, prirejen za mladino, izpolnil kričeče pomanjkanje take knjige.

V angleščini imamo več knjig o zgodovini nekdanje Italije, se pravi o rimski republiki in cesarstvu. Nekaj jih je zelo obširnih, druge pa krajše, prirejene za nižje in srednje šole. Ko pa pridemo do padca zahodnega rimskega cesarstva in stopamo v srednji vek, pa ta obilica raznih knjig preneha in je težko dobiti poročila o Italiji v tej dobi.

Nikakor ni lahko obravnavati teh zapletenih političnih dogodkov tako, da bo stvar jasna in obenem pregledna, in tako priti do uporabne zgodovine Italije. To je zelo zamotano delo.

Pričujoča knjiga je prevod knjige Janeza Boska (učen italijanski duhovnik) in nosi naslov Zgodovina Italije, napisana za mladino.

Povzetek italijanske zgodovine se začinja z ustanovitvijo Rima. Prvega dela, navedno imenovan rimska zgodovina, nisem prevajal, ker obsega snov, ki je obdelana v naših angleških priročnikih in v rabi po vseh naših šolah.

Glede prevoda samega moram povedati, da je knjiga pisana za italijansko mladino, kot to pravi naslov, se pravi za višje šole tega naroda. Doživela je že pet izdaj in jo na široko uporabljajo kot potrjen učbenik.

Slog je nadvse preprost in vsebuje veliko razlag, ki bi ne bile nujno potrebne v knjigi, ki bi bila namenjena izobraženim bralcem. Skušal sem podati lahkotno jasnost sloga. Od omenjenih pripomb sem nekatere prevedel, druge pa opustil kot nepotrebne. Moram še povedati, da je avtor knjige zelo goreč katoliški duhovnik in je zato v knjigi raztresenih veliko misli in čustev, ki niso v skladu z našimi angleškimi in zlasti še protestantskimi idejami. Čutil sem se upravičenega, da sem jih opustil ali spremenil, kakor je pač bilo bolj primerno.

41.

POGLAVJE

Don Boskova spomenica o poteku Oratorija v tem letu – Don Boskovo pismo župnikom, v katerem jim priporoča dečke na počitnicah – Deček, ki je zbežal z doma in so ga sprejeli v Oratorij – Dečki, ki jim je praznični Oratorij storil usluge – Kleriki prosijo nasvete za poklic – Don Bosko in priključena Konferenca – Don Bosko pri sv. Ignaciju in njegova pisma Oratoriju – Strela – Tebe Boga hvalimo ob don Boskovi vrnitvi v Turin – Katoliško branje – Pridiganje – Dijaki učiteljišča v Oratoriju – Pismo kneginji Montmorency – Novi odpustki – Praznik Marije Vnebovzete

POTEM KO SMO POROČALI O zmagovitem pohodu Zgodovine Italije, naj dodamo še nekaj podatkov o notranjem poteku življenja v Oratoriju. To toliko bolj, ker imamo o tem pomembno poročilo z najbolj verodostojnega mesta.

Obsežni spominski podatki, ki jih je don Bosko lastnoročno napisal za leto 1855/1856, polni poročil in opomb najrazličnejše vrste, kot so računi, terjatve, dolgovi, vsebujejo tudi seznam 153 gojencev, od katerih jih je 63 dijakov in 90 rokodelcev. Vendar po pričevanju bivših gojencev tistih časov to število ni popolno, ker manjka oddelek tistih, ki so stanovali v Oratoriju in od tod obiskovali višje umetnostne in znanstvene zavode, in ti so bili v Oratoriju samo prehodno. Nekaj jih ima na robu opombe, iz katerih je razvidno, da so bili nepopravljivo nesramni, osumljeni težkih tatvin in taki, ki se niso hoteli podrediti hišnemu pravilniku. Ti so bili odslovljeni iz zavoda. Nekateri nosijo pripombe, iz katerih je razvidno, da so odšli sami. O Karlu Gastiniju se bere: Meseca maja je šel stanovat na svoje.

Nekaj imen, zlasti rokodelcev, zaznamuje uboge sirote, ki so tega leta odšli v večnost. Zaradi pomanjkanja, revščine in drugih vzrokov so nosili v sebi uničujoče kali. V Cottolengovi bolnišnici v Turinu sta v prvih mesecih 1856 umrla

sedemnajstletni Janez Picena iz Cremolina in Alojz Pesciallo iz Vacarezze, star 15 let; v bolnišnici sv. Mavricija pa je izdihnil Bernard Raggi, star 16 let, ter v Cremolinu mlajši brat že imenovanega Picene. Don Bosko je zavzeto obiskoval svoje gojence, ki so jih zdravniki dali prepeljati v bolnišnice, in jih pripravljaj, da so na svet način končali svoje življenje.

Na koncu šolskega leta je del dijakov po opravljenih izpitih in razdelitvi nagrad odšel domov na počitnice. Vendar don Bosko ni hotel, da bi ostali brez nadzora, in jim je zato izročal pisma za njihove župnike. Glasila so se takole:

Veleugledni in velečastiti gospod!

Z največjim spoštovanjem priporočamo tega našega gojenca dobroti njegovega gospoda župnika, da bi v času počitnic pazili nanj in mu na koncu dali izkaz, ki bi obsegal: 1) poročilo, ali je v času, ko je bil doma, prejemal zakrament spovedi in obhajila; 2) ali se je udeleževal župnijskih obredov in ministriral pri sveti maši; 3) ali se je izogibal slabih tovarišev in ni dal razloga za pohujšanje.

V upanju, da bom prejel dobre novice o našem gojencu, se vam že vnaprej zahvaljujem in si štejem v čast, da se lahko imenujem vaš vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO.

Toda don Bosko ni mogel trpeti praznih prostorov v svojem zavetišču.

Njegova ljubezen do nevarnosti izpostavljenih fantov je bila tako velika, da če je srečal kakega takega, se ni držal niti pogojev, ki jih je on sam postavil, in ga je takoj sprejel kot svojega sina, ki mu ga je poslala Božja previdnost. Janez Villa nam je povedal:

»Spominjam se, da je don Bosko nekega dne šel k brivcu, da bi mu obril brado, in tam dobil fanta, ki je pomagal svojemu gospodarju. Začel ga je spretno spraševati in ugotovil, da je doma iz Cavourja, da je ušel od doma, da je blodil po mestu sem in tja ter iskal delo, da je vstopil v to brivnico, kjer je dobil na dan pet soldov za hrano. Don Bosko ga je povabil, da bi prišel z njim v Oratorij. Ko je deček videl, kako lepo don Bosko z njim ravna, je sprejel ponudbo, se poslovil od svojega gospodarja in odšel z don Boskom. Naš don Bosko je takoj pisal očetu v Cavour, mu sporočil, da je njegov sin pri njem, in ga vprašal, ali se strinja s tem, da bi sin ostal pri njem. Oče se je razveselil sporočila in zadovoljen privolil v ponudbo.

Poznal sem tega fanta, ki je ostal v Oratoriju vse do vojaške službe. Bil je vedno pošten in je sedaj ugleden uradnik v Turinu. Ko se z njim srečam, pravi, da se mora don Bosku zahvaliti za lepo vzgojo, ki je je bil deležen v svoji mladosti.

Prav tako je don Bosko imel nadvse rad svoje fante iz prazničnega Oratorija. Ko so morali oditi iz Turina ali so se preselili kam drugam, jih ni pozabil in se je vedno zanimal zanje. Iz mnogih pričevanj bomo podali tisto, ki nam ga je poslal zgoraj omenjeni Janez Villa. »Po enem letu, ki sem ga preživel v Turinu, kjer sem redno obiskoval don Boskov Oratorij, sem se moral s svojim očetom vrniti v Biello. Julija 1856 me je po župniku, ki mu je don Bosko pisal pismo, povabil, naj bi jaz in moj brat nekega dne prišla v oratorij sv. Filipa, ker bo tisti dan prišel v Biello in bi rad z nama govoril.

Bila sva vsa iz sebe zaradi tega don Boskovega povabila. Na določen dan sva šla v oratorij sv. Filipa. Kakor hitro naju je don Bosko zagledal, se nama je približal in ljubeznivo vpraševal, ali se še vedno tako pridno drživa navad, ki sva se jih naučila v njegovem Oratoriju. Nato me je povabil v Turin. Moj oče se je najprej upiral, potem pa mi je le dovolil. Ko sem prišel v Turin, sem takoj dobil zaposlitev v svoji obrti in sem ponovno pridno obiskoval don Boskov Oratorij. Zato dolgujem don Bosku vso hvaležnost za dobrote, ki mi jih je izkazal, in za vse veliko dobro, ki sem ga bil pri njem deležen. Tudi za čas moje večletne vojaške službe v srednji Italiji mi je pošiljal dobrohotne nasvete, pisal škofu v Osimu in me priporočil njegovi skrbi. Moj uspeh trgovanja dolgujem vzgoji, ki sem jo prejel od don Boska, in njegovim uspešnim posredovanjem pri ljudeh, pri katerih sem obogatel. Kakor zame je don Bosko skrbel tudi za mnoge druge, ki so se zatekali k njemu.«

Medtem ko se je don Bosko pripravljal na odhod v Lanzo, je takole pisal kleriku Jakobu Delpratu iz Savigliana Monasterolo, ki je pripadal turinski škofiji, in ga je prosil za nasvet, kakor tudi mnogi drugi njegovi tovariši za poklic.

Predragi sinko!

Odlašal sem z odgovorom vse do sedaj, ker sem bil prepričan, da boš prišel na duhovne vaje k sv. Ignaciju. Včeraj sem zvedel, da so določene težave. Jutri bom odpotoval k sv. Ignaciju in tam ostal ves čas duhovnih vaj. Po 25. juniju bom zopet za stalno v Turinu. Če me boš v tem času kaj potreboval in bi ti mogel biti v pomoč, mi kar sporoči. Pozdravlja te v Gospodu vdani prijatelj

duhovnik JANEZ BOSKO.

Turin, 13. julija 1856

Prav tiste dni je imel nagovor v priključeni konferenci Družbe sv. Vincencija Pavelskega in med stvarmi, ki jih je najbolj priporočal, je bila molitev. Ko je povedal, da gre na duhovne vaje v svetišče sv. Ignacija, je obljubil, da bo molil za vse, zlasti še za svoje sinove v Oratoriju. Pokazal je, kako je molitev katoli-

čanov lahko vir veliko dobrega in kako ima izredne uspehe tudi v oddaljenih krajih, na primer v Ameriki, in sicer zaradi občestva svetnikov ali ker, ko molimo za tiste, ki ne živijo v občestvu s Cerkvijo, molitev katoličanov Bog uslišuje s pozornostjo, s kakršno oče poslušá svoje otroke. V zmotnih verah je molitev nekoristna, dostikrat je Bog ne poslušá in včasih ga celo žali. Končal je s toplim priporočilom vsem, da bi molili za zveličanje njegove duše. Vse zbrane je presenetil s tako ponižno prošnjo. Prav v tistem trenutku je vstopil v sobo vitez Peyron. Vljudno je pozdravil don Boska, in ko je slišal njegove zadnje besede, je spoštljivo dejal: »Glejte, don Bosko, da se ne boste na duhovnih vajah spreobrnili! Za božjo voljo, da se ja ne boste spreobrnili!« Tako nam je pripovedoval Jožef Reano, ki je bil navzoč.

Dne 14. julija je don Bosko v spremstvu klerika Rua in klerikov Rocchiettija, Jožefa Bongiovannija, Pettive in Moma odšel k sv. Ignaciju. Tukaj je don Bosko sredi duhovniških poslov našel čas, da je zbral člane turinske konference sv. Vincencija Pavelskega, ki so prišli na duhovne vaje. Zbrali so se grof Cays, vitez Gonella in še nekaj drugih uglednih osebnosti. Naredili so nabirko, ki je dala 22 lir. Ta vsota je bila namenjena družinam najrevnejših dečkov prazničnega oratorija. Novico so sporočili v Valdocco s pismom tajnika Jožefa Bongiovannija in ga prebrali tretjo nedeljo v juliju na zborovanju v Oratoriju, ki mu je predsedoval don Alasonatti.

Don Bosko, ki so mu bili njegovi gojenci vedno pri srcu, je don Alasonattiju pisal pismo, v katerem je vsem hišnim prebivalcem postavil dvoje vprašanj in obljubil tistemu, ki bo pravilno odgovoril, lepo darilo. Vprašanja se glasita: 1. Zakaj je pomembno, da je Bog dal človeku samo eno dušo? 2. Kako imenujemo tistega, ki se ne trudi, da bi jo rešil?

Še več drugih pisem je ob tej priložnosti pisal iz tega svetišča, vendar se nam je ohranilo samo eno:

Predragi Cagliari!

Tudi jaz želim, da se posvečaš klavirju in orglam. Ker pa je študij metodike skoraj popolnoma usklajen s študijem filozofije, ki se mu sedaj posvečaš, in ker to traja samo nekaj mesecev, želim, da daješ prednost metodiki, klavirju pa namenjaš čas, ki ti preostaja. Zamujeno boš nadomestil po opravljenih izpiti.

Trudi se, da boš vedno bolj zmanjševal število sovražnikov in povečeval število prijateljev, da boš vse naredil za prijatelje Jezusa Kristusa. Ljubi me v Gospodu in naj ti bodo nebesa vedno velikodušno naklonjena.

Sv. Ignacij nad Lanzom, 23. julija 1856

Tvoj v J. K. vdani duhovnik JANEZ BOSKO

V pojasnilo tega pisma naj povemo, da je don Bosko klerikom naložil, da bi se med počitnicami posvetili predmetom, ki uvajajo v umetnost poučevanja z namenom, da bi opravili tozadevne izpite. Profesor D. Rossio jim je dajal potreben pouk in uvajanje.

Don Bosko je pisal pisma, se posvetoval z don Cafassom o načrtih, ki jih je nosil v srcu, in komaj čakal trenutka, ko se bo vrnil v Oratorij. Toda zdi se, da je hudi duh od časa do časa skušal uničiti življenje, ki je bilo popolnoma posvečeno slavi Cerkve. Napočil je 25. julij, zadnji dan duhovnih vaj, ko naj bi se vrnil v Turin. Ob treh zjutraj je bilo nebo oblačno. Don Bosko je bil na hodniku kaplanove hiše, kjer je stanoval, blizu zastekljenih vrat, ki so se odpirala na balkon. Ta so bila zaprta z močnim lesenim zapahom. Kar nenadoma je bilo v zraku slišati silno hrumenje, zapah je silovito odletel in udaril don Boska v bok. Ostekljena vrata so se pod pritiskom močnega vetra odprla in skozi se je vlila ploha dežja. Strela je udarila prav na kraj, kjer je stal don Bosko, ga vsega oplazila in mu izpod nog odnesla kamniti kvader, tako da je ves presenečen in zgrožen ostal na goli malti. Toda kmalu se je zavedel in spet postal priseben. Prihiteli so ljudje, vendar vrat niso mogli zapreti; vihar ni vrtinec je bil tako močan, da je bil ves trud zaman. Don Bosku ni preostalo drugega, kot da se je umaknil v svojo sobo in čakal, da je divjanje narave prenehalo.

Gospodje, ki so stanovali v drugih hišah okoli svetišča, niso za vse to nič vedeli in so se čudili, da je don Bosko, ki je pristopil, da bi daroval sveto mašo, šepal. Markiz Berzetti di Mulazzano, ki je do popolnosti poznal cerkvene obrede, si ni mogel razložiti, zakaj don Bosko ne bi naredil predpisanih poklekov. »Kako je to,« je po maši godrnjaje opomnil, »da obredi sv. maše niso več taki, kakor so bili nekoč?« Toda ko so zvedeli, kaj se je zgodilo, so vsi enodušno priznali, da se je don Bosko rešil smrti samo po posebnem posegu Božje previdnosti. Don Bosko je sicer odnesel golo življenje, ostale pa so bolečine v glavi, ramah, hrbtu in nogah in trganje v boku, ki ga je mučilo še nekaj mesecev. Še danes nam pri sv. Ignaciju kažejo sobo, kjer je v don Boska udarila strela.

Ko se je še istega 25. julija proti večeru vrnil v Oratorij, so ga vsi navdušeno sprejeli. V nedeljo 27. julija je mons. Foux, kaplan genovske kneginje, ki je tisto leto in še čez ob praznikih redno v piemontskem narečju pridigal inštrukcije fantom Oratorija tudi več kot eno uro, pa so ga nadvse pozorno poslušali, je stopil na prižnico. Opisal je, kar se je zgodilo pri sv. Ignaciju, spodbudil mlado množico fantov k zahvali materi Božji Mariji za varstvo in zapel Tebe Boga hvalimo. Ne moremo si predstavljati, s kakim navdušenjem so fantje nadaljevali zahvalno pesem. Po odpetem Hvala večnemu Bogu in nadvse slovesnem bla-

goslovu se je praznovanje nadaljevalo na dvorišču, kjer je godba pod vodstvom Jožefa Buzzettija dve uri igrala v znamenje vsesplošnega veselja. Don Rua in Reano sta si dobro vtisnila v spomin te dogodke in mons. Cagliero pripoveduje, da se je leto pozneje zgodilo nekaj podobnega, ko se je ob nevihti cela don Boskova oseba obdala z lahno paro in je zlasti iz rok izhajal duh po žveplu. Prav tako so leta 1884 opazili, kako so ob sproščanju elektrike v oblakih don Bosku zateleke roke, ko pa je udarila strela, so zopet dobile prejšnjo normalno podobo.

Don Bosko je takoj začel delo pri Katoliškem branju. Avgustovski zvezek, ki ga je natisnil Ribotta, je nosil naslov Spreobrnjenje Juda Hermana Cohena, sedaj patra Avgušтина od presvetega Zakramenta iz reda bosonogih avguštincev. To je bil nov čudež izmed tisoč drugih, ki so potrjevali resnično pričujočnost Jezusa Kristusa v najsvetejšem Zakramentu. Septembrski zvezek so tiskali v Ivreji pri G. Tei in nosi naslov *Andrej ali sreča v pobožnosti. Pripoved gospe Cesarie Fazzene, ki jo je za ljudstvo priredil grof G. Birago*. Namenjen je bil fantom in je prikazoval nesrečo enega izmed njih, ki je zapustil lepo krščansko vzgojo in se prepustil strastem in razuzdanosti, a ga je grizla vest, dokler se končno ni umiril v spokorni spreobrnitvi. Tu je bilo mladim fantom povedano: Kar more iz mladega človeka narediti resničnega poštenjaka, se pravi čednostnega in krepostnega, je izpolnjevanje dolžnosti, ki jih ima človek do Boga, do samega sebe in do svojih soljudi. Dolžnosti, ki se jih morete naučiti samo v šoli Cerkve, pri katekizmu. Potem dodaja: »Ali poznate dobro katekizem? Ali zato, da bi se ga naučili, hodite k verouku v župnijski šoli? Če je tako, blagor vam! Če bi bile vaše glave popolnoma nevešče človeške znanosti in ne bi znali niti pisati niti brati, bi vseeno imeli zadosti za pošteno in krepostno življenje in bi bili sami sebi in sebi podobnim bolj koristni kot toliko učenjakov, ki veliko vedo, ne poznajo pa svojih dolžnosti.

Zvezka za oktober in november nosita naslov: *Moralni pogovori o obredih svete maše in v dodatku še način, kako smo koristno pri njej*. Napisal F. Karel Filippo da Poirino, duhovnik kapucin. Natisnil ga je založnik Paravia.

Prekrasna knjiga, ki zavrača protestantske zmote in obrekovanje Cerkve ter kaže, kako je Bog sam ustanovil svetišča, daritve, obrede in bogoslužne oblike; daritev naših oltarjev, obrede in glavne molitve prvih stoletij Cerkve. Nakazuje upravičenost latinskega jezika v rimski liturgiji in s sv. Leonardom da Porto Maurizio uči hvaliti in moliti Božje veličastvo od začetka maše do evangelija, od evangelija do povzdigovanja prositi za odpuščanje in zadoščevati Božji pravičnosti za naše grehe, od povzdigovanja do obhajila se zahvaljevati za vse dobrote, ki smo jih prejeli, od obhajila do zadnjega evangelija izraziti naše prošnje glavnemu delivcu milosti.

Prav tako ne bomo pozabili omeniti, da je don Bosko nadaljeval svoje apostolsko pridiganje in se pri tem odzival na mnoge prošnje in povabila od vseh strani. Če se ni mogel odzvati, je puščal upanje in možnost za kako drugo prilžnost.

Velečastitemu gospodu Jakobu Delpratu Gassino

Dragi prijatelj!

Na dan, ko se obhaja praznik Žalostne matere Božje, bom v Castelnuovu d'Asti za devetdnevnicu rožnovenski Materi Božji. Zato se ne morem odzvati ljubeznivemu povabilu za slavnostni govor v čast Adolorate. Pa drugič.

Veseli me, da je vse v redu, Gospod naj vam pomaga in vas ohrani. Pozdravite svojega brata, g. vikarja Foranea, gospoda teologa Gilia, don Bertolda. Molite zame in jaz vas bom iz vsega srca priporočil Jezusu in Mariji.

Vdani v Jezusu Kristusu duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 11. avgusta 1856

Don Bosku je pri opravkih v prazničnem oratoriju in zavetišču, ki sta bila kljub počitnicam vedno zasedena, nenehno pomagal don Viktor Alasonatti in ga tako vsaj malo razbremenil. Med prebivalci so bili duhovniki in kleriki iz škofije Ivreja, ki jih je poslal tja škof z namenom, da bi se pod vodstvom usposobljenih profesorjev dobro poučili o metodi pouka in naredili učiteljski izpit. Poleg tega je bilo še kakih 150 gojencev, ki so se po enem mesecu počitnic vračali za trideset dni v Oratorij, tukaj študirali in se za mesec oktober spet vračali domov. Drugi dečki pa so bili ali priporočeni ali so stanovali v Oratoriju z namenom, da bi dobili poseben pouk ali se vadili v kaki obrti. O enem izmed teh, ki je prihajal iz plemenite družine, je don Bosko takole pisal N. V. kneginji de La Val Montmorency-De Maistre, Villastellone Borgo:

Velezaslužna gospa kneginja!

Ob vrnitvi z duhovnih vaj pri sv. Ignaciju sem dobil vaše cenjeno pismo skupaj z malim Henrikom. Po vaših priporočilih sem mu poskrbel za pouk v slikarstvu in verouku kakor tudi v samostojnem vedenju. Tomatis mi pravi, da je v tem času zelo napredoval. Glede pobožnosti je vse v najlepšem redu; v nedeljo je opravil vse pobožne vaje. Pri njem mi ugaja to, da vneto posnema dobre zglede, ki jih vidi pri svojih tovariših. Čemur se boste gotovo začudili, je dejstvo, da je v tem kratkem času zelo zrastel. S Henrikom sva bila pri sadjarki.

Gospa grofica De Maistre, dama Filomena, Frančiška in Emanuel se odlično počutijo. Don Chiatellina je nekaj mučila vročina, sedaj mu je že bolje, vendar je močno oslabeled. Severina je vedno enako. Čez dan ni v postelji, če pa se mora gibati, skače ali hodi z berglami. Je tako dobre volje, kot da bi nenehno praznovala. Molimo, da bi ji Bog dal tisto, kar v svojih načrtih vidi, da je najboljše za njeno dušo.

Božja previdnost nam je vzela dva izredna dobrotnika: doktorja Vallaurija, ki je sveto umrl 13. julija, in viteza Morena, brata škofa iz Ivreje. Vidite, na kake načine me skuša Gospod preizkušati. Prejšnja leta so bila zelo težka. Pa tudi sedANJI časi niso nič boljši. Toda Gospod Bog je gospodar in mu moram dati, da ukazuje, kajti to, kar on dela, je vedno boljše kot tisto, kar bi mi odločili in želeli. Prav zato se še bolj priporočam vaši znani dobrodelnosti in vas prosim, da bi mi pomagali pri poravnavi izdatkov za praznične oratorije kakor tudi za nakup kruha našim varovancem in prispevali za odprtje dnevne šole za vse svete. Edini namen vsega tega je, da bi pridobili duše za Jezusa Kristusa, zlasti še v teh časih, ko si hudič na toliko načinov prizadeva, da bi jih pogubil.

Sam ne bom nehal prositi Gospoda Boga, da vam nakloni dar vztrajnosti v dobrem in vam pripravi sedež v nebeški slavi.

Medtem ko se priporočam vašim pobožnim molitvam, vas pozdravljam tudi v imenu svojega kolega don Alasonattija in Tomatisa in se izjavljam hvaležnega in vdanega služabnika.

*Duhovnik JANEZ BOSKO
Turin, 12. avgusta 1856*

Don Bosko je sredi toliko poslov od časa do časa čutil potrebo po posebnem blagoslovu svetega očeta tako zase kakor tudi za dečke svojih treh prazničnih oratorijev:

Sveti oče!

Duhovnik Janez Bosko, predstojnik Oratorija sv. Frančiška Saleskega za ogroženo mladino v mestu in škofiji Turin, ponižno prosi za vaš apostolski blagoslov s popolnim odpustkom tako zase kakor za imenovane mladostnike, katerih število vedno bolj narašča in jih je sedaj že okoli devetsto.

13. avgusta 1856

Pro gratia serv. servandis.

PIUS PP. IX.

Romae, die 17 Augusti 1856.

Testatur praesens rescriptum esse manu SS. D. N. Pii Papae exaratum.

B. PACCA, Magister ab Admissionibus SS.

(Milostno ustrezno v običajnih pogojih. Potrjujemo, da je izdani dopis papež lastnoročno podpisal. Magister papeških avdienc)

Ta blagoslov je dopolnil veselje praznika Marije Vnebovzete, ki ga je don Bosko vedno slovesno obhajal. Naj omenimo ta praznik z navedbo programa, ki ga je don Bosko po navadi lastnoročno napisal, ko je povezoval verske, šolske in zabavne prireditve.

Petek 15. avgusta 1856

PRAZNIK MARIJE VNEBOVZETE

V želji, da bi spodbudil v krščanskih vernikih vedno večjo ljubezen do velike Kraljice nebes, naše nadvse ljubeče matere, podeljuje njegova svetost papež Pij IX. popolni odpustek vsem, ki na ta dan prejmejo zakrament spovedi in obhajila in obišejo to cerkev. Odlok dan v Rimu 28. septembra 1851.

RAZPORED

Ves dopoldan svete maše in delitev svetih zakramentov.

Ob 8,30 - Peta maša, zatem odmor.

POPOLDNE

Ob 15,30 - Večernice, govor, procesija, blagoslov z Najsvetejšim.

Ob 17,30 - Loterija, tek v vrečah. Odmor.

*Hvaljeno in češčeno naj vedno bo
presveto ime Jezusa in Marije.*

42.

POGLAVJE

Na novo zgrajen del hiše se podre – Vidna Božja pomoč in varstvo – Jožef Buzzetti in njegova ljubezen do don Boska – Ljubezniva pisma dobrotnikov – Pogreb dr. Vallaurija – Prošnja za vojaške suknje na obrambno ministrstvo – Izgradnja nove dnevne šole – Okrožnice dobrotnikom – Podpora vlade

IZDELALI SO CELOTEN NAČRT ZAVETIŠČA. Strešna opeka je bila na mestu, okna in vrata vzdana. Tedaj pa se je zgodilo nekaj strašnega.

Dne 22. avgusta 1856 okoli desete ure dopoldne je neki delavec odstranjal ogrodje oboka nove stavbe, ki je obrnjena proti severu.

Prejšnje dni je odstranil ogrodje v spodnjih nadstropjih in sedaj ga je odstranjeval v predzadnjem. Njegovo delo je bilo že končano, kar se mu izmužne iz rok tramček in navpično pade na ogrodje v tem nadstropju. Tu se poruši obok in pade na spodnjega in tako naprej vse do kleti. V eni minuti so bila tri nadstropja na tej strani kup razvalin.

To porušenje je bilo za Oratorij velika nesreča zaradi ponovnih izdatkov, ki so s tem nastali. V nesreči pa se je jasno pokazala tudi roka Božje previdnosti, ki je ščitila prebivalce Oratorija.

Naj navedemo dva zelo tolažilna dogodka. V pritličju stavbe, ki je bilo že nekaj dni popolnoma prazno, se je zaradi hladu v času odmora zbiralo veliko fantov, asistentov in gostov iz Ivreje, ki so se pripravljali na izpit za učiteljsko diplomu. Eni so se igrali, drugi brali ali se pomenkovali pa zopet razpravljali o vsem mogočem. Ob pol desetih je pozvonil zvonec in vsi so se zgledno odpravili na kraj zaposlitve: eni k inštrukcijam, drugi k predavanju o metodiki, preostali pa v skupno učilnico. Kakor hitro je bil vsak na svojem mestu, so zaslišali strašen ropot in

trušč, da jih je kar vrglo s sedežev: takrat so se zrušili oboki. Če bi se to zgodilo nekaj minut prej, bi pod ruševinami ostalo nemalo fantov. Celestin Durando, zelo bister in ukaželjen fant, je imel inštrukcije iz latinščine za Jožefa Reana, Dominika Bongiovannija in Duvino v koru cerkve sv. Frančiška Saleškega. Bili so tako prestrašeni, da so se še več mesecev ob najmanjšem ropotu začeli tresti.

Nič manj čudežna je bila rešitev zidarja, ki je v trenutku nesreče bil nad prvim zrušenim obokom. Kakor hitro je opazil, da se rahlja, se je skušal spraviti na varno in se zatekel k nasprotni steni. Toda pri tem mu je pod nogami zmanjkalo opeke. Nagonsko se je vrgel na zadnji lok oboka in tam obvisel z nogami v zraku. Imel je stare ponošene čevlje, ki so z vsem materialom vred padli v globino. Ni si mogoče misliti, kako bi tisti delček oboka zdržal in prenesel tako telesno težo brez posebne Božje pomoči in tako fantu rešil življenje. Prav tako ni utrpel niti najmanjše škode nobeden izmed delavcev, ki so bili zaposleni v bližini.

Naš don Bosko je bil tisti dan zunaj hiše. Ko se je zvečer vrnil domov, je bil ves iz sebe in je takoj vprašal: »Je kdo ostal pod razvalinami?« Ko je slišal, da so vsi, tako gojenci kakor delavci, ostali pri življenju, se je zahvalil Bogu in z nasmeškom mirno rekel okoli stoječim fantom: »Še dobro, da ni nobene žrtve. Vse drugo ne pomeni nič. No, in vi vsi, ki ste bili v hiši, niste bili sposobni, da bi s prstom podprli oboke, da ne bi padli? Se res vidi, da ste zanič. Pa vam odpuščam. To je Berlich, ki je z rogom dregnil v nas.¹⁸ To je že drugič, ko nam je grdoba porušila hišo. Pa nič za to. Imel bo opravka z Bogom in Božjo materjo Marijo, pa mu ne bo uspelo. Če so oboki popustili, jih bomo zopet postavili in se ne bodo več zrušili. Vsemogočni Gospod, ki nam je poslal to preizkušnjo, nas ne bo zapustil. Nič nas naj ne vznemirja.«

Toda Jožef Buzzetti ni mogel te nesreče prenesti v miru, zlasti še, ker so prišle na dan prevare, ki jih je na račun Oratorija pod masko skrbi počenjal neki prebrisani sebičnež, ki je zlorabljal don Boskovo dobroto. Zato je z ogorčenimi besedami bičal tako nepošteno početje, medtem ko ga je don Bosko skušal pomiriti.

»Buzzetti, potrpljenje! Videl boš, da nam bo Gospod pomagal.«

»Ja, ja, seveda nam bo pomagal. Medtem ko vi garate, se trudite, da zberete tistih sto frankov, pa vam na drugi strani kradejo tisoče lir, in to v enem trenutku. Treba jim je pokazati.«

»Pustimo to. Mu bo že Bog pokazal, če bo treba.« In don Bosko je bil prerok, kajti ta človek je slabo končal; čeprav se je don Bosko omejil samo na to, da ga je odpustil in mu skušal pomagati na druge načine, je končal v revščini.

¹⁸ Berlich je piemontski izraz za hudiča.

Toda Buzzetti je zares imel pravico, da je dvignil glas. Iz ponižnosti in zaradi okrnjenega prsta pri ravnanju s strelnim orožjem je odložil duhovniško obleko. Vsega se je daroval Oratoriju. Delal je popravila po hiši, nadzoroval v obednici, postavljajl je mize, skrbel za snago, poučeval katekizem, vadil godbo in učil petje, razpošiljal Katoliško branje. S svojo bistro glavo in spretnimi rokami je bil duša vseh loterij, iskal delo delavnicam, oskrboval hišo s kruhom in nakupoval vse potrebno. Dostikrat je prinesel don Bosku račune za več sto lir, ki jih je bilo treba plačati. »Kako naj plačam sedaj, ko nimam niti centa v žepu!« je vzkliknil don Bosko. Potem mu je Buzzetti pokazal potrdilo o plačanem dolgu. S svojo prizadevnostjo in uspelimi špekulacijami je on sam spravil skupaj tisti znesek. Bil je don Boskov telesni stražar, spremljal ga je vsakokrat, ko so se bali kakega napada, ali pa mu je šel naproti, ko se je zvečer vračal domov. Bilo je zadosti, da so ga hudobneži zagledali z njegovo rdečo brado, da so jo hitrih nog pobrisali.

Njegovi bratje zidarji so mu več kot enkrat dejali: »Kaj počneš v Oratoriju in zakaj ne postaneš duhovnik? Kaj če don Bosko umre in ti nimaš nobenega pravega zaslužka; kako boš živel?«

In on: »Don Bosko mi zagotavlja, da bo tudi takrat, ko bo on umrl, zadosti kruha zame, če mu bom ostal zvest. Najlepša hvala za vašo skrb.«

Kako leto pozneje pa je tudi zanj prišla ura negotovosti in obupa. Ugotavljal je, da se je staro patriarhalno življenje v Oratoriju začelo nadomeščati s pravilnikom. Korak za korakom so nadzorovanje v spalnicah prevzemali kleriki, prav tako pouk v razredih in verouk. Prevzemali so pomembna opravila, ki so prej bila njegova. Zato se je odločil, da bo zapustil Oratorij. V Turinu si je poiskal delovno mesto, kjer je bilo poskrbljeno za vse potrebno. Ko je šel k don Bosku po slovo, mu je jasno povedal, da je on, neduhovnik, postal zadnji v hiši, čeprav je bil med prvimi, ki ga je don Bosko sprejel v hišo, da je vpliv drugih na skupnost onemogočil njegov položaj, saj se mora pokoravati tistim, ki jih je on imel za svoje gojence. Zato se je na svojo veliko žalost odločil, zlasti zaradi ljubezni do don Boska, da je bolje, da zapusti to hišo, ki jo je on videl s svojimi očmi, kako je rasla iz nič.

Don Bosko ni nič odgovoril na te obtožbe in ga je zavzeto vprašal o njegovem novem položaju in ali bo za svoje delo zadosti plačan. Nato mu je dejal: »Vem, da nimaš denarja za svoje prve izdatke. Povej mi, koliko potrebuješ, in dal ti bom. Nočem, da bi moj tako dragi prijatelj moral trpeti pomanjkanje. Vedno sva se odlično razumela in upam, da ne boš nikdar pozabil don Boska.« Po teh besedah in zlasti še zaradi pogleda, ki jih je spremljal, in zaradi očetovskega zvoka don Boskovih besed, je Buzzetti planil v bridek jok in dejal: »Ne, nikakor

ne, nočem zapustiti don Boska. Vedno hočem ostati pri njem.« In ostal je v hiši, katere glavni podpornik je bil prav on. Ko don Bosko ni vedel, komu bi zaupal kako težko nalogo, je imel navado reči: »Pokličite mi Buzzettija.« Buzzetti je prihajal vedno nasmejan, poslušal don Boska in skušal takoj opraviti naloge, ki mu jih je zaupal, pa naj so bile še tako težke.

Buzzetti je imel veliko tovarišev, ki so iskreno ljubili don Boska. Ko je ta videl, da je porušenje obokov 1856 še kako povečalo predvidene izdatke, ni mogel storiti drugega kot s podvojenimi molitvami in številnejšimi obhajili izprositi denarno pomoč. Ko so njegovi turinski dobrotniki zvedeli za njegovo nesrečo, so zelo čustvovali z njim, in namesto da bi se njihova radodarnost zmanjšala, je bilo vedno več razumevanja za njegovo delo. Iz tega časa imamo pismo, ki ga je don Bosko pisal v zahvalo ugledni gospe markizi Fassati.

Velezaslužna gospa markiza!

Danes zjutraj so mi izročili vaše spoštovano pismo s 500 franki. Nisem jih niti vtaknil v žep, temveč takoj poslal peku. Bogu hvala!

Od štirih do petih bom v konviktu. Danes zvečer bom na vaš račun pri vas na večerji in se vam bom osebno zahvalil za toliko dobrot, ki vam jih je Bog navdihnil v korist naših ubogih fantov.

Lep dan vam, gospe Frančiški in gospodu markizu. Gospod Bog naj vse blagoslovi. S spoštovanjem in hvaležnostjo vas pozdravlja

Oratorij, 30. avgust 1856

vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO.

Da nesreče niso prav nič motile don Boska, lahko razberemo iz drugega pisma, ki ga je pisal gospodu grafu Piju Galleaniju d'Agliano.

Velezaslužni gospod!

Don Bosko: Dober dan, gospod grof, lahko pridem k vam na kratek obisk in se z vami malo pogovorim?

Gospod grof: Oh, don Bosko! Ciareja (pozdravljen)! Kako vam kaj gre? Prišli ste tako nepričakovano.

Don Bosko: Tukaj v Palasazzu se bom le za trenutek ustavil in zato se nisem najavil.

Gospod grof: Če bi prišli vsaj na dan svete Filomene! Bi videli, kako smo jo praznovali.

Don Bosko: Zares sem imel namen priti na tisti dan. Začel sem celo pisati pismo in vas prositi za privolitev. Potem pa so me neki opravki zadržali in nisem prišel. Toda kako je z vami? In gospa grofica, cela družina in Jožef, so vsi zdravi?

G.: Da, hvala Bogu, vsi se počutijo odlično. Samo jaz se zaradi te vročine počutim silno utrujenega.

B.: Kako pa kaj pridelek?

G.: Žetev je bila kar dobra. Pšenice je sicer malo manj pa tudi toča je nekaj pobila. Pri kokonih, ki so letos zelo dragi, tudi nismo imeli sreče. Bilo jih je komaj tretjina od tega, kar sem upal, da jih bo.

B.: Je Pepe priden? Študira?

G.: Da, začel se je malo gibati. Broschiero se je zanj zavzel z veliko dobroto in potrpežljivostjo. Toda ta vaš nenaden obisk ima gotovo kake posebne razloge?

B.: Prinesel sem en izvod Zgodovine Italije, za katerega vas prosim, da ga sprejmete.

G.: Odlično. To bo za branje hčerkam pa tudi za Pepeja. Najlepša hvala!

B.: Ne govorite mi o zadevah, ko si zaslužite, da bi celo knjigo posvetil samo vam.

C.: Vaši dečki, vaša hiša, kako napredujejo? In denarci? Kajti, da vam odkritosrčno povem, zdi se mi, da ste zato prišli k meni, da vas je sila pripeljala sem.

B.: Nuja, seveda! Če mi boste dali kaj vbogajme, ne bom zavrnil. Toda glavni razlog za ta moj obisk je želja, da bi zvedel, kako gre vam in vaši družini in da vam podarim to zgodovino. Pa da se vam zahvalim za vse, kar ste storili zame, in za vse tisto, kar boste še naredili za moje dečke.

G.: Brez dvoma bom storil vse za vaše poredneže. Toda molite in storite, da bodo drugi molili zame in za mojo družino. Molite tudi, da bo Bog ohranil sadove naših polj in mi podelil mir in zadovoljstvo srca.

B.: Storil bom, za kar me prosite, in molil zlasti za to, da bi mogli pobožno vzgojiti svojo družino.

C.: Ali ne boste prišli drugič na malo daljši obisk? Če poveste kdaj in določiva dan, bom poslal po vas v Cuneo.

B.: Upam, da bo mogoče, in se vam zahvaljujem za ljubeznivost. Če mi bo mogoče priti, vam bom sporočil. Oh, pozabil sem še nekaj. Če imate mogoče namen, da bi najeli stalnega mizarja, bi vam lahko enega priporočil. Prav, gospod grof! Želim vam srečo, bogato žetev vam in vsej vaši družini. Pozdravite gospo grafico in bodite vedno prepričani o mojih najboljših željah za vas in za vso vašo družino.

Turin, 3. septembra 1856

Vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO

Da hvaležnost do dobrotnikov ni bila prazna beseda, potrjuje Armonia z dne 12. septembra 1856: »Včeraj, v četrtek 11. septembra so v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega opravili slovesen pogrebni obred v čast in slovo dr. Frančiška Vallaurija.

Krsta sredi cerkve, deško petje, veliko število vernikov, ki so prejeli sveto obhajilo, in molitve k Bogu pred slovesnostjo in po njej so bili predmet globokega verskega doživetja. Nad vrati cerkve je visel napis z naslednjim besedilom:

Za dušo

*umrlega gospoda Vallaurija
doktorja medicine in kirurgije*

*zaslužnega vodje
DRUŽBE SV. ALOJZIJA GONZAGE
velikega dobrotnika
ORATORIJA SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA
dečki tega Oratorija polni hvaležnosti prosijo Gospoda za večni mir njegovi duši*

Tako katoliška vera najprej uči ohraniti v trajnem spominu duše pravičnih, ki so nam storile dobro, in potem daje podporo tudi po smrti.«

Toda dobrodelnost in hvaležnost plemenitega don Boskovega srca so poznali vsi sloji ljudi in tudi v vladnih krogih mu niso odrekli kake podpore. Zato je ne samo mislil na to, kako bi čim prej popravil škodo na porušenem poslopju, temveč skrbel, kako bi sinove Oratorija obranil pred mrazom bližajoče se zime. Poročali smo že, kako mu je obrambno ministrstvo podarilo vojaške plašče. Sedaj je na generala La Marmora spet naslovil naslednje pismo:

Ugledni in zaslužni gospod minister!

Že drugič sem se obrnil na vas, ugledni in zaslužni gospod minister, s prošnjo za uboge zapuščene sirote, ki mi jih je zaupala Božja previdnost. V svoji naklonjenosti ste mi vedno pomagali. Ker se je letos število gojencev zelo pomnožilo in ker je vrsta nujno potrebnih zadev povečala naše izdatke, se zopet zatekam k vaši že poznani dobroti s podobno prošnjo.

Število oskrbovancev dosega 137, za pomoč pa me prosi še veliko več potrebnih dečkov. Bliža se zima in večina jih nima kaj obleči. Potrebujejo obleko, nogavice, odeje, čevlje, da bi se branili pred mrazom in mogli hoditi na delo.

Ne pričakujem kakih posebnih stvari; vse lahko pride prav: čevlji, obleka, zlasti srajce, odeje, rjuhe, pa naj bodo še tako zakrpane in izrabljene, vse bom hvaležno sprejel. Vsaka cunja bo služila, da bo pokrila revnega otroka.

Prepričan, da boste v vaši poznani dobrodelnosti vzeli v pretres mojo prošnjo, se vam zahvaljujem za pretekle usluge, vam želim obilo nebeškega blagoslova in se čutim počaščenega, da se lahko imam za vdanega služabnika.

Duhovnik JANEZ BOSKO, ravnatelj

Turin, 30. septembra 1856

Še isti dan je pisal pismo vitezu Genovi iz Pettinenga.

Velezaslužni gospod!

Zavedajoč se zaslug, ki sem jih od vas, velezaslužne osebe, prejel v preteklih letih, se letos zopet obračam na vas s prošnjo, da bi se nadalje zavzemali pri gospodu obrambnemu ministru. Temu gospodu sem že poslal prošnjo za nekaj obleke, odej in podobnih predmetov za dečke, ki stanujejo v naši hiši in so zaradi zunanjih okoliščin letošnjega leta zelo številčno narasli in se znašli v še hujši stiski. Vem, da je vse to odvisno od vas in se

zato prav na vas s spoštovanjem obračam. Poln zaupanja v vašo poznano dobrodelnost se pridružujem našim podpiranim fantom in vam želim obilico Božjega blagoslova.

Vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO, ravnatelj

Turin, 30. septembra 1856

Don Bosko je bil prepričan, da bo minister ustregel njegovi prošnji. To se je tudi v resnici zgodilo in tudi ubožnejši zunanji gojenci so bili deležni te dobrodelnosti. Vendar še ni bil zadovoljen z vsem, kar je delal v njihovo korist, in je zato snoval nov načrt, ki ga je v posebni okrožnici razodel dobrodelnim osebam.

Ugledni in velezaslužni gospod!

Ob vedno večji potrebi, da bi poučili in vzgajali otroke nižjih ljudskih slojev, sem se odločil odpreti dnevno šolo, ki bi sprejela vsaj del fantov, ki se v velikem številu potikajo podnevi po ulicah bodisi zato, ker se njihovi starši ne zanimajo zanje, bodisi zato, ker so daleč od javnih šol. Soseske Borgo Dora, Sveta Barbara, Piazza Paesana, Borgo San Donato, Collegno, Madonna di Campagna imajo vsaj trideset tisoč prebivalcev, pa nobene javne šole.

Zaradi te potrebe sem se lotil zidave šole, ki bi mogla sprejeti vsaj sto petdeset otrok. Ker pa moram poskrbeti za plače učiteljev, za tekoča dela in za šolske potrebščine, se zahtevam k vaši znani dobrodelnosti, da bi mi pomagali, kar pomeni pomagati tem dečkom, ki jih lahko zares imenujemo zapuščene, izpostavljene nevarnostim.

Vaša znana dobrodelnost mi zagotavlja, da boste vzeli v blagohoten pretres mojo stisko. Zato vam poln hvaležnosti in spoštovanja želim obilico blagoslova iz nebes.

Turin, 1. oktobra 1856

Vaš vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO

Don Bosko je tako, še preden se je obrnil na javno dobrodelnost, začel graditi šolo.

Dvokrilna zeleno pobarvana vrata, široka kake štiri metre, so zapirala dvorišče Oratorija nasproti Vrtnarici, vstopalo pa se je skozi majhna vratca v enem izmed kril, in sicer tako, da je vsakokrat pozvonil zvonec. V prostoru med tem vhodom in cerkvijo je dal don Bosko zgraditi dve šoli. Eno večjo v jugovzhodnem kotu dvorišča, ki je imela sobo za vratarja, in drugo manjšo, ki bi lahko sprejela dvajset učencev. V ta namen je izdal novo okrožnico.

Velespoštovani in velezaslužni gospod!

S spoštovanjem si upam predstaviti vam, ugledni in dobrohotni gospod, kako smo se ob koncu del v naši hiši, ki sem vam jo že večkrat priporočil, znašli v silni stiski zaradi odplačila toliko izdatkov, ki smo jih imeli s temi deli.

Zato se v upanju obračam na vašo znano dobrohotnost in vas prosim, da bi mi pomagali tudi tokrat, kar pomeni isto kot pomagati toliko ubogim in nevarnostim izpostavljenim dečkom, ki so po vaši dobroti zbrani v tej hiši, kjer bodo vedno hvaležno molili za vas.

Poln zaupanja in hvaležnosti se vam za vse iz srca zahvaljujem tudi v imenu mojih dečkov.

Vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 1. oktober 1856

Po opisani nesreči se je obrnil tudi na ministra Rattazzija. Tudi ta je bil pripravljen priskočiti na pomoč. V imenu vlade mu je poskrbel za podporo, ki jo je najavil z naslednjim pismom.

NOTRANJE MINISTRSTVO

Turin, 3. oktobra 1856

Glede na okoliščine, ki jih je gospod duhovnik Janez Bosko predstavil o težkem gospodarskem položaju zavoda pod naslovom Moški oratorij v Valdoccu v svojem pismu 1. oktobra, je podpisani odločil ponovno podeliti imenovanemu zavodu izredno podporo tisoč lir iz kapitala tega ministrstva, ki bodo naslovniku izplačane iz Pokrajinske blagajne.

Minister U. RATTAZZI

Dan, potem ko je don Bosko prejel to pismo, je v njegovo prijetno presenečenje prišlo še drugo od prav istega ministra.

Turin, 4. oktobra 1856

Velespoštovani in prečastiti gospod!

V želji, da kraljevska vlada pokaže posebno zanimanje za moški Oratorij v Valdoccu, ki ga je začel in tako zgledno vodil zelo spoštovani don Janez Bosko, podpisani, zavedajoč se težkega gospodarskega položaja in prepričan, da je pravkar odobreni znesek tisoč lir daleč pod potrebami resničnega položaja, v katerem se je znašel, danes z novo odločbo odreja novih tisoč lir iz dodatnih virov tega ministrstva.

Pisec v nadaljevanju včerajšnje odredbe sporoča ravnatelju imenovanega Oratorija, da je izdal potrebne ukaze, da se vsota izplača na istem mestu.

Minister U. RATTAZZI

Don Janez Bonetti v svojih Peterih petletjih zgodovine salezijanskega Oratorija takole razlaga to pismo:

»Zdelo se mi je primerno, da sem podal to pismo, da se vidi, kako je vlada cenila delo našega Oratorija. Čeprav so ljudje, ki so takrat sedeli ob krmilu države, zastopali popolnoma drugačna načela kot don Bosko, so poučeni od izkušnje ugotavljali, da je vzgoja, ki jo je on dajal svojim dečkom, bila zagotovilo za korist družbe in družine. Zato so si želeli, da bi njegova ustanova napredovala,

in so jo po svojih močeh podpirali. In prav je, da ima tisti, ki svoje sposobnosti in svoje imetje žrtvuje v korist otrok preprostega ljudstva, pravico do priznanja in tudi do pomoči kakršne koli vzpostavljene oblasti. Po prepričanju Urbana Rattazzija bi moralo biti osnovno načelo vsake vlade podpirati, kolikor je v njeni moči, vsako ustanovo, ki pod kakršnim koli imenom vzgaja ljudstvo in mu podaja moralna načela, ki jih sicer ne bi moglo prejeti.

Don Bosko je rad gojil odnose s svetnimi oblastmi in je s tem dosegal dvojno dobro: eno za svoje dečke, drugo za vlado. Na tak način je s tem soglasjem dosegal od kraljevih ministrov podporo za svojo ustanovo, z druge strani pa je vladi s tem, da je sprejemal toliko zapuščene mladine, vračal njeno uslugo. Pogosto se je dogajalo, da je vlada morala poskrbeti za kakega dečka, ki sicer ni bil pokvarjen in hudoben, pa vendar izpostavljen nevarnosti in zato potreben zavodskega varstva; in nobena ustanova ni bila v taki potrebi bolj pripravljena pomagati kot prav don Bosko. Tukaj nam pride na misel okoliščina, ki se nam zdi pomembna, to je, da je mogel don Bosko kljub velikim težavam s strani ljudi in časa vleči naprej svojo ustanovo. To je treba vsekakor pripisati podpori neba. Povedati pa je treba, da je on z edino željo, da bi pomagal ubogim otrokom preprostega ljudstva, skušal istočasno izpolnjevati zapoved Jezusa Kristusa: Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je Božjega.«

Vse to je res, moramo pa tudi reči, da je Rattazzi po žalostni nedoslednosti v načelih vedno zatiral redovne družbe in ni videl, kako velike koristi so prav one prinašale državi.

43.

POGLAVJE

*Don Bosko doma in beseda teologa Cinzana – Mladina iz okoliških krajev
Becchijev – Pismo nekemu dijaku – Dograditev zavetišča in njegovo uboštvo
– Materialna sredstva – Mizarska delavnica – Presveta Devica popravi
velikansko neprevidnost – Napisi pod stebrišči – Teolog Borel potrdi
don Boskove napovedi*

DON BOSKO JE ZAPUSTIL TURIN s prvim tropom fantov in šel v Becchije, kjer se je začejala devetdnevnicca za praznik sv. rožnega venca. Dne 28. septembra je šel v Castelnuovo, kjer je za praznik Žalostne matere Božje imel slavnostni govor.

Teolog Anton Cinzano je bil vse dni ves iz sebe od veselja, ker ga je mogel imeti za svojega gosta v župniji. »Bili smo pri večerji v župnišču,« je pripovedoval mladi Jožef Reano, »ko je župnik začel peti hvalo velikim don Boskovim delom. 'Ti, don Bosko, si vedno imel zlat spomin, saj si mi znal povedati na pamet cele traktate teologije. Kakšno čudo! Nisi mogel nehati. Ti si nekaj izrednega. Ti, don Bosko, delaš v Turinu čudovite stvari in prepričan sem, da bo čez nekaj let o tebi govorila polovica sveta.' In tako naprej. Don Bosko je poslušal in z mirnim in vedrim glasom odvrnil: 'So krojači, ki krojijo obleke, ki se točno prillegajo telesu. So pa tudi taki, ki samo krpajo. Jaz spadam med te zadnje.'«

Fantov iz okolice Becchijev je bilo trideset. Med njimi je bil G. B. Piano, danes župnik pri Gran Madre v Turinu, ki je povedal, da ti izleti, ki so trajali dva tedna, niso nikdar povzročili kakih neredov, ker je don Bosko znal tako spretno in pametno vse razporediti. Na predvečer praznika je prišla tudi godba na pihala, ki je znatno povečala navdušenje krajanov. Vendar pa godba na pihala v Becchijih ni bila kaj posebnega, saj je pri cerkvenih obredih, gledaliških predstavah in akademijah že prejšnja leta igral orkester, sestavljen iz gosli, kitare, harmonija

in flavte. Tomatis, Cerutti in Bersano so spretno igrali na ta glasbila ter izvajali fantazije, spremljali romance in sami prepevali arije iz najboljših oper.

Če zaradi velikega števila izletnikov niso mogli vsi prenočevati z don Boskom, so dobili nekateri prenočišče pri sosedih. Prva leta je prihajalo v Becchije tudi veliko fantov iz Astija, Chierija, Buttigliere, Castelnuova, Capriglia, Mondonia in drugih krajev, da so bili navzoči pri prazniku. Prenočevali so pri družinah v okolici, in če le ni bilo prostora, so tisti iz bolj oddaljenih krajev najeli v Castelnuovu sobo ter vsako jutro in večer prehodili pot do Becchijev in nazaj. Don Bosko je za vse te pripravil obilo polente z izbrano prikuho. Ti fantje so si zaslužili tako pozornost, kajti udeležiti se don Boskovega praznika je pomenilo iti k spovedi in prejeti sveto obhajilo.

Med mnogimi pismi, ki jih je don Bosko prejel v Becchijih, je tudi eno iz Sanfronta, ki ga je napisal dijak tretje latinske gramatike, sin odvetnika viteza Roggerija. Na to pismo je don Bosko takole odgovoril:

Turin, 8. oktobra 1856

Dragi Jožek!

Prav si naredil, da si mi pisal, saj mi je pismo v veliko veselje. Ko bo oltarček popolnoma končan, bom prišel in bom imel majhno pridigo, kakor sem ti obljubil. Tedaj bova nadaljevala pogovor o najinem prijateljstvu in najinih zasebnih zadevah. Se spominjaš dogovora, ki sva ga sklenila in potrdila med seboj? Biti prijatelj pomeni združiti se z namenom, da bi v enem srcu in eni duši ljubili Boga.

Veselje, ki ga čutiš, kakor si mi pisal, pri tem, ko se ukvarjaš z bogočastnimi stvarmi, je pravo in pomeni, da te ima Bog rad, in tudi ti si moraš prizadevati, da boš imel rad Boga. To pa pomeni še nekaj drugega, o čemer se bova pogovorila, ko boš prišel v Turin.

Naredil mi boš veliko veselje, če boš pozdravil papana in mamico, gospoda župnika, ki mu v mojem imenu vošči dober dan, pa svojega bratca, ki ga v mojem imenu lepo pobožaj.

Bog vas vse ohrani zdrave v svoji sveti milosti, in če si zares moj prijatelj, zmoli zame, ki sem vedno tvoj, enkrat Pozdravljena Kraljica.

Vdani prijatelj duhovnik JANEZ BOSKO

Kak dan po prazniku sv. rožnega venca je don Bosko zapustil Becchije. Vračal se je skozi Chieri in spotoma obiskal dve milj oddaljeni Moncucco, kjer je živela družina Moglia, pri kateri je bil hlapec. Ponižnost je hranila v njegovem srcu odkritosrčno hvaležnost. Iz Chierija se je potem s fanti vrnil v Turin.

Na začetku oktobra je bila nova stavba končana, tudi zidarji in mizarji so vse postorili. Don Bosko sam je vodil razporeditev prostorov. Opozoril je, da v vzgojnih zavodih ne smemo ničesar prezreti, ker tudi najmanjše stvari vplivajo na moralno vedenje gojencev. Nikdar ni hotel, kakor nam priča don Karel Ghivarello, da bi se intimni prostori zapirali od znotraj.

To je stavba, ki danes od treh strani obdaja dvorišče, imenovano Don Bosco, razen stebrišča, ki poteka ob cerkvi sv. Frančiška Saleškega, in zadnjih dveh sob vzhodnega krila. Vse je bilo, kakor je on hotel, nadvse preprosto. Ni trpel razkošnih prostorov, zavračal je preširoke hodnike in stopnišča in zidarji so naredili tako ozke prehode, da sta se mogla srečati samo dva. Ko je mons. Aleksander Ottaviano di Netro, škof iz Savone, prišel obiskat to hišo in je videl hodnik, ki je vodil k osrednjim uradom, je v šali dejal: »Glejte, kakšno razkošje! Ne vem, ali je na svetu kak samostan, ki ima bolj ozke stopnice in hodnike.« To je na lastna ušesa slišal don Rua.

Don Bosko sam je razporedil prostore v celi hiši in določal, kje bo kaj. Za zimsko govorilnico, to je sobo, kjer je imel večerni govor, je določil sedanjo obednico, ki so ji prej pravili obednica sobratov, brez dveh oken pri cerkvi, kjer so 1852 naredili zakristijo. V pritličju so bile na drugi strani stopnišča tri velike sobe. Prva je služila za čevljarsko delavnico, druga za knjigoveznico, tretja pa, ki je obsegala dolg prostor pod don Boskovimi sobami, kjer je bila obednica predstojnikov in kuhinja, bi morala biti mizarska delavnica. To je bil četrti razred rokodelcev, ki so jo iz mesta prenesli v Oratorij. Do konca leta so poskrbeli za mize, vse mizarsko orodje in skladišče za les. Prvi vodja in mojster je bil neki Corio, ki se je učil petja, ker je imel izredno lep tenor.

V drugem nadstropju je bila pod don Boskovimi sobami spalnica za rokodelce, na južni strani pa učilnica. Na drugi strani stopnišča je bila govorilnica za tujce, prefektova pisarna in krojaška delavnica. Šolske razrede so spreminjali po potrebi.

V tretjem nadstropju nad Mariji posvečeno kapelo je bila pevska soba in soba klerika Cagliera. Nad njegova vrata je po don Boskovem naročilu dal Reano leta 1859 napis: *Ne impedias musicam* (Glej, da ne boš oviral glasbe). Na južni strani je bila godbena soba, shramba, bolniška soba, stanovanje matere Marjete in njenih pomočnic in čisto na koncu velika soba za obleko in perilo skupnosti. Preostali del hiše so na severni strani zavzemale spalnice, ki so bile tudi na podstrešju. V južnem delu podstrešja so bile sobe za učitelje in nekatere starejše klerike.

Ob poslopju iz leta 1853 so ob temeljih zidov pustili nasip, ki je ostal nekaj časa. Toda stavbe tega leta so dobile kletne prostore, v katerih je bila na južni strani obednica predstojnikov in na severni veliko večja za gojence in kuhinja.

Veliko teh sob pa je bilo zaradi vlažnih zidov in obokov neuporabnih. Toda sila je tudi tukaj naredila svoje. Bližala se je zima in kaj storiti? Don Bosko se ni dal zmotiti. Dejstvo, da bi moral samim sebi prepustiti veliko število dečkov, ki jih je že sprejel, ga je tako bolelo, da je spretnost nadomestila to, česar ni dala narava. Dal je postaviti kurilna rešeta, na katerih je noč in dan gorela žerjavica,

in tako so posušili zidove, da so mogli spati, ne da bi bilo v nevarnosti zdravje. Načrt je uspel, vendar je morala sodelovati nebeška mati Marija in preprečiti veliko nesrečo. V eni izmed sob ob zvoniku je dan in noč štirinajst dni gorela peč lignita. Okno je bilo hermetično zaprto in tudi vrata. Kljub opozorilom predstojnikov se je nekaj fantov spravilo noter, ker je bilo zunaj zelo mrzlo. Nekaj pa jih je tja celo zaneslo svoje spalne vreče in tam lahkomišelnost prenočevalo. In bil je pravi čudež, da niti eni niti drugi niso utrpeli nikakršne škode, četudi je bil zrak tako zadušljiv, da ni bilo mogoče vzdržati notri niti minuto.

Zaradi te velike nevarnosti in iz drugih razlogov je don Bosko obnovil ukaz, da morajo biti vrata razredov, spalnic, delavnic in učilnic zaprta, kakor hitro gojenci zapustijo te prostore, zlasti med odmorom, in da mora ključke hraniti tisti, ki je za to odgovoren.

Ko je bila materialna plat urejena, ko je vsak prebivalec Oratorija imel svoje določeno mesto in delo, je don Bosko predal don Alasonattiju notranjo upravo hiše v vsem, kar se tiče gojencev. Da bi stvari lepše tekle, je dal na stene stebrišča razobesiti naslednji oglas, ki ga prinašamo v celoti zato, ker je to prvi dokument te vrste, ki se nam je ohranil.

»Od prvega oktobra bo v tej hiši v prvem nadstropju ob stopnišču soba, kjer se bodo sprejemali in oddajali predmeti predstojnikov, gojencev in drugih prebivalcev doma.

V tej sobi bo v soboto zvečer po večerji in v nedeljo po kosilu oseba, ki bo sprejemala, urejala obiske, ki jih bodo rokodelci imeli s svojimi delodajalci in mojstri, zapisovala njihove opazke in priskrbela vse potrebne predmete za delo.

V tej sobi bodo pol ure pred zajtrkom in pol ure pred začetkom popoldanskega pouka dijaki lahko kupili predmete, ki jih potrebujejo za pouk in šolo.

Prav tako bo mogoče v tej sobi dati popraviti obleko, obuvalo, shraniti različne predmete. Od tod bodo tudi pošiljali račune.«

Toda don Bosko je hotel to delo opraviti do konca. Predvsem je želel obokan hodnik stebrišča pobeliti in nad loki med stebri z velikimi črkami, ki naj bi jih izdelal Peter Enria, napisati izreke iz Svetega pisma. Hotel je, da bi celo zidovi hiše govorili o potrebi rešitve duše. Imel je navado reči: »Pod temi oboki se ustavljajo dečki, bodisi za sprehajanje ali utrujeni od igre. Zunanji ljudje, ki prihajajo v Oratorij po opravkih, se tukaj ustavljajo in čakajo, da bodo sprejeti. Tako eni kakor drugi so radovedni in hočejo brati ali si preganjati dolgčas ter skušajo vedeti, kaj pravijo napisi. To jim ostane vtisnjeno v dušo in lahko v njih obrodi lepe sadove.« Napisi so bili pisani v latinskem jeziku, pod njimi pa je bil italijanski prevod.

Začnimo z devetimi napisi na steni ob vratih v zvonik, ki vodijo v zakristijo cerkve sv. Frančiška Saleškega.

- I. *In ea omnis qui petit accipit, qui quaerit invenit et pulsanti aperietur. Mt 7,8.*
Kajti vsak, kdor prosi, prejme; in kdor išče, najde; in kdor trka, se mu bo odprlo.
- II. *Unus autem ex illis qui erat primus sic ait: Quid quaeris et quid vis discere a nobis? Parati sumus mori, magis quam patrias Dei leges praevaricari. Mkb 7,2.*
Eden med njimi pa je spregovoril v imenu drugih in rekel takole: »Kaj nas hočeš vprašati in izvedeti od nas? Pripravljani smo rajši umreti kakor prekršiti postave naših očetov.«
- III. *Quorum remiseritis peccata remittuntur eis et quorum retinueritis detenta sunt. Jn 20,23.*
Katerim grehe odpustite, so jim odpuščeni; katerim jih zadržite, so jim zadržani.
- IV. *Confitemini ergo alterutrum peccata vestra et orate pro invicem ut salvemini: Multum enim valet deprecatio iusti assidua. Jak 5,16.*
Izpovedujte grehe drug drugemu in molíte drug za drugega, da boste ozdravljeni. Veliko moč ima dejavna molitev pravičnega.
- V. *Si confiteamur peccata nostra fidelis est et iustus, ut remittat nobis peccata et emundet nos ab omni iniquitate. 1Jn 1,9.*
Če pa svoje grehe priznavamo, nam jih bo odpustil in nas očistil vse krivičnosti, saj je zvest in pravičen.
- VI. *Et tibi dabo claves regni caelorum et quodcumque ligaveris super terram erit ligatum in caelis, et quodcumque solveris super terram erit solutum in caelis. Mt 16,19.*
Dal ti bom ključne nebeškega kraljestva; in kar koli boš zavezal na zemlji, bo zavezano v nebesih; in kar koli boš razvezal na zemlji, bo razvezano v nebesih.
- VII. *Donec confiteantur iniquitates suas et maiorum suorum quibus praevaricati sunt in me et ambulaverunt ex adverso mihi. 3 Mz 26,40.*
Priznali bodo svojo krivdo in krivdo svojih očetov, da so nezvesto ravnali proti meni, da so se mi celó postavljali po robu.
- VIII. *Delictum meum cognitum tibi feci et iniustitiam meam non abscondi. Dixi: Confitebor adversus me iniustitiam meam Domino et tu remisisti impietatem peccati mei. Ps 31.*
Svoj greh sem ti dal spoznati, svoje krivde nisem prikrival; dejal sem: »Priznal bom svoje pregrehe Gospodu.« In ti si odpustil krivdo mojega greha.
- IX. *Et steterunt et confitebantur peccata sua et iniquitates patrum suorum. Ezd 9,2.*
Pristopili so in izpovedali svoje grehe in krivde svojih očetov. Neh 9,2.

Ti napisi pomenijo pravo razpravo o spovedi. Prvi postavi za osnovo molitev, drugi odločnost živeti v Božji milosti, tretji ustanovitev zakramenta in oblast nad grehi, ki jo je naš Gospod dal apostolom, četrti zapoved priznanja grehov, peti gotovost odpuščanja, šesti polno oblast Petru, da razvezuje in veže s kaznimi in pridržki, sedmi in osmi odkritosrčnost pri spovedi, deveti navado Judov, da so priznavali svoje grehe.

Ob začetku stebrišča pri cerkvi je bila vdolbina, v kateri je stal lep Marijin kip, ozaljšan z lučmi in tkaninami; pred njim so v mesecu maju dijaki opravljali večerne molitve. Pod kipom je visel zastekljen okvir, v katerega so polagali cvetke in vzdihljaje, ki so jih v mesecu maju in med devetdnevnici priporočali gojencem. Ta vdolbina je pravzaprav čakala na drug kip, ki je celih deset let – od 1846 do 1856 – varoval Pinardijevo hišo in je izginil, ko so hišo podrli. Kaj se je pravzaprav zgodilo? Don Giacomelli jo je končno le našel. Ker je hotel obdržati zase to, kar je on imenoval najznamenitejši spomenik ustanovitve Oratorija, ga je odnesel domov v Avigliano, kjer so ga on in cela družina tudi po njegovi smrti pobožno častili, pred njim molili in zaljšali z lučkami in cvetjem.

Na istem stebrišču na steni nasproti kipu je pred njo, ki je vsa čista in lepa, bil naslednji napis:

Qui faciunt peccatum et iniquitatem hostes sunt animae suae. Tb 12,10.

Tisti pa, ki delajo greh in krivico, so sovražniki svoje duše. Tob 12,10.

Tudi vsak steber na notranji strani je nosil svoj napis. To so bile Božje zapovedi.

- I. *Dominum Deum tuum adorabis et illi soli servies. Mt 4,10.*
Moli Gospoda svojega Boga in njemu samemu služi.
- II. *Non assumes nomen Dei tui in vanum.*
Ne izgovarjaj po nemarnem imena Gospoda, svojega Boga. 2 Mz 20,7.
- III. *Qui blasphemaverit nomen Domini morte moriatur.*
Kdor sramoti Gospodovo ime, naj bo usmrčen. 3 Mz 24,16.
- IV. *Memento ut diem Sabbati sanctifices.*
Spominjaj se sobotnega dne in ga posvečuj! 2 Mz 20,8.
- V. *Honora patrem et matrem tuam et longaevus eris super terram.*
Spoštuj očeta in mater, da se podaljšajo tvoji dnevi na zemlji. 2 Mz 20,12.
Qui maledixerit patri vel matri aut eos percusserit morte moriatur.
Kdor bi se drznil prekleti ali udariti svojega očeta ali mater, naj umre.
- VI. *Non occides!*
Ne ubijaj! 2 Mz 20,13.
Omnis homicida non intrabit in regnum coelorum.
Noben ubijalec ne bo vstopil v Božje kraljestvo.

VII. *Non moechaberis.*

Ne nečistuj! 2 Mz 20,14.

Inpudici non intrabunt in regnum Dei.

Nečistniki ne bodo vstopili v Božje kraljestvo.

VIII. *Non furtum facies.*

Ne kradi. 2 Mz 20,15.

Neque fures neque avari regnum Dei possidebunt.

Ne tatovi ne lakomniki ne bodo dediči Božjega kraljestva. 1 Kor 6,10.

IX. *Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.*

Ne pričaj po krivem proti svojemu bližnjemu. 2 Mz 20,16.

Os quod mentitur occidit animam.

Lažniva usta umorijo dušo. Mdr 1,11.

X. *Non desiderabis uxorem proximi tui.*

Ne želi žene svojega bližnjega. 2 Mz 20,17.

Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam moechatus est eam in corde suo.

Kdor koli gleda žensko, da jo poželi, je v srcu že prešuštvoval z njo. Mt 5,28.

XI. *Non concupisces domum aut servum proximi tui.*

Ne želi hiše svojega bližnjega niti njegovega hlapca. 2 Mz 20,17.

XII. *Qui volunt divites fieri incidunt in tentationem et in laqueum diaboli. 1 Tim.*

Kdor hoče obogateti, bo padel v skušnjava in hudičevo zanko.

Ob vznožju glavnih stopnic je bila na levi strani odprtina z naslednjim napisom:

MILOŠČINA ZA ORATORIJ

Eleemosyna a morte liberat et purgat peccata et facit invenire misericordiam et vitam aeternam. Tob 12,9.

Miloščina obvaruje pred smrtjo, čisti od grehov in stori, da najdemo usmiljenje in večno življenje.

Don Bosko je bil zelo zadovoljen, ko je Enria dokončal te napise. Pri večernih nagovorih jih je na kratko razlagal. Ko se je s kakim gostom sprehajal pod stebriščem, je z veseljem prebiral te svetopisemske nasvete, ki so podajali umetnost lepega življenja in lepe smrti. Imenoval jih je člene svojega zakonika.

S stavbo je bil zadovoljen tudi don Borel, ki si jo je nekega dne ogledal in nato dejal don Rui: »Vidim, da se uresničuje tisto, kar je don Bosko napovedal, ko so ga imeli za norega. Pravil mi je, da že vidi svoj Oratorij, in sedaj ga jaz vidim prav takega, kakor mi ga je on opisal.« In kup zemlje, o katerem je don Bosko trdil, da bo tam stal glavni oltar cerkve sv. Frančiška Saleškega? Preteklo je že sedem let in tisti kup je bil še vedno tam. Končno je tista zemlja izginila in na njeno mesto je prišel napovedani oltar.

44.

POGLAVJE

Nižja gimnazija v Oratoriju – Vtis, ki ga je don Bosko naredil na dva nova gojenca – Cottolengovi dijaki v don Boskovih šolah – Dnevna osnovna šola za zunanje gojence – Nagovori: Bog hoče, da bi se vsi zveličali – Pridiga o slabih knjigah – Katoliško branje – Upoštevanja vredna sodba o don Boskovi dejavnosti – Smrt ravnatelja Oratorija sv. Alojzija in posledice

SREDI OKTOBRA 1856 JE BILO ŽE 150 GOJENCEV v zavetišču in v šolskem letu 1856/57 je klerik Francesia še nadalje vodil tretji razred gimnazije, laični profesor Blanchi pa je brez honorarja učil v prvem in drugem razredu gimnazije. Ta izprašani profesor je bil pridobitev, ki jo je don Bosko dosegel, ko je na povabilo župnika Mateja Albertija šel v mesecu juliju pridigat v Foglizzo in so se ljudje te pridige spominjali še štirideset let pozneje. Tako je bila cela nižja gimnazija zbrana v Oratoriju in samo učenci humanistike in retorike so še naprej hodili v mesto v šolo k profesorju don Piccu. S temi je prihajal, malo boljšega zdravja, Dominik Savio. Don Picco, ki je že večkrat slišal pripovedovati o izrednih krepostih, ki so krasile tega fanta, ga je sprejel zastonj v svojo šolo.

Med novimi gojenci so bili tudi dijaki: Karel Ghivarello, Nikolaj Cibrario, Frančišek Cerruti, Dominik Bongiovanni in Janez Boggero.

Dva izmed teh sta zapisala spomine na doživetja ob vstopu v Oratorij. Frančišek Cerruti je takole pisal: »Ko sem 11. novembra 1856 vstopil v Oratorij sv. Frančiška Saleškega kot dijak druge gimnazije, sem se znašel sredi 169 notranjih gojencev. Nepozaben vtis je naredil name don Bosko. Zdi se mi, da sem v njem našel nekaj posebnega, se pravi, nekaj novega, česar nisem videl v drugih duhovnikih. Bil sem prepričan, kakor tudi vsi moji tovariši, da je izredna in sveta oseba. To prepričanje je vedno bolj raslo, kolikor bolj sem ga spoznaval, poslušal

njegove pogovore, prejemal od njega skupne in zasebne nasvete in zlasti še tisto, kar mi je povedal v spovednici, kar je imelo vedno za cilj večjo Božjo slavo in zveličanje moje duše s pomočjo pogostega svetega obhajila. Občudoval sem njegovo ponižnost pri izbiri najubožnejših dečkov za nedeljski oratorij. Ti so bili dostikrat raztrgani, neotesani, umazani in polni uši. Spominjam se, da je bil prvi in najmočnejši vtis, ki sem ga dobil, ko sem ob vstopu v Oratorij šel k spovedi skupaj z zunanjimi fanti in je bila spovednica obdana od samih razcapancev, izmed katerih je eden še strašno smrdel. In videti je bilo, da je don Bosku užival v taki družini. Videl sem, kako je imel ob prazničnih, včasih tudi ob delovnih dneh okoli sebe stotine porednih, nagajivih in razposajenih fantov, ki jih je znal počasi ukrotiti in narediti iz njih goreče kristjane. Zlasti mu je ugajalo in on je bil ponosen na to, da so ga imenovali in je tudi sam sebe imenoval poveljnik porednežev v Turinu. Da bi jih pridobil za to, da bi prišli v Oratorij, jih je povsod ljubeznivo nagovarjal, jih vabil v večerne šole, na zabavo z godbo, gledališčem, malicami, sladkarijami. Prirejal je rokohitrške igre in druge privlačnosti ter jih tako varoval nevarnosti in jih navajal k krepostnemu in zakramentalnemu življenju. Nikdar se ni kazal utrujenega ali naveličanega, temveč je bil nadvse prijazen in dobre volje z dečki, ki mu jih je pošiljala Božja previdnost. Dostikrat je tako malo skrbel za svoje zdravje, da je kljub vročini, ki ga je kuhala, nadaljeval svoja opravila, verouk in pridiganje, kakor če bi bil popolnoma zdrav.«

Temu pričevanju dodajmo še besede Dominika Bongiovannija. »V praznični oratorij sem začel hoditi 1852 in v zavetišče sem vstopil 1855. Leta 1856 sem prosil don Boska, da bi me sprejel za stalno v zavetišče kot notranjega gojenca. Ker me ni mogel takoj sprejeti, mi je dal, da sem hodil v šolo. Po prvem pogovoru mi je svetoval, naj opravim devetdnevnicu kot pripravo na življenjsko spoved in zlasti še zato, da bi spoznal Božjo voljo glede svojega poklica. Nekaj mesecev pozneje sem vstopil med notranje gojence in začel hoditi v drugi razred gimnazije. Še pred koncem šolskega leta nas je bilo med dijaki in rokodelci več kot 200. Občudoval sem don Boska, ker je bil vedno miren, potrpežljiv in dobre volje. Pravili so, da je vročekrvne narave in jezljiv. Meni pa se je nasprotno zdelo, da je dobil od narave milo in dobro dušo, zaradi česar bi delal silo samemu sebi, če bi se kazal nepotrpežljivega.«

Stvari v Oratoriju so bile torej lepo urejene, zlasti še zato, ker je bila že sama don Boskova navzočnost nenehna pridiga in spodbuda k dobremu. Za dijake pa je bil dodatno še poseben razlog za spodbudo.

Kanonik Anglesio, ki takrat še ni imel zadosti lastnih profesorjev in mu je bilo neljubo, da so morali njegovi dijaki hoditi v šolo v mesto, je prosil don Boska,

da bi jih sprejel v svoje razrede. Don Bosko mu je z veseljem ustregel. Tako so od 1856 do 1859 vsak šolski dan zjutraj in popoldne ti dečki v lepem številu prihajali v naše razrede, z našimi poslušali iste razlage in tekmovali v učenju in vedenju. Vsi se še spominjajo, da je bilo med njimi nekaj izredno nadarjenih. Na koncu leta so bili vsi bogato nagrajeni, tako eni kot drugi. Ob praznikih, ki sta jih razveseljevala godba na pihala in petje, so prihajale ugledne osebnosti, predstojniki obeh zavodov in razni njihovi dobrotniki. Veliko sošolcev iz Cottolenga je bilo zelo uspešnih v življenju: nekateri so postali škofje, drugi izredno zgledni duhovniki, zopet drugi misijonarji, tako da je bil don Bosko že takrat zaslužen za daljne misijone. Veliko jih je zasedlo pomembne položaje v državnih službah ali pa so se odlikovali v vojaški službi.

Ohranil se nam je dragocen rokopis o teh prvih učencih, ki so se vzgajali v Mali hiši Božje previdnosti in so izrazili svojo hvaležnost enemu izmed profesorjev v Oratoriju.

Za zadnji dan šolskega leta 1857, dne 10. julija, velečastitemu kleriku Janezu Francesii, učitelju III. gramatike

Če na ta zaželeni dan, ki je za nas poln sreče, čutimo, da je naše srce veselo, da celo skače od radosti in je pijano od veselega upanja zaradi srečno opravljenih izpitov, iščemo človeka, ki je vzrok te radosti, upanja; koga naj najdemo, če ne tebe, naš predragi gospod profesor? In zares smo mi s tvojo pomočjo in tvojo potrpežljivostjo, ki smo je sicer nevredni, pa se ji zato toliko bolj čudimo, obogatili naše spoznanje in s tvojo pomočjo stopili v poznanje latinskega jezika in drugih ved, mi, ki smo torej od tebe prejeli tako velike usluge in moramo priznati, da smo nesposobni primerno izraziti zahvalo, pač pa bomo, kakor obljublamo, dvignili k Vsemogočnemu naše prošnje, da te sprejme v svojo blaženost in tam zgoraj da plačilo za vse težave, ki si jih imel z nami. Če je z nami tako, ali naj ne bi bili radostni in veseli na ta srečni dan? Res je, da bi nam moral ta zadnji dan šolskega leta biti v veliko žalost zaradi ločitve, ki nas čaka. Toda trdno prepričanje, da bo tvoja naklonjenost do nas trajala še naprej, o predragi naš profesor, naj daleč od nas odpodi vsako žalost. Čutimo se nevredne tvoje velikodušne ljubezni, toda ti, prečastiti naš profesor, katerega potrpežljivost nikdar ne odpove, boš znal opravičiti tam, kjer bi zaradi naše pomanjkljivosti morala dobiti besedo kazen. Prepričani smo, da bo tvoje srce, polno goreče ljubezni, pokazalo naklonjenost takrat, ko bo od tebe odvisen naš uspeh, in tedaj se bo kakor jutranja cvetka v pomladnem soncu odprla tvoja dobrota do nas. Vsekakor in po vsem tem ti želimo blagodejne počitnice in upamo, da te bo Gospod že v tem življenju nagradil za tvojo gorečo ljubezen do nas.

Poklon nas učencev iz Cottolenga

Novembra 1856 je bil prostor pri vhodnih vratih, namenjen vsakdanji dnevni osnovni šoli, pripravljen in opremljen z vsem potrebnim. Don Bosko ga

je kmalu zatem odprl zunanjim dečkom. To je bila prava kopica otrok, prihajajočih iz bližnjih naselij. Za učitelja je postavil Jakoba Rossija iz Foglizza, dobrega pevca basista, ki je igral tudi na trombon; povabil ga je v Oratorij, ko je pridigal v tamkajšnjem kraju.

Število dečkov prazničnega Oratorija kakor tudi število notranjih gojencev je naraščalo.

Don Bosko se je veselil, ko je videl, kako je njegova družina narasla in kako je toliko dečkov obvaroval pred nevarnostjo hudobije in jih navajal na pot kreposti. Tudi starejši fantje, ki so bili nekako prvorojenci Oratorija, so prav tako uživali, ko so videli naraščati število svojih mlajših bratov. Ti so se pa veselili, ker so našli varno zatočišče in kruh za dušo in telo. Veselili so se starši, ki so videli, kako dobro je poskrbljeno za njihove sinove, in so znali biti zato tudi hvaležni. Pa tudi dobrotniki so se veselili, ko so videli tako obilne in lepe sadove svoje krščanske ljubezni. Tudi kanonik Lovrenc Gastaldi, ki se je leta 1857 vrnil za nekaj dni iz tujine, kot je to delal od časa do časa, je občudoval don Boska, se z njim veselil in ga spodbujal pri delu.

Toda glavni pobudnik njegove podjetnosti je bila vedno krščanska ljubezen in don Bosko je v tem mesecu s svojo prepričljivo besedo začel uvajati v krepostno življenje nove gojence. Jožef Reano je zapisal nekaj njegovih nagovorov, ki so imeli za cilj spodbuditi fante na poti večnega življenja, ker je Bog hotel za vsako ceno njihovo zveličanje. »Vse večere devetdnevnic pred praznikom predstavitve Device Marije v templju je po molitvah, zato da bi bile njegove besede bolj uspešne, vprašal katerega izmed starejših fantov. Ko je dobil zadovoljiv odgovor, je nadaljeval s kratko razlago.

»Prvi večer devetdnevnic je stopil na majhno prižnico oziroma pručko, poklical po imenu klerika Vaschettija, ki ga je velikokrat javno vprašal, in mu postavil nekaj vprašanj: 'Zakaj moramo biti prepričani, da nas Bog hoče imeti v nebesih?' Klerik je dal ustrezen odgovor in don Bosko je dejal: 'Da. Zato, ker je Bog tako ukrenil, da smo se rodili v naročju katoliške Cerkve in ne kakor drugi, ki so prišli na svet med ljudstvi, ki tavajo v zmoti. Mi pa moramo verovati, kar je on učil po svoji Cerkvi, živeti po zakonih, ki nam jih je dal, in se varovati vsega, kar nam je prepovedal.' Potem je vse in vsakega povabil, da bi premislili v teh dneh, kako so preživeli dosedanja leta, in ugotovili, ali so jih dobro uporabili. Ko potem listamo po straneh našega življenja, presodimo, ali je bilo storjenega več dobrega ali slabega.

Drugi večer je znova vprašal fante, zakaj moramo biti prepričani, da nas Bog hoče v nebesih. Ko je dobil odgovor, je nadaljeval: 'Ker nas ni samo ustvaril

in postavil v naročje katoliške Cerkve, temveč nas je v krstu posinovil in ime-
noval za svoje otroke. Mi pa se moramo zavedati, kako smo se po naših botrih s
krstnimi obljubami odpovedali svetu, hudiču in mesu in slovesno obljubili, da
bomo ostali zvesti Jezusu Kristusu in njegovi Cerkvi.

Vseh sedem naslednjih dni je don Bosko postavil fantom vedno isto vpraša-
nje in dokazoval, kako nas Bog hoče vse imeti v nebesih. Kajti Bog ni samo ho-
tel, da smo se rodili v naročju Cerkve, nam dal krst; še več, ker je Jezus Kristus
ustanovil zakrament spovedi, s katero bi ne samo enkrat, dvakrat, temveč veli-
kokrat, tudi tisočkrat zopet pridobili njegovo milost, ki bi jo izgubili z grehom.
Vedite pa, da ni upanja na odpuščanje brez odkritosrčne obtožbe, resničnega
kesanja, učinkovitega sklepa, da ne bomo več žalili Boga. Kajti poleg vsega, kar
smo slišali v prejšnjih večerih, nam je Jezus Kristus izkazal neizmerno dobroto,
ko je z zakramentom Evharistije dal nam za hrano svoje telo in za pijačo svojo
kri ter povedal: Kdor je moje telo in pije mojo kri, bo imel večno življenje v sebi.
Vendar pa za božjo voljo ne pozabite, da si je in pije obsodbo, kdor pristopa k
obhajilu božjeropno. Kajti druga oseba presvete Trojice je postala človek zato,
da bi nas rešila večne kazni. Mi pa se moramo za povračilo nenehno zahvaljevati
našemu Božjemu Odrešeniku, izpolnjevati krščansko zatajevanje, se odpoveda-
ti naši volji s tem, da bežimo pred zemeljskimi užitki iz ljubezni do Jezusa Kris-
tusa. Kajti Jezus je za nas umrl na križu, pretil vso svojo kri za naše odrešenje,
uničil staro obsodbo našega pogubljenja in nam dal Marijo za našo mater. Ker
nas je Bog ljubil od vekomaj, nam je ukazal, da moramo ljubiti vse, in to razglasil
za prvo zapoved med vsemi zapovedmi, tako da je ljubezen do bližnjega isto kot
ljubezen do Boga. Končno pa je večna slava v nebesih izpolnitev milosti. Nato je
dodal: 'Ne morejo se vsi postiti, ne morejo vsi na dolga potovanja za Božjo slavo,
ne morejo vsi dajati bogatih miloščin, vsi pa morejo ljubiti. Zadosti je hoteti.'«

Na isti način je don Bosko pridigal zunanjim fantom in skušal svoje besede
prilagoditi njihovim sposobnostim razumevanja. Ker so protestanti nenehoma
širili slabe knjige, je don Bosko 16. novembra 1856 s prižnice govoril o sv. aposto-
lu Pavlu, ki je v Efezu dal zažgati veliko količino knjig, ki so vsebovale čarovništvo
in druge zmotne nauke z namenom, da bi zavedle ljudstvo in jih vpeljale v vse
mogoče pregrehe. Ko je končal svojo pripoved, je vprašal klerika Vaschettija: »Za-
kaj je apostol Pavel dal sežgati toliko knjig, ki bi mogoče veljale 100.000 lir, na-
mesto da bi jih prodal in izkupiček dal ubogim? Ali pa, zakaj jih ni hranil on sam?«

Vaschetti je dejal: »Če bi te knjige dobili v roke drugi ljudje, bi se jih veliko
navzelo škodljivih stvari za dušo. Zato je sv. Pavel menil, da je njegova stroga
dolžnost, da jih uniči. On sam si ni upal brati tistih smrtno nevarnih knjig.«

In don Bosko mu je odgovoril: »Prav si povedal, kajti če kaka strupena pijača škoduje meni, bo škodovala tudi drugim. In ni je materialne koristi, ki bi mogla nadomestiti moralno škodo.«

In dečki prazničnega Oratorija so slabe knjige in časopise, ki so jih našli v svojih domovih ali jih dobili v dar, izročali don Bosku, da so jih sežgali. In koliko jih je uničil on sam s tem, ko je pisal in dal tiskati dobre knjige. Tako je tiskarna, ki jo je v Ivreji vodil F. Tea, izdala za december zvezek Katoliškega branja z naslovom Angel varuh otroštva. Misli, povzete iz knjige Klavdija Arviseneta, kanonika in generalnega vikarja v Troyesu. Ta knjiga vodi otroka z jasnimi primeri v vseh dnevniških dejanjih in pri opravljanju pobožnih vaj. Vsebuje tudi kratek povzetek dokazov za resničnost naše svete vere v obliki dvogovorov, izbranih iz stare in nove zaveze, ter zbirko kratkih molitev za različne priložnosti.

Don Bosko je pripravljal še nove knjige. Kakor smo že pokazali, so štiri tiskarne tiskale zanj. Mons. Bertagna je don Boskovo delavnost takole opisal:

»Don Bosko je vsem dajal svetel zgled srčnosti s tem, da se je loteval zdaj te pa zopet druge težke naloge in se potem spet lotil naslednje, ne da bi počival niti podnevi niti ponoči. Pri tej zaposlenosti pa je potrpežljivo prenašal ljudi, ki so prihajali k njemu s popolnoma nepomembnimi stvarmi. Prav to je vredno največjega občudovanja. Nikdar se ni kazal utrujenega, tudi ko je prebedel cele noči ob delu. Loteval se je vedno znova novih zamisli in vse to z občudovanja vredno mirnostjo, da je vse mejilo na čudežno.« Neki veliki svetnik pravi: In eo quod amator, aut non laboratur, aut labor ipse amator (Stvari, ki jih ljubimo, nas ne utrujajo, ali pa nas sam trud razveseljuje).

Toda med toliko različnimi deli in med toliko razlogi za veselje je prišel tudi razlog za žalost.

Teolog Francesco Rossi, ravnatelj oratorija sv. Alojzija Gonzage v Portanuovi, je umrl 5. novembra 1856, star komaj 28 let. Živahne in duhovite narave, globoko pobožen ter obširne leposlovne, filozofske in teološke izobrazbe, je bil z vsemi ljubezniv, vesel, spoštljiv, pripravljen priskočiti na pomoč in poln sočutja do vseh. Njegova skrb za nevarnostim izpostavljene dečke ni poznala meja. Za svoje oratorijance je bil vedno pripravljen pridigati, poučevati verouk, spovedovati, opozarjati, svetovati in skrbeti za vse potrebno. Sedaj je hitel od delavnice do delavnice in iskal delovno mesto za kakega fanta, potem je skrivaj nesel hrano in obleko revni družini in tako preprečil nesrečne posledice revščine. Istočasno pa je bil vedno pripravljen vskočiti za pridiganje duhovnih vaj, tridnevnic, misijonov, devetdnevnic. Delal je v ječah, bolnišnicah, v mnogih

cerkvenih vzgojnih zavodih, pomagal pri delu za dijake, za vojake v vojašnicah. Bil je pravi don Boskov sodelavec in posnemovalec.

Toda zaradi številnih naporov se mu je zdravje poslabšalo. Nekateri prijatelji so mu svetovali, naj si prizanaša, on pa jim je odgovarjal: »Dober obrtnik ne sme odlašati na jutri to, kar lahko stori danes.« Napadla ga je dolga in mučna bolezen, ki jo je prenašal z junaško potrpežljivostjo. Poslovil se je od tega življenja, potem ko je z zgledno pobožnostjo in predanostjo prejel vsa tolažila naše svete vere. Dečki Oratorija sv. Alojzija so pospremili krsto do groba. Don Bosko je 13. novembra 1856 v svoji kapeli želel zbrati fante obeh oratorijev in z molitvijo, s slovesno opravljenimi pogrebnimi obredi, s petjem in godbo darovati Bogu prošnje za rajnega. Armonia je 20. novembra priobčila lepo osmrtnico, ki jo je verjetno napisal don Bosko.

Če je bila za don Boska ta izguba zelo boleča, je bilo še težje vprašanje, kdo bi mogel teologa Rossija nadomestiti. Zato je preteklo celo leto, preden je oratorij sv. Alojzija dobil novega stalnega ravnatelja. V tem času je don Bosko za vsak praznik in nedeljo pošiljal tja kakega klerika, ki je poskrbel, da je sedaj ta sedaj drug duhovnik prišel zjutraj spovedovat, maševat in pridigat. Za popoldne pa je poiskal kakega drugega. Don Cafasso je od časa do časa poslal kakega gojenca konvikta. Med tistimi, ki so v tem času največ pomagali, je bil zlasti don Demonte. Zaradi svoje starosti sicer ni mogel niti spovedovati niti pridigati, je pa maševal in poučeval verouk, obenem pa na lastne stroške poskrbel za nagrade in zabavo, kakor tudi za vse potrebno za cerkev. Bil je zelo bogat in svet duhovnik, ki pa je pozneje zato, ker je bil porok svojim sorodnikom, izgubil vse premoženje. Toda njemu niti bogastvo niti revščina nista mogla vzeti srčnega miru, ljubezni do Boga in do Oratorija in želje, da bi pomagal bližnjemu.

45.

POGLAVJE

Bolezen in smrt matere Marjete – Don Boskova žalost in tolažilne sanje – Plebiscit – Don Ruova mati v Oratoriju – Ponovno papeško dovoljenje za polnočnico – Konec leta – Molitve in dobre želje za neko ugledno sodelavko – Smrt klerika Massaglie

PO SMRTI TEOLOGA ROSSIJA je zadela don Boska še veliko hujša izguba. Sredi meseca novembra 1856 je zbolela dobra mati Marjeta, ki je bila dečkom prava druga mati in je s svojo dobroto, skrbjo in s svojim delom zmogla toliko, da so dečki pozabili na svoje matere ali jih je vsaj delno nadomestila. Njena bolezen, bila je to močna pljučnica, je dečke spodbudila k vroči molitvi za njeno ozdravljenje, jih za več dni držala razpete med upanjem in bojaznijo in jim dala priložnost, da so pokazali, kako zelo so spoštovali njene kreposti in ljubezen do njih. Skoraj vsako uro je kak gojenec stopil k vratom njene sobe in vpraševal, kako ji gre. Po večerji in večernih molitvah so vsi komaj čakali, da jim je don Bosko ali don Alasonatti povedal zadnje novice o njeni bolezni, in nobeden ni šel spat, ne da bi jo prej priporočil Mariji Tolažnici.

Zanjo je skrbel doktor Celz Bellingeri, goreč katoličan, zelo izobražen in zelo spreten zdravnik, ki je zdravil notranje gojence in učil naravoslovne predmete prve klerike, ki naj bi šli na univerzo. Don Bosko ga je imel zelo rad in mu je bil nadvse hvaležen, da se je tako silno zavzel za njegovo mater. Zadrževal se je dolgo časa ob njeni postelji in ni opustil ničesar, kar bi ji moglo pomagati. On sam jo je spodbujal s svetimi mislimi in zdihljaji. Poleg njega so bedeli ob njeni postelji sin Jože, ki je prihitel iz Castelnuova, teta Marija Ana Occhiena in gospa Ivana Marija Rua.

Kljub vsemu prizadevanju je bolezen napredovala in šla proti svojemu neizogibnemu koncu. Dečki so bili vsi zgroženi, ko so slišali, da je prišel spovedat

bolnico teolog Borel, njen duhovni vodja in neutešljiv v žalosti, ko so ji nesli poslednjo popotnico.

Tedaj se je Marjeta zavedela svojega skrajno resnega položaja in je želela dati svojim otrokom zadnja navodila. Ko je bila sama z don Boskom, je rekla: »Kar ti bom sedaj povedala, je, kakor da bi ti v vsej odkritosrčnosti govorila pri spovedi, da boš mogel bolje poznati stanje Oratorija. Zaupaj vsem, ki s teboj delajo v Gospodovem vinogradu, pa samo v stvareh, ki se tičejo Božje slave. Bodi pozoren, ker mnogi namesto Božje slave iščejo svoje koristi. Jaz odhajam in prepuščam Oratorij drugim rokam. To je sprememba, ki bi mogla imeti neljube posledice, toda mati Božja Marija ne bo nehala voditi tvojih zadev. Naj se ne išče eleganca in ne razkošje pri delih. Delaj za Božjo slavo, vendar na osnovi resničnega uboštva. V Oratoriju so taki, ki radi vidijo uboštvo pri drugih, ne pa pri sebi. Najbolj uspešen pouk je delati samo tisto, kar ukazujemo drugim. Naša družina naj ostane v svojem položaju, to je v uboštvu, to bo vsem v veliko korist.« Tu je začela govoriti o mnogih zelo zaupnih stvareh v Oratoriju, in to tako utemeljeno, da se je don Bosko čudil toliki jasnovidnosti. O kleriku Rui, Caglieru, Durandu, Francesii je dejala, da bodo njegovi dobri sodelavci. Drugim pa naj ne zaupa. O dveh bratih Fer... je dejala: »Bodi pozoren nanju, želita izkoristiti tvojo dobrodelnost do zadnjega in nič več.« Končno se je priporočila molitvam vseh duhovnikov, klerikov, fantov v hiši in končala, da bo, če bo sprejeta v Božje usmiljenje, nenehno prosila za Oratorij. Potem se je zdelo, da je začela nalahno bloditi in govorila besede, za katere se je zdelo, da nimajo med seboj nikakršne zveze. »Sedaj delaš,« se je obrnila k don Bosku in ga pogledala v obraz, »za kar ne veš, kaj je, in česar ne vidiš prav. Boš pa videl in razumel, ko boš prejel luč od Zvezde.«

Prav tako se je pogovarjala s sinom Jožetom: »Dragi Jože, mu je rekla, zapustiti moram tebe in tvojo družino. Vedno sem storila, kar sem mogla, in zdi se mi, da so me vsi ubogali. Poskrbi pa, da se bodo tvoji otroci ohranili v stanu, ki jim ga je določil Bog, razen če kateri hoče postati duhovnik ali redovnik. Glej, da bodo ostali kmetje, pa si bodo pošteno služili svoj vsakdanji kruh. Če bodo spremenili stan, bodo v nevarnosti, da bodo postali razsipneži sadov svojega truda. Kar ti sedaj pripovedujem, dobro premisli in naj ti služi za vodilo v mnogih stvareh, ki mi jih sedaj moje slabotne moči ne dajo razložiti natančneje. Vse, kar moreš, stori kot do sedaj za Oratorij. Mati Božja Marija te bo blagosloвила in osrečila tvoje dni in vso tvojo družino.«

Ko je bilo tako daleč, da so ji morali podeliti poslednje maziljenje, je sinu Janezu ponovila to, kar mu je že prej rekla: »Nekoč sem jaz tebi pomagala, da si prejel zakramente naše svete vere. Sedaj moraš ti pomagati svoji materi, da bo

mogla vredno prejeti te zadnje zakramente svojega življenja. Komaj še morem izgovarjati besede. Moli naprej na glas in jaz bom skušala ponavljati vsaj v srcu.«

In bližal se je večer, ki je moral biti zadnji v njenem življenju. Don Bosko se je pozno v noč zadržal ob postelji drage bolnice. Polastila se ga je silna žalost. Na drugi strani postelje je stal Jože, ki je sicer prav tako nežno in globoko ljubil svojo mater, vendar mu je v tistih trenutkih uspelo skriti žalost srca. Kar nenadoma se je dobra mati obrnila k don Bosku in mu rekla: »Samo Bog ve, kako sem te ljubila vse svoje življenje. Upam pa, da te bom mogla še bolj ljubiti v blaženi večnosti. Imam mirno vest. Izpolnila sem svojo dolžnost v vsem, kar sem mogla. Mogoče se komu zdi, da sem bila v nekaterih stvareh preveč stroga. Vendar ni tako. Glas dolžnosti mi je ukazoval in me vodil v mojih odločitvah. Povej našim dragim sinovom, da sem delala zanje in da jih po materinsko ljubim. Prosim te, priporoči jim, da bodo zame veliko molili in da vsaj enkrat prejmejo sveto obhajilo za blagor moje duše.« Pri teh besedah sta se oba tako raznežila, da je pogovor za trenutek zastal.

Nato je Marjeta zopet prišla k moči in nadaljevala: »Pojdi, dragi Janez, pojdi stran od mene, ker mi je preveč hudo, ko te vidim, kako si zgrožen in koliko trpiš, ko me vidiš v zadnjih trenutkih življenja. Srečno, dragi Janez! Zapomni si, da je to življenje polno trpljenja. Resnične radosti nas čakajo v drugem, večnem življenju. Pojdi, umakni se v svojo sobo in moli zame.«

Don Bosko se je obotavljal. Marjeta pa ga je pogledala v obraz, dvignila nato oči k nebu, kakor bi hotela reči: 'Ti trpiš in povzročiš bolečino tudi meni. Pojdi in moli zame, o vsem se bova domenila v blaženi večnosti. Tukaj je don Alasonnatti in to mi je zadosti.'

Don Bosko jo je ljubeče pozdravil in se umaknil v svojo sobo. Nikakor ni mislil, da jo bo tako kmalu izgubil. Nato je trikrat skušal prižgati luč, vendar je ta trikrat sama od sebe ugasnila.

Njegove misli so se vračale k življenju predrage osebe, ki je bilo na tem, da bo ugasnilo. Ko se mu je končno le posrečilo prižgati luč, je stopil k postelji, da bi legel. In, glej, čudna okoliščina! Podoba njegove matere, ki je visela nad njegovo posteljo, je bila obrnjena proti steni. Gotovo je don Bosko ni tako namestil. Poleg tega nikomur v hiši ni moglo priti na misel kaj podobnega, zlasti še zato, ker spoštovanje do ljubljene predstojnika ne bi dovoljevalo take nespoštljivosti. Kaj torej? Prevzet od žive bojazni, si ni upal več leči. »Bojim se,« je dejal sam pri sebi, »da je to opomin iz nebes, ki napoveduje skorajšnji odhod moje uboge matere v večnost.« Nato se je zopet odpravil k postelji drage bolnice. Bilo je nekako opolnoči.

Ko se je mati zavedela njegove navzočnosti, mu je dala znamenje, naj odide, a Janez je ostal nepremično na mestu. Toda ona je ponovila: »Saj ne moreš prenesti tega.«

Don Bosko je med močnim ihtenjem odgovoril: »Hvaležen sin vas ne more zapustiti v teh trenutkih.«

Marjeta je za trenutek umolknila in ga nato poklicala po imenu: »Prosim te za uslugo,« mu je dejala. »To je zadnje, kar te prosim. Zadosti je poskrbljeno zame. Dvakratno trpim, ko vidim, kako ti trpiš. Pojdi, moli zame. Ne prosim te nič drugega. Zbogom!« To je bil njen zadnji pozdrav.

Don Bosko je poslušno zapustil sobo, saj je to njegova mati izrecno želela. Malo zatem se je začel smrtni boj. Bilo je 25. novembra 1856. Ob treh zjutraj je don Bosko, ki ni legel spat, slišal korake brata Jožeta, ki je prišel k njemu v sobo. Dobra mati je odšla v nebo. Brata sta se spogledala, ne da bi kateri izrekel besedo, nato pa oba tako pretresljivo zaihtela, da se je trgalo srce gojencem, klerikom in laikom, ki so šli za Jožetom.

In dečki? Nobeno pero ne bi bilo sposobno opisati bolečine, ihtenja in joka, ko so zvedeli, da don Boskove in njihove matere ni več med živimi. Tedaj jih je don Bosko vse zbral z namenom, da jih potolaži, in jim takole govoril: »Izgubili smo mater, toda prepričan sem, da nam bo pomagala iz nebes. Bila je prava svetnica.«

O tem so bili vsi prepričani, zlasti še zaradi njene ljubezni do bližnjega. Nikdar ni zavrnila reveža, ki jo je prosil miloščino, in je skušala vsem vcepiti prepričanje o potrebi del usmiljenja, ki jih uči Jezus Kristus v svojem evangeliju. V ta namen je sama privolila v pomanjkanje. Ko je umrla, niso v njeni sobici našli ničesar, kar bi kazalo na udobje: niti kakih zalog pijače, sladkarij, vina, likerjev ali česa podobnega, kar bi moglo lajšati njena stara leta. Nekaj žensk, ki so prišle, da bi položile mrtvo truplo v krsto, je prosilo don Boska, da bi zase ohranile nekaj obleke in perila. Don Bosko jim je rade volje dovolil, toda kakšno je bilo njihovo začudenje, ko niso našle ničesar. Ona je namreč vse svoje perilo dala na voljo Oratoriju in vso obleko razdala med uboge družine. V edino obleko so oblekle mrtvo truplo, ki so ga položile v krsto. Po žepih so nabrali 12 lir, ki jih Marjeta še ni dala vbogajme. Don Bosko ji je jih dal pred nekaj dnevi, da bi si kupila spodobno pokrivalo. Gotovo pa je bil del te male vsote namenjen revežem.

Don Bosko je šel na dan materine smrti v spremstvu mladega Jožefa Buzzetti-ja maševat v podzemsko kapelo svetišča Marije Tolažnice. Tukaj je, potem ko je daroval Božje Jagnje nebeškemu Očetu v blagor svoje matere, dolgo časa molil

pred podobo Marije Tolažnice. Med drugim tudi takole: »O, predobra Devica, jaz in moji sinovi smo brez matere tukaj na zemlji. Bodi ti od sedaj na poseben način moja mati in mati mojih sinov.« Zdi se, da je presveta Devica uslišala njegovo prošnjo na čisto poseben način, kakor to dokazuje čudovit razvoj Oratorija.

Pogreb je bil skromen, v vseh pa je vzbudil čustva nežne vdanosti. V oratorijski kapeli so darovali slovesno mašo zadušnico in dečki so darovali skupno sveto obhajilo za dušo svoje izredne dobrotnice in matere. Vsi so spremili truplo v župnijsko cerkev in oratorijska godba na pihala je menjavala svoje žalostinke s petjem Usmili se me, Gospod, po svoji milosrčnosti. Pogrebna slovesnost je bila tako dostojanstvena, da je v vseh gledalcih vzbudila občudovanje in je med drugimi gospa Marjeta Gastaldi, mati kanonika Lovrenca Gastaldija, izjavila, da še nikdar ni bila navzoča na tako globoko občutenem pogrebu.

Don Bosko se je po pogrebni slovesnosti ves potrto od žalosti odpravil v Suso h kanoniku Rosazu, svojemu prijatelju, da si je malo opomogel od silnih doživetij. Vendar se ni zadržal več kot en dan. Vrnil se je v Turin, tukaj molil za umrlo mater, prosil druge, da so molili zanjo, in ustanovil letno mašo zadušnico. Vedno je govoril o njej s sinovsko vdanostjo ter javno in zasebno pripovedoval o njenih krepostih. Enemu izmed svojih duhovnikov je naročil, naj zbere najbolj spodbudne dogodke iz njenega življenja in jih objavi v njen spomin in spodbudo vsem, ki so jo poznali. Še v zadnjih dneh njegovega življenja so lahko vsi videli, kako zelo jo je imel rad. Vsakokrat, ko je govoril o njej, so mu prišle solze v oči in tisti, ki so v zadnjih nočeh bedeli ob njegovi postelji, so slišali, kako je v polsnu klical svojo mater. Dostikrat jo je videl v sanjah in njena podoba mu je ostala neizbrisno v duši. O tem je pogosto pripovedoval.

Avgusta 1860 se mu je zdelo, da jo je srečal blizu svetišča Marije Tolažnice, ob ograji samostana sv. Ane, na koncu ceste, ko se je vračal v Oratorij od sv. Frančiška Asiškega. Vsa je žarela v obraz. »Kako pa to? Vi ste tukaj?« je dejal don Bosko, »ali niste umrli?«

»Umrla sem, toda živim,« je odgovorila Marjeta.

»In ste srečni?«

»Nadvse srečna.« Don Bosko je med drugim hotel tudi vedeti, ali je po smrti takoj šla v nebesa. Marjeta je odvrnila, da ne. Potem je hotel zvedeti, ali so bili v nebesih dečki, ki jih je imenoval po imenu. Marjeta je odgovorila, da so v nebesih.

»In sedaj mi povejte,« je nadaljeval don Bosko, »kaj uživate v nebesih?«

»Tega ti ne morem razložiti.«

»Nakažite mi vsaj predokus svoje blaženosti. Dajte mi okusiti vsaj kanček svoje sreče.«

Tedaj je zagledal svojo mater vso blestečo v svetlobi, oblečeno v dragoceno obleko, s čudovito veličastnim izrazom, in za njo številen zbor. Marjeta je začela peti. To je bila njena pesem ljubezni do Boga, polna neizrekljive sladkosti, ki je segala naravnost do srca, ga prevzemala in prevevala, ne da bi mu delala silo. Zdelo se je soglasje tisoč glasov in tisoč različic, od najglobljih basov do najvišjih sopranov, različnih tonov in neenakih modulacij, bolj ali manj močnih in včasih tudi nezaznavnih, pa tako umetniško usklajenih, tako nežno razporejenih in ubranih, da je bilo ena sama celota. Don Bosko je bil ob tej tako nežni melodiji ves očaran in ves iz sebe, tako da ni več vedel, kaj bi rekel svoji materi in kaj bi jo še vprašal. Marjeta pa se je, potem ko je končala svojo pesem, obrnila k njemu in dejala: »Pričakujem te, kajti midva morava ostati vedno skupaj.« Ko je izgovorila te besede, je izginila.

Ob smrti svoje matere, tako nam je pripovedoval don Rua, je don Bosko uvidel potrebo po družbi redovnic, ki bi skrbele za obleko in perilo tako številne družine. Vendar je uresničitev preložil na čas, ki bi mu ga Božja previdnost nakazala in ko bi jasno videl, da gre za izrecno Božjo voljo. On pa je, kakor da bi želel zvedeti za splošno mnenje hiše, po večernih molitvah postavil fantom naslednje vprašanje: »Ali naj sprejmemo v hišo nekaj redovnic, ki bi skrbele za pranje, perilo in krpanje obleke, ali pa naj najamemo kako žensko, ki bi čez dan prihajala opravljat to delo?« Fantje, ki so si predstavljali, da bi navzočnost redovnic omejevala njihovo svobodo, so enoglasno odgovorili: »Naj pride kaka ženska od zunaj.«

In prišla je v Oratorij neka ženska od zunaj, vendar pa ne kot plačana, temveč gospa, ki so jo vsi poznali. To je bila gospa Ivana Marija Rua, mati klerika Mihaela Rue, ki je že dolga leta prihajala pomagat materi Marjeti, s katero sta se odlično razumeli. Ob njeni smrti se je čutila dolžno, da je prevzela mesto pobožne prijateljice. Zapustila je udobje svoje hiše in šla prebivat v za tiste čase zelo reven Oratorij. Bila je že malo v letih, toda močne postave, moškega obnašanja, čudovite potrpežljivosti, vajena krščanskega zatajevanja in pripravljena na vsako delo, goreča od globoke in odločne krščanske pobožnosti; imela je nežno vest, brez sence skrupuloznosti. Vsi fantje so jo imeli izredno radi, saj je bila pravi angel dobrote. Svojo skrb je namenjala zlasti rokodelcem, ker so bili prav ti najbolj revni in nevedni. To nam je pripovedoval Jožef Reano. Gospe Rua je pri skrbi za perilo pomagala don Boskova teta Marjana Occhiena, vdova Lucija Cagliera in pet ali šest let tudi gospa Bellia, mati don Giacoma, ki je prihajala vsak dan šivat. Neka gospodična iz hiše De Maistre si je nadvse želela, da bi kot peta oseba prišla v Oratorij z namenom, da bi opravljala to dejanje krščanske ljubezni. Toda Gospod jo je poklical v redovni stan.

Don Bosko je po prazniku Brezmadežne začel pripravljati božične slovesnosti in je po kardinalu Gaudeja na svetega očeta naslovil naslednje pismo:

Presvetli oče!

Duhovnik don Janez Bosko, ravnatelj Oratorija sv. Frančiška Saleškega, je 16. decembra 1852 od vaše svetosti prejel triletno dovoljenje, da sme obhajati dečke, ki se za polnočnico zbirajo pri sveti maši. Ker se je imenovano trileetje izteklo, vas isti ravnatelj ponižno prosi, da bi mu podaljšali omenjeno dovoljenje.

Kardinal je don Bosku poslal dovoljenje, priloženo v naslednje pismo.

Velečastitemu gospodu don Janezu Bosku!

Niti za trenutek si nisem pomišljal osebno obiskati svetega očeta, toda ker sem se moral držati ustaljenih postopkov, sem vendarle mogel hitro dobiti zaželeno dovoljenje. Upam, da vas bo pravočasno doseglo. Za vse sem izdal štiri franke. Izročite jih mojemu očetu v Cambianu ali pa darujte štiri maše po mojem namenu. Ko vas pozdravljam, se izjavljam vdanega služabnika F. kardinal GAUDE.

Rim, 20. decembra 1856

»Ex Audientia SS. mi Die 19 decembris 1856.

SS. mus remisit preces arbitrio Ordinarii, cum facultatibus necessariis et opportunis pro petita enunciati indulti prorogatione ad aliud Triennium ad formam praecedentis concessionis. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

L. kardinal ALTIERI.«

Ko so pobožno opravili božične praznike, je don Bosko končal leto s pismom, ki ga je poslal kneginji La Val Montmorency De Maistre v Villastellone Borgo.

Velezaslužna gospa kneginja!

Neprijetni dogodki v naši hiši so bili vzrok, da nisem mogel odgovoriti na vaše ljubeznivo in dobrohotno pismo, ki sta mi ga v svoji naklonjenosti pisali ob smrti moje matere. Sedaj se vam želim zahvaliti za globoko krščanska čustva, ki ste mi jih izrazili, in za delo, ki ga je gospa markiza Fassati imela s kolačkom, ki sem ga kakor po navadi uporabil za naše gojence.

Ker je danes zadnji dan leta, se bomo zvečer zbrali v cerkvi, da odpojemo Tebe Boga hvalimo v zahvalo za vse dobrote, ki smo jih to leto prejeli od Boga. Ob tej priložnosti posebej molimo za naše dobrotnike. Pred blagoslovom z Najsvetejšim bomo za vas, našo zaslužno dobrotnico, vsi skupaj zmolili en očenaš, zdravamarijo in Pozdravljena Kraljica. Vsi bomo Boga prosili obilo milosti za vas, da vam podeli mir srca in telesno zdravje in da bi mogli v vseh svojih delih izpolnjevati sveto Božjo voljo; in da nazadnje, kadar bo Božja volja, ob koncu zemeljskega življenja v presvetih srcih Jezusa in Marije dosežete večno plačilo v nebesih.

To so moja voščila v teh dneh in vem, da prav tako mislite in si želite tudi vi. Bodite tako dobri, molite zame, da bom tudi jaz mogel izpolnjevati sveto Božjo voljo tako sedaj

kakor tudi v novem letu in ves čas, dokler me bo Gospod v svojem usmiljenju pustil tukaj na zemlji.

Sporočam vam, da je zdravstveno stanje naših fantov odlično. Od sto petdesetih dečkov zadnje tri mesece niti eden ni imel glavobola. Tudi moja teta in moj brat se dobro počutita.

S polnim spoštovanjem in hvaležnostjo vas prosim, da sprejmete moje usluge v vsem, kar premorem v Gospodu.

Vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 31. decembra 1856

Sancta Maria Virgo et Sancte Silvester, orate pro nobis;

et tempora nostra sint vestra protectione tranquilla.

To pismo namiguje na težko bolezen brata Jožeta, o kateri bomo govorili. Tej živi bolečini se je pridružila še ena, to je smrt klerika Janeza Massaglia.

Jeseni 1855 je uspešno končal retoriko, sprejel duhovniško obleko in ostal v zavetišču. Tako s študijem kakor z asistenco v oratorijih je v vseh vzbuja najboljše upanje. Bil je popolnoma zdrav. Tedaj ga je napadel majhen nahod, nekaj kot navaden prehlad. Starši so ga odpeljali v Marmorito, kjer naj bi se temeljito pozdravil. Toda tam je umrl svete smrti. Dominik Savio, ki je bil sicer popolnoma vdan v Božjo voljo, je nekaj dni globoko žaloval za njim. Peter Enria je s prisego izpovedal, da je don Bosko kakor za mnoge druge tudi za Massaglio napovedal smrt, ko je pripovedoval neke sanje.

46.

POGLAVJE

Don Boskova ljubezen do papeža – Don Bosko še naprej preučuje zgodovine katoliške Cerkve – Njegov načrt, kako bi jo ustrezno napisal – Njegova splošna zgodovina Cerkve – Življenjepisi papežev – Don Boskovo obširno poznanje zgodovine – Katoliško branje: Življenje sv. Petra

SVETI PETER, PAPEŽI. TO SO osebe, ki jih je don Bosko štel za najpomembnejše na svetu in ki jih je po najsvetejšem Zakramentu najbolj spoštoval na zemlji. Ko je o tem govoril svojim dečkom, je bil vedno razvnet od navdušenja: »Ljubimo jih,« je ponavljal, »rimske papeže in ne delajmo razlik glede na kraj in čas, ko nam govorijo. Ko nam dajejo nasvete ali izražajo željo, je za nas isto, kot če bi nam ukazovali.«

Pogosto je ponavljal: »Dragi sinovi, štejte za sovražnike svete vere tiste, ki z besedami ali spisi napadajo ugled papeža in skušajo zmanjšati pokorščino in spoštovanje, ki jih moramo imeti do njihovih naukov in ukazov.« In vsakokrat, ko je papež bil v stiski, je svoje gojence spodbujal k molitvi in darovanju sv. obhajila.

»Don Bosko,« tako je pisal mons. Emilijan Manacorda v slavnostnem govoru na trideseti dan njegove smrti, »ustanovitelj Družbe sv. Frančiška Saleškega, je bil v besedah, čustvih in dejanju podoba ponižnega človeka. V njem je bilo vse ponižnost. Toda ta ponižnost si je naredila videz prazničnega razpoloženja, kakor hitro je prišla do njegovih ušes sveta beseda: rimski papež. Tedaj se je razvnel, razživel, navdušeno govoril in prepričljivo pridigal. Nihče ni od njega slišal besede, ki ne bi bila docela v skladu z najpopolnejšo pokorščino in otroško vdanostjo.«

Don Bosku se čast, ki so jo izkazovali papežem, ni zdela nikdar prevelika in nekega dne je zaupal kleriku Rui, da bi mu bilo zelo všeč, če bi praznike rimskih

papežev namesto polyslovesno, v smislu tedanje liturgične odredbe, obhajali vedno slovesno. Praznik sv. Petra pa naj bi se po njegovi želji v Oratoriju obhajal nadvse slovesno.

Dokaz za to, kako zelo je v njegovem srcu gorela ljubezen do namestnika Jezusa Kristusa na zemlji, je dejstvo, da je bil papež nenehna misel njegovega življenja. To je bila tudi ena izmed posledic njegovega zavzetega preučevanja cerkvene zgodovine, ki ji je, kot smo že videli, dajal velik pomen. Cerkvno zgodovino je začel študirati leta 1834, ko je bil še klerik, nadaljeval pa v letih 1851 do 1861. Don Turchi ga je videl, kako se je ukvarjal s pomembnimi deli bodisi starejših avtorjev, kakor tudi z novejšimi pisatelji. Zlasti je cerkvno zgodovino premišljeval ob bolandistih, ki jih je nadvse cenil. Življenja svetnikov, ki so napisana v tistih številnih in debelih knjigah, je tako natančno prebiral, da se je njegov duh popolnoma prežl z njimi. In da bi jih mogel pogosto vzeti v roke, je kolikor mogoče hitro, se pravi pred 1860, z njimi obogatil knjižnico Oratorija. Dejanja svetnikov so tudi najzanesljivejša razlaga verske resnice o papeževi avtoriteti in jo najpopolneje osvetljujejo. Don Bosko je to čutil v vsej polnosti. Ko so med kosilom brali Henriona, Rohrbacherja, Audisia, Schmida in druge avtorje splošne cerkvene zgodovine, pa naj so bile obširne ali samo v povzetku, je dostikrat pripominjal, da so bile to narodne, cerkvene zgodovine, se pravi, da so obširno razpravljale na splošno o Cerkvi, o koncilih, o življenju svetnikov, pa zelo malo o papežih, ki so na njegovo veliko žalost igrali vedno samo stransko ali celo nepomembno vlogo. Don Bosko je odločno zagovarjal mnenje, da je središče vsake cerkvene zgodovine papež in da mora zato biti vsaka cerkvena zgodovina zgodovina papeštva. »Ali ni papež glava, vodja in najvišji pastir?« je imel navado govoriti. »Ali ni v zgodovini kakega kraljestva, naroda in države kralj tisti, okrog katerega se vse vrtili? Ali ni mogoče res, da se moramo za vse zahvaliti papežem: za slavo, čast, pokorščino kot središču edinosti, brez česar Cerkev ne bi bila Cerkev? Prava zmota je pisati dolga poglavja o Cerkvi, pa pri tem ne omeniti papežev.«

Zato je v smislu teh načel leta 1849 začel sestavljati splošno zgodovino katoliške Cerkve z namenom, da bi zavrnil laži in obrekovanja krivovercev in popravil metode in zmote nekaterih katoliških zgodovinarjev. Na teh straneh je prikazal nenehen vpliv rimskih papežev na Cerkev, povezavo njihovih posegov s pomembnimi mednarodnimi dogodki in priznanja njihove najvišje pravnomočnosti. Prav tako je zahteval popravek netočnosti, opustitve, sprevrčanja dejstev in namenov, ki jih je mogoče dobiti v sicer uglednih zgodovinskih delih. Don Bosko je svoje delo napisal v štirih zvezkih in zajema čas do začetka 19. stoletja. Ko je na-

pisal zvezek, ga je dal na lepo prepisati kleriku Jakobu Bellii. Tako je klerik Bellia prepisal celo zgodovino. Za to je bil pripravljen tudi uradno priseči. V tem smislu je don Rui leta 1903 pisal pismo z naslednjo vsebino: »Veliko naših najstarejših duhovnikov je dvomilo o tem, da bi don Bosko napisal to delo, ker niso vedeli, koliko se je za to delo trudil. Pisal ga je v času, ko je bil zunaj Oratorija, na potovanjih, med pridiganjem misijonov v raznih krajih in mestih.«

Ni se mu prav nič mudilo, da bi delo izdal, ker je želel, da bi bila zgodovina čim bolj dognana. Zato je vedno nosil s seboj svoje rokopise in jih ob vsakem prostem trenutku prebiral, dopolnjeval in popravljal.

Ta njegova delovna navada je bila vzrok, da se je izgubilo toliko truda. Leta 1862 je na izletu s svojimi gojenci del svojih rokopisov pozabil v kraju, kjer je prenočeval. Bil je že kakih šest milj daleč, ko se je zavedel svoje pozabljivosti. Don Angel Savio je imel srečo, da jih je našel in mu jih prinesel. Vendar tako srečnega izida ni imela pozabljivost leta 1870, ko je zaradi naglice pri izstopanju pustil zadnji zvezek v vlaku. Izgube se je zavedel šele nekaj dni pozneje in vsi poskusi, da bi ga zopet našel, so bili zaman. Tako je bilo skoraj končano delo prekinjeno, ne da bi ga mogel don Bosko zaradi nenehnih obveznosti in zaposlenosti znova napisati.

Don Bosku je izguba tako pomembnega dela, za katero je uporabil toliko let trdega napora, povzročila veliko žalost. Vendar se je potrpežljivo vdal dejstvu in svojim klerikom izrazil živo željo, da bi se kateri izmed njih usposobil za cerkveno zgodovino in tako uresničil cilj, ki si ga je on postavil. Svetoval jim je dvoje pravil: potrudijo naj se, da bodo pisali v razumljivem slogu, da jih bodo lahko razumeli delavci in preprosto ljudstvo in da bi se navzeli čim večjega spoštovanja do apostolskega sedeža.

To naročilo je veljalo zlasti don Janezu Bonettiju, ki je z don Frančiškom Cerrutijem večkrat slišal don Boska vzklikniti: »Zares sem presenečen, kako nekateri pisatelji omalovaževalno pišejo o papežu. Vedite, da se moramo tesno okleniti papeža in da je naša rešitev samo v papežu in s papežem.« Prav tako jim je zabičeval: »Srce me boli, ko vidim, kako določeni cerkveni zgodovinarji pišejo o toliko rečeh, pa nič ali zelo malo o papežu. Lik papeža mora zablesteti v vsej svoji svetlobi pred vsem svetom. Nekateri pravijo, da o nekaterih papežih iz prvih stoletij Cerkve ne vemo nič ali le malo in zato ni snovi za poročanje. Ni res. Naj vzamejo v roke bolandiste in druga pomembna dela, ki jih mogoče poznajo samo po naslovih, pa bodo videli. Kar manjka, je volja po raziskovanju in delu. Ko gre za Cerkev in papeža, je vsak še tako velik trud prava malenkost.«

Svoje trditve je don Bosko tudi krepko potrdil s tem, da je začel izdajati življenjepise papežev prvih stoletij Cerkve, s čimer se je ukvarjal že od leta 1854.

Hotel je, da bi ljudstvo spoznalo najstarejše papeže. Zato je zbiral vse mogoče podatke in prebil veliko časa v zasebnih in javnih knjižnicah ter zbral zelo dragocene podatke o vsakem izmed njih. Tako je ustanovil zbirko, ki je izšla v Katoliškem branju. Njegov način pisanja preseneča vsakega poznavalca zgodovine. Dostikrat, zlasti še če se je bližal čas, da bi moral poslati rokopis v tiskarno, je poklical katerega izmed svojih klerikov, ga odpeljal v knjižnico cerkvenega konvikta pri sv. Frančišku Asiškem in mu tam brez vsake knjige pred seboj narokoval besedilo, ki ga že dalj časa ni imel več v rokah, in rokopis nato poslal v tisk. Te zvezke so zelo cenili mnogi poznavalci zgodovine, med njimi mons. Tripepi, hišni prelat Pija IX. in sedaj kardinal, ki v svojem življenjepisu sv. Pija I. večkrat navaja Katoliško branje, ki piše o istem papežu, in don Boska opisuje kot človeka, ki je prav tako učen kot pobožen.

Da je bil zares učen, nam priča njegova naglica pri pisanju. Ko ni mogel zapustiti Oratorija, da bi osebno preveril citate, pa je želel vključiti v spis kak navedek iz določenega avtorja, se je v ogromni množici najrazličnejših del točno spominjal dela in strani in vse napisal na listke s točnimi podatki. Te listke je potem izročil kakemu fantu ali kleriku, ki je hitro šel v univerzitetno knjižnico, tam izpisal zaželeno mesto in mu ga prinesel. Včasih je prvi fant komaj odšel, ko je prišel s podobnim naročilom še drugi in tretji. Profesor Peyron mu je z vso naklonjenostjo pomagal v univerzitetni knjižnici iskati zaželeno knjigo in učil fante, kako naj delajo izpiske.

Kar se tiče njegove pobožnosti pri tem delu, nam je povedal kanonik Anfossi: »Jaz sem po njegovem nareku večkrat pisal življenjepise papežev in mučencev tiste dobe in se spominjam, da je bil od tega narekovanja tako prevzet, da se je zdelo, kakor da bi bil ves pogreznjen v molitev. Narekovanje je vedno začel z molitvijo k Svetemu Duhu in se na koncu prav tako z molitvijo zahvalil. Vse to ogromno delo, ki ga je na tem področju naredil, je jasno kazalo njegovo veliko zavzetost za korist bližnjega in za slavo Božjo ter sveti pogum, s katerim se je bojeval proti krivoverskim spisom. Zato so ti spisi potrjevali sloves svetništva, ki ga je imel pri mnogih, in neredki, tudi nekatoličani, so zaradi njegove razgledanosti prihajali k njemu, da so se dali poučiti o veri.

Nekaj teh knjižic je bilo popolnoma izvirnih, drugo so bili povzetki iz rokopiša Splošne zgodovine, opremljene z mnogimi citati avtorjev in številnimi pripisi. Ko je don Bellia čez leta videl te spise, je prepoznal svojo pisavo in ugotovil, da jih je don Bosko objavljaj kot izvlečke iz velikega dela kot vzorec z namenom, da bi slišal oceno strokovnjakov in potem kaj popravil.

Medtem ko je pisal, je vsako nedeljo po drugi maši pripovedoval kak dogodek iz življenja papežev.

»Kar je znal don Bosko na čudovit in privlačen način pripovedovati,« piše don Pavel Albera, »je navadno povzegal iz bolandistov. Prav nič čudnega ni, da so ga njegovi dečki pozorno poslušali in pri tem čutili neizmerno zadovoljstvo. Nikdar se ga niso naveličali poslušati, četudi so njegove pridige trajale po uro in pol. V dvogovorih med mučenci in njihovimi mučitelji je bil zares neprekosljiv. Vedno je združeval spoštovanje in naklonjenost do Svetega sedeža in ponazarjal s papeži in njihovimi odličnimi dejanji ter posvečen z njihovo krvjo. Nikdar ni stopil s prižnice, ne da bi prej vprašal kakega fanta po moralnem nauku, ki naj bi ga dobil iz pripovedovanega dogodka. V ta namen je več let zaporedoma spraševal klerika Roettija. Ko je končal pripoved o življenju kakega papeža ali drugega svetnika, ki so ponazarjali papeštvo, je navadno potegnil na dan kak zvezek Katoliškega branja, v katerem smo mogli v naše veliko veselje prebrati to, kar smo slišali v pridigah.«

Januarska številka Katoliškega branja za leto 1857, ki je izšla pri Paravii, je imela naslov *Življenje sv. apostola Petra, voditelja apostolskega zbora, prvega papeža po Jezusu Kristusu, ki ga je napisal duhovnik Janez Bosko*. Vsako poglavje se končuje z jasnim načelom, ki v srcih bralcev budi ljubezen do Cerkve. Spis se končuje s pozivom protestantom, naj se vrnejo v Kristusov hlev. Isto je don Bosko storil tudi v naslednjih zvezkih, ki jih je posvetil papežem. Kot dodatek je dal natisniti delce teologa Marenga, profesorja teologije, ki je bilo natisnjeno že leta 1855 pod naslovom *Potovanje sv. Petra v Rim*, kjer to zgodovinsko dejstvo učeno dokaže.

Za Življenjepisa sv. Petra je don Bosko napisal naslednji predgovor:

Že večkrat sem sam pri sebi razmišljal, kako bi mogel pomiriti sovraštvo in nasprotovanje, ki ju nekateri sodobniki našega žalostnega časa kažejo proti papežu in njegovi avtoriteti. Zelo učinkovito sredstvo se mi je zdelo poznanje dejstev, ki se tičejo življenja teh najvišjih pastirjev, ki jih je Jezus Kristus postavil na zemlji zato, da bi vodili duše v nebesa. Mislil sem, tako sem modroval sam pri sebi, da v pametnih ljudeh ne bo nasprotovanja do tistih, ki so za ljudi in ljudstva naredili toliko duhovnega in časnega dobrega, ki so živeli sveto in dejavno življenje, ki so jih dobri ljudje vedno zelo spoštovali in so v vseh časih delali za Božjo slavo in za korist bližnjega in oznanjevanje vere zapečatili tudi s svojo krvjo.

S tem namenom sem, o katoliški bralec, začel pripoved o dejanjih papežev, ki v Jezusovem imenu vladajo sveto Cerkev vse do današnjih dni. Začenjam s sv. Petrom, ki ga je sam Jezus Kristus postavil za prvega papeža, in bom nadaljeval z njegovimi nasledniki ter pripoved obogatil s potrebnimi opombami.

Sv. Peter je tisti apostol, ki ga je sam Odrešenik imenoval blaženega, ki je prejel od njega ključne nebeškega kraljestva z močjo, da veže in razvezuje v navadnih okoliščinah še pred Božjimi odločitvami. To je tisti apostol, ki mu je Jezus Kristus naročil, naj potrjuje

v veri svoje brate, in ukazal, da njegovim ovcam, ki so pastirji Cerkve, in jagnjetom, ki so verniki, poskrbi za pašo, ki jim je potrebna za večno in duhovno dobro. On je tisti apostol, ki ga je Jezus Kristus določil, da vlada Cerkev, ki jo je dejansko vodil, potem ko je Odrešenik odšel v nebesa.

Petrova oblast naj bi ostala po besedah Božjega Odrešenika vidna med ljudmi vse do konca sveta. Toda ker je bil Peter človek in je moral zato umreti, je moral poskrbeti za pravilno nasledstvo v svojih naslednikih (papežih) in jim izročiti oblast, ki jo je prejel od Kristusa. In o teh, ki so sledili sv. Petru, bomo podali življenjepis.

Kakor mora dober sin z zanimanjem poslušati velika dela svojega očeta, tako bomo tudi mi kot dobri sinovi sv. Petra in njegovih naslednikov z radostjo poslušali poročilo o slavnih delih teh izrednih ljudi, ki so osemnajst stoletij vodili Cerkev Jezusa Kristusa.

Rad bi jasno povedal, da pišem za ljudstvo in zato nimam nikakršne slogovne izbravnosti, se ne spuščam v negotove in nekoristne razprave, skušal bom snovi in slogu dati tisto preprostost, ki jo zahteva zgodovinska resničnost, povezana s teološko natančnostjo po pravilih našega italijanskega jezika. Kar se tiče virov, iz katerih črpam poročila, lahko zagotovim bralcu, da ne bom povedal nobene besede niti navedel nobenega dogodka, ne da bi prej preveril resničnost, če mogoče pri sodobnikih ali vsaj kolikor mogoče v bližnjem času dogajanja. In da mi ne bo treba tukaj navajati seznama avtorjev, iz katerih sem črpal, bom glavne navedel v pripovedi, kakor bo pokazala potreba.

Zvezke sem skušal oblikovati tako, da predstavlja vsak zaokroženo enoto in ga je mogoče vsakomur podariti, ne da bi pri tem trpela pripoved. Tistim, ki bi radi zbrali celotno zbirko zvezkov, ki obravnavajo papeže in njihova dela, neodvisno od Katoliškega branja, sporočam, da bodo ti zvezki zaznamovani s črkami po abecednem redu.

Zagotavljam vam, da bom storil vse, da bo moja pripoved zgodovinskih dejstev čim bolj točna, in obenem prosim služabnike oltarja in vse tiste, ki imajo kak ugled in vpliv pri krščanskem ljudstvu, da mi priskočijo na pomoč, da bi širili te knjižice na tistih krajih in v tistih družinah, kjer se za to čuti še posebna potreba.

Živimo v časih, zelo težkih za našo sveto vero. Nasprotniki katoliške Cerkve izdajajo ogromne vsote, hodijo na dolga potovanja, se ne ustrašijo težkih žrtev, da bi širili nemorálne in veri nasprotnne spise. In mi bomo storili, kar je v naši moči, da bomo z istim navdušenjem skušali reševati duše, ki jih drugi hočejo poslati v večno pogubo?

Usmiljeni Bog naj napolni vse z željo za rešitev duš in nam pomaga, da se bomo ohranili zveste Petrovi veri, ki je vera Jezusa Kristusa. Tako bomo korakali z gotovim korakom po poti, ki vodi v nebesa. Tako bodi.

Ta zvezek je Armonia dne 1. februarja 1857 takole ocenila:

»Zdi se nam, da v časih, v katerih živimo, ni bolj koristnih in potrebnih knjig, kot so tiste, ki govorijo o avtoriteti rimskega papeža. Ugotavljamo namreč, da sovražniki katoliške vere s tisoč različnih vidikov od vseh strani napadajo papeštvo. In ker sovražniki Cerkve storijo vse, da bi v ljudstvu zasejali protipapeška načela, je nujno potrebno protisredstvo, ki naj uniči delovanje tega strupa. Ta neutrudni Božji mož, duhovnik Janez

Bosko, je zelo posrečeno začel delo preprečevanja pogubnega delovanja teh knjižur in časopiščkov s tem, da je začel izdajati življenjepise papežev, ki so dostopni umevanju tudi najbolj preprostih vernikov. In začel je, kakor je to samo po sebi umevno, z Življenjem sv. Petra, ki je izšlo v 11. zvezku IV. letnika Katoliškega branja. Zvezek ima 180 strani: v devetindvajsetih poglavjih opisuje življenje poglavarja apostolov, v dodatku pa prihod sv. Petra v Rim. Ta dodatek vsebuje vse, kar so cerkveni očetje, katoliški pisatelji in celo protestanti povedali o papežu, zato je prava norost trditev, da sv. Peter ni bil nikdar v Rimu. Pisatelj je spretno razporedil snov tako, da je mogoče življenjepise papežev samostojno urediti v okviru Katoliškega branja. Don Boskovo delo ne potrebuje nikakršnega pripočila. Raje vabimo dobre premožne katoličane, da bi jih v čim večjem številu kupili, jih delili med ljudi in tako preprečili zlobne namene protestantskih pisateljev in na žalost dostikrat tudi slabih katoličanov, ki so veliko nevarnejši od protestantov.«

47.

POGLAVJE

Prerekanje s protestanti – Sekta Andreja Towianskega – Katoliško branje: Dvoje razgovorov med dvema valdežanskima pastorjema in enim katoliškim duhovnikom o vicah. – Don Boskova okrožnica članom Katoliškega branja

DON BOSKO JE ZA KATOLIŠKO BRANJE za mesec februar 1857 napisal nov zvezek, o katerem naj kaj povemo.

Don Bosko je bil neutruden v obrambi resnice v spisih, še bolj pogosto pa v pogovorih s sovražniki Cerkve, ki se niso trudili in so ga napadali od vseh strani. Kazalo je, kot da se ravna po vnaprej izdelanem načrtu. Najprej so nastopili privrženci valdeške verske ločine, nato pa njihovi ministri in pastori. Tiste zadnje mesece je bilo v ospredju neko tako vprašanje.

Nekaj protestantov je že večkrat prišlo k don Bosku, da bi se z njim menili o raznih verskih vprašanjih. Navadno je bil njihov pogovor glasno kričanje in navzkrižno spraševanje in tako niso razčistili nobenega vprašanja. Ko so bili prisiljeni privoliti v kako zaključno trditev, ki se ji niso mogli več izogniti, so navadno rekli: »Mi ne znamo odgovoriti na to vprašanje, ker nismo zadosti izobraženi. Toda če bi bil tukaj naš minister! On je prava skrinja znanja. Z dvema besedama prisili k molku vse duhovnike.«

»Recite mu,« je dejal don Bosko, »da naj pride. Naj pride, in če bo mogel dokazati, da je katoliška vera v zmoti in da so protestantske zmote pravilne, si bo zaslužil čast učenega moža. Toda bojim se, da ne bo prišel.«

»Bojim se, da se mu bo zgodilo kaj neprijetnega, sicer bo gotovo prišel.«

»Ne, nikar ne, moji dragi prijatelji. Recite mu, da naj pride, nič žalega se mu ne zgodilo. Naredil mi bo pravo uslugo. Recite mu, da ga bom sprejel kot pravega

prijatelja. Če ne bom mogel sprejeti njegovega prepričanja, ga bom kljub temu kot človeka zelo spoštoval.« Minister je dal vedeti, da namerava priti, in je celo določil dan in uro obiska. Vendar se še ni pojavil. Končno je nekega dne le prišel v spremstvu dveh prijateljev. Napovedal se je, vstopil v don Boskovo sobo in nadvse ljubeznivo in vljudno začel takole govoriti: »Pozdravljeni, gospod teolog! Bodite tako dobri in oprostite, da smo vas z obiskom zmotili pri vašem delu.«

Don Bosko je vljudno odgovoril: »Dobrodošli, gospodje, kar naprej. Sedite, prosim. S čim bi vam mogel biti na voljo?«

Minister: »Prišli smo, da z vami malo pokramljamo. Večkrat so prišli k vam nekateri naši učenci, ki so se spustili v razgovor o vprašanih, ki jih, po pravici povedano, niso znali zagovarjati. Rekli so mi, da bi vi radi ista vprašanja in težave nakazali njihovemu ministru. On je sedaj tukaj pred vami in vam govori. Prosim vas, da predstavite vse svoje tehtne pomisleke, na katere, kakor so mi povedali, nihče ne more dati zadovoljivega odgovora.«

Sedli so in pogovor se je sukal okoli vic. Ves čas je potekal v spoštljivem ozračju in končno se je zdelo, da je v dušah odpadnikov začela prevladovati resnica.

Toda medtem ko je don Bosko skušal prepričati valdežane, je neka druga verska ločina na tihem skušala prevarati katoliške kristjane. Neki poljski sektaš po imenu Andrej Towianski se je v šoli nekega rabina spravil na področje magnetizma in skrivnostnih ved. Razglašal se je za preroka in Božjega poslanca in je na ljudi, ki so se mu približali, izvajal skoraj magičen vpliv. Zavračal je stvarjenje sveta, milost, izvirni greh, svobodno voljo, zasluge dobrih del, božanstvo Jezusa Kristusa, zakramente, duhovništvo. Zagovarjal je razne krive nauke kot metempsihozo ali preseljevanje duš po smrti iz telesa v telo. Da bi pa prevaral preproste ljudi, ki bi se zgrozili ob tako strašnih in nemoralnih naukih, je znal vse skupaj odeti v plašč ljudskega mysticizma, v tekoče besedišče in veliko lepih besed o Jezusu Kristusu.

Od leta 1840, ko je prišel v Turin, je preslepil določeno skupino izobraženih pa tudi pobožnih oseb. Sveti sedež ga je že 1850 obsodil in cerkveno škofijsko sodišče v Turinu ga 1854 postavilo pred sodnike in mu očitalo zmote. Nekaj zapeljanih se je umaknilo, drugi pa so ostali trdovratni in so hodili v Švico, kjer je Towianski stalno živel.

Don Bosko je bil v skrbeh, ker se je v Turinu več duhovnikov in tudi nekaj družin pridružilo tem naukom, ki so med drugim zanikali tudi obstoj vic. Skušal je preprečiti to pohujšanje in zaustaviti začetno versko ločino, ki do tedaj

še ni imela javnih zborovanj. Teolog Mavricij Arpino, kurat v župniji sv. Petra in Pavla, je pripovedoval kanoniku Anfossiju o tem don Boskovem dejanju, ki ga je v gorečnosti in veliki previdnosti v vsej tišini srečno privedel k uspehu. Don Bosko je najprej poizvedel o napredku te nevarne sekte, in da bi vzpostavil red v zmedenih glavah, se je napotil na obisk k najvplivnejšim pripadnikom Towianskega. Potem pa je hotel, kakor nam je pripovedoval teolog Arpino, ki je dal don Bosku nasvet, s spisi utrditi vero v vice, kot nauk, ki so mu sektaši še posebno nasprotovali. Zato je don Bosko v spisu napisal vse tisto, o čemer so se v zvezi s tem pogovarjali z valdeškimi ministri. Na tak način je z enim samim spisom odgovoril na ugovore pripadnikov obeh ločin. Knjižica z naslovom *Dvoje razgovorov med valdeškima pastorjema in katoliškim duhovnikom o vicah in molitvah za umrle z dodatkom o bogoslužju, ki jo je napisal duhovnik Janez Bosko* je izšla v Katoliškem branju, natisnil pa jo je Paravia. S tem zvezkom se je sklenilo četrto leto Katoliškega branja.

Predgovor h knjigi se glasi takole:

Katoliškemu bralcu

Ko objavljam ta dva razgovora, prosim bralca, da naj ne vprašuje ne po osebah ne po kraju, kjer sta potekala. Razlogov, zakaj ne izdam imen, je veliko. Eden izmed njih je obljuba, ki sem jo dal sogovornikoma. In to obljubo hočem držati. Vse pa, kar je napisano, je resnično. Pri razporeditvi snovi sem se držal dveh načel: spremenil sem način razgovora z nasprotnikoma z namenom, da bi se prilagodil izrazju protestantov v njihovih spisih.

Ugovore sem v glavnem prikazal tako, kakor so bili postavljeni. Kar se tiče obširnosti razgovorov, sem skrajšal tam, kjer so se postavljala ista vprašanja, jih uredil po smislu in se izognil ponavljanju. Prav tako sem opustil nekaj neprimernih izrazov, ki bi v bralcu lahko vzbudili neprijetno občutje.

Če razprava ni izčrpala celotnega nauka o vicah, pa je vsaj jasno nakazano, kako krepko je utemeljen nauk katoliške Cerkve o tej verski resnici.

Vem, da je nekaj stvari malo težje razumljivih za ljudstvo, za katero pišem. To sem skušal nadomestiti z jasno razlago in s poljudnim načinom obravnavanja postavljenih ugovorov. Z druge strani pa je zopet dobro, da verniki vedo, kaj nasprotniki vere pravijo o vicah in kako trhli so razlogi, s katerimi tudi najbolj izobraženi protestanti skušajo zavreči jasen katoliški nauk.

Beri, o dragi bralec, v tvoj zveličavni pouk ta spis in pri tem ne pozabi prositi usmiljenega Boga, da bi nam vsem dal zadosti moči za tako življenje, ki bi nam omogočalo priti v nebesa, ne da bi morali prej v vice.

Temu zvezku Katoliškega branja je don Bosko priložil naslednjo okrožnico:

Vodstvo Katoliškega branja velezaslužnim dopisnikom in gospodom poverjenikom. Ob sklepu prvega četrletja naših ljudskih izdaj Katoliškega branja s pričujočim zvezkom

čutimo potrebo, da našim velezaslužnim dopisnikom in gospodom poverjenikom namenimo nekaj besed.

Brez dvoma nam je bila spodbuda, ki smo jo prejeli v teh letih od enih in od drugih, zelo dobrodošla.

Medtem ko se iz vsega srca zahvaljujemo Božji previdnosti, ker je tako obilno blagoslovila naše skromne in ponižne napore, čutimo potrebo, da izrazimo čustva naše globoke hvaležnosti gospodom dopisnikom za vso skrb in prizadevanje, ki so ju pokazali pri širjenju Katoliškega branja, ne da bi se ozirali na težave, neprijetnosti in žrtve. Imeli so pred seboj samo korist našega vernega ljudstva, tega tako dragega in obetavnega sloja naše družbe, za katerega pišemo, in večjo slavo naše svete vere.

Zahvaljujemo se poverjenikom in bralcem, ki so s svojim darom omogočili to sicer skromno delo, ki pa ni nič manj pomembno od še tako glasne publikacije. Ne gre nam za kako knjigotrško preračunavanje ne za materialne prednosti. To je samo izraz naše gorečnosti za vero, dejanje krščanske ljubezni v korist verovanja in družbe; vse samo za moralno korist ljudstva.

Gre za pouk in potrjevanje dobrih v osnovnih resnicah katoliške vere, gre za pridobivanje na ljubezniv način, ki je eno izmed značilnosti našega Božjega Učitelja, tistih, ki so opustili krščansko prakso. Gre za veliko željo, da bi storili kaj dobrega ali vsaj preprečili kaj hudega, in to je edini razlog našega prizadevanja. Gotovo ne bo med dobrimi in premožnimi nikogar, ki bi nam odrekel svoj učinkovit prispevek in velikodušno pomoč?

Prepričani smo, da ni nikogar, ki bi nam ne hotel pomagati. Prav tako smo prepričani, da bomo, če smo v štirih letih mogli med ljudstvo razširiti sedemsto tisoč izvodov Katoliškega branja, mogli v najkrajšem času to število podvojiti, zlasti še zaradi velike potrebe, ki se kaže v našem času.

Združenja ali protestantske družbe se ponašajo, da so med katoličane razpečali milijone in milijone svojih spisov, njihovih uničujočih spisov, ki kvarijo vero in nravi. Ali se jim bomo mi katoličani v tem dali premagati? Ali bomo dopustili, da se bo med nami kvarila naša vera, da bodo na tak nesramen način ravnali z našim verskim prepričanjem, kvarili javno moralo, ne da bi skušali zaustaviti tako uničujoče početje in preprečiti toliko zla? Mi sami malo zaupamo v naše skromne človeške moči, toda upanje polagamo v Boga in v naš ugledni episkopat, čast in slavo katolicizma v Piemontu. Nanj se obračamo, saj smo pod njegovo zaščito začeli izdajati to našo ljudsko zbirko. V vsej ponižnosti ga prosimo, da bi nam še naprej pomagal s svojimi nasveti in podpora.

Prav tako prosimo gospode župnike, ki imajo v veliki meri v rokah usodo Katoliškega branja, da bi jih širili v svojih župnijah in poskrbeli, da bi se nanj naročila vsaka družina.

Prav lepo prosimo gospode poverjenike, ki so si pridobili toliko zaslug za Katoliško branje, da bi ga še bolj širili in dajali spoznati. Končno se obračamo na naše naročnike s prošnjo, da bi obnovili naročnino in pridobili zanj svoje prijatelje, znance, sorodnike, da bi se število naročnikov čim bolj povečalo in bi tako z utemeljenim upanjem pričakovali nebeško plačilo.

OPOMBA. Vodstvo je upoštevalo vse pripombe in nasvete, ki so jih poslali dopisniki, poverjeniki, naročniki in prijatelji za izboljšavo Katoliškega branja tako glede vsebine kakor tudi opreme posameznih števil. Prav tako bomo še nadalje hvaležni za vsako priporočilo in nasvet.

Prav lepo prosimo, da bi naročniki, ki zvezkov, bodisi zato ker nimajo časa, bodisi zato, ker so za njihovo izobrazbo preveč preprosto pisani, ne berejo, da jih ne bi pustili v svojih knjižnih omarah, temveč jih dali v roke tistim, ki se ne morejo ali nočejo naročiti, pa bi jim mogli biti koristni, ker je mogoče, da branje zelo preprostih stvari globoko presune človekovo dušo.

Sporočamo vam, da odslej ne bomo več izdajali dvojnih zvezkov, se pravi takih, ki bi veljali za dva meseca. Vsak mesec bo dobil svoj zvezek, ne glede na obširnost snovi. Naročite se lahko pri vodstvu Katoliškega branja, Via s. Domenico, št. 11 v Turinu ali v posameznih provincah pri naših poverjenikih, ki so zapisani v seznamu.

48.

POGLAVJE

Nekaj don Boskovich publikacij – Nasveti krščanskim dekletom – Nebeški ključ – Galantuomo – Petnajst skrivnosti rožnega venca – Pomembni dodatki k Preskrbljenemu mladeniču

PREDEN BOMO ZAČELI PISATI SPOMINE ZA LETO 1857, bomo obrnili pozornost na nekaj drugega: to je obilico dobrega, ki ga je don Bosko storil v teku leta 1856 z letaki in knjigami, o katerih še nismo poročali.

Tiskar Paravia je zanj ponatisnil 6000 izvodov *Lahek način, kako se naučimo cerkveno zgodovino* in 3000 izvodov *Življenje sv. Pankracija*. Meseca julija so ponatisnili 4000 izvodov *Nasveti krščanskim dekletom*, ki jih je don Bosko širil na misijonih na podeželju in v vzgojnih zavodih ob duhovnih vajah. Ti nasveti so verjetno isti, kot jih je vključil v *Nosi s seboj, o kristjan*, leta 1858. Istočasno je prvikrat izdal 6000 primerkov knjige *Nebeški ključ v rokah katoličana, ki izpolnjuje dolžnosti dobrega kristjana, izpod peresa duhovnika Janeza Boska*.

Pisatelj je takole utemeljil svoj spis:

Dobrohotnemu bralcu

Ta knjižica ima naslov Nebeški ključ zato, ker more biti vsak kristjan, ki pozna, veruje in izpolnjuje, kar je v njej zapisano, prepričan o svojem večnem zveličanju. V ta namen boš, o pobožni bralec, našel povzetek katoliških resnic in način, kako naj izpolnjuješ glavne dolžnosti krščanske pobožnosti, z dodatkom cerkvenih pesmi.

Posamezne dele smo povzeli po najbolj uveljavljenih pisateljih. Dodal sem samo tiste opombe in pojasnila, ki so se mi zdela potrebna, da bi jih preprosto ljudstvo bolje razumelo.

Združimo se vsi v molitvi k usmiljenemu Bogu, da bi vse ljudi na svetu privedel k spoznanju katoliške vere, ki je edina vera Jezusa Kristusa in zunaj katere ni rešenja.

Mi pa, ki imamo srečo, da smo v naročju prave Cerkve, skušajmo čim boljše spoznati, verovati in izpolnjevati, kar nam ta dobra mati v Božjem imenu priporoča.

Če bomo tako ravnali, se bo toliko in toliko kristjanov ravnalo po našem zgledu. Koliko jih bo zapustilo pot hudobije in stopilo na pot kreposti! Koliko duš bo vztrajalo na poti odrešenja, ki vodi v večno odrešenje! In kako velika nagrada nas čaka za vse pri Bogu v nebesih!

Ta predgovor smo ponatisnili zato, da bomo videli, s kako ponižnostjo tako v tem kakor v drugih delih je don Bosko pripisoval drugim pisateljem zasluge za svoje delo in brez pomisleka izjavil, da je povzel, da, celo prepisal od drugih to, kar je napisal. Toda to priznanje je včasih resnično, dostikrat zelo pretirano in pogosto nedopustno, ker si je prisvojil misli, potem ko je dolgo razmišljal in jih spremenil v lastno kri in mišljenje s tem, da jim je dal čisto novo obliko.

Nebeški ključ se vzoruje po Preskrbljenem mladeniču v drugi izdaji. Ker pa je novi spis namenjen odraslim vernikom, je opustil tisto, kar se tiče mladine, potem nekaj zgodovinskih podatkov in nekaj pobožnih vaj. Prav tako je z veliko potrpežljivostjo in po dolgem razmišljanju ponovno oblikoval več odstavkov v molitvenih obrazcih. Namesto prvega poglavja podaja povzetek resnic, ki jih mora kristjan poznati, verovati in izpolnjevati, kakor to delajo katekizmi. Motiv o večnosti daje duši predmet resnega razmišljanja, ki se globoko vtisne vanjo. Drugemu in tretjemu delu črta venček na čast Žalostni materi Božji, pobožnost do angela varuha in večernice za umrle. Doda pa molitev za ohranitev vere in veliko pobožnih vzdihljajev, ki naj bi jih opravili med dnevom z bogatimi odpustki. Ni pa izpustil večernic za nedelje v čast materi Božji Mariji. Na koncu dodaja *Osnove katoliške vere*, kot jih je natisnil v tretji izdaji Preskrbljenega mladeniča, ki jo je sestavljal prav v tem času in so isti kot tisti, ki jih imamo na voljo sedaj v tej dragoceni knjigi. *Nebeški ključ* je z 800 tisoč izvodi v štiridesetih in več izdajah doživel ogromen uspeh med ljudstvom. Knjiga ima 496 strani in je tiskana z debelimi črkami, kar ugaja zlasti preprostemu ljudstvu na deželi.

Prav tako je pri tiskarju De-Agostiniju dal tiskati almanah Galantuomo (pošten in uglajen moški) za leto 1857, ki naj bi bil darilo, in želel srečno novo leto naročnikom Katoliškega branja. Na njegovih straneh je opisoval zmago slavje vere v francoski vojski in mornarici v času krimske vojne, ker je cesar Napoleon III. postavil akcijo pod zaščito presvete Device Marije. Vojaški kurati v regimentih, na ladjah in v vojaških bolnišnicah so pokazali prava junaška dela duhovniškega apostolata. Cesarica Evgenija je lastnoročno izročila generalom čudodelno svetinjo, ki je v bitki rešila življenje generalu Canrobertu. Vojaki, ki umirajo od kolere ali od ran, dobljenih v bitki, prosijo in kličejo vojaške kurate, ki jim hitijo na pomoč in jih spravljajo z Bogom. Usmiljenke opravljajo čudovita dela junaške odpovedi. Krščanska čustva, izrazi vere in junaštvo v boju kažejo hrabri sinovi Francije.

Nato nameni še eno stran sardski vojski. Kaže, kako je večina naših vojakov pred odhodom na Krim hotela opraviti spoved in prejeti obhajilo ter si dala okoli vratu obesiti svetinjico Božje matere Marije. Pripoveduje o junaških dejanjih, slavni smrti generalov Ansaldija in La Marmora, polkovnika Monteverchia, kapitana San Marzana. Obenem obžaluje, da še niso zbrali posebnih in svetlih zaslug, ki z ene strani vedno bolj krasijo savojsko ime, ki ga imamo čast nositi. Te bodo z druge strani pokazale versko prepričanje častnikov in vojakov, ki so umirajoč vzdikali: Če že moramo umreti, hočemo umreti za domovino, za kralja, vendar pa v naši sveti veri, v kateri smo se rodili, rasli, duhovno okreščani s tolažili svete vere, pod varstvom blažene Device Marije, ki je piemontskim vojakom vzbujala tako veliko zaupanje. Vlada je namreč poslala vojakom na Krim šest duhovnikov misijonarjev sv. Vincencija Pavelskega in sedemdeset italijanskih usmiljenk, od katerih jih je deset in en misijonar umrlo od kužne bolezni, ko so oskrbovali in reševali ranjence in okužence.

Tem zanimivim poročilom sledi dolg članek o nekaterih ljudskih vražah. Neki župnik je pozimi med kmeti pri nočnem bedenju v hlevu, kjer ga ti vprašujejo po razlagi o raznih praznoverjih, zmotah in vražah, ki naj bi jih potrjevala določena dejstva, ki o njih pripovedujejo. Gre za nabožna dejanja, ki se jim pripisuje moč, da gotovo človeka obvarujejo vsega zla: o soli, ki se razsiplje po mizi in pomeni neizogibno nesrečo, o številki 13 in skovikanju sove, ki sta znanilki smrti, o petku, ki naj bi bil nesrečen dan, o prihodnosti, ki jo je mogoče napovedati s pomočjo osebe, ki je prva stopila iz hiše na dan Gospodovega obrezovanja, o sanjah, ki razodevajo številke loterije, o čarovnicah, ki napovedujejo prihodnost, o blodečih lučkah, ki sledijo ljudem in se zdi, da so duše v vicah. In dobrodušni župnik z razlogi, dovtipi, z zabeljenimi odgovori, opozorili in zlasti še z navedki iz katekizma razkrinkava in obsoja drugo za drugo omenjene vraže in praznoverja in kaže, kako je vse to v nasprotju z Božjim zakonom.

Don Bosko je s temi razpravami delal ljudstvu veliko dobrega in prav zaradi poučevanja duhovnikov je ljudstvo v Italiji dosti manj praznoverno kot drugod po svetu.

Galantuomo je sklepal svoja razmišljanja s pesmijo v piemontskem narečju: *Meist Tomà 'l Pastissè, Mojster Tomaž - slaščičar.*

Don Bosko pa je poleg almanaha Galantuomo hotel svojim fantom rokodelcem, tako notranjim kakor zunanjim, dati še drug letopis, za katerega je vedel, da jim je močno všeč. Zato je novembra kupil 1000 izvodov umetniškega letopisa v polah formata 32, ki ga je prav tako natisnil Paolo De Agostini.

V istem mesecu je dal pri litografu Jožefu Cattaneu na dvojni poli natisniti petnajst skrivnosti rožnega venca. Besedo za besedo je tehtal vse, kar je pisal. S teologom Golziem sta bila v konviktu in izboljševala besedilo skrivnosti. Ko sta pri tretji veseli skrivnosti prišla k besedam »Premišljujmo, kako je presveta Devica ...«, se je obrnil k teologu in ga vprašal: »Dala na svet?« »Bi moglo biti,« je dejal don Golzio. Don Bosko se je zamislil in dodal »Rodil iz Marije Device?« In ko je še malo pomislil, je dejal navzočemu kleriku: »Zapiši: Premišljujmo, kako se je naš Odrešenik rodil v Betlehemu.«

Toda naloga, ki mu je vzela veliko časa in ga je močno zaposlila, je bila prede-lava Preskrbljenega mladeniča z dodatki, ki so se mu zdeli nujno potrebni zaradi razvoja njegove ustanove. In sicer devetdnevnic in posvetitev Mariji Brezma-dežni, članek Najlepša krepost, molitev, s katero se je Alojzij Gonzaga posvetil Mariji, razširjena navodila o spovedi in obhajilu, besedilo za duhovno obhajilo, mladi človek pred izbiro poklica, molitev k presveti Devici za pomoč pri spoz-nanju poklica, vsakdanja mesečna vaja za praznik sv. Frančiška Saleškega, oficij za umrle in junaško dejanje ljubezni za duše v vicah ter način, kako si je mogoče pridobiti čim več odpustkov, in končno pesmi, ki se pojejo pri blagoslovitvi polj.

Ker je imel namen ustanoviti Družbo sv. Jožefa za rokodelce, je dal natisniti tudi pobožnost Sedmero žalosti in radosti sv. Jožefa in molitev k istemu svetni-ku za krepost čistosti. Leta 1868 je dokončno uredil knjigo z devetdnevnico k presveti Devici Mariji Pomočnici in dodal lepo število cerkvenih pesmi na čast Jezusu Kristusu, Mariji in našim posebnim zavetnikom. Tu in tam je navedel tudi zgodovinske podatke o nastanku nekaterih pobožnosti.

Don Bosko je s to knjigo naredil veliko dobrega. Kdo bi mogel izračunati število dečkov, ki jih je privedla v Oratorij; kdo naštetih spreobrnjenja, kdo pre-veriti število duhovniških in redovnih poklicev, za katere je zasejal seme in so se pozneje močno in krepko razvili; kdo opisati čednosti krščanske popolnosti, ki jih je vzbudila v srcih?

In to se ne more nikomur zdeti čudno, kajti iz strani Preskrbljenega mla-deniča veje tolika milina in prepričevalnost, da ga mora vsak vzljubiti. Lahko celo trdimo, da nosi v sebi pomaziljenje Svetega Duha in evangelija. Velečastiti gospod Alojzij Albera iz misijonske družbe, predstojnik v Finalu, je hotel, da so fantje v zavodu v Scarnafigiju vsako leto prebrali sedem premišljevanj za vsak dan v tednu, in pri tem vzklikal: »Kako so lepa! Koliko dobrega napravijo! In zakaj jih don Bosko ni več napisal? Kakšna sreča bi bila, če bi jih namesto sedem bilo sedeminsedemdeset!«

49.

POGLAVJE

1857 – Pismo monsinjorja Charvaza – Nova velika loterija – Odbor – Bolezen don Boskovega brata – Don Boskovi v Genovi – Načrti za združitev don Boskove ustanove z ustanovo don Montebruna – Don Bosko v Fassolu – Okrožnica zaščitnikom loterije – Duh don Boskovih pisem in njegova lahkotnost pri pisanju

DON BOSKO SE JE ODLOČIL ITI V GENOVO. Naznanil se je s pismom, ki ga je pred božičnimi prazniki pisal učenemu in ljubeznivemu nadškofu mons. Charvazu. Ta mu je takole odgovoril:

Gospod don Bosko!

Zahvaljujem se vam za Zgodovino Italije, ki ste jo izdali in bili tako prijazni, da ste mi jo poslali. Nikakor ne dvomim, da ustreza pričakovanju in želji vseh, ki vas poznajo. Dal jo bom oceniti in uvesti v svoja duhovniška semenišča.

Izrabil bom prvo priložnost, ki se mi bo ponudila, da bom priporočil vaše odlično Katoliško branje, ki ga zelo cenim.

Tisočkratna zahvala za vaše božične čestitke, ki sem jih bil posebno vesel. Želim vam enako. Željam pridružujem svoje molitve, da bi vas Bog blagoslovil, vas ohranil pri trdnem zdravju v njegovo čast in zveličanje duš ter korist naše svete vere. Prosim ga, da bi še nadalje blagoslavljal vaše sveto in dejavno prizadevanje za pouk in posvečevanje mladine.

Z mojimi dobrimi željami sprejmite tudi izraze mojega visokega spoštovanja.

Vaš ponižni in vdani služabnik + ANDREA, nadškof v Genovi

Genova, 1. januarja 1857

(Prevod iz francoščine)

Don Bosko je za pot v Ligurijo imel nemalo pomembnih razlogov. Don Frančišek Montebruno je v Genovi ustanovil zavod za mlade rokodelce in je v ta namen najel zadnje nadstropje neke hiše v ulici Canneto lungo ter tam namestil

kakih štirideset najbolj zapuščenih in ubogih dečkov. Podobnost poklica in podobna dobrodelna dejavnost sta vzbudili medsebojno naklonjenost med don Boskom in don Montebrunom. Don Bosko ga je občudoval in pogosto govoril o njem dečkom Oratorija. Oba Božja moža sta si izmenjavala pisma, izdelala načrt, kako bi drug drugemu pomagala, združila v eno samo obe ustanovi in tako tudi po njuni smrti omogočila nadaljevanje dobrodelnosti v korist toliko zapuščenih dečkov.

Prav tako je namen potovanja širjenje Katoliškega branja v tistih krajih in verjetno tudi priprava na prodajo srečk za loterijo, za katero je don Bosko prosil potrebno dovoljenje.

Ta naj bi bila bolj veličastna kot vse dotedanje. Njemu je šlo predvsem za to, da bi čim večjemu številu vernikov ponudil priložnost za odlično dejanje krščanske ljubezni, bodisi z darovanjem dobitkov kakor z razpečavanjem srečk in jim tako zagotovil čim bogatejše plačilo pri Bogu. Istočasno je skušal prihraniti izdatke svojih najzvestejših dobrotnikov, da bi lahko pomagali tudi pri toliko drugih potrebah v Turinu in Piemontu. Končno je hotel dobiti potrebna sredstva, da bi poplačal dolgove za stavbo, ki jo je postavil kljub peklenškemu sovražniku in s tem povečal dobrodelnost ter ljubezen do Boga in bližnjega.

Za 4. januar 1857 je don Bosko sklical zbor uglednih osebnosti z namenom, da bi izvolili pripravljalni odbor, ki naj bi pripravil loterijo in prevzel odgovornost za izvedbo. Dne 8. januarja je pisal grofu Piju Galleani d'Agliano: »Preteklo nedeljo niste mogli priti na dom grofa Caysa, pa vas zato nikakor ne mislim spustiti s seznama organizatorjev naše loterije. Gre za delo krščanske ljubezni in to naj vam bo zadosti. Čez nekaj dni vas bom obiskal ob petih popoldne. Gospod Bog naj blagoslovi vas in vso vašo družino. Imejte me vedno v Gospodovem imenu za hvaležnega prijatelja itn.«

Grof d'Agliano je z veseljem privolil v don Boskov predlog. Na podobna povabilna pisma so odgovorili pritrdilno tudi drugi gospodje in pripravljalni odbor za loterijo so takole sestavili:

Cays de Giletta grof Karel, predsednik
 Bianco di Barbania baron Hiacint, podpredsednik
 Galleani d'Agliano vitez Lovrenc, tajnik
 Scarampi di Pruney markiz Ludvik, ravnatelj loterije
 Cotta vitez Giuseppe kraljevski senator, blagajnik
 Bellingeri odvetnik Kajetan
 Bosko duhovnik Janez, ravnatelj oratorijev
 Bosco di Ruffino vitez Aleramo

Cerutti Pavel
 De Maistre grof Karel
 Duprè vitez Jožef, občinski svetovalec
 Fassati markiz Dominik
 Galleani d'Agliano grof Pij
 Galleani d'Agliano vitez Mihael
 Gonella vitez Marko, ravnatelj loterije
 Grosso Karel, ravnatelj loterije
 Prever Ahil
 Provana di Collegno grof Aleksander
 Roasenda di Roasenda vitez Jožef
 Viancino di Viancino grof Frančišek

Sredi vseh teh priprav je don Bosko takole pisal vitezu Ksaveriju Provana di Collegno:

Ugledni in dragi gospod!

Oprostite mojo malomarnost pri odgovarjanju.

Nekaj družinskih nerodnosti me je odvrnilo od opravljanja mojih dolžnosti, med temi tudi odgovora na vaše cenjeno pismo.

Pošljite mi fanta, o katerem mi pišete. Če ne dela, bo morda napredoval v šoli. Če bo pokazal dobro voljo za kako delo, bo, upam, v razmerah, omenjenih v vašem pismu, lahko napredoval.

Naj gospod Bog obilo blagoslovi vas, vašega odličnega očeta in vso vašo družino.

Vaš v Gospodu vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO

Z doma, 8. leta 1857

In kaj se je tako vznemirljivega zgodilo v Oratoriju, da je moral don Bosko odložiti odgovor na pisma? Brez dvoma je bila to težka bolezen brata Jožeta.

Povedali smo že, kako ga je don Bosko imel rad. Bil je odkritosrčen človek, širokega srca in odličnega značaja. Ko si ga prvič srečal, se je zdel resen in osoren. Vendar je bil to njegov osebni napor, da se je takega pokazal pred dečki. Kakor hitro pa je dobil en migljaj, eno vprašanje, je takoj odgovoril prijazno in zadovoljivo. Od časa do časa je prihajal v Oratorij in se tam zadržal nekaj dni. Tedaj so večji fantje, med katerimi je bil Tomatis, prihajali k njemu in se veselo pogovarjali. Dobri Jože se je takoj odzval povabilu in jih je znal tako zabavati, da ne bi nikdar več odšli od njega. Imel je v sebi veliko don Boskovih lepih lastnosti, zlasti še ljubeznivost in družinsko domačnost.

Zato se je čutila cela hiša močno prizadeta, ko je ob koncu leta 1856 prišel v Turin in dobil hudo pljučnico. Ležal je v postelji v sobi z balkonom v drugem

nadstropju in njegovo stanje se je iz dneva v dan slabšalo. Zdravil ga je dr. Mussso, vendar mu zdravlila niso prav nič pomagala. Ker je bolezen hitro napredovala in se slabšala, so iz Castelnuova poklicali njegovo soprogo, da bi ga še enkrat videla živega.

Toda don Bosko je zaupal v Gospoda; bil je prepričan, da njegov brat ne bo umrl, da bo še naprej živel in skrbel za svoje mladoletne otroke. Po večkrat na dan in vsak večer, preden je šel spat, je dolgo časa prebil ob bolnikovi postelji.

Nekega večera je don Bosko vstopil v bratovo sobo. Tu so bili zbrani Buzzetti, Jakob Rossi, Davitto, Reano in svakinja, ki je v skrbi za svojega moža prejkotala cel dan. Don Bosko se je približal bolniku, ga prijel za roko, se dotaknil njegovega čela in ga vprašal, kako mu gre. Toda Jože je bil zelo slab in je komaj odgovarjal.

Prešla je dolga ura in zdelo se je, kakor da se don Bosko ne bi mogel ločiti od te postelje. Bratu je ponavljal nadvse ljubeznive besede, ki so na okoli stoječe naredile močan vtis. Na koncu je dejal: »Poslušaj me, moj dragi Pepček! Želim, da bi vsi tako močno prosili nebeško mater Marijo, da bi te ozdravila, tudi če bi ji bilo to v nadlego. Se strinjaš? Zato se takoj obrnimo k njej s prošnjo. Da se ne boš utrudil, spremljaj našo molitev samo v duhu.« Ko so odmolili, se je don Bosko zopet dotaknil bratovega čela, ga opogumljal, mu priporočil, naj bo miren in zaupa v presveto Devico, in odšel spat. Drugo jutro se je Jože izredno dobro počutil in stanje se mu je močno izboljšalo. V nekaj dneh je že lahko vstal iz postelje. Po daljšem okrevanju se je popolnoma zdrav vrnil na svoj dom v Becchije. Vsi, ki so mu v boleznih stregli, so v tem videli milost, ki jo je Božja mati Marija naklonila don Bosku.

Kakor hitro je zdravnik izjavil, da je Jože zunaj nevarnosti, je don Bosko tudi zato, ker je prejel povabilo, odpotoval v Genovo. O tem potovanju nam je dala pisno poročilo gospa Rozina Manassero Ferrerati. »Proti koncu leta 1856 ali v prvih dneh januarja 1857 sem se odpravila v Genovo in se znašla v istem železniškem vozu z duhovnikom Janezom Boskom. Pripovedoval je o svojih bojaznih in skrbih za dečke, ki se zlasti ob prazničnih dneh potikajo po ulicah. Prav tedaj ga je močno skrbelo za fante, ki so živeli v bližini protestantskega svetišča v Turinu. Opisoval je težave, v katerih se je zato znašel, in upe, da se bo vse dobro izteklo. Govoril je tako preprosto, goreče in prepričljivo, da smo bili vsi sopotniki globoko presunjeni. Ko smo prispeli v Genovo in je on šel svojo pot, smo enoglasno vzkliknili: »Ta duhovnik je poln duha Jezusa Kristusa. Če on ni svetnik, potem ni svetnika na svetu.«

Don Bosko je stanoval v palači markiza Antona Brignole-Sale. Po pozdravu z nadškofom se je dolgo pogovarjal z don Montebrunom in iskal možnost, kako

bi uskladili materialna vprašanja, regijsko občutljivost in mogoče bojazni dobrotnikov z upom na večjo moralno korist, ki bi jo imela mladina od združitve obeh ustanov. Za zdaj ni bilo konkretnih odločitev tudi zato, ker bi se morala ena od ustanov odpovedati svoji samostojnosti. Vendar načrta niso opustili in več let se združitve ni zdela nemogoča. Vendar v Božjih načrtih ni bilo mesta za uresničitev spojitve teh dveh ustanov.

Don Bosko je tudi večkrat obiskal gospoda don Angela Fulleja, ekonoma nadškofijskega semenišča, ki je z don Jernejem Mariconijem prevzel nalogo pridobivanja naročnikov za Katoliško branje. Prav tako se je sprijateljl s priorjem pri sv. Sabini don Jožefom Frassinettijem, svetim in učenim moralistom, ki ga je naprosil, da bi mu napisal kak spis za njegovo ljudsko zbirko. Potem z gospodom Jožefom Canalejem, kavarnarjem, ki je sodeloval v več katoliških ustanovah, in z njegovim bratom, velečastitim don Giambattistom, uglednim kanonikom kolegialne cerkve N. S. delle Vigne, ki ga je zelo spoštovalo vse mesto. Pogovarjal se je s kanonikom Melhiorjem Fantinijem, s katerim se je sprijateljl že v Chieriju, z don Hieronimom Campanello, župnikom pri Karmelski materi Božji, in z drugimi gospodi iz vrst duhovščine in plemstva ter z genovskimi meščani. Povsod so ga občudovali zaradi njegove kreposti in njegovega ljubeznivega vedenja. Ni pa pozabil tudi grofa Roka Bianicha in genovskih Vincencijevih konferenc.

Gospod Pirotti, duhovnik lazarist, ga je zelo cenil. Ko ga je srečal na ulici v mestu, ga je v želji, da bi mogel z njim zaupljivo govoriti, povabil v Fassolo, v zavod za zunanje misijone. Markiz Brignole-Sale je zgradil zavod ob hiši in cerkvi lazaristov in priskrbel zadostno imetje za vzdrževanje profesorjev in štiriindvajset klerikov. Don Bosko se je z veseljem odzval, ker ga je močno zanimalo vse, kar je bilo povezano z misijoni, in določil dan obiska. Gospod Pirotti je tistega jutra večkrat prišel v vratarnico vprašat, ali je don Bosko že prišel, tako zelo se je želel z njim pomeniti. Končno je zazvonilo poldne in moral je iti h kosilu. In prav tedaj je prišel don Bosko, ki so ga zadržali nujni opravki, verjetno pa tudi ni predvideval, da je pot v Fassolo, ki je čisto zunaj Genove proti zahodu, tako dolga. Zato je vratarja povprašal po gospodu Pirottiju. »Gospod Pirotti je na kosilu,« se je glasil odgovor.

Don Bosko je izrazil željo, da bi z njim govoril: »To ni mogoče, je proti pravilom.«

»No, prav. Potem pa prosimo za dovoljenje predstojnika. Bodite tako prijazni in mi storite to uslugo. Saj prav gospod Pirotti želi govoriti z menoj. On me je povabil, da sem prišel sem.«

»Počakajte, dokler ne konča kosilo,« je vratar odvrnil osorno.

»Ne morem čakati, ker imam v mestu toliko dogovorov ob določenem času. Potem pa me vsaj naznanite: jaz sem don Bosko.«

Toda vratar je ostal neizpros, bodisi iz trmoglavosti ali zato, ker se mu ni ljubilo, mogoče pa tudi zato, ker mu je ta duhovnik s tako ponižnim izrazom budil malo spoštovanja. Don Bosku ni preostalo drugega, kot da je odšel, čeprav nerad. Gospod Pirotti je po končanem kosilu pritekel v vratarnico in na svojo veliko žalost ugotovil, da je bil don Bosko tam, pa mu tega niso sporočili. Žalost, ki jo je občutil, je bila velika, da je leta pozneje, ko je bil predstojnik v Sarzani, don Pavlu Alberi povedal, da je zaradi vratarja izgubil priložnost, da bi osebno govoril z don Boskom. Toda dobri Božji služabnik tega ni pozabil in se ga je od časa do časa z ljubeznijo spominjal.

Ko se je don Bosko po štirih dneh odsotnosti vrnil v Turin, ga je čakalo veselo presenečenje, ki so mu ga od časa do časa pripravili njegovi dobrotniki. O tem je pisal grofu Piju Galleani d'Agliano:

Velezaslužni gospod grof!

Ubogi dečki, zbrani v hiši Oratorija sv. Frančiška Saleškega, se zahvaljujejo gospodu d'Agliano za pomnožitev zalog kruha, ki ste jim ga v svoji dobroti naklonili. Iz vsega srca prosijo Boga, da bi pomnožili milosti in blagoslov na vas in na vso vašo ugledno družino.

V imenu fantov kot tudi v svojem imenu se čutim srečnega, da se smem imenovati poln hvaležnosti vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO.

Turin, 22. januarja 1857

P. S. Prejel nakazilo za 20 kg na mesec v korist Oratorija sv. Frančiška Saleškega.

Ker je osebno vzel v roke pripravo na loterijo, je poslal vsem, za katere je vedel, da so naklonjeni njegovi ustanovi, naslednjo tiskano okrožnico.

Ugledni gospod!

Izdatki, ki sem jih zadnja leta moral narediti, in stroški, ki jih imam z dozidavo prostorov, ki so nujno potrebni za oskrbo fantov, ki obiskujejo oratorije sv. Frančiška Saleškega, sv. Alojzija v Porta Nuovi in sv. Angela varuha v Vanchiglii, kakor tudi za oskrbo s hrano kakih sto petdeset dečkov, ki živijo v tej hiši, so me prisilili, da bom letos pripravil blagovno loterijo.

Da bi dosegel ta namen, potrebujem sodelovanje vaše osebe v vlogi pokrovitelja loterije. Vaša naloga bi bila povabiti osebe, s katerimi ste prijateljsko povezani, in jih v mojem imenu prositi, da bi darovali kak predmet, ki ga ne bi preveč pogrešali in ki bi nam bil v veliko korist. K temu bi dodali še razpečavanje srečk po razstavi dobitkov.

Tak je pač namen loterije. Ker gre za delo javne dobrodelnosti, sem prepričan, da mi bodo vsi pomagali. Zato Vas bom, če ne boste zavrnili sodelovanja, štel za našega sodelavca in vam bom v kratkem poslal načrt pravilnika za loterijo, kjer boste dobili vsa potrebna pojasnila.

Medtem se obračam na gospoda Boga, ki je obljubil obilno plačilo tudi za najmanjše dobro delo, da bi vas ohranil pri zdravju in vas oblagodaril z vsemi blagoslovi. Sam pa imam čast, da se izpovedujem vdanega služabnika.

Duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 22. januarja 1857

Kakor hitro je don Bosko izrazil svoj namen in prošnjo, so gospodje in gospe, duhovniki in laiki v Turinu in zunaj Turina z veseljem pristopili k delu in se vpisali med zaščitnike in organizatorje loterije. Bilo bi nam zelo ljubo, da bi mogli navesti imena toliko zaslužnih ljudi, ki so se vpisali v za ta namen pripravljeno knjigo. Toda zaradi tesno odmerjenega prostora naj povemo, da jih je bilo več kot 400.

Iz števila teh oseb lahko sklepamo na množico pisem, ki jih je don Bosko nenehno pisal. Poleg tega je moral opraviti še toliko nalog, povezanih s tem. Ker pa je tudi to opravilo imelo za cilj Gospodovo slavo, je iz njegovih pisem veliko združenje z Bogom. Nikdar ni napisal pisma, kjer ne bi bilo omenjeno Božje ime, ime Jezusa Kristusa in nebeške matere Marije. Tako lahko trdimo o don Bosku to, kar je sv. Bernard rekel o samem sebi, da 'se mu je vsako govorjenje, vsako branje knjige zdelo plehko, če ni tam našel svetih imen Jezusa in Marije.' Ti dve imeni je don Bosko, tudi ko je pisal, izgovarjal z vsem srcem, vendar tako, da drugi tega niso opazili, ker je sovražil vsako nenavadnost. Videti je bilo, da je ti imeni s svojim dihom vtisnil v pisma.

V pismih je prilagal podobice, na katera je lastnoročno napisal misli, ki so vodile k Bogu. Včasih jih je delil med obiskovalce, včasih pa jih je pošiljal kar po pošti. V ta namen je tega leta pri Paravii kupil 500 podobic Brezmadežne z zlatim robom. Napisi so izražali povabilo k dobroti, potrdilo prejetega daru, zahvalo za uslugo, pa tudi samo preprost pozdrav in dobre želje. Na praznik glavnega zaščitnika Oratorija je uglednim gospodom, ki so si veliko prizadevali za loterijo, poslal podobico sv. Frančiška Saleškega z napisom: »Sv. Frančišek Saleški naj vam na ta slovesni dan izprosi bogate Božje blagoslove in da uspešen konec vašemu prizadevanju. Amen. Duhovnik Janez Bosko.«

Njegova s takim duhom prežeta pisma, sicer pa preprosta po obliki, so prinašala čudovite sadove. Nekega dne je med drugim govoril o svojih denarnih težavah neki ne preveč radodarni osebi. Ko je potem ta človek dobil še don Boskovo pismo, je daroval Oratoriju vsoto, ki je bila enakovredna njegovim resničnim dohodkom.

Občudovanja vredna je bila naglica, s katero je pisal pisma. V več letih je klerik Durando večkrat spremljal don Boska v cerkveni konvikt sv. Frančiška Asi-

škega, da sta tam odpošljala pisma. In kaj se je zgodilo? Ko je don Bosko napisal pismo, ga je izročil Durandu, ta ga je preganil, vtaknil v ovojnico in napisal naslov. Toda še preden je klerik končal svoje delo, je ležalo pred njim že naslednje pismo. Klerik je pohitel, toda še preden je napisal naslov, je bil pred njim že spet tretji list in tako naprej, uro za uro. Ko je prišel čas, da sta se vrnila v Oratorij, je don Bosko zmolil zahvalno molitev in smehljaje se, ne da bi pokazal najmanjšo utrujenost, vzkliknil: »To je način, kako je mogoče opraviti toliko stvari.« Gotovo bi se komu zdele trditve o brezštevilnih pismih, ki jih je don Bosko lastnoročno napisal, daleč pretirane, če ne bi bilo prič takega čudovitega početja.

50.

POGLAVJE

Razglas odbora meščanom o loteriji – Načrt pravilnika – Don Boskovo pismo, priloženo k razglasu – Zbiranje dobitkov in potrdilo o prejemu – Notranji minister pokloni sliko – Razstava dobitkov – Fantje oratorijskega zavetišča in vojaški nabor

PRIPRAVLJALNI ODBOR LOTERIJE je razširil med meščane razglas. Zdi se nam primerno, da ga vključimo v našo pripoved. Glasil se je tako:

Povabilo k predmetni loteriji v korist oratorijev sv. Alojzija v Porta Nuovi, sv. Frančiška Saleskega v Valdoccu in sv. Angela varuha v Vanchiglii.

Evangeljska ljubezen, ki navdihuje človeka za dobrodelnost, sicer beži pred občudovanjem ljudi, toda če je to v korist Božji slavi in v dobro bližnjemu, zna premagati ta odpor in podati roko dobrodelnim osebam ter pripovedovati o tem, kar je storila dobrega, kar naj bi bilo v povabilo in spodbudo za pomoč ubogim. To razmišljanje je navedlo odbor za loterijo, da našteje glavne zasluge oratorijev in tako pripomore, da vsi spoznajo, v kake namene se uporabljajo njihovi darovi.

Zdi se nam, da je vsem znano, kako je duhovnik Janez Bosko v želji, da bi moralno koristil zapuščeni mladini, odprl tri moške oratorije v treh glavnih središčih tega mesta, kjer se ob prazničnih dneh zbira čim večje število nevarnostim izpostavljenih dečkov tako iz mesta Turina kakor s podeželja. V vsakem oratoriju je kapelica za opravljanje verskih dolžnosti, več soban za šolo in vrt za odmore. V oratorij jih vabijo z nagradami, zaposlujejo pa s telovadbo in drugimi poštenimi razvedrili, nakar so pri verskih vajah. Število udeležencev presega včasih tudi tri tisoč. Glede na letne čase je v oratorijih šola, kjer se učijo pisati in brati, gojijo petje in glasbo. Večje število uglednih gospodov uči otroke verouk, skuša najti fantom zaposlitev pri poštenih delodajalcih in skrbi zanje kot pravi očetje.

V Oratoriju v Valdoccu pa je tudi vsak dan šola, zlasti za tiste dečke, ki zaradi slabe obleke, neotesanega vedenja in pomanjkanja reda ne morejo obiskovati javnih šol.

Dobro obiskane so večerne šole. Tukaj poučujejo branje in pisanje, petje in godbo. S tem naj bi jih obvarovali pred slabo tovarišijo, kjer bi brez dvoma izgubili še tisto malo volje do dela, npravnosti in vere, ki so jo mogoče kdaj imeli.

Med temi dečki, bodisi iz mesta kakor s podeželja, je veliko takih (sirote po očetu in materi), ki so tako zapuščeni in revni, da se ne bi mogli izučiti nobene obrti, če jim nihče ne bi poskrbel za hrano, obleko in stanovanje. Za to potrebo so pripravili dom ob Oratoriju v Valdoccu, kjer jih je zbranih več kot sto petdeset. Zanje je poskrbljeno, da bodo postali dobri kristjani in pošteni državljani.

Ko smo tako opisali položaj teh oratorijev, vsak z lahkoto uvidi, čemu je namenjen izkupiček loterije: odplačilu najemnine za prostore, vzdrževanju šol in cerkva, kruhu za sto petdeset notranjih gojencev.

Prav tako so morali v času pogubne kolere pred tremi leti odpreti prostore, da so sprejeli štirideset otrok sirot, od katerih jih je še danes veliko v domu. Letos so morali tudi dograditi stavbo, ki so jo zidali že več let. Vsa ta dela, ki so jih skušali dokončati s čim manjšimi stroški, so znesla štirideset tisoč lir. To vsoto so mogli s pomočjo velikodušnih darovalcev deloma poravnati, vendar ostaja še dvanajst tisoč dolga.

Da bi poravnali to vsoto in omogočili ustanovi nadaljnje delo, nismo mogli najti drugega načina kot predmetno loterijo, ki omogoča vsem ljudem kakršnega koli položaja, da priskočijo na pomoč, kakor vedo in znajo.

V ta namen smo izprosili od kraljevske vlade potrebno dovoljenje in 2. februarja 1857 dobili pooblastilo, da smemo opraviti predvideno loterijo.

Trdno smo prepričani, da bodo naši someščani in dobrodelniki s podeželja priskočili na pomoč omenjenim oratorijem in zavetišču, nam poslali predmete za dobitke in kupili srečke. Lepo število uglednih oseb je sprejelo povabilo za organizatorje in organizatorke ter prevzelo zbiranje predmetov - dobitkov in razpečevanje srečk v smislu priloženega pravilnika.

Skušali smo vam predstaviti namen oratorijev in glavne postopke za doseganje zastavljenih ciljev. Zdi se nam, da se ustanova sama ponuja in nam ni treba dodajati naših besed. Naj omenimo samo, da sodelujoči močno pomagajo javni iz zasebni koristi, in tisti, ki bodo sodelovali, bodo zaslužili priznanje ljudi in Boga: pri Bogu, kjer bodo gotovo dobili zaslužen plačilo, pri ljudeh pa bodo imeli zadoščenje, da se jim bodo zahvaljevali mladi ljudje, ki jim bodo omogočili resničen napredek in zveličanje duše.

Temu povabilu so priložili še pravilnik loterije.

- 1. Hvaležno bomo sprejeli vsak predmet, bodisi umetniške kakor obrtne izdelave, kot so čipke, pletenine, slike, knjige, preproge, tkanine in vsake vrste obleke. Prav tako s hvaležnostjo sprejemamo vsak izdelek iz zlata, srebra itn.*
- 2. Ob sprejemu darila bo predmet vpisan in opisan v posebni sprejemni knjigi skupaj z imenom darovalca, razen če darovalec ne bi želel biti imenovan.*
- 3. Člani odbora, poverjeniki in poverjenice lahko sprejemajo darove za loterijo, vendar*

prosimo, da jih potem pošljejo na kraj javne razstave, ki bo v Via Porta Nuova št. 23, hiša Gonella, prvo nadstropje.

4. *Od prihodnjega 23. februarja bo za večje udobje v imenovanih prostorih na voljo oseba, ki bo od desetih dopoldne do štirih popoldne sprejemala darove.*
5. *Število srečk bo v sorazmerju z vrednostjo predmetov in v mejah določil Generalne uprave turinske province. Cena srečke je 50 centov. Kdor jih vzame deset, dobi eno povrh.*
6. *Srečke se bodo trgale z bloka in bodo podpisane od dveh članov pripravljalnega odbora.*
7. *Javna razstava dobitkov bo odprta prihodnjega meseca marca in bo trajala tri mesece. Dan žrebanja bo objavljen v časopisih.*
8. *Številke bodo izžrebane posamično druga za drugo. Če bi po naključju potegnili dve številki, jih ne bodo prebrali, temveč znova položili v urno.*
9. *Izžrebali bodo toliko številke, kolikor je dobitkov. Prva izžrebana številka bo dobila predmet označen z 1, druga z 2 in tako naprej.*
10. *Izžrebane številke bodo objavljene v časopisih štiri dni po žrebanju. Štiri dni po tej objavi se bo začelo razdeljevanje dobitkov. Dobitki, ki jih ne bo nihče dvignil dva meseca po žrebanju, se štejejo kot dar v korist loterije.*

Ta poziv so odposlali poverjenikom s spremnim pismom, ki ga je don Bosko naslovil na organizatorje in organizatorke.

Kar ste storili mojim ubogim, ste storili meni, pravi Odrešenik. Mt 25,40
Spoštovani gospod!

Čutim dolžnost, da vam sporočim, da smo pri glavnem zastopstvu vložili vse prošnje za loterijo, ki smo jo tako toplo priporočili vaši ugledni osebi. Zato vam pošiljam nekaj programov in vas prosim, da jih posredujete osebam, za katere mislite, da se zanimajo za taka dobra dela. Če vam kdo izroči kake predmete v ta namen, vas prosim, da jih prevzamete in jih ob priliki pošljete na kraj razstave v Casa Gonella, Via Porta Nuova 23. V kratkem vam bom sporočil urnik razstave dobitkov in poslal nekaj srečk za prodajo.

Zahvaljujem se vam za delež, ki ste ga prevzeli pri tej dobrodelni pobudi, in vas prosim, da bi še naprej dobrohotno spremljali našo ustanovo. Zagotavljam vam, da veliko število dečkov prosi nebeški blagoslov na vas in na vašo družino.

Vdani služabnik
duhovnik JANEZ BOSKO
Turin, 23. februarja 1857

Verniki so velikodušno odgovarjali na don Boskove pobude in v kratkem je število zbranih darov prekoračilo dva tisoč devetsto predmetov. Darovalcem so prejem daru sporočili z naslednjim potrdilom:

*Kdorkoli vam bo v mojem imenu dal kozarec vode, ne bo ostal brez plačila. Mr 9,40
S čustvi globoke hvaležnosti smo od gospoda prejeli naslednje predmete*

*Ti predmeti so namenjeni za loterijo, ki jo prirejamo v korist oratorijev sv. Frančiška
Saleškega, sv. Alojzija in sv. Angela varuha.*

Naj gospod Bog velikodušno povrne našim dobrotnikom in darovalcem.

*Iz prostora javne razstave na Via Porto Nuova št. 23, hiša Gonella, prvo nadstropje.
Turin.....meseca....1857*

Za pripravljalni odbor MATEJ PESCE

Med sprejetimi darovi je bila tudi oljnata slika, ki jo je podaril notranji minister in je predstavljala prizor iz Osvobojenega Jeruzalema Torquata Tassa.

NOTRANJE MINISTRSTVO št. 1447.

V želji, da bi pokazal svoje živo zanimanje za don Boska in njegov Oratorij v Valdoccu, notranji minister sporoča, da bo kot dobiček poslal 400 lir vredno oljnato sliko slikarja Erminia, kupljeno na zadnji umetniški razstavi v Turinu. Ta slika naj bo dar za loterijo v korist oratorijev v Porta Nuovi, Valdoccu in Vanchiglii.

Minister U. RATTAZZI

Turin, 20. marca 1857

Armonia, ki je predstavljala kler in katoličane v Piemontu, je 7. marca toplo priporočila loterijo.

»Ni nam treba našim bralcem predstavljati izredno pomembnega dela, ki se mu posveča odlični duhovnik don Janez Bosko, da zbira mladino delavskega razreda zato, da bi jo poučeval, vzgajal in jo navajal na pot kreposti in usposobil, da si bo sama služila vsakdanji kruh.

Prav tako je vsem znano, da ta ustanova razen Božje previdnosti nima nikakršnih sredstev, ki bi ji dajala vsakdanji kruh; živi od krščanske ljubezni in dobrotelnosti dobrih krščanskih vernikov. In sedaj dobri duhovnik z namenom, da bi plačeval stroške svoje ustanove, pripravlja blagovno loterijo.«

Tukaj je časopis ponatisnil zgoraj omenjeni načrt.

Čeprav se je zdelo, da so časi zelo nenaklonjeni take vrste loterijam, je ta loterija morala dobro uspeti. Šest soban je bilo polnih dragocenih in po obliki in vrsti najrazličnejših dobitkov. Veliko ljudi si je ogledalo razstavo in srečke so šle dobro v prodajo. Tudi podeželje je pridno sodelovalo tako s prispevki dobitkov kot z nakupom srečk. Te so razposlali škofom in župnikom, županom, senatorjem in poslancem, kraljevskim ministrom in samemu kralju Viktorju Emanuelu.

Medtem ko je bil don Bosko vsestransko zaposlen z loterijo, se mu je nepričakovano pojavila nova težava, ki se je tikala sestave in obstoja vodilnega in

učnega osebja v Oratoriju. Na začetku stvar sicer ne bi bila preveč težavna, lahko bi se pa sprevrgla v težavno breme, ki bi zahtevalo od njega napore, ki ne bi bili nič manjši kot težave, s katerimi se je že spoprijemal. Turinski župan mu je meseca januarja poslal naslednji dopis:

MESTO TURIN, Naborna komisija

Št. 80 - 2. Okrožnica

Pravilnik za oprostitev od zakona z 20. marca 1854 o vojaškem naboru v paragrafu 14 predpisuje:

Mladostniki, ki bivajo v vzgajališčih in zavetiščih javne dobrodelnosti, se morajo vpisati v naborne liste v občini, kjer je vzgajališče ali zavetišče.

Ravnateljstva teh dobrodelnih ustanov naj do konca meseca decembra izročijo županu imena fantov, ki so dopolnili 19 let.

Ista ravnateljstva naj županu izročijo seznam vseh tistih gojencev, ki so umrli pred izpolnitvijo starosti za nabor, da jih zбриšejo s seznama.

Podpisani si ob opozarjanju na izdane predpise dovoljuje prositi vašo spoštovano uglednost, da bi, če v vašem oratoriju bivajo fantje, rojeni leta 1839, temu uradu v čim krajšem času o vsakem sporočili: 1. rodbinsko ime, 2. priimek, s katerim ga po navadi kličejo, 3. očetovo ime z opombo, ali še živi ali pa je že mrtev, 4. očetov položaj, 5. rodbinsko ime matere s pojasnilom, ali še živi ali je že mrtva, 6. kraj rojstva z navedbo province, 7. poklic in končno vse podatke, ki se nanašajo na osebne telesne pomanjkljivosti, in pravice družine, zaradi katerih bi naborniki lahko sami prosili za oprostitev od vojaške službe.

Z vnaprej izrečeno zahvalo vas pozdravlja

župan A. COLLA.

Don Bosko je pohitel in takoj izpolnil ukaz.

Toda župan v Turinu in Castelnouvu sta si izmenjala več pisem, iz katerih je razvidno, da je vsak izmed njiju menil, da nabornika Janez Cagliero in Janez Turco pripadata tako enemu kakor drugemu. Župan iz Castelnouva je prosil don Boska za podatke o turinskem oratoriju in za želje obeh fantov, ali bi šla na nabor v Castelnouvu ali v glavnem mestu.

Navajamo odgovor don Alasonattija županu Castelnouva s konca meseca februarja, ker nam lepo opisuje takratne razmere v Oratoriju.

Ugledni gospod župan!

Na željo, ki ste jo izrazili, da bi dobili natančnejše podatke o tej ustanovi, vam navajam naslednje podatke:

Moški oratorij gospoda don Boska v Valdoccu je odprt fantom sirotam od dvanajstega do osemnajstega leta. Tukaj dobijo hrano, stanovanje, obrtniški uk, šolanje, socialno

in moralno vzgojo. Ti fantje skoraj nimajo nikakršnih sorodnikov na deželi, kjer bi lahko preživeli počitnice. Ko so dosegli svoj cilj ali so se že prej premislili, lahko spremenijo bivališče in gredo, kamor sami želijo.

Pri vzgoji in pouku teh fantov sodelujejo navadno drugi gojenci, ki se šolajo. Med njimi sta omembe vredna zlasti Janez Cagliero in Janez Turco, oba doma iz Castelnuova d'Asti.

Oba bi si želela biti vpisana v seznam nabornikov vaše občine in vas prosita, da bi uveljavili njuno pravico, če bo to mogoče. Obenem se zahvaljujeta za vašo skrb in se popolnoma izročata vaši modri in velikodušni uvidevnosti.

Izrabljam priliko, da vam izrazim svoje spoštovanje.

Duhovnik VIKTOR ALASONATTI

Od sedaj je moral don Bosko vse do leta 1864 ob koncu meseca decembra državni oblasti predložiti točne sezname fantov, kot je zahtevala tedanja zakonodaja. Obenem je moral razmišljati o razlogih, zaradi katerih bi mogel biti kdo izvzet iz vojaške službe. Moral je stopiti v stik s škofi, da so uveljavili to svojo pravico, si dopisovati s starši o mogočih izjemah in se posvetovati z župani. Končno je moral seči v žep in plačati visoke vsote za morebiten odkup ali preložitve vojaške službe za kako leto. Vse te naloge je don Bosko jemal nase, da je čim večje število gojencev ohranjal pri cerkvi.

51.

POGLAVJE

*Katoliško branje – Članek v Armonii, ki govori o petem letu te publikacije
– Valdežani v Castelnuovu d’Asti – Bolezen Dominika Savia in njegova
dragocena smrt*

LETA 1857 JE POSTNI ČAS TRAJAL od 25. februarja do 12. aprila. Da bi poučil krščansko ljudstvo, je don Bosko pri Paravii dal natisniti anonimno knjižico za mesec marec pod naslovom *Katoliško branje - Krščanska velika noč*. V njej je opisal začetek tega praznika, razložil dolžnost krščanskih vernikov, da prejmejo svete zakramente, in dodal še celo vrsto pouka in spodbud. Nekaj pozneje je Armonia v posebnem članku kazala na korist, če bi te knjižice še bolj širili.

Z mesecem marcem se začenja peto leto Katoliškega branja, ki ga izdaja duhovnik Janez Bosko. Ni nam treba več dokazovati, kako zelo pomembno je to branje za Cerkev in verno ljudstvo. Vsi vemo, s kako skrbjo in zavzetostjo so pisani ti zvezki in s kako vnemo jih širijo z namenom, da bi poučevali in vzgajali krščanske vernike, opozarjali na dolžnosti kristjana in državljana ter preprečili toliko nevarnosti za krščansko vest in moralno življenje.

Katoliško branje je v teh prvih štirih letih obstoja v več kot sedemsto tisoč zvezkih sejalo resnico v duše vernikov!

Ko gledamo zavzetost in bes, s katerima protestanti širijo med ljudstvo svoje izprijene biblije in knjižure proti katoliški veri, smo vsi prevzeti od občudovanja in hvaležnosti za gorečnost tega zglednega duhovnika gospoda don Boska, ki v zaupanju v pomoč, ki mu prihaja od krščanske dobrotelčnosti, poleg toliko drugega dela izdaja tudi Katoliško branje. Tarnanje zaradi vedno večjega vpliva brezbožnega tiska malo zaleže, če dobri verniki, ki jim je Bog izročil v upravo premoženje, ne priskočijo na pomoč dobremu katoliškemu tisku. Vsakokrat, ko ti dobri kristjani začnejo jadikovati nad slabim tiskom, bi moral kdo pristopiti, jih potrepljati po ramenih in reči: »Dragi prijatelj, ki kakor zgovoren pridigar

napadate slab tisk, naredite kaj za to, da bi pomagali v tem položaju. Koliko ste dali iz svojega žepa za podporo dobremu tisku?»

Koliko bi jih moralo zardeti in obmolkniti ob takem vprašanju! Katoliško branje stane na leto samo 36 soldov. Koliko dobrega bi lahko storili in koliko hudega preprečili, če bi dali ljudem te zvezke, ki jih ne poznajo ali si jih ne morejo kupiti.

Naročite jih lahko pri Vodstvu Katoliškega branja, Via S. Domenico št. 11 v Turinu ali v provincah pri poverjenikih, ki jih lahko najdete v seznamu. Vsak pa se za podrobnosti lahko obrne na svojega župnika ali na tajništvo škofijske pisarne.

Kako zelo je imela prav Armonia, so pokazali valdežani, ki so se skušali ugnezdti v samem domačem don Boskovem kraju, V Castelnovu. Mir so poizkušali motiti že v Settimu Torinese, v Crei in mnogih drugih piemontskih krajih, kjer so širili svoje strupene spise in skušali v nagovorih pridobiti pripadnike. V Chieriju je valdeški pastor Amadej Bert pridigal v neki dvorani, ki mu jo je prepustil v uporabo neki Žid. Pri tem je poklical na pomoč orožnike, da so ga branili pred prebivalci Chierija, ki o tej stvari niso hoteli nič slišati. Krivoverci so bili nesramni, saj so orožniki imeli navodila, da zadušijo pravične izraze nezadovoljstva zaradi žaljenja njihovega verskega prepričanja in čustev. Sodnija je izrekla več obsodb v korist sovražnikov Cerkve. Nekaj teh se je ob podpori tujega in malovernega župana odpravilo v Castelnovo d'Asti in je tam po kavarnah in na trgih razglašalo svoja brezverna načela, ki pa jih je dobro katoliško prebivalstvo odločno odklanjalo. In ker jim to še ni bilo zadosti, so vzeli v namem veliko sobano v stanovanju nekega Modinija, tujca, protestanta in prijatelja sektašev, izdelovalca košev. Iz Turina so povabili nekega Gaia, protestantskega ministra, ki bi pripravil nekaj predavanj. Novica o tem načrtu se je kmalu razvedela po celem kraju. Ljudstvo je bilo razburjeno, ker je župan dovolil take stvari, in več vodilnih meščanov se je obrnilo na don Cinzana, na kaplana in don Boska in jih prosilo za svet. »Nič hudega ni, če na javnem prostoru kdo razgraja, da le ne stori prekrškov proti ljudem in imetju.« Vendar s temi besedami niso imeli namena dati kakih napotkov za njihovo vedenje.

Toda kdor hoče razumeti, razume. V nedeljo 1. marca je proti šesti uri zvečer prišel k Modiniju minister Gai. Prišlo je tudi kakih trideset ljudi poslušat bolj iz radovednosti ali v upanju na korist in ne toliko iz nasprotovanja Cerkvi. Tedaj so v kraju pripravili mogočno predstavo, rekli bi neke vrste javni nastop proti takemu izzivanju. Skupina kakih šeststo ljudi, zvečine mladih, pod vodstvom nekaterih, ki niso mogli prenesti takega pohujšanja, se je zgrnila pred hišo, kjer naj bi bilo zborovanje, in z žvižgi, ploskanjem, kričanjem in ponavlja-

njem gesla Proč s protestantizmom ter z ropotom vseh mogočih predmetov zagnali tak hrup, da govornik sploh ni mogel začeti svojega predavanja. Razgrajanje je trajalo vse do desete ure, čeprav je skušal župan z grdimi žaljivkami razgnati motilce reda in miru. Počasi so poslušalci začeli drug za drugim na skrivaj zapuščati evangeljskega govornika, ki je osramočen, ponižan in prisiljen pobegniti pobral šila in kopita in izginil kot tepen pes z repom med nogami.

Sedaj je ostal samo še Modini. Proti temu brezbožnemu zvodniku se je 4. marca zbrala zopet ista kričava množica z namenom prisiliti ga, da bi zapustil kraj. Tedaj je župan poklical na pomoč trideset orožnikov. Predstavniki zmote se niso dali premagati, kajti iz Castelnuova so hoteli narediti izhodišče za svojo propagando za celo pokrajino Astigiano in Monferrato. Uspelo jim je izsiliti ukaz za pripor za štiri voditelje protestnega zborovanja. Razlog za pripor se je glasil: poskus preprečevanja pravice do zbiranja na javnem prostoru. Hoteli so tudi zvedeti, ali so duhovniki sodelovali, ali so pripravljati izgrede. Vendar niso mogli ničesar ugotoviti. Tudi don Boska je varoval angel varuh.

Ves kraj je bil na nogah in razburjen. Od štirih obtoženih so dva, to je Jožefa Savia in Petra Cafassa, brata don Cafassa, zaprli v ječo. Druga dva sta se skrila v Borgo Cornalese pri kneginji Montmorency. To sta bila Jožef Turco in Matilda Bertagna, monsinjorjeva mati. Tedaj se je za te junake vere zavzel don Cafasso. Iz lastnega žepa je dal kavcijo 4000 lir in izposloval začasno svobodo za vse štiri obtožene. On sam jih je pospremil v Castelnuovo in jih spet pripeljal k njihovim družinam. Vsi prebivalci so jih slovesno sprejeli. Zbranim je v kratkih besedah čestital, da so bili tako odločni v obrambi svoje vere. Obenem jih je spodbudil, naj bi bili močni in odločni proti novim poskusom, ki bi se lahko ponovili. To je bilo zadnjikrat, da je don Cafasso obiskal Castelnuovo. Ko se je vrnil v Turin, je izrabil visoke zveze v turinski družbi v prid sodni obravnavi proti štirim obtožencem v Astiju. Vsi štirje so bili oproščeni. Sam je poravnal sodne stroške in obtožencem, ki so mu hoteli povrniti izdatek, dejal: »Tudi jaz hočem biti udeležen pri zaslugah, ki ste jih imeli pri preganjanju zaradi vere.« Pletar je moral spremeniti bivališče, ker v kraju več nihče ni hotel imeti z njim opravka. Tudi župan je moral odstopiti, niso ga več izvolili za svetovalca. Nezaželen od večine prebivalcev, je bil tudi on prisiljen zapustiti Castelnuovo. Protestanti se niso več vrnil, da bi motili mir med krščanskim prebivalstvom.

To zmago nad valdežani je verjetno tudi pripisati molitvam Dominika Savia, ki si je tako želel zmage naše svete vere.

Dominik je o papežu govoril kot o lastnem očetu, goreče zanj molil in izrazil živo željo, da bi ga rad videl pred smrtjo. Večkrat je zagotavljal, da mu mora spo-

ročiti zelo pomembne stvari. Ko ga je don Bosko ponovno slišal tako govoriti, ga je nekoč vprašal, kaj bi bilo tisto tako pomembno, kar bi rad povedal papežu.

»Če bi mogel govoriti z njim, bi mu rad povedal, da naj med mnogimi težavami, ki ga čakajo, ne pozabi storiti vse zlasti za Anglijo; kajti Bog pripravlja v tem kraljestvu veliko zmago katoliške Cerkve.«

»Na kaj se opiraš pri tej trditvi?«

»Povedal bom, vendar prosim, da o tem ne govorite z drugimi. Če pa boste šli v Rim, pa le povejte papežu. Tako torej: ko sem nekega jutra opravljal zahvalo po svetem obhajilu, se me je polastila velika raztresenost. Zdelo se mi je, da vidim obširno planjavo, na kateri je bila množica ljudi ovita v gosto meglo. Hodili so, vendar tako kot ljudje, ki so se izgubili na poti in ne vedo, kam usmerjajo korake. Ta dežela, tako mi je pojasnil nekdo, ki je stal blizu mene, je Anglija. Ko sem hotel dobiti še nadaljnja pojasnila, sem zagledal papeža Pija IX., kakor sem ga videl na raznih slikah. Bil je razkošno oblečen, nosil je v roki gorečo plamenico in korakal proti brezštevilni množici. Ko se je korak za korakom bližal, je luč plamenice razsvetljevala ljudi in megla je izginila, dokler se niso znašli vsi v svetlobi polnega dne. Ta plamenica je katoliška vera, ki bo razsvetlila Angleže.

Tako je govoril ljubeznivi deček, ki je bil, kot so pokazali dogodki, majhen resničen prerok. Kdo ne pozna velikega napredka katolištva v Združenem kraljestvu zadnjih štirideset let? Najprej so zopet vzpostavili cerkveno hierarhijo v Angliji, nato še na Škotskem, katoličanom so ponovno dovolili njihovo bogočastje, pridige in verouk v cerkvah mest in vasi. Spreobrnjenja protestantov h katoliški veri so bila med ministri, poslanci, senatorji, markizi in knezi na dnevnem redu, predsodki proti papežu in Cerkvi izginjajo, povsod se kaže želja, celo potreba, da bi jo bolje spoznali. Vse to in še marsikaj drugega je znamenje, da se uresničuje tisto, kar je mladenič Dominik Savio z očmi, razsvetljenimi od Boga, predvidel že pred toliko leti.

Dominik Savio je tudi napovedal svojo skorajšnjo smrt: »Moram teči,« je ponavljal, »sicer me noč zaloti sredi poti.« Na začetku leta so fantje opravili vajo za srečno smrt in na koncu kot po navadi zmolili očenaš in zdravamarijo za tistega, ki bo prvi umrl. Dominik Savio je v šali večkrat ponovil: »Namesto da bi rekli za tistega, ki bo med nami prvi umrl, recite očenaš in zdravamarijo za Dominika Savia, ki bo prvi izmed nas umrl.«

Don Bosko ga je pred tem že poslal za nekaj časa domov, da bi mu domači zrak popravil zdravje. In Dominik je, kljub temu da mu to ni bilo po volji, ubogal. Na poti domov se je zgodilo nekaj nenavadnega. Don Jožefu Gambi je to pripovedovala njegova mati, ki je vse to slišala od same Dominikove matere.

Pripoved je slišala tudi neka Marjana Marchisio, ki je še pred nekaj leti potrdila povedano.

Ko je Dominik Savio s poštanim vozom prispel v Castelnuovo, je moral pot peš nadaljevati po cesti v Mondonio, ker pismo, ki je naznanjalo njegov prihod, ni prišlo pravočasno. Ves zbit od dolgega potovanja je prišel domov, in ko ga je mati nenadoma zagledala pred seboj, je vzkliknila: »Kako vendar, da si prišel sam? Nisi mogel dobiti nobenega spremljevalca?«

»Kakor hitro sem stopil iz poštnega voza,« je odgovoril sin, »sem naletel na veličastno gospo, ki je bila tako dobra, da me je spremljala vse do vrat naše hiše.«

»In zakaj je nisi povabil, da bi si malo oddahnila?«

»Ker je izginila, kakor hitro smo bili tukaj, in je nisem več videl.«

Tedaj je dobra mati stopila k vratom, gledala okoli, pa brez uspeha. Vendar ji je dušo napolnilo sladko prepričanje, ki ji je ostalo vse življenje. Ali ni bila tista gospa sveta mati Marija?

Dominik se je le nekaj dni zadržal v Mondoniu in don Bosko ga je spet imel pred seboj v Oratoriju, ker ni hotel zamuditi šole in je lahko zopet v miru opravljal svoje pobožne vaje. Don Bosko bi ga seveda rad imel pri sebi, vendar je hotel poslušati nasvet zdravnikov, zlasti še zato, ker ga je pred nekaj dnevi napadel hud kašelj.

Obvestili so očeta in določili prvi marec 1857 za dan odhoda.

Dominik se je vdal v to odločitev, vendar samo zato, da je naredil veliko žrtev Bogu. Vprašali so ga, zakaj tako nerad gre domov, saj je vendar nekaj tako lepega, da smo skupaj s svojimi starši.

»Ker bi rad,« je dejal, »končal dneve svojega življenja v Oratoriju.«

»Šel boš domov, in ko se boš popravil, boš prišel nazaj.«

»Oh! Nikakor ne! Šel bom in se ne bom več vrnil.«

Na predvečer odhoda se ni mogel ločiti od don Boska. Vedno je imel kaj vprašati. Med drugim je rekel: »Na kakšen način si bolnik lahko nabere največ zaslug pred Bogom?«

»Da daruje Bogu svoje trpljenje.«

»Kaj bi mogel storiti še drugega?«

»Darovati Bogu svoje življenje.«

»Sem lahko prepričan, da so mi bili grehi odpuščeni?«

»V Božjem imenu ti zagotavljam, da so ti bili vsi grehi odpuščeni.«

»Sem lahko prepričan, da bom zveličan?«

»Da, zaradi Božjega usmiljenja, ki ti ne manjka, si lahko prepričan, da boš zveličal.«

»Če bi me hudič skušal, kaj naj mu rečem?«

»Reci mu, da si prodal svojo dušo Jezusu Kristusu in da jo je on odkupil s svojo dragoceno krvjo, da bi jo rešil pekla in jo popeljal v nebesa.«

»Ali bom iz nebes lahko videl svoje tovariše v Oratoriju in svoje starše?«

»Da. Iz nebes boš videl vse svoje tovariše in vse, kar se dogaja v Oratoriju; videl boš svoje starše, vse, kar se njih tiče, in tisoč in tisoč drugih veliko lepših stvari.«

»Ali bom mogel priti k njim na obisk?«

»Lahko boš prišel, če bo tak obisk v večjo Božjo slavo.«

Postavil je taka in veliko drugih vprašanj in zdelo se je, kot bi bil kdo, ki je z eno nogo že čez prag nebeških vrat in ki se hoče pred vstopom prepričati o vsem, kar se dogaja notri.

Na dan odhoda je s svojimi tovariši še enkrat z veliko gorečnostjo opravil vajo za srečno smrt in se potem dalj časa pogovarjal z vsakim posebej in jim dajal nasvete. Govoril je članom Družbe Brezmadežne in jih z navdušenimi besedami spodbujal, da bi ostali zvesti obljubam, ki so jih dali preblaženi Devici Mariji, in položili vanjo vse svoje zaupanje. V trenutku, ko se je odpravljal, da bi odšel, je poklical don Boska in rekel naslednje besede: »Vi torej nočete te moje razbite škatle in jo moram nesti v Mondonio? Nevšečnost bi trajala samo nekaj dni, potem bi bilo vsega konec. Naj se zgodi Božja volja. Če boste šli v Rim, ne pozabite na moje naročilo papežu o Angliji. Molite zame, da bom lepo umrl, in na svidenje v nebesih.«

Prišli so do zunanjih vrat Oratorija in on je še vedno trdno držal don Boskovo roko, nato pa se je obrnil k tovarišem, ki so stali okoli njega, in jim rekel: »Zbogom, dragi, ljubljeni tovariši, zbogom vsi! Molite zame in na svidenje tam, kjer bomo vedno z Gospodom.« Don Boska je še prosil, da bi ga vključil v število tistih, ki bi mogli prejeti popolni odpustek ob smrtni uri, ki ga je prejel od papeža, in mu še enkrat poljubil roko.

V družbi svojega očeta je odšel iz Oratorija 1. marca ob dveh popoldne. Ko je prišel domov, ga je obiskal zdravnik, ki je ugotovil vnetje in mu puščal kri. Zdravje se je izboljševalo, tako vsaj je trdil zdravnik in tako so si želeli starši. Dominik pa ni mislil tako. Prepričan, da je bolje prej prejeti zakramente, kot da je že prepozno, je poklical očeta in mu rekel: »Očka, prav je, da se posvetujemo tudi z nebeškim zdravnikom; želim se spovedati in prejeti sveto obhajilo.« Ustregli so mu. Sveto popotnico je prejel z gorečnostjo pravega serafina. Pred obhajilom in po njem pa je oblikoval tako lepe in prisrčne molitve, da je bil videti kot sveti spoznavalec v pogovoru s svojim Bogom. Čeprav je zdravnik

menil, da je zunaj vsake nevarnosti, je Dominik prosil za zakrament bolniškega maziljenja. Starši in sam župnik, ki so ga videli tako veselega in vedrega, so se dali prepričati zdravnikovi napovedi. Sicer so ustregli njegovi želji, toda ne zaradi potrebe, temveč zato da ga ne bi užalostili. Potem ko je s čustvi pravega svetnika prejel maziljenje bolnikov, je prosil še za papeški blagoslov. Ko je bil tako opremljen z vsemi tolažili svete vere, je čutil tako nebeško veselje, kot ga človeško pero ne zmore opisati.

Bilo je popoldne 9. marca. Kdor ga je samo videl v obraz in slišal govoriti, bi menil, da leži v postelji zato, da se malo odpočije. Veselo razpoloženje, še vedno živahen pogled, popolno obvladovanje samega sebe bi vsakega prepričalo, da ni blizu smrti. Eno uro in pol, preden je izdihnil, ga je obiskal župnik, ki je z začudenjem in svetim zadovoljstvom poslušal, kako mu je priporočal svojo dušo. V rokah je držal križ in ga pogosto poljubljal, izgovarjal je pobožne vdihljaje, v katerih je bila izražena želja, da bi čim prej odšel v nebesa.

Župnik je z željo, da bi ga kmalu spet videl, odšel, Dominik pa je zaspal in počival kake pol ure. Ko se je prebudil, se je obrnil k svojim staršem in dejal: »Očka, prišel je čas.«

»Tukaj sem, dragi sinko, kaj želiš?« »Dragi očka, čas se bliža. Vzemite v roke mojega Preskrbljenega mladeniča in mi berite molitve za srečno smrt.«

Ko je mati slišala te besede, je planila v jok in zapustila bolniško sobo. Očetu se je trgalo srce in solze so mu dušile glas. Kljub temu je zbral toliko moči, da je prebral tiste molitve. Dominik je pozorno in jasno ponavljal vsako besedo. Ob koncu vsakega vzklika je sam hotel izgovoriti Usmiljeni Jezus, usmili se me. Prišla sta do besed: Ko bo končno moja duša stopila pred tebe in prvič zazrla nesmrtni sijaj tvojega veličastva, ne zavrzi je izpred svojega obličja, temveč jo sprejmi v svoje neskončno usmiljenje, da bom mogel vso večnost opevati tvojo slavo. »Oh,« je dodal, »to je tisto, kar si tako zelo želim. Da, da, dragi očka, da bi mogel večno opevati Gospodovo slavo.« Potem si je vzel spet malo oddiha kakor človek, ki razmišlja o čem pomembnem. Nato je za nekaj trenutkov odprl oči in smehljuje se z jasnim glasom izgovoril: »Zbogom, dragi očka, zbogom! Oh, kako lepe stvari vidim!« S temi besedami in z ljubeznivim smehljanjem je izdihnil, z rokami, sklenjenimi v obliki križa na prsih. Zvečer 9. marca 1857 je bil en angel manj na zemlji in eden več v nebesih.

Tako je vzkliknil tudi don Bosko, ko je od očeta zvedel žalostno novico. O tem so bili prepričani tudi sošolci, ki so vsi med molitvijo in jokom obžalovali njegov odhod. To misel je izrazil tudi profesor don Picco v posmrtnem govoru, ki ga je pred zbranim razredom izrekel pri pogrebni slovesnosti.

Da je mladi Dominik Savio poletel v nebesa, lahko sklepamo iz kreposti, ki jih je v nenavadni meri izpolnjeval v življenju, in iz izrednih nebeških karizem, ki jih je bil deležen, in končno še iz zavidanja vredne smrti ter zlasti še iz mnogih izrednih dogodkov in milosti, ki so jih mnogi prejeli po njegovi priprošnji.

Njegov oče je pripovedoval naslednji dogodek, ki ga je pripravljen potrditi kjerkoli in pred komer koli.

»Izguba tega mojega otroka je bila zame vzrok silne žalosti, ki se je spreminjala v neutешljivo željo, da bi zvedel, kako mu gre v drugem življenju. Bog mi je naklonil to tolažbo. Kak mesec po njegovi smrti se mi je neke noči, potem ko nisem mogel dolgo časa zaspati, zazdelo, da se je odprl strop sobe, v kateri sem počival. In glejte, tam se je obdan od močne luči prikazal Dominik z veselim in nasmejanim obrazom, pa nadvse veličasten in mogočen. Ko sem zagledal ta prizor, sem bil ves iz sebe. Tedaj sem vzkliknil: 'Dominik! Dragi Dominik, kako je s teboj? Kje si? Si že v nebesih?' 'Da, oče,' je odgovoril, zares sem v nebesih.' 'Če ti je Bog izkazal tako dobroto, sem nadaljeval, da ga moreš uživati v neskončni blaženosti, potem prosi za svoje brate in sestre, da bodo tudi oni nekoč prišli tja, kjer si ti.' 'Da, da oče! Prosil bom Boga, da bodo tudi oni mogli nekoč uživati neskončno radost v nebesih.' 'Moli pa tudi zame,' sem dodal, 'moli za svojo mater, da se bova tudi midva zveličala in se bomo nekoč srečali v nebesih.' 'Da, da, molil bom.' Ko je to izgovoril, je izginil in soba se je kakor prej odela v temo.«

52.

POGLAVJE

Katekizem v prostem času – God don Cafassa – Katoliško branje: Življenjepis sv. Pavla – Velika noč – Don Boskovo srečanje z bivšimi gojenci – Novi ravnatelj oratorija v Porta Nuovi

OD 2. MARCA 1857 JE KATEKIZEMSKI POUK, ki so ga imeli ob nedeljah in praznikih, vse do velike noči bil vsak dan. Predstojnikov zgled in njegova beseda sta zelo lajšala delo katehistom. Priporočal jim je, da bi bili po zgledu sv. Frančiška Saleškega vsem vse, kakor je bil sv. Pavel, in to misel ponavljali v molitvi k svojemu svetemu zavetniku. Prav tako je velikokrat ponavljal: »Pomagajte mi rešiti veliko duš. Hudič se trudi na vse kriplje, da bi jih pogubil, in mi moramo delati brez prenehanja, da jih rešimo.«

Nekega dne mu je don Angel Savio dejal: »Odpočijte se malo. Zjutraj ne vstajajte tako zgodaj in zvečer ne hodite tako pozno spat. Sedaj ni več potrebno, da se toliko trudimo, kot je bilo to nekoč.« Don Bosko mu je odgovoril: »Počival bom, ko bom kak kilometer nad luno.«

Zato si katehisti niso v ničemer prizanašali. Ker je večina prihajala iz zavetišča sv. Frančiška Saleškega, so tam prej kosili in vsak, bodisi predstojnik ali podložnik, je hitro použil svoj obrok, se odpovedal odmoru po kosilu in se čim prej napotil v svoj razred. Občudovanja vredna je bila gorečnost vseh katehistov, zlasti tistih, ki so poučevali verouk v oratorijih sv. Alojzija in Angela varuha. Pri tem je treba pomisliti, da so morali vsak dan tja in nazaj prehoditi 5 do 6 km, kar je bilo zlasti v zimskem času s snegom in blatnimi cestami zelo naporno. Vsa taka zatajevanja so sprejemali z veseljem v srcu in z največjo samoumevnostjo na svetu.

Po katekizmu se je don Bosko s kakim klerikom vsak dan odpravil v cerkveni konvikt in tam pisal svoje knjižice. Tu se je zgodilo nekaj, kar kaže, kako zelo

je don Bosko cenil svojega duhovnega voditelja in dobrotnika. Bilo je na predvečer praznika sv. Jožefa, godovnega dne don Cafassa. Don Bosko ga je že obiskal v njegovi sobi in mu izrekel svoje čestitke, kot je to storil vsako leto. Ko se je vrnil, je poslal z istim namenom klerika, ki ga je pripeljal s seboj. Klerik je dobil don Cafassa pri molitvi brevirja. Ta je položil prst na mesto, kjer je bral, dobrohotno sprejel klerikova voščila in ga vprašal:

»Kdo pa ste vi?«

»Sem klerik ta in ta.«

»Kdaj ste bili preoblečeni za klerika?«

»Tega pa se res ne spominjam natančno,« je rekel klerik, potem ko je malo pomislil.

»In kdaj ste prejeli prvo sveto obhajilo?«

Klerik je malo pomislil in nato odgovoril: »Ne bi vam mogel povedati točnega dne.«

»Glejte, določenih datumov ne bi smeli nikdar pozabiti, in ko pridejo na vrsto take obletnice, jih je treba veselo obhajati in se jih pobožno spominjati.« Nato se mu je zahvalil za voščila in ga odpustil.

Klerik se je vrnil v knjižnico, nadaljeval svoje delo in odnesel k Paravii zvezek Katoliškega branja za mesec april. Naslov knjižice se glasi: *Življenjepis sv. Pavla, apostola, učitelja narodov, ki ga je napisal duhovnik Janez Bosko (B)*. Tudi v tej knjižici se vsako poglavje končuje z mislijo, ki se bralcu za večne čase vtisne v spomin.

Naj navedemo glavne značilnosti, kot jih navaja Armonia z dne 19. maja 1857.

Duhovnik Janez Bosko se je zavzel, da bo napisal življenjepise apostolov in nato še papežev z namenom, da bi z zgodovinskimi podatki potrdil dejstva, ki so jih hoteli nasprotniki Cerkve s svojimi pretkanimi lažnimi dokazi prikazati v drugačni luči. To se tudi nam zdi najprimernejši način, da obvarujemo ljudstvo pred zmoto. To ljudstvo, ki zaradi pomanjkanja časa ali izobrazbe ne bere debelih knjig, rado prebira knjige, ki imajo videz pripovedi.

Ta knjiga, ki obsega 168 strani, ponuja poleg moralne paše veliko dejstev, ki zmorejo zavračati zmote, ki jih krivoverci hote ali po nevednosti širijo po svetu. Tako na primer skušajo protestanti sv. Petru odrekati njegovo vodilno vlogo in jo pripisati sv. Pavlu. Don Bosko kaže, kako so apostoli vedno priznali sv. Petra za voditelja in razsodnika v verskih vprašanjih in kako je sv. Pavel šel v Jeruzalem, da bi ga obiskal in poročal o svojem pridiganju. S tem je v sv. Petru počastil namestnika Jezusa Kristusa.

Protestanti očitajo katoliški Cerkvi, da je preveč stroga do trdovratnežev. Pisatelj navaja besede sv. Pavla, ki imenuje Elima nesrečneža, skrinjo zvijače in brezboštva, hudičevega sina. Navaja primer krvoskrunca iz Korinta, ki ga je najprej izobčil, potem pa,

ko se je spreobrnil, zopet sprejel v skupnost vernikov. Ta dejstva kažejo, da je nestrpnost katoliške Cerkve enaka, kot je bila že v času sv. Pavla, ki ni hotel nobenega pajdašenja Kristusa z Belialom: 21, 70, 81.

Med stvarmi, ki jih protestanti vedno ponavljajo glede spovedi, je tudi ugovor, da v času apostolov ne poznajo tega zakramenta. Don Bosko jim odgovarja, kako so Efežani po Pavlovem pridiganju prihajali v velikem številu in priznavali svoje grehe: stran 74.

Protestanti zanikajo izročilo in že jim don Bosko odgovarja s Pavlovim pismom, kjer ta pravi: Zato, bratje, stojte trdno in se držite izročil, o katerih vas je poučila bodisi naša beseda bodisi naše pismo: stran 69. Isto misel poudarja v pismu, ki ga je Pavel iz ječe v Rimu pisal učencu Timoteju: »Česar si se naučil, daj spoznati vernim ljudem in sposobnim, da to učijo tudi druge;« stran 134.

Z eno besedo, pisatelj se trudi, da bi zmote zavračal z dejstvi, in zdi se nam, da odlično dosega svoj cilj.

Razlog, zakaj še zlasti priporočamo Branje, je, da je to najboljši pripomoček za zavračanje zmot našega časa. »Naj te besede spodbudijo tiste, ki jim je pri srcu blaginja naše vere, zlasti še župnikom, ki naj bi se z vsemi sredstvi trudili, da bi te knjižice dobilo v roke čim večje število krščanskih ljudi.«

Dne 12. aprila so v vseh oratorijih slovesno obhajali veliko noč, kar je v srcih fantov zapustilo najlepše vtise. Kolikokrat je don Bosko s čudovito zagnanostjo ponavljal fantom načelo: »Bolje bi bilo ne živeti kot grešiti.« On sam in njegovi sodelavci so dali vedeti, da so pripravljene na vse žrtve, težave, napore in skrbi zgolj zaradi zveličanja njihovih duš. Fantje so bili o tem tako globoko prepričani, da smo jih pogosto slišali govoriti: »Don Bosko bi brez premisleka bil za nas pripravljen umreti.«

In prav zato so ga šteli za svojega skrbnega očeta tudi po mnogih letih. Ko so se z njim srečevali, so mu odgovarjali na njegova ljubezniva vprašanja o njihovem sedanjem položaju in življenjskih razmerah, o njihovih družinah, pa tudi o njihovih materialnih skrbih, nato pa so mu sami od sebe zaupali, kako so vedno mislili na svojo dušo in kdaj so bili zadnjikrat pri spovedi. Tedaj je don Bosko vzkliknil: »Prav je tako, veseli me. Glej, da boš vedno ostal pravi don Boskov sin.« Če kateri naključno ni bil pripravljen načeti tovrstnega pogovora, ga je don Bosko z besedo ali pogledom, polnim dobrote, opozoril, da ga zanima trenutno stanje njegove duše: »In kako je s tvojo dušo? Si še vedno tako dober kot nekdanj? Je preteklo že veliko časa, odkar si bil zadnjič pri spovedi? Si opravil velikonočno spoved? Kdaj boš zopet prišel k meni? Lahko prideš, kadarkoli hočeš. V soboto zvečer ali v nedeljo zjutraj pridi. Uredila bova vse, kar se tiče

tvoje duše.« In odgovarjali so mu z odkrito zaupljivostjo in ga ubogali, kot smo mogli sami tolikokrat videti. To je bil dokaz uspešnosti njegovih veroučnih nauk, ki so puščali v dušah neizbrisne sledi.

V moči teh spominov so skušali skrbeti za duhovno dobro svojih prijateljev. Naj to trditev osvetlimo z dogodkom. Eden izmed fantov, nekdanji gojenec Oratorija, se je po mnogih letih, potem ko je v raznih mestih po Italiji opravljal svojo obrt, vrnil v Turin. Vsaj deset let že ni bil pri spovedi in je čutil velik odpor do tega zakramenta. Neki njegov sorodnik, prav tako nekdanji don Boskov gojenec, ga je povabil, da bi šla obiskat don Boska. Ko sta prišla v Valdocco, sta ga našla v zakristiji, ko je spovedoval zadnje fante. Fant je čakal, da bi se don Bosko dvignil s svojega sedeža, kar ga je tovariš sunil in pognal vsega začudenega v don Boskovo naročje. Don Bosko mu je mirno dejal: »Se me bojiš? Ali si nisva več prijatelja kot nekoč? Če se hočeš spovedati, nič lažjega. Vse ti bom jaz povedal.« Fant je ves ganjen začel svojo spoved in postal zopet dober kristjan. Še danes se smeji na račun šale, ki mu jo je zagodel njegov tovariš, in ves ganjen pripoveduje, kaj mu je don Bosko rekel ob tisti priložnosti.

Po velikonočnih praznikih so trije oratoriji začeli zopet svoje vsakdanje življenje. Oratorij sv. Alojzija, ki po smrti teologa Pavla Rossija ni imel več ravnatelja duhovnika, je dobil svojega vodjo v osebi odvetnika Kajetana Bellingerja, laika z gorečim apostolskem srcem. Toda stvari niso mogle več iti naprej v takem izjemnem stanju in zato je don Bosko skušal najti kakega duhovnika po svojem srcu.

Nekaj mesecev pozneje je nekega jutra na Via Grossi srečal teologa Leonarda Murialda, ga ustavil in mu rekel: »Bi me hotel povabiti na zajtrk?« Murialdo si ni dal dvakrat reči in je Božjega služabnika povabil v bližnjo kavarno. Tedaj mu je don Bosko med dvema domislicama povedal, kako zelo bi potreboval duhovnika s prav takimi lastnostmi, kot jih ima on, da bi prevzel vodstvo Oratorija sv. Alojzija, in ga prosil, da bi sprejel ponudbo. Teolog Murialdo, ki je že zelo uspešno pomagal v Vanchiglii in Porta Nuovi, je ponudbo sprejel in se dal don Bosku na razpolago. Prevzel je oratorij sv. Alojzija kot svoje najljubše opravilo in je ostal ravnatelj vse do 1865, ko je odšel v Pariz in v slavnem kolegiju sv. Sulpicija prebil eno leto ves predan molitvi, premišljevanju, molku in pobožnim vajam. Bil je pravi svetnik in ni mogoče opisati njegove ljubezni do mladine. Storil je vse, da bi bil njemu izročeni Oratorij čim bolj podoben Oratoriju v Valdoccu. V neizmerno korist toliko duš se mu je to tudi posrečilo. Ni mu bilo žal naporov in izdatkov. Bil je drugi don Bosko in ta mu je popolnoma zaupal. Tako se je don Bosko znebil te skrbi in se je mogel bolj posvetiti oratoriju v Vanchiglii. Vedno

pa je pošiljal v oratorij sv. Alojzija asistente in katehiste, ki so jim pomagali številni laiki, ugledni gospodje.

Kar se tiče Oratorija sv. Frančiška Saleškega, ga je don Bosko še več let neposredno vodil in do leta 1862 so ga obiskovali mnogi zunanji fantje. Sam je v cerkvi učil verouk najstarejše fante in jih navduševal s privlačnimi zgledi, potem ko je odgovoril na vsa vprašanja. Teologu Marengu, ki je bil toliko let katehist in ni gledal na žrtve in težave, se je 1857 pridružil klerik Re iz škofijskega klera, poznejši kolegijski teolog in kanonik prestolnične turinske Cerkve. On je vse nedelje poučeval verouk v koru.

53.

POGLAVJE

Še o loteriji – Podpora oblasti, ruske carice in italijanskega kralja – Dekret Urbana Rattazzija – Duhovne vaje v Oratoriju – Mesec maj in cvetke na čast materi Božji Mariji – Katoliško branje – Prvi gojenec Oratorija posvečen v duhovnika – Don Bosko dobrotnik, svetovalec, voditelj mnogih škofijskih duhovnikov

DUHOVNO, RAZUMSKO IN MATERIALNO PRIZADEVANJE je bilo v valdoškem Oratoriju samo po sebi umevno dejstvo. Tukaj ne mislimo podrobno opisovati skrbi, težav in truda, ki jih je povzročala loterija don Bosku, don Alasonattiju in toliko zaslužnim gospodom, med katerimi naj omenimo viteza Lovrenca d'Agliana, odvetnika Kajetana Bellingerija in uglednega lastnika Scanagattija, ki so več noči skupaj z osebjem Oratorija pripravljali srečke. Naj samo omenimo, da so organizatorji in organizatorke razdelili tisoče in tisoče srečk in vsi družbeni sloji so jih radi kupovali, ne samo zaradi upanja na dobitek, temveč predvsem v želji, da bi podprli ustanovo, ki so jo šteli za nadvse koristno tako za vero kot za družbo. Vsem predstavnikom oblasti so poslali prošnje, da bi podprli pobudo, medtem ko so veličastne sobane hiše Gonella pritegovale trume obiskovalcev v želji, da bi si ogledali razstavljenе predmete - dobitke.

Tudi člani vlade so se pokazali naklonjene don Bosku. Obrambni minister je pisal:

Medtem ko odobravamo pobudo vodstev oratorijev sv. Frančiška Saleškega in svetega Angela varuha, da bi si z loterijo pridobila sredstva za pomoč zapuščeni mladini z zbiranjem predmetov - dobitkov med dobrotniki, z veseljem prevzemamo štirideset srečk, ki jih bomo plačali neposredno vam, obenem pa vrnilo šestnajst preostalih, ki ste nam jih poslali v nakup.

Želimo vam uspeh pri vašem prizadevanju za pomoč revni mladini in vam izrekamo najvišje spoštovanje.

Minister ALF. LA MARMOMA

Turin, aprila 1857

Čeprav je prosvetni minister izrazil priznanje don Boskovi ustanovi, ni sprejel poslanih srečk in mu je v dopisu številka 1585 takole odgovoril:

Gospod duhovnik Bosko, vodja oratorijev zapuščene mladine

V ustanovi treh oratorijev, ki jim je namenjena omenjena loterija, o kateri ste mi poročali v posebnem dopisu, vidim z veseljem obilico del evangeljske ljubezni, ki krasijo tako našo deželo kakor tudi zaslužne osebe, ki jih vodijo. In čeprav je to ministrstvo pritravljeno s sredstvi, ki so mu na voljo, podpreti šole v treh oratorijih in jim pomagati do čim večjega razvoja, pa se ne more obvezati, da bi razpečevalo srečke za loterijo, ker to popolnoma presega področje delovanja naše ustanove.

Zato v želji, da bi za loterijo ustanovljeni odbor v čim večji meri dosegel cilje, podpisani vaši ugledni osebi vrača poslano srečko in vam izraža čustva najvišjega priznanja.

Minister G. LANZA

Turin, 29. aprila 1857

Kljub temu pa je oratorijem pustil svobodo v izbiri učiteljev, jih večkrat denarno podprl in jim podaril 1000 lir, kakor je razvidno iz neke don Boskove opombe.

Odgovoril mu je tudi notranji minister, in da bi mu izrazil svoje spoštovanje, je izdal odlok, ki ga moramo poznati ne samo zaradi denarne pomoči, ki jo nakazuje, temveč tudi zaradi razlogov, zakaj jo dovoljuje.

MINISTER DRŽAVNI TAJNIK za notranje zadeve

Ko smo pregledali načrt predmetne loterije v korist oratorijev sv. Alojzija v Porta Nuovi, sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu in Angela varuha v Vanchiglii, ki jo prireja velezaslužni duhovnik don Bosko, pod vodstvom katerega so nastali in delujejo omenjeni oratoriji v veliko korist moške zapuščene mladine, pred kratkim odprti v treh glavnih straneh tega glavnega mesta, z namenom da bi mladi, bodisi ti, ki živijo v Turinu, kakor tisti, ki prihajajo s podeželja, dobili njim primerno vzgojo.

Prebrali smo pismo imenovanega don Boska, v katerem temu ministrstvu ponuja štiristo srečk po petdeset centov, z živo prošnjo, da bi jih odkupili in s tem pomagali v težavah, ki jih ima pri vzdrževanju omenjenih dobrodelnih domov.

Vzeli smo v pretres dejstvo, da don Bosko brez izdatne pomoči javnosti ne bi mogel nadaljevati svojega človekoljubnega dela in bi mu zmanjkalo sredstev za nadaljevanje dela za zapuščeno mladino.

Zavedajoč se težkega položaja, v katerem je oratorij v Valdoccu, od katerega sta bila ustanovljena tudi oratorija v Porta Nuovi in Vanchiglii, in prepričani, da je naloga vlade, da podpre, kolikor je v njeni moči, vsako ustanovo, ki pod kakršnim koli naslovom skrbi za vzgojo ljudstva ali pospešuje tisto moralno vzgojo, ki je zapuščena mladina nikakor ne bi mogle prejeti, odločamo:

Iz priložnostnih osnov proračuna tega ministrstva naj se velečastitemu gospodu duhovniku Janezu Bosku, ravnatelju moškega oratorija v Valdoccu, predsedniku odbora za

loterijo izplača 200 lir za 400 srečk po 50 centov. Plačane srečke se mu bodo vrnile v korist oratorijev v Valdoccu, Vanchiglii in Porta Nuovi za loterijo, ki jo je v človekoljubnem zagonu pripravil isti gospod don Bosko. Osrednji urad knjigovodstva ima nalogo za izplačilo omenjene vsote 200 lir v roke gospoda don Boska iz pokrajinske blagajne tega glavnega mesta.

Minister U. RATTAZZI

V Turinu, 30. aprila 1857

Isti minister je v dopisu don Bosku dodal še pismo z naslednjo vsebino:

MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE

Notranje ministrstvo je z veseljem prejelo ponudbo 400 srečk za blagovno loterijo, ki jih je velečastiti gospod don Bosko poslal v korist oratorijem v Valdoccu, Portanuovi in Vanchiglii, in odloča izplačilo vsote 200 lir za srečke po 50 centov za vsako. Pisec tega pisma vidi v loteriji izraz človekoljubne ljubezni, ki izjemno odlikuje osebo gospoda don Boska. Zato ga prosi, da bi sprejel omenjene srečke iz rok ministra kot dar v korist oratorijev in kot ponoven dokaz zanimanja, ki ga on sam kaže pri skrbi za uspeh le-teh.

Minister U. RATTAZZI

Turin, 30. aprila 1857

Don Bosko je skušal to dobrohotno naklonjenost čim bolj izkoristiti za loterijo.

TURINSKO MESTO

Tajništvo - Oddelek I. odsek 2.

Zapisnik odseka 199.

Gospodu don Janezu Bosku, ravnatelju moških oratorijev sv. Frančiška Saleškega, sv. Alojzija itn. v Turinu

Po naročilu gospoda glavnega intendanta tega upravnega oddelka vam podpisani sporoča, da vam glavni intendant dovoljuje izdajo 24.292 srečk za loterijo in da podaljšuje rok žrebanja od prejšnjega 4. maja do 15. junija prihodnjega meseca.

Imenovani gospod intendant vam tudi sporoča, da ni mogoče povečati števila srečk niti podaljšati roka za žrebanje, ker je skupna vsota 3178 lir vrednosti že tako dosežena in ker je medtem na finančno ministrstvo prišlo že več prošenj za podobne loterije, ki jih pa ne moremo dovoliti, dokler se ne izvedejo tiste, ki so že v teku.

Podžupan BARICCO

Turin, 28. aprila 1857

Nekaj tednov pozneje sta dva vladarja obdarovala oratorij. Ruska carica vdova, ki se je na poti iz Rima ustavila v Turinu, kjer so jo primerno njenemu dostojanstvu nadvse pristrčno sprejeli, je razdelila odlikovanja raznim Piemontčanom z izrecno izjemo ministrov Lanza in Rattazzija, in veliko darov, vendar

ni hotela imeti nikakršnega stika s političnimi emigranti, in je na seznam svojih obdarovanj postavila tudi Oratorij v Valdoccu.

CARSKO MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE

Rusko carsko odposlanstvo

Ravnateljstvu oratorijev sv. Frančiška Saleškega v Turinu

Rusko carsko odposlanstvo je odločilo, da iz blagajne njenega carskega veličanstva carice za uboge v Turinu izplača 300 lir v korist oratorijev sv. Frančiška Saleškega itn.

Ko imenovano carsko odposlanstvo izroča priloženo vsoto, prosi vodstvo ustanove, da izda ustrezno potrdilo o prejemu.

Podtajnik odposlanstva RSEHITCHÉRENE

Tudi kralj Viktor Emanuel, ki ni pozabil na pismo, ki mu ga je don Bosko pisal 1855, je prejel 500 loterijskih srečk, ki so bile po njegovem ukazu takoj izplačane po generalu grofu d'Angrognu.

Nekega dne je general s kraljem govoril o don Bosku in njegovih ustanovah. »Ker ravno govoriva o tem,« je dejal kralj, ki je pozabil, da je prejel in plačal srečke, »ali ni don Bosko pripravil neko loterijo?«

»Da, Veličanstvo.«

»Prav. Naročite na moj račun 500 srečk. Pomagajmo temu ubogemu duhovniku! Vendar pa pod pogojem, da mi ne bo več pisal določenih pisem.

Grof d'Angrognia ni hotel kralju omeniti že prejetih srečk, dobil jih je pri don Bosku še 500 in jih plačal.

Grof, ki je postal eden prvih don Boskovih prijateljev, je znal za don Boska pridobiti tudi srce Viktorja Emanuela. Vladar je v resnici skušal večkrat poiskati stik z don Boskom, vendar se mu to ni posrečilo.

Tako se je hotel z njim srečati v Turinu in je zato poslal v Valdocco svojega sla z naročilom, naj naznani njegov prihod. Toda don Bosko je bil zdoma. Tudi v Firencah, ko se je don Bosko tam mudil, Viktor Emanuel ni mogel zadostiti svoji želji, ker je za njegovo navzočnost zvedel šele, ko je ta že odpotoval.

Kralj je don Boska zelo spoštoval. Ko je leta 1867 šel v Genovi obiskat mons. Charvaza, so ga navzoči v dvorani, med katerimi je bil tudi ekonom semenišča don Angel Fulle, slišali, kako je vzkliknil:

»Monsinjor! Veste, don Bosko je zares svetnik!«

Ker so se vrata zaprla, ni mogel slišati nadškofovega odgovora, ki pa je moral biti v soglasju z izjavo vladarja, ki je dobro vedel, na koliko načinov si je don Bosko v svoji gorečnosti prizadeval za večno zveličanje bližnjega.

Medtem so naročniki Katoliškega branja prejeli pri Paravii natisnjeni zvezek z naslovom *Marijanski dnevnik, ki ima za uvod pripoved o spreobrnjenju Marije Alfonza Ratisbona v našo sveto katoliško vero*. Dnevnik sta sestavljala dva enajstzložna verza za vsak dan v letu v čast presvete Devici Mariji. Knjiga je izšla brez navedbe pisatelja.

Dnevnik je bil lepo prilagojen Marijinemu mesecu, ki je bil vsem fantom tako pri srcu. Don Bosko je skušal navdušenje stopnjevati tako, da je za vsak dan priporočil izpolnjevanje kake kreposti. Jožef Reano, ki je opisal, s kako gorečnostjo so fantje opravili duhovne vaje, je še dodal:

»Da bi don Bosko vedno bolj širil med fanti pobožnost do presvete Device Marije, jim je priporočal, da bi vsak po svoji izbiri napisal na list papirja cvetko njej v čast in ga izročil njemu. Nekega večera se je znašel s polnimi rokami teh listkov. Nekaj zares prav lepih je javno prebral, kot npr. Ruovega, Vaschettijevega, Bonettijevega, Francesijevega, Caglierovega, Bongiovannijevega itn. Spominjam se Rocchietijevega listka: Tudi jaz, o dobra mati, ti hočem narediti obljubo. Vem, da je to glede na naše družinske razmere zelo težko, ker poznam svojo krhkost, vendar s pomočjo tistega, v katerem vse premorem, upam, da jo bom izpolnil; petero čutov imam in trideset dni je posvečeno tebi v čast. Obljubljam, da bom vsak dan zatajeval enega izmed čutov in tako vsakih pet dni ponovil svoje zatajevanje enega čuta. To bom ponovil šestkrat in tako dospel srečen do konca meseca.

Nekega drugega večera prav tako v maju je don Bosko dejal: Najlepše cvetke so tiste, ki jih vsak dan skupaj opravljamo; to so: trikrat poljubiti svetinjico ali zemljo, poljubiti križ, preden gremo spat, dati vsak dan kakemu tovarišu dober nasvet, prebrati kako stran iz kake knjige o Mariji in potem povedati drugim, kaj smo prebrali, pobožno zmoliti molitve pred jedjo in po jedi, delu in učenju, narediti lepo znamenje svetega križa in tako naprej.

Dne 16. maja je eden izmed fantov javno vprašal don Boska, katero je bilo ključno pravilo, po katerem se je ravnal Dominik Savio, da je postal tako dober in svet, da ga imamo res za pravega Marijinega sina. Don Bosko mu je odgovoril: Ključ in ključavnica, ki ju je uporabljal Dominik Savio, da je prišel v nebesa in je zaprl vrata hudiču, je bila pokorščina in veliko zaupanje duhovnemu voditelju.«

Meseca junija se je v Oratoriju pripetilo nekaj pomembnega. Dne 6. junija je don Feliks Reviglio končal svoj študij in bil posvečen v duhovnika. Bil je prvi gojenec Oratorija, ki je dosegel to najvišjo čast. Mons. Frasoni mu je po priporočilu don Boska podelil cerkveni patrimonij. Naslednji dan, na praznik Svete Trojice je don Reviglio ob spremstvu don Boska daroval svojo prvo mašo. Slovesnost so proslavili najprej v obednici in potem z godbo in deklamacijami

na dvorišču. Še istega večera pa se je poslovil od svojega dobrotnika in iz upravičenega razloga šel opravljat duhovniško službo v turinsko nadškofijo. Bil je učen in upoštevan učitelj moralke tistim duhovnikom, ki so želeli postati župniki. On sam je bil župnik v Volpianu in nato pri sv. Avguštinu v Turinu in je opravljal zelo pomembne službe med klerom. Vedno pa je ostal tesno povezan z don Boskom, po katerem ga je Bog dvignil iz prahu.

Don Bosko mu je vračal vdanost z očetovsko skrbjo ne samo zato, ker je v njem videl blestečo uresničitev svojega truda in težav, temveč tudi zaradi njegovega duhovniškega značaja. Kakor do don Reviglia je bil don Bosko dobrohotno razpoložen tudi do mnogih drugih škofijskih duhovnikov, ki so se mu približali, in jim je skušal na vse načine pomagati in jih podpirati.

Zavzel se je za tega ali onega duhovnika, ki se je znašel v stiski, in mu pomagal na vse mogoče načine. Dostikrat se je zelo trudil, da je kateremu pridobil naklonjenost vlade, škofov in papeža. V več kot enem primeru jim je priskrbel meso, ustrezno njihovim sposobnostim, ali pa pomagal tudi z denarnimi sredstvi. »Nekega dne,« tako pripoveduje don Turchi, »je prišel k don Bosku neki reven duhovnik v veliki stiski in ga prosil za pomoč. Don Bosko, ki so mu nekateri prijatelji kupili nov talar in ki ga je oblekel samo enkrat, da je videl, kako mu pristaja, je prinesel to duhovniško obleko, poskusil, ali mu je prav, in mu jo je dal.«

Takih primerov imamo veliko, vendar naj za zdaj zadostuje pravkar navedeni in ta, ki ga bomo sedaj predstavili. O tem bomo pozneje obširneje poročali.

V škofiji Ivreja je naraslo število tatov, ki so kradli po cerkvah in ropali oltarje ter niso prizanašali niti svetim posodam s svetimi hostijami. Le redkokaterega so ujeli. Zato je škof 3. julija 1857 v pastirskem pismu poročal o sedmerih tatvinah ali poskusih ropa v cerkvah njegove škofije in pri tem izrazil globoko žalost zaradi takega počvetja. Prosil je vernike, da bi za to primerno zadoščevali. Župnikom je priporočal, naj v tabernakljih ne puščajo zlatih in srebrnih posod, in ukazal, da naj jih prodajo in nadomestijo s posodami iz pozlačene medenine ali drugih kovin. Za cerkve pa, kjer so bile onečaščene svete hostije, je izrekel interdikt. Minister Rattazzi je prosil škofa Morena, da bi preklical ta ukaz, češ da krši pravice občin. Ker pa je škof ostal pri svojem, je Rattazzi ukazal županom, naj onemogočijo prodajo svetih posod in tam, kjer so jih že prodali, le-te predajo državnemu tožilcu. Če bi pa izrekli interdikt nad kako cerkvijo, naj poskrbijo za javni red in to takoj sporočijo ministrstvu.

Medtem pa so župniki s prižnic brali škofovo okrožnico.

Don Thea, župnik pri San Salvatorju v Ivreji, je po branju okrožnice dodal še nekaj besed, ki so jih imeli za žaljive za vlado, in začelo se je govoriti, da ga

bodo zaprli. Don Riccardini, profesor in učitelj v Ivreji, ki je zahajal v družbo, kjer so se zbirali pretor, brigadir, tajnik, župan in druge ugledne osebe, je prosil tajnika, da bi ga takoj obvestil, če bi prišel ukaz za zapor don Thea. Tako je neke noči proti dvanajsti uri prišel tajnik v župnišče, kjer je stanoval don Thea in kjer je imel bivališče tudi profesor. Hotel je govoriti z don Riccardinijem. Ta je bil že v postelji in je spal. Povedal je, da bodo župnika naslednji dan opoldne zaprli. Don Riccardini ni več zatisnil očesa, šel ob 5. uri v cerkev in čakal, da je župnik v miru opravil sveto mašo. Nato ga je o vsem obvestil in odšel k mons. Morenu po nadaljnja navodila. Škof je dal pripraviti semeniško kočijo in kočijažu naročil, naj počaka pri mostu zunaj mesta. Napisal je pismo za don Boska in ga izročil don Theu. Ta je, kakor da bi šel na sprehod, mirno odšel proti mostu, stopil v kočijo in se v diru odpeljal v Turin.

Ko je prispel v Turin, se je takoj predstavil don Bosku, ki je prebral škofovo pismo in ga odpeljal v hišo zaupnih prijateljev, prav v hišo nasproti senatorskih ječ, kamor so ga nameravali zapreti, in ga imel skritega več mesecev. Profesor Riccardini je prišel v Turin in obiskal v oratoriju don Boska, ki ga je odpeljal k don Thei. Tedaj je profesor Riccardini po don Boskovem nasvetu šel h glavnemu kraljevemu prokuratorju, grofu Corsiju, in mu vse zaupal.

Prokurator mu je dejal: »Don Thea naj ostane v svojem skrivališču, naj se ne postavlja k oknom in naj se ne da ujeti, preden bo izrečena obsodba. Če bo obsojen, se bomo pritožili in on naj se takrat preda oblasti. Tako se bo izognil mesecem in mesecem ječe in bomo lažje rešili celo zadevo.« Tako se je tudi zgodilo. Don Thea je bil v odsotnosti obsojen na štiri leta ječe. Tedaj se je predal; prekoračil je samo cesto. Naredili so priziv na obsodbo in apelacijsko sodišče ga je oprostilo, ne brez zasluga prijateljev iz Oratorija.

Profesor Riccardini pa, ki se je ob omenjeni priložnosti prvič srečal z don Boskom, je sklenil z njim veliko prijateljstvo. Ko so ga poslali potem v Vigevano za profesorja, je od tod med počitnicami prihajal v Turin in maševal v Oratoriju, kjer sta bila don Bosko in Alasonatti sama duhovnika. Pozneje je poučeval filozofijo klerika Provera in Cerrutija. Don Bosko je znal biti z njim tako prijazen in mu izkazati toliko spoštovanja, da ga je popolnoma očaral in se je ta nanj tesno navezal. Tako je don Bosko ravnal z vsemi duhovniki, vendar ne iz same vljudnosti, temveč iz duha vere in prepričan, da je treba vsakemu duhovniku izkazovati najvišje spoštovanje.

Do kanonikov in mnogih župnikov je kazal posebno spoštovanje. Dostikrat smo videli, kako jim je spoštljivo poljubljal roko. Prav tako tudi apostolskemu misijonarju teologu Belasiu. To spoštovanje je skušal vzbuditi tudi v svojih deč-

kih. Navajal jih je, da so na cesti pozdravljali vsakega duhovnika, zlasti če je bil v višji cerkveni službi.

Prav tako se je spoštljivo spominjal in z veseljem sprejemal svoje tovariše iz semenišča ter bil z njimi izredno ljubezniv.

Ko so ga prihajali obiskovat, jih je navdušeno sprejemal. Zato so se pri njem zbirali tudi nekdanji tovariši iz oddaljenih krajev, prepričani, da mu delajo veselje, in željni uživati v njegovi družbi ter se navduševati ob njegovih prelepih zgledih. Vedno jih je velikodušno sprejel in pogostil, prav tako tudi druge duhovnike. Vsem je bila na voljo njegova miza, pa tudi prenočišče; in to vse zastonj, tudi za več dni.

Nekateri si zaradi velikega ugleda, ki si ga je pridobil s svojimi deli, niso več upali biti z njim domači, ga tikati; imeli so ga za nekaj višjega. Toda don Bosko jih je s svojo šegavostjo prepričal, da je še vedno isti tovariš, s katerim so bili prijateljsko povezani v času študija, in zato ni dovoljeval, da bi ga kdo vikal. Neki duhovnik, katerega imena se več ne spominjamo, mu je nekega dne dejal: »Kako naj bom domač s kom, ki je tako tesno povezan s kardinali in papežem in ki bi moral biti že stokrat monsinjor, če pa ni, pa še bo?« Temu je odgovoril: »Jaz nisem drugo kot ubogi don Bosko.«

Potem ko se je z duhovniki malo pošalil, je imel navado povedati kako načelo iz evangelija. Dostikrat smo ga slišali, kako je ponavljal: »Mi smo sol zemlje in luč sveta. Zato se moram tako obnašati, da se bodo uresničile Gospodove besede, se pravi, da bodo ljudje videli naša dobra dela in častili našega Očeta, ki je v nebesih.«

Dostikrat so ga prosili za nasvete, in ko so jih dobili, so bili popolnoma zadovoljni. »Jaz,« je trdil don Piano, »sem izkusil njegovo modrost. Ko sem mu nekoč zaupal nekaj svojih dvomov, mi je dal čisto točne nasvete in na mojo željo napisal na podobico Marije Pomočnice tole misel (v latinščini): *Esto humilis et patiens et Dominus Jesus dabit tibi velle et posse. Cor tuum sit constanter super egenos et pauperes* (Bodi ponižen in potrpežljiv in Gospod Jezus ti bo dal moč, da boš mogel hoteti in moči. Tvoje srce naj bo vedno naklonjeno ubogim in revnim). To podobico imam za največji zaklad in skoraj vedno jo imam pred očmi, ker mi služi kot pravilo ravnanja v moji odgovorni službi župnika. Ta misel je bila vsebina posmrtnega govora, ki sem ga imel v župnijski cerkvi v San Benigno Canavese na trideseti dan po njegovi smrti.«

Ko je videl, da kateri izmed njih ne spoštuje svojega dostojanstva, je občutil veliko bridkost in videli so ga, kako je žalosten pretakal solze. Želel bi take-

ga nesrečneža skriti pred očmi vseh ljudi. Veliko škofov in kapitularnih vikarjev mu je priporočalo take duhovnike. On si je z neizmerno ljubeznijo pa tudi veliko spoštljivostjo prizadeval, da bi jih zopet spravil na pravo pot, jih spodbujal, govoril z njimi dolge ure in jih včasih tudi denarno podpiral. Njegovo prizadevanje je bilo obilno poplačano in skoraj vsem je pomogel, da so pred Bogom in ljudmi ter svojimi predstojniki obnovili duhovniško dostojanstvo. Ko so se vrnil na pravo pot, so spet lahko opravljali svoje duhovniške dolžnosti. Nekateri, ki so padli celo v krivo vero, je spreobrnil in pripravil, da so preklicali svojo zmoto. Navedli bi lahko veliko imen ali krajev, pa jih iz obzirnosti opuščamo. Najtežja naloga pa je bila držati daleč od priložnosti za prestopke tiste, ki jih je cerkvena oblast kaznovala zaradi nezmernosti. Če jih je don Bosko srečal po kakem ponovnem padcu, jih ni nikdar poniževal, temveč jih je gledal s pogledom, polnim dobrote in sočutja, da so se ti reveži čutili zadete v globino srca. Nikdar ni izrekel besede, ki bi mogla pomeniti nečast za sveto službo, za katero so bili posvečeni.

Ko je potem spodbujal te zabredle, ki so se izgovarjali na zastarele navade, na poznanstva, ki se jih ne morejo znebiti, na maščevanje in nevarnosti, ki so jim izpostavljeni, je znal poiskati možnost, kako bi z Božjo pomočjo odstranili vse te ovire, in jih spodbujal, da premagajo vsak strah z mislijo na dobrohotno Marijino varstvo in spominjajoč se don Cafassovih besed: »Če bi po naključju kdo vstopil v svetišče brez poklica in postal duhovnik, pa bi si prizadeval, da bi postal zares dober Marijin sin, naj bo prepričan, da mu bo ta dobra mati od Sina izprosila vse tisto, česar nima po poklicu, to je duha duhovniškega stanu, v moči katerega bo postal pravi Gospodov služabnik.«

Če jih je videl zaskrbljene za lastno večno zveličanje ali glede ponovne pridobitve izgubljenega ugleda med ljudmi, je dodajal: »Ljubite, častite Marijo in ji služite. Skrbite, da jo bodo tudi drugi spoznali, ljubili in častili. Ne samo da sin, ki je častil to mater, ne bo pogubljen, temveč lahko pričakuje krono slave v nebesih.«

Ni mogoče opisati, kako zelo so mu bile pri srcu duše duhovnikov. Nekega poletnega dne se je v naši družbi vzpenjal v hribe, ki obdajajo naselje, kjer je bil gost, in se po dveh urah ustavil pred hišo nekega kaplana. Zdelan od enotenskega hudega zobobola ter ves razgret in moker od potu, se je za trenutek ustavil. Tista osamela hiša se je zdela zapuščena. Kar nenadoma se je na poti pojavil neki kmet. Don Bosko ga je vprašal, ali je duhovnik zdrav.

»Že dolgo časa je bolan,« je odgovoril kmet, »in to od bolezni, ki se je ne da ozdraviti.«

»So mu že podelili svete zakramente?«

»Še ne.«

»Ga pride od časa do časa obiskat kak duhovnik?«

»Ne bi mogel povedati. Jaz nisem videl nikogar.«

»In kdo mu streže?«

»Sin hišnega lastnika. Že mesec dni ne mara nikogar drugega pri sebi.«

Don Bosko se je za trenutek zamislil, se potem obrnil k nam in dejal »Počakajte me« in se povzpел po stopnicah. Čez eno uro in še kaj se je vrnil. Zopet smo se odpravili na pot. Nismo ga vprašali, kaj je storil, pa tudi on sam ni nič govoril. Vendar smo vsi lahko čutili, da je krščanska ljubezen vodila njegove korake.

54.

POGLAVJE

*Praznik sv. Alojzija – Smrt Marije Occhiene – Kardinal Gaude obišče Oratorij
– Spreobrnjenje nekega fanta odpadnika ob smrtni uri – Katoliško branje
– Življenjepisi papežev sv. Lina, sv. Kleta in sv. Klementa – Ocena Armonie
tega zvezka – Življenjepisi papežev sv. Anakleta, sv. Evharista
in sv. Aleksandra I. – Žrebanje loterije*

IZ KRATKE KRONIKE ENEGA NAŠIH sobratov bomo podali nekaj dogodkov meseca junija.

Dne 21. junija so učenci zasebnih šol profesorja Picca in Bonzanina obhajali letni praznik sv. Alojzija Gonzage v Kraljevski učiteljski baziliki. Udeležili so se ga tudi učenci retorike in humanistike iz Oratorija in don Bosko je hranil napisane verze, ki so jih recitirali ob tej priložnosti. Fantje v Oratoriju so se pripravljali na obhajanje praznika sv. Alojzija 29. junija.

Dne 22. junija ob 11. uri ponoči je po dolgi bolezni v Oratoriju sveto umrla Marija Ana Occhiena, don Boskova teta, sestra njegove matere. Njej je bilo zapupano hišno perilo in je tudi sicer opravljala celo vrsto koristnih del. Zaradi te smrti so praznovanje don Boskovega godu prenesli na konec šolskega leta. Na večer 26. junija je prišel na obisk k don Bosku eminenten kardinal Frančišek Gaude, ugledni sin sv. Dominika in slava Piemonta, doma iz Cambiana. Doma je bil navzoč pri zadnjih trenutkih svojega očeta, ki je izdihnil v njegovem naročju. V Valdoccu so ga sprejeli z velikim častmi, improvizirano so pripravili prestol pod stebriščem, od koder je odlični cerkveni knez spregovoril veliko hvalo don Bosku, Oratoriju in njegovim dečkom.

Naj še povemo, kako je don Bosko v teh dneh iztrgal iz brezna odpada in večnega pogubljenja neko ubogo dušo. O tem dogodku smo zvedeli od samega don Boska in od teologa Leonarda Murialda.

Neki fant, ki je obiskoval Oratorij v Valdoccu, je padel v mreže protestantov, ki so ga poslali na študij v Genovo, da bi postal protestantski minister. Ker pa je včasih le pokazal, da je v dnu srca ostal katoličan, so ga njegovi zvodniki potisnili v obžalovanja vredne izgrede z namenom, da bi mu popolnoma izruvali vero. Kot posledica takega življenja se ga je lotila neozdravljiva bolezen, ki ga je prignala tako daleč, da so zdravniki svetovali, naj se vrne v Turin, kjer je živela njegova mati. Ker je bila zelo revna, so valdežani takoj priskočili na pomoč z denarjem in ona ga je nepremišljeno sprejemala. Ponudili so se celo, da bi zanj skrbeli, seveda z namenom, da bi preprečili obisk katoliškega duhovnika.

Še isti večer svojega prihoda je nesrečnež prosil mater, da bi mogel govoriti z župnikom, ker se je počutil zelo slabo. Da bi ga pomirila, je mati obljubila, da ga bo poklicala. Drugo jutro se je predstavila v župnišču, toda valdežani so jo prehiteli. Od tistega trenutka je bil v bolnikovi sobi ali bolničar njihove sekte ali evangelist ali pastor ali minister; bili so noč in dan ob njegovi postelji ali v bližnji sobi. Prišel je župnik, prišli so tudi drugi duhovniki, vendar nobenemu niso dovolili vstopa v bolnikovo sobo. Izgovarjali so se, da fant noče videti nobenega duhovnika ali da je njegovo stanje tako kritično, da ne dopušča obiskov, ali da je zdravnik prepovedal obiske.

Bolnik, ki se je zavedel, da ne razpolaga več sam s seboj, in v stiski, ker ni bilo k njemu nobenega duhovnika, ki bi ga pripravil na smrt, se je naveličan praznih besed, s katerimi so mu hoteli viliti mir in pogum, obrnil na Gospoda. In Gospod ga ni zapustil.

Neki duhovnik je v dogovoru z župnikom šel k don Bosku in mu vse natančno opisal. Don Bosko se je odločil, da bo na vsak način obiskal bolnika. Neka dne se je ob dveh popoldne v spremstvu dveh krepkih fantov odpravil v bolnikovo stanovanje, ki je bilo ob cerkvi sv. Avgušтина. Pozvonil je in vrata mu je prišel odpret sam valdeški minister Amadej Bert.

»Kaj želite, gospod opat?«

»Rad bi govoril z bolnikom.«

»Ni mogoče. Ne sprejme nikogar. Zdravnik je strogo prepovedal obiske.«

»Pustite me vstopiti, ker se mi mudi. Nimam časa, da bi ga izgubljal s praznim govoričenjem. Moram na kratko govoriti z materjo. O, mati, dober dan,« je nadaljeval don Bosko in pristopil k ženski, ki je vstopila v sobo. »Prišel sem, da bi natančneje poizvedel, kako gre vašemu Petru.« In že je odprl vrata bolnikove sobe, čeprav je minister kričal: »Ni dovoljeno, nihče ne sme k njemu!« Don Bosko je stopil k postelji in dejal:

»No, dragi Peter ...«

»Koga vendar vidim,« je vzkliknil fant s solzami v očeh.

»Peter, kako ti je? Se še me spominjaš? Me še poznaš?«

»Seveda vas poznam. Vi ste don Bosko. Stari prijatelj moje duše, ki ste mi dajali tako lepe nasvete, a sem jih na žalost pozabljal. Sram me je in ne upam se vas pogledati v obraz.«

»Če me poznaš, če sem tvoj prijatelj, kaj se me potem bojiš?«

»Ne bojim se vas, ki ste tako dobri, pač pa me je sram, ker sem bil tako nehvaležen, ker sem storil toliko grdega.«

Minister je očitno vznemirjen kazal znamenje nepotrpežljivosti: »Gospod opat, prosim vas, da se umaknete, ker bi bilo razburjenje za bolnika lahko usodno. Ta obisk je pravo presenečenje, Peter ni hotel nikogar in vas ne potrebuje.«

»Peter,« je nadaljeval don Bosko, ne da bi se zmenil za ministra, »odpočij si malo in ne trudi se z govorjenjem. Ostal bom še malo pri tebi in ti delal družbo.« Vzel je stol in sedel k postelji.

»Zahtevam, da se umaknete,« je dejal minister razburjen, »vi nimate nič opraviti s tem fantom in mu nič govoriti.«

»Nasprotno, imam marsikaj opraviti z njim in mu veliko povedati. On je eden izmed mojih sinov. Moram mu pomagati, da bo končal zelo pomembno nalogo.«

»In kdo ste vi, ki ste tako nasilni?« je vprašal minister.

»In kdo ste vi, ki ukazujete tako objestno?« je odvrnil don Bosko.

»Jaz sem valdeški minister Amadej Bert. Midva sva se že drugod srečala. In to večkrat.«

»Jaz pa sem ravnatelj Oratorija sv. Frančiška Saleškega.«

»Kaj pravzaprav hočete od tega bolnika?«

»Hočem mu pomagati, da bo rešil svojo dušo.«

»On nima nič več opraviti z vami.«

»Kako to?«

»Zato ker se je vpisal v valdeško Cerkev in nima več nikakršnega stika s katoličani.«

»Toda jaz sem ga prvi vpisal v seznam svojih sinov, bil sem in hočem ostati njegov resnični vodja in zaradi tega on nima in noče imeti nikakršnega opravka z valdežani.«

»Toda vi, gospod opat, s svojim govorjenjem motite vest tega bolnika in se s tem izpostavlja nevarnosti določenih posledic, za katere se boste mogoče še kesali.«

»Ko gre za to, da rešim kako dušo, se ne bojim nikakršnih posledic.«

»Zadosti govorjenja, morate od tod.«

»Toda prej morate oditi vi.«

»Toda vi ne veste, s kom govorite!«

»Zelo dobro vem, s kom govorim, in upam, da tudi vi veste, s kom govorite.«

»Vedite, da za menoj stoji oblast.«

»Spoštujem vse, ne bojim se pa nikogar. Toliko manj se v tem trenutku bojim vas, ker vem, da je bolniku žal, da se je vpisal v vašo ločino in hoče umreti kot katoličan.«

»To je prevara, to je laž. Ali ni res, Peter, da hočete vztrajati v evangeljski Cerkvi?«

Fant se je v postelji malo dvignil in gledal don Boska, kakor da bi pričakoval od njega pomoči. Odgovoril je: »Nočem živeti v svoji veri.«

»Pozor, Peter, pazite, kaj govorite,« je dejal minister.

»Gospod minister, govorite bolj umirjeno. Dovolite mi, da postavim bolniku eno vprašanje. Odgovor, ki ga bo dal, naj velja enako za oba.«

Tedaj je minister umolknil, sedel na stol in strmел z odprtimi očmi v don Boska. Dobri duhovnik se je obrnil k bolniku in mu ljubeznivo takole govoril: »Poslušaj, Peter, ta gospod je napisal knjigo, v kateri večkrat ponavlja, da se more pravi katoličan zveličati v veri svojega prepričanja. Zato noben katoličan ne sme sprejeti druge vere, če se hoče zveličati. Prav tako vsi katoličani trdijo, da če živijo po svoji veri, se gotovo zveličajo. Dodajajo pa tudi, da tisti, ki trdovratno vztraja v protestantski veri, gre gotovo v pogubo. Sedaj pa povej, ali se hočeš odpovedati gotovosti, da se zveličaš, in se izpostaviš dvomu. Še več, po katoliškem prepričanju gotovosti, da se boš večno pogubil.«

»Ne, nikakor ne,« je odgovoril fant, »nikakor ne. Rodil sem se kot katoličan in kot katoličan hočem tudi umreti. Obžalujem vse, kar sem storil.«

Ko je minister slišal tako odločen odgovor, je vstal, vzел klobuk, se obrnil k don Bosku in dejal: »V tem trenutku ni mogoče več pametno govoriti. Prišel bom ob bolj pripravnem času. Toda vi, Peter, ste se vrgli v strašen prepad. Zapomnite si, da hočejo od vas, da se spoveste, in namesto da bi vas popeljali v življenje, vas bodo pahnili v smrt.« Ko je to izrekel, je ogorčen odšel.

Tedaj je Peter, ki se je počutil tako slabo, da se je bal, da bo še tisto noč umrl, prosil takoj za sveto spoved. Don Bosko ga je spovedal. Ker ni nikdar niti pridigal niti kaj pisal proti katoliški Cerkvi, mu ni bilo treba javno preklicati svojih zmot. Zdelo se je, da se je z zakramentalno odvezo s Petrovega srca odvalil težek kamen. V dušo se mu je povrnil mir, ki ga že leta ni več občutil. Stiskal je in spet in spet poljubljal don Boskovo roko in se kljub velikim bolečinam čutil srečnega.

Ker je don Bosko predvideval nevarnost, v kateri je bil fant zaradi prizadevanja valdežanov, da bi ga ohranili zase, je takoj odredil prevoz v bolnišni-

co malteških vitezov. Tu so mu podelili sveto popotnico in maziljenje bolnikov. Približno čez štiriindvajset ur je izdihnil svojo dušo in šel, kakor upamo, v večno radost v nebesih.

To spreobrnjenje je bilo velika tolažba za don Boska, ki je bil ves zaposlen z loterijo in Katoliškim branjem. Za mesec junij je iz Paravijeve tiskarne izšel zvezek z naslovom *Življenjepis papežev sv. Lina, sv. Kleta in sv. Klementa, ki ga je napisal duhovnik Janez Bosko (C)*. Dodanih je nekaj poglavij o življenju in smrti raznih apostolov.

Armonia je 24. julija 1857 objavila naslednjo oceno:

To je tretji zvezek zbirke Življenjepisi papežev, ki jih duhovnik Janez Bosko pripoveduje krščanskemu ljudstvu. Pisatelj uvodoma razloži nekatere izraze, ki jih navadno uporabljamo v življenjepisih papežev in nasploh v cerkveni zgodovini. Ti izrazi so sicer koristni vsem, so pa nujno potrebni ljudstvu, ki mu je to branje posebej namenjeno.

Zatem pripoveduje o dejanjih sv. Lina, sv. Kleta in sv. Klementa. Ko pusti ob strani nekatera zelo zamotana vprašanja, ki ne služijo njegovemu namenu, skuša s pomočjo najbolj zanesljivih pisateljev krščanske pravadnine prikazati kakih trideset let cerkvene zgodovine, to je od leta 70 do 103 po Jezusu Kristusu, ki obsegajo obdobje teh treh naslednikov sv. Petra. Pisatelj ne opisuje samo njihovih del, temveč skuša na ljudstvu primeren način razložiti duha prve Cerkve, iz česar spoznamo, da so način vladanja, disciplina, verske resnice in moralni nauk stare Cerkve enaki današnjim. Zato je treba imeti za obrekovalce tiste krivoverce, ki trdijo, da je katoliška Cerkev vnesla novosti v nauk in ustanove.

Pisatelj med drugim kaže, kako je sv. Lin ukazal ženskam, naj hodijo v cerkev s pokrito glavo, in istočasno pravi, da je to ukazal že sv. Pavel. Ta predpis so potem obnovili in ga katoličani še danes izvajajo (stran 36,37).

Prav tako poroča, kako je sv. Klet v Rimu postavil 25 prezbiterjev, ki naj bi skrbeli za duše, kot to danes delajo naši župniki, in kako so kasneje te prezbiterje imenovali duhovnike. Zato Cerkev ni uvedla nikakršne novotarije niti glede župnikov niti glede duhovnikov.

Toplo priporočamo branje teh življenjepisov vsem vrstam ljudi in zlasti še tistim, ki zaradi pomanjkanja časa ali izobrazbe ne morejo vzeti v roke debelih knjig, ki govorijo o tem. Zlasti imamo to za potrebno v našem času, ko sovražniki Cerkve trosijo obrekovanja in laži z namenom, da bi razmajali in razbili cerkvene dogme in ustanove in zlasti še očrnilili ugled Kristusovih namestnikov, ki vse čase vladajo njegovi Cerkvi.

Kdor bi se hotel natančneje poučiti o stvareh, ki jih knjižica na kratko omenja, lahko vzame v roke avtorje, ki jih pisatelj pogosto navaja.

Paravia pa je don Bosku poslal tudi zvezek za mesec julij *Devica poljan ali življenje blažene Oringe Toscana, imenovane Kristina od svetega Križa* (umrla

1310). Bila je pastirica, služkinja, ustanoviteljica nekega samostana, čudovita v izpolnjevanju junaških kreposti, obdarovana s čudežnimi prikazovanji sv. nadangela Mihaela, deležna zaščite blažene Device Marije, ki jo je tudi naučila brati in pisati.

Isti Paravia je natisnil zvezek za avgust z naslovom *Življenje papežev sv. Anakleta, sv. Evharista in sv. Aleksandra I., ki jih je napisal duhovnik Janez Bosko (D)*.

Istočasno s Katoliškim branjem se je don Bosko ukvarjal z loterijo. Nadaljeval je pošiljanje okrožnic.

Ugledni gospod!

V zaupanju v vašo znano veliko dobrotljivost priporočam vaši gorečnosti in dobri volji vaših prijateljev pet blokov po deset srečk in prilagam načrt loterije. Prosim vas, da bi poskrbeli ne samo za priložene naslove, temveč tudi za to, da bi denar za srečke ali neprodane listke pravočasno poslali meni.

Zagotavljam vam vso svojo hvaležnost, ki sem je sposoben, ker ste si tako zelo vzeli k srcu to dobrodelno pobudo. Poleg plačila, ki ste si ga zaslužili pred Bogom, ste tudi lahko prepričani, da pomagate mnogim fantom, svojim sožupljanom ali sosedom, ki v našem mestu obiskujejo cerkvene obrede in hodijo v šolo v oratorije, ki jih vi podpirate.

Štejem si v čast, da vas smem poln spoštovanja pozdraviti.

Vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 6. maja 1857

P. S. V kratkem bomo bodisi v okrožnici kakor tudi v časopisih sporočili dan žrebanja.

Armonia je 12. maja objavila, da bo žrebanje srečk 15. junija, in pripomnila, da z darovanjem dobitka ali z nakupom srečke pomagamo na pravo pot kakemu fantu, ki bi sicer slabo končal. Dne 18. junija je isti časopis sporočil, da je žrebanje preloženo na 6. julij. Istočasno je priporočal nakup srečk, ki jih je še veliko na razpolago. »Vsak naj se zaveda, da z nakupom ene same srečke pomaga oblačiti nage, poučevati nevedne, sprejemati popotne in dajati jesti toliko lačnim, kot to delajo moški oratoriji.«

Istočasno je v tisočih izvodih razdeljeval program loterije in opis dobitkov. Na naslovni strani je nosil napis: *Miloščina izbrisuje grehe in pomaga doseči usmiljenje* (Tob 12,9). Programu je bilo dodano še pismo.

Veleugledni gospod!

Čutim dolžnost, da vam pošljem seznam darovanih predmetov za loterijo v korist fantom, ki obiskujejo moške oratorije tega mesta. Kakor boste sami ugotovili, je število dobitkov zelo veliko in jaz imam vse razloge, da se zahvalim Božji previdnosti, da je nav-

dihnila toliko velikodušnih oseb s tako plemenitimi čustvi. Istočasno vam sporočam, da je Generalna uprava določila žrebanje za prihodnji 6. julij, nato se bom potrudil, da vam čim prej dostavim seznam izžrebanih srečk.

Ker pa nam je ostalo še precej srečk, sem menil, da bi vam jih poslal še desetak. Prepričan sem, da jih bo znala vaša velikodušna iznajdljivost razpečati med ljudi, ki podpirajo javno dobrodelnost. Prosim vas, da bi opravili še to dobrodelno uslugo in izkupiček oziroma srečke vrnili še pred žrebanjem.

Iz vsega srca se vam zahvaljujem za vse dobro, ki ste ga že in ga boste še storili za te uboge dečke. Izražam vam iskreno hvaležnost in vam zagotavljam, da bom vas in vso vašo družino priporočal molitvam teh fantov, ki naj bi postali dobri kristjani in pošteni državljani.

*Bog naj vas še dolgo ohrani. Pozdravlja vas vdani služabnik
duhovnik JANEZ BOSKO.
Turin, 17. junija 1857*

Dne 6. julija opoldne so v turinski mestni hiši v navzočnosti župana po vseh predpisih opravili javno žrebanje. Dobiček loterije je bil tolikšen, da je don Boska rešil mnogih skrbi in se je imel za kaj zahvaliti Bogu. Skupaj je prišlo okoli 60.000 lir.

Don Bosko je sklenil loterijo z naslednjim zahvalnim pismom:

*Miloščina rešuje smrti,
izbrisuje grehe
in pomaga doseči usmiljenje in večno življenje. Tob 12,9*

Veleugledni gospod!

Loterija, ki smo jo tolikokrat priporočili vaši dobroti, se je srečno končala. V skupno zadovoljstvo lahko povem, da smo srečke skoraj do zadnje prodali. Tako smo lahko plačali najemnino Oratorija, izdatke za dokončanje prizidka in uredili nekaj nujnih potreb. Pošiljam vam številke izžrebanih srečk, da boste lahko ugotovili, ali je vas in vaše znance obiskala sreča.

Izrabljam to priložnost, da se vam zahvalim za prizadevanje, ki ste ga pokazali pri tej dobrodelni akciji, ki ga bo Božja dobrota gotovo obilno poplačala, saj smo storili dobro otrokom, ki jih Bog tako zelo ljubi.

Preden pa končam zadevo z loterijo, bi vam rad priporočil dvoje stvari: najprej, da bi še nadaljevali svojo dobrohotno naklonjenost do teh oratorijev in jih še naprej velikodušno podpirali po svojih močeh, in potem, da bi dodali še to delo usmiljenja, da bi molili zame, za moje sodelavce in za te naše fante, da bi jim mogli prenesti največji dar, to je dar strahu božjega.

Sam ne bom nehal moliti za vas, pa tudi naše varovance bomo spodbujali, da bodo molili k Bogu, da jim on podeli zdravja in vseh milosti in nam vsem pomaga, da bi prišel dan, v katerem se bodo srečali vsi obdarovanci in dobrotniki v domovini blaženih.

S čustvi globoke hvaležnosti in z največjim spoštovanjem se upam imeti za vašega vdanega služabnika

duhovnik JANEZ BOSKO.

Turin, 20. julija 1857

55.

POGLAVJE

Krepost ubošva

BOŽJA PREVIDNOST JE BILA don Boskovo edino upanje in Bog, zvest svojim obljubam, ga ni nikdar pustil na cedilu. »Ne skrbite torej in ne govorite: ›Kaj bomo jedli ali kaj bomo pili ali kaj bomo oblekli?‹ Saj vaš nebeški Oče ve, da vse to potrebujete. Išcite najprej Božje kraljestvo in vse to vam bo navrženo« (Mt 6,31–33). Če se je don Bosko včasih znašel v težavah, jih je štel za preizkušnje, ki spadajo v Božjo previdnost, da vadi svoje otroke v veri in jih tolaži v smislu besed Jezusa Kristusa: »Ne skrbite za jutri, kajti jutrišnji dan bo skrbel sam zase. Dovolj je dnevu njegovo zlo« (Mt 6,34).

Od tod prihaja njegova nespremenljiva mirnost in zaupanje v prihodnost in od tod njegova ljubezen do junaškega ubošva in veselje, da je mogel trpeti tudi zaradi pomanjkanja nujno potrebnih stvari. Živel je reven vse do konca svojih dni, kakor je bilo to na začetku Oratorija. Jasno je bilo zaznati njegovo popolno odtrganost od dobrin tega sveta in nikdar ni bilo v njem opaziti niti najmanjšega truda, da bi si pridobil kako časno zadoščenje. Imel je navado reči: »Uboštvo je treba nositi v srcu in ga izpolnjevati.« Bog mu je obilo povrnil njegovo zaupanje in njegovo ubošstvo, tako da je mogel začeti dela, ki si jih tudi mogočnejši ne bi upali, in jih srečno pripeljal do konca.

Za vsa ta dela je stalno potreboval denar, čeprav ga ni cenil in si ga ni želel, razen zato, da je delal za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš. Dostikrat je bil brez njega, ker je takoj, ko je prejel kako vsoto, nakupil potrebno ali poravnal kak dolg. Ni hotel, da bi hišni ekonom hranil pri sebi denar za plačevanje izdatkov, temveč da bi popolnoma zaupal v Božjo previdnost, ki bi ob določenem času poslala potrebno pomoč. Nikdar ni mislil na jutri, ker je menil, da to ne bi bilo v čast Božji očetovski dobroti.

Če je prejel kak večji dar, je takoj poklical k sebi ekonomu in mu ga izročil z besedami: »Vidiš, kako dobra je Božja previdnost z nami!« Le redko je zadržal denar pri sebi, razen toliko, kolikor je rabil za reveže.

Držal se je načela: Ne izdati denar za razsipavanje, temveč iz stroge potrebe. Znal je ceniti denar zaradi truda dobrotnikov, ki so ga zaslužili, in zaradi duhovnih in časnih koristi, ki je z njimi razpolagal tisti, ki ga je prejel. Ni se bal delati tudi velikih izdatkov, če so bili potrebni, nikakor pa ga ni hotel uporabljati za malenkosti, zlasti še, če so bile odvečne. Imel je navado reči: »Dokler bomo znali ostati ubogi, nam Božja previdnost ne bo manjkala.« In drugič: »Če bomo znali varčevati, tudi samo en cent pri nepotrebnih in nekoristnih stvareh, nam bo Božja previdnost vedno velikodušno naklonjena.«

»Nekega dne,« piše Jožef Brosio, »sva bila on in jaz na dvorišču palače v Via Alfieri na poti na obisk k nekemu bogatemu gospodu. Don Bosko je bil praznično oblečen: odet je bil v zelo star plašč, na glavi je imel oguljen klobuk. Ko sem po naključju obrnil pogled na tla, sem opazil, da so bile vezalke na okornih in zakrpanih čevljih pobarvane s črnilom. 'Kako je vendar to,' sem rekel, 'da si drugi duhovniki, ko gredo na obisk k uglednim gospodom, nadenejo čevlje s srebrnimi zaponkami, vi pa niti ne s svilenimi ali bombažnimi vezalkami, temveč z navadnimi iz motvoza. To je pa zares preveč! Zlasti še zato, ker imate kratek talar in se vse vidi. Počakajte me malo tukaj, da grem kupit vrvice iz platna.' In že sem se napotil, da grem.

'Počakaj, pridi sem,' mi je rekel don Bosko, 'mislim, da imam še en sold.' Začel je iskati po vseh žepih in rekel: 'Storil bom, kakor ti praviš.' Toda prav v trenutku, ko mi je dajal sold, je pristopila neka starka in prosila vbogajme. Don Bosko je umaknil roko in dal sold tisti revici. Tedaj sem na vsak način hotel na svoje stroške kupiti vezalke, toda don Bosko me je zadržal in ni bilo razloga, ki bi ga mogel prepričati, in je to kratko malo imenoval razmetavanje denarja. Še naprej je vezal čevlje na tak način.« Vendar je bil vedno snažen in je lahko ponavljal s sv. Bernardom: Vedno mi je ugajalo uboštvo, nikdar pa umazanost.

Budno je pazil na hišne izdatke. Ker je moral postrežbo pri mizi prilagoditi navadam skromnosti, je skrbel, da ni bilo odvečnega tako v hrani kakor v posodi, in to tudi, ko so bili pri mizi gostje, ki jih je vsako leto nekajkrat povabil na kosilo, ali so bile na obisku ugledne osebnosti. V skupni obednici so bile dolga leta v navadi železne žlice in vilice ter krožniki in skodelice iz cinka. Dostikrat je v dediščino prejel srebrne predmete, pa jih takoj prodal, da je poravnal dolgove.

Pri kosilu je zaužival koščke kruha, ki so ostali od prejšnjih obrokov, in zadnje čase svojega življenja je zbiral celo drobtinice, ker je to bolj v skladu z uboštvom. Nikdar ni rabil olja in soli, niti za hrano, ki je to potrebovala.

Bilo mu je zelo hudo, ko je videl, da so dečki metali proč tudi majhne koščke kruha, in je želel, da bi bili bolj varčni. Karal jih je, rekoč: »Božja previdnost skrbi za naše potrebe in videli ste, da nam nikdar ni nič manjkalo. Če grdo ravnate s kruhom, ki nam ga Gospod pošilja, zavračate njegovo dobroto in upravičeno se lahko bojite, da vas bo kaznoval tako, da v prihodnje ne boste imeli potrebnega za življenje.« Navajal jim je zgled Božjega Odrešenika, ki je, potem ko je čudežno nasitil trume ljudi, apostolom ukazal, naj zberejo ostanke kruha in ribe, da se ne bodo izgubili.

Sam je uporabljal in želel, da bi tudi drugi uporabljali koščke papirja, ki jih je prihranil pri pismih, jih hranil in pisal nanje manj obsežne stvari. Zelo mu je bilo hudo, ko je naletel na kak po nepotrebem zapuščen ali zapravljen predmet. Ukazal je, da so ga pobrali in bolje uporabili. Hotel je, da se poberejo celo kosi lepenke ali vrvice, češ da bo prišel čas, ko jih bodo rabili. Videli so ga, kako je sam privil plamen luči, ko je pozno ponoči hodil po hiši in se mu je zdelo, da ni potrebno toliko svetlobe ali pa je nadzornik na to pozabil. Don Turchi in don Francesia trdita, da si je don Bosko večkrat sam strigel lase, da ne bi bilo treba plačevati brivca.

Vzrok za tako varčevanje ni bil v skoposti ali bojazni, da bi mu jutri zmanjkalo potrebnega, ker nikdar ni tožil zaradi odpovedi, ki so ga pogosto zadele. Večkrat je izrazil željo: »Po svoji smrti bi želel zapustiti samo talar, ki ga imam na sebi.« In kolikor bolj je bil ubog, toliko bolj je blestel v notranjem zadoščenju. Ko včasih ni imel v žepu več kot nekaj soldov, jih je kazal okoli stoječim, govoreč: »Glejte, to je vse moje premoženje.« Včasih je še dodal: »Don Bosko je reven kot najbolj reven izmed mojih sinov.«

»Nekega dne,« nam pripoveduje mlad delavec prazničnega oratorija, »sem šel k don Bosku v njegovo sobo. Ko sva govorila o mnogih stvareh, je beseda nanesla tudi na denar. Rekel mi je, da nima denarja in je poln dolgov. Naredil sem se, kot da ne verjamem, in sem v zaupnosti, ki jo je dovoljeval svojim sinovom, dejal, da je skopuh, da skriva zlatnike v skrinji (skrinje ni nikdar imel), da jih ima cel kup in jih na skrivaj moli. Ko sva tako govorila, se je samo smehljajal.

Nato me je povabil na preiskavo sobe. Takoj sem se spravil na delo in po skrbnem iskanju sem našel edini predal, ki ga je imel, ker drugega skrivališča ni bilo, in tam je bil velik zaklad - 40 centezimov.

Don Bosko je potem to vsoto razdelil na dva dela, dvajset centezimov je ohranil zase, preostalih dvajset pa je dal meni. Čudna šala človeka, ki nikdar ni imel zadosti denarja, pa četudi je v določenem trenutku imel velike vsote; usta njegovih fantov so sčasoma požirala neizmerna bogastva. Miloščine, ki jih je prejemal, so bile, kakor bi metal v vrečo brez dna.«

In sredi toliko potreb je dobro, da vemo, kaj je mislil o zemeljskem bogastvu.

»Nekega popoldneva,« je pisal Jožef Brosio don Bonettiju, »smo bili na Via Dora Grossa. Don Bosko se je ustavil pred izložbenim oknom neke trgovine, kjer je stal velik globus in kazal dele sveta. Ko je bila na vrsti Amerika, je dejal:

'Glej, Brosio, kako obširna je Amerika in kako malo prebivalcev ima.'

'Pa je zato tam toliko več zlata,' sem odgovoril.

'Da, res, veliko zlata je tam, toda nima ga noben katoličan, da bi z njim pravilno ravnal.' Potem je nadaljeval: 'Oh, koliko tegob bi lahko olajšali z zlatom. Koliko zaslug bi si mogel pridobiti tisti, ki ga ima. Koliko bi moglo s tem pridobiti društvo za širjenje vere. Toda Gospod Jezus Kristus je s križem in uboštvom odrešil svet in sveto ubošstvo je bilo vedno bogastvo njegovih apostolov in njegovih pravih služabnikov.'«

To je tudi vzrok njegove ljubezni do evangeljskega ubošstva. Na drugem mestu smo že opisali njegovo sobo in pokazali, kako je zavračal vsako še tako skromno udobje. Nikdar ni hotel zaves na oknih, preproge ob postelji ali odeje za noge na postelji, tudi pozimi ne. Glede peči je bil zelo strog in ni hotel, da bi porabili preveč drv. In pri vsem tem je bila njegova soba zelo slabo zaščitená pred mrazom. K skromnemu pohištvu lahko štejemo staro in obrabljeno zofo in iz slame spleten stol, ki je več kot dvajset let služil za sprejem gostov. Če je v zadnjih letih življenja imel kako bolj primerno pohištvo, je bilo pač zato, ker so mu ga darovali. Tlak je bil narejen iz žgane opeke, bil je pravo zbirališče prahu in se je premikal pod nogami. Večkrat so ga prepričevali, da bi bilo primerno tisti tlak popraviti, vendar ni nikdar dal potrebnega dovoljenja. Ponavljal je: »Ne pozabite, da smo ubogi, in ta duh ubošstva moramo nositi ne samo v srcu, temveč v odtrganosti od materialnih stvari ter ga pokazati pred celim svetom.«

Če je kako blago za obleko, četudi poceni, vzbujalo pozornost, je menil, da je proti duhu ubošstva, in ni hotel, da bi ga uporabili. Prav tako je hotel, da bi stavbe, ki jih je gradil, imele skromen videz in je pripominjal, da je njegov sistem tudi izraz ubošstva.

V času njegove odsotnosti so menili, da bi malo olupšali njegovo sobo s skromnimi slikami, čeprav je vse ostalo v mejah ubošstva. Ko se je don Bosko vrnil, je bil žalostno presenečen in dal vse skupaj prebeliti. Bila je tudi težko dostopna zaradi stopnic, ki jih je moral večkrat na dan prehoditi, in to po balkonu, kjer je poleti sonce močno pripekalo ter bilo pozimi mrzlo in je snežilo, v drugih letnih časih pa deževalo. Vendar ni nikoli dovolil, da bi prehod zavarovali s streho, z zastekljenimi vrati ali zavesami.

Če je bila njegova soba ubožna, je bila njegova obleka še skromnejša. Mons. Bertagna je trdil, da je bilo don Bosku ljubo, da se je čim bolj revno oblačil. Isti talar, sicer iz grobega blaga, mu je služil za vse štiri letne čase. Od časa do časa mu je njegov prijatelj teolog Golzio daroval svoj talar ali kak talar, ki ga je kdo drug nehal nositi. Hotel je, da bi rabil za obleko ministrantov v Oratoriju. Toda on ga je ohranil zase in ga nosil. Perilo je bilo iz grobega platna. Smeje se je trdil, da tisto, kar človeka obvaruje pozimi pred mrazom, lahko poleti obvaruje tudi pred vročino. Nikdar ni nosil perila iz fine tkanine, niti ni dal, da bi mu ga likali. Obuval je težke kmečke čevlje, ker so bili cenejši. Žepni robčki so bili iz navadne tkanine.

Nikdar ni nosil obleke iz finega sukna, elegantnih čevljev s srebrnimi sponkami, zlate ure, verižice in podobnih okraskov. Branil se je hoditi v kratkem suknjiču, kot so takrat delali mnogi duhovniki, ker je to pomenilo med drugim neko posebnost. Če mu je kdo podaril kak dragocen in izbran predmet, ga ni hotel uporabljati sam in je rekel: »Mi smo reveži in moramo živeti kot reveži.« Ob njegovem godu so nekdanji učenci izražali željo, da bi mu podarili kak predmet za osebno rabo. On pa jim je vedno svetoval, naj namesto tega poskrbijo za opremo cerkve.

Tisti, ki so skrbeli za red njegove sobe, so vedeli povedati naslednje stvari: »Ko sem dal v popravilo letni plašč, je krojač prišil svilene vezalke. Ko je don Bosko to videl, je dejal: 'To ne pristoji don Bosku.' In namestiti so morali navadne lanene vratne vezalke.

Nekoč je neki dobrotnik prinesel v Oratorij nekaj novih zelo lepo izdelanih srajc in je hotel, da bi jih jaz dal don Bosku v uporabo. Zato sem v soboto zvečer položil na njegovo posteljo eno izmed tistih srajc in drugo jutro na moje začudenje videl, da se je don Bosko ni dotaknil. Ko me je srečal, me je pokaral: 'Janez, so to srajce, ki naj bi jih nosil ubogi duhovnik?'

'Če je ne bom dal vam, komu naj jo potem dam?' sem rekel.

'Daj jo tistemu, ki ga take stvari mikajo.'«

Njegovo srce je bilo popolnoma ločeno od kakršne koli stvari, ki jo je imel.

Nekega dne proti letu 1860 je prišel k njemu gospod don Boetti iz Mondovija v civilni obleki in ga prosil, da bi ga duhovniško oblekel. Don Bosko mu je dal svoj klobuk in svoj plašč, slekel poletni talar, ki ga je prav tiste dni dobil v dar, si oblekel zimskega, čeprav je avgustovsko sonce vroče pripekalo, in mu dal tudi čevlje. Zaradi vsega tega je trpel, hodil je zelo oblečen, z izdelanimi stvarmi, kar je mogel najti v hiši uporabnega, dokler ga ni rešil iz stiske teolog Golzio, ki mu je priskrbel obleko.

Don Bosko ni niti pomislil, da bi si dal napraviti novo obleko, čeprav je bilo, kar je imel na sebi, že do skrajnosti ponošeno. Na to so ga morali spomniti drugi. Jožef Rossi zatrjuje, da je iz njegove sobe večkrat odnesel stare ponošene čevlje z luknjastimi podplati in jih zamenjal z novimi. Drugič je nujno potreboval nov talar ali nov plašč in vsakokrat je nastal trd boj, preden se je vdal in oblekel novo obleko.

Včasih ni imel zadosti obleke, da bi se obvaroval pred mrazom. Imel je navado reči: »Naše uboštvo bo bogato poplačano s posedovanjem Božjega kraljestva.« Včasih mu je kak dober prijatelj, ko ga je videl brez česa nujno potrebnega, izrazil svoje sočutje. »Toda glej,« mu je odgovarjal, »na tak način zares izpolnjujemo uboštvo. Ne bodimo taki kot nekateri redovniki, o katerih pravi sv. Bernard: Hočejo biti ubogi, pa se izogibajo spremljevalcev uboštva. Radi bi bili ubogi, če jim nič ne bi manjkalo. Sv. Pavel zelo jasno pravi, da morajo biti Jezusovi učenci, kamorkoli gredo in karkoli delajo, zadovoljni z nujno potrebno hrano in z obleko, s katero so pokriti.«

Večkrat se je pripetilo, da se je moral don Bosko nemudoma odpraviti na potovanje ali na obisk h kaki ugledni osebi, pa ni imel za tako priložnost primerne obleke. Zato je prosil svoje sodelavce, da so mu posodili, kar je bilo treba. Ti so kar tekmovali, kdo mu bo dal svoje čevlje, svoje nogavice, hlače, talar, telovnik, plašč in tudi klobuk. Tako so skušali preprečiti, da ne bi trpel na poti ali naredil slab vtis pri osebi, ki ga je povabila k sebi. Če pa ni bilo časa, da bi mislil na svojo obleko, so nekateri izmed njegovih sinov skrbno krtačili obleko in klobuk.

Mons. Cagliero nam je pripovedoval: »Nekega večera leta 1853 se je don Bosko vrnil ves premočen od močne plohe, ki ni pustila na njem suhe niti. Šel je v svojo sobo, da bi se preoblekel. Toda njegova mati ni našla obleke za zamenjavo. Don Bosku se je mudilo, ker so ga v cerkvi čakali dečki, da bi začel moliti očenaš za praznik Žalostne Matere Božje, in nikakor ni hotel zamuditi. Tedaj je zagledal dolg površnik in par belih hlač, ki jih je markiz Fassati dal v dar nekemu fantu. Don Bosko je brez nadaljnega vzel to obleko, si nataknil na noge par cokel in šel v cerkev. Bilo je sicer temno, toda fantje so klub temu opazili to čudno obleko, in medtem ko so se smehljali, so tudi ugotavljali, v kakem stanju je njihov dobri oče.

Meseca maja nekega drugega leta ga je na poti ujela močna ploha, in ker ni imel drugega talarja, je šel v cerkev odet v plašč, ki mu ga je podaril neki njegov prijatelj duhovnik. Ko je s pručke pri oltarju govoril fantom o Mariji, so ti lahko opazili njegove zakrpane nogavice.

Drug zanimiv pripetljaj se je zgodil med leti 1854 in 1855.

Don Bosko je moral nekega dne poslati v neki pomembni zadevi v Turin Rocchiettija. Toda fant je imel na nogah ponošene in preluknjane čevlje. Don Bosko si je nemudoma sezul svoje in mu jih dal. Ko je Rocchietti odhajal, je dejal svojim tovarišem: »Glejte, kako si bo don Bosko pomagal, ker nima drugih čevljev.«

In don Bosko je dal poklicati Buzzettija, Rua in druge, toda nobeden ni imel drugih čevljev kot tiste, ki jih je imel na nogah. In tako niso mogli dobiti čevljev za don Boska. Končno so nekje staknili par cokel. Vedeti moramo, da je bilo sredi poletja. Don Bosko je na kosilo šel po stopnicah in vsi fantje so prišli gledat, kaj tako neznansko ropota. Videli so don Boska v coklah. Stvar se je zamotala, ko je proti trem popoldne prišel služabnik grofa Giriodija in prosil don Boska, da bi čim prej prišel k njemu, ker je nekdo v družini težko zbolel. Don Bosko si je želel kočijo, da nihče ne bi opazil cokel. Toda bilo jo je težko dobiti, ker jih je v tistih časih bilo malo, stale so pred železniško postajo in so bile zelo drage. Iti pa bilo treba takoj. Zato je prosil služabnika, da ga počaka in bo njegov spremljevalec. Upal je, da bo tako vzbujal manj pozornosti. S tem služabnikom ob strani je prehodil Vio Dora Grossa in Piazzo Castello, se držal stene in hodil sključeno, da je tako skrtil svoje obuvalo. Tako sta prišla do Via Po na številko 53. Ko je končal svoje opravilo, je služabnik menil, da bi mogel oditi sam. Zato mu je rekel: »Upam, da boste mogli priti domov brez mene.«

»Ne, nikakor ne,« je dejal don Bosko, »pospremite me nazaj.«

»Toda zakaj?«

»Ker imam ... ker imam cokle.«

»O, jaz neumnež!« je vzkliknil služabnik, stekel h grofu Giriodiju in mu razložil zadevo. Grof se je hitro oblekel in je osebno spremljal don Boska po ozkih in malo obljudenih ulicah, dokler nista prišla na Via Corte d'Appello. Tu je grof don Boska povabil, da je vstopil v trgovino vdove Zanone pri številki 8, ki sta jo tako grof kakor don Bosko dobro poznala. Grof je počasi razjasnil zadevo: »Don Bosko je brez čevljev in nosi cokle.« Gospa Zanone, ki je takoj ob prihodu don Boska nadvse veselo pozdravila, je ob teh besedah takoj prinesla najlepši par čevljev in jih prilagodila don Boskovi nogi. Cokle pa si je pridržala kot spomin na ta slavni dogodek.

Najraje je imel to, kar je dobil vbogajme. Ko je dobil v dar kak kos obleke, ga je vzel kakor kateri koli njegov varovanec. »Spominjam se,« je pripovedoval mons. Cagliero, »ko smo od obrambnega ministrstva prejeli čevlje, površnike, hlače; vse je bilo že ponošeno ali celo zavrženo ali spravljeno v kotih skladišč, včasih razjedeno od moljev ali pa strohnelo. Včasih so prišle tudi konjske odeje, da so

se fantje v Oratoriju obvarovali pred mrazom. In on si je oblačil te obleke, ne da bi delal razliko med seboj in svojimi sirotami, nosil je iste čevlje, iste hlače in iste površnike tudi zunaj hiše, zlasti če je moral iti od doma ponoči, čeprav je bilo vse robato in okorno. Kolikokrat smo ga pozimi videli, kako si je na talar oblekel črn vojaški plašč in ga nosil v cerkvi in zunaj nje. Leta 1866 in naslednja leta je Janezu Bisiu dal v predelavo zgoraj omenjene hlače in je trdil, da mu zelo dobro služijo. Sivo konjsko odejo je uporabljal za posteljno pregrinjalo.

Sveto uboštvo je ex professo (poklicno) navdušeno priporočal vsem svojim sinovom v nagovorih, pridigah in vsakokrat, ko se mu je za to ponudila priložnost. Priporočal jo je zlasti tistim, ki so bili odgovorni za upravo doma, in zahteval, da so vodili pregled vsega kot lastnino Božje previdnosti. Klerikom je zabičeval, da je za cerkvenega človeka neprimerno, da bi letal za novotarijami posvetnih ljudi. Če mu je kdo ugovarjal, češ da mora duhovnik skrbeti za svoje dostojanstvo, je odgovarjal, da je dostojanstvo duhovnika in redovnika v uboštvu, ki ga spremljata urejenost in snažnost. Kako zelo je imel rad to čednost, se je videlo, ko je kdo kljub njegovim opominom ravnal proti uboštvu. Ob takih priložnostih je imel navado reči, da je veliko redov propadlo, ker so opustili skupno življenje in se oddaljili od prvotnega uboštv. Pogosto je tudi trdil: »Opozarjam vas tudi, da se varujte zlorabe odvečnega. Zapomnite si, da to, kar imamo, ni naše, temveč revežev. Gorje nam, če tega ne bomo pravilno upravljali!«

Zato se je tudi na potovanjih – in koliko je potoval –, kolikor je bilo odvisno od njega in če ni bilo zelo tehtnih razlogov, vedno vozil v tretjem razredu.

Svojim sodelavcem je zagotavljal, da bodo ljudje v svetu z njimi simpatizirali in jih celo sami sovražniki in nasprotniki vere ugodno presojali, če bodo izpolnjevali uboštvo. Prav tako je z gotovostjo trdil, da jih bo Bog obilno blagoslavljal tako v duhovnem kakor časnem pogledu, če bodo vztrajno gojili uboštvo.

Ko je pripovedoval življenje Božjega odrešenika Jezusa Kristusa, ki ni imel, kamor bi glavo položil, je dodajal: »Kako naj se imenujemo njegovi učenci, če smo tako zelo različni od njega? Jezus Kristus se je rodil v revščini, živel je v revščini in je umrl v revščini.«

Zatem je vse spodbujal, da ne bi navezovali srca na udobnosti, da bi varčno ravnali z obleko, knjigami in drugimi osebnimi predmeti, zlasti s papirjem in si ne prisvajali navad, ki lahko postanejo zelo drage. »Tako varčevanje nam bo omogočilo, da bomo mogli zastonj sprejeti kakega dečka več.«

Don Boskovi sinovi so verno poslušali nasvete svojega očeta in so se navadili biti brez udobja in celo brez za življenje nujno potrebnih stvari. Prvi du-

hovniki, ki so bili tudi prvi predstojniki Oratorija, so bili zadovoljni z majhno podstrešno sobo, kjer je bilo prostora samo za mizico s stolom in umivalnik z vodo in nič več. Študirat so hodili v skupno učilnico z dijaki. Strog način življenja, ki so ga živeli tudi gojenci, je tem prvim letom dajal vzdevek »junaških časov«. To junaštvo je imelo za vodilo misel sv. Terezije: Kolikor več damo telesu, toliko manj dobi duša.

Sklenimo sedaj s stranjo kanonika Ballesia, ki je celih osem let živel skupaj z don Boskom.

»Uboštvo si srečeval povsod in v vsakem dejanju našega življenja v Oratoriju. Dostikrat sem razmišljal o tej resnici: Don Bosko in njegova družina sicer niso kapucini po obljubi in imenu, so pa to v svojem revnem in delavnem življenju. To uboštvo se je v njem, kakor pri vseh svetnikih, ki znajo najti pravo mero in preprečiti pretiravanje, družilo z izbrano čistočo.«

»Mislim, da je to prihajalo od njegove kreposti in zlasti še od njegovega zatajevanja, od njegove delavoljnosti in čistosti. Zato je oseba Božjega služabnika stala pred nami sveta in svetniško urejena.«

56.

POGLAVJE

Preizkušnje in težave ob začetkih Družbe – Don Bosko je napisal prva pravila v soglasju s potrebami in zahtevami časa – Skrivnostno nasprotovanje – Nezaželeni nasveti – Napotki Urbana Rattazzija – Pritrjevanje teologov in škofov – Bojazni škofa iz Bielle – Mons. Franski svetuje don Bosku potovanje v Rim – Oblate pri Mariji Tolažnici in frančiškane izženejo – Fantje iz Oratorija in sveti obredi v tej cerkvi – Previdna don Boskova beseda v obrambo nekaterih redov

DON BOSKO JE LJUBIL EVANGELJSKO UBOŠTVO z isto ljubeznijo, kot najbolj vdan otrok ljubi svojo mater, in to uboštvo je bilo njegovo bogastvo. V povračilo za toliko krepost ga je Gospod namenil za ustanovitelja družbe redovnikov, ki naj bi skušali zadostiti potrebam današnjega časa in bi uresničevali apostolov rek: *Nihil habentes et omnia possidentes* (nič nimamo, pa imamo vsega zadosti). Toda to nikakor ni bilo lahko. Ni šlo za to, da bi sklicali, temveč ustvarili prve člane tega dobredelnega združenja. To pa je zahtevalo ogromno truda in zveste vdanosti Bogu. Naj navedemo dokaze.

Že večkrat smo pokazali, kako je don Bosko povabil nekaj svojih fantov in klerikov, da bi se ustavili v Oratoriju in mu pomagali pri njegovem težkem delu, in kako mu je to le z veliko težavo uspevalo. Don Savij Ascanio je podal tole pisno izjavo: »Leta 1850 sem dejal don Bosku: 'Ustanovite redovno službo.' On pa je odgovoril: 'Daj času čas.' Iz tega sem sklepal, da se je v resnici ukvarjal s to mislijo. Nekaj let pozneje sem zvedel, da je začel sedaj enega sedaj drugega vabiti, da bi naredil obljubo za kratek čas, ne da koga silil, da bi moral obljubo obnoviti, kot je potem tudi res niso podaljševali.

Tudi don Jožef Cafasso je dejal don Bosku, ki mu je pripovedoval o težavah pri utrjevanju svoje ustanove oratorijev: 'Za vaše ustanove je nujno potrebna redovna služba.'

'To je seveda tudi moja želja, toda kako naj to storim?

Če bi moj cerkveni predstojnik ali naloge članov nove družbe zahtevale premestitev ali spremembo dela, bi se znašel v težavah.'

'Brez dvoma. Toda treba je,' je poudaril don Cafasso, 'tej novi redovni družbi dati obljube in dobiti odobritev najvišjega vodstva Cerkev. Tedaj boste svobodno razpolagali s svojimi člani.'

Don Bosko je prosil za nasvet pri načrtu, za katerega je z gotovostjo vedel, da bo uspel. Želel pa je, da ta načrt s svojo avtoriteto odobri njegov pobožni in učeni duhovni vodja. Tudi ni pozabil ponovnih spodbud nadškofa Fransonija. Toda previdnemu, kot je bil, se mu je misel formalnih obljub zdela prenačljiva in je menil, da bi moral najprej poskrbeti, da bi nova pravila družbe odobrila škofijska oblast.

Teolog Borel in še kdo drug, ki jih po pravici štejemo za prvi temelj naše družbe, ker so stalno in na vse načine pomagali don Bosku, so občudovali družbeno korist delovanja oratorijev. Zato so želeli, da bi se delo nadaljevalo, in so Božjega služabnika nagovarjali, da bi začel ustanavljati družbo, ki bi mogla prevzeti to nalogo. Toda don Bosko je ponavljal: 'Vlecimo naprej tako, kakor je, in prepustimo se Božjim rokam. Čakajmo, da nam Bog dá znamenje in nakaže, da naj začnemo.'

Kje naj bi dobili člane, ki bi oblikovali novo redovno družbo?

Previdno je v nedeljo po večernih molitvah, ko so dečki šli spat, v svoji predsobi, ali bolje rečeno v knjižnici, začel zbirati nekatere dijake in klerike, za katere je vedel, da so polni njegovega duha; hotel jih je uvajati v cerkveno službo. Da bi jim preprečil izgubo poklica, jim je opisoval prednosti skupnega življenja in s prepričljivo zgovornostjo in sveto prizadevnostjo se je trudil, da bi jih zadržal cele počitnice ali vsaj nekaj časa v Oratoriju. Počasi jim je začel razkrivati svoje načrte in budil v njih sveto navdušenje. O tem je govoril tudi v zaupnih pogovorih. Na tak način se je začel oblikovati, ne da bi se oni tega zavedali, začetek Družbe, saj so začeli imeti Oratorij za svoj dom.

Ti začetki pa, ki so že pognali korenine v nekaterih srcih, se niso kazali navzven. Tak zbor je bil nekaj čisto svobodnega, kot kako pobožno združenje, v katerem se večji otroci zbirajo okoli svojega očeta, da bi slišali, kaj on priporoča za boljše reševanje materialnih in moralnih zadev v Oratoriju. Tako je mislila o teh zborovanih celotna skupnost vse do leta 1860.

Don Bosko je imel za to, da so njegovi nameni ostali tajni, tehtne razloge. O svojih načrtih si je upal govoriti komaj z enim ali dvema najbolj zaupnima, da ne bi delavoljnih prestrašil in mu ne bi pomagali. Ko je koga povabil, da bi prišel živet k njemu, ni nikoli izdal, da gre za kak red ali redovno družbo, nikdar ga nismo slišali izgovarjati besed novinec, noviciat, obljube, zaobljube, ker bi sicer vsi pobegnili. Proti temu so bili predsodki, zmote, obrekovanje in smešenje menihov, o grdobiji katerih so bila polna ušesa ljudi. Tudi še tako plemenite duše bi se prestrašile in si ne bi mogle misliti, kakšni prihodnosti bi šle naproti, kajti oblast je zatirala redovne družbe. K temu moramo dodati še dejstvo, da so bili ti dobri dečki mladi in neizkušeni.

Zares so pozneje skoraj vsi prvi duhovniki Oratorija in pomočniki laiki za-trjevali: »Če bi nas don Bosko vprašal, ali bi hoteli vstopiti v njegovo družbo, in če bi nam jasno razložil, kaj pomeni družba, ne bi pristopil niti eden izmed nas. Toda don Bosko nas je pritegnil s svojo dobroto in mi smo kot ovčke k zeleni klaji vstopili v njegov ovčjak. In sreča za nas, da smo se dali pritegniti. Don Bosko je z namenom, da bi koga pridobil za svojo družbo, takole govoril: 'Imaš rad don Boska? Bi hotel preživeti čas svoje kleriške cerkvene priprave v Oratoriju? Bi ti ugajalo sčasoma pomagati don Bosku pri delu? Oh, koliko dela je pred nami! O, da bi imeli duhovnike in klerike, ki bi hoteli ostati v hiši. Koliko dobrega bi mogli narediti. In dela bi bilo zadosti za vse.' Nas so te besede ganile in pritegnile.

Spominjam se, da me je eden izmed teh vprašal, kako naj piše svojim staršem, ki so že iskali mesto zanj v semenišču. Odgovor se je glasil: 'Piši jim takole. Ker sem hvaležen don Bosku, ki mi je pomagal do sedaj, bi rad ostal z njim, da bi videl, ali mu kot klerik lahko pomagam pri opravkih v hiši bodisi kot asistent, v šoli in drugje.' In zares nisem takrat niti razumel niti vedel niti si želel kaj drugega.«

Druga težava je izhajala iz dejstva, da so ti maloštevilni člani tistega prvobitnega združenja bili nesposobni za prostovoljno pokorščino, ki mora prave redovnike prevevati z odpovedjo lastni volji. Njihovo nujno sodelovanje pri asistenci, pri šolskem in verskem pouku, utečeno svobodno življenje v smislu družinskega duha, ki je tako zelo cvetel v domu v Valdoccu, nekateri goreči a težki značaji, ki so se radi podvrgli napornemu delu in odrekanju, vse to je sililo don Boska k velikodušnosti glede tega, da bi od njih zahteval redovno disciplino in točen red.

Posnemal je zgled Božjega Učitelja, ki so mu farizeji očitali, da se njegovi učenci ne postijo, in jim je on odgovoril s priliko o krpi novega blaga na staro obleko; ali z novim vinom, ki ga vlivamo v stare mehove; ali o ljubitelju starega vina, ki se ne more privaditi na novo. S tem je pokazal, da se mu nenadna

sprememba življenja zdi nemogoča in da mora svoje učence voditi korak za korakom ter obnavljati njihovega duha s svojim naukom, s svojim zgledom in s svojo milostjo. In kaj vse je moral pretrpeti od svojih učencev, nam pove sveti evangelij (prim. Luk 5,33). Naj samo omenimo vzklik 'Trda je ta beseda, kdo jo more poslušati?' in dejstvo, da so mu mnogi obrnili hrbet.

Don Bosko je 1875 govoril: »Kdo izmed vas se še spominja prvih časov Oratorija? Sedaj se je toliko spremenilo, toliko smo izboljšali in utrdili. Zares se vidi, da smo pravi naprednjaki, in to odlični. Tedaj je bil don Bosko sam, nato je prišel don Alasonatti. Don Bosko je moral poučevati v šoli, k temu so prišle večerne šole, moral je pisati knjige, pridigati, asistirati gojence, iskati denar za vzdrževanje Oratorija. Medtem so nastali med kleriki neredi in nesporazumi o tem, kako delati dobro, slovstvene in teološke razprave, toda zunaj časa in preveč živahne, motenje v učilnici, ko ni bilo fantov, nekateri zjutraj niso hoteli vstati iz postelje, češ da je prehladno, drugi iz upravičenega razloga niso šli v šolo in o tem niso obvestili predstojnika. Spodbudno so se s fanti udeleževali vseh predpisanih pobožnih vaj, vendar niso opravljali duhovnega branja in ne premišljevanja, kot zahtevajo učitelji krščanske popolnosti. Jaz sem videl te neredne in opozarjal, kogar je bilo treba, vendar sem dal, da je šlo naprej, kakor je pač bilo mogoče, ker ni šlo za Božje žalitve. Če bi hotel odpraviti vse pomanjkljivosti, bi moral odposlati vse fante in zapreti Oratorij, ker se kleriki ne bi hoteli prilagoditi novemu načinu življenja. Stalno je vel duh neodvisnosti, ki je štel za nadlego vsako spono, in bilo je preveč vab v udobnejše življenje, ki ga je predstavljal položaj škofijskih duhovnikov. Tudi se je dogajalo, da so starši sinove, ko so postali duhovniki, vztrajno vabili domov. Potrebna je bila modra obzirnost. Z druge strani pa sem ugotavljal, da so ti sicer tako razvajeni kleriki radi delali, bili dobrega srca, moralno trdni in sposobni, da bi mi, potem ko minejo mladostni viharji, lahko uspešno pomagali. In reči moram, da je danes veliko naših duhovnikov, ki so takrat spadali v to zvrst odličnih delavcev, ki se nadvse trudijo, imajo odličnega cerkvenega in redovnega duha. Vem pa, da bi takrat odšli, če bi jim hotel vsiliti preveč omejevalne zahteve. Če bi hotel, da bi takrat bilo vse v najlepšem redu, bi se moral omejiti na majhen krog sodelavcev in bi malo ali nič dosegel in Oratorij bi bil danes neke vrste vzgojni zavod s petdeset ali kvečjemu sto fanti. In nič več.«

Kar pa je tem prvim don Boskovim sodelavcem v veliko čast, je njihovo spoštovanje in ljubezen do njihovega predstojnika. Predvsem so dovoljevali don Bosku tisto svobodo govorjenja, ki je v navadi v družinah. Zato je don Bosko lahko tudi s prižnice pokaral tistega, ki si je to zaslužil; tudi v navzočnosti to-

varišev. Vendar je bilo to poredko. In nihče ni bil zaradi tega užaljen, kajti don Bosko je lahko povedal in storil, kar bi bilo za koga drugega prava predrznost.

Naj omenim dogodek iz leta 1857. Uveljavilo se je pravilo, da so bile sveče, ki so jih dobili v dar tisti, ki so šli na pogreb v mesto, namenjene za bogoslužje v Oratoriju. To je bil velik prihranek, ker je don Bosko pogosto dobival taka vabila. Zgodilo se je, da so bili štirje kleriki poslani na pogreb na Sopergo in tam je vsak dobil košarico z dvanajstimi svečami. Ko so se vrnili domov, sta dva klerika – kot je bila navada – sveče oddala don Alasonattiju, druga dva pa sta šla k svečarju, jih prodala in obdržala izkupiček zase. Ni bilo prvič, ko si je kdo dovolil tako ravnanje. Don Bosko sam je bil priča. Malo je zmajal z glavo in z nasmehom pokazal, da je uganil, kaj skrivata pod plaščem. Ker pa je bil v družbi drugih, ni nič rekel. Mogoče je tudi mislil, da sta denar potrebovala za kako knjigo ali kaj drugega.

Toda če je takrat molčal, se mu je sedaj zdelo potrebno, da spregovori, zlasti še, ker so vsi v hiši zvedeli za to in je bilo treba preprečiti zlorabo, ki bi se sicer lahko spremenila v splošen nered.

Zato je zvečer po večernih molitvah, kot vedno miren in ljubezniv, vprašal don Alasonattija: »Danes zjutraj so torej nekateri fantje šli na pogreb?«

»Da, gospod.«

»In kdo je šel?«

»Ta in ta.«

»In sveče? So jih izročili prefektu?«

Don Alasonatti je povedal imena in dejal:

»Dva sta jih izročila, dva pa ne.«

»To mi pa ne ugaja. F... bi, četudi neupravičeno, mogel misliti, da s tem, ko poje in se udeležuje cerkvenih slovesnosti, koristi hiši, toda ti, G..., nikakor ne. Ti izkoristiš vse, kar ti nudi hiša, in si tukaj popolnoma zastonj, ne da bi plačal tudi najmanjšo mesečnino. Še pred nekaj dnevi si bil pri meni in me prosil, da bi te oprostil postranskih izdatkov, češ da jih tvoji starši ne morejo plačati. In jaz sem ti dolg odpustil. Zato nimaš nikakršnega razloga, da ravnaš tako z menoj. Lahko noč.«

Ker so bili skoraj vsi fantje v istih okoliščinah kot klerik G..., so si nauk dobro zapomnili in ga imeli za pravičnega in utemeljenega. Tudi klerik sam se ni čutil užaljenega in ni prav nič mislil, da je don Bosko ravnal proti krščanski ljubezni, ker je bil don Bosku vedno vdan kot dober sin. Leta 1894 je izjavil: »Nikdar nisem v don Bosku opazil ničesar, kar bi moglo zatemniti slavo njegove svetosti.«

Don Bosko je dolga leta le v daljavi gledal svoj sen, po katerem je tako zelo hrepenel, končno pa je 1857, po desetih letih neutrudne vztrajnosti, nenehnih naporov, velikih izdatkov in vsakdanjih skrbi videl svoje načrte uresničene. Potem ko je dal v šolo nekaj rokodelcev, ki so se odlično obnesli, se je videl obdanega z izbrano skupino kakih osmih klerikov in fantov, na katere, tako se mu je zdelo, je mogel računati in so bili pripravljeni prevzeti nase težave za vse življenje.

Treba jim je bilo predložiti pravilo in to je bilo že pripravljeno. Don Bosko je s svojo običajno previdnostjo po dolgem razmišljanju in brez vsake naglice sestavil Pravilnik svoje dobrodelne ustanove in medtem, kakor pravi kanonik Anfossi, prosil klerike, da bi molili za Božjo pomoč pri tako pomembni nalogi. Osnove so bile na določen način že položene, ker sta pravilnika za praznični Oratorij in za zavetišče že predstavljala predstojnike z raznimi nalogami kot člane prihodnjega vrhovnega sveta. Z veliko težavo si je priskrbel konstitucije raznih redov in redovnih družb, saj ti ne marajo, da bi tudi samo za kratek čas kdo zunaj reda dobil v roke njihovo pravilo. Celo Marijini oblati v Turinu, ki so bili njegovi veliki prijatelji, so najprej odločno odbili njegovo prošnjo, nekaj let pozneje pa se mu je le posrečilo, da ga je dobil v roke. Toda na začetku svojega dela, leta 1855, se je moral zadovoljiti s spoznanjem, ki ga je imel iz cerkvene zgodovine, in se opirati na nekatere misli, ki jih je dobil v svojih sanjah ali vide-njih. Naloga ga je stala veliko prečutih noči, dodatnega študija in dopisovanja z uglednimi osebami, ki so mu s svojim znanjem in izkušnjami osvetlili mnoge probleme. Težave so prihajale predvsem iz zahteve, da se mora njegova družba razlikovati od drugih zlasti v tem, da odpravi nekaj preveč asketskih navad, ki jih nima škofijsko duhovništvo in ki jih svetni ljudje neradi vidijo ali se iz njih celo norčujejo. Menil je, da je v redovništvu treba ohraniti samo bistveno, medtem ko zunanji videz ni pomemben. 'Po mojem mnenju bi taka družba vzbujala veliko več zaupanja, bila bi dosti bolj privlačna in bi sčasoma mnoge pripravila, da bi se ji pridružili zaradi, rekel bi, njene modernosti.' Iz tega razloga tudi ni hotel, da bi se novi redovniki imenovali po njem.

Tudi s patrom Janezom Krstnikom Paganijem, neposrednim naslednikom opata Antona Rosminija, se je pogovarjal o stvareh, ki niso v skladu s časom.

Zdi pa se, da je moral bojevati težke boje s sovražnikom človeškega rodu, ki mu to delo ni ugajalo. »Vedno, ko je don Bosko začel kako pomembno pobudo za večjo Božjo slavo,« tako pričuje kanonik Anfossi, »je imel velike težave s hudičevimi spletkami. Ko sem ga nekega jutra vprašal, kako je prebil noč, mi je odgovoril: 'Zelo slabo, ker me je mučila presneta mrcina v podobi medveda, ki je sedel v mojo posteljo in me skušal poležati in zadušiti.' To se ni zgodilo samo

enkrat. Don Bosko je jasno povedal, da so to prave peklenške hudobije.« Drugi prebivalci Oratorija so isto dogajanje opisali na podoben način in smo lahko prepričani, da gre za nadnaravno dogajanje.

V noči, ko je don Bosko končeval pisanje pravil salezijanske družbe, sad toliko molitev, razmišljanja in truda, se je ob pisanju sklepnih besed 'Vse v večjo Božjo slavo' prikazal *inimicus homo* (sovražni človek), tresel pisalno mizo, prevrnil črnilnik, zapacal rokopis, ki se je vrtinčasto dvignil v zrak in padel nazaj ob tako čudnem kriku, da je vlival velik strah; in na koncu je bilo vse tako zapacano, da se ni dalo več prebrati, in je nato don Bosko moral svoje delo začeti znova. To je on sam zaupal nekaterim, med njimi misijonarju don Evaziju Rabaglatiju.

Ko je končno napisal pravila, je dolgo prosil Gospoda, kot nam je sam povedal, da bi mu dal vedeti, ali je že prišel trenutek, da bi začel postopek za svojo tako zaželeno družbo.

Medtem je don Bosko osebno povabil tiste svoje gojence, za katere mu je bilo jasno, da jih kliče Gospod njemu v pomoč. Njim je zaupno razložil načrt družbe, za katero je bil prepričan, da bo prinesla zamišljene sadove v korist mladine, in jim od časa do časa bral konstitucije, ki jih je sestavil. Ni bilo še končno veljavno določenih pravil, ker to ni bilo mogoče brez dokončne odobritve cerkvene oblasti, vendar je govoril tako jasno in razločno, da so vsi videli don Boskove namene in se zavedali, kake obveznosti bi vzeli nase. Te prve konstitucije bomo natisnili na koncu tega zvezka kot zgodovinsko pričo, ki nam kaže, na kak način si je don Bosko zamislil redovno družbo sv. Frančiška Saleškega.

Vendar pa je novica o tem pravilniku prišla tudi v javnost.

Nekateri njemu naklonjeni cerkveni dostojanstveniki so mu zaradi žalostnih okoliščin časa, zaradi pomanjkanja članov, zaradi preračunanega preganjanja redovnih družb s strani oblasti odsvetovali uresničitev njegovega načrta. Oblast bi pritisnila na njegovo ustanovo in jo zadušila, preden bi sploh zagledala luč sveta. Don Bosko pa je odgovarjal, da Bogu ni nič nemogoče, in če je ustanova, ki jo je hotel ustvariti, Bogu po volji, bo kljub vsem težavam zaživela. Bil pa je z njimi istega mnenja o tem, da se je treba oborožiti z zvitostjo, ker gre za ustanovitev nove redovne družine, medtem ko že obstoječe izginjajo. Obenem pa je trdil, da je treba za vsako ceno rešiti mladino.

Vsekakor don Bosko ni mogel biti gotov, da oblast ne bo onemogočila redovne družbe, ki naj bi nadomestila tiste, ki jih je odpravila revolucija. Tedaj mu je nepričakovano dogodek odprl pot. Božja modrost, ki se igra na svetu ves čas, igra na zemlji, je hotela uporabiti Urbana Rattazzija in don Boska osvoboditi vsake negotovosti.

Nekega dne 1857 je torej minister Rattazzi, ki so ga začele skrbeti napredne ideje ljudstva, poklical k sebi don Boska, ki mu je prej poslal pismo¹⁹. Potem ko sta govorila o loteriji in o oratorijih, od katerih vlada lahko pričakuje toliko koristi, mu je povedal približno tole:

»Jaz, gospod don Bosko, želim, da bi živeli veliko let v korist zapuščenih otrok. Toda vi boste, kakor vsi, nekoč umrli. In kaj bo z vašo ustanovo, ko vas ne bo več? Ste že razmišljali o tem? Ste mislili, na kak način hočete poskrbeti za nadaljevanje svoje ustanove? In če ste mislili, kaj boste ukrenili za obstoj vaše ustanove?«

Na to nepričakovano vprašanje je don Bosko pol za šalo pol zares odgovoril:

»Da vam po pravici povem, ekselenca, za zdaj še nimam namena tako kmalu umreti, zato sem si poiskal kakega sodelavca. Kako pa bo z mojo ustanovo po moji smrti, pa nisem razmišljal. Toda ker ste vi sami sprožili to vprašanje, me zanima, na kak način bi po vašem mnenju mogel najbolj zanesljivo poskrbeti za nadaljevanje oratorijev.«

»Ker nimate namena ustanavljati oratorija kot dobrodelna ustanova, bi morali po mojem mnenju,« je dejal Rattazzi, »med laiki in duhovniki zbrati ljudi, ki jim zaupate, ustanoviti družbo z določenimi pravili, jih prepojit s svojim duhom, jih uvesti v svoj sistem tako, da ne bi bili samo sodelavci, temveč tudi nadaljevalci vašega dela po vaši smrti.«

Na ta nasvet je na don Boskovem licu zaigral lahen nasmeh. Minister je vendar podpisal zakon o razpustu redovnih družb, ki so delovale na ozemlju sardskih držav, zato se je zdelo don Bosku čudno, da mu je prav on svetoval ustanovitev kake druge redovne družbe. Dejal je:

»Ali vaša ekselenca meni, da je v teh naših časih mogoče ustanoviti novo redovno družbo in da bi taka družba mogla obstajati, ne da bi bili člani med seboj povezani z redovno zaobljubo?«

»Povezava je nujno potrebna, s tem se strinjam, vendar tako, da imetje ne bo pripadalo skupnosti kot moralni osebi.«

»Toda oblast je v zadnjih dveh letih zatrla več redovnih skupnosti in zelo verjetno se pripravlja zakon o odpravi še preostalih. Bi v takih okoliščinah vi dovolili ustanovitev nove redovne družbe, podobne ukinjenim?«

¹⁹ Turin, 7. julija 1857. Velečastiti in veleugledni gospod! Ubogi zapuščeni Klavdij Ardi, sirota, ki ga je velečastiti duhovnik Janez Bosko s pismom 13. junija tega leta sprejel v svoje zavetišče, ki ga on sam vodi, je želel s svojo sestro vstopiti v zavetišče Cottolenga. Gospod direktor vitez Anglesio ju je dne 3. tekočega meseca tam že sprejel. Podpisani Vas prosi, da bi namesto dečka Ardija sprejeli nič manj nesrečnega Viljema Jakoba Bertella, ki vam ga je to ministrstvo že priporočilo dne 19. junija tega leta. Obenem istega duhovnika Boska prosim, da bi se čim prej oglasil pri podpisnem. Minister URBAN RATTAZZI

»Zakon o odpravi redovnih družb dobro poznam,« je odvrnil Rattazzi, »in poznam tudi vzroke. Zakon ne bi delal nikakršnih težav, če bi vaša uglednost ustanovila redovno družbo v soglasju s časi in obstoječo zakonodajo.«

»In kako bi moralo to biti?«

»Biti bi morala družba, ki ne bi imela videza mrtve roke, temveč žive. Družba, v kateri vsak član ohrani državljske pravice, se podreja zakonom države, plačuje davke in tako naprej. Z eno besedo: nova družba pred državo ne bi bila nič drugega kot združenje svobodnih državljanov, ki so se združili in živijo skupaj z namenom dobrodelnosti.

»Mi vaša ekselence lahko zagotovi, da bi država dovolila ustanoviti tako družbo in ji dala delovati?«

»Nobena ustavna in pravna država ne bo ovirala ustanovitve in delovanja take družbe, kakor ne ovira, temveč podpira družbe za napredek trgovine, industrije, menjalnice, medsebojne pomoči in podobnega. Dovoljuje se vsako združevanje svobodnih državljanov, če le njihov namen in sredstva niso v nasprotju z zakoni in ustanovami države. Bodite brez skrbi, odločite se. Bodite prepričani, da boste imeli vso podporo države in kralja, saj gre za prvovrstno človekoljubno ustanovo.«

»Prav,« je končal don Bosko, »bom razmislil. In ker se vaša ekselence kaže dobrohotno naklonjena meni in mojim dečkom, se bom v danem trenutku in po potrebi obrnil na vas in vas prosil za vaš modri nasvet in učinkovito zaščito.«

Rattazzijeve besede so bile za don Boska žarek luči: razodele so mu namene vlade in ga popolnoma prepričale. Družba, ki mu jo je Rattazzi svetoval, naj bi bila civilna čisto človekoljubna družba, pri čemer ni vstopal v vsebino duhovnega reda. Za nasvet se mu je toplo zahvalil, na da bi črnil besedo o tem, da je te zamisli že zapisal v svoje konstitucije; zlasti tisto, ki se tiče izpolnjevanja zaobljube uboštva. Zdelo se mu je potrebno, da je bil Rattazzi prepričan, da je bila to njegova zamisel in da ga je zato imel na svoji strani kot zaščitnika. Tako je tudi bilo. Rattazzi je večkrat sprejel don Boska v ministrstvu in ga vedno spodbujal, naj bi čim prej uresničil ta načrt. Don Bosko je v naši navzočnosti 1. januarja 1876 izjavil: »Rattazzi je hotel z menoj sestaviti več členov naših pravil o odnosu do civilnega državnega zakona. Lahko rečemo, da so nekatera določila, zato da nas država ne bi mogla ovirati, prav njegova.«

Don Bosko je o tej podpori na dolgo razpravljal z don Cafassom, se posve-toval z več škofi in drugimi cerkvenimi možmi in se šele potem obrnil na Sveti sedež. Šlo je za ustanovitev redovne družbe, ki bi se razlikovala od že obstoječih, ki so delovale v Piemontu. Nato je postavil nekatera vprašanja: »Ali ne bi mogla

kaka družba, ki bi želela delovati za večjo Božjo slavo in ostati civilnega značaja pred državo, biti tudi red pred Bogom in Cerkvijo? Ali ne bi mogli biti njeni člani istočasno svobodni državljani in redovniki? Zdi se mi, da je to združljivo, kakor je mogoče, da je kdo v kateri koli državi lahko hkrati dober katoličan, zvest podanik kralja ali republike in istočasno član Cerkve, podložen obema in izpolnjevalec zakonov obeh ustanov.« Škofje in teologi so na to vprašanje odgovorili pritrdilno.

Pri tem pa se je pojavilo drugo sicer postransko vprašanje, ki pa bi lahko povzročalo težave.

Don Bosko je vprašal za svet tudi škofa v Bielli. Mons. Losana je don Boska opozoril, da škofije potrebujejo takojšnjo pomoč novih duhovnikov in bi mogoče s svojo družbo zmanjšal učinkovitost pomoči, ker bi najboljše pripravnike obdržal zase. Vsem je bilo jasno, da je bila prihodnost duhovnikov položena v don Boskove roke. Toda don Bosko je odgovoril, da do take škode ne bi prišlo, ker bi on s svojimi prvimi sodelavci, združenimi v družbi, lahko nudil škofijam v nekaj letih veliko večjo in učinkovito pomoč. Svoj odgovor je podkrepil z izrekom: Iz treh vrvic spleteno vrv je težko pretrgati. To pomeni, da bi delo za poklice odslej moralo biti sad skupnega napora, nenehno, stalno, postopno, ki ga ne bi mogli preprečiti zaradi vezi pokorščine, ki bi povezovala med seboj vse delavce evangeljskega vinograda. Mons. Losana, ki je o tem govoru poročal kanoniku Anfossiju, je odobril don Boskovo zamisel, ki se je kaj kmalu na naravnost čudežen način tudi uresničila. Zgoraj omenjeni kanonik nam je pisal: »Ko sem tudi jaz nekega leta (1862) prevzel en gimnazijski razred v Oratoriju, se jih je od sto učencev za cerkveno službo odločilo štiriinšestdeset, ki so potem nadaljevali svoj študij v raznih semeniščih posameznih škofij.«

Ko je tako dobil privolitev škofa v Bielli, je don Bosko želel spoznati mnenje svojega nadškofa o svoji odločitvi. Ker se ni mogel osebno odpraviti v Lyon, kjer je ta neustrašni junak Cerkve živel v pregnanstvu, mu je o svoji zamisli pisal pismo in ga prosil za njegovo mnenje. Mons. Frasoni je z veseljem odobril don Boskovo zamisel, ki je bila že leta tudi njegova, ga spodbudil k vztrajnemu nadaljevanju ter mu svetoval, naj se odpravi v Rim in vpraša za svet in ustrezna dopolnila nesmrtnega papeža Pija IX. Don Bosko je z veseljem sprejel priporočila svojega nadškofa in se odločil za potovanje, na katerega je že dalj časa mislil.

Medtem ni bilo ne konca ne kraja velikih žalosti.

Ko se je don Bosko trudil, da bi začel delo za ustanovitev svoje družbe, se je vlada lotevala redovnih hiš, razganjala pridne in miroljubne redovnike in zbirala v enem samem samostanu člane različnih redovnih družin. Don Bosku je bilo zlasti hudo, ker so zakon z vso trdoto uveljavili tudi nad Oblati Marije Tolažnice,

ki jih je zelo cenil in spoštoval. V novembru 1855 je cerkvena blagajna dala v najem nekemu hotelirju del njihovega samostana, leta 1857 pa ga je pognala ven in nastanila v njem manjše brate observante, ki jih je oblast ščitila. Ker so se ti vselili, ne da bi o tem obvestili prestolnični nadškofijski urad, jim generalni vikar ni hotel dati dovoljenja za upravljanje svetišča in je za rektorja imenoval enega izmed oblatov in pozneje nekega škofijskega duhovnika. Take razmere gotovo niso bile v prid češčenju podobe presvete Device Tolažnice. Zato je don Bosko tista leta pošiljal tja svoje pevce za slovesne devetdnevnic in svoje klerike za službo pri oltarju ob večjih praznikih, če so ga za to prosili. Ko so fratri videli, da nadškofija vztraja pri svojem, so po kratkem zavlačevanju predložili papeško odredbo. Ker pa razlogi niso bili trdni, se je mons. Frasoni obrnil na Rim, od koder je prišel ukaz, da morajo manjši bratje prositi nadškofa za odpuščanje. Ko so to storili, so dobili dovoljenje, da smejo upravljati svetišče.

Medtem ko so se te stvari urejale, je v nekem katoliškem časopisu izšel članek, ki je preveč trdo udrihal po manjših bratih observantih. Čeprav je don Bosko imel rad oblate, ga je ta članek zelo užalostil, ker se mu je zdelo zelo neumestno, da se javno pred vsemi razpravlja o stvareh, ki so popolnoma notranjega cerkvenega značaja. »Če je bila krivda na strani frančiškanov, zakaj tega niso zakrili s plaščem ljubezni, saj je bilo vendar popolnoma jasno, da oblata niso mogli doseči svoje pravice. Poleg tega pa je v veliki skupnosti napaka lahko stvar posameznika ali majhnega števila članov in zakaj potem kriviti druge.« Nato je končal: »Škofijski duhovniki in redovniki se, medtem ko delujejo v cerkveni službi, ne bi smeli med seboj obtoževati.« Te don Boskove besede je slišal in nam sporočil don Janez Turchi.

57.

POGLAVJE

Znamenja duhovnega poklica – Zagotovljena prihodnost delavske mladine – Pismo predsednika Baudona – Sinovi bogatih družin posvojijo sirote – Reven, vendar duhovnik – Tolažbe polno pismo nekega klerika – Veselje v Oratoriju – Don Bosko pri sv. Ignaciju, njegovo pismo fantom – Besede don Cafassa kleriku Caglieru – Don Bosko trdi, da bo eden izmed njegovih klerikov postal škof – Seznam njegovih tiskanih del – Don Bosko si želi družbe mladih – Katoliško branje – Življenjepisi papežev sv. Ksista, sv. Telesforja, sv. Igina, sv. Pija I. – Previdnost glede polemike proti Amadeju Bertu – Težka pridobitev zemlje iz sanj

V ORATORIJU JE BILA PODELITEV NAGRAD. Iz don Boskovega seznama je razvidno, da je bilo v letu 1856/1857 na dan 1. novembra 1856 od 163 gojencev 85 dijakov in 78 rokodelcev. To je bila doba, ko se je odločalo o usodi mnogih fantov na različne načine in po različnih poteh, ne da bi šteli tiste, ki so potem za stalno ostali pri svojih starših.

Šlo je za poklice in don Bosko je bil zelo previden pri dajanju nasvetov. Naj navedemo primer, ki velja za zelo poučen.

Leta 1857 je študent T.. končal svoje gimnazijsko šolanje. Njegovo vedenje je bilo zelo zgledno. Vseh tistih pet let mu nihče ni govoril o poklicu. Večkrat je vprašal don Boska, za kateri poklic naj se odloči po končani nižji gimnaziji. »Bodi priden,« mu je odgovarjal, »uči se, moli in ob svojem času ti bo Bog pokazal, kaj bo zate bolj.«

»Kaj moram storiti, da mi bo Bog dal spoznati moj poklic?«

»Sveti Peter pravi, da si bomo z dobrimi deli zagotovili poklic in pravilno izbiro stanu.«

Za veliko noč bi morali začeti duhovne vaje in fant bi si rad prišel na jasno. Čeprav je že dalj časa čutil močno naklonjenost do duhovniškega stanu, se je

bal, da bi mu bilo to zaradi prejšnjega življenja nemogoče. Šel je k don Bosku in se z njim pogovoril, kakor smo našli v njegovi pisni zapuščini. Takole se je razvijal pogovor:

Fant: »Katera znamenja kažejo, da je kdo poklican ali ni poklican v duhovniški stan?«

Don Bosko: »Zgledno obnašanje, znanje in cerkveni duh.«

Fant: »Kako moremo preveriti, da je obnašanje zgledno?«

Don Bosko: »Zgledno obnašanje se kaže zlasti v zmagi nad pregreho proti šesti Božji zapovedi in v tem se je treba držati nasveta spovednika.«

»Spovednik mi je glede tega dejal, da lahko grem naprej. Kakšni pa so pogoji glede znanja?«

»Kar se tiče znanja, moraš sodbo prepustiti predstojnikom, ki bodo tvojo sposobnost preverili z ustreznimi izpiti.«

»In kaj pomeni cerkveni duh?«

»Cerkveni duh pa pomeni nagnjenje in prijetnost, ki ju kdo čuti pri cerkvenih obredih, seveda sorazmerno s starostjo.«

»Nič drugega?«

»Tu je še del cerkvenega duha, pomembnejši od vsega drugega. Gre za nagnjenje k temu stanu, zaradi katerega je kdo pripravljen vstopiti v ta stan bolj kot v katerega drugega, ki daje mogoče več koristi in je bolj ugleden.«

»Vse to ugotavljam sam pri sebi. Bil je čas, ko sem goreče želel postati duhovnik. Potem sta prišli dve leti, ko sem čutil odpor, kakor sami veste. Sedaj se ne čutim naklonjenega nobenemu drugemu stanu. Verjetno bom naletel na odpor pri svojem očetu, ki si želi, da bi vstopil v kak svetni poklic, vendar upam, da mi bo Bog pomagal premagati to oviro.«

Don Bosko mu je še povedal, da odločitev za duhovniški stan pomeni odpo-ved posvetnim ugodjem. Treba se je odpovedati bogastvu, svetnim častem, ne si želeli bleščečih služb, biti pripravljen prenašati vsak prezir hudobnih ljudi, trpeti težave pri skrbi za Božje kraljestvo in Božjo čast in storiti vse, da rešimo čim več duš, med drugimi tudi svojo. »Prav te zahteve,« je odgovoril fant, »me nagibajo, da bi se odločil za duhovniški poklic. Poleg tega je v drugih poklicih preveč nevarnosti, ki jih v poklicu, o katerem govorimo, ni.«

Toda težave so nastale prav pri očetu, ki je bil bogat človek in imel v tem sinu edinega dediča. Kakor hitro je zvedel za njegovo odločitev, ga je skušal pregovoriti najprej v pismih, potem pa je prišel v Oratorij in ga vzel domov. Ko se je fant poslavljaj od zavoda, mu je don Bosko rekel tele besede: »Dragi moj sinko, čaka te težek boj. Varuj se slabih tovarišev in slabega branja. Imej vedno Marijo za svojo mater in se pogosto zatekaj k njej. Kmalu mi kaj piši.« Fant je ves presunjen vse obljubil in odšel z očetom domov.

In držal je besedo. Uklonil se je očetovim zahtevam in naredil izpit za geometra. Vendar je ostal zvest svojemu poklicu. V srcu je nosil ljubezen do Oratorija in nenehno so mu donele don Boskove besede: »Če izgubiš dušo, je vse izgubljeno, če rešiš dušo, je vse rešeno za večne čase.« Zvesto je obhajal praznične dni in ob nedeljah ni opravljal merjenj: »V nedeljo grem v cerkev in se ne dotaknem ničesar drugega.« Njegov zgled in njegove besede so imele čudovit učinek. Poleg tega je svojemu župniku goreče pomagal pri vseh dobrih pobudah.

Leta 1871 se je vrnil k don Bosku, vstopil v redovni stan in bil ob svojem času posvečen za duhovnika.

Mladim delavcem, ki so končali svoje vajeništvo ali so iz kakega drugega vzroka zapustili Oratorij, je don Bosko priskrbel delo s primerno plačo pri pošteni delodajalcih v mestu ali okolici. Pri tem mu je pomagal ekonom cerkvenega konvikta don Begliatti in več članov konference sv. Vincencija Pavelskega. Še več, on sam ali s pomočjo teh uglednih gospodov je delavnicam, ki so sprejemale njegove fante, iskal delo ali jim kako drugače pomagal in jih podpiral.

Med temi sta bila brata tiskarja Doyen, ki sta sprejela in izučila veliko don Boskovih fantov. Ti odnosi z Doyenom so bili verjetno razlog, zakaj je pisno prosil gospoda Baudona, predsednika konference sv. Vincencija Pavelskega, ki je bil nekaj časa prej na obisku v Turinu in je med drugim obiskal tudi Oratorij, za neko uslugo. Gospod Baudon mu je odgovoril in ugodil njegovi prošnji. To pismo bomo tukaj ponatisnili tako zaradi pomembnosti pisca kot zaradi pove-zav, ki so iz tega nastale.

Konferenca sv. Vincenca Pavelskega, Osrednje vodstvo

Tajništvo – Rue de Furstemberg 6

Gospod opat!

V veliko veselje nam je, da Vas lahko podpiramo v dobrih delih, ki jih opravljate. Žal nam je samo, da vam ne moremo pomagati še bolj učinkovito.

Da ugodimo vaši prošnji, vam bomo poslali kliše, ki ga želite. Kakor hitro bodo izdelani načrti, vam bomo poslali en primerek, da boste mogli izbrati, kar vam najbolj ustreza. Po vašem sporočilu bomo pohiteli z delom. Poleg tega vam bomo poslali še en krtačni odtis, takoj ko bo narejen.

Sprejmite, spoštovani gospod opat, izraze globokega spoštovanja nas vseh, ki imamo čast, da se imenujemo vdani služabniki

AD. BAUDON, predsednik društva

PAOLO DE CAUX, podpredsednik

Pariz, 18. julija 1857, sv. Tomaž Akvinski

Ko se je don Bosko trudil, da bi našel za svoje gojence čim boljše namestitev, se je zdelo, da je nekatere izmed njih doletela sreča. Nekateri premožni gospodje so ga pogosto prosili za kakega ubovega fanta, da bi ga posvojili. Toda tako dijaki kakor rokodelci so se branili take zamenjave položaja. Dostikrat so celo odločno zavrnili ponudbo, da bi sprejeli bogastvo in ime kakega odličnika. Samozavestno so cenili lasten priimek, pa četudi je bil mogoče skromen, strah pa jih je nagibal, da bi jih imeli za najdenčke. Prav tako so se temu upirali tudi njihovi starši in sorodniki. Dober obrtnik navadno raje ohranja svoj pošten poklic.

Don Bosko je pripominjal: »Lahkomiselni dečki bi bili takoj za to. Takih pa nihče noče. Za dobre fante pa so take posvojitve velika nevarnost, zlasti če tisti, ki sprejme otroka, hoče, da bi študiral. Ne morejo prenesti spremembe prehrane, družbe in navad. Ošabnost jih navaja k pregreham. V dečku, ki naj bi ga posvojili, bi se morali izpolniti nekateri predpogoji: ureditev rojstva, poznanje zaradi kake nesreče izgubljenega udobnega življenja, prekaljena ponižnost. V tem primeru je mogoče upati na uspeh.«

Nekaj dečkov iz Oratorija pa se je znalo okoristiti s to izredno priložnostjo, ki jim jo je dajala na voljo Božja previdnost. Naj navedemo samo en primer.

Neki gospod iz Pariza je 1857 prišel v Oratorij in prosil don Boska, da bi mu dobil kakršnega koli dečka, ki bi ga posvojil, ker sam ni imel otrok, in mu prepustil svoje premoženje. Don Bosko je takoj pomislil na nekega mladega čevljarkega vajenca, ki se mu je zdel najbolj pripraven. Vendar ni gospodu o svoji izbiri nič povedal. Rekel mu je, da je pripravljen ugoditi njegovi želji, ga popeljal v delavnice, da bi si on sam izbral svojega fanta. Ko sta vstopila v čevljarstvo delavnico, se je ustavil ob dečku, ki ga je on v svojem srcu imel za primernega. Sedel je na koncu mize. Don Bosko ga je poklical in mu dejal: »Spremljaj tega gospoda po Oratoriju in ga potem pripelji k meni v sobo.«

Nato se je umaknil. Gospod je govoril francosko, fant pa mu je mirno odgovarjal po piemontsko. Ko se je gospod vrnil k don Bosku, mu je dejal: »Naredili bi mi veliko uslugo, če bi mi dali dečka, ki me je pravkar spremljal.« Don Bosko se je nasmehnil, ker je bil prepričan, da bo preizkušnja uspela.

»Mislite, da boste zadovoljni s tem fantom?«

»Zelo zadovoljen. Upam, da bo zadovoljna tudi moja soproga.«

Don Bosko je poklical fanta v sobo. Bil je uboga sirota, brez kogarkoli na tem svetu. Povedal mu je gospodovo ponudbo. Fant se je najprej zamislil, potem pa privolil, vendar dodal:

»Če iz katerega koli razloga ne bi mogel ostati pri tem gospodu, me boste sprejeli nazaj?«

»Brez skrbi. Prepričan sem, da se bo vse lepo izteklo. Vsekakor pa te bom vedno sprejel med svoje sinove, če bi moral ne po svoji krivdi zapustiti hišo tega gospoda.«

Fant je šel in bil posinovljen. Tudi gospodova žena ga je vzljubila, kakor da bi bil njen otrok, ker je bil tako kreposten in ubogljiv.

Malo zatem je ta gospod umrl in nato še njegova žena in fant je bil razglašen za dediča celotnega premoženja. Nadaljeval je svojo čevljarsko obrt v delavnici svojega očima, ki mu še danes obilno nese, tako da njegovo premoženje daleč presega vrednost 400.000 frankov. Ko je don Bosko 1883 prišel v Pariz, ga je ta ljubeznivi sinko večkrat obiskal in ga prosil, da bi ga prišel obiskat v njegov novi dom. A kljub vsej dobri volji ni mogel zadostiti njegovi volji.

Podobne ponudbe je don Bosko zavrnil iz nadnaravnih razlogov. Neka bogata turinska gospa je prosila don Boska, da bi ji poiskal fanta, katerega starši bi ga bili pripravljene dati, da bi ga posvojila in mu prepustila vse svoje premoženje. Don Bosko je obljubil in v mislih izbral fanta siroto, ki se ne bi prevzel in pokvaril ob takem premoženju. V ta namen ga je na lep način pripravil na spremembo položaja. Končno se je s fantom prikazal v tisti plemeniti družini in ga, ne da bi povedal besedico o vsem, predstavil gospe, da bi povedala, ali ji ugaja.

Istega večera so pripravili praznično pojedino, ki je bila za dečka, navajenega na skromne obroke v Oratoriju, pravi kraljevski banket. On pa se je, ne da bi vedel, da ga od vseh strani opazujejo, tako pametno vedel, da je bila gospa presenečena. Po pojedini se je v manjšem krogu povabljenec razvil zanimiv razgovor. Deček je ves skromen sedel blizu don Boska in si ni upal dvigniti oči. Don Bosko, ki se je bal, da bi ta molk lahko pomenil neotesanost, ga je vprašal o nekem dogodku iz domače narodne zgodovine, o katerem so se gospodje pogovarjali. Tudi on je izrazil svoje mnenje in predstavil vzroke, osebe in dogodke. Tedaj so se vsi zbrali okoli njega in ga vprašali po imenu, starosti, od kod je doma in o šolanju. Fant je tako pametno odgovarjal, da je gospa vzkliknila: »Ta je prav zame!«

Ko so pozneje gostje odšli in so ostali samo don Bosko, gospa in deček, je don Bosko fanta vprašal:

»Dragi sinko, bi ti ugajalo ostati tukaj?«

»Čemu?«

»Da bi postal gospodar.«

»Ne razumem.« Don Bosko je dečku razložil dobronamerne želje gospe, ki je pričakovala odgovor.

»Toda v tem primeru,« je dejal deček, »bi se moral odpovedati duhovniškemu poklicu?«

»Seveda,« je dejala gospa.

»Potem ne. Hočem ostati reven, toda nekega dne bom duhovnik.«

In tako se je tudi zgodilo. Sedaj deluje na obširnem področju, ki mu ga je zaupal Gospod, in pri vsem iz vsega srca ostaja zvest don Bosku. Pa ni bil samo on. Bili so tudi taki, ki jih je Bog za plačilo za njihovo zvestobo postavil za najvišje voditelje Cerkve.

Ko je si je don Bosko tako prizadeval, da bi zagotovil prihodnost svojim gojencem, je bil en del teh na počitnicah pri starših, drugi pa – nekateri fantje iz meščanskih družin ali škofijskih semenišč – so prišli v Oratorij, da bi tam preživeli dva ali tri tedne počitnic. Med temi je bil klerik Dominik Ruffino, ki je končal prvo leto filozofije v semenišču v Chieriju. Ko se je prejšnje leto srečal z don Boskom, se je nanj navezal z nežno sinovsko ljubeznijo. Ko se je sedaj vrnil domov v Giaveno na počitnice, mu je v pismu razodel nekaj svojih bojazni. Don Bosko mu je takole odgovoril:

Predragi v Gospodu!

Bodi pogumen in položi vse svoje zaupanje v Gospoda. Upam, da ne bodo več zahtevali 24 frankov za vstop v semenišče. Če pa bodo tvoji predstojniki to spet zahtevali, jim reci, naj se obrnejo name in bom jaz vse uredil. Ker je tvoja družina v stiski, lahko prideš k meni na počitnice. Rade volje te bom sprejel. Vendar mi kak dan prej sporoči, da boš prišel.

Pri vsem pa se vedno zavedaj, da je sveti božji strah največje bogastvo tega sveta in da tistim, ki ljubijo Boga, vse pripomore k dobremu. Če se boš znašel v velikih težavah, mi sporoči.

Tvoj vdani prijatelj duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 13. julija 1857

Klerik se je takoj odzval ljubeznivemu povabilu in je iz Oratorija enemu izmed svojih prijateljev pisal takole:

Predragi prijatelj!

Pišem ti, da ti sporočim, da bivam pri don Bosku, kjer bom v večjem miru prebil počitnice in se učil francoščino. Lahko ti zagotovim, da se mi zdi, kakor da bi bil v nebesih. Vsi me imajo radi kot brata in še bolj. Vsi so veseli, pravo nebeško veselje pa je zlasti takrat, če je med nami don Bosko. Tedaj nam tečejo ure kakor minute in vsi ga zavzeto poslušamo. On je kakor magnet, kajti kakor hitro se kje pojavi, vsi od vseh strani pritečejo k njemu, in kolikor bliže mu je kdo, tem bolj srečnega se čuti. Nihče ne gre od njega niti za kosilo niti za večerjo, dokler ga asistent skoraj s silo ne odtrga od njega.

Don Bosko je kakor navadno v spremstvu nekaj klerikov šel k sv. Ignaciju. Med njimi sta bila Turchi in Cagliero, ki naj bi z njim opravila duhovne vaje, ki jih je pridigal don Cafasso. Tisti čas so se kleriki, ki ga niso več videli med seboj,

tolažili tako, da so mu pisali pisma, na katera je don Bosko točno odgovarjal. Tak odgovor se nam je ohranil samo eden.

Predragi Bonetti!

Če boš zares naredil, kar mi pišeš, te bom razglasil za svetnika. Vedi pa, da bom jaz to pismo ohranil.

Prosil sem Gospoda tudi zate, da ti bo dal spoznati tvoj poklic.

Bog naj ti podeli zdravje in milost, da boš mogel izpolniti njegovo sveto voljo.

Tvoj vdani duhovnik JANEZ BOSKO

Sv. Ignacij, 25. julija 1857

Kakor so ta pisma povzročala zveličavne sadove v Turinu, tako so besede don Cafassa delile blagoslov pri sv. Ignaciju. Med duhovnimi vajami se je klerik Cagliero želel pogovoriti o svojem poklicu. Tedaj mu je prišel naproti don Cafasso in mu rekel: »Vem, da želite govoriti z menoj. Pridite.« Povabil ga je v svojo celico in mu dobršen čas govoril o lepoti in dragocenosti duhovniškega in redovniškega poklica, ga spodbujal, da bi vztrajal in še naprej imel rad don Boska, ki ima, kot se je izrazil, v rokah velike načrte za rešitev mladine.

In don Bosko ni niti za trenutek opustil dela za uresničitev teh načrtov, saj so mu nenehno lebdeli pred očmi prizori iz sanj, videl je pred seboj množice sedanjih in prihodnjih varovancev in zlasti še podobo tistih fantov, ki naj bi oblikovali in razširili njegovo družbo.

Neki dan je med odmorom bil v skupini klerikov, ki jih je pripeljal s seboj, in jim pripovedoval stvari, ki so jih zanimale. Med temi ni manjkal Cagliero. Bil je tudi nekaj gospodov, ki so opravljali duhovne vaje. Beseda je dala besedo in don Bosko je začel govoriti o svojih klerikih in o upih, ki jih je položil vanje. Končno se je obrnil k tistim gospodom in izrekel naslednje besede: »Glejte, gospodje, prišel bo čas, ko bo eden izmed teh klerikov škof.« Don Turchi si je te besede takoj zapisal.

Don Bosko je zatopljen v te misli ob koncu duhovnih vaj napisal naslednje poročilo:

Da ne bi kdo meni pripisoval knjig, ki jih nisem napisal, podajam seznam spisov, ki sem jih napisal in za katere ohranjam avtorske pravice, ki jih nameravam zapustiti svojim dedičem, da jih bodo uporabljali v večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.

1. *Življenjepis mladeniča Alojzija Comolla, izd. 2*
2. *Pobožnost do Angela varuha, anonimno*
3. *Sedem Marijinih žalosti v obliki premišljevanj, anonimno*
4. *Pobožnost do Božjega usmiljenja, anonimno*
5. *Svetopisemske zgodbe za šolsko rabo, izd. 2*

6. *Cerkvena zgodovina za šolsko rabo, izd. 2*
7. *Preskrbljeni mladenič, izd. 3*
8. *Kristjan na poti h kreposti in napredku, anonimno*
9. *Poenostavljen metrični sistem, izd. 5*
10. *Katoliški kristjan, poučen o svoji veri, izd. 2*
11. *Sodobni dogodki, prikazani v obliki dvogovora*
12. *Drama, Pogovori med odvetnikom in protestantskim ministrom*
13. *Zbirka zanimivih sodobnih zgodb*
14. *Šest nedelj v čast sv. Alojziju*
15. *Zgodovinski podatki o čudežu presv. Zakramenta*
16. *Pogovor med odvetnikom in podeželskim župnikom o spovedi*
17. *Spreobrnjenje neke valdežanke*
18. *Lahek način, kako se naučiti Sveto pismo, izd. 3*
19. *Moč dobre vzgoje, Sodoben dogodek*
20. *Življenje sv. Pankracija mučenca*
21. *Zgodovina Italije za mladino*
22. *Nebeški ključ v rokah katoliškega kristjana*
23. *Življenje svetih apostolov Petra in Pavla*
24. *Dva nagovora o vicah in pobožnost do vernih duš*
25. *Življenjepisi papežev do leta 221*

Duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 26. julija 1857

Don Bosko se je zaradi mnogih spovedi vrnil v Turin utrujen. Istočasno pa se je dobršen del gojencev vračal v zavetišče za en mesec šole, ki naj bi prekinila bivanje doma. Nekega dne meseca avgusta je pod stebriščem v skupini kakih trideset fantov, ki so ga obdajali in med katerimi sta bila tudi Jožef Reano in Jožef Lazzero, ki je prišel v Oratorij 3. avgusta, dejal: »Potreboval bi dolge sprehode bodisi s starejšimi sodelavci bodisi z gojenci. Telesno gibanje bi zelo koristilo mojemu zdravju, hkrati pa bi mogel s svojimi dragimi govoriti o mnogih stvareh. In da bi razvedril svojega duha, ki ga tarejo skrbi, bi odmored rad prebil s svojimi dragimi sinovi, da bi jih razveseljeval z različnimi rokohitrskimi igrami in drugim. Toda preveč nujnega imamo v rokah in potem – najlepši izlet in najlepša igra bi bila v tem, da bi mogel deset tisoč fantov popeljati v nebesa.«

Dejansko ni imel niti trenutka za počitek. Na njegovi pisalni mizi so bili odtisi treh zvezkov Katoliškega branja, ki mu jih je poslal Paravia.

Med njimi so bili: *Življenje papeža sv. Ksista, sv. Telesforja, sv. Igina, sv. Pija I. z dodatkom o sv. Justinu apologetu in mučencu. Napisal duhovnik Janez Bosko (E)*. Na koncu je še oda Silvija Pellica v čast sv. Justinu.

Zvezek za mesec oktober je obravnaval pretresljiv dogodek o junaškem življenju dekleta, ki se je odločilo živeti v resnici, z naslovom *Deklica Marija ali spreobrnjenje neke protestantske družine* izpod peresa kanonika S. Dieza.

Zvezek za mesec november je imel naslov *Družinski pogovor o papeževi vrhovni oblasti in o katoliški Cerkvi kot edini poti zveličanja z zavrnitvijo glavnih valdeških ugovorov proti katoliški rimski Cerkvi*. To anonimno delce je v obliki dialoga zavračalo zlasti delo Amadeja Berta, ministra valdeškega bogočastja v Turinu, z naslovom *Valdežani ali katoliški kristjani v duhu prve Cerkve*. Ta krivoverec je hotel dokazati, da je rimska Cerkev izmaličila nauk apostolov. Zopet so se uresničile Izaijeve napovedi: *Zaupali smo se laži in laž nas brani* (prim. Iz 28,15).

Don Bosko je temu delu napisal naslednji predgovor:

OPOZORILO

Čeprav je naš namen izdajati knjige s poučno in ne polemično vsebino, ki so zlasti primerne za preprostega kristjana, pa nas kriva vera, ki se nekaj časa sem skuša prikrasti med preprosto ljudstvo in celo v preproste kmečke hiše, sili, da natisnemo kako delo, ki more naše vernike obvarovati pred strupom, ki ga nekateri pod imenom protestantov, valdežanov in evangeličanov (ki so navadno vedno eno in isto) prinašajo zdaj sem zdaj tja, da bi pokvarili ali ukradli dragocen zaklad naših pradedov, to je sveto katoliško vero.

Ker je nauk protestantov, ki živijo med nami, precej jasno prikazan v knjigi Valdežani, ki jo je napisal minister Amadej Bert, se bomo osredinili zlasti na to knjigo.

V prvem letniku tega Branja smo že navedli celo vrsto zmot iz zgodovinskega dela te knjige, v tem zvezku pa bomo obravnavali zmote, ki se tičejo krščanskega nauka. Upamo, da bo to močan protistrup za obvarovanje pred krivo vero.

Vi pa, člani Božjega ljudstva, bodite budni: sovražni človek, o katerem govori evangelij, se skuša vtihotapiti v vaše domove in vam ukrasti, kar imate najbolj dragocenega, to je sveto vero. Odženite ga odločno od vas, ne popuščajte mu v tem, kar se tiče vere, če ga srečate na cesti, ga niti ne pozdravite, kot nam svetuje sam Božji Zveličar: Ne izreci mu niti pozdrava! Če morate z njim obravnavati zemeljske stvari, storite čim bolj na kratko in ne navezujte z njim prijateljstva. Nasprotno pa se kot eno srce in ena duša povežite s tistimi pastirji, ki vam jih je Božja previdnost dala zato, da vas vodijo po poti resnice.

Naj vas nobena obljuba, nobena pretnja, nobena pretveza ne odtrga od nauka, ki ga uči vrhovni pastir Cerkve, naslednik sv. Petra, namestnik Jezusa Kristusa, ki je ustanovil Cerkev z besedami: Ti si Peter in na to skalo bom sezidal svojo Cerkev.

Med vsemi temi posli je imel don Bosko v mislih pridobitev zemljišča iz sanj, ki je postalo last rosminjancev, in je takole odgovarjal na eno izmed pisem gospoda Gilardija:

Dragi gospod don Karel!

Prosim vas, da me opravičite pri očetu generalu zaradi moje netočnosti pri odgovarjanju na pisma. Bil sem dalj časa zunaj mesta na duhovnih vajah, nato kakih deset dni bolan in to mi je onemogočilo, da bi govoril z vitezom Cotto o zemljišču, o katerem je beseda. To vam pravim zato, da izpovem svojo krivdo in vas prosim odpuščanja. Razume se, da sem pripravljen sprejeti tudi pokoro. Ne govorimo več o nameravanem načrtu, ker je oče general že drugače odločil. Če bo pa prodaja in določena ponudba, bi vas prosil, da bi me obvestili, da bom zopet skušal Božjo previdnost za potrebna sredstva za nakup zemljišča. Za zdaj pa se moramo malo omejiti, da ne bom preveč skušal Gospoda, ker ne gre za kaj nujno potrebnega. Reči pa moram, da je to najbolj neprimeren čas za prodajo zemljišč. Neizmerno število delavcev, ki so bili zaposleni pri gradnji poslopij redovnikov in redovnic, cerkev in župnišč, je ostalo brez dela. S tem se je nehalo obdobje nakupa in prodaje, delavci so odšli drugam in pustili hiše prazne. To, se zdi, je glavni vzrok, zakaj je prenehala gradbena dejavnost.

Kar se tiče 200 frankov za tablo, ki so jih ponujali pred dvema ali tremi leti, se mi zdi, da je bilo takole: dali so ponudbo, jaz sem prevzel nalogo, da vam sporočim, on je obljubil odgovor, pa ga ni bilo več na spregled.

Konec koncev pa sem tukaj z dvema močnima rokama in želodcem, ki marsikaj prenese, a je manj sposoben za delo. Vendar pa sem v vsem in vedno razpoložen storiti vse za Ustanovo ljubezni.

Pozdravite očeta generala. Priporočam se vašim pobožnim molitvam in se izjavljam vdanega služabnika.

duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 25. avgust 1857

58.

POGLAVJE

Mati Božja Marija in neki bolan fant – Sanje o kruhah – Neki gojenec razodene don Bosku svoje misli – Dvoje ozdravljenj – Bojazen pred vicami – Razmišljanje o čudežih

GOREČNOST, S KATERO SI JE DON BOSKO PRIZADEVAL za Božjo čast, je močno ugajala Kraljici angelov, ki mu je, kot smo že povedali, stala vedno ob strani ne samo v rasti njegove ustanove temveč tudi, in to na zelo viden način, pri vodstvu in posvečevanju njegovih gojencev. On pa je od Gospoda prejemal brez števila milosti, ki jih je potem velikodušno delil med duše, ki so se zatekale k njegovim molitvam in ga prosile blagoslova. Za zdaj se bomo omejili na čudežne dogodke v času, ki ga obravnavamo in ki so nam jih pripovedovali očitvidci.

Na predvečer praznika Marijinega rojstva je mladi dijak Zucca z vročino ležal v oratorijski bolniški sobi. Kar nenadoma se mu je prikazala preblazena Devica z neizmerno veličastnim in ljubeznivim videzom in mu rekla: »Prišla sem zato, ker imam zelo rada to hišo. Povedala ti bom, kaj si želim od vsakega izmed vas, in ti boš to zaupno povedal svojim tovarišem, zlasti še tistim, ki spijo v tej spalnici.« Ko je dala bolniku nekaj navodil, se je počasi sprehodila po sobi, se ustavila ob vsaki postelji in rekla za fanta, ki je tam spal: »Temu boš povedal to in to.« Ko je prišla do postelje, kjer je spal Gastaldi, je nadaljevala: »Temu v mojem imenu sporoči, naj se gre takoj spovedat, ker že od velike noči ni prejel zakramentov.«

Ko se je vrnila k Zuccovi postelji, je dodala: »Don Bosku pa povej to in to. Svojemu učitelju pa od moje strani sporoči to in to.« In mu je naštel stvari, ki jih je moral povedati vsakemu v hiši. Nato je izginila.

O tej prvi pripovedi je lahko pričal samo naš obdarovanec. Toda temu, kar se je zgodilo pozneje, je bila priča cela skupnost, to je kakih dvesto oseb.

Bolnik je v tistem trenutku popolnoma ozdravel, toda ker je bila že poznata ura, ni vstal iz postelje. Dal pa je poklicati tovariše, ki so spali v isti sobi, in jim sporočil, da jim ima povedati pomembne stvari. Tovariši so prišli in kakor je zahtevala navada, stali malo oddaljeni od postelje. On je drugega za drugim poklical k sebi in jim povedal, kar jim je bilo namenjeno. Bil je resen v obraz in dostojanstvene drže, ki je bila v nasprotju z njegovim otroškim videzom. Fantje so bili popolnoma tiho, presenečeni in polni svetega spoštovanja.

Ko je končal, je na glas zaklical: »Govoriti moram še z Gastaldijem.«

Gastaldi ni prišel. Eden izmed tovarišev ga je šel poklicat. Ko je stopil k postelji, mu je Zucco povedal naročilo, ki ga je dobil od matere Božje Marije.

Tisti čas je don Bosko spovedoval v zakristiji. Ko je Gastaldi slišal Marijino naročilo, je na glas rekel: »Prav, takoj grem.« Zapustil je sobo, da bi se šel spovedat. Ko pa je šel po stopnicah navzdol, se je premislil in si dejal: »To so prazne marnje.« Ker pa ni hotel pokazati, da je zavrnil tovarišev nasvet, je vstopil v zakristijo, šel potem v Marijino kapelo, tam nekaj časa klečal, da bi olepšal laž, ki jo je hotel natvesti Zucci, in se vrnil v spalnico. Nobeden izmed tovarišev ni pogledal, kam je šel. Ko je hotel odpreti usta in reči »Sedaj sem zadovoljen«, se je Zucca slovesno, kot da bi bil prerok, dvignil v postelji in izjavil: »Lažnivec! Ali misliš, da te nisem videl? Storil si to in to.« In opisal mu je pot, kako se je ustavil pred Marijinim oltarjem, in dodal: »Pojdi in glej, da ne boš zlorabljal Božjega usmiljenja. Pojdi takoj.«

Ko se je Gastaldi tako soočil z dejstvi, si ni več upal ugovarjati. Obljubil je, da se bo spovedal, in odšel. Zucca, ki je v duhu videl, kaj se je dogajalo, je z očmi, uprtimi v vrata, pripovedoval: »Sedaj gre dol po stopnicah, sedaj je v stebrišču, vstopa v zakristijo, pokleka, se bliža don Bosku, se spoveduje. Prav je tako.«

Čez nekaj časa se je Gastaldi ves vesel vrnil in ni mu bilo treba pripovedovati, niti ni imel časa za to, ker je Zucca pred vsemi jasno opisal, kaj je storil: »Sedaj pa zares lahko rečeš, da si zadovoljen. Vendar se potrudi, da boš ostal dober, ker mi je mati Božja Marija rekla, da moraš spremeniti življenje, drugače te bo zadela že pripravljena kazen.«

Naslednjega dne je bil Zucca v začudenje vseh spet na dvorišču. Videti je bil kakor navdihnjen, pristopal je k posameznim tovarišem, jih potegnil k sebi in jim zaupal Marijino naročilo. Ko ga je zapustil, je bil tovariš ves prevzet in zamišljen. Nihče se ni smejal. Tudi don Bosku je sporočil, kar mu je Marija naročila zanj. Stopil je tudi h kleriku – svojemu učitelju, ki so ga vsi učenci nadvse spoštovali zaradi njegove zglednosti in gotovo ni bilo nobenega, ki bi mu mogel kaj očitati. Klerik se je počutil, kakor da bi stal pred kakim predstojnikom, in

besede, ki mu jih je povedal Zucca, so bile tako značilno izbrane, da ni bilo nikakršnega dvoma o njihovi pristnosti.

Gastaldi je ostal za vedno dober, pustil je šolo in postal tiskar. Delal je v Oratoriju in umrl od kapi leta 1886.

Teh nadnaravnih opominov in nasvetov je bil don Bosko tudi sam večkrat deležen zlasti ob času duhovnih vaj skupnosti in med devetdnevniciami v čast materi Božji Mariji. Don Dominik Bongiovanni, don Rua in mons. Cagliero so nam pripovedovali naslednje: »Nekega večera je don Bosko povedal, da nas je videl vse zbrane v štiri skupine in da smo jedli. Fantje posameznih štirih skupin so imeli v rokah kruh posebne vrste. Eni svežo, fino, nadvse okusno panjoto, drugi navaden bel kruh, tretji črni otrobov kruh in končno četrti pokvarjen in plesniv kruh. Prvi so bili nedolžni, drugi dobri, tretji taki, ki so bili sedaj v smrtnem grehu, vendar brez grešne navade, in četrti taki, ki so tičali v zlu, pa se niso trudili, da bi spremenili življenje. Potem ko je don Bosko razložil vzroke in učinke take hrane, je zatrdil, da se točno spominja, katero vrsto kruha je kdo jedel, in če bi ga kdo prišel vprašat, bi mu povedal. Veliko jih je prišlo in don Bosko je vsakemu zasebno povedal, v kakem stanju ga je videl v sanjah. Povedal jim je take nadrobnosti in jih opozoril na take posebnosti njihove vesti, da so se mogli vsi prepričati, da vse skupaj ni samo igra domišljije in še manj kako tvegano ugibanje. Odkril jim je največje skrivnosti, grehe, ki so jih zamolčali pri spovedi, nepravilne namene pri določenih dobrih delih, posledice slabega obnašanja, pa tudi kreposti, stanje milosti, poklic, skratka, vsaka stvar, ki se tiče posameznih duš, je bila razkrita, opisana in napovedana. Ko so fantje prišli od pogovora z don Boskom, so bili vsi iz sebe od začudenja in so ponavljali s Samaritanko: Povedal mi je vse, kar sem storila (Jn 4,29). Te besede smo slišali ponavljati tisoč in tisočkrat in to leto za letom.«

Fantje so včasih uganili opomin katerega izmed bolj zaupnih tovarišev. Vendar don Bosko teh skrivnosti nikdar ni pripovedoval drugim, temveč samo posamezniku v smislu videnj. Ta so se kakor zgoraj opisane sanje ponavljale v različnih oblikah, zlasti ko je bil potr, in so mu utrjevale prepričanje, da večina fantov živi stalno v Božji milosti.

Prav zato je don Bosko imel veliko zaupanje v molitve svojih dečkov, in ko je kdo prišel k njemu s prošnjo za kako milost, je imel navado reči: »Priporočil vas bom v molitvi svojim fantom.« Skupna glasna molitev resnično dosega posebne uspehe, ki je toliko bolj uspešna, kolikor bolj pobožen in svet je tisti, ki moli. V Oratoriju je bila večina fantov takih, o katerih je bilo mogoče reči, da so bili po čistosti duše drugi sveti Alojziji; in to brez pretiravanja in strahu, da

ne bi bilo res. V nekaterih izmed njih se je notranje življenje obogatilo s pojavi skrivnostnih razsvetljenj.

Tega leta 1857 je don Bosko pri sveti maši goreče prosil Gospoda, da bi ga razsvetlil pri izvedbi nekega načrta. Ko se je vrnil v zakristijo in slekel mašno obleko, mu je deček, ki mu je ministriral, poljubil roko in mu povedal na uho: »Vi mislite na to in to. Storite, kakor se vam zdi, uspelo vam bo.« Don Bosko se je začudil in dejal: »Zares? Kako pa to veš? Kdo ti je povedal?« Deček se je zmedel, zajecjal nekaj nepovezanih odgovorov in don Bosko ga ni več spraševal. Don Bosko se je večkrat znašel v takih presenečenjih, ki so kazala, kako so njegovi sinovi z njim eno samo srce in kako njihove molitve skupno delajo za isti cilj.

Temu je don Bosko tudi pripisoval uspešnost svojih blagoslovov.

Jožef Reano je zapisal: »Neki študent iz Ivrije je bolehal za kilo. Pogosto so ga mučile hude bolečine, tako da ni mogel več stati in je moral leči v posteljo. Nekega dne ga je bolezen tako napadla, da ni več dajal znamenj življenja. Nemudoma so poklicali zdravnika, ki je ugotovil, da ni več časa za zdravlila, temveč je operacija edini izhod iz stiske. Poklicali so don Boska, ki je takoj prišel, stopil k bolnikovi postelji, mu položil roko na čelo in mu po tistem nekaj šepnil na uho, tako da okoli stoječi niso razumeli. Verjetno mu je priporočil, naj se zateče k Mariji in naredi kako obljubo. Nato je zmolil kratko molitev. Fant je tisti trenutek odprl oči, ki jih je imel do tedaj zaprte, pogledal don Boska in s smehljajem odgovoril na njegov smehljaj. Izginile so bolečine in še tisti dan je vstal iz postelje.«

Teolog don Savij Ascanio pripoveduje: »Moj brat Angel, salezijanec, mi je pripovedoval, da je nekega dne spremljal don Boska k zelo težkemu bolniku. Blagoslovil ga je in mu rekel: 'Obleci se in pridi z drugimi na kosilo.' Fant je zaupal don Boskovim besedam, vstal, se oblekel, ozdravel in šel v obednico na kosilo s skupnostjo.

Moj brat je dodal: 'Jaz sem bil čisto iz sebe in skoraj nisem mogel verjeti svojim očem.' In moj brat je bil bolj resne narave in kaj malo naklonjen izrednim stvarim, razen če ga je k temu prisilila razvidnost dejstev.«

Gospa Vallauri, velika dobrotnica Oratorija, vdova po uglednem zdravniku, je prosila don Boska, da bi ji izprosila od Božje matere Marije milost, da bi mogla opraviti vice že na zemlji.

Velik strah ob misli na trpljenje, ki ga morajo trpeti tisti, ki niso zadosti očiščeni, preden stopijo pred Božje obličje, jo je tako mučil, da ga ni mogla premagati. Don Bosko ji je obljubil, molil in povabil k molitvi skupnost; in dobro gospo so napadle hude bolečine, ki so trajale celi dve leti. Po dveh letih trpljenja

se je njenega duha polastil popoln mir. Izginil je strah pred vicami in umrla je brez vsake bojazni. O tem nam je pričal don Rua.

Zgoraj omenjeni dogodki in tisti, o katerih smo poročali v prejšnjih zvezkih, ter še drugi bolj čudežni, v vedno večjem številu, skoraj nešteti v naših spominih, nas spominjajo na odstavek, ki smo ga brali v Katoliškem branju v življenjepisu blažene Oringe.

»Koga ne prevzame začudenje, ko opazuje čudovit prizor moči, ki jo je Bog zaupal svojim svetnikom! Nadvse ljubljeni sinovi Očeta, ki je v nebesih, so deležni njegove vsemo-gočnosti, z njim kraljujejo in tako kažejo svetu, kako zelo je Bogu ljuba krepost.

Glas čudeža, ki ga razume ljudska duša, je do kraja razumljiv vsem in kliče: To je pot, ki vodi v življenje. Hodite, o zemljani, po stopinjah svetnikov, ki so pot slave, pot sreče. Kdo bi si upal zoperstavljanje se tako jasnemu Božjemu klicu?

Na žalost pa naletimo na ljudi, ki se prizanesljivo smehljajo ob pripovedi o čudovitih dogodkih, ki sestavljajo avreolo, s katero Bog krona svoje svetnike. Ubogi zaslepljenci! Oni ljubijo te heroje svetosti, občudujejo njihovo moralno vedenje, pa se vznejevoljijo ob njihovih čudežih. Toda čemu? Ali niso svetniki sami živi čudeži s stalnim izpolnjevanjem herojskih kreposti, ki neizmerno presegajo revne človeške moči? Toda čudež jim je zopr. Ali ne vidijo, da se čudeži dogajajo na vsakem kraju; da je čudež vsak človek, sestavljen iz nešteto čudovitih stvari; da je čudež narava, polna nerazložljivih pojavov? In naj ne bi bili v veri, ki je središče vseh čudovitih stvari in skrivnosti?

Je mogoče razumeti (piše baron Montreuil), zakaj se pametni in krščanski ljudje ustrašijo ob besedi čudež? Ali izpovedujejo vero v enega Boga v treh osebah, v Boga, ki je postal v času človek v Devici? Ali ti ljudje ne verujejo, da je ta Bog – človek umrl in po treh dneh vstal od mrtvih? Ali ne molijo tega istega Boga v naših tabernakljih in mogoče ne verujejo, da stopi po duhovnikovi besedi na naše oltarje? Ali ne vejo, da nas voda preraja v krstu, nas Sveti Duh potrjuje v birmi, da se je Božji Sin učlovečil, postal meso in se z nami združuje v Božjem zakramentu, in še toliko drugega, kar sestavlja nauk vere? In ti kristjani se potem bojijo čudežev in hočejo, da smo previdni glede vere vanje in njihovega razglašanja.

»Svetniki,« nadaljuje imenovani pisatelj, »so zlahka verovali v čudeže, kot bi jih videli, in prav zato so jih tudi delali. Oni so verjeli, kakor če bi jih videli, in sploh niso iskali dokazov.«

59.

POGLAVJE

*V Castelnuovu – Don Bosko priskrbi meščanskim družinam dobre učitelje –
Papež dobrohotno sprejme v dar Zgodovino Italije – Obisk groba
Dominika Savia – Iz Becchijev v Turin*

DON BOSKO SE JE ODPRAVIL V CASTELNUOVO. S seboj je vodil izbrano cvetje svojih gojencev. »Zakaj hočeš iti na počitnice?« je rekel enemu izmed njih. »Počitnice mladini niso koristne. Tvoja mati plača zate sto lir na leto. Vedi torej, da bi meni bolj ustrezalo, če bi ti šel domov, kot pa da bi bil tri mesece več v oratoriju. Vendar hočem dobro tvoji duši. Brez nadaljnjega se odpovej počitnicam.« Tudi drugim je tako govoril in jim nudil isto možnost. Za to poslušnost jih je hotel nagraditi s tem sprehodom.

Don Frančišek Cerruti piše: »Don Bosko je to delal zato, da bi razvedril svoje fante, pa tudi zato, da bi jih držal daleč od greha. Iz osebne izkušnje dolgih šestih let, ko sem od 1857 do 1862 imel srečo, da sem se udeleževal takih izletov, vem, da bi že ti sami lahko dokazali veliko skrb, ki jo je don Bosko imel za časno in večno srečo svojih dečkov.

Neverjetno je prizadevanje in skrbi, da bi jih vedno videl vesele in zadovoljne, obenem pa se je na vso moč trudil, da bi preprečil žalitev Boga. Nikdar ni opustil dnevne molitve in dnevne svete maše. Spoved in obhajilo sta bili prav tako pogosti kot v Oratoriju, pa naj so bili kjer koli. 'Dragi sinovi,' nam je pogosto ponavljal, 'imamo samo eno dušo. Če rešimo to, je rešeno vse.'«

Ko se je don Bosko nastanil v Becchijih, je vodil svojo veselo družino na sprehode k starodavnemu svetišču Vesolanu, k vrelcem žveplene vode v Albugnanu, v Capriglio in druge bližnje kraje, obenem pa je bil zaposlen z dušnim pastirstvom, načrtovanjem novih zvezkov Katoliškega branja in s pisanjem pisem. V teh mesecih

se je ukvarjal še z drugo nalogo: iskal je dobre učitelje za sinove uglednih in premožnih družin, ki bi jim pomagali pri učenju in jih vzgajali ali pa z njimi ponavljali snov, ki so jo že slišali v šoli. Starši so se v tem z velikim zaupanjem obračali na don Boska in mu puščali izbiro v tako zelo pomembni stvari. On pa je moral iskati, se pogovarjati, pogajati, prepričevati in predlagati za to pripravne ljudi. Tudi to mu je vzelo veliko časa. To je bilo eno izmed njegovih dobrih del, ki jih večkrat premalo upoštevamo, če se kdo izrecno za to ne zanima, iz katerih pa je prihajalo toliko dobrega in koristnega. O takem vprašanju se je pogovarjal z baronom Felicijanom Ricci des Ferres na predvečer praznika rožnovenske Matere Božje.

3. oktobra 1857

Velezaslužni gospod!

Potem ko sva se pogovarjala o mogočem učitelju za vaše pridne otroke, sem pomislil na razne duhovnike moje znance in našel enega, to je don Jožefa Pesceja, kaplana v Mombaruzzu v škofiji Acqui. Zdi se mi, da mu ne manjka znanja in zgovornosti. Vendar nima spričeval za kak poseben razred, ker v preteklosti ni mislil na poučevanje. Star je približno trideset let in je odličnega vedenja.

Če se boste v tej zadevi za kaj odločili, lahko to sporočite meni ali don Cafassu, s katerim sem o tem govoril.

Veselim se, da mi je dana priložnost, da vam izrečem svojo zahvalo, in prosim Gospoda za milost za vas in za vso vašo družino in se vam spoštljivo priporočam v molitev.

Vdani služabnik

duhovnik JANEZ BOSKO

Za praznik sv. rožnega venca so prišli iz Turina glasbeniki, pevci in slavni gianduia (pavliha) oratorija Dominik Bongiovanni. Ljudstvo je bilo izredno dobre volje. Toda don Boska je še bolj veselilo obvestilo iz Rima, da je papež Pij IX. z veseljem sprejel razkošno vezano Zgodovino Italije. Pij IX. je dal napisati pismo, ki ga je don Bosko hranil kot pravi zaklad.

Ugledni in prečastiti gospod!

Skupaj z vašim pismom so papežu Piju IX. predstavili knjigo, ki ste jo napisali z namenom, da bi mogla mladina, kakor pišete, brati zgodovino Italije brez škode za svojo vero in nrav. Zaradi te knjige sem od njegove svetosti prejel naročilo, da se vam zahvalim, čeprav njegova svetost zaradi toliko skrbi in opravkov ni imela priložnosti, da bi jo prebrala. Naj bo znamenje očetovske naklonjenosti njegove svetosti do vaše osebe apostolski blagoslov, ki ga papež podeljuje vam, spoštovani gospod, in vsem vašim gojencem.

Medtem ko izpolnjujem ukaz, ki sem ga prejel, vam izražam svoje globoko spoštovanje in vam želim od Gospoda obilen zveličavni blagoslov.

Ponižni in vdani služabnik DOMINIK FIERAMONTI

tajnik njegove svetosti za latinska pisma²⁰

Rim, 3. oktobra 1857

Dne 5. oktobra se je don Bosko s fanti odpravil v Mondonio, kjer počivajo zemeljski ostanki Dominika Savia. Niso se hoteli vrniti v Turin, ne da bi molili na njegovem grobu. Medtem ko je dobri Dominikov oče pripravljajl vsem obilno malico, so šli fantje na pokopališče. Iz Turina so prinesli venec iz zimzelena z napisom: Dominiku Saviu, gojencu Oratorija sv. Frančiška Saleškega, njegovi prijatelji. Venec so obesili na križ nad njegovim grobom, pokleknili in več kot enemu so prišle solze v oči. Dolgo so se zadržali v molitvi in bi še dlje ostali tam na tistem blagoslovljenem kraju, če jih ne bi silil čas k odhodu, če so hoteli še pred nočjo priti domov.

Don Bosko je naročil Karlu Tomatisu, ki je študiral slikarstvo na Albertinski akademiji, da bi po spominu ali s pomočjo Dominikovih bratov in sester oveko-večil podobo ljubljeneega gojenca. Tomatis je to nalogo opravil zelo spretno in z veliko ljubeznijo.

Naslednji dan po maši so pospravili kapelo, spravili opremo v zavoje, da bi jih odnesli v Turin, in proti deveti uri, po zajtrku, vzeli z don Boskom pot pod noge in se vrnili v Oratorij. Obvezno so se ustavili v Buttiglieri d'Asti, kjer je župnik don Vaccarino želel imeti don Boska in njegove gojence en dan v gosteh. Tudi grofica Miglino se je z velikim pričakovanjem veselila don Boskovega prihoda in njegovih gojencev ter jim pod obširnim stebriščem pripravila blagodejno okrepčilo. In ker je dobri grofici zelo ugajala glasba, so pevci pripravili vedno kako novo točko njej v veselje. Tako so prvič izvajali delo Signor Demetrio, kuharski mojster z njegovimi kuharskimi vajenci. Besedilo in glasbo je pripravil Karel Tomatis, ki je bil duša vseh razvedril.

²⁰ *Ill.me ac R.nde D.ne D.ne, Col.me. Liber cum litteris tuis obsequentissimis dono perlatus fuit ad Pontificem Maximum Pium IX, qui a te, Ill.me ac R.nde D.ne, exaratus est egregio eo consilio, ut adolescentibus eam Italiae historiam proponeres, quam cum nullo, ut scribis, religionis sanctissimae ac morum detrimento ipsi decurrerent. Quo de officio jussus ergo sum Sanctitate Sua debitas tibi persolvere gratias; licet gravissimae Supremi Apostolatus curae et occupationes nequidquam sinerint, ut Tuum eundem librum Summus idem Pontifex perlegeret. Paternae Eius in Te charitatis pignus est Apostolica Benedictio, quam auspiciem gratiae coelestis ipsi Tibi, Ill.me ac R.de D.ne, creditisque institutioni Tuae adolescentibus benignissimus idem Pontifex peramanter impertitus est.*

Ego interim cum Eius jussa facio, obsequii mei studium impense Tibi profiteor, ac lata et salutaria omnia enixe precor a Domino.

Tui, Ill.me ac R.nde D.ne, Dat. Romae die 3. octobris 1857.

Humilissimus et Addictissimus Servus DOMINICUS FIERAMONTI S.mi D.ni N. Secretarius pro Epistolis Latinis. Ill.mo ac R.ndo D.no Presbytero Joanni Bosco Augustam Taurinorum.

Ob dveh popoldne se je naša skupina napotila proti Andezzenu. Tukaj so na don Boska čakali člani družine De-Maistre, ki so bili na dopustu v počitniški hiši, imenovani Fruttiera (posoda za sadje). Ti ugledni gospodje so mu obljubili podporo s pogojem, da bi prišel sam ponjo. Zato se je don Bosko poslovil od svojih fantov, ki so se s težkim srcem ločili od njega, in jim obljubil, da bo naslednjega dne z njimi v Turinu. Prosili so ga za blagoslov, ki so ga prejeli tako, da so na javni cesti pokleknili na tla. Fantje so mu poljubili roko in nadaljevali pot v Turin. On sam pa se je napotil v Castello, kjer so mu člani te plemenite družine prišli naproti in ga z veseljem in spoštovanjem sprejeli.

Naslednjega dne so gostitelji don Boska osebno pospremili dobršen del poti do Chierija, nato pa je z nekaj gojenci, ki so ostali z njim, peš nadaljeval pot v Turin in proti večeru so prišli v Oratorij. Vsi fantje so mu prihiteli naproti, mu ploskali in živahno pozdravljali, in preden je šel v sobo, je izrazil svoje veselje, da so srečno potovali, jim čestital, da so se med izletom vedli kot pravi sinovi Oratorija, in jim priporočil, da bi se na praznik materinstva Device Marije zahvalili svoji nebeški materi za vse milosti, ki jim jih je podelila med počitnicami.

Don Bosko je spet začel svoje redno delo ter se pripravljaj na nove pridige in na s tem povezano pastoralo v spovednici, kot bomo to videli pozneje. Dne 13. oktobra je pisal pismo grofu Piju Galleani d'Agliano:

Velezaslužni gospod!

Vrnil sem se z izleta za praznik rožnovenske Matere Božje v Castelnuovu. Medtem ko sem bral vaše prvo pismo, je prišlo že tudi naslednje.

Zdi se mi, da ste ravnali prav. Upam, da bom prihodnje leto lahko prišel sam in opravil osemdnevno pobožnost za verne duše. Zelo me je pretresla vest o bolezni gospoda don Chiansella; molim in navajam druge k molitvi, da bi nam ga Bog še dolgo ohranil. Vendar skušajmo v vsakem dogodku sprejemati Gospodovo voljo.

Bog naj vam in vsej vaši družini podeli zdravje in milost. Medtem ko vas vse spoštljivo pozdravljam, se izrekam vdanega služabnika.

Duhovnik JANEZ BOSKO

60.

POGLAVJE

*Sprejem gojencev v Oratorij – Pohvale don Bosku – Mihael Magone –
Fanta odpeljejo orožniki – Pobiralec davkov*

MEDTEM SO SE ZAČELI FANTJE VRAČATI s počitnic in v Oratorij je vstopalo tudi več na novo sprejetih. Zadržali se bomo pri teh, da bomo lahko natančneje spoznali Don Boskovo veliko ljubezen. Najprej bomo govorili o dijaku Hiacintu Ballesiu, danes doktorju teologije, kanoniku župniku kolegialne cerkve s. Maria della Scala in dekanu v Moncalieriju, katerega pričevanje smo že večkrat uporabili v našem pripovedovanju. On je zatrdil:

»Božjega služabnika sem spoznal v jeseni 1857, ko sem prišel z namenom, da bi bil sprejet v Oratorij. Tisti prvi pogovor je bil za don Boska in mene začetek duhovnega prijateljstva in sinovskega zaupanja do njega, ki se je podkrepilo v osmih letih mojega bivanja v Oratoriju in je ostalo neomajno tudi potem, ko sem odšel od tam. Vtis tistega mojega prvega srečanja je bil zame pravo doživetje in ga nisem nikdar več pozabil. Tudi don Bosko se ga je večkrat spomnil, in to celo v zadnjih letih svojega življenja.

Ena izmed značilnih don Boskovih lastnosti je bila sposobnost, da si je pridobil zaupanje fantov. Bila je to srečna zmes naklonjenosti, hvaležnosti in predanosti kot sinov do očeta, kot človeka, ki združuje v sebi avtoriteto, dobroto in krščansko popolnost.

V tistih letih, to je od 1857 do 1860, ko je bil don Bosko vedno z nami, ker še ni bilo drugih zavodov, smo v Oratoriju živeli kot v družini, v kateri so ljubezen do don Boska, želja, da bi ga zadovoljili, vpliv, ki se ga je mogoče spominjati ne pa tudi opisati, storili, da so med nami cvetele vse najlepše kreposti.« To je trdil v svojem molitvenem obrazcu *Notranje življenje don Janeza Boska*.

»Don Bosko, njegovo življenje in njegove ustanove so postali last zgodovine, ki bo na svojih lepih in odličnih straneh zanamcem povedala, da je bil on celega pol stoletja apostol dobrote. Česar pa ne bo mogla v polnosti prikazati in tudi ne narediti, da bi dojeli, pa je njegovo notranje življenje, njegovo nenehno zatajevanje, njegova mirna, ljubezniva, nepremagljiva herojska ljubezen, njegova skrb, njegova neizmerna ljubezen do njegovih sinov, zaupanje, spoštovanje, občudovanje, ljubezen, ki jih je nenehno vzbujal v svojih gojencih, njegova avtoriteta, prepričanje o svetništvu, ki ga je budil v vseh, ki so ga srečevali, kot idealen tip moralne popolnosti. Zgodovina bo le težko mogla prikazati in dala razumeti blagodejno sladkost njegove besede, njegovega pogleda, namiga, ki jih je budil v srcih. To je bilo treba doživeti, to je bilo treba osebno videti. Tudi najboljše napisana življenja svetnikov ne morejo podati čara, ki ga je njihova oseba izžarevala na sodobnike in družinske člane. Vonj njihovega pogovora in njihovih kreposti se izgublja v času. Toda mi smo videli, mi smo slišali don Boska. Tedaj je njegovo delo, omejeno na ta Oratorij, dalo na otipljiv način čutiti uspešnost. Še poln moči, podjetnosti, prepoln ljubezni do vseh nas je skušal biti vedno med nami. Že navsezgodaj zjutraj je bil med svojimi sinovi. Najprej je spovedoval, potem maševal, obhajal. Nikdar ni sam, niti trenutka nima zase: ali je s fanti, ali ljudmi, ki ga v velikem številu obdajajo v zakristiji, v stebrišču, na dvorišču, v obednici, na stopnicah, v sobi. Takoj zjutraj, popoldne in pozno v noč. Tako danes, včeraj in jutri. S svojim duhom je pri vsem, pozna stotine svojih fantov in jih kliče po imenu. Se da informirati, svetuje in ukazuje. On sam opravlja dopisovanje, ki bi zaposlovalo več ljudi s polnim delovnim časom. On sam misli na potrebe in oskrbuje vse potrebno v Oratoriju.«

Za drugi opis bomo uporabili don Boskove besede.

»Nekega jesenskega večera sem se vračal iz Sommarive del Bosco, in ko sem prispel v Carmagnolo, sem moral več kot eno uro čakati na vlak za Turin. Ura je že odbila sedem, nebo je bilo zastrto z oblaki in gosta megla se je spremenjela v rahel dež. Vse to je pripomoglo, da je bila noč še bolj temna in da v razdalji enega koraka nisi mogel ločiti človeka. Slabotna luč s postaje je osvetljevala na kratko razdaljo prehod, ki se je izgubljal v temi. Samo kričanje in razgrajanje skupine fantov, ki so se igrali, je pritegovalo pozornost, ali bolje rečeno, polnilo s hruščem ušesa navzočih. Kriki kot 'počakaj, ujemi ga, teci, udari ga, ustavi onega' so polnili ušesa in pozornost čakajočih. Toda med temi kriki je izstopal glas, ki je nekako obvladoval vse druge. Zdel se je kakor glas poveljnika, ki ga ponavljajo podaniki in se po njem ravnavajo. V meni se je porodila živa želja, da bi spoznal tistega, ki je s tako samozavestjo in odločnostjo vodil zabavo sredi tolikega hrupa. Izrabil sem trenutek, ko so bili vsi zbrani okoli njega, in z dvema,

tremi koraki skočil mednje. Vsi so se preplašeni razbežali, samo eden je ostal, stopil naprej z rokami v bokih in z ukazujočim glasom začel takole govoriti:

'Kdo pa ste vi, ki se tako brezobzirno mešate v našo igro?'

'Jaz sem tvoj prijatelj.'

'In kaj hočete od nas?'

'Rad bi, če ti je prav in če dovoliš, da bi se tudi jaz z vami igral.'

'Toda kdo ste vi? Jaz vas ne poznam.'

'Pravim ti, da sem tvoj prijatelj; rad bi se malo pozabaval s teboj in s tvojimi tovariši. Kdo pa si ti?'

'Jaz? Kdo sem? Jaz sem,' je povedal z resnim in zvenečim glasom, 'Mihael Magone, vodja te zabave.'

Medtem ko sva se midva tako menila, so se dečki, ki so se najprej razpršili od strahu na vse strani, drug za drugim približali in se zbrali okoli naju. Ko sem se obrnil zdaj k enemu zdaj k drugemu in jim postavil razna vprašanja, sem se zopet vrnil k Magoneju in takole nadaljeval:

'Dragi moj Magone, koliko si star?'

'Trinajst let.'

'Hodiš že k spovedi?'

'Oh, seveda,' je smeje se odgovoril.

'Si bil že pri prvem obhajilu?'

'Seveda sem bil in grem večkrat k obhajilu.'

'Se učiš kake obrti?'

'Da, obrti brezdelja.'

'Kaj si počel do sedaj?'

'Hodil sem v šolo.'

'V kakšno šolo?'

'Končal sem tretji razred osnovne šole.'

'Imaš še očeta?'

'Ne. Moj oče je mrtev.'

'Imaš še mater?'

'Da, moja mati še živi in služi tujim ljudem zato, da more dati jesti meni in mojim bratom in sestram, ki ji delamo toliko preglavic.'

'In kaj misliš delati v prihodnje?'

'Moral bi kaj delati, vendar ne vem kaj.'

Ta odkritosrčnost v odgovorih ter urejena in jasna misel sta mi pokazali, v kako veliki nevarnosti se bo znašel, če se nihče ne bi zavzel zanj. Z druge strani pa sta njegova domiselnost in njegova sposobnost, če bi ju pravilno negoval, mogli biti začetek velikih uspehov v življenju. Nadaljeval sem pogovor.

‘Dragi moj Magone, bi bil pripravljen zapustiti tak način življenja in se izučiti kake obrti ali pa nadaljevati šolanje?’

»Seveda bi rad,« je odgovoril presunjen, »saj mi to nesmiselno življenje nič več na ugaja. Nekaj mojih tovarišev je že v ječi in bojim se, da bo kaj takega doletelo tudi mene. Toda kaj naj naredim? Moj oče je umrl, moja mati je uboga, kdo mi bo pomagal?«

»Danes zvečer goreče moli k našemu Očetu in zaupaj vanj. On bo poskrbel zate in za vas vse.«

V tistem trenutku je zvonec na postaji zazvonil in jaz sem moral brez odlašanja oditi. »Vzemi,« sem mu rekel, »to svetinjico, stopi jutri h gospodu kaplanu don Aricciu in mu reci, da želi duhovnik, ki ti jo je dal, natančnejše podatke o tvojem vedenju.«

Spoštljivo je vzel svetinjico: »Toda kdo ste vi, od kod ste? Vas don Ariccio pozna?« To in druge stvari je vpraševal. Vendar mu nisem mogel odgovoriti, ker je bil vlak že tu in sem moral vstopiti za Turin.

Fant se je iz radovednosti, da bi zvedel, kdo je duhovnik, s katerim je govoril, odpravil k don Aricciu in mu navdušeno pripovedoval, kaj se mu je pripetilo. Gospod kaplan je takoj razumel, zakaj gre, in mi naslednjega dne pisal in dal zaprosene podatke: Magone je izredno nadarjen, vihrav, raztresen, nemiren v cerkvi in šoli, skoraj nesposoben, da bi se obvladoval, a izredno dobrega srca in čistega življenja. Takoj sem Magoneju poslal pismo, s katerim sem ga sprejel med svoje gojence.

Nekaj dni pozneje se je pojavil pred menoj. ‘Tukaj sem,’ je dejal in mi priteknel naproti. ‘Tukaj sem. Jaz sem tisti Mihec Magone, ki ste ga srečali na železniški postaji v Carmagnoli.’

‘Vse mi je znano, dragi moj. Si rad prišel?’

‘Da, da, dobre volje mi ne manjka.’

‘Če ti ne manjka dobre volje, te prosim, da ne postaviš na glavo naše hiše.’

‘Bodite brez skrbi. Ne bom vam delal preglavic. Vem, slabo sem se obnašal, a nočem več tako živeti. Dva izmed mojih tovarišev sta že v ječi in jaz ...’

‘Bodi dobre volje. Povej mi samo, ali bi se raje šolal ali se izučil kake obrti?’

‘Pripravljen sem storiti, kar hočete. Če pa mi pustite prosto izbiro, bi se raje učil.’

‘Če bi imel priložnost se šolati, kaj bi ti ugajalo postati, ko bi končal šolo?’

‘Če bi tak malopridnež ...’ je dejal in potem smeje se sklonil glavo.

‘Kar nadaljaj: če bi malopridnež ...’

‘Če bi tak malopridnež mogel postati toliko dober, da bi lahko bil duhovnik, bi želel postati duhovnik.’

‘Videli bomo, česa je zmožen tak malopridnež. Dal te bom v šolo. Kar se tiče potem duhovništva ali kaj drugega, bo odvisno od tvojega napredka pri učenju, od tvojega vedenja in od znamenj, ki jih boš dal za duhovni poklic.’

‘Če napori dobre volje služijo za kaj, vam zagotovim, da se vam ne bo treba kesati.’

Magoneja sem predstavil prefektu don Alasonattiju, in ne da bi se zavedel, je dobil za spremljevalca enega izmed starejših gojencev, utrjenega v dobrem, ki naj bi mu bil za angela varuha in ga ne bi nikdar izpustil izpred oči. Taka je bila navada v Oratoriju vsakokrat, ko so sprejeli kakega gojenca, za katerega niso vedeli, kakšno je njegovo moralno življenje. Na tak način bi mu pomagali in stali ob strani. Ta prijatelj mu je na vsakem koraku prišepetaval: ‘Ne govori več o tem, ker ni prav; ne izgovarjaj te besede in ne imenuj po nemarnem Božjega imena; ne bodi tako razgret v pogovoru s svojimi tovariši.’ Čeprav je v Magoneju večkrat zavrelo in se je to pokazalo na njegovem obrazu, je vendar odgovarjal: ‘Prav, da si me opozoril.’ Skušal se je popraviti, vestno je opravljal svoje šolske dolžnosti in zbrano molil.

En mesec se je čisto z vso dušo predal igri, zlasti taki, ki je zahtevala veliko osebno spretnost, potem pa ga kar nenadoma niso videli več smejeti se; postal je zamišljen, igra mu je postala breme. Umikal se je v kak kot in premišljeval in včasih celo jokal. Pogled na tovariše, ki so tako radostno prejemali svete zakramente, nekatere pridige in nagovori so naredili nanj močan vtis. Bil je ves nemiren in čutil je potrebo, da bi se spovedal, vendar se ni mogel odločiti.

Bil sem na tekočem o vsem, kar se je dogajalo z njim. Zato sem ga nekega dne dal poklicati in mu rekel:

‘Dragi Magone, rad bi, da bi mi storil majhno uslugo, zato ne želim, da bi mi jo odbil.’

‘Kar povejte, kar povejte,’ je dejal navdušeno, ‘storil bom, karkoli mi boste ukazali.’

‘Rad bi, da bi se mi za trenutek popolnoma zaupal in mi povedal, zakaj si tako zamišljen in že nekaj dni tako nemiren.’

‘Da, res je, kar pravite. Obupan sem in ne vem, kaj naj storim.’ Pri teh besedah, je planil v bridek jok. Dal sem, da se je malo razjokal, nato pa sem mu v šali dejal: ‘Kako? Ti si tisti poveljnik cele trupe v Carmagnoli? Kakšen poveljnik pa si? Nisi več sposoben, da bi z besedami povedal, kaj ti teži srce?’

‘Rad bi povedal, pa ne vem, kje naj začnem. Ne morem se izraziti.’

‘Povej mi samo eno besedo, drugo ti bom povedal jaz.’

‘Moja vest je vsa zmedena.’

‘To mi je zadosti. Sem že razumel vse. Potreboval sem to besedo zato, da ti bom vse drugo jaz povedal. Za zdaj ne bom vstopal v stvari tvoje vesti, temveč ti bom dal nekaj nasvetov, da jih boš mogel urediti sam. Poslušaj me: če si uredil z vestjo za preteklost, potem se pripravi samo na dobro spoved o tem, kar si storil po zadnji spovedi. Če si iz bojazni ali kakega drugega razloga kaj opustil ali se spominjaš, da kaka spoved zaradi nujnih pogojev veljavnosti ni bila dobro opravljena, ponovi spoved od tiste, za katero veš, da je bila dobro opravljena, in se spovej vsega, kar bi moglo težiti tvojo vest.’

‘Prav tu je moja težava. Kako naj se spominjam vsega, kar se je zgodilo v preteklosti, pred toliko leti?’

‘To lahko vse zelo preprosto urediš. Povej samo spovedniku, da moraš preveriti nekaj stvari iz prejšnjega življenja. Potem bo on povzel celotno dogajanje in ti boš lahko samo rekel da ali ne in kolikokrat se je kaj zgodilo.’

Po teh besedah se je fant čutil tako spodbujenega, da tisti večer ni hotel iti spat, dokler se ne bi spovedal. Ko mu je potem spovednik zagotovil, da mu je Bog odpustil vse njegove grehe, je vzkliknil: ‘Kako srečen sem sedaj!’ Zajokal je od veselja in šel nato spat. Od tega dne se je fant popolnoma spremenil in s sprejemom zakramentov je bilo mogoče videti zmago Božje milosti. Največjo težavo je imel s tem, da je krotil svojo ognjevito naravo, ki ga je dostikrat privedla k nehotenim izbruhom jeze. Toda v kratkem mu je uspelo premagovati samega sebe in je postal pomirjevalec in nosilec miru med svojimi tovariši.« Toliko don Bosko.

Kako silovita je bila njegova narava, nam kaže naslednji dogodek. Ko sem ga nekega dne spremljal po Turinu, sva prišla na Piazza Castello, kjer je nekega nepridiprava slišal preklinjati sveto Božje ime. Zdelo se je, da so ga te besede vrgle s tira. Ne da bi pomislil ne na kraj ne na kakršno koli nevarnost, je bil v dveh skokih pri preklinjevalcu in mu prisolil dve zveneči zaušnici z besedami: »Ali se tako ravna s svetim Božjim imenom?« Toda nepridiprav, ki je bil večji kot on, se je ne glede na moralno opozorilo, javno ponižanje, zlasti še ob navzočnosti tovarišev, s krvavečim nosom vrgel z vso silo na Magoneja in med brcami, klofutami in udarci nista imela niti časa za dihanje. Na srečo je bil blizu don Bosko, ki se je postavil med oba nasprotnika, ju ločil in ne brez velike težave spravil med seboj. Ko je Magone prišel k sebi in razmislil o neprevidnosti, ki jo je zagrešil, se je pokesal in obljubil, da bo v prihodnje bolj previden in se omejil na prijateljske opomine.

Peter Enria nam je o nekem tretjem fantu zapustil naslednje sporočilo: »Don Bosko je do svojih sinov kazal neizmerno potrpežljivost, zlasti še do najbolj nesrečnih. Leta 1857 je sprejel v Oratorij nekega dečka, ne spominjam se

več, kako mu je bilo ime in kako se je pisal, ki so ga stražarji našli zapuščenega in vsega premraženega v nekem kotu Piazza Castello. Nekaj dni pozneje ga je don Bosko sam spremil k nekemu kovaču v Turinu, ki je bil dober kristjan, in priporočil fanta njegovi skrbi, kar mu je mojster tudi obljubil. Fant se je približno dva tedna lepo obnašal, toda pozneje ga je gospodar zaradi neposlušnosti moral odpustiti. Don Bosko je potrpel in ga popeljal k nekemu drugemu mojstru. Toda tudi ta ga je po nekako enem tednu moral odpustiti. Don Bosko ga je tako celi dve leti pošiljal v razne delavnice in lahko trdimo, da je ta fant privedel na rob obupa vse mojstre v mestu.

Ko ga je odslovil zadnji mojster, se je vrnil v Oratorij in šel naravnost k don Bosku, ki je bil ravno pri kosilu. Povedal mu je, da ga gospodar ne mara več in da naj mu zato poišče drugo delovno mesto. Don Bosko mu je odgovoril: 'Potrpi malo, da najprej končamo kosilo. Nato se bova pogovorila. Si ti že bil pri kosilu?' 'Da,' je odgovoril fant. 'Potem me pa počakaj,' mu je odgovoril don Bosko. Toda neučakani dečko je vztrajal pri svojem in vzkliknil: 'Hočem, da pridete takoj!' Don Bosko mu je kljub tako grobi vsiljivosti mirno odgovoril: 'Ali ne vidiš, da te nihče več noče sprejeti v uk v svojo delavnico, ker vse spravljaš v obup? Ali ne razumeš, koliko mojstrov si že obhodil, pa nisi nikjer ostal? Če boš tako nadaljeval, ne boš nikdar sposoben, da bi si sam služil kruh.'

Tedaj je fant ves besen zapustil obednico in nato, ne da bi komu rekel besedico, izginil in ga ni bilo več nazaj v Oratorij. Pomagal si je, kakor je vedel in znal: najprej je bil strežnik v neki kavarni, potem je šel k vojakom in je taval po svetu ter opravljal vsa mogoča dela. Končno je zbolel in se vrnil v Turin. Ko se mu je zdravje malo izboljšalo, je nekega dne prišel v Oratorij, se predstavil don Bosku in ga prosil odpuščanja za vse neprijetnosti, ki mu jih je povzročil. Don Bosko se je razveselil, da ga je po toliko letih zopet videl, ga spodbudil in mu zagotovil, da ga ima še vedno rad in da je vedno molil zanj. Nato je še dodal: 'Glej, Oratorij je vedno tvoj dom. Ko se boš pozdravil, lahko zopet prideš, če hočeš. Don Bosko je vedno tvoj dober prijatelj, ki ne išče drugega kot rešitev tvoje duše.' Fant se mu je s solzami v očeh zahvalil in dodal: 'Sedaj grem nazaj v bolnišnico, in če mi Bog podeli milost ozdravljenja, se bom vrnil in skušal popraviti zlo, ki sem ga storil z oporečnim vedenjem.' Don Bosko ga je blagoslovil. Bil je to zadnji blagoslov, ki ga je fant prejel od svojega dobrotnika. Čez nekaj tednov je potem spokorjen in vdan v Božjo voljo lepo umrl. To zgodbo mi je fant sam pripovedoval, ko je iz bolnišnice prišel v Oratorij.«

Medtem ko je bil don Bosko zaposlen s sprejemom novih fantov, je vlada za svoje namene dala izvesti raziskavo o vseh dobrodelnih ustanovah. Hotela je

vedeti, kdo in s kakšnim namenom jih je ustanovil in od kod dobivajo sredstva za vzdrževanje, posest in število vzdrževancev. Dva meseca prej je don Bosko prejel od Nadzorne službe upravne enote v Turinu naslednji dopis:

Št. 1534

Turin, dne 28. avgusta 1857

Z namenom, da bi izdelali in izpopolnili obširno statistiko Notranjega ministrstva o dobrodelnih ustanovah, podpisani prosi gospoda predsednika vaše dobrodelne ustanove (don Bosko), da izpolnite čim bolj natančno navedene razpredelnice in jih opremite z vsemi pripombami, ki jih imate za potrebne, da bo mogoče čim jasneje razbrati stanje vaše dobrodelne ustanove v zadnjih letih, kot jih navajajo imenovane tabele, pri čemer ne pozabite navesti sredstva, s katerimi se ustanova vzdržuje.

Glavni intendant FARCITO

Don Bosko je odlašal z odgovorom na to zahtevo, ker je hotel najprej vedeti za razloge takega povpraševanja, saj je iz izkušnje vedel, da je v takih primerih vedno šlo za davčne zadeve. Poleg tega Oratorij ni bil priznan za dobrodelno ustanovo.

Sedaj so mu poslali z intendance še drugi dopis.

Št. 2021

Turin, dne 26. oktober 1857

Podpisani se je pred časom obrnil na vas s prošnjo, da bi ravnatelj vaše dobrodelne ustanove sporočil statistične podatke, ki so nam potrebni za izdelavo pregleda delovanja dobrodelnih ustanov v naši pokrajini.

Ker do sedaj ni dobil odgovora, vas ponovno prosi, da mu pošljete zaželeno podatke ali pa navedete razloge za zavračanje.

Prepričan, da bom prejel zaželeno, se vam vnaprej zahvaljujem in vas pozdravljam.

Glavni intendant FARCITO

Don Bosko je naročil don Alasonattiju, naj napiše odgovor.

Velespoštovani gospod!

Potrujem prejem obrazcev, ki jih je vaša ugledna oseba poslala skupaj z dopisi z dne 28. avgusta in 26. oktobra. Razlog za tolikšno zakasnitev je nemoč uskladiti nekatera vprašanja z upravo naše hiše. Da bi pa mogel čim bolje slediti duhu vprašanj, vam v imenu gospoda ravnatelja duhovnika Janeza Boska pošiljam nekaj vprašanj. Odgovor nanje bo omogočil izpolnitev zadane naloge.

Končno vam izražam tako njegovo kakor svojo skromno hvaležnost in ponižno spoštovanje ter zatrjujem svojo globoko vdanost.

Vdani služabnik duhovnik VIKTOR ALASONATTI

Don Alasonatti je ob formularjih napisal naslednje pripombe:

1. *Ta ustanova je zasebnega značaja. Nima nobenega naslova, ni obremenjena z ničimer, razen z davki, ki jih je dolžna plačevati.*
2. *Število sprejetih fantov se spreminja glede na resnost posameznih primerov in nujnost pomoči. Sedaj jih je v hiši sto osemdeset.*
3. *Dom vzdržuje Božja previdnost in darovi. Zato ne moremo dajati natančnejših podatkov.*

To je bil začetek novega dopisovanja z upravnimi oblastmi, ki jih ni bilo več konec in so prinašala Božjemu služabniku stalne in neprijetne obveznosti. Don Alasonatti je v formular napisal: *Dom (Oratorij) ni obremenjen z ničimer razen z davki, ki jim je podvržen. Enega edinega je bil oproščen. V Oratorij je prišel izterjevalec odposlanec s plačilnim čekom za osebne dohodke in ga izročil don Bosku z naročilom, da naj točno poravna svoje obveznosti. Ne da bi se razburjal, je don Bosko vzel ček, se odpravil na davčni urad, se sestal z ravnateljem oddelka in ga prosil za pojasnilo za tako zahtevo. »Ta je pa dobra!« je vzkliknil tisti gospod. »S tolikim zaslužkom, ki ga ima pri takem številu gojencev od mesečnin, mislite, da se boste izognili davkom? Tukaj ne delamo nikakršnih izjem. Če nočete zapasti kazni, morate plačati, kakor je zapisano. To še toliko bolj, ker ste našemu uradniku zavrnilo plačilo davka.«*

»Prav,« je odgovoril don Bosko, »sklenimo pogodbo: jaz odstopim kapital, oni bodo pa plačali davek.« Na ta predlog je direktor obmolnil, poslušal don Boskove razloge, stvar premislil, umaknil položnico in ni več govoril o tej stvari. Jožef Brosio, bersaljer, je bil navzoč pri tem razgovoru in nam je o vsem poročal.

Drugih dajatev pa se ni mogel rešiti, čeprav je treba resnici na ljubo reči, da so mu nekatere komisije marsikaj spregledale. Klub vsemu so dajatve tako narasle, da so postale težko breme. Pomislimo samo na petero ustanov, ki jih je don Bosko postavil v samem Turinu. Vsaka nova stavba, ki ni imela nikakršnega dobička, ker so v njej prebivali fantje, ki jih je bilo treba vzdrževati zastonj, je prinašala nove davke, ki so s časom narasli v tisoče in tisoče lir na leto. Zato se je don Bosko, ki ni imel nikdar nikakršnega kapitala, ki bi mu dajal obresti, in ne denarja za skrajno potrebo, na vse načine trudil, da je dobil pomoč od javne dobrodelnosti. Vendar je moral dobršen del darov, namesto da bi jih uporabil za svoje varovance, oddati pobiralcu davkov, ki je bil na osnovi zakonov neizprosno pri terjatvi. Drugi upniki so znali tudi počakati, toda država je bila neizprosna. Bog je po Mojzesovih ustih nakazal ta bič: »Če posodiš denar mojemu ljudstvu, ubožcu zraven sebe, mu ne bodi kakor oderuh, ne nalagaj mu obresti«(2 Mz 22,24).

Toda še večje preglavice kot redno plačevanje stalnih obveznosti so bile skrbi, povezane z nenehnim klicanjem na urade, preveritve, samovoljna povečanja dajatev, dokazi za prenos lastništva, potrdila, ki so jim oporekali, obnovitev že plačanih računov, ovadbe in pritožbe, pretnje zasedbe lastnine, pomanjkanje z zakonom predpisanih formalnosti, zahteve po plačilu dajatev, ki so bile poravnane že pred leti, popolnoma izmišljene denarne kazni za prestopke, ki jih sploh ni bilo; vse to in še veliko drugega je povzročalo številne neprijetnosti in nenehno bojno stanje, kajti obtoženec je moral dokazati svojo nedolžnost. Don Rua je izjavil: »Pred izterjevalci davkov se moramo braniti tako kakor Izraelci proti sosednjim ljudstvom, ko so obnavljali jeruzalemsko mesto in tempelj po babilonski sužnosti. Z eno roko so morali graditi, z drugo pa se braniti napadalcev. Tako moramo tudi mi delati in se truditi za vzdrževanje toliko gojencev, istočasno pa se braniti pred izterjevalci davkov.

Toda tudi to težavo časa je don Bosko moral premagati z ljubeznijo.

61.

POGLAVJE

Potreba po učiteljih z državnim izpitom – Osnovna dnevna šola – Nižja gimnazija v Oratoriju – Program za sprejem zapuščenih in ubogih fantov – Dijaki in rokodelci – Delavnice: prve težave, namen, načrti za prihodnost – Družba presvetega Rešnjega telesa – Don Montebruno v Oratoriju – Politične volitve

ZAČELO SE JE ŠOLSKO LETO 1857/58. Kraljevski odlok z dne 18. julija 1857, podpisan od prosvetnega ministra G. Lanza, je ukazoval:

Člen 46. Z odobritvijo Deželne uprave izdaja kraljevski nadzornik učiteljem in učiteljicam javnih in zasebnih šol dovoljenje za poučevanje.

Po določenem postopku izdaja dovoljenje tistim, ki želijo izkoristiti možnosti, da odprejo osnovne šole in posebne osnovne šole po odobritvi Deželne uprave.

Posreduje ministrstvu prošnje, opremljene s podatki in lastnimi pripombami, za ustanavljanje zasebnih srednjih šol, bodisi klasičnih, tehničnih, kakor tudi učiteljišč ter konviktov in penzionatov kakršne koli vrste.

Odkar se je don Boskova ustanova začela ukvarjati s šolsko dejavnostjo, ni bila izvzeta iz zgoraj navedenega odloka. Vendar zato, ker še ni bila poznana javnosti, pa tudi zato, ker so jo po tistem dopuščali, za nekaj časa ni imela težav in so jo pustili pri miru. Don Bosko pa je predvideval, da bodo njegovi nasprotniki prej ali slej začeli nasprotovati njegovim šolam, zlasti gimnaziji, s pretvezo, da nima za to delo usposobljenih po zakonu predvidenih učiteljev. Zato je pametno odločil, da bo poslal svoje klerike študirat na univerzo tiste predmete, ki jih zahtevajo državni programi. Zdelo se mu je v večjo Božjo slavo, da se ukloni zahtevam časa. V ta namen je klerik Janez Krstnik Francesca to leto začel kot redni slušatelj na Kraljevski univerzi obiskovati predavanja iz italijanske literature.

Učitelj Jakob Rossi je v Valdoccu nadaljeval pouk v ljudski šoli za večje zunanje dečke. Nekaj mesecev pozneje so skupino manjših otrok izročili v pouk učitelju Migliettiju, ki je z don Boskovo pomočjo v hiši Bellezza odprl penzionat in šolo za fante, ki niso imeli izpolnjenih pogojev, da bi bili sprejeti v Oratorij. Don Bosko je poskrbel, da so imeli zunanji učenci priložnost za pogosto spoved. Za tiste pa, ki so se pripravljali na prvo obhajilo, je določil dan prvega obhajila na torek v velikem tednu.

Za notranje gojence je klerik Francesca skrbel za prvi razred gimnazije, klerik Turchi za drugega in don Ramello za tretjega. Don Ramello je bil državno izprašan profesor, doktor leposlovja, šolski inšpektor, suspendiran »a divinis« (ni smel opravljati cerkvenih služb). Ker pa to ni bilo zaradi nemoralnosti, ga je don Bosko spravil s Cerkvijo in pridobil za svojega sodelavca. Bil je izredno nadarjen in izobražen. Dal se je voditi don Bosku, ga v vsem ubogal in spoštoval. Ostal je več kot eno leto v Oratoriju, dokler si ni uredil stanovanja v mestu in se posvetil pouku v državnih šolah. Vendar ga je Gospod kmalu poklical k sebi v večnost.

Ko je jeseni 1857 odprl v Oratoriju nižjo gimnazijo, je zato, da bi odvrnil namene nekaterih ljudi, ki so imeli željo nadlegovati bližnjega, pa tudi zato, da bi potrdil, da je namen zavetišča v Valdoccu ostal nespremenjen, 7. novembra 1857 dal v Armonii objaviti članek z naslovom Moški Oratorij v Valdoccu.

»Veliko prošenj, ki jih vsak dan pošiljajo za sprejem fantov v tako imenovani Oratorij sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu v Turinu, je napotilo podpisanega, da objavi pogoje za sprejem in tako prihrani prosilcem nepotrebne izdatke in neprijetnosti. Da je kdo sprejet v imenovani dom, morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji, ki jih povzemamo iz pravilnika hiše:

- 1. Fant ne sme biti mlajši od 12 in ne starejši od 18 let.*
 - 2. Biti mora sirota po očetu in materi ter brez bratov ali sester ali drugih sorodnikov, ki bi lahko skrbeli zanj.*
 - 3. Biti mora popolnoma zapuščen in reven. Če bi kak fant pri sicer izpolnjenih drugih pogojih posedoval kake dobrine, jih mora prinesiti s seboj v zavod, kjer jih bodo uporabili za njegove potrebe, kajti ni prav, da bi kdo živel od javne dobrodelnosti, če ima sam sredstva za življenje.*
 - 4. Biti mora zdrav in krepak. Ne sme imeti nobene telesne hibe, ne kake odvratne ali nalezljive bolezni.*
 - 5. Prednost imajo fantje, ki obiskujejo Oratorij sv. Alojzija, svetega Angela varuha ali sv. Frančiška Saleškega. Ta ustanova je namenjena predvsem popolnoma zapuščenim in revnim fantom, ki obiskujejo katerega izmed imenovanih oratorijev.*
- Prosimo vse časopise, ki jim je pri srcu javna dobrodelnost, da priobčijo to izjavo.«*
Duhovnik JANEZ BOSKO, ravnatelj

Ko je tako poskrbel za dijake, da so se mogli v miru posvetiti svojemu učenju, je tudi za rokodelce poleg učenja obrti poskrbel za osnovno izobrazbo. Teolog Hiacint Ballesio je v svojem pogrebnem nagovoru napisal naslednje misli z naslovom *Notranje življenje sv. Janeza Boska*:

»Pod mogočno spodbudo vere in ljubezni dijaki in rokodelci pridno delajo in se trudijo. Naj omenimo samo en spomin, kako so učenci tretjega razreda gimnazije pod vodstvom učenega profesorja Ramella navdušeno tekmovali med seboj. Če je kdo pri spraševanju dobil devet, je bila za nas prava nesreča. Večina vseh učencev je dobivala deset. Tekmovanje je bilo v don Boskovih rokah odlično sredstvo za dobro. V ta namen so služile nagrade, v ta namen je on ob nedeljah zvečer prihajal v učilnico in na glas pred vsemi prebral ocene prejšnjega tedna. Med povprečno dvesto dijaki je redko kdo dobil dobro in zelo redko slabo, kar je bilo sprejeto s splošnim neodobravanjem. Velika večina je skoraj vedno dobivala odlično ali prav dobro (optime ali fere optime). In temu navdušenju, ki ga je podpirala verska vzgoja, je treba pripisati velike uspehe študentov bodisi na univerzi kakor v semenišču, in nenehen napredek in izboljšave med obrtniki.«

Don Bosko je spodbujal svoje rokodelce z opisovanjem sijajne prihodnosti tudi zanje. Obljubljal jim je, da se bodo tesne in uboge stene majhnih delovnih prostorov razširile v velike dvorane, ki ne bodo nič manjše kot delavnice najbolj slavni podjetij. In že leta 1856 je govoril o velikih razstavah izbranih izdelkov z vseh področij obrtne dejavnosti. Don Rua je bil navzoč več let, ko je don Bosko fantom pripovedoval vse to. Zdelo se je, da sanja, ko jim opisuje vse to, dejansko pa je potem postalo resničnost.

Toda koliko se je moral truditi in garati, da je končno prišel do vseh teh ciljev. On sam je pripovedoval o svojem trudu in težavah.

Vse odkar je začel v svoji hiši odpirati delavnice, je razmišljal, kako bi mogel poenostaviti vodstvo delavnic in kako bi mogel navdušiti mojstre za delo v korist fantov. Poskušal je na vse mogoče načine. Od začetka je mojstrom plačeval dnevnic. Toda ti se niso prav nič zanimali za napredek svojih vajencev. Točno so opravili vsa naročila in samo čakali plačo konec tedna. Potem jim je ponudil, da bi na svojo roko prevzeli delavnice, si iskali naročila v mestu, dela tudi opravili in obdržali zaslužek. Vendar so morali fantom plačati skromno nagrado za delo, ki so ga po svojih sposobnostih opravili. Toda sedaj so mojstri imeli gojence za svoje služabnike in je pri tem trpel ugled predstojnikov. Ni bilo več mogoče nadzorovati gojencev, ker so ti ubogali samo mojstra. Dostikrat se tudi zaradi nujnosti del niso mogli držati hišnega reda. Potem je skušal z njimi deliti izdatke in zaslužek. Toda mojstri so skrbeli samo za svoj dobiček in jim ni bilo

mar izpolnjevanje pogodb, ki so jih imeli s strankami. Vedno so se znali dogovoriti z naročniki tako, da je bilo njim v korist in v škodo hiši.

Na začetku je don Bosko obvezal mojstre, da so uporabljali svoje orodje, toda ti so se okoristili z orodjem gojencev in tako varčevali s svojim. Potem so se domenili, da bi mojstri lahko uporabljali samo nekatera hišna orodja, drugo pa bi prinašali s seboj. Vendar pa se dogovora niso držali. Nato so se dogovorili, da bodo mojstri priskrbeli orodje tudi vajencem, toda sedaj so izdatki neizmerno narasli in fantje so ostali brez potrebnega orodja. Potem je prišlo do prerekanja zaradi pokvarjenega orodja, veliko ga je kar izginilo, drugo pa so uporabljali zunaj delavnic v času odmora ali počitka. Nastajali so spori zaradi načina izdelave, zaradi dobička, zlasti če so vodje delavnic imeli stike z delodajalci. Z eno besedo, brez konca zmešnjav in sporov.

To preizkušanje različnih možnosti vodstva delavnic je trajalo malo časa, ker je don Bosko sam prevzel popolno in izključno vodstvo del in naročil, nadzor nad vajenci in popolno odgovornost za potek del in zlasti še pregled nad zalogami materiala posameznih delavnic. Mojstri niso imeli druge naloge kot samo učiti vajence obrt. Vendar tudi sedaj ni šlo brez težav, ker zunanji mojstri v strahu, da bi jim mogli pozneje odvzeti zaslužek in kruh, posebno nadarjenih in delavnih fantov niso hoteli učiti skrivnosti svoje stroke.

Don Bosko se je moral istočasno izogibati trenjem z zunanjimi obrtniki v mestu in bližnji okolici, ki so se bali konkurence in škode zaradi cenejše ponudbe oratorijskih delavnic. Don Bosko, ki je načrtoval velike delavnice z najrazličnejšimi obrtmi, se je dobro zavedal, da bi zaradi teh nastala zavist ne samo v majhnih mestih, temveč tudi v velikih središčih. Imel je prav, saj je veliko tiskarjev nekaj let pozneje z vsemi silami pritiskalo na občinsko upravo, da naj bi don Boska prisilila, da zapre komaj ustanovljeno tiskarno v Oratoriju. Kot razlog so navajali možnost za nizke cene, ki bi jih on mogel ponuditi založnikom in kupcem knjig.

Kot glavno pravilo zavetišč je don Bosko postavil načelo, da delo obrtnikom dajejo dijaki. Kakor hitro je malo naraslo število dijakov, jih je bilo treba obleči in obuti in tako so dobili delo krojači in čevljarji. Potrebovali so knjige in tako so dali delo tiskarjem in knjigovezom. Treba je bilo graditi poslopja in tako so prišli na svoj račun mizarji in kleparji. Za vsako novo potrebo hiše je zrasla nova veja obrti, ki je zadoščala potrebi. Tako so ustanovili tiskarno, kjer naj bi se tiskalo predvsem Katoliško branje in razni spisi naših združenj. Nobena tiskarna ali delavnica v Turinu se ni mogla pritoževati, da je zaradi oratorijske tiskarne izgubila delo ali bi ji manjkalo naročil.

Don Bosko je mislil tudi na to, da se delavcem drugih podjetij v mestu, ki jih je bilo dosti manj kot sedaj in so bila znatno manjša, ni bilo treba bati, da bi jim njegovi gojenci, ki bi postali spretni strokovnjaki v svoji obrti, mogli škodovati ali jih ovirati pri delu in tako dati osnovo za zavist. Želel je, da bi se večina izučениh fantov vrnila v domači kraj in tam ustanovila svoje delavnice in bila v pomoč župniku, pela v cerkvenem zboru, poučevala katekizem in dajala dober zgled krščanskega življenja svojim krajanom. Poleg tega pa so rast industrije, nova odkritja in napredek mehanizacije odpirali vedno nova delovna mesta tudi v velikih mestnih središčih.

Medtem je dobri duh v Oratoriju vedno bolj napredoval in rodil vedno nove sadove. Konec leta 1857 je nastala nova Družba presvetega Zakramenta, ki je imela za cilj pospeševati prejem zakramentov in češčenje presvete Evharistije. Don Bosko je navdihnil idejo kleriku Jožefu Bongiovanniju, ki je z njegovim dovoljenjem družbo tudi ustanovil. V to družbo je stopilo nekaj najboljših gojencev, ki so se odlikovali v pobožnosti in pogostem prejemanju sv. zakramentov in so s svojim dobrim zgledom potegnili za seboj svoje tovariše.

Pravilnik smo prepisali iz don Boskovega rokopisa.

1. *Glavni namen te družbe je češčenje presvete Evharistije in zadoščenje za žalitve, ki jih neverniki, krivoverci in slabi kristjani prizadevajo temu vzvišenemu zakramentu.*
2. *V ta namen bodo člani uredili, da bo vsak dan kdo pristopil k obhajilni mizi. Vsak član bo prejel obhajilo na praznične dni in enkrat v tednu s spovednikovim dovoljenjem.*
3. *Vsak član se bo z velikim veseljem odzval vsem pobudam, ki bodo imele za cilj češčenje presvete Evharistije, to je ministriranje pri sveti maši, strežba pri blagoslovu z Najsvetejšim, spremljanje duhovnika pri zadnji popotnici bolnikom, obisk Najsvetejšega, ki je izpostavljeno v češčenje v štirideseturni pobožnosti.*
4. *Vsak član naj se nauči dobro ministrirati pri sv. maši, da bo natančno opravil vse obrede in jasno in razločno izgovarjal besede molitev, potrebnih za službo temu vzvišenemu zakramentu.*
5. *Vsak teden bo duhovni nagovor, ki se ga bo vsak član točno udeležil in povabil tudi druge.*
6. *V duhovnem nagovoru bodo obravnavane teme, ki se nanašajo na presvete Zakrament, kot so spodbuda k čim bolj pobožnemu prejemu svetega obhajila, poučevanje in priprava prvoobhajancev, pomoč pri pripravi in zahvali pri sv. obhajilu tistim, ki so tega potrebni, širjenje knjig, podobic, spisov, ki so na voljo v ta namen.*
7. *Po duhovnem pogovoru bodo priporočili duhovno cvetko, ki naj jo izpolnjujejo v teku naslednjega tedna.*
8. *Prošnje za sprejem bodo pisno izročene vodji družbe. Vodja bo če le mogoče katehet zavoda.*

9. *Vsak član bo ob sprejemu prejel pravilnik družbe z blagoslovljeno svetinjico, ki jo bo nosil obešeno okoli vratu v čast presvetemu Zakramentu in preblaženi Devici Mariji.*
10. *Tajnik, ki bo izbran z večino glasov in potrjen od vodje, bo pisal in prebral zapisnik pogovora, pripravljaj duhovne cvetke, o katerih govori člen 7., zapisoval navzočnost članov pri pogovoru, skrbel za tiste, ki so prosili za sprejem ali bili predloženi za članstvo, in za na novo sprejete člane družbe. Prav vpis v seznam članov je osrednje dejanje vstopa v družbo.*
11. *Če bo kak član družbe zbolel, bodo drugi opravili zanj posebne molitve. Če bo kak član poklican v večnost, bodo vsi člani darovali zanj vsaj eno sveto obhajilo, zmolili zanj sv. rožni venec z litanijami presvete Device Marije.*

Prvi vodja Družbe presvetega Rešnjega telesa je bil klerik Bongiovanni, ki se je ponižen, neutruden, zatajevan, potrpežljiv, dobre volje, angelskega obnašanja, goreč v pouku katekizma zavzel zanj z vso močjo. Pridno je zbiral pripravnike k tedenskim zborovanjem, jih poučeval v duhu družbe, jih spremljal, kakor je mogel, na zabavi med odmori ter jih zabaval z dovtipi in smešnicami. »Tudi don Bosko,« pravi don Angel Savio, »je izrabil vsako priložnost, da jih je spodbujal k dobremu, kakor tudi člane Družb sv. Alojzija in Brezmadežne. Zbiral jih je večkrat posebej in prebiral z njimi pravilnik, ga razlagal in jih vabil, da bi si pomagali med seboj z dobrim zgledom. Tako jih je, ne da bi se tega zavedali, počasi pripravljaj na duhovništvo in uvajal v sveti poklic.«

Don Bosko je v mesecu septembru preoblekel v duhovniško obleko Janeza Bonettija in meseca novembra mladega Celestina Duranda. V Oratorij je prišel tudi don Frančišek Montebruno iz Genove, ki je don Boska obiskal nekaj prej. Don Montebruno je tokrat ostal v Oratoriju približno dva tedna, preučeval in opazoval don Boskov preventivni sistem, govoril na dolgo in široko o duhovnem vodstvu fantov, se natančno zanimal za vse posege, da bi mlade, in to zlasti mlade delavce, pridobil za dobro. Domenila sta se tudi, da bi za takrat don Montebruno ohranil ravnateljstvo in lastnino zavoda Artigianelli (mali obrtniki) v Genovi, duhovno pa bi bil odvisen od don Boska.

Med temi dogovori v korist fantov pa don Bosko ni pozabljal na potrebe Cerkve in države. Oktobra so razpustili poslansko zbornico in 15. novembra naj bi bile splošne volitve. Mons. Frasoni in drugi škofje iz turinske pokrajine so priporočili javne molitve in opozarjali vernike, da bi dali svoj glas poštenim, vernim in ne koristolovskim osebam.

Don Bosko je ubogal in si priskrbel volilni listek, ki mu je dal pravico do volitev. Zdi se, da je občinski tajnik v Castelnuovu gospod Carano v tem pogledu imel pomisleke, zato mu je don Bosko pisal:

Velespoštovani gospod!

Pomislek, ki ste ga izrazili o moji domovinski pripadnosti, sem sporočil gospodu grofu Arnaudu in on mi je izrazil svoje mnenje, ki vam ga pošiljam v prilogi.

Pošiljam vam tudi potrdilo o plačanih davkih.

Rad bi volil na občinskih in političnih volitvah v Castelnovu d'Asti, kjer sem doma.

Če še kaj manjka, vas prosim, da ste tako dobri in mi to sporočite. Bog blagoslovi vas, vso vašo družino in bodite prepričani, da sem pripravljen pomagati v vsem, kar zmorem.

Vdani služabnik duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, novembra 1857

Potrdilo o plačanih davkih je izstavil pobiralec davkov. Iz potrdila je razvidno, da je don Bosko v Castelnovu d'Asti plačeval 6,94 lir zemljiškega davka in 32,14 lir davka na stavbe. Kakšno bogastvo!

Zelo previdno si je medtem prizadeval, da bi volili dobre katoliške može. V ta namen je pisal kanoniku Rosazu v Suzo:

Predragi gospod kanonik!

Komaj včeraj sem prejel pismo gospoda viteza Conella o predvidenem načrtu. Zakasnitev je povzročila njegova odsotnost. Odgovarja pa tako: »Če so okoliščine take, kakor so bile na dan vašega pisma, mi prosim sporočite in jaz vam bom takoj odgovoril. Vendar pa mislim, da moja neznatnost ne ustreza pričakovanju tistih, ki so bili tako ljubeznivi, da so za to nalogo mislili name.« Itn.

Če menite, da se še splača govoriti o tej stvari, mi, prosim, povejte in storil bom, kar je v moji moči. Vsekakor je težko dobiti drugega človeka, ki bi se odlikoval po svojem značaju, vernosti, neodvisnosti in dobroti.

Pozdravljam vas v Gospodu. Sprejmite pozdrave od vašega vdanega prijatelja duhovnika JANEZA BOSKA.

Turin, 1. novembra 1857

Na dan volitev so katoličani v upanju na dober izid v velikem številu prišli na volišča in izvolili lepo število poštenih poslancev, med katerimi je bilo tudi nekaj uglednih duhovnikov. Izvolitev teh duhovnikov pa so s pretvezo moralne prisile, ki so jo izvajali duhovniki, razglasili za neveljavno. S tem se je jasno pokazalo, da oblasti niso dale duhovnikom tiste svobode, ki so jo zakoni zagotavljali vsem državljanom, in kako je bilo umestno, da so se borili za načelo, ki je dobilo svoj izraz pozneje v reku: niti pravice do volitev niti pravice biti izvoljen! Kljub temu je do 1860 v parlament vstopilo in tam ostalo več neustrašnih katoliških poslancev, kot grof Karel Cays, grofje Solaro della Margherita di Cambur-

zано, Costa della Torre, Crotti di Costigliole in drugi, zvečine dobri don Boskovi prijatelji. Ti so večkrat povzdignili svoj glas v obrambo načel poštene politike in pravic Cerkve. Večkrat so prihajali po nasvet k don Bosku, saj so ga v Turinu imeli za zelo previdnega in modrega svetovalca, zlasti ko je bilo treba glasovati za pomembne odločitve.

Nekega dne je prišel v Oratorij grof di Camburzano z drugimi šestimi poslanci desnice in vprašal don Boska, kako naj ravnajo pri glasovanju osnutka zakona za Kraljevski ekonomat, ki naj bi izboljšal položaj nižjega klera. Don Bosko je premislil in odgovoril: »Vzdržite se glasovanja.« Dejansko je bil zakon o zaplembi cerkvenega imetja proti pravičnosti in zato tisti, ki ni imel za to pravice, ni mogel z njim razpolagati. Grof di Camburzano je poslušal don Boskovo razsodbo, pogledal skrivaj svoje tovariše in končno vzkliknil: »Pojdimo sedaj in vprašajmo don Cafassa in videli bomo, ali nam bo dal učitelj isti odgovor kot njegov učenec.«

62.

POGLAVJE

Sveti misijon v Salicetu – Katoliško branje – Galantuomo – Življenje sv. Polikarpa iz Smirne in sv. Ireneja, škofa v Lyonu – Pismo grofu d'Aglianu – Duhovne cvetke za devetdnevnicu Brezmadežni – Glavni shod konference sv. Vincencija Pavelskega in nova katoliška šola v oratoriju v Portanuovi – Vezilo za fante in klerike – Zadušno opravilo za pokojne gojence

GLAS O DON BOSKOVI VELIKI UČENOSTI IN KREPOSTI je bil tako velik, da ga je veliko župnikov v Piemontu želelo imeti za pridigarja v svojih cerkvah. Verniki bi radi videli obraz, iz katerega je dihala tolika dobrotta srca, in slišali njegove ljubezni polne besede. In don Bosko, če je le mogel, se ni nikoli obotavljal izpolniti njihove želje.

Če bi hoteli natančno opisati toliko pridiganih misijonov za ljudstvo, ki jih je imel don Bosko, in pripovedovati o potovanjih na kraj misijona in nazaj, z vsemi resnimi, smešnimi in zabavnimi dogodivščinami, ki jih je on v neizmerno veselje pripovedoval svojim fantom, bi napolnili veliko debelih zvezkov. Opisali bomo samo en misijon iz leta 1857, o katerem imamo zanesljive podatke. Iz tega se da sklepati o drugih. Dekan Janez Krstnik Fenoglio je povabil don Boska pridigat misijon v Salicetto-Langhe v škofiji Mondovi. Trajal naj bi deset dni. Medtem ko je mogoče v ta kraj danes iz Turina priti v štirih urah, je tiste čase zlasti pozimi pot trajala cela dva dneva. Najprej je bilo treba priti v Mondovi in od tod v Cevo, se nato povzpeti na Apeninsko pogorje, se spet spustiti dol in nato ure in ure pešačiti, pozimi celo po snegu, ki je segal do kolen.

Don Bosko je opravil mašo v čast sv. Ceciliji, odpotoval z vlakom do Fossana in nato s kočijo ali poštним vozom do Mondovija, kamor je prišel ob enih popoldne. Vozilo se je v Mondovi ustavilo pred gostilno Tre limoni. Don Bosko je

takoj hotel obiskati škofa mons. Ghilardija. Toda gostilničar mu je povedal, da je škof odsoten. Vprašal je, kdaj gre poštni voz v Cevo. Odgovor se je glasil: danes zvečer ob osmih. Ustavil se je v gostilni in dal poklicati gospodarja: »Imate pero s črnilom in kos papirja?« Ko so mu prinesli zaželeno, je sedel za mizo in začel pisati. Gostje, ki so prihajali v gostilno, so se čudili: »Glejte duhovnika, ki piše. Duhovnik, ki piše pridigo za prihodnjo nedeljo.«

Don Bosko se sprva ni zmenil za tako govorjenje. Ko pa je videl, da se jih je nabralo že veliko in da si ga radovedno ogledujejo, je uvidel, da so bili poštejnaki; pustil je pisanje in se obrnil k njim: »Poslušajte,« je dejal, »pripravil sem pridigo za prihodnjo nedeljo, vendar če vam je tako prav, vam jo lahko tudi takoj sedaj odpridigam.«

Ko jih je tako nenadoma nagovoril, so se najprej spogledali. »Ej! Ti že dolgo nisi slišal nobene pridige,« so se trepljali po ramah in drug drugemu govorili. »No, pa jo poslušajmo sedaj.« Don Bosko jim je brez obotavljanja začel po domače govoriti o nujnosti življenja v Božji milosti in reševanja lastne duše in nato še o spovedi. Vse je tako živahno povezal z zgodbami, primerami in prilikami, da so vsi pozorno prisluhnili. Med govorom se je soba dodobra napolnila.

Prišli so tudi hlapci, kuhar, gospodar, gospodinja in vsi drugi člani družine in se med seboj šepetaje vpraševali: »Kdo je to? Kdo je ta duhovnik? Kako se piše?«

Služinčad je govorila gospodarju: »Skušajte zvedeti, kdo je ta duhovnik, od kod prihaja, kam gre?«

»Pravijo, da je prišel iz Turina,« je odgovoril gostilničar.

Don Bosko pa je pridigal, vse dokler se ni stemnilo. Bilo je že sedem zvečer. Tedaj je gospodinja pristopila k njemu in dejala: »Mogoče bi vam mogla postreči z majhno južino ali večerjo?«

»Nikakor ne. Nimam denarja, da bi ga dajal za večerjo v gostilni.« Toda ona je vztrajala pri povabilu: »Ne! Nikakršnega plačila! Bodite tako dobri ...«

»Prav. Če je tako, potem sprejemem povabilo. Vendar samo skodelico mineštre in nič več.«

Pripravili so pravo pojedino. Preden je don Bosko sedel k mizi, je naredil nad jedmi velik križ.«

Navzoči so ostali skoraj brez sape, ko so to videli in govorili: »Kako vendar? Kdo je ta duhovnik, ki v javni gostilni napravi znamenje križa, preden sede k mizi?«

Don Bosko se je zavedel njihovega začudenja in jim dejal: »Ne smete se čuditi, da sem naredil znamenje križa, preden sem začel jesti. Jaz sem duhovnik in grem pridigat duhovne vaje. Zato je moja dolžnost, da jih začnem s svojim zgle-

dom. In ali niste kristjani in ste se to sveto znamenje naučili kot otroci od svojih staršev in ga vi sami ponavljate svojim sinovom in hčeram in jih tako učite?» Z eno besedo, začel je novo pridigo. In vsi, ki so bili navzoči ali prihajali v sobano, so bili nadvse pozorni in niso hoteli iti stran. Tako se je nabralo kakih sto oseb.

Po vsem tem se je don Bosko dal spoznati gospodarjem, ki so od takrat ostali vedno v tesnih in dobrih stikih z njim. Ko je potem prišla osma ura, je odpotoval proti Cevi in spotoma pozdravil svetišče in romarsko cerkev v Vicu.

Naj omenimo, da je don Bosko ob takih potovanjih vedno sedel na kozlu ob kočijažu, s katerim je prijazno kramljal in se je navadno pri njem spovedal. Tako je storil tudi tokrat s tem kočijažem, ki ga je na njegovo veliko zadovoljstvo spravil z Bogom. Nato sta se še naprej ljubeznivo pogovarjala vse do Ceve, kamor so prispeli ob desetih zvečer.

Ob tej pozni nočni uri don Bosko ni vedel, kam bi šel spat. Tudi kočijaž, ki je poznal kraj, mu ni mogel dati pravega nasveta. Don Bosko je tedaj prosil, da bi ga popeljal v župnišče k župniku.

»Ta je že star in bolehen,« je odgovoril kočijaž, »in se gotovo ne bo dvignil iz postelje. Toda v vasi je še kaplan, neki don Testanera, ki ob tej uri gotovo še ni šel spat.«

»Prav. Popeljite me k njemu,« je sklenil don Bosko.

Šla sta in dvakrat ali trikrat potrkala na vrata, dokler jima kaplan ni odprl in malo nezaupljivo vprašal don Boska, kaj bi rad.

Don Bosko mu je odgovoril: »Na poti sem v Cevo in bi si rad malo odpočil. Seveda ne zastonj, temveč za plačo, kakor se spodobi. Ob petih zjutraj bom šel naprej.«

»Toda tukaj nimamo na voljo drugega kot nekaj stolov. In mrzlo je.«

»Potrpeti bo treba. Skušal se bom pokriti, kakor bo pač mogoče. Zadosti je, da imam čez noč streho nad glavo.«

Gostitelj ga je potem vprašal, kako se piše in kdo je. Ko je slišal, da se piše don Bosko, je dejal: »Oh, da. Iz pisem vem za nekega don Boska v Turinu. Ne vem, ali ga vi poznate. Za vsak primer počakajte trenutek. Sedite prosim. Če mi dovolite, bom stopil k mojemu nadrejenemu, ki leži bolan v postelji.« Ko je to povedal je izginil.

Kakor hitro je hišni gospodar slišal, da je prišel neki duhovnik, je takoj ukazal, da naj poskrbijo, da ga ne bo zeblo in da ne bo lačen.

Ko se je kaplan vrnil, je dejal: »Pripravil vam bom malo večerje.«

»Ne, hvala. Ni dolgo tega, kar sem večerjal. Ves čas sem jedel, celo preveč,« je odvrnil don Bosko.

Tedaj mu je kaplan, da stvar ne bi bila tako mučna, ponudil knjižico Katoliškega branja z naslovom: *Ravnanje z vestjo*. Don Bosko je vzel knjigo v roke in smeje se dejal kaplanu: »Ali poznate to knjigo?«

»Povejte mi: se vam ta knjiga ne zdi dosti vredna in menite da ni na mestu?«

»Ne mislim reči tega. Da bo konec slepomišenja, vam moram povedati, kdo sem: človek, ki govori z vami, je napisal to knjigo.«

»Kako? Vi ste don Bosko? Ravnatelj Oratorija?«

»Tako je.«

Kaplan se je ob tej novici presenečen sesedel na stol. Nato sta se zatopila v zanimiv pogovor in ne da bi vedela, kdaj je bilo pet zjutraj, to je čas odhoda. Na tak način je don Bosko sklenil poznanstvo s tistim kaplanom, človekom visoke postave in širokih pleč. Po tem prvem srečanju sta se še večkrat videla na raznih krajih. Jeseni leta 1884 je prišel kaplan v Oratorij. Preteklo je veliko časa, kar se nista videla, zato ga je nagovoril:

»Ali me še poznate, don Bosko?«

Don Bosko ga je pogledal: »Vi ste don Testanera.«

»Kako me morete prepoznati po toliko letih?«

»Veste, vaša postava.«

Don Bosko je nato z omnibusom ali poštanim vozom naredil pol poti do Montezemola, poštna postaja, kjer so menjali konje. Tukaj se je poslovil od kočijaža, s katerim sta si postala dobra prijatelja, ker je omnibus odpeljal v Milesimo, v smeri proti Savoni.

Preostali del poti je don Bosko nadaljeval deloma peš deloma na hrbtu najetega oslička. Po ozkih komaj prehodnih poteh se je začel vzpenjati na Apenine. Ponoči je zapadlo pol metra snega, tako da se ni prav nič razločevalo in se je moral zaupati vodstvu nekega fanta.

Čez nekaj časa sta izgubila sled. Tudi padcev ni manjkalo, enkrat je padel don Bosko, drugič vodnik pa zopet osel. Nekaj časa je don Bosko jezdil, nato pa je moral določen čas držati se za sedlo in porivati osla; biti enkrat vodič in drugič vodeni. Še bolj naporna je bila pot navzdol: zelo strma in nerodna. Ubogi duhovnik je bil ves premočen od potu in sneg se ga je vsega oprijel. Na njem ni bilo nič več človeškega. Povrhu vsega mu je še spodrsnilo na ledeni podlagi, padel je in si zvil nogo, in če so hoteli, da je stopil na prižnico, so ga morali podpirati.

Župnik mu je sicer poslal naproti svojega človeka, ker pa ga ta ni nikjer srečal, je šel ponj vse do Mondovia. Ko se je vrnil, je bil don Bosko že dolgo v vasi. Obdajala ga je velika slava in ljudje so ga vneto občudovali. Veliko jih je prejelo

izredne milosti od Device Marije, potem ko so se mu priporočili v molitev. Pričakovali so še več Božjih milosti od njega.

Don Bosko je vstopil v vas v spremstvu nekega duhovnika iz bližnjega kraja, ki ga je pričakoval, in zagledal pred seboj skupino dečkov, ki so hodili po cesti. Takoj jih je poklical k sebi. Toda ti niso bili navajeni govoriti z duhovniki in so začudeni prekinili svojo igro, se spogledali in nobeden si ni upal odpreti ust. Don Bosko se jim je približal, potegnil iz žepa vrečko sladkorčkov in jih razdelil mednje. Toda dečki si še vedno niso upali odpreti ust in so z nezaupanjem sprejeli darilo. Tedaj se je don Bosko začel z njimi šaliti, jih spravil v smeh in pregnal iz src vsak strah. Nato jih je vpraševal, kako jim je ime, ali so pridni ali poredni in podobno. Kakor hitro so vaščani videli, kako se neki duhovnik prijateljsko meni z njihovimi otroki kakor oče s svojimi sinovi in hčerami, so vedeli, da je to don Bosko, pridigar duhovnih vaj. Približali so se, ga obdali, prisluškovali, kaj je govoril, in poslušali njegove besede. V kratkem času je bil prostor poln ljudi, ne da bi pri tem šteli tiste, ki so radovedno gledali z oken bližnjih hiš. Duhovnik, ki je spremljal don Boska, si je skozi množico utrl pot v župnišče. Župniku je povedal, da je pravo nečloveško dejanje ustavljati na poti utrujenega in poleg tega še vsega premraženega človeka. In ta človek se zelo nespodobno vede, ko se ponižuje do zbijanja šal z otroki. Toda župnik, ki je dobro poznal don Boska, ga je pomiril z besedami: »Pustite don Bosku, da stori, kakor mu je ljubo. On se bo že znal izvleči iz zagate.«

Da bi vzbudil v ljudeh zaupanje do duhovnika, je don Bosko začel govoriti s tistimi, ki so bili najbližje, o pridelku na polju in o drugih bolj ali manj koristnih stvareh, in jih razveselil s kako krepko šalo. Na koncu je povzdignil svoj glas in vse povabil, da bi po svojih najboljših močeh prihajali na duhovne vaje, zopet stopili na pravo pot in nikdar več ne krenili z nje. Nato je vstopil v župnišče v spremstvu vse množice, ki je šla z njim vse do praga hiše in hotela do zadnjega ostati z njim.

Ko se je malo odpočil, je stopil k oknu. Tam je stala množica ljudi in pričakovala, da bo don Bosko imel uvodni nagovor. Rekel jim je, da je zelo utrujen in tudi oni še niso zadosti pripravljani, zato se bodo duhovne vaje začele naslednje jutro. Povabil jih je, da so šli v cerkev, zmolili kratko molitev in se vrnili na svoje domove.

Don Bosko sam se je umaknil v njemu namenjeno sobo.

Prvi dan je moral vse pridige opraviti sam, ker se duhovnik, ki mu je bil dan za sogovornika, zaradi slabega vremena ni upal na pot. Verniki so v velikem številu prihajali k pridigam in želeli, da bi bile čim daljše.

Včasih je pridigal že več kot uro in pol, zato je bil prisiljen reči množici: »Utrujen sem in ne morem več govoriti.«

»Odpočijte si malo in potem nadaljujte.« In don Bosko je bil prisiljen nadaljevati govor.

Nekoč je govoril od desetih pa do prek poldneva. In nihče se ni ganil, da bi šel domov, čeprav so po navadi kmetje imeli kosilo ob devetih. Poleg tega je bilo vse pokrito s snegom.

»Nadaljujte, nadaljujte,« so vzklikali vsakokrat, ko je hotel končati. Ob enih popoldne je stopil s prižnice. Toda cerkev, kor, zakristija in prezbiterij so bili polni ljudi. Don Bosko se je komaj prebil v zakristijo, da je odložil štolo in smehljaje se vprašal ljudi:

»Ali ne boste šli domov?«

»Želimo, da nam še govorite.«

»Toda jaz sem ves zbit. Ne morem več. Pridiga je trajala dve uri in pol.«

»Potem si odpočijte. Mi vas bomo počakali tukaj.«

»Se bo župnik strinjal s tem, da nadaljujemo?«

»Šli bomo k njemu in mu bomo povedali.«

Župnik se je poln občudovanja približal don Bosku in mu dejal:

»Storite, kakor veste in znate. Kar nadaljujte. Ti dobri ljudje vas tako radi poslušajo.«

Don Bosko je po skromnem okrepčilu spet stopil na prižnico. Cerkev je bila ves čas polna ljudi. Zahvaljeval se jim je za njihovo pozornost, se veselil zaradi njihove dobre volje in povedal, da ga njihova gorečnost zelo opogumlja. Zatem je zopet povzel pridigo. Od časa do časa je vpletel v govor vesele dogodivščine, ki so se mu pripetile na poti v njihovo vas. Zlasti pot z osličkom od Monteze-mola do Salicetta z vsemi padci je bila predmet posebno zabavnega pripovedovanja, poslušalci so kar noreli ob don Boskovih opisovanjih in se smejali iz vse duše. Razume se, da je vsak padec, vsako vstajanje, vsak prepad, vzpetina in pot navzdol imela svojo moralno razlago.

Tako oblikovana pridiga je s kratkimi prekinitvami trajala tisti prvi dan več kot šest ur.

Vsemu temu se ni treba čuditi, če pomislimo na že znano don Boskovo spretnost, kako je sestavljal svoje pridige: na prisposodobah, primerah, zgledih in čudovitih zgodbah. Ko je govoril o negodovanju, je svoje poslušalce povabil, da bi šli z njim po cestah raznih krajev in prisluhnili pogovorom, ki so jih imeli ljudje med seboj. Vstopil je z njimi v trgovine, gostilne, pivnice, hleve, zasebne hiše, da so skupaj poslušali pogovore žensk, služinčadi, gospodarjev in delomrznežev. Nato je opisal osebe, ki so bile predmet takega negodovanja in obrekovanja, in pokazal, kako večino dobrih dejanj, tudi najbolj svetih, ljudje razlagajo slabo, kako dostikrat slaba dejanja povečujejo bodisi zaradi zlobe ali

zaradi nepremišljenosti in kako neopredeljena dejanja dajejo priložnost za govorice, ki žalijo ljubezen. Iz njegovih opisov je lik obrekljivca izšel umazan in grd, lik obrekovanca pa vreden sočutja in obrambe. Potem je z zgledi in primeri iz življenja pokazal, kako hude posledice ima obrekovanje bližnjega, z navedki iz Svetega pisma pa, kako zelo Bog sovraži obrekovalce. Ljudje so se enkrat smejali, pa zopet jokali, kakor je pač nanesel govor, in to zlasti še pri opisovanju resničnih ljudi na način dvogovora.

Toda pridiga, ki so si jo prebivalci najbolj globoko vtisnili v spomin, je bila pridiga o procesiji. Če bi na ljudi, ki so bili zbrani v cerkvi, vrgli pest zrnja, nobeno zrno ne bi padlo na tla, tako tesno so bili med pridigo stisnjeni. Vse pričujoče je povabil, da bi šli z njim v procesiji, vendar tako, da ne bi nikogar nadlegovali. Pripovedoval jim je, da je občudoval zidove nebeškega Jeruzalema. Na vratih je bilo napisano z velikimi črkami: Nič pokvarjenega ne bo vstopilo vanj. Malo jih je hodilo po poti, ki je vodila k tem vratom. Tam daleč v dolini je videl človeka, čudno napravljenega, ki je nosil črno bandero, na katerem je bilo napisano: Ne nečistniki ne prešuštniki ne razvajenci ne tatovi ne skopuhi ne pijanci ne obrekovalci ne roparji ne bodo dediči Božjega kraljestva. Za tem praporom se je vila dolga procesija. Na čelu je korakalo strašno, spačeno bitje, ki pa je z nadvse prijaznim vedenjem in s krinko na obrazu pritegovalo ljudi. Najprej so za njim prihajale skupine ljudi, ki so se grdo pogovarjali in se pri tem krohotali, potem druga skupina preklinjevalcev, nato vrste obrekovalcev, za temi truma pijancev, ki so v pijanosti merili cesto in prepevali ali bolje rečeno rjovel. Za vsemi temi so prihajali ljudje s košarami ukradenega kostanja, s posodami v tujem vinogradu potrganega grozdja. Zopet drugi so bili sklonjeni pod težo vreč pšenice in koruze, ki so ju pokradli s polj. Za vsemi temi množica žensk in otrok, ki so kradli doma in prodajali brez dovoljenja hišnega gospodarja; vsak je nosil s seboj ukradene predmete. Potem je prišla bratovščina krojačev, od katerih je vsak nosil tovor strankam ukradenega blaga in bil skrivljen pod njegovo težo; bratovščina mlinarjev, ki so vzdihovali pod težo vreč moke, ki so jo odtegnili svojim sovaščanom pri mletju zrnja; bratovščina trgovcev z lažnimi utežmi; prekupčevalcev, ki so kupovali in prodajali ukradene predmete, oderuhi itn.

To ljudstvo je vstopalo skozi vrata v črno zakajenem zidovju in ta so vodila v strašno ječo, ki je stala na koncu doline. Tam daleč prek praga teh vrat so se videli globoki prepadi, ki so segali v globino zemlje. Ko je zadnji udeleženec procesije prestopil prag ječe, so se s silnim truščem zaloputnila vrata, na katerih je bilo zapisano: Ko si pogubljen, je to za večno.

Medtem ko je don Bosko bral levite vsem vrstam prebivalstva, se je v cerkvi vzbudilo silno ihtenje. Nato je vsakemu posebej postavil vprašanja.

»In vi preklinjevalci, ki si upate dvigati svoj obraz proti Bogu, ali veste, na kako pot ste se odpravili? Kam greste? In vi pohujševalci, kam greste vi? In vi krojači, mlinarji, kam greste vi? Ali veste, kje boste končali?«

Don Bosko je na kratko prekinil svoj govor. V cerkvi je bilo slišati pritajene vzklrike. Končno je sklenil: »Vi jočete? Tudi jaz jočem, vendar ne sam zase, temveč za vas. Kam boste po tej poti prišli, vam bom povedal jutri.«

Množica ljudi, ki je pritisnila na spovednice, da bi opravila spoved, je bila neskončna. Povsod je bila gneča, v cerkvi, zakristiji, župnišču. Mnogi so pravili don Bosku: »Vzemite, dajte ta denar župniku, naj ga izroči temu in temu,« ne da bi povedali od koga prihaja. Bila so vračila za ukradene stvari.

V nekaj dneh so po posredovanju župnika vrnili tisoče in tisoče lir. Dobri župnik in dekan je jokal od veselja. Pokazal se je uspeh Božje roke in nikdar ni nobena pridiga obrodila takih sadov kot prav ta. »*To je vse sad očiščenja od greha*« (Iz 27,9).

Medtem ko je don Bosko evangeliziral Salicetto, sta v Turinu zagledala luč sveta dva njegova spisa. Enega je naznanjala Armonia 13. decembra:

»Izšel je Galantuomo, almanah kot darilo naročnikom Katoliškega branja. Z veseljem ugotavljamo, da je med drugimi poučnimi in veselimi stvarmi tudi ljudski spis o higieni, v katerem so podana navodila za to tako pomembno plat ljudske izobrazbe.«

S tem almanahom so naročniki prejeli tudi zvezek, ki ga je decembra natisnil Paravia: *Življenje svetega Polikarpa, škofa v Smirni in mučenca, in njegovega učenca sv. Ireneja, škofa v Lyonu in mučenca*. Spis je bil anonimen, napisal pa ga je don Bosko. Na teh straneh je prikazano, kako so kristjani prvega in drugega stoletja verovali prav iste verske resnice, kot jih verujemo mi, in kako so čistili relikvije svetnikov. Opisuje, kako so kalvinci skupaj z valdežani v Lyonu hudo onečastili relikvije sv. Hilarija in kako so isti heretiki pokončevali katoličane. Spis sklepa z veliko resnico, ki je tudi danes ne smemo pozabiti: »Ko je cesar Sever izdal zakon, ki ukazuje vsem podanikom, da se morajo pod smrtno kaznijo odpovedati Jezusu Kristusu, so kristjani v Lyonu, ki so vedeli, da zakoni vladarjev tega sveta ne zaslužijo tega imena, če so v nasprotju z Božjimi zakoni in z zakoni Cerkve, in zato nimajo ne samo nikakršne dolžnosti, da bi se jim pokoravali, temveč imajo celo dolžnost, da jih ne izpolnjujejo, sklenili, da bodo za vsako ceno ostali stanovitni v veri in se bodo raje dali v tisočih pobiti, kot pa da bi se pokoravali tistemu ukazu.«

V Salicettu so ljudje do pozne ure oblegali spovednico ne samo don Boskovega spoštovanega tovariša v pridiganju, temveč tudi spovednice drugih spovedni-

kov. Poleg tega je bilo župnišče tiste dni polno ljudi, ki so prihajali v času odmora k don Bosku in ga prosili blagoslova za svoje bolnike. Drugi so bolnike celo vodili s sabo, da bi zanje prosil Božjo mater Marijo za zdravje, tako da ni imel niti trenutka za počitek. Pa vendar ga to ni oviralo, da ne bi odgovarjal na pisma, ki jih je prinesel s seboj ali mu jih je pošiljal don Alasonatti. Če tega ni mogel narediti podnevi, je pisal ponoči. Naj navedemo eno izmed njih, ki ga je napisal grofu Piju Galleani d'Aglianu z nasveti, ki jih je gotovo odobril don Cafasso:

Velespoštovani in velezaslužni gospod grof!

Sem tukaj v Salicettu in pridigam duhovne vaje. Pregledal sem pisma, na katera moram odgovoriti, in tako sem našel eno, na katero moram dati odgovor vaši velezaslužni osebi, za katero vem, da sem odgovoril v mislih, vendar ničesar napisal. Naj bo že kakor koli, prosim vas, da bi mi oprostili ta moj toliko odlašani odgovor.

Gre pa za to: Deček Chiansello, ki se je vrnil k nam, je zelo priden, vendar zelo slabega zdravja. Glede cene, za katero smo se dogovorili z njegovim bratom duhovnikom, bom storil, kot mi boste povedali, kakor hitro bom prišel v Turin.

Če še niste našli rešitve, kar se tiče duhovnika kaplana, je še vedno podkaplan v Verzuolu, o katerem sva govorila že preteklo leto. Še vedno je svoboden in imam o njem samo dobra poročila. Tu je še nekdo drug, duhovnik Janez Grassino, rektor umobolnice v Collegnu, ki ga poznam osebno že več let. To je odličen duhovnik neoporečnega vedenja. Rad bi zapustil doseganje delovno mesto, da bi se mogel z večjo svobodo posvetiti dušnopastirskemu delu. O tem bi z vami raje govoril osebno. Ko se boste zopet vrnili v Turin in če bo še potreba, bova obravnavala to vprašanje in poiskala najbolj primerne človeka.

Izrabljam to priložnost, da zaželim vam in vsej vaši družini obilne milosti iz nebes po priprošnji brezmadežne Device, ki naj bi za nas vse prosila pri svojem Božjem Sinu: mir, urejenost, božji strah, vztrajnost v dobrem. Amen.

S polnim spoštovanjem me imejte za vaše cenjene visokosti vdanega služabnika.

Duhovnik JANEZ BOSKO

Salicetto, 29. novembra 1857

Tudi fantje v Oratoriju so prejeli od don Boska pismo, v katerem jim je opisal način, kako naj bi počastili Marijo Brezmadežno.

DEVETDNEVNICA V ČAST MARIJI BREZMADEŽNI

Dan 1. Vstajenje – hitro in v tišini – opraviti vse potrebno, potem v cerkev.

Dan 2. Vstop v cerkev - točno - ne da bi se smejali - s pogledom na oltar - nikogar gledati v obraz - stopiti na svoje mesto.

Dan 3. Klečanje - ne se naslanjati sem in tja, ne sedeti na petah, zravnane telesa z rokami sklenjenimi na prsih.

Dan 4. Molitev - Izgovarjanje besed jasno in razločno, glasno, skupno in zadržano vse do konca. Ne gledati sem in tja, nikogar iz kakršnega koli razloga gledati v obraz. Ne se smejati in s komer koli govoriti.

Dan 5. Znamenje svetega križa - izgovarjati jasno besede, počasi narediti znamenje križa in roke potem združiti na prsih.

Dan 6. Misel na pretekle spovedi - kesanje grehov in trden sklep, da jih ne bomo več storili.

Dan 7. Splošna spoved - za tiste, ki je še niso opravili, ali tiste, ki imajo kaj na vesti.

Dan 8. Razmišljanje o grehah, ki se jih nismo še nikdar spovedali ali smo jih zamolčali pri spovedi. Sklep, da se bomo odkritosrčno spovedali.

Dan 9. Post ali kako zatajevanje kot priprava na sveto obhajilo.

NA DAN PRAZNIKA

Udeležiti se svetih obredov s čim večjo zbranostjo.

Sklep: Nositi pri sebi svetinjico Brezmadežne, jo pogosto poljubljati in se v skušnjavah zatekati k Devici Mariji.

Prepoln skrbi za svoje drage fante, je don Bosko končeval v Salicettu duhovne vaje in pridigal do zadnjega trenutka. Še v trenutku slovesa, ko ga je ljudstvo spremljalo dobršen del poti, je na razpotju, kjer ga je čakalo prevozno sredstvo, napol voz napol kočija, govoril ljudem: »Spomnite se tega in tega, tega in tega nasveta, obljub, ki ste jih naredili Gospodu.«

»Da, da,« so odgovarjali vsi enoglasno. Nekateri so mu celo zagotavljali, da ne bodo pozabili tistega, kar jim je priporočal pri spovedi. Tako se je vrnil v Oratorij, da bi tam končal devetdnevnic v čast Mariji Brezmadežni in začel novo božično devetdnevnic.

Pozneje je pripovedoval: »To moje potovanje je bilo tako polno najrazličnejših prigod, da sem jih sklenil opisati, kakor hitro bi imel malo časa. Bilo bi snovi za cel roman. Lahko bi vam povedal nekaj stvari, vendar si nihče ne more predstavljati vseh mogočih dogodivščin. Če bi vam pripovedoval o dogodivščinah na potovanju, o pridiganju, o spreobrnjenjih, o vračanju odnesenih stvari, o milostih, ki jih je podelila Božja mati Marija, bi potreboval vsaj mesec dni. Z uspehom tega misijona sem bil nadvse zadovoljen.«

Toda tudi pri prebivalcih Salicetta se spomin na duhovne vaje in don Boska ni izgubil. Eden naših sobratov nam je poslal naslednje pisno sporočilo:

»Iz družinskih razlogov sem bil septembra 1887 v Salicettu pri Mondoviu. Družina, pri kateri sem stanoval, je spadala k našim sotrudnikom. Hišni gospodar me je zelo ljubeznivo sprejel in bil do mena nadvse pozoren. Pogovor je nanesel na don Boska: 'Poznal sem ga, poznal sem tega dragega človeka, poznal.

Bil je pri nas leta 1857, za duhovne vaje. Koliko ljudi je hodilo k njegovim pridi-gam. Vse so očarale njegove besede. Ko je odhajal, sem ga spremljal. Snežilo je, bilo je zelo mrzlo in pihal je močan veter. Spominjam se, da mu je sunek vetra odnesel klobuk. Skočil sem, ujel klobuk in mu ga izročil, on pa se mi je nadvse ljubeznivo zahvalil. To je bil pravi svetnik. Zadosti je, da povemo, da je don Bosko. Če boste šli v Turin, mu povejte, da, povejte, da ste bili pri nas v naši hiši.'

Šel sem v Turin in pripovedoval don Bosku o dogodku. Smejal se je in zdelo se mi je, da mu je vse, kar sem mu pripovedoval, zelo ugajalo. Nato mi je dejal: 'Spominjam se še tistih časov. So ti povedali, kako dolgo so trajale moje pridige?'

Oh, Don Bosko! Kaj še ...

'Prav. Vedi, da sem imel pogum, da sem vztrajal tri ure na prižnici.' Potem me je vprašal: 'Si utrujen? Si že jedel?'

'Oh, da, don Bosko. Najlepša hvala.'

'Si pozdravil don Ruo?'

Don Rua, ki je stal blizu in slišal najin pogovor, je dejal: 'Oh, midva sva se že videla, kajne?'

'Prav,' je zaključil don Bosko, 'od sedaj naprej se obračaj vedno nanj.' To so bile zadnje besede, ki sem jih slišal iz tistih ljubeznivih ust.«

Toda v letu duhovnih vaj v Salicettu 1857 se je zgodilo še nekaj znamenitega.

Don Bosko je na dolgo razpravljajal s teologom Morialdom o potrebi redne dnevne osnovne šole za dečke, ki so, potem ko so ob prazničnih dneh obisko-vali Oratorij sv. Alojzija, ves teden preživljali v brezdelju, tudi z nevarnostjo, da bi se znašli v mrežah protestantov, ki so v bližini imeli svoje svetišče. Bilo je treba hitro in nujno ukrepati, ker bi sicer vse delo katehistov ostalo brez sadov. Medtem ko je iskal sredstva za to šolo, so ga povabili na zborovanje Družbe sv. Vincencija Pavelskega, ki naj bi bilo na glavnem sedežu Družbe v Via Stampato-ri, popoldne 8. decembra.

Don Bosko se je kakor po navadi odpravil na zborovanje v družbi nekaterih starejših članov priključene konference iz Oratorija, med drugimi Janeza Villa. Med potjo jim je pripovedoval: »Nocoj boste slišali nekatere gospode, ki govo-rijo kakor apostoli.«

Na slavnostnem zborovanju je eden izmed članov razpravljajal kako zajezi-ti prodor protestantov v Turin. Ti so s svojimi vsakodnevnimi osnovnimi in polje-delskimi šolami, ki so jih prav tiste dni odpirali v Borgo Nuovo proti Valentinu in v Viale dei Platani, vse do korza Viktorja Emanuela ogrožali mladino in jo spravljali v nevarnost, da bi izgubila vero. Povedal je tudi, da so blizu svojega svetišča odprli javno kuhinjo, kjer so zastonj dajali hrano katoliškim otrokom, ki so prihajali tja.

Več govornikov je predložilo svoj načrt, kako bi mogli zaježiti delo teh učiteljev zmote. Toda zbor je bodisi zaradi velikih izdatkov bodisi zaradi različnih mnenj bil negotov in se ni mogel odločiti za nič določnega. Stvar se je dolgo vlekla in nevarnost je bila, da ne bodo ničesar sklenili. Don Bosko, ki je pozorno poslušal celo razpravo, je prosil za besedo in odločno zatrdil: »Ker so stvari tako silno resne, kakor smo mogli slišati iz govorov članov konference, na noben način ne smemo oditi od tukaj, ne da bi določili praktične ukrepe proti nameram valdežanov, ne da bi se odločili za ustanovitev vsaj ene šole. Na področju, ki je najbolj izpostavljen nevarnosti, imamo že Oratorij sv. Alojzija Gonzage in ob njem je zadosti prostora, da bi odprli vsaj en razred. Na drugih primernih krajih bomo odprli še druge šole, ki jih bomo imenovali katoliške, in pod pokroviteljstvom sv. Vincencija Pavelskega boste vi pobudniki vsega tega. Don Bosko bo vedno pripravljen vam v vsem pomagati. Poiskati bo treba sposobne učitelje, ki imajo državno diplomu za pouk v osnovnih šolah. Našli jih bomo. Za deklice ne bo manjkalo redovnic, ki imajo potrebna spričevala. Prosili bomo zanje pri redovnih družbah, ki jih imajo. Potrebujemo denar, toda Božja previdnost je dovolj bogata. Treba je ustanoviti odbor, ki bo prevzel to delo, ga vodil in nadzoroval, in vi, dragi gospodje, imate nalogo, da ga izvolite. Če bomo čakali, bo vedno več težav, ki jih bo treba še dodatno premagati. Začnimo takoj šolo ob Oratoriju pri Porta Nuovi.« V nadaljevanju govora je navedel toliko razlogov, da je zbor odobril vsa njegova priporočila. Sklenili so, da bodo razširili večerne šole v Oratoriju sv. Alojzija, ustanovili nove šole ter učencem dali zastonj na voljo knjige in zvezke.

Don Bosko se je takoj pridružil zaslužnim osebnostim, odločnim zagovornikom vere, kot so bili vitez Michelotti, grof Cays, poslanec iz Condove, grof Castagnetto, kraljevski senator, odvetnik Bellingeri, vsi ti so bili zadovoljni vsakokrat, ko se jim je ponudila priložnost, da so podprli Božjo stvar. On sam pa se je lotil dela in ob Oratoriju sv. Alojzija ustanovil vsakodnevno osnovno katoliško šolo. Vzel je v najem pripadajoče zemljišče, dal zgraditi poslopje s sobico za vratarja in veliko sobano, ki je bila predeljena z leseno premično steno, ki so jo lahko odstranili in naredili oder za majhno gledališče. Imela je prostor za dva razreda otrok osnovne šole in bila opremljena z vsem potrebnim za pouk. Ker don Bosko takrat ni imel doma učiteljev s kraljevsko diplomu, je moral iskati v mestu ustrezne ljudi, ki bi bili didaktično usposobljeni in bili predvsem dobri katoličani z zglednim krščanskim življenjem. Za te je on sam kljub neizmernim žrtvam priskrbel letno plačo. Prav tako je določil, da ne bi smelo manjkati potrebnih nagrad za spodbudo učencem. Glavni podpornik je bil teolog Leonard Murialdo, ki je s svojimi velikodušnimi darovi in s svojim osebnim delom pomagal ustanoviti šolo.

Kakor hitro je bilo mogoče, so odprli novo šolo in pritegnili otroke iz ubogih katoliških družin, ki so tako zapustili protestantske ustanove. S tem so preprečili, da bi s pretvezo osnovnošolske izobrazbe postali žrtve krive vere.

Leto 1857 je šlo proti koncu. Don Bosko je zato, da bi lahko vsakemu izmed svojih dal potrebne smernice za življenje, vsako leto objavil vezilo, namenjeno vsem. Najprej je razglasil besedilo vezila, potem pa poklical k sebi vsakega dečka posebej in mu dal še posebne nasvete. Vsakemu je na uho povedal kak opomin ali dal nasvet, ki ga je povzel navadno iz življenja kakega svetnika. Včasih je zato, da bi si mogli stvari bolje zapomniti, dal vsakemu napisan listek, ki je za mnoge postal svet spomin in so ga kot svetinjo hranili dolga leta.

Tako vezilo je bilo namenjeno tudi klerikom, ki jih je drugega za drugim poklical k sebi ter jim izročil listek z izrekom iz Svetega pisma ali življenja kakega svetnika v latinskem jeziku. Bilo je čudovito, kako je vsem klerikom in duhovnikom v zavodu, ki jih je bilo tudi do petdeset, dal listek z izrekom in osebnim navodilom, ne da bi se enkrat samkrat ponovil, in tako natančno, da so si v srcu rekli: »Ta izrek je prilagojen nalašč zame.«

Včasih je za vsakega klerika pripravil lastnoročno napisan listek in mu ga osebno izročil z vso ljubeznivostjo. Na njih so bili izreki, od katerih so se nekateri ohranili do danes. Prvega je prejel klerik Anfossi: *Sicut misit me Pater et ego mitto vos. Filius amatur a Patre et tamen ad passionem mittitur: ita et discipuli a Domino amantur, qui tamen ad passionem mittuntur in mundo* (Kakor je oče poslal mene, tako jaz vas pošiljam. Oče ljubi Sina, pa ga kljub temu pošilja v trpljenje. Tako tudi Gospod ljubi svoje učence in jih pošilja v svet trpet – sv. Gregor, bela nedelja). – *Qui aestimaverunt lusum esse vitam nostram, et conversationem vitae compositam ad lucrum, omnes insipientes et infelices – Nullum Deo gratius sacrificium offerri potest quam zelus animarum* (Vsi, ki menijo, da je naše življenje namenjeno uživanju in pridobivanju svetnih dobrin, so nespametni in nesrečni. – Ni večjega daru, ki ga moremo darovati Bogu, kot gorečnost za zveličanje duš – Gregor Veliki). – *Curare ut quisquis sacerdoti jungitur, quasi ex salis tactu, aeternae vitae sapore condiatur* (Poskrbi, da bo vsak, ki se spoprijatelji z duhovnikom, kakor po dotiku s soljo začinjen z okusom večnega življenja – sv. Gregor). – *Salus est animae et corporis sobrius potus* (Trezno pitje je rešitev duha in telesa – Prd 31,37).

Toda najpomembnejše sporočilo, ki ga je don Bosko dajal vsem, je bil spomin na tovariše, ki so umrli v preteklem letu. Poleg Dominika Savia in klerika Garigliana v mesecu marcu je doma v Chieriju umrl Dominik Lupo, avgusta pa v Mavricijski bolnišnici Aleksander Re iz Casella in novembra doma v Cameranu Marcel Bordoni.

63.

POGLAVJE

1858 – Katoliško branje – Mali kler: pomen te ustanove – Praznik sv. Frančiška Saleškega – Krst nekega črnca – Življenje papežev sv. Aniceta, sv. Sotera, sv. Elevation, sv. Viktorja in sv. Zefirina. – Vabilo poverjenikom, da bi se naročili na Katoliško branje – Cezar Chiala, sodelavec pri tisku – Don Bosko je trdna opora duhovnikom – Odločitev, da gre v Rim s priporočili mons. Fransonija

LETO 1858 SE JE ZAČELO Z ODPOŠILJANJEM Katoliškega branja za mesec januar. Zvezek je vseboval *Kratko razlago beril in evangelijev za nedelje in Gospodove praznike z molitvami in premišljevanji za krščansko ljudstvo*. Premišljevanja evangelijev so vzeta iz dodatka k odličnemu delu p. Carla Massinija *Življenje našega Gospoda Jezusa Kristusa*. Premišljevanja beril je sestavil učeni in pobožni duhovnik po zgledu prvih. Zvezek je priča, kako Cerkev nenehno postavlja pred svoje vernike svete spise in jih vabi k premišljanju. To pa je tudi zavračanje protestantskih očitkov, ki pravijo, da katoliška Cerkev ne goji branja Svetega pisma.

Če je bila ta knjiga za vse kristjane spodbuda za sodelovanje pri obhajanju svetih oltarnih skrivnosti, je v Oratoriju za isti namen nastala neka nova ustanova. Klerik Jožef Bongiovanni si je po ustanovitvi Družbe presvetega Zakramenta zamislil, da bi kot nadaljevanje tega združenja ustanovil še drugo, to je Mali kler. Poleg skrbi za lepoto Božje hiše je postavil za cilj gojitev duhovniškega poklica, zlasti pri bolj krepostnih dijakih višjih razredov. Ko so se dobro izurili v opravljanju svetih obredov, so morali oblečeni v talar in roket izmenoma biti v prezbiteriju pri sveti maši ob glavnih slovesnostih cerkvenega leta. Če je bilo treba, so bili sposobni opraviti tudi službo svečarjev, akolitov, kadilničarjev, nosilcev križa, ceremoniarja itn. pri slovesni maši, večernicah in blagoslovu z Najsvetejšim, pri procesijah, obredih velikega tedna in pogrebnih slovesnostih.

Vodstvo malega klera naj bi prevzel spreten, goreč duhovnik, poln Božjega duha, ki naj bi bil navadno katehet Oratorija. Ta si je za opravljanje svoje službe lahko vzel nekaj starejših članov, od katerih je eden skrbel za obleko, drugi pa za red in potek svetih obredov kot ceremoniar.

Prvi vodja ali predsednik je izjemoma in zaradi svojih zaslug postal sam klerik Jožef Bongiovanni, ki je takrat in pozneje kot duhovnik s svojo gorečnostjo znal s pridigami in predavanji pridobivati najprej fante, potem pa še ljudstvo za češčenje Jezusa Kristusa v najsvetejšem Zakramentu in tako na privlačen in prepričljiv način oznanjati resnico o pričujočnosti Jezusa Kristusa v presveti evharistiji.

Poleg tega je člane malega klera znal naučiti in pridobiti za tako dostojanstveno vedenje, da jih nihče ni imel za posvetne fante, ki so v času svetih obredov oblečeni v talar in koretelj bodisi v cerkvi bodisi v procesijah sodelovali pri svetih obredih. Znali so brzdati svoje poglede in se primerno službi dostojanstveno vesti.

Don Bosko je pregledal in popravil *Pravilnik Malega klera*, ki se glasi takole:

1. *Vodja Družbe presvetega Rešnjega telesa bo na osnovi prošnje za sprejem izbral med člani starejše in najbolj zgledne fante in jih sprejel v mali kler.*
2. *Člani naj bodo točni in se ravnaajo po znamenju zvonca.*
3. *Potrudijo naj se, da na stopnicah ne bodo kričali.*
4. *V sobi za mali kler naj vlada popolna tišina in vsi naj poslušajo branje.*
5. *Nihče naj ne uporablja talarja, bireta in kolarja drugih. Prav tako naj ne stikajo po omarah; če kdo kaj potrebuje, naj se obrne na za to službo določenega člana klera.*
6. *Vsak naj se pokorava delivcu roketov, obleke in malice.*
7. *Prepovedano je stopiti v sobo malega klera zunaj določenega časa.*
8. *V zakristiji naj bo vsak zbran na svojem mestu.*
9. *Pri pristopu k oltarju naj se vsak varuje nenaravnega vedenja in naglice.*
10. *Med izvajanjem obredov naj ne bo nihče raztresen, temveč naj se ravna po ukazih ceremoniarja.*
11. *Nihče naj v času svetih obredov ne zapušča prezbiterija.*
12. *Po svetem obredu naj se nihče ne gnete po stopnicah, temveč naj s svojim tovarišem odloži na določeno številko svoj biret, talar in kolar, razdeljevalcu pa naj izroči svoj koretelj.*
13. *Če se kdo ne more udeležiti svetih obredov, naj o tem obvesti vodjo ali tistega, ki je odgovoren za izvedbo obredov.*

14. *Če je kdo poslan, da sodeluje pri svetih obredih zunaj doma, naj se vede kot dobro vzgojen fant.*
15. *Če se zgodi kaj neprimernega, naj nihče ne godrnja, temveč naj se težava predstavi voditelju.*
16. *Vsak član naj skrbi za dobro ime Družbe tako, da se bo lepo vedel in pogosto prejemal svete zakramente.*
17. *Če bo vodja ugotovil, da je kdo zaradi slabega obnašanja ali zaradi slabih redov nevrreden, da bi bil v Družbi, ga lahko izključi.*
18. *Vsak naj se potruди, da bo izpolnjeval ta mali pravilnik, s tem bo zadovoljil svoje tovariše in si zaslužil bogatejši blagoslov, ki ga bo Gospod dal Družbi.*

Ad maiorem Dei gloriam (V večjo Božjo slavo)

Temu pravilniku je don Bosko dodal še praktično navodilo za voditelja, da pri vsem ne bi pozabili na pobožnost in da bi mogli uspešno odpraviti napake, ki bi jih iz lahkomiselnosti zagrešili pri svetih obredih. Glasi se takole: »Če kak član malega klera zaradi svojega vedenja ne bi bil vreden svoje službe, ga voditelj lahko izključi ali mu glede na težo prestopka prepove sodelovanje pri svetih obredih. Vendar bo še vedno član Družbe in se bo z dovoljenjem voditelja lahko udeleževal tedenskih sestankov z namenom, da popravi svoje vedenje.«

Mali kler je bil od tega trenutka ne samo najlepši okras Oratorija pri slovesnostih, temveč tudi pomoč župnijam in ustanovam v Turinu, ki niso imele možnosti, da bi z zadostno slovesnostjo obhajale svoje praznike. Zlasti v velikem tednu so vsi člani, razen tistih, ki so sodelovali pri svetih obredih doma, šli porazdeljeni v majhne skupine v razne cerkve in včasih zaporedoma sodelovali pri več obredih. Ta navada velja še danes.

Toda koliko truda je mali kler stal klerika Bongiovannija, ki je vzgojil toliko služabnikov oltarja, ve samo njegov angel varuh, ki je štel vse njegove vzdihe in skrbi. Težave, ki jih je moral premagati, ko je dajal pogum dobrim, in prenašati marsikatero pikro pripombo od tistih, ki niso znali oceniti njegovega svetega namena in niso poznali odličnih sadov, ki jih je mali kler prinašal, so poznali samo nekateri člani tedanjega malega klera. Ti so delili z njim tako uspehe kakor tudi težave in nasprotovanje kakega poredneža, ki ga v skupnostih nikdar ne manjka.

Don Bosko je opazoval, spodbujal ter branil Bongiovannija in njegove. Včasih tudi ostro posvaril kakega lahkomiselnega. Zdelo pa se je, da je neredko dopustil kako kritiko ali posmeh, če ni bilo storjeno iz nasprotovanja dobremu. Dopusčal je, da se niso dali odvrniti od dobrega zaradi kake neumne ali nepre-

mišljene besede z namenom, da bi se oborožili proti oziru na ljudi in šli z dvignjenim čelom, ponosni, da služijo Gospodu.

Don Bosko se je še iz drugih razlogov trudil, da bi bila njihova krepost dobro utrjena in pogumna. Kolikor je bilo mogoče, je želel, da bi pevci pripadali malemu kleru, za katerega je hotel, da bi glasba bila njegova naloga. Zato je zahteval, da katehet ne bi klical od petja tistih članov malega klera, ki so imeli posebno lepe glasove, razen če je dirigent menil, da njihova navzočnost pri petju ni nujno potrebna. Tem naj se da služba pri svetih obredih ob drugotnih slovesnostih, ko se opravlja maša z ustaljenim petjem.

To pravilo je narekovala previdnost.

Pevice, ki jih je navadno veliko, malokdo asistira, ko gredo na vaje, pri vajah in ko se po vajah vračajo nazaj v učilnico ter končno tudi na koru. Dostikrat morajo iti tudi iz doma v kraje, kamor jih vabijo. Zato je nujno potrebno, da so to najboljši in najbolj pobožni med vsemi gojenci, da dajejo ljudstvu spodbudo lepega krščanskega življenja. In zares je bila in je še sedaj v kakem kraju ali v mestu velika spodbuda za boljše versko življenje, ko vsi ti pevci zjutraj pobožno in zbrano prejmejo sv. obhajilo, potem pa pojejo s tolikim verskim prepričanjem pri sveti maši. Zgodi se tudi, da ti dečki ne morejo v kakem kraju dobiti stanovanja skupaj in se morajo zato v majhnih skupinah porazdeliti med družine, ki so srečne, da se morejo odzvati župniku, ki jih je prosil za gostoljubje. V takih primerih je mogoče, da se kak deček ali fant znajde v nevarnosti, da bi zaradi slabotnega značaja razžalil Gospoda, medtem ko tisti, ki je močan v božjem strahu, zna premagati vsako nevarnost. Tako je neki deček pevec ob neki priložnosti vstal in prijatelju gostitelja, ki je bil povabljen na kosilo, ukazal, naj molči, ko je začel z neprimernimi govori. Nekoč drugič je prav tako mlad glasbenik zavrnil nekega človeka, ki je začel govoriti proti veri in Cerкви ter duhovnikom. Nekoč so ti dobri fantje prišli na kraj praznovanja na predvečer praznika, v soboto, ko je bil zapovedan post. Ko so prišli k svojim gostiteljem spat, so jim pri večerji ponudili meso.

»Jejte brez skrbi,« je vabil gostitelj. »Ne bodite strahopetni. Don Bosko vas ne vidi in tudi ne bo zvedel za to.«

Toda eden izmed fantov je pogumno odgovoril: »Vem, da me don Bosko ne vidi. Toda vidi me nekdo drug, Bog.« In se je zadovoljil s kruhom in sadjem.

Don Bosko je hotel, da bi bili pevci živo pričevanje v krajih, kamor so prihajali. Zato je hotel, da so vsi pripadali malemu kleru. Tako so pridobivali Oratoriju veliko spoštovanje, ugled in priljubljenost. Toliko raznih junaških dogodivščin, ki so jih posamezniki doživljali, so vsi skupaj ponosno pozdravljali, tudi

tisti, ki v svoji nespameti niso imeli zadostnega spoštovanja do otrok.

Ta na novo izbrana Družba malega klera se je na dan Marijinega očiščevanja posvetila božji službi. Člani so bili oblečeni v liturgično obleko, zbrali so se okoli velikega oltarja, dva izmed njih pa sta ministrirala pri maši skupnosti, ki jo je daroval don Bosko. Že 31. januarja je mali kler nastopil v cerkvi ob proslavi oratorijskega zavetnika sv. Frančiška Saleškega. Toda služba pri oltarju je pripadla resničnim klerikom, ki se že dolga leta niso hoteli odreči tej časti. O tem prazniku nam poroča Armonia v svoji četrtkovi izdaji 4. februarja 1858.

Preteklo nedeljo je bil slovesen in zelo vesel praznik za pridne dečke Oratorija sv. Frančiška Saleškega. Horacij, ki je učil »omne tulit punctum qui miscuit utile dulci« (najbolj je tisti zadel, ki je prijetno združil s koristnim), si ne bi nikdar mislil, da more krščanstvo vzbuditi take ljudi, ki v tihem pa milem pritisku milosti – ali kakor bi rekli drugi – po delovanju srečne narave morejo uresničiti to načelo, ne zato da bi jim ploskali, temveč da bi pomagali ljudem v nebesa. In eden izmed teh ljudi je prav velezaslužni duhovnik don Bosko.

O tem so se mogli prepričati tisti, ki so bili včeraj v Oratoriju. Obhajali so praznik zaščitnika cerkve sv. Frančiška Saleškega in ves dan je bil tako pametno razdeljen in pripravljen, da so se med seboj povezovala svete in zabavne stvari, da je množica fantov preživela dan, kakor da bi bil kratek trenutek. Najprej je bilo zjutraj skupno sveto obhajilo, ki ga je z obrazi, žarečimi od veselja, prejelo več kot štiristo fantov. Nato je slovesno mašo daroval profesor Ramello, ki že eno leto z ljubeznijo in veseljem pomaga don Bosku pri opravljanju naloge, ki mu jo je izročila Božja previdnost. Med mašo je prepeval deški zbor, sestavljen deloma iz dijakov, deloma iz rokodelcev, večinoma umetniško nadarjenih, nekaj izmed njih pa celo izredno sposobnih. Kdorkoli spozna nemirno in živahno naravo otrok, bi se čudil, ko bi videl, koliko zbranosti in pobožnosti je bilo v tej cerkvi, ki je bila polna vernikov, ki so bili pri svetih obredih. Vendar je tako; in vse zaradi navzočnosti don Boska. Popoldan je bil izpolnjen s koncertom godbe na pihala in z mnogoterimi nadvse zanimivimi in privlačnimi igrami. Po večernicah je mons. Balma krstil odraslega črnca. Botra sta mu bila grof in grofica di Clavesana, ki se jima ima črncem zahvaliti za častno in večno odrešenje. Po opravljenem obredu svetega krsta je monsinjor stopil na prižnico in s prepričljivimi, pa ne učenimi besedami, razložil pravkar opravljeni obred, kar so vsi pričujoči sprejeli z velikim odobravanjem.

Po opravljenih verskih slovesnostih je bila razdelitev nagrad, ki jo je prav tako opravil imenovani prelat. Obdarovanci so bili deloma dijaki, deloma rokodelci, ki pa jih niso določili predstojniki, temveč so jih svobodno izbrali njihovi tovariši. Godba na pihala je razveseljevala pričujoče. Nagradno prireditelje so sklenili z ljudsko pesmijo Jok Rimljanov zaradi odhoda papeža Pija VII., ki jo je pod vodstvom Karla Tomatisa zapel zbor dvajsetih pevcev. Monsinjor je moral zapustiti tisto ljubeznivo množico, ki jo je blagoslovil, v srcu pa bo gotovo nosil še dolgo spomin na tako lep in znamenit praznik.

Nato je sledila še gledališka igra Baldini z odlično moralno in vzgojno vsebino. Nastopa fant plemenitega srca, ki ga pa slabi nasveti hudobnega tovariša pripeljejo na pot hudodelstva in pride do tega, da postane celo poglavar hudodelcev. Toda spomin na mater ga je poživil in opozoril na čast in krepost. Velika dolga dvorana, ki služi za učilnico, je bila s plinsko razsvetljavo spretno spremenjena v gledališko dvorano. Mladi igralci so vsi odlično nastopali, posebno priznanje pa si je zaslužil gospod Fumero, nekdanji gojenec zavoda. Po končani gledališki predstavi so ponovno dvignili zastor: na odru je bila žara, v katero je neki fant polagal venec cvetlic. Tedaj se je za žaro pokazal belo oblečen duh s plamenico v roki in zapel žalostinko, v kateri je očital fantu, svojemu sinu, ničnost njegovih hijacintnih cvetov in nesmisel njegovih solz. To je bila senca Vinciguerra (zmagovalca v vojni), uprizoril pa je vse že imenovani Tomatis.

Na tak način je z uporabo prijetnega in koristnega z veliko modrostjo in očetovsko ljubeznijo znal velečastiti don Bosko v enem dnevu posvetiti in razveseliti toliko mladine, ki jo on ljubi kot svoje sinove, mladi pa njega kot svojega očeta.

Medtem je don Bosko pohitel, da je pripravil in izročil Paravii dva nova zvezka Katoliškega branja. Bil je odločen, da bo stopil pred noge Kristusovega namestnika in z njim razpravljajal o načinu, kako bi mogel dati stalno obliko družbi, ki naj bi nadaljevala njegovo delo.

V februarju naj bi izšel anonimen spis *Krščanski post*. V knjižici so podani zgodovinski podatki in moralni nasveti o štiridesetdnevem postu, ki izvira že iz apostolskih časov, o dolžnosti, da se ga držimo, o načinu, kako naj ga opravljamo, o izjemah in spregledih, ki jih dodeljuje materinska dobrotà Cerkve.

O tem spisu je Armonia poročala 11. marca.

V Krščanskem postu je znal pisatelj pojasniti bistvo nauka o postu na splošno in o štiridesetdnevem postu še posebej; pri tem je opustil vse, kar zatemnjuje stvar zaradi prevelike strokovnosti in presega raven izobrazbe povprečnega bralca, ki so mu ti zvezki namenjeni. Mi, ki vemo, kako težko je preprostemu ljudstvu govoriti o pomembnih in globokih vprašanjih, pošiljamo čestitke pisateljem Katoliškega branja, ki tako po izbiri tematike kakor po načinu pisanja znajo zadeti občutke ljudstva in najti način, da poučujejo pa tudi razveseljujejo.

Za mesec marec je pripravil *Življenje papežev sv. Aniceta, sv. Sotera, sv. Elevationa, sv. Viktorja in sv. Zefirina*. Čeprav je ta zvezek izšel brez pisateljevega imena, je gotovo, da ga je napisal don Bosko. Kaže, kako je bila spoved v času teh papežev razširjena. Poroča o čudežih in o bliskoviti legiji, o krivoverstvih in o nesrečnih smrtih krivovercev, o postu kot pripravi na sv. mašo, o vzdrževanju

od mesa ob petkih, o velikonočni spovedi, o lyonskih mučencih ter o sv. Feliciti in sv. Perpetui.

To je bil prvi zvezek šestega letnika Katoliškega branja in don Bosko je za mesec februar napisal naslednji predgovor:

Velezaslužni dopisniki in spoštovani gospodje naročniki!

Medtem ko čutimo dolžnost, da se zahvalimo gospodom dopisnikom za navdušeno podporo, s katero so nam pomagali to leto širiti naše ljudsko Katoliško branje, vam s prijetnim zadovoljstvom naznanjamo, da bo tako izhajalo tudi prihodnje leto.

Spodbudne besede in pisma, ki smo jih prejeli od raznih osebnosti, so nas spodbudili, da nadaljujemo to delo ljudske poučitve kljub obilici težav, ki jih moramo v ta namen premagati.

V upanju na nadaljnjo pomoč zaslužnih sodelavcev kakor tudi gospodov sotrudnikov, ki se jim močno priporočamo, bomo v VI. letu, ki ga začenjamo, vnesli vse mogoče izboljšave tako glede vsebine kakor v zunanji obliki posameznih zvezkov.

Za doseg tega cilja je nujno potrebno, da nas nobeden dosedanjih sodelavcev ne zapusti, temveč da si vsak prizadeva, da nam pridobi vsaj enega novega sodelavca.

V ta namen je potrebno malo dobre volje in malo gorečnosti za moralno dobro našega bližnjega.

Kakor na žalost vemo, je Katoliško branje v mnogih krajih še nepoznano, medtem ko se tja vsiljujejo slabi časopisi in knjige, ki kvarijo srce in uničujejo moralno življenje. Srce nas boli, ko mislimo na te naše brate, ki pijejo strup, namesto da bi segli po zveličavnem zdravilu.

Iz srca zato prosimo sobrate duhovnike, da bi pomagali Katoliškemu branju s tem, da bi ga dali spoznati. Upamo, da bodo zato prejeli bogato Božje plačilo in priznanje krščanske družbe.

OPOMBE. Vodstvo Katoliškega branja je upoštevalo vse nasvete in pobude, ki so jih poslali sodelavci, poverjeniki in druge osebe za izboljšavo tako vsebine kakor tehnične opreme in razpečevanja naše publikacije. Uredništvo bo še naprej hvaležno sprejemalo in upoštevalo vse ustvarjalne pobude.

Lepo prosimo tiste poverjenike, ki ne prebirajo posameznih knjižic bodisi zaradi pomanjkanja časa bodisi zaradi preprostega sloga, v katerem so napisane, da jih ne pustijo v predalih in knjižnih omarah, temveč jih izročijo tistim, ki se ne morejo ali nočejo včlaniti.

V Upravnem središču Katoliškega branja Via S. Domenico št. 11 v Turinu so na voljo zvezki prejšnjih letnikov. Tisti, ki bodo kupili petdeset izvodov istega naslova, bodo dobili povrhu zastonj deset izvodov, tisti pa, ki jih bo naročil sto, jih bo dobil petindvajset. Poštnino plačujejo naročniki.

Tako je don Bosko priskrbel vse potrebno za tiskanje in razpečevanje Katoliškega branja v Lombardiji, Toskani, Sardiniji, v provinci Nizza Marittima in na

južnem Tirolskem /Trentino/ z ustreznimi središči za razpošiljanje naročnikom. Vendar pri tem delu ni bil več sam. V svojem Oratoriju je imel v prvih letih delovanja mladega Cezarja Chiala iz ugledne krščanske družine, bistrega duha in podjetnega v delovanju, ki je bil zaposlen na kraljevski pošti. Ta mu je pomagal pri zbiranju snovi za njegove spise, popravljal je tiskarske odtise in prevajal iz francoščine knjižice, ki jih je don Bosko temeljito predelal in potem anonimno izdajal. Prosil ga je, da bi prevzel razpečevanje Katoliškega branja. Popoldne je po večerji s svojo materjo odhajal v Valdocco, kjer se je umaknil v svojo celico, ki mu je bila dana v uporabo, in delal pozno v noč. Zjutraj je opravil svoje pobožnosti skupaj s fanti v veliko spodbudo vseh, ki so ga videli. Šel je k zajtrku, s kleriki pojedel kos kruha in se odpravil na poštni urad. Včasih je šel z don Boskom v Becchije, kjer je pod vodstvom svojega učitelja nadaljeval svoje delo. Toda tudi tukaj se je zjutraj zadovoljil s kosom kruha in ni hotel nič drugega.

Ko si je don Bosko zagotovil redno poslovanje Katoliškega branja tudi v času svoje odsotnosti, se je posvetil raznim problemom duhovnikov, ki so jih ti imeli z oblastjo. Pri tem je izkoristil svoje znanje prava in dobre zveze z vplivnimi osebami, ki so mu pomagale pri razrešitvi marsikaterega nepravilnega primera.

Naslednje pismo, ki ga predstavljamo izmed toliko drugih, je bilo napisano prav v tem obdobju, don Bosku pa ga je poslala soproga grofa Ponza di San Martino. Plemenita gospa mu sporoča, kako se je pozanimala za zadevo kanonika Degaudenzija, dekana prestolnične bazilike v Vercelliju.

Visoko spoštovani gospod!

Oprostite mi, da vas nadlegujem, ko vam pošiljam pismo za dekana v Vercelliju, čigar natančnega naslova ne poznam, saj niti ne vem, kako se piše. On mi je poslal pismo, ki naj bi ga izročila svojemu možu za potrebna pojasnila. Rada bi, da bi zadeva uspela predvsem zaradi želje vaše spoštovane osebe, ki jo nadvse visoko cenim in občudujem zaradi vašega imena, ki je že postalo istopomensko s krščansko ljubeznijo. Zelo ste opogumili mojo dušo z zagotovitvijo, da se spominjate mojih otrok v molitvi, kar je zame znamenje posebne Božje milosti. Moj sin Koriolan se pripravlja za prvo obhajilo, ki ga bo prejel to veliko noč. Od tega slovesnega dejanja je v veliki meri odvisno vse njegovo prihodnje versko življenje. Lahko si predstavljate, s kako skrbjo bije moje materinsko srce ob približevanju tega časa. Če bi mu mogli vi povedati kako besedo spodbude, da bi ga še bolj ogreli za versko življenje, bi vam bila do smrti hvaležna. Moji otroci so moja radost in skrb, in če mi bo Bog dal, da bodo postali vsi dobri kristjani in pobožni verniki, naj se potem zgodi, kar koli hoče, mi je že tukaj na zemlji dal več, kot si morem želeti. Oprostite mi, prosim, ta moj izpad in verjemite zagotovitvi mojega globokega spoštovanja.

MINERVINA DI S. MARTINO roj. DI BAGNOLA

Don Bosko je medtem po nasvetu don Cafassa in teologa Borela napisal drugo pismo mons. Fransoniju in mu obširno predstavil razloge, zakaj in kako želi ustanoviti redovno družbo preprostih zaobljub, katere člani bi tudi po zaobljubah ohranili vse državljske pravice in bili pred državo svobodni državljani. V priloženem dopisu mu je sporočil, da se po njegovem nasvetu želi odpraviti v Rim, kjer bi storil potrebne korake za odobritev družbe. Nadškof je to don Boskovo sporočilo vzel dobrohotno na znanje v kraju svojega izgnanstva in mu poslal obširno priporočilno pismo. V njem je ta odlični dušni pastir izrazil svojo naklonjenost don Bosku ter pohvalil njegovo zavzeto krščansko ljubezen in gorečnost pri krščanski vzgoji mladine. Poudaril je, koliko dobrega je v moralnem in verskem pogledu storil v Turinu z ustanovitvijo oratorijev. Končno je spoštljivo, pa vendar odločno prosil papeža, da bi mu bil velikodušen v svojih nasvetih in podprl njegovo prizadevanje s svojo najvišjo avtoriteto.

64.

POGLAVJE

Priprave na potovanje v Rim – Don Cafassovo naročilo – Žalost in molitev dečkov – V vlaku: židovski deček – Klerik Savio v Alessandriji – V Busalli: stari hribovec – Genova: don Montebruno in Zavod za rokodelce – Oče Cottolengo – Na morju: neprijetna noč za don Boska – Livorno: sočuten strežnik – Prihod v Civitavecchia – Carina – Obisk apostolskega delegata – Sveta maša pri dominikancih – V kočiji v Paolo; recept proti vročini; orožnik. – Prihod v Rim – Hiša De Maistre

DON BOSKO JE DAL KLERIKU JANEZU TURCHIJU na lepo prepisati pravila svoje bodoče ustanove, ki naj bi jih 9. februarja 1858 predstavil papežu. Od generalnega provikarja kanonika Celestina Fissoreja je dobil pisno dovoljenje, da lahko za dva meseca zapusti škofijo in pri oblasteh si je dobil potni list. Odločil se je, da bo potoval v Rim po morski poti, vrnil pa bi se po kopnem skozi Toskano, Parma, Piacenzo, Modena in Lombardijsko-Beneško kraljestvo.

Na obisk je prišlo veliko ljudi in po pošti je prejel veliko pisem, vsi pa so ga prosili, da bi v Rimu zanje opravil razna naročila, in mu želeli srečno potovanje. V nekem pismu mu je nekdanji katehist v Oratoriju takole zapisal:

Podpisani prosi velečastitega gospoda don Boska, da bi opravil sveto mašo, če bi mu bilo mogoče, po njegovem namenu, pri oltarju sv. Frančiška Ksaverija v cerkvi Al Gesù v Rimu 12. marca; če ne more na ta dan, pa na kak drug dan devetdnevnice, ki jo opravljajo v čast imenovanega svetnika pod imenom della Grazia (od milosti) in ki se začneja 4., končuje pa 12. imenovanega meseca.

KSAVERIJ PROVANA DI COLLEGNO

Turin, 15. februarja 1858

Kleriki in dečki so bili žalostni, ker ne bodo več mesecev imeli sreče, da bi bili skupaj s svojim očetom don Boskom. Da bi jih potolažil, jim je nekega večera takole govoril: »Vi se bojite, da bi, če ne bi bilo več don Boska, ostali zapuščene sirote. To naj vas ne skrbi. Vedite, da je Božja volja v vseh stvareh vedno v naše večje dobro. Saj je toliko dobrih duhovnikov, ki so pripravljene, da bi prišli k vam in vam bili za očete. Pred nekaj dnevi mi je kanonik Gastaldi, ki ga vsi dobro poznate, povedal, da bi brez težave prišel v Oratorij in me nadomeščal. Vaša prihodnost je torej zagotovljena. Vsekakor vam moram povedati, da niste žalostni samo vi, ker vas bom za nekaj časa zapustil, temveč je hudo tudi meni, ker se moram začasno ločiti od vas. Toda to moram storiti v vašo korist. Eden izmed razlogov, ki me silijo v Rim, je toliko posebnih duhovnih darov, ki naj bi jih prejel od papeža za veliko naših velikih dobrotnikov, ki so mi obljubili, da vam bodo še naprej pomagali.« Govoril jim je navdušeno o papežu, jim dal več priporočil za ohranjanje reda v hiši in jih nato poslal spat. Pri nagovoru sta bila navzoča kanonik Anfossi in fant Jakob Costamagna iz Caramagne, ki je nekaj dni prej, to je 12. februarja, vstopil v Oratorij.

Ko je don Bosko vse pripravil za odhod, se je odpravil v cerkveni konvikt k don Cafassu, da bi od njega dobil naročila. Ta mu je izročil prošnjo za papeža, o vsebini katere je s svojim učencem že dolgo razpravljajal. Navedli bomo don Cafassove misli, kakor smo jih povzeli iz dragocenega življenjepisa, ki ga je napisal kanonik Jakob Colombero.

Don Cafasso je gojil gorečo željo, da bi zagotovil sebi in drugim takojšen prehod iz tega življenja v nebesa, ne da bi moral prestajati časne kazni v vica. Zato je začel razmišljati, kako je mogoče, da kljub toliko popolnim odpustkom in articulo mortis (v trenutku smrti), ki jih ponuja Cerkev, toliko vernikov umre, ne da bi izrabili ta veliki dar. To se dogaja zato, ker ni duhovnika, ki bi dal potrebni blagoslov, ali zato, ker se umrli ni vpisal v kako združenje, ki je obogateno s popolnim odpustkom in articulo mortis, ali zato, ker ga je smrt doletela v trenutku, ko ni bilo na voljo predmetov, potrebnih za podeljevanje popolnega odpustka, ali zato, ker je smrt prišla tako nenadoma, da ni bilo mogoče opraviti predpisanih obredov, kot jih predvideva Cerkev za prejem popolnega odpustka. V ta namen je mislil povezati popolni odpustek s takim dejanjem, ki bi ga opravili enkrat v življenju in bi v moči tega dejanja v trenutku smrti prejeli popolni odpustek, ne da bi morali storiti še kako drugo posebno dejanje. In ko je iskal tako dejanje, ki bi zaradi svoje notranje vrednosti bilo dovolj bogato za tak popolni odpustek, je menil, da ga je našel v sprejemanju, ko smo še živi, vsake oblike smrti, kot bi jo določil Gospod Bog, in bi to sprejeli zato, da bi izpolnili njegovo sveto voljo. Ko bi se kdaj za to odločil, bi veljalo vse do preklica, kajti voluntas semel habita perseverat donec retractetur (enkrat hoteno dejanje velja, dokler ga ne prekličemo). Ko bi potem človeka v takem razpoloženju doletela smrt,

bi odločitev ostala v njem in se uresničila v trenutku smrti, saj bi s tem storil dejanje, s katerim je povezan odpustek. Da je tako dejanje silno dragoceno, nam pove sv. Alfonz, ki piše: »Sprejeti smrt kot izpolnitev Božje volje in zato, da bi ustregli Bogu, je najplemenitejše dejanje, ki ga je sposoben človek« (Vittorie dei martiri Vol. I. rifl. št. 24). Če je že toliko vredno sprejetje smrti zato, da izpolnimo Božjo voljo, je potem še več vredno sprejetje kakršne koli oblike smrti v Božjo čast, kajti tak način smrti obsega vse mogoče oblike, pa naj bo še tako boleča, sramotna in nasprotna človeški naravi.

Ko je don Cafasso dobro pretehtal vse razloge, je sklenil, da bo prosil papeža, da bi dejanje sprejetja smrti z vsemi okoliščinami, ki bi po Božji odredbi spremljale smrt zato, da bi izpolnili Božjo voljo, obdaril s popolnim odpustkom in articulo mortis pod nobenim drugim pogojem kot v moči sprejetja, ki smo ga storili v teku življenja in ga nismo preklicali pred smrtjo.

Potem ko je don Bosko obljubil don Cafassu, da bo storil vse, kar bo mogoče, da bi od svetega očeta izprosil tako veliko uslugo, se je hotel spovedati. Njegova stalna navada je bila, da se je vedno spovedal, preden je šel na kako daljše potovanje, četudi še ni preteklo osem dni od zadnje spovedi.

Zjutraj 18. februarja 1858, na za vedno znameniti dan, je don Bosko zgodaj vstal in daroval sveto mašo. Ponoči je zapadlo za ped snega na že dve pedi prejšnjega. Kljub temu je bil odločen, da odpotuje, in je v smislu navade previdnih ljudi pred malo nevarnim potovanjem naredil svojo oporoko – z namenom, kakor se je on izrazil, da ne bi zapustil Oratoriju nikakršne zmešnjave, če bi ga Božja previdnost poklicala v večnost in dala njegovo truplo v jed ribam Sredozemskega morja. Notar je prišel z zamudo, toda čeprav je don Bosko moral biti na postaji pravočasno, ni hotel odložiti tega dejanja. Za priče so bili Jožef Buzzetti, Jakob Rossi in en učitelj osnovne dnevne šole Oratorija. Vse so opravili v naglici.

Ob pol devetih dopoldne, medtem ko je še vedno snežilo, se je don Bosko z občutjem očeta, ki se trga od svojih sinov – gojencev, poslovil od Oratorija. Ko so ga gojenci videli odhajati, so mnogi glasno jokali, kakor bi se bali, da ga ne bodo nikdar več videli. Kakor vedno se je don Bosko ob odhodu od doma prekrižal in dejal: »In sedaj pojdemo v Božjem imenu – in nomine Domini« in se je s pospešenim korakom kljub slabi poti odpravil proti železniški postaji.

Kot tajnik ga je spremljal klerik Mihael Rua, toda kot vdani sinovi so ga z najtoplejšimi željami, s srcem in dušo spremljali vsi dečki Oratorija. Od tistega dne jih je veliko zjutraj prejemale sveto obhajilo, drugi so čez dan, zlasti med odmori, obiskovali Najsvetejše, nemalo pa se jih je tudi zatajevalo, da bi za don Boska od Boga izprosili srečno potovanje. Prošnje in žrtve toliko dragih sinov so bile prijetne Bogu, ki je obilno blagoslovil našega dobrega očeta.

Ko je don Bosko stopil na peron železniške postaje, je pogledal, ali je bil tam že klerik Angel Savio. Ni ga bilo. Savio je prvi v Oratoriju z uspehom opravil izpit za učitelja osnovne šole. Don Bosko ga je pošiljal za učitelja v Zavetišče krščanske ljubezni revnih otrok v Alessandriji, kjer naj bi tudi opravljal službo asistenta, ki je tam zelo manjkala. To je bila sicer žrtev, toda ustregel je prošnji upravnikov zavetišča po zavzemanju stolnega kanonika, njegovega velikega prijatelja Karla Braggioneja. Klerik Savio bi prav tistega jutra moral odpotovati na svoje novo delovno mesto.

Don Bosku in kleriku Rui se je pridružil kot sopotnik gospod D. Mentasti, odličen slikar, ki si je z nekaj odličnimi slikami pridobil velik ugled in sloves.

Ob desetih se je zaslišal pisk lokomotive. Don Bosko je sedel zraven kakih deset let starega ljubkega in zgovornega dečka in začel takoj z njim pogovor. Iz njegovih besed in iz pogovora z očetom je izvedel, da je židovske vere. Oče je trdil, da hodi sin v četrti razred osnovne šole, vendar pa njegovo znanje ni dosegalo znanja otrok našega drugega razreda, čeprav je bil zelo bister. Očetu je ugajalo, da ga je don Bosko spraševal, in ga je povabil, naj mu postavi nekaj vprašanj iz Svetega pisma. Don Bosko ga je začel spraševati o stvarjenju sveta, človeka, o zemeljskem raju, o padcu prvih staršev. Deček je kar dobro odgovarjal. Toda don Bosko se je močno začudil, ko je videl, da nima pojma o izvirnem grehu in o obljubljenem odrešeniku.

»Ali v tvoji bibliji ni nič napisano,« je vprašal don Bosko, »kaj je Bog obljubil Adamu, ko ga je izgnal iz zemeljskega raja?«

»Ne, nič ni zapisano. Bodite tako dobri in mi povejte.«

»Tole je povedal Bog kači: Ker si prevarala ženo, boš prekleta med vsemi živalmi in nekdo, ki bo rojen iz žene, ti bo glavo strl.«

»Kdo je tisti, o katerem se tukaj govori?«

»To je odrešenik, ki naj bi odrešil človeški rod suženjstva hudobnega duha.«

»Kdaj bo prišel odrešenik?«

»Ta ne bo več prišel. Ta je že prišel in mu pravimo ...«

Tukaj je oče prekinil pogovor: »Teh stvari se mi ne učimo, ker se ne tičejo našega zakona.«

»Pa bi bilo dobro, če bi jih učili,« je omenil don Bosko, »saj so zapisane v Mojzesovih knjigah in knjigah prerokov, ki jih vi sprejemate kot Božje razodetje.«

»Prav,« je odgovoril oče, »bom premislil. Vprašajte ga kaj iz računstva.«

Ko je don Bosko videl, da Žid ni bil navdušen nad tem, da bi z njegovim sinom govoril o verskih stvareh, je spremenil vsebino pogovora in začel govoriti o nepomembnih stvareh, in to na tako duhovit način, da so se oče, njegov sin

in drugi potniki iz vsega srca smejali in veselili. Na postaji Asti je moral deček izstopiti pa se na noben način ni mogel ločiti od don Boska. Oči so bile polne solz, držal je dobrega duhovnika za roko. Ves očaran je komaj spravil iz sebe: »Pišem se Leone Sacerdote iz Moncalva, spominjajte se me. Ko bom prišel v Turin, upam, da vas bom mogel obiskati.« Oče, ki mu je bilo tako izražanje naklonjenosti malce neprijetno, je zato, da bi raztresel svojega otroka, dejal, da je na njegovo željo v Turinu iskal Zgodovino Italije in je ni mogel najti v nobeni knjigarni. Prosil je don Boska, da bi poiskal en izvod in mu ga poslal v dar. Don Bosko mu je obljubil, da mu bo po vrnitvi iz Rima poslal Zgodovino Italije, napisano v pouk mladine.

V Alessandriji je don Bosko videl, kako je z nekega voza stopil klerik Angel Savio, ga pozdravil in mu dal nekaj nasvetov. Bil je zadovoljen, saj je menil, da je Savio zamudil vlak.

Po postaji Serravalle je vlak hitro drvel skozi soteske visokih in strmih Apeninov, čez železniške mostove in globeli, doline in reke, pa spet skozi predore in se ustavil v Busalli. Tukaj sta vstopila in sedla zraven don Boska dva hribovca. Eden je bil bolešno blede, tako da je vzbujal sočutje. Drugi je bil ves živahen, in čeprav je bil blizu sedemdesetih, je kazal življenjsko moč fanta pri dvajsetih letih. Nosil je kratke hlače golenice, na široko odpete, da so se videle gole noge in kolena, otrpla od mraza. Rokave na srajci je imel zavihane, nosil je telovnik in okoli pleč ogrnjeno suknjo, ki jo je imel bolj za okras kot za obrambo proti mrazu. Don Bosko, ki je zelo rad govoril s preprostimi ljudmi, je po pogovoru o vsem mogočem vprašal: »Zakaj si ne zapnete obleke, da bi se branili mraza?«

Možakar je odgovoril: »Veste, gospod, mi smo hribovci in navajeni na veter, dež, sneg in led. Zime skoraj ne občutimo. Naši otroci hodijo boski po snegu in se igrajo na prostem ne glede na mraz ali vročino.« Don Bosko je pozneje govoril: Glede tega sem imel že kot mladenič potrditev v tem: sorazmerno s tem, koliko daješ telesu, več ali manj, toliko je telo tudi pripravljeno sprejeti. Tisti, ki bi se vsakršni čutni stvari hoteli postaviti v bran, se izpostavljajo hudemu nelagodju v tistem, v čemer je vajen človek neobčutljiv.

Snega je bilo vedno manj, kolikor bolj smo se bližali Genovi. Najprej smo zagledali zelene hribe, potem cvetoče vrtove in končno mandlje v cvetu in bre-skve s popki, ki so se zdaj zdaj morali odpreti. In že smo v Genovi, vidimo morje in se ustavimo na postaji.

Svak opata Montebruna, ki je z nekaj fanti pričakoval don Boska in klerika Rua, jima je prihitel naproti in ju pozdravil s prisrčnim veseljem; izročil je fantom prtljago in ju odvedel v Carignano, v dobrodelno ustanovo Artigianelli. Don

Montebruno ju je veselo sprejel. Ker je bilo že tri popoldne in don Bosko ni ves dan zaužil nič drugega kot skodelico črne kave, so sedli za mizo, se okrepčali, potem pa obiskali hišo, šole, delavnice in spalnice. Don Bosku se je zdelo, da je v stari Pinardijevi hiši, tako zelo sta si bili obe podobni. V Carignanu je bilo trideset gojencev, drugih dvajset je tu samo delalo in se hranilo, spat pa so hodili v Canneto. Za kosilo so dobivali skodelo mineštre, za zajtrk in večerjo pa so imeli panjoto, ki so jo pojedli na odmoru.

Ko si je vse ogledal in se za nekaj časa z don Montebrunom menil o združitvi obeh ustanov, se je don Bosko s klerikom Ruo odpravil na obisk mesta. Ker pa je začel pihati zoprn veter, sta se po nekaj cestah in ovinkih odpravila v cerkev S. Maria di Castello, kjer imajo dominikanci svoj samostan. Oče Cottolengo, brat častitljivega ustanovitelja Male hiše Božje previdnosti v Turinu, župnik v tej stari cerkvi, je cenjenima gostoma izkazal vso mogočo gostoljubnost, ju ljubeznivo prisilil, da sta nekaj malega popila, in ju nato povabil na večerjo in počitek. Prebili so prekrasen večer in don Bosko in Oče Cottolengo sta v prijetnem pogovoru ostala do drugega dne in šla spat ob pol enih zjutraj.

Drugo jutro je don Bosko maševal v cerkvi očetov pridigarjev pri oltarju, posvečenem blaženemu Sebastijanu Maggiju, dominikanskemu fratru, ki je umrl pred tristo leti. Njegovo truplo je stalen čudež, saj se je ohranilo nestrohnjeno, gibljivo in sveže, kot da bi pravkar umrl. Okoli oltarja je obešeno veliko predmetov ex voto (zaradi obljube) in drugih spominkov na prejete milosti in uslišane prošnje; dokaz, da je blaženi predmet pobožnega češčenja in kraj, kjer se zbira veliko romarjev, ki prosijo Boga uslišanja na njegovo priprošnjo.

Don Bosko je upal, da bo mogel odpotovati 19. marca zjutraj, vendar se je njegovo pričakovanje izjalovilo. Nasprotni veter je onemogočil prihod ladje in je zato na svoje razočaranje moral čakati vse do večera. Lahko rečemo, da je bilo štiriindvajset ur don Boskovega bivanja v Genovi prava bilokacija (navzočnost na dveh krajih). Telesno je bil v Genovi, v duhu pa v Turinu, ker je mislil, da bi, če bi predvidel to neprijetnost, lahko še en dan prebil pri svojih v družini.

Moral je še dati potrditi svoj potni list. Vitez Scorza, papeški konzul v Genovi, je don Boska sprejel zelo prijazno in je sam hotel poslati njegove papirje na policijo. Poskušal je dobiti zanj tudi popust na ladji, kar mu pa ni uspelo. Zato se je omejil na nekaj naročil za Civitavecchio in Rim ter mu izročil priporočilno pismo za papeškega delegata v Civitavecchii.

Don Bosko je potem, ko si je zagotovil mesto na parniku Aventino, šel s svojim klerikom k očetom dominikancem, ki so bili z njim nadvse ljubeznivi in mu izročili priporočilna pisma za Civitavecchio in za Rim. Od tu se je s svojim

spremljevalcem napotil na grič Carignano, da bi se poslovil od don Montebruna. Ob pol sedmih zvečer se je poslovil od mnogih duhovnikov, ki so prišli v dom Artigianelli, da bi mu zaželeli srečno potovanje. Med temi je bil tudi don Alojzij Sturla, svet duhovnik in goreč apostol mladine, ki se je vrnil iz daljnega misijona v Adenu na Arabskem polotoku.

Tudi gojenci zavoda, ki jih je don Bosko pridobil s svojo ljubeznivo besedo in z dodatno prikuho z mesom pri kosilu na njegov račun, so postali njegovi prijatelji. Zdelo se je, da jim je hudo, ker jih je zapuščal. Več fantov ga je spremljalo vse do morske obale. Skočili so spretno na čoln, s katerim so ga hoteli z veslanjem prepepljati na ladjo. Veter je bil zelo močan in naša dva popotnika sta se ob vsakem udarcu vetra prestrašila in zbala, da ju bo vrglo v morje. Fantje so se pri tem veselo smejali.

Po nekako dvajsetih minutah sta se don Bosko in klerik Rua znašla na parniku, pobrala svojo prtljago in šla v veliko sobano. Tam sta oba sedla in se v miru oddahnila od pretresov, ki sta jih morala prenesti na čolnu; radovedno sta si ogledovala prostor, kjer sta se prvič v življenju znašla. Postanek je prinesel majhno neprijetnost.

Prišla sta na ladjo v času, ko so potniki večerjali, in ker nista poznala navad na krovu, nista šla v skupno obednico. Ko sta omenila, da bi rada kaj za večerjo, so jima odgovorili, da so že pospravili mize. Klerik Rua se je moral za večerjo zadovoljiti z enim jabolkom, kosom kruha in kozarcem vina. Tudi don Bosko je vzel kos kruha in popil svoj kozarček vina.

Po taki večerji sta stopila na krov, da bi se malo razgledala po Aventinu. To je bila ena največjih ladij, ki jih je premoglo genovsko pristanišče. Svojo pot je začela v Marseillu, plula skozi Genovo in Livorno v Civitavecchio in potem v Neapelj, Mesino in končno na Malto. Potem se je vračala skozi ista pristanišča in končala pot v Marseillu.

Popotnikoma so dodelili ležišče v kabini. Bilo je ob desetih zvečer, ko so dvignili sidra in se je ladja v moči mogočnih strojev in podprta z ugodnim vetrom začela hitro premikati proti Livornu. Tedaj je don Boska napadla morska bolezen, ki jo povzroča guganje ladje, in ga mučila cela dva dneva. Trpljenje mu je malo olajšalo ležanje v postelji.

Toda prvo noč ga je ta neprijetnost tako zdelala, da ni mogel več zdržati niti v postelji niti zunaj postelje. Zlezal je z ležišča in šel gledat, ali mogoče tudi klerika Rua tarejo iste težave. Dobri dečko, ki mu ni nič škodovalo, je bil samo malo omotičen, takoj je vstal in skušal biti don Bosku v pomoč in oporo v vsem, kar je potreboval.

Proti jutru 20. februarja je ladja zaplula v pristanišče Livorno. Popotniki so se lahko izkrkali in prebili na kopnem od sedmih zjutraj do petih popoldne, s pogojem, da so dobili potrebni pečat v potni list. To pa je pomenilo plačevanje taks, napitnine in veliko drugih neprijetnosti.

Čeprav je don Bosko želel obiskati mesto, maševati in pozdraviti nekaj znancev, tega ni mogel storiti. Še več, ko je za nekaj trenutkov stopil na krov, se je moral takoj vrniti v svojo kabino, se odpovedati hrani in potrpežljivo čakati, da mu bo odleglo. Enemu izmed strežnikov, po imenu Charles, se je zasmilil in mu je ta od časa do časa ponudil strokovno pomoč. Ko ga je don Bosko videl tako ljubeznivega in vpljudnega, je začel z njim pogovor in ga med drugim vprašal, ali se ne boji, da bi se iz njega norčevali, ker so ga potniki tolikokrat videli v družbi duhovnika. »Ne,« je odgovoril strežnik po francosko, »saj vidite, da se nihče ne čudi in vas s spoštovanjem gledajo ter vam želijo po svojih močeh pomagati. Poleg tega mi je moja mati tolikokrat priporočala, da moram zelo spoštovati duhovnike, ker si prav s tem zaslužim veliko milosti pri Bogu.«

Dobri Charles, ki se je na vse načine trudil, da bi pomagal don Bosku, je šel po ladijskega zdravnika. Ta je prišel in s svojimi ljubeznivimi besedami malo potolažil bolnika.

»Razumete francosko?« ga je vprašal.

»Jaz razmem,« je dejal don Bosko, »vse jezike na svetu, tudi tiste, ki niso zapisani, in celo govorico mutcev.« Don Bosko je to povedal zato, da bi samega sebe malo razvedril, saj ga je prevzelo neke vrste mrtvilo, čemur se je sam čudil. Zdravnik je razumel šalo, se zasmel in dejal: »Peut etre, peut etre« (Mogoče je tako, mogoče je tako). Nato ga je preiskal in mu povedal, da se je morski boleznij pridružila še vročina zaradi pomanjkanja kožnega dihanja, in da bi mu kozarec čaja mogel dobro deti. Don Bosko se je zdravniku zahvalil in ga vprašal po njegovem imenu. »Ime mi je Jobert iz Marseilla, doktor medicine in kirurgije.«

Charles mu je po naročilu zdravnika v kratkem času prinesel odličnega čaja, čez čas še drugo in potem še tretjo čašo. Pijača je don Boska res poživila. Začel se je rahlo potiti in je celo zaspal. Medtem je prišla peta ura, ladja je dvignila sidra in zaplula na široko morje. Don Boska so zopet napadli krči bruhanja, ki so ga silovito mučili vse do štirih zjutraj. Potem pa je od utrujenosti, pomanjkanja moči in zaradi praznega želodca pa tudi zato, ker se je že privadil na guganje, zaspal in mirno počival do šestih zjutraj, ko so pripluli v Civitavecchio.

Kratek počitek ga je poživil, četudi je bil zaradi posta zelo slaboten. Medtem ko so potniki pripravljali svojo prtljago, je kapitan izročil njihove potne liste policiji in ob vrnitvi vsakemu izročil listek, s katerim se je lahko izkrkal.

Don Bosko je pozneje pripovedoval svojim fantom, kako je stopil v Civita-vecchio. Stopil je v čoln in od tega trenutka ni bilo več drugo kot dajanje denarja. Eno liro čolnarju, pol lire za vsak kos prtljage, ki jo je vsak imel pri sebi, pol lire napitnine na carini, pol lire na uradu za potrdilo potnih listov, pol lire tistemu, ki je vabil na svoje vozilo, pol lire nosaču, ki je postavil prtljago na voz, dve liri za policijski vizum v potnem listu, eno liro in pol papeškemu konzulu. Nič drugega nisi mogel storiti kot držati mošnjiček v roki, slišati ceno in takoj plačati. Gotovo, da moj mošnjiček ni bil posebno dobro opremljen s kovanci. Poleg tega smo morali zamenjati denar, in ker je bila vrednost piemontskih lir različna od papeških, si moral zelo paziti. Carina pa je spoštovala zavoj s papeškim pečatom, ki je bil naslovljen na kardinala Antonellija in v katerega sem spraval najpomembnejše listine. Še več, financarji so bili tako zelo ljubeznivi, da niso odpirali vreč z mojo prtljago, ker so me imeli za nesposobnega, da bi jih mogel varati.

Ker je bil praznični dan in ker don Bosko zaradi morske bolezni ni mogel maševati, se je pozanimal, kje bi lahko bil pri sveti maši. Ko so mu rekli, da je za to še zadosti časa, je šel obiskat papeškega delegata. Ta ga je zelo ljubeznivo sprejel in se mu dal na voljo v vsem, kar bi potreboval. Ko je potem v pismu genovskega konzula bral ime don Bosko, je vprašal, ali mogoče pozna tega don Boska iz Turina, o katerem je slišal že toliko govoriti. Don Bosko je smeje se odgovoril: »Saj to sem vendar jaz.« Po nekaj navodilih je delegat don Boska povabil, naj se ob vračanju zopet oglasi pri njem.

Zatem se je don Bosko s klerikom Ruo odpravil v samostan sv. Dominika, kjer je bil pri sveti maši. Stopila sta v cerkev v trenutku, ko naj bi se začela peta maša. Občudoval je obnašanje navzočih in petje med mašo mu je izredno ugajalo. Intonacija je bila pravilna, glasovi jasni, točni in zvočni; vse združeno je dajalo zelo preprosto glasbo, ki pa je s svojo skladnostjo navdajala s pobožnostjo.

Medtem pa je bil don Mentasti ves iz sebe, ker ni našel svojih dveh tovarišev s potovanja, poštna kočija pa je bila že nared. Ko so don Boska in Rua o tem obvestili, sta se nemudoma odpravila na določeno mesto, stopila v kupe (zaprta kočija z dvema sedežema), ki ga je vleklo šestero močnih konj, in odpravili so se na cesto iz Civitavecchie proti Rimu. Razdalja med tema dvema mestoma je sedeminštirideset italijanskih milj, kar je isto kot šestintrideset piemontskih. Pot je bila zelo prijetna, ker so se vozili čez zelene travnike in mimo cvetočih vrtov. Don Bosko je bil izredno dobro razpoložen in je zbijal vesele šale in dovtipe.

Po osemnajstih miljah ob obrežju Sredozemskega morja so prispeli v majhen kraj, imenovan Palo.

Tukaj je kočijaž povabil potnike, da so izstopili, ker je moral napojiti konje, jim dati ovsu in jim privoščiti malo počitka. Ker je vse skupaj trajalo eno uro, so don Bosko, klerik Rua in don Mentasti stopili v bližnjo gostilno. Morska bolezen, dogajanje na carini, naglica don Mentastija, da bi čim prej zapustili Civitavecchio, so storili, da so pozabili tam vsaj kaj malega zaužiti. Miza je bila v trenutku pogrnjena in naši trije potniki so s panjotami pojedli vse, kar so jim prinesli.

Medtem se je možakar, ki jim je postregel, zleknil ves bled, zdelan in na pol mrtev. Prava podoba smrti. Sredi jedi se je dvignil, stopil k don Bosku in mu rekel: »Vi, velečastiti gospod, ste že kdaj imeli morsko bolezen?«

»Seveda. Prav zato imam sedaj tako dober tek,« je odgovoril don Bosko.

»Prav, velečastiti, poslušajte me. Ne jejte več. Še več jedi vam bo samo škodilo in povzročalo nevšečnosti. Za zdaj ste zadosti pojedli. Jaz dobro poznam te stvari.«

Don Bosko se mu je zahvalil. Začela sta se pogovarjati in don Bosko je zvedel, da je on lastnik gostilne in da ga že več mesecev muči mrzlica in da se mu zdi, da je na koncu s svojim življenjem.

»Bi mogoče poznali kako zdravilo za mojo bolezen?« ga je vprašal gostilničar.

»Seveda ga poznam,« je odgovoril don Bosko.

»Bi bili tako dobri in mi ga povedali? Bil bi vam nadvse hvaležen.«

»Imam ga. Toda najprej bi rad vedel, če imam čast govoriti s kakim dobrim kristjanom.«

»Seveda sem kristjan.«

»Od danes naprej cele tri mesece vsak dan molite en očenaš, zdravamarijo v čast sv. Alojziju in eno Pozdravljena kraljica presveti Devici. Ob nedeljah pojdite v cerkev, opravite svoje pobožnosti, in če imate vero, boste v treh mesecih zdravi.«

»Pobožnosti že dalj časa nisem opravljal.«

»Prav zato. In zaupajte v Boga. Prepustite to meni. Predpisal vam bom zdravilo, ki vam bo za vedno pregnalo vašo vročino.« Nato je vzel kos papirja, napisal s svinčnikom svoj recept in mu naročil, naj gre s tem h kakemu lekarnarju. Gostilničar je bil ves iz sebe od veselja. Ker ni vedel, kako bi don Bosku drugače pokazal svojo hvaležnost, je znova in znova poljubljal njegovo roko.

Prav tako je bilo zanimivo poznanstvo, ki ga je don Bosko na tem kraju sklenil z nekim papeškim karabinjerjem po imenu Pedrocchi. Trdil je, da pozna don Boska, in don Bosku se je zdelo, da pozna njega. Slovesno sta se pozdravila. Pozneje sta ugotovila, da sta se zmotila. Toda prijateljstvo, izrazi dobrohotnosti in medsebojno spoštovanje so ostali. Da mu je ustregel, mu je moral dovoliti, da mu je plačal čašo kave, on pa je zanj naročil šilce ruma. Ko ga je potem

novi prijatelj prosil za kak spomin, mu je don Bosko izročil svetinjico sv. Alojzija Gonzage. Don Boskova vedra prisrčnost je povsod, kamor je položil svojo nogo, vzbudila nove prijatelje v vseh vrstah ljudi.

Ko so naši popotniki zopet stopili v vozilo, so bolj v mislih kot s pomočjo konj leteli proti svojemu cilju, proti Rimu. Don Bosku guganje kočije ni povzročalo morske bolezni. Nočilo se je. Zaradi teme niso ničesar več razločevali in vožnja se je nadaljevala do desetih zvečer.

Popotnike je prevzelo čudno občutje ob misli, da vstopajo v sveto mesto. Eden je menil: »V Rimu smo.« Drugi pa: »Smo na zemlji svetnikov.« Ob takih in podobnih vzklikih so prišli do kraja, kjer je kočijaž imel svojo postajo.

Don Bosko je prispel v mesto papežev 21. februarja. Ker se ni popolnoma nič znašel v mestu, je poiskal vodiča, ki ga je za dvanajst bajokov (baiocco) pospremil v hišo na Via Quirinale 49 pri Quattro fontane (štirje izviri), kjer je prebival grof De Maistre. Don Bosko in njegovi tovariši so prispeli ob enajstih in grof Rudolf in grofica sta jih nadvse prijazno sprejela. Drugi člani družine so že počivali. Po skromni večerji so se tudi oni umaknili v zanje pripravljene sobe.

65.

POGLAVJE

Don Boskova prva sv. maša v Rimu – Pridiga p. Rossija v Al Gesù – Panteon – Sv. Peter V vezeh – Obisk pri kardinalu Gaudeju – Markiz Patrizi in Konference sv. Vincencija Pavelskega – Sv. Marija Maggiore – Relikvije sv. Galgana – Maša pri sv. Pudencijani – Sv. Praseda – Konstantinov krstilnik – Bazilika sv. Janeza v Lateranu – Zavetišče Janeza Tata – Pridiga p. Curcija – Avdienca pri kardinalu Antonelliju – Zavetišče sv. Mihaela in kardinal Tosti – Campidoglio

DON BOSKO JE STANOVAL na tistem področju na Kvirinalu, ki mu pravijo Štirje studenci, ker tam nenehno vre voda iz štirih virov in kjer se začenjajo glavne rimske ceste. Grof Rudolf De Maistre, gospa grofica, njune dobre hčerke in sinovi Frančišek, Karel in Evgenij, častnik papeške vojske, so z njim ravnali skrajno pozorno in ljubeznivo, sorazmerno s starim prijateljstvom, ki so mu ga vedno izkazovali. V stanovanju sicer ni bilo kapele, vendar je mogel darovati sveto mašo v kapelici belgijskih sester, ki so stanovale v isti palači.

Klerik Rua je nekaj dni stanoval skupaj z don Boskom, potem pa je šel bivat k rosminjancem na Via Alessandria 7. P. Pagani, vrhovni predstojnik Družbe duhovnikov ljubezni, ga je rade volje sprejel v dom in z njim nadvse vljudno ravnal. Tu je stanoval tudi teolog Colli, kanonik stolnice v Novari, poznejši škof v Alessandriji.

Jutro po svojem prihodu, 22. februarja, je don Bosko v spremstvu grofa Rudolfa De Maistra in klerika Rua daroval sveto mašo v bližnji cerkvi sv. Karla, ki so jo upravljali španski redovniki reda odkupovanja sužnjev.

Ker si je želel slišati kako pridigo, kajti bil je čas velikega štiridesetdnevnega posta in je on zelo rad poslušal Božjo besedo, je šel v cerkev Al Gesù poslušat

patra Rossija, ki je govoril o temi skušnjava. Dostojanstvo osebe, prikupen in vabljev glas, čistost jezika, milina izvajanja in to, kar je največ, maziljenje, zavzetost za zveličanje duš, ki vre naravnost iz srca, so bile glavne vrline pridigarja. In don Bosko je bil popolnoma zadovoljen.

Ko se je vrnil domov, je preostali čas dneva posvetil urejanju pisem, ki jih je prinesel s seboj. Poslal je klerika Rua, da jih je raznosil naslovníkom, in se odpravil v samostan očetov dominikancev v Santa Maria sopra Minerva, da bi obiskal kardinala Gaudeja. Vendar je bil ta zdoma. Da je izrabil eno uro časa do sončnega zahoda, je šel v Panteon, enega najstarejših in slavnih spomenikov poganskega Rima, posvečen češčenu pravega Boga, presvete Device Marije in vseh svetnikov, kakor je določil papež Bonifacij IV. Cerkev nosi naslov Sancta Maria ad Martyres (Sveta Marija mučencev), ker je imenovani papež dal prepeljati osemindvajset vozov relikvij iz katakomb in jih položiti pod glavni oltar.

Ko se je vrnil v svojo sobo, si je naredil dnevni red in program dela: začeti obiskovati najpomembnejše osebnosti vzvišenega mesta in mimogrede obiskovati najbolj znamenite kraje, svetišča, bazilike in cerkve. Njegova pobožnost se je morala sprostiti, njegov razum je bil voljan razmišljati o delih papežev, ki so zgradili Rim, njegova domišljija je na ostankih razvalin cesarskega mesta hotela obnavljati prizore junaških mučencev. Hotel si je pridobiti čim več točnih podatkov, ki bi jih uporabil pri pisanju Katoliškega branja, zlasti tistih zvezkov, ki obravnavajo zgodovino Cerkve in življenje papežev. V želji, da bi si mogel vse natančno ogledati, tudi čuda stare in moderne umetnosti, je v ta namen določil en mesec brez vseh drugih opravil, ki bi ga odtegovala od tega.

Klerik Rua naj bi mu bil in dejansko je tudi bil v veliko pomoč, in četudi je stanoval pri rosminjancih, je skoraj vsak dan prihajal v palačo k De Maistrovim, kjer mu je don Bosko narekoval, kar je videl, zvedel, bral ali slišal od učenih ljudi o zgodovini in izročilih večnega mesta. Iz tega je nastala cela zgodovina, ki do sedaj še ni bila objavljena, bogata dragocenih podatkov z opisi krajev, na osnovi katere bomo skušali korak za korakom slediti našemu don Bosku. Oпусти bomo vsak opis, ki bi nas mogel oddaljiti od tega cilja. Klerik Rua ga je navadno spremljal na njegovih pohodih in mu je pomagal pri odpravljanju pošte. Don Bosko mu je poskrbel še za dodatno delo. V prostem času in ob deževnih dneh je pisal nove šmarnice za mesec maj v čast preblaženi Devici Mariji. Klerik Rua je nosil s seboj že napisane liste z mnogimi popravki in izboljšavami in jih prepisoval na lepo, da bi jih poslal turinskemu tiskarju.

Dne 23. februarja je don Bosko dobil veliko zadoščenje, ko je obiskal cerkev sv. Petra V vezeh, na severu mesta, ki jo oskrbujejo redovni kanoniki

sv. Avgušтина. Verjetno je to cerkev zgradil prvi namestnik Jezusa Kristusa na zemlji in je zato prva krščanska cerkev. Dan je bil še posebno znamenit, ker si je mogel ogledati verige, ki jih je nosil sv. Peter, kar se zgodi le redkoma. Don Bosko in njegov klerik sta imela srečo, da sta mogla verige poljubiti, se jih dotakniti z rokami, si jih oviti okoli vratu in položiti na čelo.

Ko sta zapustila cerkev, sta usmerila svoje korake k osebam, ki sta jih morala pridobiti za odobritev pravil salezijanske družbe. Proti deveti uri sta se napotila k cerkvi Santa Maria sopra Minerva (Sv. Marija nad Minervo), ki se tako imenuje zato, ker je zgrajena nad templjem, ki je bil posvečen tej boginji. Ko sta stopila v samostan, ju je nadvse prijazno sprejel kardinal Gaude, ki je tam stanoval in ju je pričakoval. Z dom Boskom je bil v zelo dobrih odnosih; zadržal ga je v zasebni avdienci celo uro in pol. Rad je govoril v domačem piemontskem narečju, spraševal ga je o delu prazničnih oratorijev, povpraševal glede novic o položaju Cerkve v Sardskih državah in naklonjeno poslušal, kar mu je don Bosko pripovedoval o pravilih družbe, ki jih je prinesel s seboj. Iz njegovih besed in njegovega obnašanja je bilo mogoče razbrati, da visoki položaj, ki ga je dosegel, ni škodoval njegovi ponižnosti, kakor tudi ni zmanjšal ljubezni do domovine in navezanost do starih znancev in prijateljev. Ob tem obisku in v vseh zadevah, ki jih je don Bosko moral opraviti s tem kardinalom, mu je veliko pomagal pater Marchi, dominikanec, ki je bil do njega zelo spoštljiv in mu je pomagal v vsem, kar je potreboval v času svojega bivanja v Rimu.

Popoldne je obiskal markiza Janeza Patrizija, nečaka kardinala vikarja (namestnika papeža v Rimu), ki je stanoval na trgu San Luigi de'Francesi. Don Bosko mu je izročil pismo grofa Caysa in se nato dolgo pogovarjal o konferenci sv. Vincencija v Rimu, ki ji je markiz nadvse delavno načeloval. Tako se je seznanil z dejstvom, da je bilo v Rimu petnajst konferenc, ki jim ni manjkalo sredstev, in mu je bilo v veliko zadoščenje, ko je slišal, da se je skrb sobratov raztegnila tudi na patronat zapuščene mladine, ki so mu preteklo leto namenili dva tisoč lir.

Nasproti palače Patrizi stoji veličastna cerkev San Luigi de'Francesi. Po tem obisku se je don Bosko napotil proti Štirim studencem, utrujen tudi od mnogih naročil, ki so ga zanje prosili v Turinu. Tedaj pa je zaslišal pozdrav ljubeznivega prijatelja. Bil je to pater Bresciani, jezuit, ki ga je povabil, da bi obiskal uredništvo Civiltà Cattolica, kjer so ga pričakovali še drugi patri Jezusove družbe. Don Bosko mu je obljubil, da se bo odzval povabilu naslednje dni.

Dne 24. februarja je vstopil v slavno baziliko s. Maria Maggiore, ki so jo na Marijin ukaz zgradili na griču Eskvilin, kjer je 4. avgusta 352 čudežno obilno zapadel napovedani sneg. Tukaj je počastil sveto Odrešenikov zibelko, lobanjo

apostola Matija, ki je izpostavljena pod papeškim oltarjem, ker je bil čas postaje (stazione), in lik matere Božje Marije, ki naj bi jo naslikal sv. Luka.

Popoldne, po strogem postnem kosilu, kot je bilo zapisano za vsako sredo v rimski postni postavi v času štiridesetdnevnega posta in so jo vsi v Rimu izpolnjevali tako natančno, da na trgih in v gostilnah ni bilo mogoče kupiti mesa, jajc, surovega masla. Zatem so razmišljali o nasprotovanju, ki ga kažejo protestanti proti krščanskemu zatajevanju, češčenju relikvij svetnikov kot spomin na njihovo junaško pričevanje spokornosti in na vse nadnaravno.

Tedaj je gospa Frančiška De Maistre pripovedovala naslednji dogodek, vreden, da ga ohranimo v spominu.

»Lansko leto je bil pri nas generalni vikar škofa v Sieni. Med mnogimi drugimi zanimivimi stvarmi, ki jih je pripovedoval, je bila tudi zadeva, ki se tiče svetega Galgana vojaka. Ta svetnik je umrl pred mnogimi stoletji, vendar je njegovo telo ostalo nestrohnjeno. Pa ne samo to, dogaja se nekaj izrednega. Na začudenje vseh mu rastejo lasje, ki mu jih vsako leto ostrižejo, a mu potem zopet zrastejo tako dolgi, kakor so bili pred striženjem. Neki protestant je slišal to pripoved, se temu smejal in dejal: 'Dopustite mi, da zapečatim krsto z glavo. Če bodo lasje zrasli, bom priznal Božji prst in se spreobrnil h katoliški veri.' Stvar so sporočili škofu, ki je takoj privolil: 'Jaz bom postavil škofijske pečate kot znamenje navzočnosti relikvije, vi pa postavite svoje, da overite dogodek.' Tako so storili. Ker pa je bil protestant radoveden, ali se je čudež že začel dogajati, je prosil, da bi odprli svetnikovo krsto. Toda kako se je začudil, ko je videl, da so lasje svetemu Galganu zrasli do določene dolžine v takem času, kakor če bi bil živ. 'Res je, res je,' je vzkliknil in se odločil, da postane katoličan. Zares se je naslednje leto na dan svetnikovega godu z vso svojo družino odpovedal Kalvinovim in Lutrovim zmotam in sprejel katoliško vero, po kateri danes zvesto živi.

Dne 25. februarja je don Bosko obiskal cerkev svete Pudencijane ob vznožju griča Viminale, kjer je bival sv. Peter, ko je prihajal v Rim k senatorju Pudentu. V cerkvi je studenec in na njegovem dnu je videti veliko svetih ostankov. Zgodovina pravi, da je bilo tukaj skrito in pokopano tri tisoč mučencev. Don Bosko je z veliko pobožnostjo daroval sveto mašo na oltarju, za katerega menijo, da je na njem daroval sveto daritev sv. Peter. Ta oltar stoji v podolgovati kapeli ob strani glavnega oltarja. V eni od drugih kapel iste cerkve hranijo potrdilo o čudežu svetega Zakramenta. Neki duhovnik je med opravljanjem svete maše dvomil o navzočnosti Jezusa Kristusa v sveti hostiji. Hostija se mu je izmuznila iz rok, padla na tla in naredila dva skoka po marmornatih stopnicah. Prvo stopnico je skoraj preluknjala, v drugi pa je naredila vdolbino v obliki hostije. Ti

dve marmornati stopnici sta še danes na kraju, kjer se je čudež zgodil, ograjeni z umetniško izdelano ograjo.

Od svete Pudencijane je šel don Bosko na grič Eskvilin in tam vstopil v cerkev Santa Prassede, nedaleč od bazilike Maria Maggiore. Sem, v Novatove topli-ce, last brata Prassede, so se zatekli v času preganjanj kristjani. Svetnica se je trudila, da jim je priskrbela vse potrebno, odnašala trupla mučencev in jih pokopavala, pojila gobe s krvjo mučencev, strgala zemljo, prepojeno s krvjo, in vse shranjevala v studencu, ki je sedaj sredi cerkve. V eni izmed kapel je ohranjen steber iz jaspisa, visok kake tri pedi, za katerega menijo, da je bil nanj privezan Božji Odrešenik za bičanje.

Z griča Eskvilina se je don Bosko napotil na grič Celio. Potem ko je obiskal Konstantinov krstilnik, veliko široko korito, izdelano iz dragocenih marmorjev, postavljen v cerkvi S. Giovanni in fonte (v studencu). Potem je prekoračil širok trg, pozdravil egiptovski steber, ki nosi na vrhu križ, in stopil v prvo in glavno cerkev krščanstva in katoliške Cerkve, k sv. Janezu v Lateranu. To je sedež papeža kot rimskega škofa, ki ga po slovesni razglasitvi slovesno jemlje v posest. Tukaj sta pod oltarjem spravljene glavi obeh glavnih apostolov, Petra in Pavla, ohranjena pa je tudi miza, na kateri je Jezus Kristus s svojimi apostoli opravil zadnjo večerjo.

Ko je zapustil to neizmerno veliko baziliko s petimi ladjami, je prekoračil trg in vstopil v stavbo, ki jo je dal sezidati papež Sikst V. za svete stopnice (scala santa). Sestavlja jih osemindvajset stopnic iz belega marmorja, ki so bile v Pilatovi hiši v Jeruzalemu in po katerih je Božji Zveličar v času svojega trpljenja večkrat hodil in pustil sledi svojih krvavih nog. Te je mogoče videti skozi velike luknje v deskah, s katerimi so stopnice pokrite in so že popolnoma zglajene od kristjanov, ki so po njih hodili po kolenih. Stopa se po enem štirih stranskih stopnišč, na vrhu katerih stoji slavna zasebna papeška kapela in v njej polno dragocenih relikvij.

Dne 26. februarja se je don Bosko v družbi gospoda Karla De Maistra in klerika Rua odpravil v Vatikan na enega izmed rimskih gričev, ki hrani, kar je najpomembnejšega v verskem in najdragocenejšega v umetniškem pogledu. Ko so šli čez most Sant' Angelo, so zmolili apostolsko vero, da so prejeli petdeset dni odpustkov, ki so jih podelili papeži. Ko so pozdravili kip sv. Mihaela, ki obvladuje Hadrijanovo masivno stavbo, spremenjeno v trdnjavo, so se znašli na velikem trgu bazilike. Na tem prostoru je bila arena, v kateri je Neron obsojal kristjane, da so zgoreli kot žive bakle. Sedaj je obdan z 284 stebri z 88 pilastri, razporejenimi v štiri polkrožne vrste. Ti delijo stebrišče v tri hodnike sprehajališča, po katerega sredini je mogoče peljati dva voza. Nad stebriščem stoji 96 kipov sve-

tnikov. Veličastno stopnišče na dnu trga vodi v preddverje svetišča, okrašeno z marmorjem, slikami, kipi in reliefi. Nad tem preddverjem je velika loža, s katere podeljuje papež blagoslov. Celotno pročelje nosi trinajst velikanskih kipov, ki predstavljajo Odrešenika, ob njegovi desni sv. Janeza Krstnika in apostole, razen sv. Petra. Na sredi trga, kjer stojita dve veliki fontani, iz katerih nenehno prši visoko v zrak voda, stoji egipčanski obelisk s križem na vrhu, ki nosi v sredini kos Kristusovega križa. Don Bosko in njegova spremljevalca so se odkrili in tako počastili sveti križ ter s tem dejanjem zaslužili petdeset dni odpustkov.

Bazilika ima petero vrat. Kdorkoli jo obiše v katerem koli dnevu, lahko dobi popolni odpustek, če se je le prej spovedal in prejel sveto obhajilo.

Kakor hitro je don Bosko prestopil prag bazilike, je zaradi tolikega blišča, veličastnosti in neizmernosti obstal kakor vkopan, ne da bi izgovoril besedico. Prva stvar, ki je pritegnila njegovo pozornost, so bili kipi ustanoviteljev redov ob stebrišču glavne ladje. Zdelo se mu je, da gleda nebeški Jeruzalem. Glavna ladja bazilike od bronastih vrat do sedeža sv. Petra je dolga 185,47 m in do obo-ka visoka 46 m. To je največje svetišče krščanstva. Za njim je največja cerkev sv. Pavla v Londonu. »Če bi tej cerkvi sv. Pavla dodali še cerkev našega Oratorija,« je v šali omenil don Bosko, »bi obe dali dolžino vatikanske bazilike.« Vsaka kapela ima obseg povprečne cerkve.

Don Bosko si je začel ogledovati manjšo ladjo na desni strani vhoda in nato vsako kapelo, oltar za oltarjem, sliko za sliko. Ogledal si je vse kipe, vsak relief, vsak mozaik in se ustavil pri čudovito lepih nagrobnih spomenikih papežev. Med temi je opazil tudi spomenik Matilde, grofice iz Canosse, ki je branila papeževu oblast proti Henriku IV., nemškemu cesarju, in švedske kraljice Kristine Aleksandre, ki je kot protestantka spoznala zmoto svoje ločine, se odpovedala prestolu, prestopila v katoliško Cerkev in umrla v Rimu 1655. Don Bosko si je vse dobro zapomnil in si zapisal vse zgodovinske podatke. Predvsem pa je želel zadostiti svoji pobožnosti.

Vstopil je v kapelo, imenovano *dela colonna santa* (svetega stebra), kjer je shranjen steber iz jeruzalemskega templja, na katerega se je opiral Jezus Kristus, ko je govoril množicam. Zanimivo je, da se tiste strani, na katero se je Jezus opiral, nikdar ne prime prah.

V kapeli presvetega Zakramenta se je poglobil v molitev. Ta kapela je posvečena sv. Mavriciju in njegovim tovarišem mučencem, ki so glavni zaščitniki Piemonta. Ob strani tega oltarja so stopnice, ki vodijo v papeško palačo.

V gregorijanski kapeli je videl izpostavljeno v češčenje sliko presvete Device, ki je bila naslikana v času vladanja papeža Paskvala II., ki je bil izvoljen leta 1099.

Nazadnje se je ustavil pred glavno tribuno, imenovano della Cattedra (prestola), ki je prostor kora papeževega oltarja. To so štirje ogromni kovinski kipi nad oltarjem, ki nosijo papeški prestol iz iste snovi. Prednja kipa predstavljata sv. Ambroža in sv. Avgušтина, zadnja pa sv. Atanazija in sv. Janeza Zlatoustega. Vdelana v kovinski sedež iz brona, je shranjena dragocena relikvija iz lesa, okrašena s slonokoščnimi reliefi. Ta sedež je bil last senatorja Pudenta in je služil za prestol sv. Petru in mnogim drugim papežem za njim.

Po počastitvi simbola nezmotljivosti Cerkve se je don Bosko vrnil pred Petrovo konfesijo (cerkev z odpustki) in dolgo kleče molil. Nato se je poklonil pred bronastim kipom poglavarja apostolov ob stebrišču na desni strani ter poljubil nogo, ki štrli malo iz podstavka in je že zelo zglajena zaradi dotikov ustnic pobožnih vernikov. Kip je dal vlti sv. Leon Veliki iz brona kapitolskega Jupitra v spomin na mir, ki ga je dosegel pred Atilom.

V zvoniku je odbila ura pet popoldne. Don Bosko se je čutil utrujenega, saj je bil od enajstih dopoldne ves čas na nogah in se zadrževal v ladji bazilike. Zato se je vrnil naravnost k Štirim studencem.

V soboto 27. februarja je deževalo. Ker je bil Vatikan zelo oddaljen od njegovega bivališča, ni mogel nadaljevati svojega obiska, zato je večji del dneva uporabil za to, da sta s klerikom Ruo delala zapise. Popoldne se je odpravil k mons. Vicariu za podpis celebreta, ker sicer ne bi mogel maševati v raznih rimskih cerkvah. Od tu je odšel v razne dobrodelne ustanove v korist zapuščene mladine, kjer je upal na nove spodbude za vedno večjo duhovno in telesno korist Oratorija.

Obiskal je zavetišče Tata Giovanni (Očka Janez) v Via Sant'Anna de'Falegnami, kjer je tako glede začetkov kakor tudi glede cilja pa tudi glede delovanja naletel na veliko uredb, ki

so mu zelo ugajale. Proti koncu 18. stoletja je ubogi zidar Janezi Burgi videl, kako se po ulicah Rima vsak dan potika množica ubogih fantov brez očeta in matere, ki niso imeli niti obleke niti obuvala. Zasmilili so se mu in jih je nekaj sprejel v majhno hišo, ki jo je vzel v najem. Z Božjim blagoslovom se je to podjetje širilo in prišlo je vedno več dečkov. Razširili so stanovanjske prostore in varovanci so polni hvaležnosti in ljubezni svojega dobrotnika začeli klicati tata, ki v rimskem narečju pomeni očka. Tako je ta ustanova dobila ime Tata Giovanni in ga ima še danes. Burgi ni imel velikega imetja, imel pa je velikodušno srce in zato ni čutil ponižanja, če je šel za svoje posinovljence prosjačit. Papež Pij VI., ki je videl, kako je ta ustanova rasla v času njegovega vladanja, mu je kupil hišo in postal velikodušen dobrotnik ustanove. Tudi njegovi nasledniki so posnemali njegov zgled.

Ustanova ima ravnatelja, ki si izbere svojega pomočnika. Ko ravnatelj umre, prevzame njegovo mesto pomočnik.

Dečki so ob sprejemu stari od devet do štirinajst let in ostanejo v zavodu do dvajsetega leta. Najbolj krepostni in zreli načelujejo sobam in bolj izobraženi učijo druge pisati, brati in računati. Nekaj klerikov in laikov sodeluje pri večernih šolah. Večina varovancev se izuči kake obrti, ki jim je najbolj všeč. Ker niso imeli notranjih delavnic, so se hodili učiti k mojstrom v mesto, kakor smo na začetku delali tudi mi. Nekaterim se omogoči šolanje na gimnaziji in umetniških šolah, vendar šele po temeljiti preizkušnji odlične pobožnosti in bistrumne nadarjenosti. Ustanova se je vzdrževala s petdesetimi lirami na mesec za vsakega gojenca, ki jo je plačeval papež Pij IX., z darovi in z zaslužkom tistih, ki so že delali. Ti so ustanovi oddajali do petnajst bajokov svojega zaslužka, se pravi šestnajst soldov na dan, drugo so dajali v blagajno na njihov račun.

Ustanova je odvisna neposredno od papeža. Postavljena je pod zaščito blažene Device Marije Vnebovzete in sv. Frančiška Saleškega. Čas vstajanja in počitka, spalnice in asistenca, svetnik kot zaščitnik vsake spalnice in sploh vse je imelo videz našega zatočišča in don Bosko je bil vesel, da je v Turinu ustanovil podoben zavod, ne da bi sploh poznal Tata Giovanni. Dobrodelne ustanove so si bolj ali manj podobne, ker je njihov zaščitnik Bog in navdihovalka Cerkev, ki se ne spreminjata v teku časa in glede na kraj.

Pij IX. je bil kot preprost duhovnik šest let ravnatelj tega zavetišča in ga je štel za svoje delo. Še sedaj je na ogled soba, kjer je stanoval v letih svojega vodstva. V letu don Boskovega obiska je bilo tam 150 fantov.

»Tudi v nedeljo 28. februarja,« piše don Bosko, »je bilo deževno in sva zato s težavo zapustila stanovanje. Popoldne sva šla v cerkev Al Gesù k pridigi patra Curcija, ki je govoril v svoji svetopisemski pridigi o Jožefu pred egiptovskim faraonom. Ljudskost in jasnost pridigarja je pojasnjevala, zakaj je imel toliko poslušalcev.

Ob petih sem šel obiskat eminenco kardinala državnega tajnika Jakoba Antonellija, ki mi je dva dni prej določil šesto uro popoldne za zasebno avdience. Grof Rudolf De Maistre je bil tako ljubezniv, da mi je naročil kočijo in me pospremil do vatikanske palače. Bil sem ogrnjen v plašč, ko sem stopil iz vozila in vstopil skozi veličastna vrata papeške palače. V prvem nadstropju je stanovanje svetega očeta, v drugem pa stanovanje državnega tajnika. Takoj so me odpeljali v delovno sobo tega visokega prelata. Kardinala Antonellija je treba poznati osebno, če hočemo spoznati njegovo dobroto, previdnost, široko izobrazbo in posebno naklonjenost, ki jo ima do naših krajev.

Ko se pomenkuješ z njim, ga nujno vzljubiš. To je bil eden najlepših dni mojega življenja.«

Enako ugoden vtis je dobil kardinal prvi trenutek, ko se je srečal z don Boskom, čeprav je ravnal z vsemi enako. To je tista svoboda duha v pogovoru s princi, ministri, visokimi prelati, s kralji in končno z rimskim papežem, ne da bi pri tem grešil proti dostojanstvu, ki ga je treba imeti do avtoritete in oblasti. Vedno vljuden, preprost in ponižen tako v delih kakor govorjenju, z velikimi kakor z malimi, vedno isti don Bosko, pripravljen na šalo, miren in ljubezniv, tak, kot je bil tako zelo všeč dečkom v Oratoriju.

Ko je kardinal prevzel zaupne listine, ki jih je don Bosko prinesel iz Turina, mu je naklonil avdienco, ki je trajala skoraj dve uri. Njegovi eminenci je bilo prav, da sta govorila o Katoliškem branju, o Zgodovini Italije, o prazničnih oratorijih, o fantih valdoškega zavetišča in o raznih oddelkih, v katere so bili razdeljeni. Nato je govoril o svetem očetu, o njegovem begu iz Rima leta 1848, o bivanju v Gaeti, o daru 33 lir turinskih dečkov in o rožnih vencih, ki jih je kot znamenje priznanja daroval Pij IX. Na koncu je don Bosko njegovi eminenci razodel glavni namen svojega prihoda v Rim in o potrebi, da bi velikemu Piju IX. razložil svoje načrte in dobil od njega navdihnjene nasvete. Kardinal mu je obljubil, da ga bo najavil pri papežu in mu izposloval privatno avdienco.

Nedaleč od Porta pia (Pobožna vrata) stoji cerkev Santa Maria della Vittoria (Sveta Marija Zmagovalka), nad katere glavnim oltarjem častijo njeno čudodelno sliko. Don Bosko jo je šel prvega marca počastit, ker je bil ta naslov zelo podoben naslovu Pomoč kristjanov, ki ga je moral on razširiti po vsem svetu. Kako zelo so ga spodbudili predmeti, ki nakazujejo Marijino čudežno pomoč. Na policah okoli oltarja so razobešene zastave, ki jih je knez Maksimiljan Bavarski zaplenil v svoji veliki zmagi nad protestanti, ki so z veliko številnejšo vojsko napadli Avstrijo. Poleg njih je bilo videti še druge prapore, ki so jih prinesli po zmagi nad Turki pred Dunajem in pri Lepantu.

Tisto jutro ni imel drugih načrtov in popoldne se je z grofom Rudolfom odpeljal v veliko Zavetišče sv. Mihaela v Ripi na drugi strani Tibere, da bi se poklonil kardinalu Antonu Tostiju, predsedniku te ustanove. Njegova eminenca je bil v Turinu od 1822 do 1829 v diplomatski službi pri piemontski vladi in je zapustil neizbrisen spomin pri plemstvu in izobraženih krogih.

Don Bosko in grof sta prekoračila most čez Tiber in potem na Tiberskem otoku počastila sv. Jerneja, katerega kosti so shranjene pod glavnim oltarjem. Obiskala sta tudi cerkev svete Cecilije, počastila tam posmrtno ostanke njenega nestrohnjenega telesa in končno prišla do Zavetišča sv. Mihaela.

Glavno pročelje stavbe je dolgo 345 m, globoko 80 in visoko 23 m. Obsega področje enega kilometra. V njem je stanovalo 800 oseb, od tega največ dečkov.

Don Boska in njegovega plemenitega spremljevalca je kardinal sprejel nadvse ljubeznivo ter jima je pripovedoval o dogodivščinah v času strahovlade republike in o svojem življenju zunaj zavetišča, da se je tako izognil nevarnosti, da bi ga umorili.

Ko sta se poslavljala, ju je ugledni gostitelj povabil na obisk zavetišča s prošnjo, da bi mu sporočila dan in uro obiska, ko bo imel zadovoljstvo ponovnega srečanja z njima.

Ob vrnitvi na Kvirinal sta se don Bosko in grof ustavila na Campidogliu, kjer sta si ogledala senatorsko palačo in stanovanje konservatorjev, muzeje in pinakoteko. Vstopila sta tudi v veličastno cerkev Santa Maria in Ara Coeli (Sveta Marija v nebeški višavi), ki stoji na mestu, kjer je bil nekoč sloviti tempelj kaptolskega Jupitra. V glavnem oltarju častijo podobo matere Božje Marije, ki naj bi jo naslikal sv. Luka, in v zakristiji hranijo kip deteta Jezusa, za katerega pravijo, da dela čudeže. Plenice so ozaljšane z mnogimi dragocenimi kamni. Ob izhodu iz Ara Coeli sta na zahodni strani Campidoglia videla skalo Tarpeja, s katere so iz sovraštva do vere v globok prepad zmetali veliko mučencev.

66.

POGLAVJE

Don Bosko mašuje v Mamertinski ječi – Šole Ustanove ljubezni – Predavanje Konferenci sv. Vincencija Pavelskega – Drugi obisk vaticanske bazilike – Maša na oltarju sv. Petra in pri sv. križu iz Jeruzalemu – Pater Lolli – Zavetišče sv. Mihaela – Pametni odgovori kmečkega očanca – Maša v Santa Maria del Popolo in v cerkvi Al Gesù – Don Bosko je poznan v Rimu: pridiga – Kupola sv. Petra – Muzeji – Patri pri Civiltà Cattolica – Prijazno vztrajanje gospoda Foccardija – Vstopnica za papeško avdienco

V PONEDELJEK 2. MARCA je don Bosko obiskal z družino De Maistre Mamertinsko ječo na zahodnem delu Campidoglia. Ječa je sestavljena iz podzemskih hodnikov. V najnižjem rovu, ob stebru, na katerega sta bila privezana sv. Peter in sv. Pavel, majhen oltar, pri katerem je don Bosko daroval sv. mašo, pri kateri so bili njegovi plemeniti gostitelji in še nekaj oseb. Po maši so vsi pili vodo, za katero pravijo, da je začela pritekati, ko je sv. Peter hotel krstiti svoja ječarja sv. Processa in sv. Martiniana z drugimi sedeminštiridesetimi tovariši, ki so vsi umrli kot mučenci. Studenec vre iz majhne kotanje v tleh in jo stalno napolnjuje, tako da voda nikdar ne zmanjka, naj jo še toliko zajemajo.

Popoldne ga je ugledni knez Scipion Salviati popeljal v Santa Maria dei Monti (Sveta Marija v gorah) na obisk v šole, ki so jih vzdrževale Konference sv. Vincencija Pavelskega.

Ko je vstopil, je ugotovil, da je bilo tam kakih šestdeset fantov. Učitelj jih je povabil, da so brali, odgovarjali na katekizemska vprašanja in računali. Učenci so bili sproščeni, pozorni na vprašanja in so odgovarjali brez vsake zadrege. Don Bosko je hotel ugotoviti, ali to, kar so brali, tudi razumejo. Ko jih je nekaj vprašal, je ugotovil, da bolj malo. Zato je učitelju dal nekaj primernih navodil,

ki jih je ta hvaležno sprejel. Vsebino pouka je sestavljala slovnica, računstvo, katekizem, knjižica večnih resnic in svetopisemske zgodbe. Vsega so se učili na glas. Don Bosko je ugotovil, da so šolo vodili po načelih dobrodelnih ustanov, z namenom, da bi otroke odtegnili cesti, jih poučili o resnicah vere, jih uvedli v krščansko нравno življenje in jim dali znanje, potrebno za njihov položaj, ne da bi iz njih hoteli narediti kake učenjake zunaj njihovega življenjskega prostora, ki so potem po navadi nekoristni celo samim sebi, domišljavi in zahtevni ter dostikrat nevarni in škodljivi človeški družbi. Take so bile tudi večerne, dnevne in praznične šole za zunanje gojence za obrtnike v Oratoriju.

Isto popoldne ob četrtna pet je don Bosko bil navzoč na zborovanju Konference sv. Vincencija Pavelskega z naslovom sv. Nikolaja, ki jo je vodil spoštovani markiz Patrizi. Ko so ga prosili, da bi jim spregovoril nekaj besed, je don Bosko v kratkem nagovoru spodbudil pričujoče, da bi vztrajno in goreče gojili duha konference, pri čemer bi namenjali posebno skrb ubogi in zapuščeni mladini. Povedal jim je, kako so s pomočjo uglednega grofa Caysa v prazničnih oratorijih v Turinu ustanovili več konferenc z naslovom priključene konference. Pokazal jim je, kako imajo te namen mlade ljudi že zgodaj uvesti v dejanja ljubezni do revnih družin in na tak način družine pridobiti, da bi pošiljale svoje otroke h katekizmu.

Navdušeno so ga poslušali in obljubili, da bodo tudi v Rimu skušali storiti isto. Prosili so ga, da bi on sam izbral nekaj fantov, s katerimi bi ustanovil tako priključeno konferenco.

Po tem nagovoru in kratkem pogovoru so prešli na poročila o opravljenih obiskih, na preverjanje novih prošenj za pomoč in na razdelitev pomoči. Tudi don Bosko je menil, da je treba ubogim pomagati, vendar ne na reden način in z darovi, ki so že vnaprej določeni, temveč tako, da s podporo odprejo pot za večjo moralno in duhovno korist družinam, kar je prvi namen tega združenja. Razumel pa je, da zaradi velikodušnosti papežev v stotinah dobrodelnih ustanov za reveže zaradi navad in primerjav niso bili mogoči manjši darovi.

Zborovanje je bilo sorazmerno dolgo in že se je naredila noč. Don Bosko je bil zelo zadovoljen, toda ker je bilo do Kvirinala še daleč in ker se mu je mudilo, ni želel, da bi ga spremljal kateri izmed članov, ki so se še zadrževali v pogovoru. Tako se je don Bosko izgubil sredi Rima in ni vedel, kam naj se obrne in kam gre. Ko je tako potrpežljivo taval sem in tja, je srečal mestno kočijo in se dal odpeljati na svoje stanovanje.

Tretjega marca se je odločil, da bo nadaljeval svoj obisk vaticanske bazilike. Skupaj s klerikom Ruo in grofom Karlom je ob pol sedmih zjutraj zapustil hišo. Prišli so k papeškemu oltarju sv. Petra, ki se je veličastno dvigal na križišču ladij

nad sedmerimi stopnicami iz belega marmorja. Pred njim je obširen prazen prostor, obdan z dragoceno ograjo, na kateri nenehno gori sto dvanajst luči, postavljenih na roge obilnosti iz pozlačene kovine. Od tod se po dvojnih stopnicah iz marmorja spustiš k stopniščnemu presledku konfesije pod papeževim oltarjem. To je z dragocenimi marmorji okrašena kapelica, s pozlačenimi štukaturami in štiriindvajsetimi reliefi iz bron, ki predstavljajo glavne prizore iz življenja sv. Petra. Pod to kapelico je grob poglavarja apostolov. Don Bosko je na tem oltarju, ki ga krasita dve zelo stari podobi svetega Petra in Pavla, naslikani na srebrni plošči, imel srečo darovati sveto mašo.

Po maši se je zatopil v dolgo molitev, se nato zopet povzpel v baziliko in si dobro ogledal križno ladjo, ki je dolga približno sto petintrideset metrov.

Nad papeškim oltarjem se boči neizmerno velika kupola z dvainštiridesetimi metri premera, ki tako zaradi svoje obsežnosti in višine kot zaradi izredno lepih mozaikov najslavnejših umetnikov očara vsakega obiskovalca. Nosijo jo štirje stebri. Vsak izmed njih se dviga v vrtinčastih pasovih, dolgih sedemdeset metrov in petinosemdeset centimetrov in ima ložo, imenovano relikvije. Varujejo Veronikin prt s svetim obrazom, kos svetega križa, sveto sulico in lobanjo sv. Andreja. Zlasti slavna je relikvija svetega obličja, to naj bi bil prt, s katerim si je Božji Odrešenik obrisal krvaveči obraz. Vanj naj bi vtisnil svojo podobo in ga dal sv. Veroniki, ko se je vzpenjal na Kalvarijo. Verodostojne osebe so znale povedati, da je se je ta prt 1849 večkrat krvavo potil in prebledeval, da je menjaval prvotne podobe. To dogajanje so točno zapisali in kanoniki bazilike sv. Petra so glavne priče.

Don Bosko se je prepoln teh misli, ki morejo globoko raznežiti dušo vsakega vernika, približal prestolu sv. Petra, in potem ko je izkazal globoko spoštovanje, namenil svoj korak proti zahodni strani bazilike in si ogledal grobove papežev, bogate kapele in oltarje, zlasti še oltar Vergine della Colonna (Devica stebra), imenovan tako zaradi podobe, ki je naslikana na stebri iz nekdanje Konstantinove bazilike. Priklonil se je urnam s trupli raznih svetnikov: apostola Simona in Juda, sv. Leona Velikega, sv. Leona II., III. in IV., sv. Bonifacija IV., sv. Leona IX., sv. Gregorja Velikega in sv. Janeza Zlatoustega. Ustavil se je pri zadnji kapeli v manjši ladji, se pravi pri baptisteriju, katerega kotanja je iz porfirja.

Ta drugi obisk pri sv. Petru se je končal ob pol enih, tako da je gospod Karel De Maistre vzpon na kupolo preložil na drugi dan.

Po kosilu in kaki uri počitka se je don Bosko odpravil na ogled apostolske palače na Kvirinalu in vstopil v cerkev sv. Andreja, kjer imajo očetje jezuiti noviciat. V tamkajšnji kapeli, v celoti obdani z najdragocenejšimi marmorji, počiva pod oltarjem truplo sv. Stanislava Kostka.

Četrty marec je don Bosko posvetil obisku bazilike sv. Križa v Jeruzalemu, ob kateri stoji samostan cistercijanov. S klerikom Ruo sta prišla vsa premočena od dežja. Toda uteha, ki jo je občutil v cerkvi, je pomagala pozabiti vse neprijetnosti.

To je ena izmed sedmerih bazilik, ki jih je treba obiskati za prejem odpustkov. Postavil jo je Konstantin Veliki v spomin, ko je njegova mati Helena v Jeruzalemu našla sv. križ. Tukaj hranijo znaten kos svetega lesa, po katerem ima bazilika tudi svoje ime.

Don Bosko je šel dol v kapelo sv. Helene, imenovano Sveta kapela, ker je ta sveta cesarica dala prinesiti veliko zemlje s Kalvarije. Na nasprotni strani je Gregorijanska kapela, kjer tisti duhovnik, ki mašuje, in verniki, ki so pri sveti maši, lahko prejmejo popolni odpustek, ki ga lahko namenijo vernim dušam v vicah. Pri tem oltarju je don Bosko daroval sveto mašo.

Oče opat, po imenu Marchini, doma iz Piemonta, je bil nadvse prijazen z njim in mu je med drugim pokazal tudi knjižnico z mnogimi starimi pergamenti.

Petega marca je močno deževalo in don Bosko je uporabil dan za pisanje. Sredi dela mu je grof Karel prinesel žalostno novico. Ob desetih dopoldne je po kratki bolezni, in potem ko je zgledno prejel vsa tolažila svete vere, odšel v boljše življenje pater Lolli, rektor jezuitskega noviciata pri cerkvi sv. Andreja na Monte Cavallu. Bil je Piemontčan in je dolgo časa bival v Turinu, kjer se je proslavil kot dober govornik in prizadeven spovednik. Pokojna sardinska kraljica Marija Terezija si ga je izbrala za spovednika. Don Bosko se je pridružil splošni žalosti in molitvam, saj je bil pater Lolli njegov dober stari znanec.

Grof Karel je obvestil don Boska, da so se v Rimu močno razširile razne bolezni in da je bila umrljivost v mesecu januarju in februarju štirikrat večja kot običajno. Nevarnost vročice pa don Boska ni ovirala pri njegovih pobožnih in poučnih obiskih rimskih znamenitosti.

Dopoldne 6. marca je don Bosko v spremstvu družine De Maistre in klerika Rua obiskal veliko Zavetišče sv. Mihaela v Ripi. Kardinal Tosti jih je že pričakoval. Pripravil jim je obilen zajtrk, ki pa se ga don Bosko in njegovi prijatelji niso udeležili. Preden so odšli od doma, so jim postregli s skromnim zajtrkom in zato niso hoteli kršiti postnega predpisa.

Kardinal jih je spremljal po celem zavetišču, navzoči pa so bili tudi direktorji. Mladi so se vadili v mehanični obrti in raznih umetnostih. Prvi so delali v čevljarški, krojaški, kovaški, mizarški, barvarski, sedlarski, klobučarski in umetniško mizarški delavnici. Da bi pomagal temu zavetišču, je papež Pij IX. odredil, da se smejo knjige, ki jih uporabljajo v šolah papeške države, tiskati samo v tej tiskarni.

V umetniški obrti je bila zaposlena večina gojencev. Pod vodstvom spretnih mojstrov so izdelovali preproge za tla in stenske gobeline, kakor tudi rezbarske, slikarske, kiparske in kovinske izdelke ter svetinjice.

Don Bosko je hodil iz delavnice v delavnico. Grof De Maistre ga je že opozoril glede uprave zavetišča, ki je po mnenju nekaterih rimskih gospodov laikov malo razočarala in se oddaljila od svojega prvotnega namena. Zavetišče je namreč sprejemalo otroke iz premožnejših družin, sinove in nečake uslužbencev in drugih uglednih osebnosti in ne revežev, kar je vodilo k ljubosumnosti.

Hrana skupnosti je bila obilna z mesom in vinom. Pametni ocenjevalci so menili, da večina gojencev ne bi mogla pošteno nadaljevati take vrste življenja, potem ko bi zapustili zavetišče.

Rokodelske obrti so zanemarjali, ker so bile preskromne, četudi bi morale dajati vsakdanji kruh večini varovancev. Raje so gojili umetnostno obrt, ker je bila plemenitejša in se je ustanova lahko ponašala s preprogami, ki so krasile tla in stene rimskih velikašev. Prav tako je bil slabo ocenjevan represivni sistem, s katerim so hoteli vzdrževati red v zavodu. Uporabljali so nazadnjaške telesne kazni, ki sicer niso bile preveč boleče, so pa poniževale tiste, ki se niso držali predpisov.

Prav tisto jutro je nekaj prijateljev zavetišča hotelo pregovoriti don Boska, naj bi ukrepal, da bi prenehali taki neredi in bi kardinalu predsedniku zavetišča omenil govornice, ki krožijo po Rimu o upravniku te dobrodelne ustanove. Vendar je don Bosko menil, da se mu ni treba vmešavati v taka vprašanja.

Kljub temu je natančno opazoval vse, kar se je dogajalo: gojence, mojstre, učitelje in asistente. Preverjal je, s kako natančnostjo so opravljali svoje delo, vpraševal ene in druge s tistim svojim dobrohotnim načinom, ki je vzbujal zaupanje, in tako, da si je lahko ustvaril podobo duha, ki je tam prevladoval. V svojem spominu je ohranil vse, kar je bilo vredno upoštevanja. Videl pa je tudi, kako so se tla in stene bleščale kot prava ogledala, kako so bili gojenci polni zdravja, kako so asistenti zvesto opravljali svojo nalogo, kako so z veseljem poučevali krščanski nauk, kako so ob določenih dneh prejeli zakrament spovedi in obhajila. Vsaka skupina je bila deležna svojim zmožnostim prirejenega jezikovnega pouka.

Don Bosko je ugotovil, da je bila kljub kaki večji ali manjši pomanjkljivosti, ki je lastna vsakemu človeškemu delu, korist, ki so jo imeli otroci preprostega ljudstva, nadvse velika. Saj ne moremo uresničiti vsega, kar bi radi. Vendar pa je videl, kako so se gojenci prestrašili, ko je prišel mednje kak predstojnik ali so bili poklicani k ravnatelju v pisarno. To je don Boska bolelo, ker so rimski

otroci po naravi zelo odprti in živahni pa tudi ljubeznivi in dobrohotni. Zato je premišljeval, kako bi tem predstojnikom dal praktičen nasvet iz svojega načina vzgoje. Prilika se mu je kmalu ponudila.

Ko se je v spremstvu kardinala in podravnatelja zavoda sprehajal po tistih obširnih prostorih, se je na stopnicah zaslišalo lahno požvižgavanje in petje. Eden izmed fantov je prihajal po stopnicah in se na zavoju nenadoma znašel pred kardinalom, svojim predstojnikom in don Boskom. Pesem je zamrla v njegovih ustih, povetil je glavo in stal s pokrivalom v roki kot kup nesreče. »Je to,« mu je rekel predstojnik, »sad naukov, ki jih dobivaš? Taka nesramnost? Pojdi v svojo delavnico in počakaj, da boš prejel zaslužen kaznen. In vi, gospod don Bosko, oprostite.«

»Kaj naj oprostim?« je odgovoril don Bosko, medtem ko se je fant oddaljeval. »Res ne vem, kaj naj oprostim. Pa tudi ne vem, v čem se je ta revež pregrešil.«

»Ali se vam požvižgavanje ne zdi prava nesramnost?«

»Vendar pa nehotena. In vi, dragi moj gospod, veste bolje od mene, kaj je imel sv. Filip Neri navado reči mladim, ki so obiskovali njegove oratorije: 'Bodite pri miru, če morete! Če ne morete, potem kričite, skačite, samo da ne grešite.' Tudi jaz zahtevam v določenih krajih in časih tišino. Vendar ne upoštevam malih prestopkov, ki jih je kdo naredil iz raztresenosti. Sicer pa svojim sinovom puščam popolno svobodo, da kričijo in pojejo na dvorišču ter gor in dol po stopnicah. Kar jim priporočam, je, da naj ne podirajo zidov. Bolje malo hrupa in truščja kot jezna in sumljiva tišina. Toda to, zaradi česar mi je hudo, je, da bo sedaj ubogi fant ves v strahu zaradi karanja, ki ga je bil deležen. Mogoče se bo v njem zbudil odpor in sovrašтво. Se vam ne zdi, da bi bilo najbolje, če bi ga šli potolažiti v njegovo delavnico?«

Predstojnik je bil tako ljubezniv, da je privolil v njegovo željo. Don Bosko je poiskal tistega fanta, ki se je užaljen in osramočen skušal skriti. »Prijatelj,« mu je rekel, »imam ti nekaj povedati. Pridi sem, če ti tvoj predstojnik dovoli.«

Fant se je približal in don Bosko mu je dejal:

»Vse sem uredil, veš. Seveda s pogojem, da boš odslej vedno priden. In da si ostaneva prijatelj. Vzemi to svetinjico in za plačilo zmoli zame eno zdravamarijo.«

Fant je ves presenečen poljubil don Bosku roko, s katero mu je dajal svetinjico, in rekel:

»Obesil si jo bom okoli vratu in jo hranil za večni spomin.«

Njegovi tovariši, ki so že zvedeli za to, kar se je zgodilo, so pozdravljali don Boska, ki je šel skozi tisto prostorno dvorano, medtem ko je podravnatelj koval

sklepe, da ne bo nikdar več ostro nikogar karal za tako malenkost. Istočasno pa je občudoval, kako si je don Bosko znal pridobiti srca.

Grof De Maistre je večkrat pripovedoval ta dogodek.

Ko so končno obiskali vse delavnice, so kardinal, don Bosko in vsi spremljevalci prišli na teraso, ki pokriva celo poslopje, s katerega se proti jugu vidi Tibera, ki dela tam zavoj, kakor bi bila trdna stena, ob kateri je bilo polno čolnov. To je neke vrste trgovsko pristanišče za ladje, ki prihajajo iz Ostije v Rim. Ko je don Bosko z enim samim pogledom zajel celo obširno poslopje, je čutil veliko zadoščenje zaradi tolikšnega števila fantov, ki se tukaj uvajajo na pot kreposti in poštenega življenja. Zdi se, da mu je prišla sveta misel in je za to prosil Gospoda, da bi v Turinu mogel doseči isto število fantov, kot jih je videl tukaj. Nekaj let pozneje se mu je ta želja izpolnila.

Ko so prišli s terase, je bila ura pol enih. Ker se je kardinal čutil zelo utrujenega, sta se don Bosko in grof poslovila. Njemu in njegovim spremljevalcem je kardinal podaril lesorez zavetišča, ki je predstavljal sv. Hieronima, delo učencev zavoda.

Ko so šli čez Tiberu po Ponte rotto (razbiti most), se je vlila močna ploha, zato so se morali don Bosko in njegovi spremljevalci zateči v vežo cerkve, imenovane S. Maria di Cosmedin, kjer je sv. Avguštin poučeval retoriko. Tu so ostali tako dolgo, dokler naliva ni bilo konec, in opazovali vole, ki so ležali v blatu, izpostavljeni vetru in dežju. Volarji so se zatekli v isto vežo in začeli z neizmernim tekom jesti. Namesto mineštre so imeli velik kos surove polenovke, od katere so počasi trgali kose mesa, kakor se je kateremu zdelo. Njihov kruh je bil iz prosa in koruzne moke. Jed so zalivali z vodo.

Ko je don Bosko videl njihovo preprosto dobroto, se jim je približal in jih ogovoril:

»Ej, dobro vam tekne.«

»Pa še kako,« je odgovoril eden izmed njih.

»Vam je ta jed zadosti, da se najeste in vas drži pri moči?«

»Zadosti nam je. In hvalimo Boga, da imamo to, ker si kot reveži ne moremo privoščiti kaj več.«

»Zakaj teh volov ne spravite v hlev?«

»Ker ga nimamo.«

»Jih pustite vedno tako na dežju in vetru, podnevi in ponoči?«

»Vedno tako, vedno.«

»In delate tako tudi, ko ste doma?«

»Da, vedno tako, ker imamo le malo hlevov. Zato so ponoči in podnevi, če piha veter, dežuje ali sneži, vedno na prostem.«

»In krave in telički so prav tako izpostavljeni vsem tem vremenskim pojavom?«

»Prav tako. Pri nas je navada, da živali, ki so v hlevu, ostajajo vedno v hlevu, in te, ki so na prostem, vedno zunaj.«

»Ste doma daleč od tukaj?«

»Štirideset milj.«

»Greste ob prazničnih dneh k maši?«

»Seveda. Imamo kapelo in imamo duhovnika, ki nam mašuje, nam pridiga in nas uči katekizem. Vsi, pa naj bodo še tako daleč, se potrudijo, da pridejo v cerkev.«

»Se tudi od časa do časa spovedujete?«

»Seveda. Ali so kristjani, ki ne opravljajo teh svetih dolžnosti, sploh kristjani? Prav sedaj je jubilej in vsi se bomo potrudili, da ga bomo dobro opravili.«

Iz tega pogovora je bilo mogoče razbrati dobro nrav teh preprostih ljudi, ki veselo živijo svoje uboštvo in so zadovoljni s svojim stanom, da le morejo opravljati vse dolžnosti dobrega kristjana in naloge svojega ponižnega stanu. Medtem ko so oni še govorili, je don Bosko razmišljal o uspehu, ki bi ga mogli imeti redni misijoni na tem obširnem rimskem področju; misel, ki ga ni nikoli več zapustila.

Nedelja 7. marca je bila namenjena obisku veličastne cerkve Santa Maria del Popolo (Sveta ljudska Marija), ob kateri stoji samostan očetov avguštincev. V glavnem oltarju častijo podobo matere Božje Marije, ki naj bi jo naslikal sv. Luka. Nekaj pobožnih plemenitih gospa je želelo, da bi šel don Bosko tja in daroval sveto mašo, pri kateri bi prejele sveto obhajilo. Ura je odbila devet, ko je gospod Filip Canori Foccardi, izdelovalec rožnih vencev v svetih apostolskih palačah in trgovec z relikviji, mozaiki in drugimi religioznimi predmeti, pobožen mož in poln gorečnosti, prišel s svojo kočijo po don Boska. Po maši, pri kateri so don Bosko in drugi verniki zadostili svoji pobožnosti, si je don Bosko ogledal Villo Borghese in umetniško oblikovani trg Del popolo (Ljudski trg) z dvema cerkvama, Santa Maria dei miracoli (Sveta Marija čudežev) in Santa Maria di Monte Santo, ki krasita dostop do Via del Corso. Nato je znova vstopil v kočijo in se napotil v hišo princese Potočke iz rodu grofov in princev Sobieski, starodavne poljske kraljevske rodovine. Tukaj so mu pripravili zajtrk. Toda bolj kot ta mu je ugajal krščanski in živahen pogovor z ljudmi, ki jih je povabila princesa.

Preostali del dneva je uporabil za obisk drugih pobožnih oseb, katerih obnašanje in pogovor sta ga zelo spodbudila.

Glas o don Boskovi dobroti se je razširil po vsem Rimu. O tem so pričali vsi, ki so imeli srečo, da so se tiste dni z njim srečali. Klerik Rua je vedel povedati, da

je veliko Rimljanov poznalo dogodek, ko je don Bosko 1849 v Turinu priklical nazaj v življenje dečka, da se je mogel spovedati. Natančno so vedeli, kaj vse se je takrat zgodilo. V Rimu je bilo več prelatov in duhovnikov ter nekaj patrov Jezusove družbe iz Piemonta, ki so dobro poznali don Boska in njegovo življenje. Zlasti grof De Maistre si je prizadeval, da bi don Boska spoznali v patricijskih hišah in palačah kardinalov. In tako uglednemu gospodu, ki so ga vsi občudovali zaradi njegovega krepostnega življenja in poštenja, so vsi rade volje verjeli.

Don Bosko pa med tem svojim prvim bivanjem v Rimu ni storil kaj posebno znamenitega, čeprav so ga pogosto prosili za blagoslov, razen če izvzamemo naslednji dogodek, ki nam ga je pripovedoval don Rua.

Don Bosko je šel obiskat nekega gospoda, ki je imel veliko bulo na kolenu. Blagoslovil je bolnika, spregovoril nekaj spodbudnih besed in zapustil sobo. Gospodova žena je šla za don Boskom in ga vprašala, ali bo njen soprog ozdravel.

Don Bosko je odgovoril, da smo mi vsi v rokah Boga, našega dobrega očeta, ki bo gotovo storil tisto, kar je najbolje za bolnika.

Toda gospa je odločno vztrajala in je hotela vedeti, ali bo umrl od tiste bolezni.

Don Bosko je odgovoril: »Izročimo se Božjim rokam z vsem zaupanjem, molimo in vse se bo dobro izteklo. Vdajmo se v Božjo voljo in v vse, kar bo on odločil.«

Toda ženska ga je tako dolgo nadlegovala s svojimi prošnjami, da ga je prisilila, da je povedal resnico. Na lep način ji je povedal, naj se sprijazni z dejstvom, da se bo odpovedala svojemu možu, in naj ga daruje Bogu.

Ženska je bila močno prizadeta in je umolknila. Možakar še ni ležal, toda nekaj pozneje, ko se je don Bosko že vrnil v Turin, je prišlo sporočilo o njegovi smrti.

Osmi marec je bil določen za vzpon na kupolo sv. Petra. Kanonik Lantiesi je don Bosku in njegovim spremljevalcem priskrbel vstopnice, ki jih mora imeti vsak, ki si hoče privoščiti to zadovoljstvo. Vreme je bilo jasno in don Bosko je, potem ko je maševal v cerkvi Al Gesù pri oltarju sv. Frančiška Ksaverija in je tako izpolnil obljubo, ki jo je dal grofu Zaveriu Provana di Collegno v Turinu, prišel v spremstvu grofa Karla De Maistra in klerika Rua ob deveti uri v Vatikan. Pokazali so jim vstopnice, nakar so jim odprli vrata in začeli so se vzpenjati po precej udobnih stopnicah. V stopniških presledkih ob baziliki so zapisana imena slavnih oseb, kraljev, princev in drugih, ki so se vzpenjali po teh stopnicah vse do kupole. Tu so zapisana imena raznih vladarjev Piemonta in članov kraljevske savojske rodovine. Tu so si ogledali teraso velikega svetišča, ki ima podobo velikega tlakovanega trga, na katerega sredini kakor iz studenca žubori nenehen curek vode. Ogledali so si tudi veliki zvon, ki meri v premeru več kot tri metre.

In že so po polžjih stopnicah dospeli do prve in druge ograje kupole in napravili prvi krog. Don Bosko je natančno opazoval mozaike, ki se od spodaj zdijo majhni, tukaj zgoraj pa imajo naravnost velikanske razsežnosti. Ko je potem pogledal navzdol, je videl delavce in druge ljudi kot majhne otroke in papeški oltar z baldahinom iz bronu, ki je visok 29 metrov, kot navaden naslanjač.

Najvišje nadstropje, ki so ga dosegli, je na konici kupole. Prišli so do višine 118 metrov in še nekaj. Pogled se jim je na vse strani izgubljal v obširno obzorje.

Treba se je bilo povzpeti še do krogle, za kar se je potrebno šest metrov navpično vzpenjati po stopničkah kot znotraj vreče. Don Bosko je z grofom in klerikom Ruo pogumno splezal navzgor in že so bili v krogli, ki ima okoli in okoli luknje kot majhna okna in je tako velika, da se v njej svobodno giblje šestnajst ljudi. Tukaj, v višini 130 metrov, je don Bosko začel govoriti o raznih zadevah Oratorija v Turinu, se z ljubeznijo spomnil vseh dečkov in izrazil željo, da bi mogel kmalu biti zopet med njimi in se zanje truditi. Nato je zajel sapo in se s svojimi spremljevalci spustil do izhodnih vrat. Da bi se malo oddahnil, je šel poslušat pridigo, ki se je pravkar začela v baziliki. Pridigar mu je ugajal zaradi preproste govornice in primernih gest. Govoril je o pokorščini državnim zakonom.

Po pridigi mu je ostalo še malo časa, ki ga je uporabil za obisk zakristije, ki je pravo veličastvo, vredno svetega Petra v Vatikanu.

Ura je bila že pol dvanajstih, in ker je bil še tešč, je šel s svojimi spremljevalci na skromno malico. Klerik Rua, ki je moral še veliko prepisati, se je vrnil k rosinijancem, don Bosko in grof Karel De Maistre pa sta šla obiskat mons. Borromea, majordoma njegove svetosti papeža. Sprejel jih je zelo ljubeznivo, in potem ko so veliko govorili o Piemontu in Milanu, od koder je on bil doma, je monsinjor zapisal imena don Boska, klerika Rua in grofa Karla v seznam oseb, ki so želeli na cvetno nedeljo prejeti palmovo vejo iz papeževih rok.

Ob loži tega prelata okoli papeške palače so razporejeni muzeji. Don Bosko je vstopil, videl zares veličastne stvari, ustavil pa se je v podolgovati sobani, kjer je krščanski muzej. Tam je videl razstavljeni različna orodja, s katerimi so mučili krščanske mučence. Občudoval je podobe Odrešenika, matere Božje Marije in raznih svetnikov, med njimi zlasti Dobrega pastirja z ovčko okoli vratu. Te predmete so prinesli sem iz katakomb. »To je dokaz,« je don Bosko rekel grofu, »proti protestantom, ki pravijo, da prvi kristjani niso imeli niti kipov niti podob.«

Ko sta iz Vatikana šla v mesto, je don Bosko šel skozi Piazza Scossacavalli, kjer so delali slavni pisatelji revije *Civiltà Cattolica*. Obiskal jih je, kakor je obljubil patru Brescianiju. Bilo mu je zelo všeč, da so bili glavni nosilci tega mesečnika Piemontčani.

Don Bosko si je močno želel priti čim prej domov. Zato se ni hotel obotavljati in se je vrnil v Kvirinal, kjer ga je zagledal izdelovalec rožnih vencev Foccardi z g. De Maistrom in ga povabil v svojo delavnico in trgovino. Z najrazličnejšimi vljudnostmi ju je zadrževal, medtem ko sta oba hotela čim prej domov. In tedaj je vzkliknil: »Kočija je že tu. Spremljal vaju bom in zapeljal domov.« Čeprav nerad je don Bosko vendar ustregel svojemu gostitelju, stopil v kočijo in prisedel. Potrpežljivost in vesel obraz, dan za dnem prenašanje nevšečnosti od nasprotnikov in nadlegovanja prijateljev pa tudi občudovalcev je bilo zanj vse življenje nenehna vaja v kreposti. In Foccardi, ki se je želel čim dalj časa zadržati v don Boskovi družbi, ga je peljal zelo daleč in se tako dolgo vozil z njim okoli, da je prišel domov pozno zvečer.

»Ko sem se vrnil domov,« piše don Bosko, »so mi izročili pismo. Odprl sem ga in v njem je bilo zapisano: Naznanjamo opatu Bosku, da se je njegova svetost papež odločil, da ga sprejme v avdienco jutri, devetega marca ob tri četrt na dvanajst. Čeprav sem to novico nestrpno pričakoval, me je vendar tako pretresla, da ves večer nisem govoril o drugem kot o papežu in avdienci.«

Kardinal Antonelli ni pozabil na svojo obljubo.

67.

POGLAVJE

Don Bosko daruje mašo v cerkvi Santa Maria sopra Minerva – Don Bosko pred papežem Pijem IX. – Podzemlje bazilike sv. Petra

DEVETI MAREC JE BIL TOREJ DAN don Boskove avdience pri papežu. Toda prej je še moral govoriti s kardinalom Gaudejem. Zato je šel maševat v cerkev Santa Maria sopra Minerva, ki je ena najlepših in najrazkošnejših stavb v Rimu. Pod glavnim oltarjem je telo sv. Katarine Sienske. Po maši se je odpravil h kardinalu, s katerim je lahko takoj govoril. Ko je dobil potrebne informacije in nasvete, se je vrnil k Štirim studencem in hitro pripravil vprašanja, ki naj bi jih postavil svetemu očetu.

Okoli enajste ure sta bila don Bosko in klerik Rua v kratkem plašču v Vatikanu in polna najrazličnejših misli. Bolj samodejno kot premišljeno sta šla po stopnicah. Ko sta stopila v papeške sobane, kjer so stražili švicarski stražarji in stražarji plemiške garde, so ju služabniki pozdravljali z globokimi prikloni. Vze-li so priporočilno pismo za avdienco, ki ga je don Bosko držal v roki, ju peljali skozi množico soban in prišli do papeževe predsobe.

Ker je čakalo za sprejem pri papežu še veliko drugih, sta morala čakati kako uro in pol. »V tem času,« je pisal don Bosko, »sva si ogledovala prostore, v katerih sva bila. Sobane so prostorne, lepo, vendar ne razkošno opremljene. Tla so bila pogrnjena z zeleno preprogo, stene pokrite z rožnatimi zavesami, vendar brez okrasja, stoli iz trdega lesa. Samo en naslanjač, postavljen na majhen oder, je kazal, da smo v papeški sobi. Vse te stvari smo opazovali z velikim zadovoljstvom, ker smo z lastnimi očmi videli, kako nepravilni so zagrizeni očitki, ki obtožujejo papeški dvor blišča in bahavosti.«

Kar nenadoma je pozvonilo in prelat v predsobi je dal znamenje za vstop. V tistem trenutku se je don Bosko zmedel in moral se je prisiliti, da ni izgubil ravnotežja. Potem pa je rekel: »Pogum, pojdiva!« Klerik Rua je šel za njim in nosil po en izvod zvezkov Katoliškega branja v umetniški vezavi. Vstopila sta in stala pred Pijem IX. Ob vstopu v sobano sta ob vratih prvič pokleknila, nato sredi poti še enkrat, in ko sta bila pred njim, še tretjič. Toda strah je kmalu minil, saj je bil Pij IX. nadvse ljubezniv človek, obenem pa častitljiv, dobrohoten in neizmerno mil, kot bi ga mogel naslikati le najboljši slikar. Ni mu bilo mogoče poljubiti noge, ker je sedel za pisalno mizo. Poljubila sta mu roko in klerik Rua, ki je obljubil tovarišem, da bo zanje poljubil roko papežu, jo je poljubil dvakrat. Tedaj jima je sveti oče dal znamenje, naj vstaneta in se postavita predenj. Ubogala sta, toda don Bosko, ki se je hotel držati predpisov, je ponovno pokleknil. »Ne,« je dejal papež, »vstanite.«

Naj povemo, da je prelat predstavil don Boska papežu pod imenom Bosser namesto Bosco, ker je bilo tako napisano. Zato je papež začel vpraševati:

»Ste Piemontčan?«

»Da, svetost. Piemontčan sem in danes čutim največje veselje svojega življenja, ker stojim ob nogah Kristusovega namestnika.«

»In s čim se ukvarjate?«

»Svetost, moje delo je vzgoja mladine in izdajanje Katoliškega branja.«

»Vzgoja mladine je bila vedno potrebna, toda danes je potreba večja kot kdaj prej. Se v Turinu še kdo drug ukvarja z vzgojo mladine?«

Tu se je don Bosko zavedel, da ni bil predstavljen pod pravim imenom, in tudi papež se je zavedel, da on ni Bosser temveč Bosko, ravnatelj Oratorija sv. Frančiška Saleškega. Njegov obraz se je razjasnil in nadaljeval je: »In kaj delate v vašem Oratoriju?«

»Vsega malo, sveti oče: mašujem, pridigam, spovedujem, poučujem v šoli. Včasih moram stopiti v kuhinjo in učiti kuharja, pa zopet pometati cerkev.«

Sveti oče se je nasmehnil in postavil več vprašanj o fantih, klerikih, o drugih oratorijih, o čemer je bil že informiran. Vprašal ga je tudi za število in imena duhovnikov, ki so mu pomagali, o sodelavcih pri izdajanju Katoliškega branja. Potem se je obrnil h kleriku Rui in ga vprašal, ali je že duhovnik. Odgovoril je:

»Svetost, ne še, pač pa sem klerik v tretjem letniku bogoslovja.«

»Katero snov študirate sedaj?«

»Študiram De baptismo et confirmatione (o krstu in birmi).«

Ko je hotel naštetih še druge predmete, je papež opomnil:

»To je najlažji traktat.« Potem se je ponovno obrnil k don Bosku in mu smehljaje se dejal: »Spominjam se daru, ki ste mi ga poslali v Gaeto, in nežnih čustev tistih fantov, ki so ga spremljala.«

Don Bosko je izrabil priložnost, da je izrazil veliko vdanost in navezanost na njegovo posvečeno osebo, in ga prosil, da bi sprejel po en izvod vseh zvezkov Katoliškega branja.

»Svetost,« mu je rekel, »darujem vam po en izvod vseh do sedaj izšlih zvezkov in vam jih poklanjam v imenu uprave. Vezava je delo fantov našega zavoda.«

»Koliko je teh vaših fantov?«

»Svetost, vseh skupaj je okoli dvesto, knjigovezov pa petnajst.«

»Prav,« je odgovoril, »rad bi vsakemu podaril svetinjico.« Nato je stopil v sosednjo sobo in se čez nekaj časa vrnil s petnajstimi majhnimi svetinjicami Brezmadežne. »Te so za mlade knjigoveze,« je rekel don Bosku, ko mu jih je izročal. Nato se je obrnil h kleriku Rui in mu izročil eno večjo z besedami: »Ta je za vašega spremljevalca.« Zatem se je ponovno obrnil k don Bosku, mu podal majhno škatlico, v kateri je bila še večja svetinjica, in mu dejal: »Ta pa je za vas.« Ker je don Bosko pokleknil, da bi prejel dar, mu je sveti oče dejal, naj vstane.

Ker je Pij IX. menil, da mislita oditi, ju je hotel že odpustiti, kar je don Bosko začel govoriti: »Svetost, rad bi vam spregovoril o neki posebni zadevi.«

Tedaj je papež dal kleriku Rui znamenje, naj odide. Le-ta je pokleknil sredi sobane in odšel.

Sveti oče je začel ponovno govoriti o oratorijih in o duhu, ki jih preveva, pohvalil izdajanje Katoliškega branja in don Bosku naročil, naj spodbudi vse sodelavce, ki jih vse iz srca blagoslavlja. Med stvarmi, ki jih je ponovil, je bila naslednja: »Ko mislim na te fante, se mi še vedno stori milo pri srcu ob spominu na tistih triintrideset lir, ki so mi jih poslali v Gaeto. Ubogi fantje,« je dodal, »so si morali pritrpati od ust, saj so bili tisti soldi namenjeni za panjote in priboljšek. To je bila gotovo velika žrtev zanje.«

Don Bosko je takole odgovoril: »Želeli bi storiti več in smo bili veselo preseščeni, ko smo zvedeli, da je bil naš skromni dar všeč vaši svetosti. Vedite, svetost, da je v Turinu velika skupina sinov, ki vas nadvse ljubijo, in vsakokrat, ko govor nanese na namestnika Jezusa Kristusa na zemlji, vsi veselo prisluhnejo.«

Sveti oče je vse to sprejel z očitnim zadovoljstvom. Vrnil se je k pogovoru o oratorijih in kar nenadoma vprašal don Boska:

»Dragi moj, vi ste spravili v gibanje celo vrsto stvari, toda če bi vas presenčila smrt, kaj bi potem bilo z vsemi ustanovami?«

Don Bosko, ki je ravno hotel začeti govoriti o tem osrednjem vprašanju, je izrabil priložnost in odgovoril, da je prišel v Rim prav zato, da bi zagotovil prihodnost oratorijem, in mu v ta namen izročil priporočilno pismo mons. Fransonija. Nato je dodal: »Iskreno prosim vašo svetost, da bi mi postavila temelje za ustanovo, ki bi bila v soglasju s časi in kraji, v katerih živimo.« Ko je Kristusov

namestnik prebral priporočilo neustrašnega izgnanca, spoznal don Boskove namene in načrte, je pokazal veliko zadovoljstvo in dejal: »Se vidi, da smo vsi trije istega mnenja.«

Pij IX. je spodbudil don Boska, da bi napisal pravila svoje dobrodelne ustanove z namenom, ki si ga je postavil, in mu dal nekaj nadvse pomembnih nasvetov. Med drugim je dejal: »Ustanoviti morate družbo, ki ji vlada ne bo mogla do živega. Istočasno pa se ne smete zadovoljiti s preprostimi obljubami, ker sicer ne bi bilo pravih odnosov med posameznimi člani, med predstojniki in podaniki, nikdar ne bi bili prepričani o njihovem sodelovanju in ne bi mogli nanje resno računati. Skušajte prilagoditi vaša pravila tem načelom, in ko boste to naredili, bomo stvar preudarili in odločili. To ni tako preprosto. Treba je živeti v svetu, ne da bi nas svet poznal. Toda če je ta ustanova po Božji volji, vas bo Bog razsvetljeval. Pojdite, molite in čez nekaj dni pridite nazaj, da vam povem svoje mnenje.«

Pij IX. je hiter v razumevanju vprašanja in uren v odgovarjanju. V petih minutah si lahko z njim razrešil zadeve, za katere bi drugi potrebovali celo uro. Zato v tej avdienci nista razpravljala samo o novi družbi, temveč še o drugih vprašanjih. Don Bosko ga je prosil za več uslug, ki so mu bile dobrohotno uslišane. Med temi je bila tudi privatna kapelica za hišo v Oratoriju in v domu opata Montebruna v Genovi.²¹

Predložil mu je tudi prošnjo don Cafassa za popolni odpustek v trenutku smrti. Zase in za vse, ki v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega sestavljajo družino, je prosil isto uslugo, prav tako pa tudi za nedoločno število dobrotnikov. Ko je papež prebral prošnjo, je v vse privolil in obljubil poseben dopis za don Cafassa.

Končno je don Bosko prosil blagoslov za vse osebe, ki imajo kakršen koli stik z njim.

Tedaj so poklicali klerika Rua. Ko je prišel, je don Bosko prosil papeža blagoslov za oba. Pokleknila sta. »Podeljujem vama ga iz vsega srca,« je odgovoril papež z nežnim glasom in tudi onadva sta bila popolnoma raznežena. Objavlja-

²¹ Presvetli oče! Duhovnik Janez Bosko, ravnatelj oratorijev za zapuščene dečke v mestu Turin (Piemont), vas kleče pred vašimi nogami prosi, da mu za zavetišče v Turinu, imenovano Valdocco, in zavetišče v Genovi, imenovano ustanova obrtničkov, ki jo vodi duhovnik Francesco Montebruno, podelite pravico zasebne kapelice za ta dva domova in da to dovoljenje da pravico opravljati nedeljsko obveznost sv. maše in tako dečkom v zavodu kakor tudi vsem tistim, ki so na kakršen koli način povezani z opravljanjem uslug tema ustanovama, deliti sveto obhajilo.

Poln hvaležnosti kleče pred vašimi nogami ponižni prosilec duhovnik JANEZ BOSKO.

9. marca 1858

Dobrohotno podeljujemo zaželeno milost v smislu vseh predpisov

Papež Pij IX. (lastnoročni podpis)

mo poseben obrazec, ki ga je uporabil Pij IX., ker se nam zdi vreden posebnega spomina.

Benedictio Dei Omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus Sancti descendat super te, super socium tuum, super tuos in sortem Domini vocatos, super adiutores et benefactores tuos et super omnes pueros tuos, et super omnia opera tua, et maneat nunc et semper et semper et semper (Blagoslov vsemogočnega Boga, Očeta in Sina in Svetega Duha naj pride nadte, nad tvojega spremljevalca, nad vse, ki jih je Bog povezal s teboj, nad tvoje sodelavce in dobrotnike, nad vse tvoje dečke in nad vsa tvoja dela in naj sedaj in vedno, vedno, vedno ostane).

Ta posebni blagoslov Pija IX. je rodil svoje sadove in klerik Rua je bil pri tem v veliki meri udeležen. Dokaz za to so veliki uspehi, ki jih je od tedaj doživljal Oratorij.

Na koncu obiska je papež vprašal don Boska, ali si je že ogledal baziliko sv. Petra, in mu dal neomejeno dovoljenje, da si lahko ogleda vse spomenike in pomembnosti, ki jih je mogoče videti v svetem mestu. Monsinorju v predsobi je naročil, naj mu izstavi dovoljenje, da mu odprejo vsak še tako skrit kotiček. Don Bosku pa je rekel: »Glejte, da boste videli vse, kar je mogoče videti.«

»Dobrota svetega očeta,« je omenil don Bosko, »in moja srčna želja, da bi se z njim pogovoril, je raztegnila avdienco čez pol ure, kar je veliko časa, bodisi zaradi moje skromne osebe kakor tudi zaradi kosila, ki je zaradi avdiencie bilo pozneje. Prevzeta od spoštovanja in občudovanja in zmedena zaradi znamenj tolike naklonjenosti in srčne dobrote, kar bo ostalo neizbrisno v najinem spominu, sva zapustila papeško palačo in se napotila na Kvirinal. Ta avdienca nama je dala izkusiti, da je zadosti, da se človek približa papežu, in občuti, kako zelo rad ima svoje otroke in kako vsem vernikom po celem svetu želi samo dobro. Kdor ga je slišal govoriti, ta mora v svojem srcu priznati: Iz njega diha nekaj nadčloveškega, česar ne srečuješ pri drugih ljudeh.«

Don Bosko je izkoristil papeževo dovoljenje za obisk podzemlja vatikanske bazilike. Ko so začeli graditi novo cerkev, so z namenom, da bi jo obvarovali pred vlago, postavili novo nadstropje in tako pustili nedotaknjen tlak Konstantinove cerkve. Prav tako so pustili tudi tri in pol metre nižje ležeči del ter stebre na kraju, kjer podpirajo oboke. Ta prostor med starim in novim tlakom je podzemlje, ki mu pravijo Vatikanske kotline. Sem so spravili vse spomenike iz prvotne cerkve, med njimi nadvse dragocene kipe in podobe, mozaike, papeške grobnice, kostnice slavnih oseb, kamne in oltarje. Don Bosko je pozneje pripovedoval svojim fantom: »Moral bi napisati debelo knjigo, če bi hotel našteti vse, kar sem tam videl. Omenil pa bom samo eno, to je podobo matere Božje Marije,

imenovane Bocciata (balinana). Ta slika stoji na podzemeljskem oltarju in je zelo stara. Ime pa je dobila zaradi naslednjega dogodka. Neki fant je iz prešernosti ali mogoče nehote s kroglo za balinanje zadel oko Matere Božje na sliki. Zgodil se je čudež. Izpod čela in iz očesa je pritekla kri, ki jo je mogoče videti v kapljicah, ki so ostale na podobi. Dve kapljici sta kanili na kamen, ki je skrbno shranjen za dvema železnima ograjama.

Kar je v tem podzemlju don Boska najbolj zanimalo, so bili spomini na poglavarje apostolov. V spremstvu mons. Borromea je večji del dneva uporabil za obisk Confessione. Nato si je dal odpreti podzemeljsko kripto, kjer je grob sv. Petra. Natančno si je ogledal vsak predmet, vsak kot, stene, oboke in tlak. Nato je vprašal, ali ni mogoče videti nič več. Odgovor se je glasil: »Nič več.«

»In kje je resnični grob sv. apostola?«

»Tukaj spodaj. Globoko v zemlji je na kraju, kjer je bil že prej, ko je stala še nekdanja bazilika. Niso ga več odprli iz strahu, da ne bi kdo odnesel kake relikvije.«

»Rad bi prišel tja.«

»To ni mogoče.«

»Toda rekli so mi, da bi bilo to vendarle mogoče videti.«

»Vse, kar je mogoče videti, sem vam pokazal. Drugo je strogo prepovedano.«

»Toda papež mi je zagotovil, da želi, da se mi nič ne prikrije. Ko se bom zopet vrnil k njemu, mi bo zelo neprijetno, da bom na vprašanje, ali sem videl vse, moral odgovoriti, da ne.«

Monsinjur je poslal po ključe in odprl neke vrste omaro. Tu je bila odprtina, ki je vodila globlje pod zemljo. Don Bosko je pogledal, toda bila je samo tema.

»Ste zadovoljni?« je vprašal monsinjur.

»Ne še. Rad bi videl.«

»Pošljite po palico in svečko.«

Prinesli so palico in svečko, ki so jo pritrdili na konec palice in jo potisnili v luknjo. Toda palica ni dosegla dna. Potem so prinesli še drugo palico, ki je imela na koncu železen kavelj. Tako so dosegli pokrov groba sv. Petra. Bil je sedem ali osem metrov globoko. Z rahlimi udarci je bilo mogoče ugotoviti, da udarjaš na kovino in marmor. To je potrjevalo, kar so trdili stari pisatelji. Don Bosko si je vse natančno ogledal, da je lahko vnesel popravke v življenjepis, ki ga je za 29. in 30. junij napisal na osnovi spisov Sartoria, Cuccagnija in bolandistov.

68.

POGLAVJE

Sv. Pankracij in katakombe – Sv. Peter v Montoriu – Monsinjur Pacca – Maša v S. Andrea della Valle – Cerkev sv. Gregorja – Monsinjur Artico – Cerkev sv. Janeza in Pavla – Titov in Konstantinov lok – S. Lorenzo in Lucina – Dvoje predavanj – Mons. Di San Marzano – Postaja pri S. Maria degli Angioli – Obisk prazničnih oratorijev Madonna della Quercia, San Giovanni dei Fiorentini in S. Maria Assunta – Mons. De-Merode obišče don Boska – Don Bosko pridiga duhovne vaje jetnicam v Dioklecijanovih toplicah – V Oratoriju v Turinu si dečki želijo don Boska – Dopisovanje

DNE 10. MARCA JE OB POL DVEH prišel pater karmeličan Hiacint, da bi don Boska in klerika Ruo s kolesljem odpeljal v baziliko sv. Pankracija in sv. Petra v Montoriu. Ti dve cerkvi stojita na griču Gianicolo na drugi strani Tibere. Ob prvi, ki je bila skoraj obnovljena po divjanju leta 1849, stoji samostan karmeličanov.

Don Bosko nam je v svojih spisih zapustil spomin na ta dan.

»Ko smo vstopili v baziliko sv. Pankracija in kleče molili pred oltarjem mladega mučenca, je pater Hiacint rekel, naj gremo z njim, da bomo šli v katakombe. Vsakemu je dal luč. Pred nas je stopil izveden vodič in nas popeljal v podzemlje. Skoraj na sredi cerkve so dvižna vratca, skozi katera prideš v odprtino, ki vodi v temno globino, v katakombe.

Ob vhodu stoji napis: Pri tem vhodu je bil obglavljen Kristusov mučenec Pankracij. Tu se začenjajo katakombe. Predstavljajte si dolge hodnike, ki so enkrat ozki in nizki pa zopet široki in visoki, sedaj ravni, potem pa obrnjeni navzdol. Enkrat greš naravnost pa zopet po ovinkih; tu se križajo z drugimi hodniki, znatno nižjimi in se izgubljajo v daljavi. To je nekako prva predstava tega podzemlja. Včasih ti podzemeljski hodniki sestavljajo štiri ali pet nadstropij, pristopa pa se k njim po ozkih in zelo nevarnih stopnicah. V stene so v lehnjak izkopane vdolbine, podobne predalom. V te vdolbine so kristjani polagali svo-

je mučence. Tisti, ki so dali življenje za svojo vero, so bili označeni s posebnimi znamenji. Palma je bila znamenje zmage proti trinogom, ampola je pomenila, da je tisti prelil kri za vero, PX pomeni pax Christi (Kristusov mir) ali pro Cristo passus (trpel za Kristusa). V drugih vdolbinah so bila orodja, s katerimi so mučili mučence. Včasih so ta znamenja zaklepali v mučenčev grob. Če niso divjala preganjanja, so na grob napisali tudi ime in priimek mučenca s kako besedo, ki je nakazovala njegovo življenje. Navadnim kristjanom niso postavljali znamenj niti napisa v grškem ali latinskem jeziku, tudi zelo kratkega, ki bi nakazoval življenjske podatke. Navadno znamenje je bila riba, ker grška beseda za ribo sestoji iz črk, ki so inicialke besed JEZUS KRISTUS BOŽJI SIN ODREŠENIK.

'Glejte tukaj,' je dejal vodič, 'je prostor, kjer je bil pokopan sv. Pankracij, tukaj ob njem sv. Dionizij, njegov stric, in tukaj poleg neki drug sorodnik.' Obiskali smo grobove, ki so postavljeni v sobici, kjer je tudi polno napisov, ki pa so bili zaradi prevelike starosti nečitljivi. Na sredini oboka je naslikan deček, za katerega menimo, da predstavlja sv. Pankracija. Risba nima umetniške vrednosti, je pa izredno dragocena, ker nam kaže, kako je prvotna Cerkev spoštovala in častila podobe.

'Poglejte tukaj kripta,' je dejal vodič. Kripta pomeni po grško globina in označuje bolj obširen prostor. Tukaj so se kristjani zbirali v času preganjanj in obhajali svete skrivnosti. V eni izmed njih je še oltar, na katerem so darovali sv. mašo. Dostikrat je služil za oltar grob kakega mučenca. Po kratki poti smo prišli do kapelice, kjer je prostor, kamor je papež Feliks hodil počivat in darovat sv. mašo. Nedaleč od tod je mesto, kjer je bil pokopan. Tu in tam smo videli človeška okostja, ki jih je zob časa zdrobil. Naš vodič nam je povedal, da če bi šli naprej, bi prišli do kraja, kjer so še popolnoma nedotaknjeni grobovi in napisi. Podzemeljski zrak, soparica, ki te obdaja, težavna hoja, ker mora vsak dobro paziti, kam stopa, da mu ne spodrsne ali da se ne spotakne, človeka zelo izmučijo. Vodič nam je rekel, da odkrivajo vedno več hodnikov, od katerih so nekateri dolgi tudi petnajst do dvajset milj. Zato nas je peljal nazaj, od koder smo prišli. Ko smo bili na trgu pred cerkvijo, smo pred odhodom videli napis: Pokopališče svetega duhovnika Kalipodija, Kristusovega mučenca. Tu so bila vrata, ki so vodila k drugemu podzemeljskemu pokopališču, imenovanemu po sv. Kalipodiju. Ta sveti duhovnik je poskrbel, da so izkopali te hodnike zato, da so tam pokopali vernike pa tudi njega samega. Želeli smo si, da bi obiskali tudi to pokopališče, pa so nam rekli, da je zelo, celo smrtno nevarno, zato ni pametno hoditi tja. Stopili smo zopet v voz očeta Hiacinta in se odpeljali proti Rimu k sv. Petru v Montorio.

To je ena izmed cerkva, ki jih je dal zgraditi Konstantin Veliki, v njej je obilo lepih kipov, podob in marmornih okrasov. Tukaj častijo čudodelno Marijino podobo, ki ji pravijo Della Lettera /od črke/. Med cerkvijo in samostanom je majhno svetišče okrogle oblike, delo slavnega Brabanteja. Zgrajeno je na kraju, kjer naj bi pretrpel svoje mučeništvo sv. Peter. Na zadnji strani so vrata, ki vodijo k podzemeljski sobani prav tako okrogle oblike. Sredi te sobe je odprtina, kjer nenehno gori luč. Tam je slonel križ, na katerem je bil križan z glavo navzdol sv. Peter.

Potem ko smo si ogledali veličastne fontane Pavla V., šli čez Tiberu, mimo velike fontane Ponte Sisto in Porte san Pancrazio, ki ji pravijo tudi "gianicolense", nas je pater Hiacint v svoji ljubeznivosti pripeljal domov, kjer sva si malo odpočila, zmolila brevir in zapisala nekaj spominov o tem, kar sva videla.

Dne 11. marca je bil don Bosko zaposlen s pisanjem in opravljanjem raznih naročil. Obiskal je monsinjorja Pacca, hišnega prelata njegove svetosti, kjer se je srečal s p. Brescianijem, poslal klerika Ruo iskat don Botaudija, ki je bil doma iz Nizze Piemonte in je stanoval blizu Ponte Sisto. Z njim se je domenil o širjenju Katoliškega branja v Rimu.

Dne 12. marca je daroval sveto mašo pri san Andrea della Valle, v cerkvi, ki je zgrajena na mestu, kjer je pretrpel mučeništvo sv. Sebastijan.

Popoldne ob pol dveh se je v spremstvu gospoda Frančiška De Maistra napotil v cerkev sv. Gregorja Velikega, ki je zgrajena na pobočju Monte Celio, na družinski posesti tega papeža, ki jo je spremenil v samostan. Upravljajo jo menihi kamaldolijanci.

Ta cerkev, tako pravi don Bosko, je med najlepšimi v Rimu. Kapela na desni je posvečena presvetemu Rešnjemu telesu, kjer je maševal sv. Gregor Veliki. Na stari kamniti plošči ob strani oltarja je latinski napis, ki se v prevodu glasi takole: Predobremu, velikemu Bogu. Ta oltar, častit zaradi zavetnika in varuha sv. Gregorja Velikega, je slaven po vsem svetu zaradi odlik, ki so mu jih dali mnogi rimski papeži. Na tem oltarju je eden izmed menihov tega samostana po naročilu sv. Gregorja daroval trideset zaporednih dni sv. mašo za dušo enega njegovih umrlih bratov in neki drug menih je videl njegovo dušo rešeno muk vic.

Ob strani te kapele je še druga malo manjša. Sem se je sv. Gregor umaknil k počitku in še danes se vidijo sledi, kjer je stala njegova postelja. V spomin prečutih noči stoji prestol iz marmorja, na katerem je sedel, ko je pisal ali oznanjal ljudstvu Božjo besedo. Ko smo se vrnili v cerkev mimo glavnega oltarja, smo prišli v kapelo z zelo staro podobo matere Božje Marije, za katero pravijo, da se tam godijo čudeži. Menijo, da je to tista slika, ki jo je svetnik imel v svoji hiši, pred katero je vsakokrat, ko je šel mimo, vzkliknil Ave, Maria. Neka dne dobri papež ob odhodu iz hiše ni izrekel Mariji običajnega pozdrava, ker se mu je zelo mudilo. Nebeška Mati ga je ljubeznivo pokarala s tem, da je izrekla Ave, Gregori. S tem ga je hotela opozoriti, da naj ne opušča pozdrava, ki ji je tako ljub.

V drugi kapeli, blizu te cerkve stoji kip sv. Gregorija, sedečega na prestolu. Delo je načrtoval in vodil njegovo izdelavo Michelangelo Buonarotti. Svetnik ima ob ušesu goloba, kar naj bi po pričevanju svetnikovega sorodnika Petra Diakona pomenilo, da mu je vsakokrat, ko je pridigal ljudstvu ali pisal o Svetem pismu, prišepetaval golob. Sredi kapele je velika marmornata miza, na kateri je sveti papež vsak dan dajal jesti dvanajstim revežem

in jim sam stregel. Nekega dne je k tej mizi sedel angel v obliki mladeniča in potem izginil. Takrat je povečal število povabljenih ubožcev na trinajst. Od tod navada, da papež na veliki četrtek streže lastnoročno trinajstim romarjem.

Ko je zapustil sv. Gregorja, je vstopil v veličastno cerkev bratov mučencev Janeza in Pavla, ki je zgrajena na prostoru njunega stanovanja. Sredi cerkve je ograja iz kovanega železa, ki obkroža prostor, kjer sta bila mučena. Njuni telesi, spravljeni v dragoceni urni, počivata pod glavnim oltarjem.

Don Bosko si je tudi tukaj zapisal nekaj podatkov.

Ob velikem oltarju je kapela, pod oltarjem katere počiva telo blaženega Pavla od Križa. On je ustanovil red pasijonistov, ki upravljajo to cerkev. Ta Božji služabnik je bil Piemontčan, rojen v Castellazzu v škofiji Alessandria. Umrl je leta 1775 v starosti 82 let. Veliko čudežev, ki se na njegovo priprošnjo dogajajo v Rimu in drugod, je bilo vzrok, da se je njegov red, imenovan pasijonisti, tako zelo razširil po vsem svetu. Pasijonisti se imenujejo zaradi četrte obljube, da bodo širili pobožnost do trpljenja našega Gospoda Jezusa Kristusa.

Eden izmed teh redovnikov, po imenu fra Andrea, doma iz Genove, nas je po ogledu cerkve popeljal v samostan. To je veličastna stavba, kjer je kakih osemdeset redovnikov, zvečine Piemontčanov: 'Tukaj je soba,' tako nam je dejal fra Andrea, 'kjer je umrl naš sveti ustanovitelj.' Vstopili smo in v sveti zbranosti občudovali kraj, od koder je ta blažena duša poletela v nebesa. Tam je stol, obleka, knjige in drugi predmeti, ki so služili blaženemu. Vsak predmet je zapečaten in obiskovalcem delijo relikvije. Danes se v tej kapeli daruje sveta maša.

Na vrh Celia se je 1857 umaknil v Vilo di Camerano mons. Artico, škof v Asti, potem ko je zaradi mnogih bridkosti in težav zapustil Piemont in se odpovedal škofiji. Obisk njegovega prijatelja don Boska bi mu bil gotovo v uteho. Toda le malo časa mu je preostalo za življenje na tem kraju, kjer je 1859 žalosten in utrujen na duhu in telesu končal svoje življenje in je pokopan v bližnji cerkvi.

Potem ko se je vljudno zahvalil fra Andreu, se je don Bosko napotil na postajo sv. Lovrenca v Lucini. Toda že po nekaj korakih se je znašel pod slavolokom cesarja Konstantina, spomenikom zmage krščanstva nad poganstvom, in nato še pod Titovim, ki nosi v opornikih reliefe, ki predstavljajo uresničenje Jezusove prerokbe o razdejanju Jeruzalema.

Ko je končno prispel k sv. Lovrencu v Lucini, ki je ena največjih župnij v Rimu, je želel dobiti popolni odpustek in si ogledati slavni Guidov križ. Vendar tej svoji želji ni mogel zadostiti, ker zaradi restavratorskih del ni bilo stacije (cerkev za odpustke).

Dne 13. marca opoldne so se v don Boskovi navzočnosti zbrali člani Družbe sv. Vincencija v hiši markiza Patrizija z namenom, da bi obravnavali možnost ustanovitve priključenih konferenc za fante iz oratorijev. V veliki želji, da bi to obliko konferenc uvedli tudi v Rimu, so si zapisali vse don Boskove pripombe.

Proti drugi uri se je don Bosko s klerikom Ruo napotil k Ponte Sistu na obisk h gospodu Botaudiju. Zadržal se je v zanimivem pogovoru, ker je bil to človek, ki mu je bila zelo pri srcu Božja slava in zveličanje duš. Ko so se dogovorili o nekaterih nadrobnostih glede Katoliškega branja, je gospod Botaudi pokazal veliko pripravljenost za sodelovanje pri širjenju teh spisov.

Med vrnitvijo s Ponte Sista se je don Bosko s svojim spremljevalcem oglasil pri mons. San Marzanu, nadškofu iz Efeza. Ta plemeniti Piemontčan je stanoval v palači Sciarra na trgu istega imena. Sprejel ga je nadvse ljubeznivo, in ko je don Bosko izpolnil več naročil iz Turina, sta govorila o zbirki kodeksov v vati-kanski knjižnici. Monsinjur mu je obljubil, da ga bo seznanil s slavnim vitezom De Rossijem, ki je bil zelo podkovan v krčanski arheologiji.

Tisti dan je bila stacija pri cerkvi Santa Maria degli Angioli v Dioklecijanovih toplicah. Cerkev se tako imenuje zato, ker je zgrajena na mestu, kjer so bile kopeli tega cesarja, ki so jih gradili tisoči kristjanov – sužnjev. Po nalogu papeža Pija IV. je Michelangelo Buonarotti del teh toplic z ogromnimi stavbami spremenil v cerkev.

Don Bosko je obiskal to cerkev z namenom, da bi prejel odpustke, ki jih papeži podeljujejo tistim, ki jih obiskujejo, da počastijo Boga, don Bosko pa tudi zato, da bi izprosil blagoslov za svoje dečke v Oratoriju.

Na dan stacije je cerkev posebno bogato okrašena. Na ogled in češčenje dajo najbolj dragocene relikvije v za to pripravljene kapeli ob strani glavnega oltarja. Teh je bilo zelo veliko, med njimi relikvije sv. Prospera, sv. Fortunata, sv. Cirila, lobanja sv. Justina mučenca, sv. Maksima mučenca in veliko drugih.

Prav tako don Bosko ni opustil obiskov raznih nedeljskih oratorijev. Temu je posvetil celo nedeljo 14. marca. Te obiske sam takole opisuje:

Danes, v nedeljo, sem maševal doma, potem pa sem v spremstvu markiza Patrizija šel obiskat neki oratorij za dečke. Cerkev, kjer se zbira mladina, se imenuje Santa Maria della Quercia (sveta Marija Od hrasta). Iz cerkve smo se odpravili v precej veliko zakristijo in se tam razveselili ob pogledu na kakih štirideset dečkov, ki so s svojim obnašanjem in živahnostjo zelo spominjali na naše poredneže v Valdoccu. Vse cerkvene obrede so opravili dopoldne. Maša, priložnost za spoved tistih, ki so pripravljene, katekizem in kratek nauk, to je vse, kar imajo. Fante vodita dva duhovnika: eden spoveduje, drugi asistira. Člani Družbe sv. Vincencija razlagajo katekizem in vodijo pobožne vaje. Markiz Patrizi potrjuje listke za obisk, ki ga vsak fant dobi in nese domov. Če bi bil pouk v popoldanskih urah, bi jih prišlo gotovo več.

Ker pri cerkvi Santa Maria della Quercia ni primerne prostora, gredo dečki v drug oratorij pri San Giovanni dei Fiorentini, toda tam je samo prosta zabava brez cerkvenih obredov. Obiskali smo jih v najbolj primernem času in videli, da so se nadvse živahno zabavali z vsemi mogočimi igrami in so bili zato daleč od vsake nevarnosti za nrvnost.

Zelo smo obžalovali, da niso imeli druge prednosti, ker ni bilo krščanskega nauka. Namesto oratorij bi temu prostoru bolj pristajalo ime zabavišče. Če bi bil na voljo kak duhovnik, bi lahko storil veliko dobrega, ker so ti fantje kazali izredno pripravljenost za dobro. Mnogim je bilo zelo všeč, da so mogli govoriti z nami, poljubljali so večkrat roke tako meni kakor Rui, ki je kljub svoji nejevolji moral privoliti v to.

Ko smo se tako nekaj časa mudili pri teh dečkih, je gospod markiz Patrizi dejal: 'Pojdimo na drugo stran Tibere v drug oratorij, ki ga obiskujejo večji fantje.' Ker je šlo za oratorij, smo se takoj napotili tja; stopili smo v čoln, ki nas je pripeljal v tretji oratorij, imenovan Assunta. Ta nam je bil zelo všeč: velik vrt, prirejen za vse vrste zabave, s cerkvijo v bližini, z večjimi fanti. Opravljali so pobožnosti v cerkvi, lepo prepevali in se vedli kakor v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega. Prav tako nas je zelo razveselilo srečanje z opatom Biondijem, ki je, potem ko jim je razložil dogodke iz Svetega pisma, postavil bolj izobraženim fantom vprašanja, kakor to delamo pri nas. Pa tudi tukaj je manjkalo nekaj: nimajo pobožnih vaj dopoldne, nimajo blagoslova, fantov je okoli osemdeset, medtem ko je prostora za več kot štiristo. Vsekakor pa smo bili zadovoljni in smo se z nekaterimi spoprijateljili. Dva izmed njih sta nas hotela spremljati do doma, čeprav bi to pomenilo zanju celo uro hoda. Ko smo prišli domov, nas je obiskal mons. De Merode, hišni prelat njegove svetosti. Dejal mi je: 'Sveti oče me pošilja, da bi vas prosil, da bi imeli duhovne vaje za jetnice v ječi pri Santa Maria degli Angeli pri Dioklecianovih termah.' Prošnja sv. očeta je zame ukaz, zato sem ji takoj ugodil. In to z velikim veseljem. Ko sem izrazil pritrdilno privolitev papeževi prošnji, je monsinjor dodal: 'Razume se, da jih boste pridigali tudi jetnikom pri sv. Mihaelu.' Pri tem drugem povabilu, ki se mi ni zdelo, da prihaja od papeža in za katero nisem bil prepričan, da bi ugajalo ljudem, ki so jetnike stražili, sem si pridržal odgovor, vse dokler ne bi prejel novic iz našega Oratorija.

Nisem imel časa, da bi ga izgubljal, zato sem naslednjega dne, 15. marca, ob dveh popoldne odšel k redovni predstojnici, ki je vodila upravo ječe. Moj namen je bil, da bi se dogovorila o dnevu in uri, ko naj bi se začele duhovne vaje. Ona mi je odgovorila: »Če vam je prav, lahko začnete takoj pridigo, kajti ženske so že v cerkvi in nimamo pridigarja. Tako sem kar takoj začel duhovne vaje in sem za to delo duhovniške službe uporabil cel teden. V tej hiši so zaprte ženske, ki imajo na vesti težka hudodelstva: obsojene so na dosmrtno ječo. Bilo jih je dvesto sedemdeset, od teh je bilo dvesto štiriindvajset obsojeno že drugič. Nekaj pa je bilo zaprtih na željo sorodnikov in policije. Duhovne vaje so kar lepo uspele. Preprost in ljudski nagovor, kot je v navadi pri nas, je obrodil obilen sad tudi tukaj. V soboto, na koncu duhovnih vaj, mi je mati predstojnica vsa vesela sporočila, da so vse jetnice brez vsake izjeme prejele svete zakramente. Duhovne vaje so trajale od 15. do 20. marca.

Tako je don Bosko v svoji skromnosti z nekaj potezami opisal ta svoj misijon. Toda čisto drugače je o tem govoril jetniški kaplan. On je vedel povedati, kako je množica teh nesrečnic s solzami v očeh, presunjena od zavesti krivde zaradi hudodelstev, ki so jih storile, z neizmerno pozornostjo poslušala don Boska. Prav tako je naredila nanje velik vtis pobožnost, s katero je govoril, in skrb za zveličanje duš, ki je prevevala njegove besede. Že po drugem dnevu pridiganja se je veliko teh žensk odločilo, da se bodo spovedale pri njem, z najboljšim razpoloženjem in pripravo.

Nekega jutra je don Bosko pridigal o smrtnem grehu. Težko je z besedami opisati, kaj se je dogajalo v tistih trenutkih. Po opisu nenehnih dobrin, ki jih Bog izkazuje svojim stvarjem, je govoril o brezštevilnih dejanjih usmiljenja, ki jih deli grešnikom; ko je spomnil na mnoge žalitve, ki jih trpi od nehvaležnih kristjanov, je do skrajnosti presunjen in skoraj jokajoč vprašal svoje poslušalke: »In mi, bomo še naprej žalili tega našega dobrega Boga?«

Tedaj se je zaslišal pritajen šepet: »Ne, ne, ne!«

Don Bosko se je obrnil h Križanemu in nadaljeval: »Gospod, si jih slišal? Pomagaj jim, da bodo vztrajale pri svojih sklepih. Hočejo te ljubiti, in če so te razžalile, niso vedele, kaj so delale.«

Kaplan je navdušeno pripovedoval kardinalu predsedniku Nicoli Clarelli-Paraccianiju o izrednem uspehu don Boskovega pridiganja. Njegova eminenca je o tem poročala papežu in se mu zahvalila, da je tako uspešno poskrbel za jetnice s tem, da jim je poslal za pridigarja don Boska, ki je znal s svojo sveto gorečnostjo ozdraviti še tako zastarele rane. Papež je bil nadvse zadovoljen, ker je s tem, ko je zaupal don Bosku to nalogo, hotel preveriti, ali je res vse čisto zlato, kar so mu pripovedovali o njem. Zato ga je začel še bolj ceniti in ljubiti.

Medtem so v Oratoriju v Valdoccu nedeljske pobožnosti, praznik sv. Jožefa, devetdnevnice k materi Božji Mariji in postni katekizem potekali po začrtani poti. Teolog Borel je bil vedno pripravljen, da je vskočil, če je manjkal kak pridigar. Velikonočna spoved je bila pred durmi in dečki so bili dobro pripravljene. Za notranjo disciplino v zavodu je skrbel don Alasonatti, ki je o vsem, kar se je dogajalo v zavetišču, poročal don Bosku.

Vendar se je zgodila nerodnost prve dni don Boskove odsotnosti. Notranji gojenci - pa tudi del zunanjih - se niso hoteli spovedati pri drugih spovednikih. Oče oblat Dadesso in don Giacomelli sta imela malo spovedancev. Potrebno je bilo veliko prepričevanja in posebno don Boskovo pismo, da so šli za ta čas k drugim spovednikom. To je jasen dokaz za neizmerno zaupanje, ki so imeli do don Boska.

Končno so ga ubogali, vendar se zdi, da niso mogli živeti brez njega. Ker niso bili navajeni biti brez njega, so ga posamično pa tudi v skupnih pismih prosili, naj jim sporoči, kako mu gre, in mu sporočali, kako je z njimi. Vsi so mu pisali na svilenem papirju, tako da je šlo v eno ovojnico tudi do štirideset pisem. Don Bosko je bil pisem zelo vesel in je odgovarjal vsem, bodisi posamično bodisi tako, da je na skupno pismo napisal na začetku odstavka, komu je namenjeno sporočilo. Klerik Celestin Durando je potem s škarjami odrezal odgovore in jih dal naslovljencem. Če je bil don Bosko zadržan, je odgovore pisal klerik Rua. Od časa do časa mu je kak fant pisal v latinščini in don Bosko je taka pisma pokazal kardinalu Mariniju, ki jih je z veseljem prebiral. S tem kardinalom sta si od prvega srečanja postala velika prijatelja.

Tudi kleriki v Oratoriju so vsi pisali don Bosku, kakor je razvidno iz don Boskovega pisma:

Predragi don Alasonatti!

Dve besedi, ker moram stopiti na prižnico in je pošta pripravljena za odhod. Gre nama dobro, sv. oče naju je sprejel očetovsko prisrčno. Rua vam bo pisal o blagoslovu, ki vam ga je namenil. Pisma klerikom sem napisal, druga so v pripravi. Razdeli jih, prosim.

Bog naj ti podeli zdravje in Božjo milost. Vale in Domino.

Vdani prijatelj duhovnik JANEZ BOSKO

Rim 17. marca 1858

Od teh pisem se nam je ohranilo samo eno.

Predragi Anfossi!

Rim, 18. marca 1858

Kdo ve, kaj je z Anfossijem? Gotovo si storil vedno svojo dolžnost. Zato perge (tako naprej). Toda dobro si zapomni: Dominus promisit coronam vigilantibus (Gospod je obljubil krono čuječim) in da momentaneum est quod delectat, aeternum quod cruciat (trenutno je, kar ugaja, večno pa tisto, kar povzroča trpljenje) in da non sunt condignae passiones hujus temporis ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis (ne dajo se primerjati težave tega sveta s prihodnjo slavo, ki se bo razodela v nas).

Imej rad gospoda Jezusa Kristusa in njegovo mater Marijo.

Vdani duhovnik Bosko

Poleg teh pisem je napisal še nešteta druga, naslovljena na vso skupnost, na imenovanega klerika Anfossija in na mnoge druge. Mnogi se spominjajo, kako so jih javno prebiral. Klerik Anfossi pravi: »Vsa pisma so bila prepolna navdušenja za papeža in druge cerkvene osebnosti. Skušal je tudi v nas vneti veliko spoštovanje do papeževe avtoritete.«

69.

POGLAVJE

Obisk cerkve Santa Maria in Via Lata ter Trajanovega in Rimskega foruma – Druga don Boskova avdienca pri papežu, na kateri mu predstavi pravila Salezijanske družbe in mu pripoveduje javno in zasebno zgodovino Oratorija – Časten predlog in darovi Pija IX. don Bosku – Kardinal vikar in Katoliško branje – Obisk sv. Pavla zunaj obzidja in kapele Ločitev sv. Petra in sv. Pavla – Zborovanje in rimski dopisnik za širjenje Katoliškega branja – Kolosej – Preizkus don Boskovega znanja

DNE 21. MARCA, V NEDELJO, so obhajali praznik Žalostne Matere Božje in don Bosko je obiskal cerkev Santa Maria in Via Lata. Menijo, da je bilo na tem mestu stanovanje stotnika, pri katerem je bival sv. Pavel, ko je bil po ukazu Festa pripeljan v Rim. Tukaj je apostol tudi krstil prve Rimljane z vodo, ki je prišla iz zemlje po čudežu. Od tu se je napotil na ogled Trajanovega stebra, ki se dviga 42 metrov nad razvalinami na trgu. Od tal do vrha je okrašen z dva tisoč petsto reliefi, izmed katerih predstavlja eden čudežno zmago krščanske legije, imenovane Bliskovita legija, nad Dakijci. Nato si je ogledal grob Poblicio Bibula iz časov republike in se napotil na Forum Romanum mimo slavoloka Settimia Severa. Iz tako znamenitih ruševin templjev, stebrišč, bazilik, dvorcev, od koder so nekoč izdajali zakone za ves svet, je zagledal in obiskal cerkev svetega Kozme in Damijana. Ta je s svojim preddverjem, zakristijo in apsido nastala iz treh poganskih templjev in je bila prva cerkev na tem trgu. Don Bosku je vsak predmet govoril o zmagoslavju Jezusa Kristusa nad malikovanjem.

Ko se je vrnil na Kvirinal, je prejel povabilo v Vatikan. Papež se je hotel z njim na dolgo pogovoriti in ga je sprejel več kot očetovsko in naklonjeno. Takoj mu je začel tole govoriti: »Razmišljal sem o vašem načrtu in se mi zdi, da lahko zelo koristi mladini. Treba ga je uresničiti. Kako bi se mogli vaši oratoriji vzdr-

ževati in obstati brez njega? Zlasti v duhovnih potrebah? Zato se mi zdi sredi teh težkih časov potrebna nova redovna skupnost. Osnovana mora biti na naslednjih temeljih: biti mora družba z zaobljubami, kajti brez zaobljub ni mogoče ohraniti edinstvi duha in ustanove. Te zaobljube morajo biti preproste, tako da jih je mogoče z lahkoto razvezati, da slabo počutje posameznika ne bi motilo miru in soglasja med drugimi. Pravila naj bodo mila, da jih bo mogoče izpolnjevati. Zato bi bilo morda bolje, če bi jo imenovali družba in ne kongregacija. Storite tako, da bo vsak član pred Cerkvijo redovnik, pred državo pa svoboden državljan.« Nato je navedel nekaj kongregacij, ki so bile po pravilih zelo podobne tej novi družbi, ki so jo nameravali ustanoviti.

Tedaj je don Bosko Piju IX. ponižno predstavil rokopis svojih pravil. »To so, presvetli oče,« je rekel, »pravila in pravilniki reda in duha, po katerem živijo že dvanajst let tisti, ki delajo v oratoriju. Od vsega začetka sem se trudil, da bi članom dal obliko pravil. Toda zadnje dni sem marsikaj popravil in dodal v smislu nasvetov, ki ste mi jih vi dali ob prvem obisku, ko sem imel priložnost, da sem pokleknil k vašim nogam. Ker pa sem v oblikovanju posameznih členov gotovo kaj opustil, nepravilno zastavil in se oddaljil od nakazane smeri, polagam vse v roke vaše svetosti ali tistega, ki mu boste vi zaupali, da jih prebere, popravi, doda in črta, kakor bo pač v večjo Božjo slavo in korist duš.

Papež je vzel pravila iz don Boskovih rok, prelistal nekaj strani, še enkrat odobril zamisel, ki jih je prevevala, in položil rokopis na mizo, tako je sam namestnik Jezusa Kristusa odločil, da naj don Bosko ukrene vse potrebno za ustanovitev nove redovne družbe.

Potem je papež zahteval, naj mu don Bosko natančno razloži začetek ustanove oratorijev v Turinu in razloge, zakaj se je oprijel tega dela, ko je začel, in težave, ki jih je moral premagati. Ko je slišal, koliko nasprotovanj, pretenj, preganjanj in prilizovanj je moral don Bosko prestati, je ob misli, kaj je on sam moral prestati zaradi revolucije, vzkliznil: »Zares! Ambulavimus per vias difficiles!« (Hodili smo po težkih poteh).

Don Bosko mu je smeje se odgovoril: »Toda po Božji milosti non lassati sumus in via iniquitatis« (nismo se utrudili na poti krivičnosti) in je nadaljeval s pripovedovanjem o dobrem, ki ga je Gospod naredil v svojem usmiljenju z njim in kako je živelo in živi v Oratoriju veliko dečkov izredne kreposti. Nato se je pogovor dotaknil življenja Dominika Savia in don Bosko je papežu pripovedoval o njegovem videnju o spreobrnjenju Anglije. Pij IX. je dobrohotno poslušal in z velikim veseljem dejal: »To me utrjuje v moji odločenosti, da delam za Anglijo, za katero sem se zavzel z vso svojo močjo. Ta pripoved mi je, če ne drugo, dober

nasvet neke dobre duše.« To odkritje je v duhu Pija IX. vzbudilo sum. Zapičil je pogled v don Boska in ga vprašal, ali je tudi on imel kaka skrita znamenja za nadaljevanje dela, ki ga je začel. In ko je videl, da se je don Bosko malo obotavljal, je zahteval, naj mu natančno pripoveduje o vsem, kar bi imelo tudi samo videz nadnaravnega. In don Bosko mu je s sinovsko zaupnostjo pripovedoval, kaj vse je videl v svoji domišljiji v izrednih sanjah, ki so se deloma že uresničile, začenši s prvimi sanjami, ko je bil star nekako devet let.

Papež ga je pozorno poslušal, močno ga je presunilo in nič ni skrival, da je naredil veliko stvar. Nato mu je priporočil: »Ko se vrnete v Turin, zapišite te sanje in vse, kar ste mi sedaj pripovedovali, natančno in v njihovem naravnem pomenu. Ohranite vse to kot dediščino za vašo Družbo. Naj služi za spodbudo in vodilo vašim sinovom.«

To mu je bilo izhodišče, da je pohvalil poslanstvo tistih, ki se trudijo za mladino, in pri tem uporabil najlepše izraze, da je izrekel svoje zadovoljstvo. Istočasno je tudi omenil, koliko dobrega se tudi v Rimu opravi v oratorijih in vzgojnih ustanovah. Tukaj je prav posebno pohvalil vzgojo in pouk v Zavetišču sv. Mihaela. Don Bosko je poslušal in molčal. Toda svetemu očetu se je zdelo, da z don Boskom nista docela istega mnenja glede Zavetišča sv. Mihaela: »Vi torej veste stvari, ki so meni neznane?«

»Prosim svetega očeta, da mi oprosti, če se ne čutim upravičenega, da izrečem nekaj opazk. Toda če mi vaša svetost ukaže, bom govoril.«

»Ukazujem vam, da govorite, in hočem, da mi poveste.«

Don Bosko je govoril, vendar zelo preudarno in previdno. Ponovil je sodbo uglednih osebnosti o Zavetišču sv. Mihaela, za katere so želeli, da bi jih papež zvedel. Pij IX., presenečen zaradi takih nepričakovanih razodetij, je takoj rekel, da bo na osnovi teh poročil skušal popraviti pomanjkljivosti. Ker je bil govor tudi o obrtnih delavnicah, ga je vprašal, kake obrti in učenje gojijo dečki v Oratoriju. Nato ga je vprašal: »Katera znanost, ki ste se jim posvetili, vam je najbolj ugajala?«

»Sveti oče,« je odgovoril don Bosko, »moje znanje ni veliko. Toda znanost, ki mi najbolj ugaja in si je želim, je scire Jesum Christum et hunc cricifixum« (poznati Jezusa Kristusa, in to križanega).

Ob tem odgovoru se je papež malo zamislil. Ker je mogoče hotel postaviti na preizkušnjo to njegovo izpoved, mu je povedal, kako zelo je bil zadovoljen z velikim uspehom duhovnih vaj za jetnice, in da bi mu dal znamenje svojega spoštovanja in upoštevanja, ima namen imenovati ga za svojega hišnega tajnega prelata z naslovom monsinjor.

Don Bosko, ki si nikdar ni želel svetnih časti, se je skromno zahvalil papežu in mu na lep način skoraj v šali dejal: »Svetost, kakšno bi to bilo, če bi kot monsinjor stal sredi mojih dečkov! Ne bi me več prepoznali in kdo bi mi še zaupal, če bi moral najprej reči monsinjor. Ne bi se mi več upali približati in me vleči sem in tja, kakor delajo sedaj. Tudi svet in posvetni ljudje bi me zaradi tega dostojanstva imeli za bogatega in jaz si ne bi več upal stopiti k njim, da bi beračil za naš Oratorij in za naše ustanove. Presvetli oče! Bolje bo, če vedno ostanem samo ubogi don Bosko.«

Papež je občudoval preprosto ponižnost in don Bosko je brez obotavljanja prešel k prošnji, da bi smel tudi v papeških deželah širiti Katoliško branje in da bi, če bi bilo mogoče, njegove knjige oprostil poštnine. Pij IX. mu je rade volje obljubil, da bo ustregel njegovi prošnji, vendar mu je svetoval, da naj se predstavi kardinalu vikarju, se pogovori tudi z njim in bo tako zvedel za njegovo obljubo. Rekel mu je, da je pregledal njegovo Zgodovino Italije in Katoliško branje. Zelo je pohvalil izdajo življenjepisov papežev prvih treh stoletij. Priporočil mu je, naj bi še pisal in tako postal zaslužen za Cerkev zlasti v teh časih. Čestital mu je: »Vi z vašimi spisi kličete v življenje moje prednike, zlasti še tiste, ki so jih verniki malo poznali.« Potem ko se je pozanimal, iz katerih avtorjev črpa svoje podatke o papežih, mu je z živo besedo dal nekaj osebnih pooblastil, za katera ga je prosil: da bi mogel za vedno spovedovati in omni loco Ecclesiae (v vsakem kraju Cerkve), da bi bil oproščen dolžnosti moliti brevir. In končno, ko papež v svoji neizmerni dobroti še ni bil zadovoljen, mu je podelil kakršno koli oblast z besedami: »Pooblaščaj vas v vsem, v čemer vas morem pooblastiti.« Potem mu je dal svoj blagoslov.

Don Bosko je zapustil papeževo sobo ves zmeden in ganjen zaradi tolike dobrote svetega očeta in je kleriku Rui pripovedoval, kaj je doživel pri tej avdienci. Oprostitev od molitve brevirja je bila velika razbremenitev za njegovo vest, saj je dostikrat od jutra do večera spovedoval, sprejemal obiske in bil zaposlen s tisoč stvarmi. Vendar je, dokler je mogel, skušal brevir vedno v celoti zmoliti. Če ne, je kljub glavobolu ali težavam z želodcem odmolil vsaj kak del.

Pri vsem pa je treba občudovati spoštovanje, ki ga je papež pokazal do don Boska. Pij IX. je bil od tega trenutka za don Boska vedno oče in prijatelj. Zelo ga je spoštoval, želel si je z njim govoriti, ga vprašati za svet, mu ponujal visoke cerkvene časti in ga hotel imeti blizu sebe. Vendar pa se je don Bosku, čeprav je štel papeževe želje za ukaze, ni zdelo umestno, da bi privolil v te ponudbe. Prosil je odlikovanja za druge, sam pa se jim je vedno izmikal.

Dne 22. marca je šel don Bosko poročat kardinalu vikarju eminenci Konstantinu Patriziju o pogovoru, ki ga je imel s papežem o širjenju Katoliškega

branja v papeških deželah. Ko je videl, da je prelat naklonjen tej zamisli, mu je predlagal, da bi v Rimu ustanovil urad za sprejemanje in vpisovanje članov. Kardinal je odobril načrt in obljubil, da ga bo podprl tudi s posebnim priporočilnim pismom škofom na ozemlju papeške države. Vesel zaradi dobrega izida zadeve, ki mu je bila zelo pri srcu, je iz palače vikariata romal k baziliki sv. Pavla zunaj obzidja, da bi molil ob konfesiji (prostor za odpustke) tega velikega apostola narodov, počastil njegov grob in si ogledal čudovita dela tega velikanskega svetišča. Zatem je po cesti, dolgi kako miljo hoda, prišel do kraja Aquas Salvias, kjer je sv. Pavel preli kri za Kristusa. Na tem kraju so postavili cerkev z dvema oltarjema; tam so trije čudežni vreli, iz katerih je privrela voda na tistih mestih, kjer se je zakotalila in odskočila odsekana apostolova glava. Don Bosko je molil tudi v sosednji cerkvi, imenovani Santa Maria Scala Coeli (Sveta Marija nebeška lestev); zgrajena v obliki osmerokotnika stoji na pokopališču sv. Zenona, ki je kot tribun z deset tisoč dvesto tremi vojaki pretrpel mučeništvo za časa Dioklecijana. Poleg teh cerkva je še tretja, posvečena svetemu Vincencu in Anastaziju. Zgrajena je v gotskem slogu in ima tri ladje, ki jih delijo stebri. Cerkev je ostank neke slavne stare opatije. Ko se je vračal v Rim, se je don Bosko ustavil pred veliko nagrobno piramido Kaja Cestia. Ob tem spomeniku stoji starinska kapela na mestu, kjer sta se ločila sv. Peter in Pavel, ko so ju peljali v mučeništvo: enega na Gianicolo, drugega pa k Acque Salvie. Don Bosko je obudil slavne in nežne spomine na čudeže, ki so se zgodili 29. junija leta 67 po posegu Jezusa Kristusa. Globoko ganjen je zvečer pripovedoval svojemu gostitelju vtise tistega dne.

Dne 23. marca je don Bosko pri Ponte Sisto imel pogovor z raznimi gospodi za končnoveljavno stalno organizirano razpečevanje Katoliškega branja v Rimu. Govorili so o dopisovanju s Turinom, o pošiljanju tiskovin in knjig ter o načinu plačevanja. Don Bosko je poročal o odobritvi sv. očeta, o podpori, ki jo je obljubil kardinal vikar, in nato prosil gospoda opata Botaudija, da bi prevzel vodstvo urada za korespondenco z naročniki, prevzem pošiljk in razpečevanje. Dobri duhovnik je z veseljem prevzel to nalogo. Govorili so tudi o možnosti, da bi tudi v drugih mestih papeške države ustanovili podobna središča.

Ko so sklenili to zadevo, ki ji je don Bosko pripisoval velik pomen, si je hotel natančno ogledati Titov in Konstantinov slavolok in iti mimo stožčastega ostanka Meta sudante. Tu se je njegov presenečeni pogled ustavil na velikih ruševinah amfiteatra Flavia ali Koloseja v ovalni obliki, s premerom 527 m od zunaj in petdeset m višine po dolgem. V času največjega blišča je bil ves obložen z dragocenim marmorjem, z okraski in stebrišči, s stotinami kipov, obeliskov in četverovpregami iz bronu. Znotraj so bila ogromna stopnišča, ki so mogla

sprejeti tudi do 200 tisoč gledalcev, da so gledali boje divjih živali, gladiatorjev in trpljenje tisočev in tisočev mučencev. Don Bosko je stopil v areno, prizorišče bojev, ki ohranja stare mere, to je 241 m obsega. Na sredi, med razbitinami, travo in grmičevjem stoji skromen križ, okoli katerega je bilo razporejenih štirinajst kapelic za postaje križevega pota. Don Bosko je želel dobiti odpustke teh postaj. Ko je opravil svojo pobožnost v Koloseju, se je napotil v Vatikan, kjer je bil povabljen na kosilo pri kardinalu Antonelliju.

Kamor koli je don Bosko prišel, so ga ljubeznivo povabili k mizi ali na razgovor, kjer so ga zaradi njegovega ljubeznivega, šegavega in duhovitega vedenja vsi imeli radi. Ob takih priložnostih so zlasti prve tedne njegovega bivanja v Rimu kardinali in prelati preizkušali njegovo znanje in njegovo sposobnost za sklepanje. Njihova sicer zelo vljudna in sprotna vprašanja so se nanašala na vsa področja cerkvenih znanosti. Na tak način so posredno ugotavljali njegovo izvedenost. Večkrat je skorajda opravljal izpit, zlasti iz cerkvene zgodovine. Vprašanja so se tikala kronologije, razlogov, zakaj so bili sklicani cerkveni zbori in zakaj so izdali določene odločbe, pa zopet življenja papežev in njihovega vpliva na družbeno življenje, življenja in rojstnega kraja kakega cerkvenega spoznavalca. Toda don Bosko se je vedno zelo častno odrezal.

Zvečer 23. marca je torej kardinal Antonelli po večerji začel razgovor. Prišlo je več škofov, uglednih in plemenitih osebnosti, med katerimi so bili kardinal Marini, kardinal Patrizi in mons. De Luca, tajnik kongregacije za škofove in redovnike. Tedaj je kardinal Marini vprašal don Boska, kje je bil tisto jutro in katere spomenike je obiskal.

»Kolosej,« je odgovoril don Bosko.

»Ste videli tam grob svetih mučenk Perpetue in Felicite?«

»Res ne vem, ali so tam tudi kaka grobišča. Vem pa, da sta bili Perpetua in Felicita mučeni v Afriki in da sta njuni trupli pokopani tam, razen če so ju, ne da bi jaz za to vedel, pripeljali sem. Ali mogoče branje v brevirju pravi, da sta bili mučeni v Rimu?«

Navzoči so se spogledali in zasmejali, kardinal Antonelli pa se je obrnil h kardinalu Mariniju in vzkliknil: »Dobro ste si zaslužili ta odgovor.«

Don Boska so tudi vprašali, ali pozna ostaline Vatikana iz predkrščanske dobe. On je prebral več obširnih del o tem, in ker je bilo zanj prebrati kako knjigo isto kot znati jo na pamet, je mirno začel govoriti o Pallanteju, o njegovih junaštvih in o tem, kako so ga Etruščani častili kot boga. Ti so mu na griču Vatikanu tudi zgradili svetišče. Pokazal je, kako izraz Vaticanum prihaja od besede Vagitanum, ker je bil Pallante božanstvo, ki je vodilo vekanje otrok. Nato je

začel govoriti o griču Vatikanu za časa Rimljanov in o cirkusu, ki ga je postavil Neron, o kraju pokopa sv. Petra, ki so ga pokopali sv. Lin, sv. Marcel, sv. Apulej in sv. Anaklet, in končno opisal zgodovino nastanka Konstantinove bazilike.

Mons. De Luca je povabil don Boska, da bi pripovedoval zgodovino Mamer-tinske ječe, začenši z dobo Anca Marzia. Don Bosko je pripoved olepšal s celo vrsto nadrobnosti in dejstvi, ki jih ta monsinjor ni nikdar slišal. Tudi v navzočih knezih Cerkve je pripoved vzbudila veliko zanimanje, tako da je izjavil: »Mislil sem, da so samo moji dečki radovedni in poslušajo moje pripovedi, sedaj pa vidim, da se zanje zanimajo celo eminence kardinali.«

Njegova eminenca kardinal Antonelli je poročal svetemu očetu o teh izpi-tih, povedal njegove odgovore in opisal njegovo ljubeznivo in izredno razgleda-no pripovedovanje. In papež je bil tega zelo vesel.

Toda don Bosko je znal včasih isto orožje uporabiti proti svojim izpraševalcem, ki so bili dostikrat preprosti monsinjorji. Ko je zaznal, da so ga izpraševali iz drugih vzrokov, je najprej odgovarjal z natančnostjo, ki mu je bila lastna, ko pa je stvar pos-tala bolj zamotana, je on začel izpraševati te vsiljivce. In kdor je dal prvi odgovor, je moral dati tudi drugega in tretjega. In tako se je dogajalo, da se je tisti, ki je začel izpraševati, presenečen zaradi nepričakanega preobrata zapletel v pogovor, ka-teremu mu ni bil kos, in je navadno končal z opravičilom: »Ne vem, kaj naj odgovo-rim. O tej stvari, ki je zunaj področja mojega zanimanja, nisem nikoli razmišljal.«

Don Bosko je izrabil to priložnost in skušal neprijetni položaj razbiti tako, da je dejal: »Po tolikem govorjenju imamo vsi suha grla in bi nam prišla prav kaka osvežitev.«

»Seveda, seveda,« je odgovarjal in pritrjeval tisti prelat, zadovoljen, da se je izmotal iz neprijetnega položaja.

Strežnik je prišel z zaželenim in don Bosko se je s šalo, ki je bila namenje-na vsem, obrnil nanj, odvrnil pozornost od razgovora, vzbudil veselje in tako nesrečnega prelata, ki se je predal, rešil tesnobe. Tako so sredi šal in dobrega razpoloženja sklenili večer.

To je bil tudi reden don Boskov postopek, kadar je hotel prekiniti razgovor tako, da se nihče ni čutil užaljenega.

Ko so tako rimski gospodje videli, da don Boska ni lahko presenetiti in uje-ti, so ga nehali preizkušati in ljubezni do njega se je pridružilo še globoko spo-štovanje in občudovanje zaradi toliko kreposti, ki so jih v njem odkrili. Ko so nekega večera tako kramljali – ne vemo več, ali pri kardinalu Gaudeju ali kardi-nalu Altieriju, mu je kardinal v navzočnosti mnogih prelatov rekel: »Don Bosko, naredite nam pridigo, kakršno po navadi poveste svojim dečkom.«

»Toda kako naj jo naredim? Ali naj naslovim besedo vam, eminenca, in tem velespoštovanim gospodom?«

»Prav tako.«

»Toda ali ne bi bilo bolje, da bi oni meni pridigali, jaz bi jih pa poslušal?«

»Ne, ne,« je dejal kardinal, »pridigajte tako, kakor če bi bili mi vaši dečki.«

In don Bosko je popolnoma mirno začel: »Me cari fieui« in je nekaj časa pripovedoval v piemontskem narečju odlomek iz cerkvene zgodovine. Vpletel je dovtipe, dvogovore, pregovore in lepa gesla, opomine, karanja, obljube, vprašanja in spodbude svojim poslušalcem. Ti gospodje pa, bodisi zato, ker niso vsega razumeli, bodisi zato, ker so nekaj razumeli, so se iz srca smejali, dokler kardinal ni prekinil predstave z besedami: »Zadosti je, zadosti je vsega!« Vsi pa so spoznali čudovito silo in mogočnost don Boskove besede, ki je imela tako močan vpliv na deška srca.

Kardinal Marini, častitljiv starček, ki je imel zelo rad in spoštoval don Boska, ga je večkrat hotel imeti pri svoji mizi. Povabil je k sebi svoje prijatelje eminenca in druge znance, da so prebili večer skupaj z našim Božjim služabnikom. Don Bosku pa taka čast in odlika ni šla v glavo in je te osebnosti, slavo in blišč Cerkev po znanosti in kreposti, razveseljeval s pripovedovanjem dogodkov iz svoje mladosti: kako je gonil na pašo domačo kravico, kako je stikal za ptičjimi gnezdi, kako je kot hlevski hlapček pri Moglievih bil na voljo za vsako opravilo, kako kot dijak v Chieriju ni imel s čim plačati mesečnine in si je moral z delom pri raznih meščanih služiti vse potrebno za življenje. O tem je poročal tudi papežu in vsi so občudovali njegovo globoko ponižnost in preproščino.

Te kreposti so sestavljale njegov značaj, ki se je kazal, kamor koli je prišel in s komer koli se je družil. Teolog Leonard Murialdo je pripovedoval: »Leta 1858 sem v spremstvu nekega odvetnika iz Turina bil na javni cesti, kjer sem od daleč zagledal don Boska. Pustil sem za trenutek odvetnika samega in ga šel pozdravit. Ko sem se vrnil k svojemu spremljevalcu, me je ta vprašal:

'Kdo je ta duhovnik?'

'Don Bosko,' sem mu odgovoril.

'Don Bosko?' je odvrnil odvetnik, 'tisti don Bosko, ki zbira stotine in stotine dečkov? Spominjam se, da sem tega duhovnika srečal na turinskih ulicah, in ker ga nisem poznal, ko je hodil v obnošeni suknji, tako skromen in ponižen, sem se vprašal, kdo bi mogel biti ta preprosti kaplan.'

70.

POGLAVJE

Obisk cerkve sv. Klementa, Quattro Coronati, San Giovanni pred Porta Latina in Domine quo vadis – Maša pri Madonni della Quercia – Don Bosko sredi množice dečkov – Papež pri Minervi – Santo Stefano Rotondo in Santa Maria in navicella – Kanonik Colli – Pater Pagani in pravila družbe – Cerkev sv. Avgušтина – Romanje k Madonni v Genazzano – Don Bosko prejme pri sv. Petru palmo iz papeževih rok – Vzklik nekega angleškega milorda – Don Bosko, kaudatar (nosilec vlečke) kardinala Marinija, je v Sikstinski kapeli navzoč pri obredih velikega četrta, petka in sobote – Don Bosko pri adoraciji v Paolinski kapeli – Velikonočna nedelja pri sv. Petru – Papežev blagoslov iz vatikanske lože – Don Bosku je nelagodno v tej loži – Diplomatsko kosilo

DNE 24. MARCA SE JE DON BOSKO NAPOTIL v baziliko sv. Klementa, da je tam počastil relikvije četrtega papeža po sv. Petru ter relikvije sv. Ignacija škofa in mučenca v Antiohiji in da bi občudoval arhitekturo te prastare cerkve s tremi ladjami. V srednji ladji, kjer stoji konfesionalni oltar, je ograja iz belega marmorja, s korom za nižji kler in dva ambona: eden na evangeljski strani, ob katerem stoji steber za velikonočno svečo, in drugi za subdiakona, ki naj bi bral berilo. Ob strani so stojala za klerike pevce in bralce prerokb iz knjig Svetega pisma. Okoli po apsidi so razporejeni sedeži za duhovnike in zadaj, v sredini, na treh stopnicah stoli – prestol za škofa. Vse te predmete so prinesli iz Konstantinove bazilike, kjer so sedaj podzemski prostori, ki jih je don Bosko obiskal, in kjer občudujemo na steni podobe svetnikov, ki brez dvoma izvirajo iz 4. stoletja, freske pa iz časa do 11. stoletja. Tam je tudi mati Božja Marija z detetom na kolenih iz 9. stoletja. Koliko protestantskih zmot zavračajo spomeniki teh dveh bazilik.

Od tod se je don Bosko odpravil v cerkev bazilikalne oblike, imenovane Quattro coronati (štirje kronani), kjer je obiskal grobove mučencev Severa, Severina, Karpofora in Viktorina, usmrčenih za časa Dioklecijana. Od tod je šel v cerkev San Giovanni avanti porta latina (pred latinskimi vrati), zgrajeno na mestu, kjer so sv. Janeza Evangelista potopili v kotel vrelega olja. Šel je naprej do cerkvice, imenovane Domine quo vadis (Gospod, kam greš), ker je tam Božji Odrešenik srečal sv. Petra, ki je bežal iz Rima pred trpljenjem, k čemur so ga prisilili verniki iz strahu pred preganjanjem. »Gospod, kam greš?« je zaklical začudeni apostol. Jezus mu je odgovoril: »Grem v Rim, da bom še enkrat križan.« Peter je razumel Gospodov opomin in se vrnil v Rim, kjer ga je čakalo mučeništvo.

Od tega malega svetišča je don Bosko šel po Petrovih stopinjah. Ogledal si je Vio Appio, ob kateri je nešteto mavzolejev iz poganske dobe, ki pričajo, kako se konča vsaka človeška slava.

Dne 25. marca, na praznik oznanjenja, je markiz Patrizi popeljal don Boska darovat sveto mašo v Madonno della Quercia. Z njima so prišli številni člani Društva sv. Vincencija Pavelskega. Don Bosko je spovedoval, maševal in se zdržal v pogovoru s fanti. Govoril jim je o ustanovitvi in razvoju priključenih konferenc in o koristih, ki bi mogle priti od njih. Ob slovesu je obljubil, da se bo vrnil v ta dragi oratorij.

Tisto jutro se je pripetil ljubezniv dogodek. Ko so prestopili Tiberio, je don Bosko zagledal skupino kakih 30 dečkov pri igri. Takoj se jim je pridružil, ti pa so ga vsi začudeni gledali in prekinili igro. Don Bosko je dvignil roko in pokazal svetinjico, ki jo je držal med prsti, ter ljubeznivo zaklical: »Preveč vas je in mi je žal, da nimam toliko svetinjic, da bi mogel dati vsakemu eno.«

Dečki, ki so se medtem opogumili, so stegnili roke in kričali: »Ni pomembno, ni pomembno! Meni, meni!«

»Ker nimam zadosti svetinjic za vse, bom to svetinjico dal najbolj pridnemu. Kdo izmed vas je najbolj pridni?«

»Jaz, jaz!« so kričali drug čez drugega.

Don Bosko pa je nadaljeval: »Kaj naj storim, ko ste vsi najbolj pridni? Prav! Jo bom dal pa tistemu, ki je najbolj poreden. Kdo izmed vas je najbolj poreden?«

»Jaz, jaz!« so spet vsi zakričali.

Markiz Patrizi in njegovi prijatelji so začudeni od daleč opazovali, kako je znal don Bosko po domače ravnati s temi otroki, ki jih je srečal prvič v življenju. Govorili so: »To je drugi Filip Neri, prijatelj mladine.« Don Bosko pa je, kakor da bi bil že star znanec tistih dečkov, še naprej vpraševal dečke, ali so že bili pri sveti maši, v katero cerkev imajo navado hoditi, ali poznajo oratorije, ki so

v tem delu mesta, ali so že govorili z opatom Biondijem. Otroci so odgovarjali nadvse živahno in končno jim je don Bosko, potem ko jim je priporočil, da bi bili dobri kristjani, obljubil, da bo, ko se bo vrnil, vsakemu prinesel svetinjico ali podobico. Sredi navdušenih vzklikov je nato zapustil skupino in se vrnil h gospodom, ki so ga pričakovali, ter jim pokazal svetinjico, ki jo je še vedno držal v roki. Otrokom ni nič daroval, pa kljub temu so bili tako zadovoljni. Tedaj je markiz Patrizi rekel: »Blaženi Sebastijan Valfré je imel navado reči: Treba je biti sveto prekanjen in uporabiti tudi nepomembne in čudne stvari, da zajamemo z mrežo preproste ljudi; tako jih pripravimo, da nas poslušajo in dajo duhovniku možnost, da stori toliko stvari za zveličanje duš, v korist bližnjemu in v večjo Božjo slavo; zlasti pa še za mladino, pri kateri dostikrat uspevajo spretnosti, ki bi se včasih zdele čudaške.«

Tega dne naj bi se papež odpravil v cerkev Santa Maria sopra Minerva, kjer je bratovščina Oznanjenja delila darove neporočenim revnim dekletom. Na povabilo kardinala Gaudeja je don Bosko lahko občudoval slovesen sprevod, ki je spremljal papežovo kočijo s šestimi konji, na lastne oči videl navdušenje ljudstva za papeža, bil pri lepi slovesnosti in večkrat prejel papežev blagoslov. Sicer nimamo potrjila, vendar je verjetno, da je kardinal Gaude predstavil don Boska angleškemu Piju IX.

Zvečer je sedel pri mizi v hiši De Maistra markiz Fassati, ki je prispel iz Turina, da bi bil pri obredu velikega tedna.

Dne 26. marca se je don Bosko vrnil na Monte Celio in obiskal veliko cerkev S. Stefano rotondo (okroglo), ki jo imenujejo tako zaradi njene oblike. Okrogli napušč podpira 56 stebrov. Na celotni površini sten so naslikani prizori hudega mučenja krščanskih mučencev. Okrašena je z mozaiki iz 7. stoletja, ki predstavljajo Jezusa na križu z nekaterimi svetniki. V njej sta shranjeni trupli dveh pričevalcev vere, sv. Primoža in Felicijana.

Od sv. Štefana se je don Bosko napotil k S. Maria in Dominica, zgrajeni na hiši sv. Ciriake. Imenujejo jo tudi S. Maria della navicella (Sv. Marija od ladjice), ker je na trgu velika marmornata ladja. Cerkev ima tri ladje, ki jih loči 18 stebrov, in je okrašena z mozaiki 9. stoletja. Eden mozaik predstavlja presveto Devico, obdano z množico angelov, pred katero kleči papež Paskval.

Potem ko si je don Bosko vse natančno zapisal, se je vrnil domov, kjer ga je pričakoval teolog kanonik Jakob Antonio Colli. Don Bosko ga je že obiskal in pozdravil pri rosminjancih. Don Bosko je šel pogosto na kosilo k tem dobrim redovnikom, med katerimi je imel veliko prijateljev zlasti med predstojniki. Pri mizi so skoraj vedno govorili o filozofiji. Zato je nekega dne poklical k sebi p. Pa-

ganija in mu dejal: »Ali ne bi bilo dobro, če bi pustili malo ob strani filozofijo in se bolj zanimali za teologijo?« Pater Pagani mu je odgovoril: »Toda ali filozofija ni osnova in ne vodi k teologiji?«

Don Bosko ni nič dodal, ker je dobro poznal široko teološko izobrazbo tega človeka, in se je zadovoljil samo z opozorilom.

Vendar so don Boskove besede malo vznemirile patra Paganija, ki je to zapal kleriku Rui in mu razložil svoje pomisleke. Klerik Rua si je s svojo pobožnostjo, krepostjo in še zlasti pametnostjo pridobil njegovo spoštovanje. Pa tudi drugi redovniki so ga zelo spoštovali. Tem bolj, ker so upali, da ga bodo skupaj z don Boskom nekoč videli kot člana svoje redovne družine.

Po Rimu se je raznesla govorica o tem in Rua je začel dobivati čestitke od uglednih osebnosti. Ne da bi izdal svoje želje in namene, je, da bi se izvlekel iz zagate, odgovarjal: »Jaz sem odvisen od don Boska in bom storil, kar mi bo on naročil.«

Don Bosko pa ni imel takega namena. Da bi pa pokazal p. Paganiju svoje zaupanje, mu je po kleriku Rui, ki je prišel v De Maistrovo hišo, poslal pravila svoje redovne družbe in ga prosil, da bi jih pregledal in izrazil svoje mnenje. P. Pagani jih je prebral in vrnil s spremnim pismom po istem kleriku Rui s pripombo, da jih je prebral v svojo veliko spodbudo in da ne vidi potrebe po izboljšavah. Ta tako lakoničen slog je kazal neprijetno presenečenje zaradi nepričakovanega odkritja. Tudi klerik Rua se je kmalu zavedel bolj hladnega vedenja, čeprav so bili do njega še vedno enako gostoljubni.

Dne 27. marca, v soboto pred cvetno nedeljo, so se s člani družine De Maistre in drugimi gospodi domenili, da bodo v čast presveti Devici Mariji poromali in opravili svoje pobožnosti v cerkvi sv. Avguština, kjer častijo oltarno podobo matere Božje Marije, ki so jo ob vdoru Turkov v sv. Sofijo v Carigradu Grki rešili in jo prenesli v Rim. Ko je počastil relikvije sv. Monike in sedaj podzemeljsko sobo, kjer je sv. Luka napisal svoj evangelij, so ga očetje avguštinci, ki so prebivali v sosednjem samostanu, povabili, da bi obiskal njihovo svetišče v Genazzano, v suburbikarni škofiji Palestrina. Tukaj hranijo Marijino podobo, imenovano Dobrega sveta. Ta podoba se je za časa Pavla II. čudežno pojavila na steni svetišča in tam ostala. Za časa muslimanskega vdora v Skadar je izginila in Albanci so dolga leta prihajali v Genazzano in solznih oči goreče prosili, da bi se vrnila k njim.

Don Bosko je privolil in se v družbi grofa Rodolfa, njegove družine in služinčadi odpravil v to svetišče, kjer je vrhovni predstojnik puščavnikov sv. Avguština njega in njegove spremljevalce nadvse prisrčno sprejel. Daroval je sv.

mašo in razdelil navzočim sv. obhajilo, prebil nekaj ur v prisrčnem pogovoru in se proti večeru vrnil v Rim.

Sveti oče je izrazil željo, da bi se don Bosko v Vatikanu udeležil pobožnih in veličastnih obredov velikega tedna. V ta namen je poslal mons. Borromea z naročilom, da ga povabi v njegovem imenu, in mu priskrbel primeren prostor, kjer bi mogel natančno slediti svetim obredom. Monsinjur ga je povsod iskal, pa ne našel, ker je bil v Genazzanu. Končno je pozno ponoči zopet prišel na stanovanje grofa De Maistra in slišal, da se je don Bosko že umaknil v svojo spalnico. Ker je povedal, da prihaja po papeževem naročilu, so ga popeljali v don Boskovo sobo, kjer mu je monsinjur izročil papeževo pismo, v katerem je bilo rečeno, da bo prejel palmo iz rok sv. očeta. Don Bosko je takoj prebral pismo in vzkliknil, da se bo z veseljem odzval povabilu. Tudi klerik Rua je dobil podobno povabilo.

Naslednjega dne sta don Bosko in klerik Rua vstopila v baziliko sv. Petra veliko pred začetkom obredov. Grof De Maistre ga je popeljal na tribuno diplomatov, kjer je bil njegov prostor. Don Bosko je bil pozoren na vse, saj je poznal pomen, ki ga Cerkev pripisuje svetim obredom. Na njegovi strani je bil neki angleški milord, ki se je čudil slovesnosti obredov. Tedaj je neki sopran iz Sikstinske kapele zapel solo, ki je don Boska ganil do solz in tudi milord je bil ves iz sebe. Ko je solist odpel, se je milord obrnil k don Bosku in po latinsko, ker se v drugem jeziku ni znal razumljivo izražati, vzkliknil: »Post hoc paradisus« (za tem nebesa). Malo pozneje se je spreobrnil h katoliški veri in postal škof.

Ko je papež blagoslovil palme, je diplomatski zbor, ko je prišel na vrsto, pristopil k papeževemu prestolu, kjer so poslanci in ministri prejeli palmo iz papeževih rok. Tudi don Bosko in klerik Rua sta pokleknila pred papeža in vsak je dobil svojo palmo. Tako je hotel Pij IX. Mar ni bil don Bosko poslanik Najvišjega? Ko se je klerik Rua vrnil k rosminjancem, je podaril palmo patru Paganiju, ki se je zelo razveselil tega daru. Mašo je daroval kardinal Aleksander Bernabò, prefekt kongregacije De propaganda fide.

Kardinal Marini, eden izmed diakonov, ki služijo ob prestolu, je vzel don Boska za kadatarja (nosilca vlečke), da bi mogel od blizu biti pri obredih svetega tedna. Tako je Božji služabnik v vijoličastem talarju ves čas obreda stal skoraj tik ob papežu in mogel uživati ob glasbi Allegrija in Palestrine. V četrtek je vodil obrede in daroval mašo kardinal Marij Mattei kot najstarejši suburbikarni škof namesto dekana svetega kolegija kardinalov, ki je bil zadržan. Za njim je šel papež, ki je v procesiji nesel Najsvetejše v Pavlinsko kapelo in ga tam položil v pripravljeno urno. Don Bosko je papeža spremljal na vatikansko ložo, od koder je Rim pričakoval papežev blagoslov. Spremljal ga je po dveh dolgih hodnikih k

umivanju nog trinajstim duhovnikom in bil pri spominski večerji, pri kateri je stregel sam Kristusov namestnik.

Glede velikega petka beremo na 66. strani knjižice z naslovom *Dom Bosco à Paris par un ancien Magistrat, natisnjene 1883 v Parizu*.

»V Rimu je neki francoski mestni svetnik na dan velikega petka klečal v Pavlinski kapeli zraven duhovnika, ki je molil Jezusa Kristusa v najsvetejšem v Božjem grobu.

Mestnega svetnika je spremljal neki italijanski gospod, ki mu je pri izhodu dejal: 'Bili ste blizu don Boska, svetnika, turinskega Vincencija Pavelskega'.

Don Bosko je bil to za Italijo, in če Bog hoče, za ves svet.«

Po molitvi je don Bosko zopet prevzel svojo službo kaudatarja pri kardinalu Mariniju. Tisti dan je vodil obrede kardinal Gabriel Ferretti kot višji penitenciar, na veliko soboto pa kardinal Frančišek Gaude.

Dne 4. aprila so topovski streli na gradu sv. Mihaela naznanjali zarjo velikonočnega dneva. Proti deseti uri je Pij IX. na prestolu na nosilih prispel v baziliko in tam pel sveto mašo. Po obredih v baziliki je kot po navadi iz lože sv. Petra dal blagoslov urbi et orbi. Zvrstila se je procesija škofov in kardinalov in se napotila v ložo.

Don Bosko se je s kardinalom Marinijem in nekim škofom zadržal za trenutek ob ograji, ki je bila pogrnjena z dragoceno tkanino in na kateri so stale tri zlate tiare. Kardinal je rekel don Bosku: »Oglejte si ta prizor.« Don Bosko je začuden opazoval trg. Množica kakih 200 tisoč ljudi je zrla v ložo. Strehe, okna, terase vseh hiš so bile natrpane z ljudmi. Francoski vojaški odredi so polnili prostor med obeliskom in stopniščem sv. Petra. Bataljoni papeške pehote so stali na desni in levi. Za njimi sta bila razporejena topništvo in konjenica. Na obeh straneh Petrovega trga je vse do Berninijevih obodnih stebrišč in hiš stalo tisoče in tisoče kočij. Na najetih kočijah je bilo polno ljudi, za katere se je zdelo, da obvladujejo trg. Vse je kričalo, konji so peketali s kopiti in povsod je vladala nepopisna zmeda. Nihče si ne more predstavljati česa podobnega.

Don Bosko je zapustil papeža v baziliki, kjer je počastil posebno dragocene tam izpostavljene relikvije; menil je, da bo preteklo precej časa, preden bo prišel v ložo. Zatopljen v občudovanje take množice ljudi vseh delov sveta in vseh narodov, se je kar nenadoma zavedel, da sta oba prelata izginila in da se je znašel med drogovoma papeške nosilnice, ki ga je zajela od zadaj, ne da bi se tega zavedel. Znašel se je v težkem položaju: stisnjen med ograjo in nosilnico se skoraj ni mogel gibati; vse okoli nosilnice so se gnetli kardinali, škofje, ceremoniarji in nosilci papeževega prestola, tako da ni našel prostora, kjer bi se lahko

izmuznil iz nerodnega položaja. Da bi se z obrazom obrnil k papežu, je bilo neprimerno, da bi mu pokazal hrbet, bi bilo nespodobno, če bi ostal sredi balkona, bi postalo smešno. Ker ni mogel storiti drugega, se je obrnil stran. Tedaj se je konica papeževe noge dotaknila njegovega ramena. Na trgu je zavladovala popolna tišina. Celo konji so se umirili. Don Bosko se ni dal motiti ničemur. Bil je pozoren na vse in ugotovil, da je bilo, medtem ko je papež molil obredne molitve, slišati rezget konja in udarec ure v zvoniku. Ko je na tleh zagledal nekaj cvetlic, jih je pobral in si jih položil v knjigo, ki jo je nosil s seboj. Končno je Pij IX. vstal za blagoslov: razprostrl je roke, jih dvignil kvišku, jih stegnil nad množico, ki je sklonila glave, in z jasnim glasom zapel obrazec blagoslova, ki ga je bilo slišati daleč čez trg Rusticucci vse do strehe palače pisateljev Civiltà Cattolica.

Množica je papežev blagoslov nagradila z velikim navdušenjem in ploskanjem. Tedaj je kardinal Jožef Ugolini v latinščini prebral breve za popolni odpustek in takoj za njim še kardinal Marini v italijanskem jeziku. Don Bosko je pokleknil, ko pa se je dvignil, nosilnice s papežem ni bilo več. Vsi zvonovi so zvonili, top na gradu sv. Mihaela je nenehno pokal in vojaške godbe so igrale svoje koračnice. Tedaj je kardinal Marini s svojim kaudatarjem stopil iz bazilike in se napotil k svoji kočiji. Toda kakor hitro se je kočija premaknila, je don Boska obšla slabost zaradi guganja kočije. Skušal je premagati bolečino, a ko ni mogel več vzdržati, je svojo težavo razodel kardinalu. Na njegov nasvet je vstopil v kočijaževo celico. Ko tudi to ni prineslo olajšanja, je stopil z vozila in pot nadaljeval peš. Ker je bil v vijoličastem talarju, je bilo nerodno, če bi sam tako hodil po Rimu; ljudje bi se lahko čudili in se celo smejali. Zato je stopil iz kočije nadvse ljubezniv in dobrohoten kardinalov tajnik in ga spremljal do kardinalovega stanovanja.

No, tisti neprijetni občutek, ki ga je povzročilo celotno doživetje tistega jutra, je kmalu izginil, ni pa izginilo prijetno veselje toliko piemontskih prijateljev, med katerimi je bil Janez Tamietti iz Cambiana, ki je videl don Boska na vatikanski loži. Ko so ga srečali, so dejali: »Prekrasno! Odlično! Zares je bil izreden prizor, ko vas je tako gledala vsa množica na trgu.« In don Bosko je odprl svojo knjigo in pokazal cvetlice, ki jih je pobral tam zgoraj in posušene ohranil za spomin na tisti veliki dan.

Toda ali ne bi mogli teh cvetlic, ki jih je don Bosko pobral ob papeževih nogah, in nogo Pija IX. na don Boskovi rami razložiti na poseben način? Razlago bomo videli v teku naše pripovedi.

S papeževim blagoslovom tiste slovesnosti še niso bile končane. Na veliko-nočni ponedeljek je imel škofovsko mašo v vatikanski baziliki kardinal Ludvik Altieri, na veliko-nočni terek pa kardinal Karel Reisach. Don Bosko ni zamudil

nobenega teh veličastnih opravil, ki so ga navdajala s premišljevanjem nebeških sladkosti. Mi omenjamo te obrede, ker je bila večina kardinalov don Boskovih prijateljev.

Na enega izmed teh dni je hotel grof Rudolf De Maistre don Bosku pokazati svoje globoko spoštovanje in ga je zato povabil na velik diplomatski sprejem. Udeležile so se ga vse visoke osebnosti, ki so bile v diplomatski službi pri Svetem sedežu. Med njimi je imel največji ugled tisti, ki je znal največ jezikov. Grof De Maistre je enega nagovoril po francosko, drugega po nemško, tretjega po špansko. Končno se je obrnil k don Bosku, ki je sedel med ljudmi, ki so govorili vse druge jezike, samo italijanskega ne. Don Bosko je sedel nasproti grofu, ki ga je v lepem piemontskem narečju vprašal, ali je slišal petje papeške kapele, kako bi ocenil rimske pevce in ali mu je ugajal sopran in nekateri nizki basi. Don Bosko mu je v jeziku Gianduie glasno odgovarjal z reki, pregovori, dovtipi, primerami in prilikami, pač glede na okoliščine, v katerih je bil. Grof in don Bosko sta nadaljevala pogovor v govorici, ki je mnogi niso razumeli. Trudila sta se, da bi uporabljala čim bolj čudne in nevsakdanje besede piemontskega narečja.

Povabljeni gostje so poslušali z odprtimi usti in napetimi ušesi. Ker pa nobeden ni nič razumel, so vprašali grofa, v kakšnem jeziku se pogovarjata.

»V sanskrtnu!« se je glasil odgovor.

Vsi so se najprej globoko začudili. Potem pa so se zasmejali in zaploskali, ker je bila diplomatska služba bogatejša za še en jezik.

71.

POGLAVJE

Tretja avdienca pri Piju IX. in njegova velikodušnost – Odpustki in blagoslovi – Teolog Murialdo – Besede svetega očeta za fante v Oratoriju – Don Boskovo pismo don Alasonattiju – Katoliško branje: Mesec maj, posvečen Mariji Brezmadežni – Don Bosko na kosilu s pisatelji Civiltà Cattolica – Poslovilni obiski – Zadnji pozdrav prazničnim oratorijem v Rimu – Sprehod v kočiji s kardinalom Tostijem – Katakombe pri sv. Sebastijanu

DON BOSKO JE BIL 6. APRILA s klerikom Ruo in po posebnem zavzemanju tudi teologom Murialdom sprejet v posebno – tretjo avdienco pri Piju IX.

V predsobo so vstopili ob devetih zvečer. Don Bosko je bil takoj sprejet. Kakor hitro ga je papež zagledal, mu je z resnim obrazom dejal: »Oh, opat don Bosko, kam ste se vendar spravili na velikonočno nedeljo med papeškim blagoslovom? Prav pred papeža! In to tako, da je imel nogo naslonjeno na vaša ramena, kakor da bi vas potreboval.« »Sveti oče,« je mirno in ponižno odvrnil don Bosko, »kar nenadoma sem se znašel tam. Prosim vas za odpuščanje, če sem vas s tem kakor koli užalil.«

»In sedaj si drznete še izreči žalitev in me vprašujete, ali ste me užalili?«

Don Bosko je pogledal papeža: njegova resnoba se mu je zdela narejena. Zares se je na papeževih ustnicah prikazal nasmeh. Nadaljeval je: »Kaj vam je vendar prišlo na misel, da ste prav v tistem trenutku pobirali cvetje?« Pij IX. je moral zbrati vso resnost, da ni prasn timer smeh. Nasmehnil se je in mu rekel, da je pozorno prebral pravila od prvega do zadnjega člana. Vzel jih je z mizice in mu jih izročil z besedami: »Izročite jih kardinalu Gaudeju, ki jih bo preštudiral in vam potem povedal svoje mnenje.« Don Bosko je odprl rokopis in videl, da je bil Pij IX. tako dober, da je napisal nekaj sprememb in dodal svoja dopolnila.

Sveti oče je predlagal, da bi ta pravila čim prej izročili v pregled komisiji, ki naj bi potem povedala svoje mnenje. Toda don Bosko ga je prosil, da bi jih smel za nekaj časa praktično preizkusiti in bi jih potem ponovno izročil papežu. Pij IX. je odobril to misel in mu istočasno opisal celoten postopek, ki naj bi vodil h končni potrditvi družbe in njenih pravic.

Don Bosko je nato izrazil papežu nekaj prošenj za podelitev odpustkov poimensko za nekatere dobrotnike in za tiste, ki bi pospeševali cerkveno petje. Sveti oče je dobrohotno obljubil, da bo poskrbel za vse to.

Prosil je tudi za popolni odpustek za vse fante, ki so prihajali v praznične oratorije na dan, ki bi si ga sami izbrali in bi prejeli svete zakramente. Potem je prosil za poseben blagoslov za vse, ki delujejo v teh oratorijih, za tiste, ki na kakršen koli način sodelujejo pri Katoliškem branju, in za fante v zavetišču sv. Frančiška Saleškega. Končno je prosil še za nekaj posebnih pooblastil za don Morizia in don Reviglia. Pij IX. mu je ustregel v vsem.

»In sedaj, presveti oče, vas prosim,« je dodal don Bosko, »bodite tako dobri in mi povejte načelo, ki bi ga povedal svojim dečkom kot posebno priporočilo iz ust namestnika Jezusa Kristusa zanje.«

»Božja pričujočnost!« je odvrnil papež. »Recite vašim fantom, da naj se dajo vedno voditi tej misli. In sedaj nimate nič drugega, za kar bi me prosili? Brez dvoma pričakujete še kaj.«

»Sveti oče,« je odgovoril don Bosko, »vaša svetost mi je milostno podelila vse, za kar sem vas prosil, in mi za sedaj ne preostaja nič drugega, kot da se vam iz vsega srca zahvalim.«

»In kljub temu si vi želite še nekaj.«

Na ta odgovor je don Bosko kot presenečen obstal in ni vedel, kaj naj odgovori. Tedaj je papež dodal:

»Kako? Ali ne želite razveseliti svojih dečkov, ko boste spet med njimi?«

»Seveda bi jih rad razveselil.«

»No, potem počakajte.«

Nekaj trenutkov prej so vstopili v sobano teolog Murialdo, klerik Rua in don Cerutti iz Varazzeja, kancler nadškofijske kurije v Genovi. Začudili so se, ko so videli, kako domače ravna papež z don Boskom in kako dobrohotno naklonjen mu je bil v tistem trenutku. Papež je odprl skrinjo in z obema rokama zajel dobršno količino rimskih zlatnikov. Ne da bi jih preštel jih je dal don Bosku z besedami: »Vzemite jih in dajte svojim fantom obilno malico.« Vsak si lahko predstavlja, kako silen vtis je to dejanje očetovske naklonjenosti naredilo na don Boska. Papež se je ljubeznivo obrnil tudi na novo prišle duhovnike, jim

blagoslovil rožne vence, križe in druge predmete, ki so jih prinesli s seboj, in vsakemu izmed njih izročil dragocen spomin svetinjic.

Vsi so bili globoko ganjeni, in ko je teolog Murialdo smel nasloviti besedo na papeža, ga je prosil za poseben blagoslov za oratorij sv. Alojzija, kamor ga je postavil don Bosko, in Pij IX. mu je odgovoril: »Delati za mladino je nadvse pomembno, kajti na delu so apostoli, ki hočejo odvrniti otroke od Jezusa. Toda Božji Odrešenik je dejal: Pustite otroke, naj prihajajo k meni. Tako moramo storiti mi. Bog bogato blagoslavlja vse, ki delajo za mladino. In velika tolažba je zveličati se skupaj s tistimi, ki smo jim pripomogli k zveličanju, medtem ko je napačno hoteti, da bi se sami zveličali.« Tedaj je dejal teolog Murialdo: »Potreba je velika, zlasti v naši deželi.«

Sveti oče je takoj povzel: »Povsod in gotovo tudi v vaši deželi, kjer časopisje širi težko pohujšanje. Tiskajo sicer na enem kraju, toda tisk prodre v vsa okolja, ker ni kitajskega zidu, ki bi lahko preprečil razpečevanje. Na svojem lanskem potovanju v Firence in Bologno sem moral zapleniti tisoče publikacij, ki so prihajale iz Turina in Milana.«

Ne moremo si predstavljati, kako zelo so te papeževe besede spodbudile teologa Murialda v njegovem prizadevanju, in papež ni pozabil mladega gorečega turinskega duhovnika, saj je leta 1867 vprašal don Boska po njem.

Avdienca je bila pri kraju. Vsi so pokleknili, da bi prejeli blagoslov svetega očeta. Ta je spodbudil don Boska, ki je zadnji zapustil sobo, naj nadaljuje svoje delo in preizkušanje pravil, ki mu jih je predložil. Ponovno mu je naročil, naj zapiše vse stvari in dogodke, ki mu jih je pripovedoval zlasti kot nadnaravne namige, tudi tiste, ki se mu zdijo manj pomembni, ki pa so imeli povezavo z uresničevanjem ideje o oratorijih. Poudaril je, da bo poznanje teh služilo za veliko spodbudo v prihodnosti za tiste, ki bodo postali člani Družbe. Ko je še tako govoril, je vstopil neki kardinal, ki je prinesel papežu v podpis več listin. Pij IX. je prekinil razgovor in don Bosku še enkrat zabičal: »Spominjajte se vsega, kar sem vam povedal.«

Naslednjega dne je papež lastnoročno podpisal odločbe in jih poslal don Bosku²². Ta je v luči nasvetov in spodbud Kristusovega namestnika v naslednjih dneh, ki jih je še prebil v Rimu, popravljal Pravila Družbe sv. Frančiška Saleške-

²² Presvetli Oče! Duhovnik Janez Bosko kleče pred nogami vaše svetosti prosi za gospoda polkovnika viteza Hiacinta Roasenda, velikega dobrotnika oratorijev in dobrodelnih ustanov v Turinu in Piemontu, apostolski blagoslov s popolnim odpustkom v trenutku smrti zanj, za njegovo družino, sorodnike in rod vse do tretjega kolena.

To milost vdano prosi ponižni prosilec duhovnik JANEZ BOSKO
V Rimu pri sv. Petru, dne 7. aprila 1858.

Dobrohotno podelujemo vse zaproseno. Pius PP. IX. (podpis).

ga, dodajal in črtal tako, da so bila bolj v duhu zamisli Pija IX. Dal jih je prepisati kleriku Rui in nato nesti njegovi eminenci kardinalu Gaudeju, ki jih je hotel dobrotno prebrati, ker je papež blagovolil izročiti mu delo, ki mu je bilo pri srcu. Gaude je osebno poznal Oratorij, ker ga je obiskal preteklo leto, kot smo že poročali. Z njim se je don Bosko veliko pogovarjal in je poslušal njegove modre nasvete in razmišljanje. Dogovorjeno je bilo, da naj se tako popravljena pravila nekaj časa izpolnjujejo. Nato bi jih izročil njegovi eminenci in s tem v dokončno odobritev.

Don Bosko se je podvzival in poslal v Turin listino z odpustki z namenom, da bi čim bolj razširil ljudsko petje med krščanskim ljudstvom. Prav tako je sporočil poseben blagoslov svetega očeta vsem tistim, ki se trudijo za širjenje Katoliškega branja. Ti dve listini naj bi izšli v aprilski številki.

Don Alasonattiju je pisal posebno pismo. Povedati moramo, da je bil v Oratoriju v Turinu običaj, da so smeli kleriki in gojenci iti domov za velikonočne počitnice, če so želeli.

Predragi don Alasonatti!

Prejel sem dvoje tvojih zadnjih pisem in se mi zdi prav vse, kar ste storili. Veseli me, da ste imeli umivanje nog, lepo je, da so kleriki poslušni in so preživeli počitnice v Oratoriju. To me spodbuja, da bom zanje prinesel v Turin nekaj posebnega.

V smislu navedenih navodil sem pisal don Piccu in teologu Belasiu. Začetek duhovnih vaj bi postavili na ponedeljek tretjega tedna po veliki noči. Včeraj sem bil v avdienci pri svetem očetu: bila je dokaz neizmerne dobrote, tako da bi spravila v zadrego vsakega še tako velikega poštenjaka. Ustregel je vsem mojim prošnjam. Tudi za vas je nekaj. Med drugim je tudi popolni odpustek za vse fante, ki obiskujejo naše oratorije, k temu pa še več sto zlatih skudov za malico za vse. Don Morizio in don Reviglio sta v obilici prejela vse, za kar sta prosila. Avdienca je trajala več kot tri četrt ure. Teolog Murialdo in Rua sta prekipevala od sreče. Kaj vse vam bom lahko pripovedoval, koliko stvari vam bom lahko podaril, ki jih je podaril ali blagoslovil sveti oče. Z naše strani si nismo mogli želeli več. Recite vsem klerikom v hiši in vsem fantom doma in prav tako vsem zunanjim: Bogu hvala in zares Bogu hvala.

Danes sem hotel odpotovati v Loreto, pa ni bilo več prostega mesta v poštnem vozu. Zato bom moral počakati do nedelje zvečer. Nameravam se peljati v Loreto – Ancono – Benetke – Milan in priti konec tedna v Turin. Dokončno vam bom pisal iz Benetk, seveda, če bo Bogu tako po volji!

Bodite tako dobri in pošljite koga k don Piccu po list, ki sem ga poslal njemu, in ga takoj odnesite k Paravii.

Spodbudite in pozdravite vse sinove hiše in jim povejte, da jim prinašam prisrčen pozdrav od svetega očeta, ki sem ga nalašč za našo hišo prejel včeraj. Izročite lističe, in to

zadnje, posameznim naslovljencem. Bog vas ohrani in vam pomagaj izpolnjevati njegovo sveto voljo v vsem. Amen.

Vdani prijatelj duhovnik JANEZ BOSKO

Rim, 7. aprila 1858

Don Alasonatti je fantom razdelil v pismu priložene lističe, od katerih se nam je ohranil samo eden, namenjen nekemu dijaku, in ima šaljev naslov, ki se nanaša na njegov poklic. Na ovitku je napisano: Gospodu DON Garbarinu, Avigliana.

Predragi Garbarino!

Tvoje pismo me je močno razveselilo. Želja, da bi se vrnil, je zame nagib, da te še bolj ljubim v Gospodu. Bodi vesel in skušaj pripraviti svoje srce za prijeten dar Gospodu. To boš gotovo storil s tem, ko boš oblekel talar. O drugem se bova pogovorila, ko bom v Turinu. Moli v ta namen, moli pa tudi zame in bodi prepričan, da sem pripravljen pomagati v vsem, kar morem.

Tvoj vdani duhovnik JANEZ BOSKO

Rim, 8. aprila 1858

Odredba je medtem že prišla v Turin in Paravia je končeval tisk zvezka za april: *Mesec maj, posvečen presveti Devici Mariji Brezmadežni, v uporabo krščanskemu ljudstvu. Napisal duhovnik Janez Bosko.* Pisatelj navaja korist te pobožnosti, našteva odpustke, ki jih lahko prejmejo verniki, priporoča cvetke za vsak dan v mesecu in uči, kako je mogoče v družini vsak dan častiti Marijo. Knjižica podaja triintrideset razmišljanj o večnih in nraavnih resnicah, razlaga Marijino češčenje, poučuje vernike o Cerкви Jezusa Kristusa, o njenem poglavarju rimskem papežu in pastirjih duš v vsaki škofiji. Vsakemu razmišljanju sledi vzdihljaj in ustrezen zgled, ki kaže, kako je Marija v svoji dobroti pomagala grešnikom do spreobrnjenja.

Enega izmed navedenih zgledov prinaša tudi Prijatelj mladine, ki tako nakazuje, da je en namen tega časopisa tudi širjenje slave Device Marije. Spominja se smrti Dominika Savia na 24. dan meseca maja. Spis končuje z darovanjem svojega srca presvetemu srcu Marijinemu.

Paravia je po don Boskovem naročilu pred razpošiljanjem dodal napoved in natis papeževe odredbe.

»Z velikim zadovoljstvom vam sporočamo, dragi bralci, da je sveti oče Pij IX. podelil apostolski blagoslov vsem, ki se na kakršen koli način trudijo za razširjenje Katoliškega branja.

Duhovnik Janez Bosko je v želji, da bi čim bolj razširil prepevanje duhovne pesmi v Božjo čast ter na čast preblažene Device Marije in svetnikov, prosil sedanjega svete- ga očeta za naslednje odpustke, ki jih je njegova svetost sveti oče tudi podelil in odlok o tem podpisal s svojo roko.

1. *Odpustek enega leta za tistega, ki bo zastoj poučeval petje nabožnih pesmi in vsaj enkrat bodisi javno bodisi zasebno petje tudi izvedel. Drugi odpustek, prav tako sto dni, tistemu, ki bo pel nabožne pesmi v javnem ali zasebnem oratoriju, in to vsakokrat.*
2. *Popolni odpustek ob koncu marijanskega meseca za tiste, ki so se v teku meseca posebno trudili za petje nabožnih pesmi v cerkvi in se udeleževali šmarnic.*
3. *Popolni odpustek enkrat na mesec za tiste, ki so se vsaj štirikrat na mesec bodisi ob praznikih bodisi med tednom udeležili petja ali učenja nabožnih pesmi. Ta odpustek bodo dobili na dan, ko se bodo spovedali in prejeli sveto obhajilo. Da bo mogoče dobiti te odpustke, morajo biti pesmi odobrene od cerkvene oblasti.*
4. *Te odpustke je mogoče nameniti vernim dušam v vicah.*

Rim, pri sv. Petru, dne 7. aprila 1858

Dobrohotno ustrezamo zaželenemu.

PIUS P. P. IX.

Kot dopolnilo napovedi prejšnjega meseca aprila je bil natisnjen tudi že zvezek za mesec maj z naslovom *Zaklad svetih odpustkov v uporabo ljudstvu*. Anonimni pisatelj poučuje, kaj so sveti odpustki za nas in za duše v vicah, način, kako si jih moremo pridobiti in kako naj z njimi ravnamo. Razlaga versko resnico o opravičenju ter odpuščanju grehov in kazni za greh in s tem zavrača protestante, navaja molitve in pobožnosti, ki so jim podeljeni odpustki.

Medtem ko se je don Bosko poslavljaj od Rima in dajal navodila za pospeševanje svojih ustanov v Turinu, so mu pisatelji revije *Civiltà Cattolica*, ki so stanovali na trgu Borgo Nuovo 66, poslali naslednji dopis:

Velezaslužnemu gospodu don Bosku, v hiši grofa De Maistra, Quirinal, nasproti s. Carlina.

Rim, 8. aprila 1858

Velečastiti gospod don Bosko!

P. X.

Patri okoli Civiltà Cattolica bi si želeli imeti vas med seboj, da bi razveselili njihovo skromno mizo. Da, zadnji pih bi radi použili z vami.

Dragi don Bosko, predstavite me velikodušni družini De Maistre in ji za božjo voljo recite, naj mi oprostijo zaradi velike napake, ki mi teži srce: da jim nisem voščil blagoslov-

ljenih velikonočnih praznikov in da nisem prišel na obisk k Mariji. Ona je moja posebna ljubljenska, ker sem jo pripravljaj na prvo sveto obhajilo. Sem pač ubogi pootročeni stavec! Saj je do Quirinala tako kratka pot, vendar je zame kakor potovanje na konec sveta. Pa bom gotovo prišel. Tudi gospe grofici Di Fherai in Celini prav lepe pozdrave. Molite za vašega vdanega in uslužnega služabnika

ANTON BRESCIANI D. C. D. G.

Don Bosko se je odzval povabilu in je preživel zares zadovoljstva poln dan. Ti učeni gospodje, ki so ga tako ljubeznivo obdajali, so bili zaradi svoje preproščine in družinske dobrote kakor otroci.

Ker je bil na kosilu pričujoč tudi generalni predstojnik jezuitov in ker so bili povabljeni tudi nekateri dominikanci, ni trajalo dolgo in že se je začel razgovor v smislu starega učenjaškega prepira med obema redovoma. Don Bosko je molčal. Ko je generalni predstojnik jezuitov videl, da se razgovor razplameneva v pravi boj duhov, je povzdignil glas in dejal: »Posluh! Prepustimo razsodbo o vprašanju sodniku. Med nami je don Bosko. Naj on odloči.«

Don Bosko se je branil. Toda vsi so se obrnili k njemu in rekli, da na vsak način želijo njegovo odločitev.

Tedaj je don Bosko po kratkem uvodu končal svoje izvajanje z besedami: »Moje mnenje je, da je najboljše, če gre brez prepиров.«

Ta odgovor je bil razpravljavcem malo po volji, vendar je dosegel zaželeni uspeh. Don Bosko je dobro poznal vse tiste zgodovinske okoliščine in dejstva, zaradi katerih se je nekoč vnel prepir, ki se ni nikdar končal. Toda kak odgovor naj bi dal?«

Don Bosko se je ob tej priložnosti nekaj dni pred svojim odhodom v Turin poslovil od teh dobrih patrov. Naslednje dni je obiskal in pozdravil vse ugledne osebe, ki so bile z njim tako zelo ljubeznive. Obiskal je tudi gospoda Filipa Canori Foccardija, s katerim sta si ostala vedno dobra prijatelja. Ko se je vrnil v Turin, je znancem, ki so šli v Rim, delil karte s tiskanim naslovom Foccardijevih trgovin. Nanje je lastnoročno pripisal: Z mnogimi pozdravi od vašega prijatelja duhovnika Boska.

Pa tudi dečkov od S. Maria della Quercia ni pozabil in onih iz Assunte, ki jih je vodil opat Biondi. Za velikonočno nedeljo je bil pri njih, da jih je pripravil na sveto obhajilo, in na belo nedeljo se je v spremstvu markiza Patrizija vrnil k S. Maria della Quercia, kjer je daroval sveto mašo in se zadnjikrat poslovil od fantov.

Med kardinali, ki jih je don Bosko pozdravil, je bil njegova eminenca kardinal Tosti, ki ga je večkrat povabil, da je nagovoril gojence zavetišča sv. Miha-

ela. Kardinal se je zahvalil don Bosku za ljubeznivost, in ker je prišel čas, ko je imel navado iti na sprehod, je don Bosko izrazil željo, da bi ga spremljal. Sedla sta v kočijo. Začela sta govoriti o najprimernejšem načinu vzgoje mladine. Don Bosko se je ob raznih obiskih prepričal, da gojenci tega zavetišča niso imeli zaupanja do predstojnikov; še več, bali so se jih, kar je bilo zelo žalostno, ker so bili vzgojitelji duhovniki. Zato je rekel: »Glejte, eminenca, nemogoče je vzgajati otroke, če ti nimajo zaupanja v predstojnike.«

»Toda kako si je mogoče pridobiti to zaupanje?« je vprašal kardinal.

»Tako, da se trudimo, da se nam približajo, in odstranimo vsak vzrok, zaradi katerega bi se nas bali.«

»Kaj naj storimo, da bodo prišli k nam?«

»Moramo se jim približati in se skušamo prilagoditi njihovim okusom. Želite, da naredimo majhen poizkus? Povejte mi, na katerem kraju v Rimu se zbira največ otrok?«

»Na Piazza Termini, na Piazza del Popolo,« je odgovoril kardinal.

»Prav. Pojdimo torej na Piazza del Popolo.«

Kardinal je naročil kočijažu in odpeljali so se tja. Don Bosko je stopil iz vozila in kardinal je od daleč opazoval. Don Bosko je zagledal skupino dečkov, ki so se igrali, in se jim približal. Toda poredneži so zbežali. Potem jih je prijazno poklical in čez nekaj časa so se vrnil. Don Bosko jim je podaril nekaj malenkosti, jih vpraševal o njihovih družinah, se zanimal za igro, ki so se jo igrali, jih povabil, da bi ga skušali ujeti, se udeležil njihove igre in se z njimi zabaval. Tedaj so drugi dečki, ki so bili v skupinah na trgu, prišli bliže k duhovniku, ki jih je ljubeznivo sprejemal in je imel za vsakega toplo besedo in majhno darilce. Povprašal jih je, ali so pridni, ali kaj molijo, ali hodijo k spovedi. Ko je hotel oditi, so šli za njim dobršen del poti in so ga pustili šele, ko je stopil v kočijo in se odpeljal. Kardinal je bil ves iz sebe od začudenja.

»Ste videli?« je rekel don Bosko.

»Imate prav,« je kardinal odgovoril.

Vendar se mu to, kar je videl, ni zdelo zadosten razlog, da bi spremenili sistem vzgoje, kakršen je bil v zavetišču sv. Mihaela. Njegova eminenca je bil avtoritaren. Zanj je veljalo načelo: zaupanje je smrt spoštovanja. Po pogovoru Pija IX. z don Boskom je poklical k sebi nekaj predstojnikov iz zavetišča, poslušal njihovo predstavitev položaja in se prepričal, da je treba odpraviti nekaj glavnih pomanjkljivosti. Toda kardinal Tosti se je uprl vsakemu spreminjanju. Bil je kakor zid in ničesar ni bilo mogoče popraviti, čeprav je sam z vso gorečnostjo in ljubeznijo vodil to ustanovo.

Don Bosko od 28. marca do 13. aprila ni izpustil nobenega dne, da ne bi obiskal več cerkva, znamenitih po pobožnosti do presvete Božje matere Marije ali po pomembnih relikvijah ali zaradi velikih zmagoslavij svete vere. Obiskal je baziliko Svetih apostolov, Sant' Agnese zunaj mestnega obzidja in Sant' Ignazio, kjer je pokleknil pred čudovitim oltarjem, kjer počivajo ostanki sv. Alojzija Gonzage.

Zadnji obiski so veljali konfesiji sv. Petra in katakombam. Po opravljeni molitvi v baziliki sv. Sebastijana, ogledu puščic, ki so zadele svetega tribuna, in stebra, na katerega je bil privezan, je šel v svete podzemeljske hodnike, kjer so počivale kosti tisočev in tisočev mučencev in kjer je sv. Filip Neri prebil vrsto noči v zbrani molitvi. Nato se je odpravil v katakombe sv. Kalista. Tu ga je verjetno pričakoval vitez G. B. De-Rossi, ki je odkril te katakombe. Njemu ga je predstavil mons. di San Marzano.

Kdor vstopa v tiste kraje, čuti tako globoko doživetje, da mu ostane nezbrisno celo življenje. Don Bosko je bil potopljen v svete misli v teh podzemeljskih krajih, kjer so prvi kristjani z navzočnostjo pri sveti maši, v skupni molitvi, ob petju psalmov in poslušanju svetih prerokb, s svetim obhajilom ter ob poslušanju pridig škofov in papežev dobivali moč za mučeništvo, ki jih je čakalo. Nemogoče je ogledovati si tiste kraje brez solz v očeh, saj je tam shranjeno toliko teles, orošenih z lastno krvjo ali zgorelih v ognju vere, tam so grobovi prvih štirinajstih papežev, ki so dali življenje za to, kar so pričevali, in kripti sv. Cecilije. Don Bosko je gledal toliko starih fresk, ki kažejo našega gospoda Jezusa Kristusa v presveti evharistiji, prelepe slike, ki prikazujejo poroko presvete Device Marije s sv. Jožefom, Marijino vnebovzetje in podobe z Božjo materjo Marijo z detetom Jezusom v naročju ali na kolenih. Bil je prevzet od čustva skromnosti, ki žari iz teh slik in ki jo je prvotna krščanska umetnost znala predstaviti v nepopisno vzvišeni lepoti duše in ideala moralne popolnosti, ki so jo pripisovali božanski Devici.

In poleg tega še toliko podob svetnikov in mučencev.

Don Bosko je vstopil v katakombe ob osmih zjutraj in jih zapuščal ob šestih zvečer. Med obiskom je vzel majhno okrepčilo pri redovnikih, ki oskrbujejo katakombe.

72.

POGLAVJE

Don Boskov odhod iz Rima – Palo in ozdravitev – Potovanje po morju – V Genovi: ljudska vera – Prihod v Turin in slavja – Papeževa odločba izročena don Cafassu – Don Bosko razglasi papeževe odpustke v Oratoriju v Valdoccu – Duhovne vaje – Pismo markiza Patrizija: priključene konference in Katoliško branje v deželah papeške države – Pismo kardinala Marinija – Sodbe o don Boskovi kreposti ob ustanovitvi Družbe

DNE 14. APRILA 1858 je don Bosko s klerikom Ruo odpotoval iz Rima. Bil je zadovoljen, ker je položil temelje Salezijanske družbe in s tem zagotovil življenje množici zapuščenih dečkov ne samo v sedanosti, temveč tudi v prihodnosti. Želel se je vrniti po kopnem, toda bil je veliki teden in bilo je toliko tujcev, da ni mogel dobiti prostora v javnih prevoznih sredstvih, ki so prevažala ljudi po poti, za katero se je odločil. Zato je kljub temu da je vedel, kaj bo moral pretrpeti zaradi morske bolezni, potoval po morju.

Na poti se je za kratek čas ustavil v kraju Palo, kjer je našel gostilničarja popolnoma ozdravljenega vročice. Ozdravel je v trenutku in ni nikdar pozabil prejete milosti. Ko je leta 1875 ali 1876 zaradi trgovskih poslov prišel v Genovo, je nadaljeval pot v Turin, ko se je po telegrafu prepričal, da je don Bosko tam. Ker pa je bil don Bosko tisti dan na kosilu pri g. Karlu Ocelllettiju, ga je šel takoj pozdravit in ga kar naprej častil. G. Ocelletti se je vedno z veseljem spominjal pripovedi o njegovem ozdravljenju.

Ko je don Bosko prišel v Civitavecchio, je najprej obiskal papeškega delegata in se nato vkrcal na ladjo. Neki piemontski duhovnik, ki ga je srečal na ladji, je 12. marca 1891 poslal naslednje dragocene besede o tej vožnji:

Prihajajoč iz Carigrada s francosko potniško ladjo sem prispel v Civitavecchio. Na ladji je bilo veliko duhovnikov. Po obliki njihovih klobukov sem sklepal, da so Piemontčani. Med temi sta bila dva, ki sta se mi zdela najbolj dostopna. Ker se nisem upal nagovoriti starejšega, sem se obrnil na mlajšega (klerik Rua) in ga vprašal, kdo bi bil njegov starejši spremljevalec tako prikupnega in častitljivega videza. Rekel mi je, da je to don Bosko, ki sem ga poznal po slovesu, ne pa po videzu. Hitro sem mu hotel poljubiti roko, toda on jo je umaknil in me prikrajšal za tako častno in odlično dejanje. Potem sva govorila o mnogih stvareh, kakor se to dogaja ob takih priložnostih. Zvečerilo se je in potniki so se umaknili v svoje kabine. Toda don Bosko se je bodisi zato, ker ni bilo več prostora v kabinah, ali zato, ker ga je mučila morska bolezen, ulegel na golo mizo ob ograji ladje, ki se je že gugala. Smilil se mi je, zato sem mu ponudil svojo kabino in posteljo. Vendar ponudbe ni sprejel in se mi je velikodušno zahvalil. Srce mi ni dalo, da bi pustil prenočevati tega dobrega duhovnika na deskah na prostem. Šel sem v kabino in prinesel svojo žimnico. Vendar sem se moral krepko boriti, da jo je sprejel.

To naključno srečanje mi je prineslo don Boskovo prijateljstvo. Bil je zgleden duhovnik. Imel sem srečo, da sem spoznal vse, kar se je o njem govorilo v muslimanskem glavnem mestu: tam so ga občudovali zaradi njegove zdržnosti in preproščine.

Don ABRATE MATTEO, kaplan v Sessenu pri Carignanu

Morje je bilo tokrat mirno, vreme prijetno, tako da je don Bosko z novim prijateljem v Livornu izstopil in z njim obiskal nekaj cerkva. Proti večeru so odpluli proti Genovi. Klerik Rua se spominja, da je ladja proti jutru prispela v pristanišče, ki je bilo prekrasno v jutranji zarji. Kakor hitro je bil don Bosko na trdnih tleh, se je takoj odpravil v zavod Artigianelli, kjer sta ga pričakovala g. Jožef Canale in don Montebruno. Popoldne se je odpeljal z vlakom proti Turinu. Na poti po mestu je doživel prijetno presenečenje. Ko je zvonilo angel Gospodov, je veliko ljudi snelo z glave klobuk in celo nosači so vstali s svojih klopi in molili. Pozneje je dostikrat opisoval ta prizor v spodbudo svojim gojencem.

V Turin je prispel 16. aprila. Dečki so ga sprejeli tako veselo in navdušeno, da si noben oče ne bi mogel želeti kaj lepšega niti od lastnih otrok.

Dne 17. aprila je ostal doma, da se je seznanil z nalogami, ki mu jih je osebno sporočil don Alasonatti. Ves popoldan in drugi dan zjutraj je spovedoval notranje in zunanje fante. Dne 18. aprila, drugo nedeljo po veliki noči, so v Valdoccu praznovali njegovo vrnitev tako v cerkvi kakor v obednici in na dvorišču, in to z godbo, deklamacijami, petjem in posebno himno, ki so jo pripravili za to priložnost.

Veselje je povečal še don Bosko z darovi, ki jih je prinesel iz Rima. Vsak je dobil v dar knjižico z naslovom *Novi Dobro premislite*, knjigovezi pa še vsak svetinjico, ki jim jo je poslal sveti oče. Nato je don Bosko razdelil še majhne križe, ki

jih je blagoslovil papež in ki je vsak od njih bil povezan s popolnim odpustkom ob zadnji uri, če si ga pobožno poljubil in izrekel presveto Jezusovo ime. Pevci so prejeli note iz Rima, za katere je Jožef Buzzetti don Boska izrecno prosil.

Nato jim je nekaj večerov z izrazi najglobljšega spoštovanja in ljubezni opisoval dobroto, s katero ga je sprejel papež, in našteval izredne duhovne darove, ki mu jih je naklonil. Spomnil jih je na Božjo pričujočnost, ki mu jo je papež za fante posebno priporočil, in končno povedal še o mošnji zlatih skudov, ki jih je papež daroval za malico in za vse dečke vseh prazničnih oratorijev. To novico so sprejeli z bučnim odobravanjem. Pripovedoval jim je tudi o raznih stvareh in dogodivščinah v Rimu, ki so bile primerne, da jih slišijo. Z nekaterimi člani osrednjega jedra svoje mlade družbe je bil še bolj zaupen in jim pokazal opombe, ki jih je Pravilom napisal Pij IX.

Pohitel je, da je don Cafassu izročil odlok o popolnem odpustku, ki si ga je tako zelo želel. Dne 7. aprila je Pij IX. podpisal listino, s katero mu je papež dal pravico razširiti zaproseni odpustek na nemajhno, pa vendar omejeno število oseb. V to število so bili vključeni duhovniki, ki so tisto leto nadaljevali študij moralke v Konviktu sv. Frančiška Saleškega v Turinu.

Don Caffaso, ki je bil ves iz sebe od zadovoljstva ob tako veliki milosti svetega očeta, je 19. aprila namesto običajnega predavanja govoril o dobljenem odpustku in slušateljem razložil razliko med tem odpustkom in drugimi v smrti ter o prednosti, ki jih ta odpustek ima v primerjavi z drugimi podobnimi odpustki. Držal je v roki papežev odlok, ga stiskal k sebi z ljubeznijo, ki je prihajala iz globine srca, in priporočal svojim konviktovcem, naj si dobro zapomnijo njegovo razlago in priporočila ob sprejemu tako velike milosti ter naj storijo vse, da v trenutku smrti ne bodo ne vredni takega blagra.

Tudi don Bosko je imel podoben nagovor svojim notranjim gojencem. Lastnoročno je napisal naslednje vrstice, ki jih hranimo in ki so jih narekovali v učilnicah, tako da je vsakdo imel en izvod.

Dne 9. marca 1858 sem bil kot konviktovec vključen v število tistih, ki jim je naš skupni oče papež Pij IX. podelil vnaprejšnji papeški blagoslov, se pravi popolni odpustek, ki ga bom prejel v tistem trenutku, ko se bo duša ločila od telesa, z zagotovilom, da bom mogel takoj poleteti v objem svojega Boga in ga uživati celo večnost.

S tako pripravo so dijaki Oratorija v ponedeljek 26. začeli duhovne vaje. Tokrat so se jih udeleževali fantje zasebne šole humanistike in retorike profesorja don Mateja Picca, ki so se že dolgo časa prihajali spovedovat k don Bosku.

Pridigal jih je teolog Anton Belasio iz Sartirane, apostolski misijonar, čigar sposobnost za uporabo primer, prilik in zgodovinskih dogodkov lahko spozna-

mo iz del, ki jih je izdal v tisku. Nekaj klerikov ga je vprašalo, katerih pravil naj bi se držali, da bi postali dobri pridigarji. Odgovoril jim je: veliko pogovora z Gospodom, študij in premišljevanje, izbira dobre in učene družbe.

Don Bosko v tistih dneh ni zanemarjal svoje naloge. Jožef Reano je takole poročal o njegovih večernih govorih fantom. »Nekega večera je vprašal Tomatisa: 'Kdo so glavni človekovi sovražniki?' Odgovor ni bil lahek, toda don Bosko je hotel vzbuditi radovednost vseh. Tomatis in nekateri fantje so odgovorili na don Boskovo vprašanje, vendar odgovori niso bili zadovoljivi oziroma taki, kot si jih je don Bosko želel. 'Trije človekovi sovražniki so: smrt (če te preseneti), čas (ki beži), hudič (ki nastavlja svoje zanke).'

Ob drugi priložnosti je vprašal mladega Fioria: 'Mi lahko nakažeš blaženost, ki ga mora človek imeti na tem svetu?' Fant ni vedel točnega odgovora in don Bosko je dejal: 'Blažen na tem svetu je človek, ki ima mirno vest.'

Včasih je opisoval nebesa, dobrine, ki jih imajo blaženi, prizore angelov, duš in svetnikov, Boga v vsem njegovem sijaju in Marijo v vsej njeni slavi. Ko je začel govoriti, je svoje poslušalce potegnil v vrtinec srečne večnosti.«

Duhovne vaje so se končale z izrednim uspehom in don Bosko je še dolgo pripovedoval o svojem potovanju v Rim, o Cerkvi, o papežu. Opisal je kreposti Pija IX., govoril o ljubezni, ki jo čuti do mladine, in vse okrasil z dogodki iz njegovega življenja.

Če je don Bosko hranil tako lepe spomine na Rim, je tudi v večnem mestu njegova navzočnost pustila drage spomine v srcih Rimljanov. O tem nam priča eno izmed pisem markiza Patrizija.

I. M. I.

Predragi don Bosko!

Rim, 1. julija 1858

Čudno se vam bo zdelo, da vam odgovarjam na pismo z dne 22. maja 1858, toda kaj naj sicer storim? Vaše pismo sem prejel komaj predvčerajšnjim. Prinesel mi ga je Canori, ki ga je našel med drugimi nanj naslovljenimi pismi, pa jih je vse imel pri sebi njegova eminenca Marini.

Naj bo! Upam, da mi ne boste zamerili in da mi boste oprostili to mojo nehoteno napako.

Preidimo takoj k našim prednostnim vprašanjem; naj vam za uvod poročam o priključenih konferencah. Škoda, da ni navzoč njihov začetnik. Brez dvoma bi se veselili, kako se je stvar razvila, sicer za zdaj še v omejenem obsegu, pa vendar tako, da budi upanje za trajno delovanje. Za zdaj število članov ne presega osem, skrbijo pa za enajst fantov.

Ti pridno obiskujejo oratorij pa tudi vrtec. Nekaj jih je, kakor pričajo lastniki delavnic, spremenilo vedenje, kar je treba, tako se zdi, pripisati prizadevanju njihovih delodajalcev. Knjižice smo uvedli z velikim uspehom. Tam dajemo ocene pet, deset, dvajset, pač glede na vedenje fantov. Zaznamujemo jih s pečatom, ki nosi G, kar pomeni obisk v vrtcu. Župnik potem doda še svoj pečat, če je bil gojenec pri katekizmu. Na vsaka dva meseca je majhna prireditve, na kateri razdelimo nagrade. Za sedaj to dobro uspeva. Opat Biondi se je za stvar zelo zavzel in predseduje našim tedenskim sestankom.

Fantje so močno navezani na vas, se vas pogosto spominjajo in si želijo, da bi vas kmalu zopet imeli med seboj. Tudi oni molijo za svoje tovariše v Turinu. Če mi bo mogoče, jih bom za praznik sv. Vincencija sprejel med člane, da bodo tako mogli dobiti odpustke, ki so povezani z našo ustanovo; se že veselijo! Prosim vas, priporočite nas Gospodu, da bo to delo obrodilo čim več dobrih sadov.

Katoliško branje bomo tiskali tukaj, tako se zdi, in bo cenejše kot v Turinu. Stroški za prevoz so preveliki.

Pridobili si bomo dobre sodelavce in tako mogli nuditi dvanajst zvezkov v šestnajstercu s 100 stranmi za 30 bajokov za vsakega člana. Sveti oče je izdal posebno priporočilno pismo dekurionom (poverjenikom); v njem jim priporoča to delo in jih spodbuja k prizadevnemu trudu. Kakor hitro bomo dosegli tri tisoč članov, bomo začeli delati.

Kot pisatelje smo pridobili kanonika Audisia, patra Paria in grofa Tullia Dandola. Zdi se, da bo šlo. Upam, da vas bom mogel jeseni obiskati. Medtem pa molite zame in za nas vse, ki vas imamo tako radi.

Pozdravlja vas opat Biondi, Catini in vsi naši sobratje!

Vaš vdani in ljubeči služabnik G. Patrizi

Tudi kardinal Marini je sporočil don Bosku nekaj novic in ga v pismu prosil, da bi mu povedal svoje vtise o obredih svetega tedna v Vatikanu.

Visoko spoštovani gospod!

Upam, da moja zamuda pri odgovarjanju na vaše visoko cenjeno pismo v vas ni vzbudila suma, da sem pozabil na vašo visokost. Knjige, ki ste mi jih v svoji naklonjenosti poslali, in še posebno lepa izdelava, kar vsi tukaj v Rimu močno občudujejo, me spominjajo ne toliko razumsko kakor veliko bolj čustveno na vas. Zame je pravo veselje, ko se vas pogosto spominjam, in to ne samo v pogovoru s svojimi sorodniki, temveč tudi z drugimi osebami, ker si želim, da bi čednostne in goreče duhovnike vsi poznali.

V prilogi pošiljam odgovore na razna vprašanja, ki ste mi jih postavili v vašem zadnjem pismu, in se vam zahvaljujem za povračilo, ki mi ga obljubljate. Vaši dečki naj zmolijo zame eno zdravamarijo k Brezmadežni in jaz bom zanje storil prav isto z namenom, da bi Bog dal rast semenu, ki ga vi tako velikodušno sejete v njihova srca, da bi raslo v svetem božjem strahu.

Želim, da se obrnete na mojo skromno osebo v vseh zadevah, kjer bi vam to moglo

pomagati. Medtem ko vas srčno pozdravljam, imam čast, da ponovim izraze visokega spoštovanja vaše eminence Vdani služabnik v J. K.

P. kard. MARINI

Rim, 27. julija 1858

Don Bosko je začel s svojimi sodelavci izdelovati konstitucije Salezijanske družbe v obliki, kot jih je priporočil papež. Sporazumno z njimi je skušal uvesti potrebne spremembe. Ta njegova skrb naj bi zaradi raznih okoliščin trajala vse do leta 1874. Dokaz za to je veliko število prepisov pravil in izboljšav ob raznih priložnostih in v mnogih različicah.

Toda vse to je malenkost v primeri s težavami, ki jih je moral premagati, nasprotovanjem, ki ga je moral prenesti, in ovirami, ki jih je moral odstraniti. Moral je priti do svojega cilja in je tudi prišel.

Kanonik Anfossi nam je poročal: »Dostikrat sem imel priložnost, da sem slišal redovnike raznih redovnih družin, ki so vzklikali: 'Kako si don Bosko upa v teh časih ustanavljati novo redovno družino, ko vendar vsi izgubljammo moč?' Nekateri so celo dodali: 'Če don Bosko ne bi naredil nobenega drugega čudeža, bi bila že ustanovitev njegove Družbe zadosti velik čudež.'«

Mons. Bertagna je rekel: »Težave, ki jih je don Bosko moral premagati pri ustanovitvi svoje Družbe, vztrajnost, ki jo je pri tem pokazal, odločnost in zavzetost pri izpeljavi so morale biti, kakor moremo verjeti, osnove v krščanskem upanju, to pa je moralo biti v njem brez dvoma herojsko in nadvse veliko. To je stvar, ki vzbuja visoko občudovanje.«

Mi bomo sklenili takole: Njegovo zaupanje v Boga je bilo neuničljivo in pravilo njegovega življenja lahko povzamemo z besedami Svetega Duha: »Upaj v Gospoda, bodi pogumen, naj se ti okrepi srce,« kajti Gospod bo s teboj (prim. Ps 26,14).

DODATEK

PRVOTNA PRAVILA DRUŽBE SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA, KI JIH JE DON BOSKO PREDSTAVIL LETA 1858 PIJU IX.

Skrb za mladino je bila v vseh časih posebna naloga služabnikov Cerkev. Od dobre ali slabe vzgoje mladine je odvisen dober ali slab razvoj družbe. Sam Božji Odrešenik je pokazal posebno zanimanje za izpolnjevanje te resnice, ko je na zemlji opravljal svoje poslanstvo in vabil otroke, da so prihajali k njemu: Pustite otroke, naj prihajajo k meni! Škofje in zlasti še rimski papeži so po sledeh večnega Duhovnika, našega Božjega Odrešenika, katerega nasledniki na zemlji so, v vseh časih z besedo in spisi pospeševali dobro vzgojo mladine in posebno podpirali tiste ustanove, ki namenjajo svoj trud tej vrsti svoje pastoralne dejavnosti. V naših časih pa je ta potreba še veliko bolj nujna. Nezanimanje mnogih staršev, zloraba tiska, napori krivovercev, ki si prizadevajo pridobiti pripadnike, nas silijo, da se združimo v boju za Božjo stvar pod vodstvom prapora Kristusovega namestnika, da bomo ohranili vero in moralno življenje zlasti pri mladih, ki so zato, ker so revni, izpostavljeni večjim nevarnostim za svoje večno zveličanje. To je tudi namen Družbe sv. Frančiška Saleškega, ki je začela delovati v Turinu leta 1841.

ZAČETEK TE DRUŽBE

Vse od leta 1841 je duhovnik Janez Bosko skupaj z drugimi duhovniki zbiral v za to namenjenih prostorih zapuščene fante v mestu Turinu z namenom, da bi jih zaposlil z razvedrilom in jim istočasno lomil kruh Božje besede. Vse se je dogajalo v soglasju s cerkveno oblastjo. Ker je Gospod blagoslavljal te skromne začetke, se je zbiralo veliko fantov, tako da je leta 1844 njegova ekscelenca mons. Fransoni dovolil spremeniti dve sobi v nekem poslopju²³ v neke vrste cerkev, kjer so opravljali vse obrede, nujno potrebne za posvečevanje praznikov in nedelj, in poučevali dečke, ki jih je bilo iz dneva v dan več. Tja je večkrat prišel birmat tudi nadškof.

²³ Dve sobi, ki sta bili namenjeni duhovnikom voditeljem zavetišča. Leta 1845 se je Oratorij preselil v Valdocco, v hišo Pinardi, kjer je še sedaj.

Leta 1846 je dovolil, da so mogli vsi, ki so prihajali k temu pouku, prejemati sveto obhajilo, opraviti velikonočno dolžnost, biti pri sveti maši in opravljati tridnevnice in devetdnevnic, če je bilo to primerno. Vse to se je od leta 1847 dogajalo v Oratoriju, imenovanem po sv. Frančišku Saleškem. Istega leta je število dečkov tako narastlo, da je postala dosedanja cerkev pretesna, in smo z dovoljenjem cerkvene oblasti odprli na drugem koncu mesta na Viale dei Platani pri Porta Nuovi drug oratorij z imenom sv. Alojzija Gonzage in z istim namenom kot prejšnji. Ko je tudi tukaj zmanjkalo prostora, smo leta 1849 odprli tretji oratorij v Vanchiglii; ta je nosil ime svetega Angela varuha. Ker so postajali časi za vero vedno težji, je cerkveni predstojnik z velikim razumevanjem in ljubeznijo potrdil pravilnik teh oratorijev in postavil za njihovega voditelja duhovnika Boska ter mu dal vsa potrebna pooblastila.

Veliko škofov je prevzelo isti pravilnik in se odločilo uvesti v svoje škofije praznične oratorije. Tedaj se je pokazala v oratorijih glede dela velika potreba. Mnogi starejši fantje niso mogli na tak način dobiti zadostne verske izobrazbe in je zato bilo treba ustanoviti večerne in dnevne verske šole. Ker so bili nekateri zelo revni in tako izpostavljeni nevarnostim, jih je bilo treba zbrati v posebni hiši in jih tako odtegniti slabim vplivom, jih poučiti o veri in jih usposobiti za samostojno življenje. To se dela še sedaj v hiši, ki je ustanovljena zraven zgoraj omenjenega oratorija v Turinu, kjer je število varovancev okoli dvesto. Tudi v Genovi je podobna ustanova v zavodu Artigianelli, ki ga vodi duhovnik Frančišek Montebruno. V tem zavetišču je petdeset fantov. Zaradi zbiranja fantov ob prazničnih dneh v oratorijih, zaradi večernih šol in zaradi vedno večjega števila fantov, ki so sprejeti v zavetišče, je gospodova žetev zelo obilna. Da bi ohranili enovitost duha in discipline, se je od leta 1844 več duhovnikov zbralo v združenje, tako da bi si medsebojno pomagali z zgledom in poukom. Niso imeli nikakršnih zaobljub, temveč so se omejevali na preprosto obljubo, da bodo storili tisto, kar bo v večjo Božjo slavo in v korist lastne duše. Za svojega predstojnika so priznavali Janeza Boska. Čeprav niso naredili obljub, pa so vendar izpolnjevali pravila, ki so tukaj navedena.

NAMEN DRUŽBE

1. Namen te Družbe je zbirati duhovnike, klerike in tudi laike ter se izpopolnjevati s posne-manjem čednosti našega Božjega Odrešenika, zlasti njegove ljubezni do ubogih dečkov.
2. Kakor je Jezus Kristus začel delati in učiti, tako naj bi člani izpopolnjevali sami sebe z izpolnjevanjem notranjih in zunanjih kreposti in s pridobivanjem znanosti. Potem se bodo trudili za korist bližnjega.
3. Prvo dejanje ljubezni bo zbiranje ubogih in zapuščenih fantov za pouk v sveti katoliški veri ob prazničnih dneh, kakor se to dela sedaj v tem mestu Turinu v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, sv. Alojzija Gonzage in sv. Angela varuha.
4. Dobijo pa se dečki, za katere bi bila vsaka skrb zaman, če jih ne bi sprejeli v ustrezne zavode. Zato naj se tam, kjer je mogoče, odpirajo zavodi, kjer bodo dobili stanovanje,

hrano in obleko s sredstvi, ki jih bo Božja previdnost dala na voljo. Medtem ko bodo poučeni o resnicah svete vere, bodo uvedeni v kako obrt, kakor se to sedaj dela v domu, ki je priključen k Oratoriju sv. Frančiška Saleškega v tem mestu.

5. *Zaradi velike nevarnosti, ki so ji izpostavljeni fantje, ki bi radi vstopili v cerkveno službo, si bo ta Družba prizadevala, da bo gojila v pobožnosti in poklicu tiste, ki bodo pokazali posebno sposobnost za študij in nagnjenje k pobožnosti.*

Ko bo šlo za izbiro fantov, ki naj bi študirali, bodo imeli prednost najresnejši, ki sicer ne bi mogli opraviti svojega študija.

6. *Potrebo po obrambi katoliške vere je močno čutiti tudi pri odraslih iz nižjih plasti ljudstva, zlasti na podeželju. Zato si bodo člani Družbe prizadevali pridigati duhovne vaje, širiti dober tisk in uporabljati vsa sredstva, da se z besedo in spisi zajezi val brezboštva in krive vere, ki preti, da vdre med neizobražene in nevedne. To sedaj delamo s pridiganjem, občasnimi duhovnimi vajami in z izdajanjem katoliškega branja.*

OBLIKA DRUŽBE

1. *Vsi člani Družbe so povezani med seboj samo z vezjo bratske ljubezni in preprostimi obljubami, kar jih druži, da so eno srce in ena duša v Božji službi.*
2. *Z vstopom v Družbo noben član ne izgubi državljskih pravic, tudi ne po zaobljubah, zato ohranja pravico do imetja, pravico dedovanja, podarjanja in prejemanja. Toda ves čas, ko bo v Družbi, ne bo mogel razpolagati s svojim imetjem, razen v mejah in načinu, kakor bo to določil vrhovni predstojnik.*
3. *Sadovi tega imetja bodo ves čas njegovega bivanja v Družbi pripadali njej. Predstojnik pa lahko določi, da bodo sadovi delno ali v celoti pripadali kakemu sorodniku ali drugi osebi v potrebi.*
4. *Duhovniki in kleriki tudi po zaobljubah ohranjajo svoje imetje in dohodke, vendar jih ne bodo upravljali in izrabljali v svojo korist.*
5. *Upravljanje lastnine, nadarbine in vsega, kar je član prinesel v Družbo, pripada vrhovnemu predstojniku, ki bo sam ali po svojem zastopniku upravljal in prejemal sadove, dokler bo član ostal v Družbi.*
6. *Prav tako bo vsak duhovnik izročil predstojniku mašno miloščino, drugi pa, kleriki ali laiki, mu bodo izročili in dali v skupno lastnino vsake vrste denar, ki bi si ga pridobili na kakršen koli način.*
7. *Družba bo vsakomur priskrbela hrano, obleko in vse, kar je potrebno v življenju, bodisi ko bo član zdrav ali bolan. Predstojnik lahko iz pametnega razloga da članu na voljo tisti denar ali tiste predmete, za katere bo menil, da jih bo znal uporabiti za večjo Božjo slavo.*
8. *Prav tako lahko po lastni presoji z oporoko prepusti svoje imetje Družbi ali komur koli.*
9. *Če kak član Družbe umre brez oporoke, deduje tisti, ki ima da tega pravico.*

10. *Zaobljube obvezujejo člana tako dolgo, dokler ostane v Družbi. Tiste, ki iz pametnega razloga ali po previdni sodbi predstojnikov zapustijo Družbo, lahko vrhovni predstojnik matrne hiše odveže od zaobljub.*
11. *Vsakdo naj se trudi, da bo vztrajal v svojem poklicu do smrti. Če bi kdo zapustil Družbo, ne bo mogel za čas, ki ga je preživel v njej, zahtevati ali vzeti s seboj ničesar razen tistega, kar mu bo predstojnik prepustil kot primerno. Lahko pa bo vzel s seboj tiste stvari, ki si jih je ob vstopu v Družbo pridržal kot lastne. Ne bo pa mogel zahtevati nikakršne odškodnine za čas, ki ga je preživel v Družbi.*
12. *Če je treba kje drugje odpreti novo hišo, naj vrhovni predstojnik vse, kar se tiče duhovne in telesne blaginje, uredi s krajevnim škofom po pravilih, kot jih podajamo spodaj.*
13. *Ko gredo odpirat novo postojanko, morata biti vsaj dva člana, od njiju vsaj eden duhovnik. Vsaka postojanka je odgovorna za upravljanje s prejetimi ali prinesenimi dobrinami, vendar vedno v mejah, kot jih določa vrhovni predstojnik.*
14. *Vrhovni predstojnik sprejema novince, jih pripušča k zaobljubam in odpušča, kakor se mu zdi boljše v Gospodu. Vendar se bo ravnal po pravilniku, ki odloča o sprejemu, in ne bo odslovil nikogar, ne da bi se prej posvetoval s predstojnikom hiše.*

O ZAOBLJUBI POKORŠČINE

1. *Prerok David je prosil Gospoda za razsvetljenje, da bi spoznal Božjo voljo. Božji Odrešenik nam je zagotovil, da ni prišel izpolnjevati svoje volje, temveč voljo svojega Očeta, ki ga je poslal. On nam zagotavlja, da tisti, ki naredi zaobljubo pokorščine, izpolnjuje Božjo voljo.*
2. *Ta zaobljuba se na splošno razteza na to, da se ne ukvarjamo z drugimi stvarmi, ampak s tistimi, ki jih vsakokratni predstojnik šteje za večjo Božjo slavo in v korist lastne duše.*
3. *Na poseben način pa se nanaša na izpolnjevanje pravilnika, kot ga imajo v domu, ki je priključen Oratoriju sv. Frančiška Saleškega. Obveznost izpolnjevanja tega pravilnika pa ne veže pod grehom, razen v stvareh, ki so nasprotno Božjim in cerkvenim zapovedim ter odločitvam predstojnikov z izrecnim namenom, da vežejo v moči obljube pokorščine.*
4. *Krepost pokorščine nam zagotavlja, da izpolnjujemo Božjo voljo: kdor posluša vas, mene posluša, in kdor zavrača vas, mene zavrača.*
5. *Vsak naj zatorej ima predstojnika za svojega očeta in ga v vsem hitro in z veselim srcem uboga.*
6. *Nobeden naj ničesar ne prosi in ne zavrača. Če pa kdo meni, da mu kaka stvar škodi, naj to spoštljivo razodene predstojniku in se vda v Božjo voljo, kakršen koli bo že odgovor.*

7. Vsak naj ima veliko zaupanje do svojega predstojnika in naj mu ne taji nobene skrivnosti svojega srca.
8. Naj se vsak pokorava brez kakršnega koli odpora ali v dejanju, ali v besedah, ali v srcu. Kolikor bolj je kaka stvar zoprna, toliko večja je zasluga, če jo izpolni.
9. Nihče naj ne pošilja pisem brez dovoljenja predstojnika ali tistega, ki ga nadomešča.

ZAUBLJUBA UBOŠTVA

1. Bistvo zaobljube uboštva v Družbi je v tem, da vsi živijo skupno življenje tako glede hrane in obleke, in v tem, da nihče pred nikomer ničesar ne zaklepa.
2. Prav tako spada k tej zaobljubi dolžnost, da vsak skrbi za red v svoji sobi in skuša okrasiti svojo dušo s krepostmi in ne sten sobe s slikami.
3. Nihče naj nima denarja pri sebi in naj ga ne hrani pri drugih iz katerega koli vzroka.
4. Kar se tiče potovanja ali če predstojnik koga pošlje odpret ali upravljat kako dobrodelno ustanovo ali opravljat dušnopastirsko službo ali ob kaki drugi posebni priložnosti, bo predstojnik glede na okoliščine časa, kraja in osebe dal svoja navodila.
5. Dajanje ali prejemanje na posodo, razdajanje lastnih ali skupnih predmetov brez dovoljenja predstojnika ni prepovedano samo zunaj, temveč tudi znotraj hiše.
6. Če kdo prejme kak dar, naj ga takoj nese k predstojniku, ki ga bo izročil ekonomu, da ga bo dal v blagajno Družbe.

ZAUBLJUBA ČISTOSTI

1. Kdor ima oprava z mladino, se mora brez dvoma krasiti z vsemi krepostmi. Toda angelsko čednost, ki je tako zelo draga Božjemu Sinu, čednost čistosti, mora vsak izpolnjevati v najvišji meri.
2. Kdor ni gotov, da bo mogel ohraniti to čednost v dejanjih, besedah in mislih, naj ne dela zaobljub v tej Družbi, kajti na vsakem koraku bo izpostavljen nevarnosti. Kajti besede, pogledi in celo indiferentna dejanja lahko tisti, ki so že postali žrtve človeških strasti, razlagajo hudobno.
3. Zato naj bo vsak zelo previden v pogovorih z dečki katerega koli položaja in stanu.
4. Izogibati se je treba pogovora z osebami drugega spola in s posvetnjaki, če bi slutili, da bo ta čednost v nevarnosti.
5. Nihče naj ne hodi na domove znancev in prijateljev brez izrecnega dovoljenja predstojnika, ki mu bo, če bo mogoče, dodelil spremljevalca.
6. Učinkovita sredstva za izpolnjevanje te čednosti so natančno izpolnjevanje nasvetov spovednika, zatajevanje vseh čutov in skromnost, pogosti obiski Jezusa v najsvetejšem zakramentu, pogosti vzdihljaji k presveti Devici Mariji, sv. Frančišku Saleškemu in sv. Alojziju Gonzagi, ki so glavni zaščitniki naše družbe.

NOTRANJE VODSTVO DRUŽBE

1. Družbo vodi svet, ki ga sestavljajo rektor, prefekt, ekonom, duhovni vodja ali katehet in trije svetovalci.
2. Rektor bo izvoljen dosmrtno. Njemu pripada sprejem ali zavrnitev prosilcev v Družbo. On določa vsakemu opravila tako v duhovnem kakor v časnem pogledu.
3. Rektor si bo iz članov družbe imenoval namestnika in bo njegovo ime in priimek napisal na listek, ki ga bo položil v zapečateno pismo in varno zaklenil. Na ovojnici bo napisano: nadomestni rektor.
4. Namestnik bo nadomeščal rektorja od njegove smrti do izvolitve novega rektorja.
5. Da more kdo biti izvoljen za rektorja, mora živeti vsaj šest let v Družbi, biti star najmanj trideset let in se zgledno obnašati med svojimi sobraty. Če so izpolnjeni ti pogoji in so dane druge sposobnosti v najvišji meri, lahko škof ordinarij zniža starost na 26 let.
6. Rektor ne bo dokončno veljavno izvoljen, dokler ga ne potrdi cerkveni predstojnik kraja, kjer je matična hiša.
7. Volitve naslednika umrlega rektorja bodo potekale takole: po rektorjevi smrti se bodo zbrali prefekt, ekonom, duhovni vodja, trije svetovalci in namestnik. Če bo čas in kraj dopuščal, bodo povabili tudi ravnatelje posameznih hiš. Po molitvi Iz globočine za dušo pokojnega rektorja in klicu na pomoč Svetega Duha s himno Pridi Stvarnik Sveti Duh bodo volitve. Tisti, ki bo zbral dve tretjini glasov, bo novi rektor.

O DRUGIH PREDSTOJNIKIH

1. Službe drugih predstojnikov bo po potrebi določil rektor.
2. Duhovni vodja bo vsekakor skrbel za novince in se trudil, da se bodo naučili izpolnjevati duha ljubezni in gorečnosti za duše, ki morata prevevati tistega, ki se hoče popolnoma posvetiti skrbi za zapuščeno mladino.
3. Prav tako je naloga duhovnega vodje, da spoštljivo opozori rektorja, če bi opazil, da zanemarja izpolnjevanje pravil Družbe.
4. Posebna skrb duhovnega vodje je nadzor nad moralnim vedenjem vseh članov Družbe.
5. Prefekta in duhovnega vodjo izbere rektor. Ekonom in trije svetovalci bodo izvoljeni z večino glasov.
6. Prefekt nadomešča odsotnega vrhovnega predstojnika v vseh nalogah, ki mu jih bo zaupal rektor.
7. Ekonom bo prevzel skrb za dobro opravljanje materialnih zadev.
8. Ekonom naj skrbi, da se prepreči vsak nepotreben izdatek v kuhinji, delavnicah, spalnicah, kleti in podobno. Ker mora on skrbeti za zidavo in oskrbo, naj poskrbi, da se bo vse opravilo s potrebnim varčevanjem. Pri pogodbah in večjih izdatkih pa se bo moral domeniti s prefektom.

9. *Svetovalci bodo soodločali v vsem, kar se tiče sprejema ali odslovice kakega člana hiše, in v vseh stvareh, ki se tičejo splošnega delovanja Družbe.*
10. *Ko je kak član Družbe poslan, da vodi kako hišo, prejme naslov ravnatelja, vendar je njegova oblast omejena na dom, ki ga vodi. Ob smrti rektorja je tudi on povabljen k izvolitvi novega rektorja, in če izvolitev še ni bila izvedena, bo tudi on prispeval svoj glas.*
11. *Vsak izmed predstojnikov, z izjemo rektorja, bo ostal v službi tri leta in bo lahko znova izvoljen.*

SPREJEM V DRUŽBO

1. *Če kdo prosi za sprejem v Družbo, se bo duhovni vodja o vsem natančno seznanil in to sporočil rektorju.*
2. *Rektor bo prosilca predlagal ali tudi ne za sprejem, glede na to, ali se mu bo zdelo primerno ali ne. Ko bo zbor glasoval, bo sprejet, če dobi večino glasov.*
3. *Preizkušnja traja eno leto. Nobeden pa ne bo mogel narediti zaobljub, če ni dopolnil 16. leta starosti.*
4. *Zaobljube se bodo ponovile dvakrat za dobo treh let. Po šestih letih bo vsak svoboden, da jih obnavlja vsake tri leta ali pa naredi večne zaobljube, se pravi, da se obvezuje za izpolnjevanje zaobljub za celo življenje²⁴.*
5. *Da more biti kdo sprejet v Družbo, mora poleg moralnih dolžnosti, ki jih terjajo pravila, svoje obnašanje potrditi tudi z naslednjimi listinami: 1) rojstni in krstni list, 2) samski list, 3) potrdilo, da nima dolgov, 4) potrdilo o nekaznovanju, 5) potrdilo, da nima nobenega zadržka, da bi postal duhovnik, 6) dovoljenje staršev, preden bo naredil zaobljube.*
6. *Zdravstveno stanje naj bo tako, da bo vsaj v letu preizkušnje mogel izpolnjevati vsa pravila Družbe.*
7. *Vsak prosilec, ki prihaja z namenom, da bi študiral, mora prinesiti: 1) osebno perilo in obleko, ki obsega vsaj vse tisto, kar morajo imeti gojenci zavoda; 2) petsto frankov za izdatke v času preizkušnje; 3) tristo frankov na koncu leta preizkušnje, preden bo naredil zaobljube.*
8. *Sobratje pomočniki bodo prinesli samo osebno opremo in 300 frankov brez drugih obveznosti.*
9. *Rektor lahko oprosti od izpolnitve pogojev pod členom 7, če so za to razlogi, zaradi katerih naredi večjo ali manjšo izjemo.*

²⁴ Do 4. člena so pravila vzeta iz rokopisa 1857/58. Od člena 5. do konca tega poglavja so dodatki iz don Boskovega rokopisa 1858/59. Zdi se, da je nekatere člene svetoval don Bosku papež Pij IX.

10. *Skupnost bo oprta na pomoč Božje previdnosti, ki pomaga vsakemu, ki vanjo zaupa. Vsakemu članu bo priskrbela, kar mu je potrebno tako v času zdravja kakor tudi v bolezni. Vendar pa se skupnost zavezuje za to samo za člane, ki so že naredili zaobljube.*
11. *Vsem se toplo priporoča, da se ne navzamejo navad v kakršnih koli zadevah, tudi v indiferentnih, ter da skrbijo za čistočo obleke, postelje in sobe. Vsak naj se potrudi, da ne bo posveten in domišljav. Najlepša obleka vsakega redovnika je svetost življenja, povezana z zglednim obnašanjem v vseh dejanjih.*
12. *Vsak naj bo pripravljen, da bo trpel, če bo treba, vročino, mraz, žejo, lakoto, pomanjkanje in zaničevanje vsakokrat, ko bi to zahtevala Božja slava ter zveličanje lastne duše in duš drugih.*

POBOŽNE VAJE

1. *Delavno življenje, h kateremu je usmerjena naša Družba, ne dopušča, da bi člani opravljali veliko pobožnih vaj skupaj. To bodo nadomestili z medsebojnim dobrim zgledom in s popolnim opravljanjem splošnih dolžnosti dobrega kristjana.*
2. *Tedensko prejetje svetih zakramentov, urejenost v osebi, jasno in razločno izgovarjanje besed pri božji službi ter skromnost v govorjenju, pogledih, hoji doma in zunaj doma morajo biti značilne lastnosti naših članov.*
3. *Vsak dan naj ne bo manj kot pol ure ustne in premišljevalne molitve, razen v primeru, da je kdo oviran zaradi opravljanja svete službe.*
4. *Vsak dan naj vsak zmoli rožni venec in naj posveti nekaj časa duhovnemu branju.*
5. *Vsak teden naj se vsak v petek posti na čast trpljenju našega Gospoda Jezusa Kristusa.*
6. *Vsak zadnji dan v mesecu naj bo duhovna obnova z vajo za srečno smrt, ko vsak tako uredi svoje časne zadeve, kot če bi moral stopiti v večnost.*
7. *Rektor bo lahko oprostil te vaje v tem času in tiste posameznike, kakor bo menil, da je bolje v Gospodu.*
8. *Ko bo Božja previdnost poklicala v večnost kakega člana, laika ali duhovnika, bodo vsi člani Družbe zanj darovali eno sveto mašo. Tisti, ki niso duhovniki, bodo vsaj enkrat prejeli sv. obhajilo za dušo pokojnega.*
9. *Isto dejanje krščanske ljubezni se bo opravilo ob smrti očeta ali matere kakega člana, vendar samo v domu, kjer prebiva član, ki so mu umrli starši.*

A. M. D. G.

KAZALO

1. POGlavJE 7
1854 – Katoliško branje: ponatis Življenjepisa mladeniča Alojzija Comolla – Prošnja grofu De la Margherita za podporo – Neredi zaradi zvezka o revolucijah – Dopisovanje z Rosminijem glede tiskarne
2. POGlavJE 12
Desetletja Oratorija – Konferenca: don Boskovi sodelavci so prvič imenovani salezijanci – Uspešne pridige – Praznik sv. Frančiška Saleškega in nagrade za lepo vedenje fantom in klerikom – Mesečno ocenjevanje – Herojska don Boskova ljubezen pri lajšanju hudih bolečin njegovih fantov – Dar ozdravljanja – Očetovska skrb za bolnike
3. POGlavJE 18
Katoliško branje – Prvo leto te publikacije – Don Boskovo sporočilo članstvu – Spreobrnjenje nekega valdežana – Sporočilo škofa iz Bielle o spletkah protestantov – Kazenski zakonik proti kleru in vojaški nabor klerikov
4. POGlavJE 23
Turinsko semenišče proda don Bosku del zemljišča – Še drugi predlogi za izgradnjo stavbe za tiskarno – Don Boskova pisma Rosminiju in opatovi odgovori – Katoliško branje: Zbirka sodobnih znamenitih dogodkov – Knjigoveznica kot tretja notranja delavnica Oratorija
5. POGlavJE 30
Praznični oratoriji – Sodelovanje škofijskih in redovnih duhovnikov v Turinu – Predsedniki praznovanj – Zbližanje družbenih razredov in ljubezen fantov do njihovih dobrotnikov – Moralna zadoščenja – Spoštovanje do duhovnika in njegovi blagodejni učinki – Postni katekizem – Čudovita vztrajnost nekega fanta pri obisku Oratorija – Don Bosko odstopi Rosminiju zemljišče za tiskarno, ki ga je kupil od semenišča – Don Bosko v Castelnovu in čudežno ozdravljenje nekega fanta – Zaplemba imetja turinskega semenišča

6. POGlavJE 37
Minister Urbano Rattazzi v Oratoriju – Don Boskova pridiga o življenju svetega papeža Klementa – Nevarno vprašanje in moder odgovor – Razgovor ministra Rattazzija z don Boskom – Previdnostne simpatije
7. POGlavJE 43
Nove stiske Oratorija – Okrožnice za novo loterijo – Rattazzi in turinski župan sprejmeta srečke – Nepredvideni spovednik – Žrebanje loterije – Duhovne vaje za zunanje gojence – Štirideseturna pobožnost v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega – Ognjena kroglja nad sanjskimi poljanami – Izkušnje, s katerimi je mogoče preprečiti neprijetnosti pri slovesnostih – Praznik sv. Alojzija – Katoliško branje
8. POGlavJE 49
Kraljeva pomoč don Bosku – Za vodstvo Oratorija ni več zadosti samo rektor – Don Viktor Alasonatti, prvi prefekt in ekonom – Izredne kreposti tega duhovnika
9. POGlavJE 54
Napovedana azijska kolera – Njen izbruh v Turinu – Občina se zateče po pomoč k Mariji Tolažnici – Previdnostni ukrepi v Oratoriju – Umrljivost na valdoškem področju – Don Bosko daruje svoje življenje za svoje gojence – Pomemben govor – Krepostno obnašanje don Boskovih gojencev – Don Bosko začne obiskovati zbolele za kolero – Sinovi vredni svojih očetov – Previdnostni nasveti in poučitev – Fantje kot bolniški strežniki – Pomoč obolelim in velikodušnost matere Marjete – Oblast ukaže izprazniti več samostanov
10. POGlavJE 63
Don Boskova mirnost in pogum fantov pri strežbi za kolero zbolelim bolnikom – Bolnišnice za okužene in ploha kamenja – Dogodivščine v domovih obolelih – Don Bosko prinese za kolero bolnega v bolniško sobo – Nov poziv za še več bolničarjev – Marija ozdravi mater klerika Francesca
11. POGlavJE 70
Nevarna bolezen Janeza Cagliariera – Preroško videnje – Okrevanje, ponovni padec v bolezen, ozdravljenje – Cagliarirova preobleka – Posledice in potrdilo napovedi
12. POGlavJE 76
Javna pohvala don Boskove dobrotelčnosti in njegovih sinov – Don Bosko se županu v Pinerolu ponudi za strežbo obolelim za kolero – Pismo Nikolaja Tommasea – Ugledni obiski Oratoriju in don Boskova vljudnost do njegovih fantov – Nekemu kleriku svetuje prelatsko kariero – Katoliško branje – Verolomen oderuh

13. POGlavJE 81
V Castelnuovu – Don Bosko sprejme Dominika Savia – Kleriške preobleke – Dominik Savio in Jožef Bongioanni v Oratoriju – Glavni don Boskov namen za navajanje fantov k učenju – Loterija slonokoščenega križa – Sirote za kolero umrlih staršev – Don Bosko se ponudi, da jih bo poučeval – Županovo pismo – Prvi don Boskov obisk sirot pri sv. Dominiku – Županova zahvala – Razred najmanjših v Oratoriju
14. POGlavJE 89
Katoliško branje – Odgovori generalnih vikarjev, ki jih je povabil, da bi ga razširjali – Galantuomo za leto 1855 – Razdor med valdežani – Don Boskovo pismo valdežanskemu pastoru De Sanctisu, ki so ga preganjali njegovi verski somišljeniki – Odgovor – Dvoje pisem istemu pastoru s povabilom, da bi se vrnil k Bogu – Obiski, razprave, trdovratnost – Nesrečna smrt
15. POGlavJE 97
Katoliško branje – Jubilej in pobožne vaje za obisk cerkva – Dečki Oratorija rešeni kolere – Don Bosko in edini primer kolere – Pij IX. razglasi versko resnico Marijinega brezmadežnega spočetja – Slovesnosti in zahvalne prireditve v Oratoriju – Don Boskova ljubezen do Marije kot odgovor na njeno dobroto
16. POGlavJE 103
Don Bosko in krepost čistosti
17. POGlavJE 110
Pripravljanje zakona o zaplembi cerkvenega premoženja in ukinitvi samostanov – Pretnje ustanovne listine opatije Altacomba – Dve kraljici dobrotnici Oratorija – Dvoje sanj: veliki pogrebi na dvoru – Kralj ne sprejme don Boskovih opominov – Zakon predložijo parlamentu – Don Bosko se pripravlja na novo pridiganje
18. POGlavJE 117
1855 Razprava v poslanski zbornici o zasegu cerkvenega premoženja – Smrt kraljice Marije Terezije – Opozorilo kralju – Smrt kraljice Marije Adelaide – Pričevanje o napovedi teh dveh smrti – Velikodušno in previdno dejanje pridobi don Bosku več mogočnih zaščitnikov – Fantje, ki so jih priporočili ministri in kraljevska hiša – Pridiganje v Villastellonu – Don Bosko pridobiva duše za Boga tudi na potovanju
19. POGlavJE 125
Piemont se poveže s Francijo in Anglijo proti Rusiji – Smrt kneza Ferdinanda – Poslanska zbornica sprejme zakon o ukinitvi samostanov – Markiz Dominik Fassati katehist v Oratoriju – Vesel in svet karneval v Oratoriju – Pametna ocena prazničnih Oratorijev

20. POGlavJE 130
KATOLIŠKO BRANJE – Don Boskova uteha zaradi vrnitve nekaterih fantov k pravi veri in zaradi krsta nekega žida in nekega valdežana – Dominik Savio prosi za spreobrnjenje protestantov in napove don Bosku skorajšnjo smrt nekega odpadnika – Don Bosko uči fante, kako naj postanejo sveti sorazmerno z njihovo starostjo – Savieva iznajdljivost kako delati za duše – Njegov prijatelj Janez Massaglia – Klerik Rua naredi tri obljube za eno leto – Mati Božja iz Taggie – Duhovne vaje v velikonočnem času
21. POGlavJE 138
Generala – Don Bosko in duhovne vaje za mlade kaznjence – Rattazzi mu dovoli, da jih popelje na izlet – Veselo naznanilo – V Stupinigiju – Goreča ljubezen do mladih jetnikov – Kraljevsko združenje za obrambo fantov, odpuščenih iz poplajševalnice – Prestreženo prijetje
22. POGlavJE 147
Katoliško branje: CERKVENA LASTNINA – Episkopat predlaga vladi, naj umakne zakon o ukinitvi samostanov – Pocestni hrušč, laži in izdaje – Maksim d'Azeglio kralju – Smrt enega izmed sinov Viktorja Emanuela – Senat odobri zakon – Molitve v Oratoriju – Zadnji zveličavni opomini vladarju – Mnenje cesarističnih teologov – Kralj podpiše zakon – Don Bosko kara dvornega svetovalca – Viktor Emanuel v Oratoriju – Prezirljive generalove ocene don Boska – En prijatelj več
23. POGlavJE 157
Novi načrti za tiskarno – Katoliško branje – Razgovor med odvetnikom in podeželskim župnikom o zakramentu spovedi – Zavetišče krščanske ljubezni v Pinerolu in katehumeni – Don Boskov godovni dan in velikodušna obljava – Praznik sv. Alojzija in priorjeva dobrota – Nove odredbe o verskem pouku
24. POGlavJE 163
Oratorij vedno potrebuje pomoč – Pomoč ustanove Pia Opera della mendicità istruita (kraljeva ustanova za izobraževanje revnih) – Renato d'Agliano in uslišana prošnja – Mala loterija nekaj slik – Ustrežena prošnja – Načrt loterije – Poziv javni dobrotelnosti – Markiz di Cavour sporoči don Bosku težko obolenje Rosminija, ki malo zatem umre – Zapisnik o izvedeni loteriji – Sporočilo o loteriji dobrotnikom
25. POGlavJE 171
Vsakdanji kruh v Oratoriju – Božja previdnost in don Bosko – Propade načrt tiskarne – Odlično obnašanje fantov iz Oratorija v privatnih šolah – Junaški prinašalec miru – Don Boskove težave med jesenskimi počitnicami in njegova pripoved ob razdelitvi nagrad – Izpolnjena in nagrajena obljava materi Božji Mariji – Opomini fantom, ki so se vračali domov – Savio in Massaglia se nočeta ločiti od don Boska

26. POGlavJE 177
Galantuomo, narodni letopis za leto 1856 – Svojim prijateljem – Začetek leta 1855 – Galantuomo gre na vojno na Vzhod – Obisk morja – Krim – Kolera na Krimu – Prihodnja usoda domovine
27. POGlavJE 185
Fant, ki je vzljubil don Boska, še preden ga je srečal – Prisrčno snidenje – Sramotenje in toča kamenja – Don Bosko sprejme v Oratorij nekaj svojih žalivcev – Pri sv. Ignaciju; liberalni časnikar; odpad in smrt – Katoliško branje – Don Boskova pisma grofu d'Agliano
28. POGlavJE 193
Don Boskove povezave z gospodo – Kako se je vedel v njihovih domovih – Razlogi, zakaj je hodil na kosila, in njegovo vedenje – Njegova potrpežljivost, ljubeznivost in zatajevanje – Naklonjenost in velikodušnost do don Boska in želja, da bi bil pogosto njihov gost – Njegova skromna zadržanost – Odkritosrčni opomini – Hvaležnost in priznanje za prejete dobrote
29. POGlavJE 210
Odpoved dveh protestantov – Pismo Dominika Savia njegovemu očetu – Edinstveno odkritje nekega bolnika – Huda kraljeva bolezen – Don Bosko ne sprejema predmetov, ki so jih zaplenili v samostanih – Katoliško branje – Življenje sv. Martina, škofa iz Toursa – Moč dobre vzgoje – Oratorijska godba – Izlet v Castelnuovo in praznik sv. rožnega venca – Don Bosko in gosposki sinovi – V Oratorij je sprejet Kamil Gavio
30. POGlavJE 219
Šolsko leto 1855/56 – Prepričevanje fantov in njihovih staršev o don Boskovi svetosti – Izročitev seznama knjig, ki jih ima vsak gojenec pri sebi – Tretji razred gimnazije v Oratoriju – Katoliško branje – Kratak katekizem za otroke – Pismo kanoniku Vogliottiju; kleriki sodelujejo pri obredih v stolnici; priporočilo fantom za semenišče v Chieriju – Praznik Brezmadežne – Voščila dobrotnici za božične praznike – Šolske brate odpustijo iz državnih šol
31. POGlavJE 224
Don Bosko in njegovi gojenci – Neverjetne spremembe navad – Spreobrnjenje malega nevernika – Uresničena napoved zmagoslavja nad zakrknjenim srcem
32. POGlavJE 229
Don Cafasso presoja don Boskove sanje – Sanje o 22 lunah – Smrt Sekunda Gurga – Don Boskova pobožnost do vernih duš v vicah – Smrt Kamila Gavia – Izpolnitev napovedi o koncu nekaterih fantov

33. POGlavJE 236
Don Bosko oskrbi škofije z duhovniki
34. POGlavJE 250
1856 – Don Boskov sveti misijon v Viarigiju – Nasprotovanje – Prve pridige in napovedi kazni – Norec – Nenadna smrt – Zgovornost, ki jo je vzbudila krsta – Don Alasonattijevo pismo kanoniku Rosazu – Grignaschi se odpove svojim zmotam – Don Boskova krščanska ljubezen in Grignaschijeva nespokorjena smrt
35. POGlavJE 259
Dečki, ki jih je priporočila državna oblast – Don Boskovo ravnanje v teh primerih – Prošnja za posojilo v Državni posojilnici – Don Bosko in Rattazzi – Don Boskova trdnost v javni obrambi resnice – Novi šolski zakoni – Varstvo matere Božje Marije – Letne ocene
36. POGlavJE 266
Katoliško branje – Lahk način, kako se naučiti Sveto pismo – Don Boskova okrožnica članom – Pastirsko pismo škofa iz Bielle – Odpustki – Nadbratovščina za zadoščevanje za preklinjanje in nespoštovanje praznikov – Življenje svetega Pankracija – Izmenjava pisem in razprav med don Boskom in nekim protestantom
37. POGlavJE 275
Ponovna gradnja drugega dela zavetišča – Zaupanje v Boga in Marijo mater Božjo – Iskanje sredstev – Podpora cerkvene ustanove sv. Pavla – Nevarna soseščina tistih, ki se ne spovedujejo – Rattazzijevo pismo in dar – Dolgovi pri peku – Skupne zadeve z rosminijanci – Mesec maj v Oratoriju – Gorečnost Dominika Savia in njegovo slabotno zdravje – Praznik ustave – Dečki, pevčki v Susi
38. POGlavJE 282
Delovanje konferenc sv. Vincencija Pavelskega – Ustanovitev svobodne konference v Oratoriju v Valdoccu – Priključitev k višjemu svetu konferenc v Turinu – Malo zgodovine konferenc v don Boskovih oratorijih
39. POGlavJE 288
Družba Brezmadežne – Njen pravilnik – Dobro, ki ga prinaša gojencem – Don Boskova pisma nekemu dečku – Novi odpustki – Praznik sv. Alojzija – Zasledovani in obvarovani dečki
40. POGlavJE 297
ZGODOVINA ITALIJE. – Poseben namen – Pohvala tiska in uglednih osebnosti – Poklon te knjige papežu in dobrotnikom – Nesprejet predlog vlade – Še več izdaj – Korist, ki jo je družba imela od te zgodovine – Prevod v angleški jezik

41. POGlavJE 305
Don Boskova spomenica o poteku Oratorija v tem letu – Don Boskovo pismo župnikom, v katerem jim priporoča dečke na počitnicah – Deček, ki je zbežal z doma in so ga sprejeli v Oratorij – Dečki, ki jim je praznični Oratorij storil usluge – Kleriki prosijo nasvete za poklic – Don Bosko in priključena Konferenca – Don Bosko pri sv. Ignaciju in njegova pisma Oratoriju – Strela – Tebe Boga hvalimo ob don Boskovi vrnitvi v Turin – Katoliško branje – Pridiganje – Dijaki učiteljišča v Oratoriju – Pismo kneginji Montmorency – Novi odpustki – Praznik Marije Vnebovzete
42. POGlavJE 314
Na novo zgrajen del hiše se podre – Vidna Božja pomoč in varstvo – Jožef Buzzetti in njegova ljubezen do don Boska – Ljubezniva pisma dobrotnikov – Pogreb dr. Vallaurija – Prošnja za vojaške suknje na obrambno ministrstvo – Izgradnja nove dnevne šole – Okrožnice dobrotnikom – Podpora vlade
43. POGlavJE 323
Don Bosko doma in beseda teologa Cinzana – Mladina iz okoliških krajev Becchijev – Pismo nekemu dijaku – Dograditev zavetišča in njegovo uboštvo – Materialna sredstva – Mizarska delavnica – Presveta Devica popravi velikansko neprevidnost – Napisi pod stebrišči – Teolog Borel potrди don Boskove napovedi
44. POGlavJE 330
Nižja gimnazija v Oratoriju – Vtis, ki ga je don Bosko naredil na dva nova gojenca – Cottolengovi dijaki v don Boskovih šolah – Dnevna osnovna šola za zunanje gojence – Nagovori: Bog hoče, da bi se vsi zveličali – Pridiga o slabih knjigah – Katoliško branje – Upoštevanja vredna sodba o don Boskovi dejavnosti – Smrt ravnatelja Oratorija sv. Alojzija in posledice
45. POGlavJE 337
Bolezen in smrt matere Marjete – Don Boskova žalost in tolažilne sanje – Plebiscit – Don Ruova mati v Oratoriju – Ponovno papeško dovoljenje za polnočnico – Konec leta – Molitve in dobre želje za neko ugledno sodelavko – Smrt klerika Massaglie
46. POGlavJE 345
Don Boskova ljubezen do papeža – Don Bosko še naprej preučuje zgodovine katoliške Cerkve – Njegov načrt, kako bi jo ustrezno napisal – Njegova splošna zgodovina Cerkve – Življenjepisi papežev – Don Boskovo obširno poznanje zgodovine – Katoliško branje: Življenje sv. Petra

47. POGlavJE 352
Prerekanje s protestanti – Sekta Andreja Towianskega – Katoliško branje: Dvoje razgovorov med dvema valdežanskima pastorjema in enim katoliškim duhovnikom o vicah. – Don Boskova okrožnica članom Katoliškega branja
48. POGlavJE 357
Nekaj don Boskovich publikacij – Nasveti krščanskim dekletom – Nebeški ključ – Galantuomo – Petnajst skrivnosti rožnega venca – Pomembni dodatki k Preskrbljenemu mladeniču
49. POGlavJE 361
1857 – Pismo monsinjorja Charvaza – Nova velika loterija – Odbor – Bolezen don Boskovega brata – Don Boskovi v Genovi – Načrti za združitev don Boskove ustanove z ustanovo don Montebruna – Don Bosko v Fassolu – Okrožnica zaščitnikom loterije – Duh don Boskovich pisem in njegova lahkotnost pri pisanju
50. POGlavJE 369
Razglas odbora meščanom o loteriji – Načrt pravilnika – Don Boskovo pismo, priloženo k razglasu – Zbiranje dobitkov in potrdilo o prejemu – Notranji minister pokloni sliko – Razstava dobitkov – Fantje oratorijskega zavetišča in vojaški nabor
51. POGlavJE 375
Katoliško branje – Članek v Armonii, ki govori o petem letu te publikacije – Valdežani v Castelnovu d'Asti – Bolezen Dominika Savia in njegova dragocena smrt
52. POGlavJE 383
Katekizem v prostem času – God don Cafassa – Katoliško branje: Življenjepis sv. Pavla – Velika noč – Don Boskovo srečanje z bivšimi gojenci – Novi ravnatelj oratorija v Porta Nuovi
53. POGlavJE 388
Še o loteriji – Podpora oblasti, ruske carice in italijanskega kralja – Dekret Urbana Rattazzija – Duhovne vaje v Oratoriju – Mesec maj in cvetke na čast materi Božji Mariji – Katoliško branje – Prvi gojenec Oratorija posvečen v duhovnika – Don Bosko dobrotnik, svetovalec, voditelj mnogih škofijskih duhovnikov
54. POGlavJE 398
Praznik sv. Alojzija – Smrt Marije Occhiene – Kardinal Gaude obišče Oratorij – Spreobrnjenje nekega fanta odpadnika ob smrtni uri – Katoliško branje – Življenjepisi papežev sv. Lina, sv. Kleta in sv. Klementa – Ocena Armonie tega zvezka – Življenjepisi papežev sv. Anakleta, sv. Evharista in sv. Aleksandra I. – Žrebanje loterije

55. POGlavJE 406
Krepost uboštva
56. POGlavJE 415
Preizkušnje in težave ob začetkih Družbe – Don Bosko je napisal prva pravila v soglasju s potrebami in zahtevami časa – Skrivnostno nasprotovanje – Nezaželeni nasveti – Napotki Urbana Rattazzija – Pritrjevanje teologov in škofov – Bojazni škofa iz Bielle – Mons. Fransonci svetuje don Bosku potovanje v Rim – Oblate pri Mariji Tolažnici in frančiškane izženejo – Fantje iz Oratorija in sveti obredi v tej cerkvi – Previdna don Boskova beseda v obrambo nekaterih redov
57. POGlavJE 426
Znamenja duhovnega poklica – Zagotovljena prihodnost delavske mladine – Pismo predsednika Baudona – Sinovi bogatih družin posvojijo sirote – Reven, vendar duhovnik – Tolažbe polno pismo nekega klerika – Veselje v Oratoriju – Don Bosko pri sv. Ignaciju, njegovo pismo fantom – Besede don Cafassa kleriku Caglieru – Don Bosko trdi, da bo eden izmed njegovih klerikov postal škof – Seznam njegovih tiskanih del – Don Bosko si želi družbe mladih – Katoliško branje – Življenjepisi papežev sv. Ksista, sv. Telesforja, sv. Igina, sv. Pija I. – Previdnost glede polemike proti Amadeju Bertu – Težka pridobitev zemlje iz sanj
58. POGlavJE 436
Mati Božja Marija in neki bolan fant – Sanje o kruhah – Neki gojenec razodene don Bosku svoje misli – Dvoje ozdravljenj – Bojazen pred vicami – Razmišljanje o čudežih
59. POGlavJE 441
V Castelnuovu – Don Bosko priskrbi meščanskim družinam dobre učitelje – Papež dobrohotno sprejme v dar Zgodovino Italije – Obisk groba Dominika Savia – Iz Becchijev v Turin
60. POGlavJE 445
Sprejem gojencev v Oratorij – Pohvale don Bosku – Mihael Magone – Fanta odpeljejo orožniki – Pobiralec davkov
61. POGlavJE 455
Potreba po učiteljih z državnim izpitom – Osnovna dnevna šola – Nižja gimnazija v Oratoriju – Program za sprejem zapuščenih in ubogih fantov – Dijaki in rokodelci – Delavnice: prve težave, namen, načrti za prihodnost – Družba presvetega Rešnjega telesa – Don Montebruno v Oratoriju – Politične volitve

62. POGlavJE 463
Sveti misijon v Salicetu – Katoliško branje – Galantuomo – Življenje sv. Polikarpa iz Smirne in sv. Ireneja, škofa v Lyonu – Pismo grofu d'Agliano – Duhovne cvetke za devetdnevnicu Brezmadežni – Glavni shod konference sv. Vincencija Pavelskega in nova katoliška šola v oratoriju v Portanuovi – Vezilo za fante in klerike – Zadušno opravilo za pokojne gojence
63. POGlavJE 476
1858 – Katoliško branje – Mali kler: pomen te ustanove – Praznik sv. Frančiška Saleskega – Krst nekega črnca – Življenje papežev sv. Aniceta, sv. Sotera, sv. Eleverija, sv. Viktorja in sv. Zefirina. – Vabilo poverjenikom, da bi se naročili na Katoliško branje – Cezar Chiala, sodelavec pri tisku – Don Bosko je trdna opora duhovnikom – Odločitev, da gre v Rim s priporočili mons. Fransonija
64. POGlavJE 485
Priprave na potovanje v Rim – Don Cafassovo naročilo – Žalost in molitev dečkov – V vlaku: židovski deček – Klerik Savio v Alessandriji – V Busalli: stari hribovec – Genova: don Montebruno in Zavod za rokodelce – Oče Cottolengo – Na morju: neprijetna noč za don Boska – Livorno: sočuten strežnik – Prihod v Civitavecchia – Carina – Obisk apostolskega delegata – Sveta maša pri dominikancih – V kočiji v Paolo; recept proti vročini; orožnik. – Prihod v Rim – Hiša De Maistre
65. POGlavJE 496
Don Boskova prva sv. maša v Rimu – Pridiga p. Rossija v Al Gesù – Panteon – Sv. Peter V vezeh – Obisk pri kardinalu Gaudeju – Markiz Patrizi in Konference sv. Vincencija Pavelskega – Sv. Marija Maggiore – Relikvije sv. Galgana – Maša pri sv. Pudencijani – Sv. Praseda – Konstantinov krstilnik – Bazilika sv. Janeza v Lateranu – Zavetišče Janeza Tata – Pridiga p. Curcija – Avdienca pri kardinalu Antonelliju – Zavetišče sv. Mihaela in kardinal Tosti – Campidoglio
66. POGlavJE 506
Don Bosko mašuje v Mamertinski ječi – Šole Ustanove ljubezni – Predavanje Konferenci sv. Vincencija Pavelskega – Drugi obisk vatikanske bazilike – Maša na oltarju sv. Petra in pri sv. križu iz Jeruzalemu – Pater Lolli – Zavetišče sv. Mihaela – Pametni odgovori kmečkemu očanca – Maša v Santa Maria del Popolo in v cerkvi Al Gesù – Don Bosko je poznan v Rimu: pridiga – Kupola sv. Petra – Muzeji – Patri pri Civiltà Cattolica – Prijazno vztrajanje gospoda Foccardija – Vstopnica za papeško avdienco
67. POGlavJE 517
Don Bosko daruje mašo v cerkvi Santa Maria sopra Minerva – Don Bosko pred papežem Pijem IX. – Podzemlje bazilike sv. Petra

68. POGlavJE 523
Sv. Pankracij in katakombe – Sv. Peter v Montoriu – Monsinjur Pacca – Maša v S. Andrea della Valle – Cerkev sv. Gregorja – Monsinjur Artico – Cerkev sv. Janeza in Pavla – Titov in Konstantinov lok – S. Lorenzo in Lucina – Dvoje predavanj – Mons. Di San Marzano – Postaja pri S. Maria degli Angioli – Obisk prazničnih oratorijev Madonna della Quercia, San Giovanni dei Fiorentini in S. Maria Assunta – Mons. De-Merode obišče don Boska – Don Bosko pridiga duhovne vaje jetnicam v Dioklecijanovih toplicah – V Oratoriju v Turinu si dečki želijo don Boska – Dopisovanje
69. POGlavJE 531
Obisk cerkve Santa Maria in Via Lata ter Trajanovega in Rimskega foruma – Druga don Boskova avdienca pri papežu, na kateri mu predstavi pravila Salezijanske družbe in mu pripoveduje javno in zasebno zgodovino Oratorija – Časten predlog in darovi Pija IX. don Bosku – Kardinal vikar in Katoliško branje – Obisk sv. Pavla zunaj obzidja in kapele Ločitev sv. Petra in sv. Pavla – Zborovanje in rimski dopisnik za širjenje Katoliškega branja – Kolosej – Preizkus don Boskovega znanja
70. POGlavJE 539
Obisk cerkve sv. Klementa, Quattro Coronati, San Giovanni pred Porta Latina in Domine quo vadis – Maša pri Madonni della Quercia – Don Bosko sredi množice dečkov – Papež pri Minervi – Santo Stefano Rotondo in Santa Maria in navicella – Kanonik Colli – Pater Pagani in pravila družbe – Cerkev sv. Avgušтина – Romanje k Madonni v Genazzano – Don Bosko prejme pri sv. Petru palmo iz papeževih rok – Vzklik nekega angleškega milorda – Don Bosko, kaudatar (nosilec vlečke) kardinala Marinija, je v Sikstinski kapeli navzoč pri obredih velikega četrta, petka in sobote – Don Bosko pri adoraciji v Paolinski kapeli – Velikonočna nedelja pri sv. Petru – Papežev blagoslov iz vatikanske lože – Don Bosku je nelagodno v tej loži – Diplomatsko kosilo
71. POGlavJE 547
Tretja avdienca pri Piju IX. in njegova velikodušnost – Odpustki in blagoslovi – Teolog Murialdo – Besede svetega očeta za fante v Oratoriju – Don Boskovo pismo don Alasonattiju – Katoliško branje: Mesec maj, posvečen Mariji Brezmadežni – Don Bosko na kosilu s pisatelji Civiltà Cattolica – Poslovilni obiski – Zadnji pozdrav prazničnim oratorijem v Rimu – Sprehod v kočiji s kardinalom Tostijem – Katakombe pri sv. Sebastijanu

72. POGlavJE	556
<i>Don Boskov odhod iz Rima – Palo in ozdravitev – Potovanje po morju – V Genovi: ljudska vera – Prihod v Turin in slavja – Papeževa odločba izročena don Cafassu – Don Bosko razglasi papeževe odpustke v Oratoriju v Valdoccu – Duhovne vaje – Pismo markiza Patrizija: priključene konference in Katoliško branje v deželah papeške države – Pismo kardinala Marinija – Sodbe o don Boskovi kreposti ob ustanovitvi Družbe</i>	
DODATEK	562
<i>Prvotna pravila Družbe sv. Frančiška Saleškega, ki jih je don Bosko predstavil leta 1858 Piju IX.</i>	
KAZALO	570

